A. J. CRONIN

CITADELA

spla

ARCHIBALD JOSEPH CRONIN

Citadela

În româneşte de Nicolae Minei

Editura de Stat pentru Literatură şi Artă

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE_____4
PARTEA ÎNTÂI_____16
PARTEA A DOUA_____123
PARTEA A TREIA_____245
PARTEA A PATRA_____265

CUVÂNT ÎNAINTE

Între reprezentanţii tendinţelor realiste din literatura Angliei contemporane, A, J. Cronin ocupă un loc de frunte. Fire sensibilă şi pasionată, posesor al unui viguros talent, el a devenit scriitor din nevoia de a destăinui bogata, dar amara experienţă de viaţă a unui intelectual cinstit, ale cărui idealuri s-au strivit de zidul exploatării, corupţiei şi minciunii din care sunt alcătuite rânduielile sociale în ţara sa. Cu toate limitele burghezo-liberale ale concepţiei sale despre lume, sinceritatea revoltei şi protestului său fac ca cele mai bune cărţi ale lui Cronin, între care se numără şi *Citadela,* să se bucure de o îndreptăţită popularitate în lumea întreagă.

Înainte de a deveni scriitor, Archibald-Joseph Cronin a fost medic. Născut la 19 iulie 1896, în satul Cardross din Dumbarlonshire, Scoţia, el şi-a început educaţia în şcoala din Cardross, după absolvirea căreia a învăţat la Helensburg şi la Glasgow, pentru ca apoi să intre la colegiul din Dubibarton.

Primul război mondial l-a găsit student la Facultatea de medicină din Glasgow, unde se înscrisese în 1914. Silit să-şi întrerupă studiile, a intrat în 1915 în serviciul medical al marinei militare cu gradul de sublocotenent. Întors din război, Cronin îşi continuă studiile, fiind promovat medic în 1919. În acelaşi an se îmbarcă în calitate de medic de bord pe un vas care pleca spre India.

Cei zece ani de carieră medicală, dacă nu punem la socoteală practica de studenţie din cocioabele Dublinului, i-a petrecut în posturi şi locuri diferite. În 1920—1921 este medic de spital la Glasgow şi Shatterston. În 1921,

după ce se căsătoreşte, pleacă în sudul Ţării Galilor, unde se stabileşte ca medic practicant şi unde, la fel ca şi eroul său Andrew Manson, reuşeşte, prin muncă încordată, să pregătească şi să dea examenele grele pentru titlurile de doctor în igienă publică şi de membru al Colegiului regal terapeutic.

Numit în 1924 medic sanitar la minele de cărbuni, Cronin intră în contact direct cu realitatea brutală a vieţii de mizerie dusă de mineri, a înapoierii tehnice în care se află minele şi a odioaselor condiţii de muncă, de securitate şi igienă a muncii care domnesc acolo.

Interesul său profesional este atras mai ales de cercetarea afecţiunilor pulmonare provocate de inhalarea prafului în minele de antracit, asupra cărora publică un studiu. Lunile petrecute în galeriile celor peste cinci sute de mine în care a coborât au fost, pentru scriitorul de mai târziu, o sursă de preţioasă inspiraţie, care a zămislit romanele *Citadela* şi *Sub siele.*

Teza sa despre „Istoria anevrismului” îi aduce în 1925 titlul de doctor în medicină, *magna cum laude.* Între 1926 şi 1930 Cronin practică medicina la Londra, unde cunoaşte succesul profesional şi material, dar în acelaşi timp şi tragedia multor vieţi stinse în mizerie şi durere. Experienţa acestor ani va trece şi ea în paginile unora dintre romanele sale.

Dar boala, rezultat al unui deceniu de muncă încordată, pune capăt carierei lui de medic. În 1930 Cronin îşi vinde cabinetul şi se retrage din viaţa medicală, pentru a se consacra unei alte îndeletniciri, la care visa de mult – literatura. Retras la Dalchen, o fermă de lângă Inverary, comitatul Argylshire, Scoţia, nimic nu-l mai împiedică să se dedice îndeletnicirii preferate – nici vizitatorii, nici distracţiile. Chipuri de oameni, fapte trăite sau cunoscute, gânduri care l-au urmărit de-a lungul anilor se cer aşternute pe hârtie. Cronin scriitorul are un mesaj pe care trebuie să-l transmită lumii.

În 1931, după trei luni de muncă înfrigurată, primul său

roman, *Castelul Pălărieiului* (The Hatter’s Castle), vede lumina zilei. Cartea, care s-a bucurat de un succes răsunător, i-a adus autorului, peste noapte, celebritatea.

Creaţia literară a lui A. J. Cronin este vastă şi variată, dar, asemenea operei tuturor scriitorilor burghezi, ea este totodată şi foarte inegală. Neputând-o cuprinde aici într-o analiză generală, vom încerca să stăruim asupra unora dintre caracteristicile ei.

Puse alături, romanele scriitorului englez alcătuiesc o bogată galerie a unor destine individuale, proiectate, uneori, pe fondul marilor probleme sociale ale vremii, alteori urmărite în cadrul mai îngust al unor întâmplări cu caracter pur personal. Cele mai puternic ancorate în realităţile vieţii contemporane sunt totodată şi cele mai valoroase, dar când autorul părăseşte vina inspiraţiei sociale, când drama eroilor se consumă pe planul existenţei individuale, fără o semnificaţie socială, arta scriitorului pierde din vigoare.

Opera lui Cronin are, în cea mai mare parte, un caracter autobiografic. Aproape la fiecare pas recunoşti un crâmpei din experienţa personală a romancierului, o frântură sau uneori chiar un capitol întreg din viaţa lui. De aceea multe dintre romane poartă pecetea primei sale profesiuni, sunt, ca să spunem aşa, romane profesionale. E un lucru obişnuit la scriitorii care, asemenea lui Thomas Hardy, John Galsworthy, Joseph Conrad şi alţii, au fost arhitecţi, avocaţi sau marinari înainte de a deveni scriitori. În impresia puternică de veridicitate, de adevăr, pe care o dau cititorului şi stă, de altfel, valoarea celor mai bune romane ale lui Cronin.

Castelul Pălărierului este drama unei familii mic-burgheze sfărâmată de tirania brutală a şefului ei, pălărierul James Brodie, şi el victima tarelor propriei sale clase – pofta nesăţioasă de bani, patima parvenirii cu orice preţ, egoismul atavic, grosolănia cu pretenţii aristocratice. Chinuit de grandomanie, visând să devină cea mai importantă persoană din burgul Levenford, James

Brodie, trufaş şi cinic, nu ezită să zdrobească fără milă viaţa fiicei sale, Mary, care, ieşindu-i din cuvânt, a cutezat să iubească un om pe care tatăl ei îl socotea mai prejos de ea.

Următoarele două romane ale lui Cronin, *Trei dragoste* (Three Loves, 1932) şi *Gran Canaria* (Gran Canary, 1933), deşi conţin interesante elemente realiste, sunt lipsite de profunzimea temelor majore de mai târziu, fiind scrise – şi aceasta se simte din fiecare pagină – mai mult de dragul satisfacerii gusturilor literare la modă. Figura doctorului Harvey Leith, eroul principal din *Gran Canaria,* este o searbădă prefiguraţie a puternicei personalităţi a lui Andrew Manson din *Citadela,* care avea să apară în 1937. Dar drama muncii şi luptei sale înfrânte nu alcătuieşte, ca în *Citadela,* însăşi substanţa romanului, ci apare doar în primele pagini ale cărţii şi ca o simplă justificare a acţiunii. Persoana eroului este inconsistentă, iar evenimentele, lipsite de pecetea realismului, sunt o simplă ficţiune.

Saltul pe care Cronin îl face de la *Gran Canaria* la *Sub Stele* (The Stars Look Down, 1936) este considerabil. După proza siropoasă a celui dintâi, romanul *Sub stele* pare plămădit dintr-un alt material, şi, într-adevăr, materialul este deosebit. Prin faţa ochilor se perindă o lume reală, cu suferinţe şi bucurii adevărate, care trăieşte, se mişcă, luptă, speră, învinge sau moare, ca în realitatea vie. David Fenwick – minerul conştient, devenit luptător pentru emanciparea clasei sale*;* Richard Barras – proprietarul de mine; Arthur Barras – fiul de capitalist, devenit liberal şi filantrop sub povara crimelor părintelui său*;* Joe Gowlan – renegatul fără scrupule al cărui singur ţel este înavuţirea – toţi sunt reprezentanţi tipici ai unor clase sau pături sociale, iar ciocnirile dintre ambiţiile şi interesele lor sunt proiecţia ciocnirii dintre aceste clase pe arena luptei sociale. În această carte oamenii sunt mari sau mici, după cauza pe care o îmbrăţişează. Scris de pe poziţiile realismului critic, romanul este o frescă

veridică a societăţii burgheze din Anglia în al doilea şi al treilea deceniu al secolului nostru. În centrul său stă lumea minerilor, a căror viaţă apăsată de exploatare şi de luptă împotriva exploatării este zugrăvită de scriitor prin mijloace artistice. Avem în faţă atât înapoierea tehnică a industriei miniere, condiţiile deplorabile de muncă, protecţia muncii aproape inexistentă, coşmarul accidentelor de muncă, al bolilor profesionale, al şomajului, spectrul mizeriei şi al morţii, cât şi dârzenia, organizarea în lupta împotriva patronului, insuccesele vremelnice pricinuite de atacurile reacţiunii. Înfrângerea politică a lui David Fenwick şi triumful lui Joe Gowlan au o cauză comună – slăbiciunea politică şi organizatorică a minerilor, care luptă de pe platforma tradiţională a trade-unionismului, şi împăciuitorismul liderilor laburişti de dreapta, trădători ai intereselor clasei muncitoare. Romanul ridică probleme mari ale actualităţii, forţa sa critică fiind de netăgăduit. Dar soluţia pe care o oferă Cronin nu poate fi acceptată, sau, mai exact, nu este soluţia pe care istoria o impune clasei muncitoare. Sfârşitul cărţii sale nici nu lasă măcar să se întrevadă triumful final al exploataţilor asupra exploatatorilor, nu sugerează menirea istorică a proletariatului de a fi groparul capitalismului şi de a lecui astfel societatea de toate racilele unei orânduiri întemeiate pe exploatare. Această lipsă a perspectivei istorice reale caracterizează şi celelalte romane sociale ale lui Cronin, dovedind că el n-a izbutit să depăşească limitele concepţiei sale mic-burgheze despre lume.

Cel de al doilea război mondial marchează o nouă etapă în creaţia lui A. J. Cronin. În Statele Unite, unde se stabileşte în timpul războiului, el scrie o serie de romane care îmbogăţesc galeria tipurilor reprezentative din cărţile anterioare. Eroii săi sunt oameni care nu pot accepta fatalitatea stărilor de lucruri existente, li se împotrivesc, dar care sunt înfrânţi din cauza izolării lor individualiste.

Şi în aceste scrieri Cronin apare preocupat de o multitudine de probleme ce se ivesc în faţa acelora care îşi caută în viaţă o lume de conduită, o ţinută morală.

Cheile Împărăţiei (The Keys of the Kingdom, 1941) reprezintă un amestec complex de semnificaţii contradictorii. Filosofia lui Francis Chrisholm este un amestec de credinţă creştină şi înţelepciune de liber-cugetător. Cât de departe este această filosofie a toleranţei şi umilinţei de spiritul combativ al unor cărţi ca *Citadela* şi *Sub stele!* Ce-i drept, regăsim în Chrisholm unele trăsături caracteristice eroilor pozitivi ai lui Cronin – nobleţea, simplitatea şi puritatea lor sufletească, tenacitatea, umanismul şi eroismul lor. Nu lipsesc nici accentele protestatare, elementele de critică la adresa indolenţei şi obtuzităţii clerului. Dar prin abandonarea marilor teme sociale, romanul îşi pierde valoarea şi alunecă pe poziţii idealiste.

Cu *Anii de Tinereţe* (The Green Years, 1944) Cronin reia firul întrerupt al romanelor autobiografice. Autorul îşi desfăşoară aici din plin subtila sa pătrundere psihologică. Dezvoltarea ulterioară a tânărului Shannon, devenit medic, formează obiectul unui alt roman, *Calea lui Shannon* (Shannon’s Way, 1948), care reia într-o mare măsură, dar fără s-o egaleze, ideea fundamentală din *Citadela.* Mânat de pasiunea cercetării ştiinţifice, doctorul Shannon face o interesantă descoperire ştiinţifică, a cărei paternitate îi este însă tăgăduită.

Prin romanul *Mormântul Cruciatului* (The Crusader’s Tomb, 1956) Cronin restabileşte legătura cu opera sa dinainte de război. Cartea este dedicată unei probleme arzătoare – lupta activă împotriva unui nou război. Antimilitarismul lui Cronin este cunoscut încă din *Sub Stele* şi din *Citadela.* Tânărul pictor Stephen Desmond, eroul cărţii, este, în această privinţă, o sinteză a lui Arthur Barras şi David Fenwick din *Sub Stele.* Drama lui însă este – pe un alt plan – drama lui Andrew Manson şi a lui Robert Shannon. Poziţia militantă adoptată de el în demascarea

războiului (primul război mondial) ridică împotriva sa lumea burgheză, care îl ostracizează. Ros de mizerie şi de boală, Stephen nu se lasă totuşi îngenuncheat, el continuă să creeze. Recunoaşterea talentului şi celebritatea vin însă prea târziu, când el se află pe patul morţii.

*

Inspirată nemijlocit din experienţa personală a doctorului Cronin, *Citadela* este, alături de *Sub Stele,* rodul maturităţii artistice a scriitorului. Inconsistenţei romanţioase, ficţiunii şi exotismului ieftin din *Gran Canaria* îi ia locul densitatea faptelor reale, adevărul vieţii, actualitatea imediată, vie.

Este povestea pasionantă a tânărului medic Andrew Manson, care, ieşind de pe băncile şcolii, păşeşte în viaţa şi în profesiunea sa înarmat cu un sărac bagaj de experienţă şi cunoştinţe, dar însufleţit de entuziasmul tinereţii şi de o nemărginită încredere în caracterul nobil al misiunii sale sociale. Chiar de la începutul romanului, Cronin schiţează cu mână de maestru chipul şi caracterul eroului său, introducându-se în lumea lui lăuntrică, acolo unde se ascund, în germene, potentele evoluţiei lui viitoare.

Ciocnirea dintre viziunea ideală, romantică, a lui Andrew şi viaţa reală este brutală. El se trezeşte, peste noapte, în faţa unei realităţi hidoase, desfigurate, care la început îl înspăimântă. Lumea în mijlocul căreia se află şi pe care doreşte cu pasiune s-o ajute, ca om şi ca medic, se zbate în mizerie şi boală, iar el este neputincios. În faţa lui se ridică, teribilă şi inexpugnabilă, citadela birocratismului, corupţiei, neştiinţei şi nepăsării. Îndărătul zidurilor căreia vegetează anchilozat, dar în siguranţă, întregul sistem de asistentă medicală din Anglia acestui al treilea deceniu al veacului nostru. Şi Andrew e singur. Pretutindeni în jurul său, la Bleenelly, la Aberalaw sau la

Londra, lumea medicală se compune din oameni meschini, egoişti, mânaţi şi orbiţi de interesele lor personale. Cei mai mulţi sunt incompetenţi sau sclavi ai metodelor tradiţionale, învechite, dar toţi sunt orgolioşi şi susceptibili. Orice încercare de a-i trezi din apatia ştiinţifică în care se complac, de a-i scoate din făgaşul lor, este privită de ei drept un atentat la securitatea lor personală, Puţinii oameni cu adevărat talentaţi şi cinstiţi sunt striviţi sufleteşte – Philip Denny, de pildă – sau ţinuţi sub obroc – Hope, ori de-a dreptul ostracizaţi – Stillman, atunci când reuşesc să se impună pe alte căi decât cele bătătorite, oficiale.

Tabloul adevăratei stări de lucruri din viaţa şi organizarea medicală a Angliei burgheze se înfiripează în mintea lui Andrew treptat, din fragmente disparate, pe măsură ce se toarce firul vieţii sale. Împotriva acestei stări de lucruri Manson protestează, luptă cu toată încăpăţânarea şi îndrăzneala care îl caracterizează. La Bleenelly, alături de Denny, aruncă în aer canalul care constituie focarul epidemiei de tifos ce ameninţă viaţa muncitorilor şi a familiilor lor. La Aberalaw, împreună cu Boland, încearcă să-şi unească toţi colegii pentru a pune capăt abuzului prin care doctorul Llewellyn, şeful spitalului, le percepea o cincime din salariu. Dar ce poate face un biet medic dintr-un fund de provincie, atunci când aceste realităţi sunt consfinţite şi apărate cu străşnicie chiar de către somităţile medicale ale ţării, cu aprobarea şi sprijinul statului burghez?

Faptele descrise de Cronin se înlănţuie într-o succesiune logică, veridică şi convingătoare. Chipurile eroilor principali sau secundari, pozitivi sau negativi, se conturează treptat, sunt caracterizate de acţiunile şi comportarea lor, iar acestea sunt determinate de totalitatea factorilor care alcătuiesc viaţa reală şi structura lor sufletească.

Conflictul dramatic se desfăşoară pe două mari planuri: pe planul antagonismului dintre omul cinstit şi societatea

coruptă şi pe cel al raporturilor familiale dintre Andrew şi Christine, soţia sa. Tensiunea lui creşte necontenit de la prima până la ultima pagină. Deznodământul este rezultatul firesc al dezvoltării premiselor psihologice, subiective, cu care eroii păşesc pe scenă şi al împletirii forţelor contradictorii care acţionează asupra lor în cursul evoluţiei ulterioare. Este procedeul fundamental al oricărei literaturi realiste. Realitatea este zugrăvită prin ochii eroilor, nu prin ai scriitorului. Dar claritatea imaginilor, a fizionomiei lor îi aparţine acestuia. Asemenea oamenilor reali, eroii se îndreaptă spre destinul lor necunoscut mânaţi de propria lor fire, de faptele lor şi de împrejurări. Acest destin este legat prin mii de fire de realitatea socială a Angliei capitaliste. De aceea, fiecare personaj este individualizat şi prin trăsăturile pe care i le conferă apartenenţa la una sau alta din clasele sociale, iar, legat de aceasta, de poziţia pe care o adoptă de-a lungul romanului faţă de diferitele aspecte ale realităţii.

Andrew are de înfruntat, în ordine ierarhică, ostilitatea tuturor retrograzilor, ambiţioşilor şi nulităţilor cu care vederile sale progresiste, umaniste, îi pun într-un conflict nemijlocit – atâta timp cât rămâne credincios acestor vederi. Andrew Manson este plămădit dintr-un material uman deosebit. Viziunea sa asupra lumii este aceea a unui intelectual cinstit, pe care nedreptatea socială îl atinge direct şi îl determină să ia atitudine împotriva ei. În atmosfera sufocantă a lipsei de perspectivă la care este condamnată masa medicilor din Anglia, în condiţiile organizării existente a sănătăţii publice, mintea sa lucidă descoperă, treptat, că adevăratele cauze ale osificării, ruginii şi stagnării ştiinţei medicale, pe de o parte, şi alte degradări morale a oamenilor, pe de altă parte, ţin de însăşi structura societăţii burgheze. Înţelege că este necesară o mare reînnoire, care să croiască drum ştiinţei prin lovituri de secure în acest zid de uscăciune. După el, această reînnoire poate fi realizată numai prin lupta unită

a oamenilor talentaţi şi oneşti, care sunt conştienţi de misiunea lor în societate. Nădejdea sa este toată în intelectualitate. Cu toţi anii petrecuţi în mijlocul muncitorilor, a căror forţă organizată a avut prilejul s-o cunoască, Manson nu a fost în stare să înţeleagă că rânduielile nedrepte a căror victimă a fost şi el însuşi nu pot fi desfiinţate de o mână de intelectuali generoşi, oricât de capabili şi de entuziaşti ar fi ei. Nu prin asanarea ştiinţei va fi prefăcută societatea burgheză într-o societate nouă, dreaptă, ci aşezarea ştiinţei pe temelii noi este ea însăşi un rezultat al transformării acestei societăţi pe cale revoluţionară. Forţa socială capabilă să înfăptuiască marea transformare nu este intelectualitatea, ci alianţa dintre clasa muncitoare şi ţărănimea muncitoare sub conducerea proletariatului. Înţelegerea idealistă a dezvoltării sociale, aşa cum se manifestă ea în concepţia eroilor lui Cronin, este expresia cea mai directă a îngustimii mic-burgheze a concepţiei sale despre lume şi explică de ce romancierul nu poate oferi soluţii valabile în romanele sale. Cunoaşterea realităţii îl ajută să vadă cancerul care macină societatea burgheză şi să demaşte fără cruţare formele lui de manifestare, dar lipsa unei concepţii ştiinţifice îl împiedică să descopere, în însăşi această realitate, forţa socială căreia istoria i-a încredinţat misiunea de a extirpa acest cancer printr-o operaţie radical – prin revoluţie. Intelectualitatea în societatea burgheză – şi Cronin a putut prin propria-i experienţă dureroasă să constate acest lucru – este o pătură socială eterogenă, în cea mai mare parte ataşată intereselor clasei dominante. Intelectualii cinstiţi de tipul lui Manson, Denny, sau Hope, alcătuiesc o minoritate neputincioasă, în general, în faţa forţelor reacţionare şi retrograde. Luptând izolaţi, sau chiar în grupuri mici – soluţie propusă de Manson – în afara mişcării muncitoreşti, ei nu sunt în stare să clintească temeliile nedreptăţii şi asupririi. Aceasta este slăbiciunea caracteristică a realismului critic, care nu

izbuteşte, de cele mai multe ori, să depăşească simpla reflectare a realităţilor burgheze şi să arunce o lumină asupra viitorului printr-o soluţie istoriceşte valabilă.

Cronin nu pune probleme-teze, ei înfăţişează frământările eroilor săi care încearcă să se ridice la înţelegerea problemelor de care se lovesc în viaţă. Sinceritatea, autenticitatea acestor frământări, precum şi tentativele de a evada din cercul strâmt al preocupărilor burgheze, oglindesc realităţi de nedezminţit din viaţa Angliei contemporane.

Răsturnarea totală a valorilor care se produce în Andrew atunci când, între perspectiva mizeriei materiale şi ispita îmbogăţirii lesnicioase, cedează ispitei, apare cât se poate de verosimilă pentru mentalitatea unui burghez dornic să parvină. Anii de muncă încordată şi de zbatere neputincioasă l-au obosit. Exemplul colegilor săi Hampton şi Ivory îi arată că viaţa ar putea deveni mult mai uşoară pentru el şi Christine, dacă ar renunţa la o oarecare disciplină morală care i-a călăuzit până acum. Şi o bucată de vreme, Andrew îşi reneagă fără ezitare trecutul.

Degenerarea sa morală este o excelentă ilustrare a soartei inevitabile care-i aşteaptă pe renegaţi.

În cele din urmă, însă, fondul său bun, conştiinţa de om şi de medic, triumfă. Andrew se smulge din lanţul de aur cu care s-a ferecat şi din nou privirile sale se întorc pline de speranţă spre viitor. Zidurile putrede ale vechii citadele trebuie dărâmate, iar pe ruinele lor trebuie înălţată, spre binele omului, citadela ştiinţei legată de viaţă şi pusă în slujba ei. Acesta este tâlcul ascuns în titlul romanului.

Nu este greu de ghicit că Andrew Manson reprezintă propriul ideal al lui Cronin despre medicul care-şi închină viaţa şi munca slujirii dezinteresate a omului şi a ştiinţei.

Folosind bogata sa experienţă profesională, Cronin rosteşte, prin faptele şi prin gura lui Manson, un greu rechizitoriu împotriva societăţii engleze contemporane. Elogiul muncii pline de abnegaţie, spre binele celor mulţi,

şi denunţarea compromisului cu lumea capitalistă – lumea banului şi totodată a lipsei de scrupule şi de omenie – fac ca *Citadela* să-şi păstreze intactă actualitatea.

Vie şi emoţionantă este în roman imaginea de o mare frumuseţe morală a Christinei, superioară lui Andrew prin credinţa nestrămutată în adevăratele valori ale vieţii şi prin intransigenţa inflexibilă împotriva oricărei tranzacţii cu conştiinţa. Christine este, neîndoielnic, cel mai izbutit chip de femeie din întreaga operă a lui Cronin.

Prin veridicitatea eroilor şi a întâmplărilor, prin bogatul ei conţinut de idei, alături de unitatea conflictului şi simplitatea povestirii, *Citadela* se impune ca o valoroasă creaţie a literaturii engleze realist-critice din secolul nostru.

JOAN AUREL PREDA

SOŢIEI MELE

Toate personajele, localităţile şi instituţiile citate în această carte ţin de domeniul ficţiunii şi nu se face nicio referire – de niciun fel – la vreo persoană în viaţă.

PARTEA ÎNTÂI

I

Spre sfârşitul unei după-amieze de octombrie a anului 1924, un tânăr îmbrăcat în haine cam ponosite căta cu o privire fixă, prin fereastra unui compartiment de clasa a treia a trenului aproape gol care, pornit din Swansea, urca opintindu-se din greu panta văii Penowell. Manson călătorise toată ziua, venind dinspre nord, schimbase trenul la Carlisle şi Shrewsbury, totuşi era foarte agitat în această ultimă parte a plictisitorului drum care ducea către sudul Ţării Galilor. Căci la capătul drumului, în acest ţinut straniu şi mutilat, îl aştepta postul lui – primul din cariera sa medicală.

Afară se stârni o ploaie cumplită, care acoperi asemenea unui oblon munţii ce se înălţau de amândouă părţile căii ferate cu un singur terasament. Piscurile lor se pierdeau în necuprinsul cenuşiu al cerului, dar povârnişurile ciopârţite de puţurile minelor coborau negre şi posomorâte, întinate de mormane mari de zgură peste care câteva oi murdare rătăceau de colo-colo, în speranţa deşartă că vor găsi ceva de păscut. Cât vedeai cu ochii, niciun tufiş, nicio urmă da vegetaţie. În umbra crescândă a serii, copacii păreau nişte stafii pitice şi descărnate. La o cotitură a căii ferate, fulgeră pe neaşteptate strălucirea roşie a unei turnătorii, luminând un grup de muncitori, ale căror busturi goale se încordau, în timp ce braţele se ridicau pentru a lovi. Deşi această scenă se pierdu repede în spatele siluetei neprecis conturate a suprastructurii unei mine, ea lăsa în urmă o impresie de forţă vie şi

intensă. Manson trase adânc aer în piept: simţea crescând în el drept răspuns o energie nestăvilită, o bruscă şi covârşitoare voie bună, ţâşnită din speranţele şi făgăduielile viitorului.

Se lăsase întunericul, subliniind şi mai mult ciudăţenia şi nefirescul împrejurimilor, atunci când, o jumătate de oră mai târziu locomotiva intră gâfâind în Blaenelly, orăşel aşezat la extremitatea văii şi la capătul căii ferate: în sfârşit ajunsese. Apucându-şi valiza, Manson sări din tren şi străbătu repede peronul, căutând cu lăcomie un semn de bun venit. La ieşirea din gară, dedesubtul unei lămpi zgâlţâite de vânt, aştepta un bătrânel cu chipul gălbejit, în cap cu o pălărie colţuroasă şi îmbrăcat într-un impermeabil care îi ajungea până la călcâie. El îl cercetă pe Manson cu ochi de icteric, apoi se hotărî, oarecum în silă, să vorbească:

— Dumneata eşti noul asistent al doctorului Page?

— Da. Manson. Andrew Manson, aşa mă cheamă!

— Hm! pe mine Thomas. Lumea îmi zice de obicei moş Thomas, naiba s-o ia! Am brişcă aici. Urcă în ea… sau poate vrei mai bine să înoţi?

Manson îşi aruncă sus valiza şi se căţăra în brişca hodorogită, în spatele unui cal negru, înalt şi ciolănos. Thomas îl urmă şi, luând hăţurile în mână îi strigă calului:

— Diiii, Taffy!

Porniră prin oraş. Cu toate că Andrew se străduia din răsputeri să-i ghicească aspectul, nu izbutea să întrevadă, sub ploaia biciuitoare, decât o îngrămădire confuză de case scunde şi cenuşii la poalele munţilor înalţi şi veşnic prezenţi. Timp de câteva minute, bătrânul vizitiu, fără să scoată o vorbă, îi aruncă necontenit lui Andrew priviri pesimiste pe sub borurile pălăriei sale, care şiroia de apă. Nu avea de loc aerul birjarului fercheş al unui doctor căruia îi merge bine, ci, dimpotrivă, era cocârjat şi şleampăt, răspândind în juru-i un miros aparte şi puternic de untură râncedă. În cele din urmă, el întrebă:

— Acu’ ţi-ai luat patalamaua, aşa-i?

Andrew dădu afirmativ din cap.

— Puteam să jur. – Moş Thomas scuipă: succesul îl făcu mai comunicativ, deşi rămase la fel de grav. – Ultimul asistent a şters-o acu’ zece zile. De obicei nu prea fac ei mulţi purici aici.

— De ce? întrebă Manson, zâmbind în ciuda nervozităţii sale.

— Mai întâi, că munca e prea grea – socot eu.

— Şi al doilea?

— Las-că ai să vezi dumneata!

Peste o clipă, asemenea unui ghid care ar prezenta o frumoasă catedrală, Thomas înălţă biciul şi arătă spre capătul unui rând de case: printr-o uşiţă luminată, ţâşnea un nor de aburi.

— Vezi aia? Acolo e femeia mea. Ţinem o prăvălie unde vindem cartofi prăjiţi. Gătim de două ori pe săptămână. Avem şi peşte. – Un gând tainic şi şugubăţ făcu să-i tresară buza de sus pe care o avea deosebit de lungă. – Cred că n-o să treacă mult şi o să-ţi prindă bine, să ştii asta.

În acel loc se termina strada principală şi, apucând-o pe o scurtă uliţă laterală, plină de hârtoape, străbătură un maidan şi intrară pe aleea îngustă a unei case, despărţită de vecinele sale prin trei molifţi de Chili. De gard era agăţată o placă cu numele Bryngower.

— Am ajuns, spuse Thomas, oprind calul.

Andrew coborî. În clipa următoare, în timp ce se pregătea încă pentru încercarea pe care o reprezenta pentru el intrarea în această casă, uşa se deschise brusc şi se trezi într-un hol luminat. O femeie scundă, rotofeie şi surâzătoare, de vreo patruzeci de ani, cu obrajii lucitori, cu ochii vii şi îndrăzneţi, îl întâmpină cu multă căldură.

— Aşadar, iată-l şi pe doctorul Manson. Intră, dragul meu, intră. Eu sunt doamna Page, soţia doctorului. Sper că nu te-a istovit prea rău călătoria? Ce bucuroasă sunt că te văd. Mai-mai să-mi ies din minţi de când ne-a lăsat individul ăla pe care l-am avut aici ca asistent înainte. Să-

l fi văzut numai! În viaţa mea n-am mai avut de-a face cu un risipitor ca ăsta, ţi-o jur. Ei, dar nu face nimic! Bine că ai sosit. Vino, am să-ţi arăt chiar eu odaia dumitale.

Camera lui Andrew era la etaj: mică, cu un pat de bronz, cu o comodă galbenă şi lustruită şi o masă de trestie pe care se aflau un lighean şi o cană. Uitându-se jur împrejur, în timp ce ochii doamnei Page, asemenea unor nasturi negri, îl priveau scormonitori, Manson spuse cu o politeţă forţată:

— Pare să fie o odaie foarte confortabilă, doamnă Page.

— Şi încă cum! Zâmbind, ea îl bătu matern pe umăr. O să te simţi aici ca în sânul lui Avram, dra-a-gul meu. Poartă-te frumos cu mine şi o să mă port şi eu frumos cu dumneata. Mai bine nici că se poate, nu-i aşa? Acum, să nu mai pierdem nicio clipă şi hai să te prezint doctorului. Se opri, scrutându-l mereu cu privirea şi adăugă cu un ton pe care-l voia degajat: Nu ştiu dacă am pomenit despre asta în scrisoare, dar de fapt... doctorul n-a prea fost în apele lui în ultima vreme.

Andrew se uită la ea surprins.

— O, nu-i cine ştie ce, continuă ea repede, înainte ca dânsul să poată rosti o vorbă. Stă în pat de câteva săptămâni. Dar se face el bine curând, fii pe pace.

Intrigat, Andrew o urmă până la capătul coridorului, unde, deschizând o uşă, doamna Page exclamă cu vioiciune:

— Iată-l pe doctorul Manson, Edward... noul nostru asistent. A venit să-ţi spună bună seara.

Când Andrew păşi în cameră, un dormitor lung, cu mobilă mirosind a mucegai, cu perdelele de catifea bine trase şi un foc sărac mocnind în cămin, Edward Page se răsuci încet în pat. După cât se părea, făcea mişcarea asta cu preţul unui efort uriaş. Era un om înalt, osos, de vreo şaizeci de ani, cu trăsăturile aspru croite şi cu ochii limpezi, dar obosiţi. Pe întreaga-i fizionomie era întipărită suferinţa şi un fel de răbdare ostenită. Şi Andrew mai desluşi ceva. Lumina lămpii cu gaz, care cădea de-a

curmezişul pernei, dezvăluia o jumătate din faţa lui, cu totul lipsită de expresie şi galbenă ca ceara. Jumătatea stângă a corpului său era de asemenea paralizată şi mâna stângă, care zăcea pe o cuvertură făcută din petice de toate culorile cusute laolaltă, era contractată, formând un ciot lucitor. Observând aceste semne ale unei apoplexii violente şi vechi, Andrew se simţi cuprins de spaimă. Câtva timp domni în cameră o tăcere stânjenită.

— Sper că te vei simţi bine aici, rosti în cele din urmă doctorul Page, vorbind încet şi greu şi stâlcind puţin cuvintele. Sper că munca nu ţi se va părea din cale-afară de grea. Eşti foarte tânăr.

— Am douăzeci şi patru de ani, domnule doctor, răspunse Andrew, oarecum stingherit. E primul post pe care-l ocup, ştiu asta, dar munca nu mă sperie.

— Vezi, spuse doamna Page radioasă. Nu ţi-am zis eu, Edward, că o să nimerim bine cu următorul?

Chipul lui Page păru deodată şi mai imobil. Îl privi pe Andrew, apoi, pierzând orice interes, spuse cu o voce obosită:

— Sper că ai să rămâi.

— Doamne sfinte, strigă doamna Page, ce-ţi veni să spui una ca asta!? Se întoarse spre Andrew surâzind, ca şi cum şi-ar fi cerut scuze: Vorbeşte aşa pentru că e cam abătut astăzi. Dar se pune el curând pe picioare şi se apucă de treabă. Nu-i aşa, puişor? Şi aplecându-se deasupra lui, îl sărută cu drag. Aşa. O să-ţi trimit mâncarea cu Annie, imediat după ce isprăvim noi cina.

Page nu răspunse. Privirea-i împietrită şi aspectul feţei sale pe jumătate paralizată făceau ca gura lui să pară strâmbă. Mâna-i sănătoasă se întinse spre cartea care se găsea pe măsuţa de lângă pat. Andrew citi titlul: *Păsările sălbatice din Europa.* Încă înainte ca bolnavul să înceapă să citească, Manson îşi dădu seama că nu mai avea ce căuta în camera lui.

În timp ce cobora spre sufragerie, Andrew simţea că i se învârteşte capul. Solicitase postul de asistent,

răspunzând la un anunţ inserat în revista medicală *The Lancet*[1]. Totuşi, în corespondenţa dusă cu doamna Page şi care îl făcuse să ia postul, nu fusese vorba câtuşi de puţin de boala doctorului Page. Dar acesta era bolnav, nu mai încăpea nicio îndoială asupra gravităţii hemoragiei cerebrale, care îl paralizase. Vor trece luni de zile până să-şi poată relua munca... dacă şi-o va mai relua vreodată.

Andrew făcu un efort să gonească gândurile negre. Era tânăr, viguros şi nu-i părea rău de munca suplimentară care i-ar reveni de pe urma bolii lui Page. Ba chiar, în entuziasmul său, tânjea după cât mai multe consultaţii.

— Ai noroc, dra-a-gul meu, spuse cu însufleţire doamna Page, dând buzna în sufragerie. Poţi să te aşezi numaidecât la masă, astă-seară nu mai trebuie să mergi la dispensar. Dai Jenkins a avut el grijă de asta.

— Dai Jenkins?

— Felcerul nostru, rosti nepăsătoare doamna Page. Un omuleţ foarte priceput şi plin de bunăvoinţă. Unii îi spun chiar „doctor Jenkins”, deşi, bineînţeles, nici pe departe nu poate fi asemuit cu doctorul Page. Ultimele zece zile el s-a ocupat de dispensar şi de vizitele la pacienţi.

Andrew o privi, din nou cuprins de îngrijorare, îşi aminti încă o dată de tot ce i se spusese, de toate avertismentele pe care le căpătase în legătură cu metodele dubioase de practică a medicinii, în aceste văi pierdute din Ţara Galilor. Şi din nou trebui să facă o sforţare ca să nu spună nimic.

Doamna Page se aşeză în capul mesei, cu spatele la foc. O dată instalată confortabil pe scaun, cu o pernă la spate, dânsa suspină de plăcere şi sună din clopoţelul ce-i stătea în faţă. O servitoare între două vârste, cu obrajii palizi şi bine spălaţi, aduse de mâncare, aruncând pe furiş o privire lui Andrew.

— Uite, Annie – strigă doamna Page, ungând cu unt o felioară de pâine şi îndesându-şi-o în gură – dumnealui e

[1] Bisturiul.

doctorul Manson.

Annie nu răspunse. Îl servi pe Andrew în tăcere şi cu un aer reţinut, punându-i în farfurie o felie subţire de rasol rece. Doamna Page căpătă însă o friptură caldă cu ceapă şi o sticlă de bere neagră. Ridicând capacul care acoperea friptura şi înfigând cuţitul în carnea zemoasă, care făcea să-i lase gura apă, ea spuse:

— N-am prea mâncat la prânz, doctore. De altfel, trebuie să am grijă să ţin regim. Sunt anemică. Am nevoie de bere, pentru sânge.

Andrew mestecă hotărât rasolul aţos şi bău apă rece. După un moment de indignare, cea mai mare greutate fu să lupte cu propriul său simţ al umorului. Prefăcuta boală a doamnei Page era atât de cusută cu aţă albă, încât trebui să se stăpânească din răsputeri ca să nu izbucnească în hohote de râs.

Tot timpul mesei, doamna Page mâncă din belşug, dar vorbi puţin. În cele din urmă, după ce şterse cu miez de pâine sosul din farfurie, îşi termină friptura, sorbi plescăind din buze ultimele picături de bere, apoi se rezemă de speteaza scaunului, respirând niţeluş cam greu, cu obrăjorii ei rotunzi congestionaţi şi lucioşi. Părea acum dispusă să mai întârzie puţin la masă, gata să facă confidenţe, încercând poate, în felul ei obraznic, să-şi dea seama cam ce soi de om este Manson.

Observându-l, vedea un flăcău slab, stângaci, oacheş, cu trăsăturile cam pronunţate, cu umerii obrajilor ieşiţi în afară, cu bărbia fină şi ochii albaştri. Ochii aceştia, când Andrew îi ridica spre ea, o priveau – în ciuda încordării nervoase a frunţii lui – extraordinar de hotărâţi şi de întrebători. Deşi Blodwen Page habar nu avea de asta, ea se găsea în faţa unui tip celtic. Nu putea să nu recunoască vigoarea şi inteligenţa vie a chipului lui Andrew, dar cel mai mult îi plăcuse la el felul cum acceptase, fără să crâcnească, felia subţire de rasol veche de trei zile. Şi se gândea că, deşi părea să aibă poftă de mâncare, Andrew nu-i va face greutăţi în privinţa

mesei.

— Sunt sigură că noi doi o să ne înţelegem de minune, declară ea din nou cu voioşie, scobindu-se în dinţi cu un ac de cap. Să am parte şi eu de puţin noroc, după câte am pătimit. Bine dispusă, începu să-i povestească despre necazurile ei, schiţând un tablou vag al situaţiei: A fost îngrozitor, dra-a-gul meu. Nici nu poţi să-ţi închipui cât de îngrozitor a fost. Gândeşte-te numai: doctorul Page bolnav, asistenţi păcătoşi, niciun pic de câştig în casă – şi toţi banii topindu-se încetul cu încetul... de necrezut! Şi ce chin, până să-i potolesc pe director şi pe funcţionarii de la mine. Doar de pe urma pacienţilor pe care ni-i trimit ei ne vine câştigul... atât cât e – se grăbi ea să adauge. Ştii, la Blaenelly aşa stau lucrurile. Compania are trei doctori pe lista ei, dar trebuie să-ţi spun că doctorul Page este de fapt cel mai priceput dintre aceştia. Fără să mai vorbim de timpul de când e aici, vreo treizeci de ani şi mai bine – asta e ceva, dacă nu mă înşel? Ei bine, doctorii ăştia pot să aibă oricâţi asistenţi poftesc: doctorul Page te are pe dumneata, doctorul Nicholls, pe un oarecare Denny. Dar asistenţii nu figurează niciodată pe listele de plată ale Companiei. În orice caz, după cum ţi-am spus, Compania reţine atât şi atât din salariul fiecărui om care lucrează la mine şi în cariere, şi din asta plăteşte pe doctorii de pe liste, după numărul celor pe care-i îngrijesc.

Se întrerupse, epuizată de efortul pe care-l impusese ignoranţei şi de povara stomacului ei supraîncărcat.

— Cred că înţeleg cum funcţionează sistemul, doamnă Page.

— Ei bine, atunci – şi se auzi din nou râsul ei vesel – nu trebuie să-ţi mai baţi capul cu asta. Tot ce trebuie să ţii minte e că lucrezi pentru doctorul Page. Ăsta e lucrul cel mai de seamă, doctore. Nu uita că lucrezi pentru doctorul Page şi atunci dumneata şi sărmănica de mine o să ne înţelegem de minune.

Observând-o în tăcere, Manson avu impresia că ea încerca în acelaşi timp să-i trezească mila şi să-i impună

autoritatea ei, toate acestea sub paravanul unei amabilităţi joviale. Poate că şi dânsa îşi dădu seama că mersese prea departe. Aruncând o privire spre pendulă, îşi îndreptă spatele, puse la loc acul de cap în părul ei negru şi unsuros şi se ridică de la masă. Vocea i se schimbă, devenind aproape poruncitoare.

— Pentru că veni vorba: e o vizită de făcut în Piaţa Glydar, la numărul 7. A cerut să vină doctorul, pe la ora cinci. Ai face bine să te repezi până acolo, chiar acum.

II

Andrew plecă numaidecât să-şi facă vizita, cu o senzaţie ciudată, aproape de uşurare. Era bucuros că i se oferă prilejul să scape din încurcătura care i-o pricinuiseră impresiile ciudate şi contradictorii stârnite de sosirea lui la Bryngower. Avea de pe acum un început de bănuială despre situaţia în care se găsea şi despre felul cum Blodwen Page avea să-l folosească, pentru a-l înlocui pe doctorul Page imobilizat în pat. Împrejurările erau bizare şi foarte deosebite de orice imagine romantică pe care ar fi putut-o făuri închipuirea lui. Şi totuşi, la urma urmei, principalul era munca, orice altceva nu avea nicio însemnătate. Abia aştepta să-şi înceapă lucrul. Pe nesimţite grăbi pasul, plin de o aşteptare încordată, exultând la gândul că acesta era... da, era primul lui caz.

Sub ploaia ce cădea într-una el străbătu un maidan întunecos şi murdar şi o luă pe strada Chapel, în direcţia pe care i-o indicase vag doamna Page. În ciuda beznei din juru-i, pe măsură ce umbla, oraşul începea să se contureze. Prăvălii şi biserici – Zion-Chapel, Hebron, Bethel, Bethseda. Trecu pe lângă mai bine de o duzină de lăcaşuri de rugăciune, apoi pe lângă o mare cooperativă şi o sucursală a băncii Western Counties, toate înşirate de-a lungul străzii principale, în fundul văii. Senzaţia de a fi înmormântat în adâncul acestei despicături a munţilor

era deosebit de apăsătoare. Nu se vedeau decât puţini trecători. Rânduri-rânduri de case muncitoreşti, cu acoperişuri albastre, se aliniau întretăindu-se în unghiuri drepte, la mică distanţă, de amândouă părţile străzii Chapel. Şi ceva mai departe, la capătul văii, într-o zare de lumină ce se întindea ca un uriaş evantai dedesubtul unui cer opac, se vedeau mina de hematită şi uzinele pentru prelucrarea minereului din Blaenelly.

Ajungând la casa cu numărul 7 din Piaţa Glydar, Andrew ciocăni la uşă cu răsuflarea tăiată şi fu primit numaidecât în bucătărie, unde – într-un pat cu baldachin – zăcea bolnava. Era o femeie tânără, soţia unui turnător de oţel, şi, apropiindu-se de căpătâiul ei, Manson îşi simţi inima zbătându-i-se în piept, se simţi copleşit de însemnătatea acestui moment, adevărat punct de plecare al vieţii sale. De câte ori îşi imaginase el această clipă, în vreme ce, pierdut în mulţimea de studenţi, asista la examinarea unui caz în clinica profesorului Lamplough! Acum, nu mai avea în jurul său colegi care să-l ajute, nu mai era vorba de o expunere făcută cu uşurinţă. Se găsea singur în faţa unui caz pe care trebuia să-l diagnosticheze şi să-l trateze fără niciun sprijin. Dintr-o dată, cu o bruscă strângere de inimă, îşi dădu seama de nervozitatea, de lipsa de experienţă, de totala-i nepregătire pentru o astfel de sarcină.

Asistat de soţul bolnavei, care stătea în picioare lângă el, în odăiţa strâmtă pardosită cu piatră şi luminată ca vai de lume, Manson examină pacienta cu o grijă meticuloasă. Nu încăpea nicio îndoială, femeia era bolnavă. Se plângea de o groaznică durere de cap. Temperatura, pulsul, limba, toate arătau o tulburare, o tulburare gravă. Ce era? Andrew îşi punea această întrebare plin de intensă încordare, în timp ce o mai examina o dată. Primul său caz. O! Îşi dădu seama că-şi făcea prea mult sânge rău. Dar dacă ar fi făcut vreo greşeală, vreo gafă înspăimântăloare? Sau mai rău decât atât, dacă ar fi descoperit că nu e în stare să pună

diagnosticul? Nu trecuse nimic cu vederea. Nimic. Şi totuşi se trudea să găsească o soluţie a problemei, căznindu-se să grupeze simptomele sub eticheta unei anumite boli. În cele din urmă, dându-şi seama că nu mai poate prelungi consultaţia, îşi îndreptă încet spinarea, strângându-şi stetoscopul şi căutându-şi cu desperare cuvintele:

— A răcit cumva? întrebă el, cu ochii aţintiţi în podea.

— Da, chiar aşa, răspunse cu vioiciune Williams, care aşteptase cu un aer speriat, în timpul cât se prelungise examenul bolnavei. A răcit acum vreo trei-patru zile. Eram sigur că e o răceală, domnule doctor.

Andrew aprobă din cap, căznindu-se să inspire o încredere pe care el însuşi nu se bizuia.

— O punem noi curând pe picioare, mormăi dânsul. Vino peste o jumătate de ceas la dispensar, o să-ţi dau o sticluţă cu medicamente.

Îşi luă rămas bun de la ei, apoi – cu capul în jos şi muncindu-şi mereu creierii – făcu calea întoarsă, târându-şi picioarele, spre „dispensar”, un şopron dărăpănat de lemn, aşezat la intrarea în aleea care ducea spre casa doctorului Page. O dată ajuns acolo, el aprinse lampa cu gaz şi începu să se plimbe agitat, în faţa rafturilor prăfuite, încărcate cu sticle albastre şi verzui, storcându-şi mintea, bâjbâind parcă prin întuneric. Nu exista niciun simptom precis. Nu putea să fie, nu, nu putea să fie altceva decât o răceală. Dar în adâncul sufletului, el era convins că nu e o simplă răceală. Îi venea să geamă exasperat, înspăimântat şi furios de propria sa incapacitate. Era nevoit, vrând-nevrând, să lupte pentru a câştiga timp. Profesorul Lamplough, când dădea în saloanele sale peste vreun caz nebulos, se slujea de o formulă drăgălaşă, pe care o aplica cu mult tact: F.O.N., adică febră de origină necunoscută. Era ceva necompromiţător şi precis – şi avea o rezonanţă ştiinţifică admirabilă.

Plin de amărăciune, Andrew luă o sticlă goală de pe

policioara de sub masa de lucru a dispensarului şi, încruntându-şi fruntea, plin de concentrare, începu să combine o poţiune antipiretică. Nitrat de potasiu, salicilat de sodiu… unde dracu' o fi salicilatul de sodiu? A, uite-l! Încercă să-şi dea curaj, spunându-şi că toate acestea erau medicamente minunate, excelente, care nu puteau să nu coboare temperatura, nu puteau să nu facă bine. În nenumărate rânduri, profesorul Lamplough declarase că nu există niciun medicament atât de general valabil ca salicilatul de sodiu.

Tocmai isprăvise de făcut poţiunea şi scria eticheta, cu plăcuta senzaţie a unei munci dusă până la capăt, când uşa se deschise, făcând să sune clopoţelul dispensarului – ding! – şi intră un bărbat de vreo treizeci de ani, mic de statură, îndesat şi cu obrajii roşii, urmat de un câine. Câteva clipe domni tăcerea, în care timp jăvruţa cu blana-i neagră-cafenie se proţăpi în fundul ei plin de noroi, iar noul venit, îmbrăcat într-un costum vechi de catifea de bumbac, cu ciorapi lungi, negri şi bocanci cu ţinte şi cu un impermeabil aruncat peste umăr, îl măsură pe Andrew din cap până în picioare. Când începu să vorbească, în vocea sa se desluşi o notă de politeţe ironică şi de sâcâitoare bună-cuviinţă.

— Trecând pe aici am văzut geamul luminat şi mi-am zis: hai să intru să-i urez bun venit. Eu sunt Denny, asistentul mult stimatului doctor Nicholls; L.S.F. Pentru cazul că n-ai şti, asta înseamnă licenţiat al Societăţii Farmaciştilor, cel mai înalt grad recunoscut de Dumnezeu şi de oameni.

Andrew îl privi şi el cu îndoială. Philip Denny îşi aprinse o ţigară scoasă dintr-un pachet mototolit, aruncă chibritul pe jos şi făcu câţiva paşi înainte cu un aer obraznic. Luă în mână sticla cu poţiune, citi eticheta şi instrucţiunile, o destupă, o mirosi, îi puse din nou dopul şi o aşeză la loc, în timp ce faţa-i mohorâtă şi roşcovană luă o expresie din cele mai amabile.

— Minunat! Te-ai şi pus pe treabă! O lingură de supă la

trei ore. Sfinte Dumnezeule! Ce bucurie să dai iar peste lucrurile astea vechi. Dar ia spune, doctore, de ce nu-i prescrii poţiunea de trei ori pe zi? Nu-ţi dai seama, doctore, că pentru a fi pe deplin ortodox, ar trebui să recomanzi să i se toarne pe gât câte o lingură din asta de trei ori pe zi?

Se opri, şi cu mutra sa fals binevoitoare părea mai mieros, dar în acelaşi timp mai agresiv ca oricând.

— Şi acum, spune-mi, doctore – ce ai pus aici? Ghicesc după miros: nitrat de potasiu? Minunat, doctore nitratul ăsta de potasiu. Minunat, minunat, dragă doctore. Carminativ, stimulant, diuretic – poţi înghiţi sticle întregi cu nitrat de potasiu. Nu-ţi aminteşti ce scrie în cărţulia aia roşie? „În caz de dubiu, administraţi nitrat de potasiu”. Sau o poţiune iodată? Vai, vai, mi se pare că am uitat câteva din noţiunile de bază…

În şopronul de lemn domni din nou tăcerea, întreruptă doar de răpăitul ploii pe acoperişul de tablă. Pe neaşteptate, Denny izbucni în râs, luând o atitudine batjocoritoare, în faţa mutrei nedumerite pe care o făcea Andrew, şi-l întrebă ironic:

— Lăsând ştiinţa la o parte, doctore, ai putea să-mi satisfaci curiozitatea. De ce ai venit aici?

Andrew începuse să se enerveze, aşa că răspunse morocănos:

— M-am gândit să transform Blaenelly într-o localitate balneară… Ştii – un fel de staţiune de ape minerale.

Denny râse din nou, un râs insultător, încât Andrew simţi cum îl furnică palmele.

— Spiritual, spiritual, dragă doctore, umor scoţian veritabil, greu de mistuit. Din păcate, nu pot să recomand apa de aici ca băutură ideală, pentru o staţiune balneară. Cât despre domnii medici… în valea asta, dragă doctore, n-ai să găseşti decât drojdia unei profesii nobile şi glorioase.

— Inclusiv dumneata?

— Fără doar şi poate! Denny făcu un semn de

încuviinţare şi tăcu câteva clipe, contemplându-l pe Andrew pe sub sprâncenele sale decolorate. Apoi renunţă la ironia sa muşcătoare şi trăsăturile lui urâte se posomorâră din nou. Tonul său, deşi amar, era serios. Ascultă, Manson! Văd eu bine că nu eşti decât în treacăt pe la noi, în drum spre Harley Street[2], dar până una alta sunt vreo două-trei lucruri care n-ar strica să le ştii, despre locurile astea. N-ai să le găseşti prea conforme cu cele mai frumoase tradiţii ale acestei profesii romantice. Nu există spital, nu există ambulanţe, nu există raze X, nu există nimic. Dacă vrei să operezi, trebuie să foloseşti masa de bucătărie şi după aceea te speli în ligheanul de vase. Instalaţiile sanitare sunt sub orice critică. În verile secetoase, copiii mor ca muştele de holeră infantilă. Şeful dumitale, bătrânul Page, era un doctor de mâna întâia, dar acum s-a zis cu el, îl ţine Blodwen sub papuc şi n-o să mai poată lucra niciodată. Nicholls, patronul meu, e un fel de moaşă autoritară, care aleargă după pitaci. Bramwell, „regele arginţilor”, habar nu are de nimic, afară de câteva cuplete sentimentale şi de psalmii lui Solomon. Cât despre mine, mai bine s-o iau înaintea bârfei vesele... eu beau de sting. A, şi Jenkins, blândul dumitale felcer, face pe sub mână un negoţ foarte prosper cu pilule de plumb, pentru boli de femei. Cred că asta e tot. Hai, Hawkins, o luăm din loc.

Strigându-şi javra, se îndreptă cu un pas greoi spre uşă. Acolo se opri, plimbându-şi din nou privirea de la sticluţa de pe poliţă la Manson. Şi cu o voce calmă, lipsită de interes:

— Pentru că veni vorba, în locul dumitale m-aş gândi la enterită, în cazul din Piaţa Glydar. Câteva din aceste cazuri nu sunt tocmai tipice.

Ding! făcu iar uşa. Înainte ca Andrew să apuce să-i răspundă, doctorul Philip Denny şi câinele Hawkins se mistuiră în întunericul umed de afară.

---

[2] Strada Harley – celebră stradă dm Londra unde se găsesc cabinetele particulare ale celor mai reputaţi medici.

III

În noaptea aceea Andrew dormi mizerabil, nu din cauza saltelei de câlţi plină de noduri, ci a îngrijorării crescânde pe care i-o pricinuia cazul din Piaţa Glydar. Să fie enterită? Observaţia făcută de Denny la plecare îi strecurase o nouă urmă de îndoială şi teamă în suflet, după ce nici aşa nu se simţea prea sigur de el. Temându-se ca nu cumva să fi trecut cu vederea vreun simptom important, el abia se putu stăpâni să nu se dea jos din pat, cu noaptea în cap, ca să-şi revadă pacienta. Până la urmă, răsucindu-se ba pe o parte, ba pe alta, în această nesfârşită noapte de nesomn, el ajunse să se întrebe, dacă are cât de cât habar de medicină.

Manson avea o fire extraordinar de impulsivă, moştenită pesemne de la maică-sa, o scoţiană care, în copilăria ei, privise, din casa părintească de la Ullapool, stelele nordului lunecând pe cerul îngheţat. Tatăl lui, John Manson, mic fermier, din Fifeshire, fusese un om serios, harnic şi aşezat. Nu se prea alesese el niciodată cu mare lucru de pe urma pământului; şi, când cavaleristul John Manson fu ucis în ultimul an de război, gospodăria lui se găsea într-o stare jalnică. Timp de un an, Jessie Manson se strădui să o transforme într-o fermă cu vaci de lapte, mergând până într-acolo, încât pornea ea însăşi la drum cu careta să vândă laptele, când vedea că Andrew este prea cufundat în cărţi ca să poată face treaba asta. Apoi, tusea pe care o suportase cu nepăsare ani de-a rândul se înrăutăţi şi Jessie capitulă pe neaşteptate în faţa bolii de plămâni, care face ravagii printre fiinţele acestea cu pielea fină şi părul negru.

La optsprezece ani, Andrew se trezi singur pe lume, student în anul întâi al Universităţii St. Andrews, cu o bursă de patruzeci lire sterline pe an, dar, în afară de aceasta, fără nicio leţcaie. Salvarea lui fusese Fundaţia

Glen, instituţie tipic scoţiană, care, în naivul limbaj al răposatului Sir Andrew Glen „invită studenţii merituoşi şi nevoiaşi, al căror nume de botez este Andrew, să solicite împrumuturi, nu mai mari de cincizeci de lire pe an, pe termen de cinci ani, cu condiţia să fie ferm hotărâţi, în adâncul conştiinţei lor, să restituie aceste împrumuturi, de cum îşi vor fi luat diploma”.

Fundaţia Glen, suplinind în oarecare măsură lipsurile îndurate cu voioşie, îi îngădui lui Andrew să-şi termine studiile la St. Andrews şi apoi la Facultatea de Medicină din Dundee. Şi recunoştinţa sa faţă de Fundaţia Glen, îmbinată cu o supărătoare onestitate, îl făcură să plece în pripă în sudul Ţării Galilor – unde proaspeţii absolvenţi ai facultăţii ar fi putut obţine cele mai mari salarii – mulţumindu-se cu postul de asistent la doctorul Page, cu două sute cincizeci lire sterline pe an, deşi ar fi preferat din tot sufletul o leafă de zece ori mai mică, într-o clinică a spitalului regal din Edinburgh.

Şi acum se afla la Blaenelly. Se sculase de dimineaţă şi bărbierindu-se, îmbrâcându-se, toate i se păreau învăluite într-o negură de griji pentru primul său pacient. Îşi înfulecă repede micul dejun, apoi fugi din nou în camera sa. Acolo îşi desfăcu valiza şi scoase din ea o cutioară albastră de piele, pe care o deschise şi se uită cu un aer grav la medalia ce se găsea înăuntru. Era medalia de aur Hunter, acordată în fiecare an la St. Andrews celui mai bun student în medicina clinică. El, Andrew Manson, fusese distins cu această medalie. Ţinea la ea mai mult ca la orice şi ajunsese să o socotească un talisman, hărăzit să-i dea inspiraţie în alegerea viitorului său. Dar în dimineaţa aceasta, o privea nu atât cu mândrie, cât cu o ciudată şi tainică rugă, ca şi cum ar fi încercat să-şi recapete încrederea în sine însuşi. După aceea, se grăbi să se ducă la consultaţiile de dimineaţă.

Dai Jenkins se şi afla în şopronul de lemn; când Andrew ajunse acolo, tocmai umplea cu apă de la robinet o oală mare de pământ. Dai era un omuleţ sprinten, cu obrajii

scofâlciţi şi brăzdaţi de vinişoare purpurii, cu ochi iscoditori care se uitau parcă peste tot în acelaşi timp. Pulpele lui subţiri erau strânse în cei mai înguşti pantaloni pe care îi văzuse Andrew vreodată.

Jenkins îl salută pe Manson cu un aer linguşitor.

— Nu-i nevoie să vă sculaţi atât de devreme, domnule doctor. Pot să pregătesc reţetele prescrise şi certificatele înainte de venirea dumneavoastră. Când doctorul a căzut la pat, doamna Page a făcut o ştampilă cu semnătura dumnealui.

— Mulţumesc – răspunse Manson – dar prefer să văd pe bolnavi eu însumi. Se opri, uitând pentru o clipă de îngrijorarea lui şi curios să vadă ce face felcerul. Ce rost are treaba asta?

— Apa are un gust mai bun când e scoasă din oală, spuse Jenkins, făcând cu ochiul. Noi ştim ce e aia *aqua* – ai, domnule doctor? Dar bolnavii habar n-au. S-ar uita la mine ca la un netot, dacă m-ar vedea că le umplu sticlele la robinet.

Era vădit că micul felcer voia să se arate comunicativ, dar în clipa aceea se auzi răsunând o voce puternică, în pragul uşii din spatele casei, la vreo treizeci de metri depărtare:

— Jenkins! Am nevoie de dumneata *chiar acum!*

Jenkins tresări ca un câine bine dresat, când aude plesnind biciul stăpânului. El bâigui:

— Iertaţi-mă, domnule doctor, mă cheamă doamna Page. Eu… trebuie să dau fuga.

Din fericire, nu era îmbulzeală la consultaţiile de dimineaţă care se terminară la zece şi jumătate. După ce Andrew primi de la Jenkins o listă cu vizitele pe care le avea de făcut, el porni numaidecât în brişca doctorului, condusă de Thomas. Cu o nerăbdare aproape dureroasă, îi spuse vizitiului să mâne direct spre Piaţa Glydar.

Douăzeci de minute mai târziu el ieşea de la casa cu numărul 7, palid, cu buzele strânse şi cu o expresie ciudată întipărită pe faţă. Se duse două case mai departe

la numărul 11, care se afla şi el pe listă. De acolo, traversă strada ca să ajungă la numărul 18. De la numărul 18, coti după colţ în Piaţa Radnor, unde Jenkins însemnase alte două vizite, la nişte bolnavi pe care-i văzuse şi în ajun. În total, făcu într-o oră şapte vizite, în vecinătatea imediată. Cinci dintre pacienţi, inclusiv femeia din Piaţa Glydar – şi ea prezenta acum o erupţie caracteristică – sufereau fără doar şi poate de enterită. În ultimele zece zile, Jenkins îi tratase cu carbonat de calciu şi opium. Acum, oricât de stângace fuseseră propriile-i eforturi în seara precedentă, Andrew îşi dădea seama, cu un fior de groază, că are de-a face cu o epidemie de febră tifoidă.

Celelalte vizite le făcu cât putu mai repede, într-o stare de spirit vecină cu panica. La dejun, în timpul căruia doamna Page fu preocupată exclusiv de nişte măruntaie de viţel bine rumenite, despre care spuse veselă: „le-am comandat pentru doctorul Page, dar pe cât se pare, nu prea-i sunt pe plac”, Andrew chibzui mai departe asupra problemei, într-o tăcere de gheaţă. Dându-şi seama că de la doamna Page nu o să capete decât prea puţine informaţii şi niciun ajutor, se hotărî să se adreseze chiar doctorului Page.

Dar când urcă în camera acestuia, perdelele erau trase şi Edward zăcea abătut, copleşit de o crâncenă durere de cap, cu fruntea congestionată şi încreţită de suferinţă. Deşi îi făcu semn lui Andrew să se aşeze pentru o clipă, acesta simţi că ar fi o cruzime să-i împărtăşească tocmai acum necazurile. După ce stătu câteva minute la căpătâiul lui Page, se ridică să plece, mărginindu-se să întrebe:

— Domnule doctor, în caz de boli infectioase, ce avem de făcut?

După o pauză, Page răspunse cu ochii închişi, fără să se mişte, ca şi cum numai faptul că vorbea era de ajuns să-i agraveze migrena.

— Asta ne-a dat întotdeauna multă bătaie de cap. Nu

avem spital, ca să nu mai vorbim de un pavilion de izolare. Dacă ai să dai peste ceva deosebit de grav, cheamă la telefon pe Griffiths la Toniglan – la vreo optsprezece kilometri de aici, în josul văii. Griffiths e inspectorul sanitar al districtului. Din nou tăcere, mai lungă decât cea dintâi. Dar mi-e teamă că nu prea o să-ţi fie de folos.

Îmbărbătat de aceste indicaţii, Andrew se grăbi să coboare în vestibul şi sună la telefon Toniglanul. În timp ce stătea cu receptorul la ureche, o văzu pe Annie, servitoarea, privindu-l din pragul bucătăriei.

— Allo! Allo! Doctorul Griffiths din Toniglan?

În cele din urmă căpătase legătura.

O voce de bărbat răspunse, cu fereală parcă:

— Cine întreabă?

— Aici e Manson din Blaenelly, asistentul doctorului Page. Andrew vorbea cu o voce stridentă. Am aici cinci cazuri de febră tifoidă şi îl rog pe doctorul Griffiths să vină imediat.

După o pauză imperceptibilă, răspunsul veni foarte repede, rostit cu o voce monotonă, pe un ton de scuză şi cu un pronunţat accent gaelic:

— Îmi pare grozav de rău, domnule doctor, zău că-mi pare rău, dar doctorul Griffiths e plecat la Swansea… într-o chestiune importantă de serviciu.

— Când se întoarce?

Manson era nevoit să strige căci se auzea prost.

— N-aş putea să vă spun, domnule doctor.

— Dar, ascultă…

La capătul firului se auzi un ţăcănit: celălalt pusese foarte liniştit receptorul în furcă. Enervat la culme, Manson înjură cu voce tare:

— Lua-l-ar toţi dracii, cred că era chiar Griffiths.

Formă din nou numărul, dar nu izbuti să mai capete legătura. Totuşi se încăpăţână şi era gata să cheme din nou numărul, când observă că Annie intrase în vestibul şi, cu mâinile încrucişate deasupra şorţului, îl privea cu

gravitate. Era o femeie de vreo patruzeci şi cinci de ani, foarte curată şi îngrijită, cu expresie serioasă, placidă şi răbdătoare.

— Am auzit fără să vreau, domnule doctor, spuse ea. N-o să-l găsiţi niciodată pe doctorul Griffiths la Toniglan, la ora asta. Aproape în fiecare după-amiază pleacă la Swansea să joace golf.

Manson răspunse supărat, înghiţind un nod care i se pusese în gât:

— Totuşi, cred că chiar cu el am vorbit adineaori.

— Tot ce se poate, spuse ea, schiţând un zâmbet. Chiar când nu se duce la Swansea, am auzit că tot spune că e plecat. Îl privi cu un aer prietenos, liniştit şi adăugă înainte de a pleca: În locul dumneavoastră, nu mi-aş pierde vremea cu el.

Andrew puse receptorul în furcă, clocotind de indignare şi mâhnire. Blestemând într-una, plecă să-şi vadă din nou bolnavii. Când se întoarse, era ora consultaţiilor de seară. Timp de un ceas şi jumătate stătu în cămăruţa dosnică unde era cabinetul de consultaţii, zbătându-se să dea de capăt unui dispensar arhiplin, încât se scurgeau picături de apă pe pereţi şi te înăbuşeau aburii emanaţi de trupurile umede ale oamenilor. Mineri cu genunchii luxaţi, cu degetele tăiate, cu nistagmus, cu artrită cronică. Nevestele lor de asemenea, ca şi copiii, cu tuse, răceli, entorse... toate durerile mărunte ale omenirii. În mod normal, i-ar fi făcut plăcere şi ar fi considerat binevenită tăcuta dar binevoitoarea apreciere a acestor făpturi palide, cu părul negru, care, simţea el bine, îl observau cu atenţie. Dar acum, obsedat de o problemă mai gravă, îi vuia capul de năvala acestor suferinţe neînsemnate. În tot acest timp însă, se cocea într-însul o hotărâre şi, în timp ce scria reţete, în timp ce ciocănea vreun torace sau dădea sfaturi, el se gândea: „Dânsul m-a pus pe calea cea bună. Îl urăsc. Da, nu pot să-l sufăr... e un diavol şi jumătate. Dar n-am ce-i face, trebuie să mă duc la el.”

La nouă şi jumătate, când ultimul pacient părăsi

dispensarul, Manson ieşi din vizuina lui cu un aer hotărât:

— Jenkins, unde stă doctorul Denny?

Felcerul cel mititel care punea în grabă zăvorul la uşă, de teamă să nu mai intre un pacient întârziat, se întoarse spre el cu o figură atât de îngrozită, încât era aproape comică:

— Doar nu cumva aveţi ceva de-a face cu individul ăla, domnule doctor? Doamna Page… nu prea îl are la stomac.

Andrew întrebă cu asprime:

— Şi de ce nu-l are doamna Page la stomac?

— Din acelaşi motiv pentru care nu-l suferă nimeni. A fost îngrozitor de mojic cu ea. Jenkins se opri, dar întâlnind privirea lui Manson, continuă oarecum în silă: Mă rog, dacă ţineţi neapărat să ştiţi, locuieşte la doamna Seager, strada Chapel nr. 49.

Iar la drum! Cât fusese ziua de mare, Andrew nu avusese nicio clipă de răgaz şi totuşi orice urmă de oboseală pierea în faţa răspunderii pe care o simţea. Povara cazurilor de tifoidă îl apăsa – apăsa strivitor pe umerii săi. Ajungând la adresa indicată, încercă un sentiment de uşurare, când află de la proprietăreasa care-i deschise uşa, că Denny este acasă.

Dacă Denny fu surprins la vederea lui, nu lăsă să se vadă nimic şi se mulţumi să-l întrebe, după ce-i aruncă o lungă şi exasperantă privire:

— Ei bine, n-ai omorât încă pe nimeni?

În picioare, în pragul camerei calde unde domnea dezordinea, Andrew simţi că roşeşte. Dar, făcând un efort uriaş, îşi birui enervarea şi amorul propriu şi spuse, fără nicio introducere:

— Ai avut dreptate, era enterită. Aş merita să fiu împuşcat, pentru că nu mi-am dat seama de la început. Am cinci cazuri. N-aş putea spune că sunt încântat că a trebuit să vin aici, dar nu ştiu cui să mă adresez. Am telefonat inspectorului sanitar şi n-am putut scoate o vorbă de la el. De aceea am venit să-ţi cer sfatul.

Denny, care şedea lângă foc, ascultând cu pipa în gură,

se răsuci pe jumătate pe scaun şi, în cele din urmă, făcu un gest plictisit:

— Dar intră o dată. Apoi, subit iritat: Pentru numele lui Dumnezeu, ia un scaun. Nu sta în picioare ca un pastor presbiterian, care e gata să interzică o căsătorie. Vrei să bei ceva? Nu? Mi-am închipuit eu.

Deşi Andrew dădu ascultare invitaţiei, aşezându-se cam ţeapăn pe un scaun şi aprinzându-şi chiar o ţigară, Denny nu părea grăbit; fără să se mişte de pe scaun, îşi mângâia câinele cu vârful papucului său găurit. Dar în cele din urmă, când Manson îşi termină ţigara, îi spuse, făcând semn cu capul spre masă:

— Aruncă o privire acolo, dacă te interesează.

Pe masă se găsea un microscop Zeiss de toată frumuseţea şi câteva lame. Andrew potrivi una din ele cu ulei de imersie şi, făcând-o să lunece sub obiectiv, recunoscu numaidecât ciorchinele de bacterii în formă de bastonaşe.

— Sunt preparate ca vai de lume, bineînţeles, spuse Denny repede, cu cinism, ca şi cum ar fi vrut să preîntâmpine critica. Le-am cârpăcit, ce mai încoace-încolo. Slavă Domnului, nu-s un şobolan de laborator. Dacă sunt ceva, sunt chirurg. Dar, cu sistemul nostru afurisit, trebuie să fii fată la toate. Totuşi, nu poţi să te înşeli, nici dacă te uiţi cu ochiul liber. Le-am încălzit pe *agar,* în soba mea.

— Ai şi dumneata cazuri? întrebă Andrew cu un interes plin de încordare.

— Patru! Toate din acelaşi cartier ca şi dumneata. Denny făcu o pauză. Toţi microbii aceştia provin de la puţul din Piaţa Glydar.

Andrew îl privea aţâţat, arzând de dorinţa de a-i pune zeci de întrebări, dându-şi întrucâtva seama de seriozitatea muncii celuilalt şi, mai presus de orice, încântat că i se dezvăluise focarul epidemiei.

— Înţelegi – reluă Denny cu aceeaşi ironie rece şi amară – paratifoida e pe aci mai mult sau mai puţin

endemică. Dar într-una din zile, curând, foarte curând, o să ne pomenim cu o epidemie de mari proporţii. De vină e canalul colector principal. E ciuruit ca o sită şi murdăria se infiltrează în jumătate din puţurile care se găsesc în partea de jos a oraşului. L-am tot pisat pe Griffiths în legătură cu asta, până m-am săturat. E un porc habotnic şi leneş, un incompetent care fuge de răspundere. Ultima oară când i-am telefonat, i-am spus că-i fac mutra zob cu prima ocazie. Pesemne că de aia te-a dus azi cu preşul.

— Asta e o ruşine nemaipomenită, explodă Andrew, ieşindu-şi din fire, într-un brusc acces de indignare.

Denny dădu din umeri:

— Îi e teamă că dacă cere ceva consiliului, o să-l pună să plătească din leafa lui nenorocită.

Se lăsă tăcere. Andrew dorea din tot sufletul ca discuţia să continue. În ciuda ostilităţii sale faţă de Denny, găsea un ciudat imbold în pesimismul acestuia, în scepticismul lui, în cinismul lui rece şi măsurat. Dar nu avea niciun pretext ca să prelungească vizita. Ridicându-se de pe scaun, de lângă masă, se îndreptă spre uşă, ascunzându-şi emoţia, ţinând să-şi exprime o recunoştinţă politicoasă, să-i dea a înţelege celuilalt cât de uşurat se simţea.

— Îţi mulţumesc foarte mult pentru cele ce mi-ai spus. M-ai făcut să înţeleg care este situaţia. Mă tot întrebam de unde ar putea proveni boala, mă gândeam că ar putea să fie vorba de un purtător de microbi, dar din moment ce ai localizat sursa infecţiei e cu mult mai simplu. De acum înainte va trebui să punem la fiert orice picătură de apă, în locuinţele din Piaţa Glydar.

Ridicându-se la rândul său, Denny mormăi:

— Pe Griffiths ar trebui să-l punem la fiert. Apoi umorul său muşcător îi reveni: Şi-acum, doctore, fără mulţumiri înduioşătoare, te rog. O să trebuie să ne mai suportăm reciproc puţintel, înainte de a isprăvi cu afacerea asta. Vino să mă vezi ori de câte ori te simţi în stare de aşa ceva. Prin coclaurile astea, nu prea există viaţă de societate. Aruncă o privire câinelui şi încheie cu

grosolănie: până şi un doctor scoţian e bine venit, nu-i aşa, Sir John?

Sir John Hawkins ciocăni în podea cu coada şi-l privi pe Andrew, lăsând limba sa trandafirie să atârne parcă în batjocură.

Şi totuşi, trecând în drum spre casă prin Piaţa Glydar, unde lăsă instrucţiuni severe în privinţa apei, Andrew îşi dădu seama că nu-l detestă pe Denny chiar atât de mult cum îşi închipuise.

IV

Andrew se lansă în campania împotriva enteritei cu tot focul firii sale impetuoase şi avântate. Îşi iubea meseria şi se socotea fericit că dăduse peste o asemenea ocazie – la primii paşi în cariera lui. În cursul săptămânilor următoare se speti muncind, plin de voie bună. Avea de rezolvat toate problemele curente ale practicii medicale, cu care o scotea la capăt într-un fel sau altul, apoi se consacra cu entuziasm cazurilor sale de febră tifoidă.

Poate că avu noroc în această bătălie, prima pe care o dădea. Către sfârşitul lunii, bolnavilor săi le mergea din ce în ce mai bine şi părea că reuşise să îngrădească epidemia. Când se gândea la măsurile sale de precauţiune impuse cu atâta stricteţe – apa fiartă, dezinfecţia şi izolarea, cearşafurile îmbibate cu acid fenic atârnate la fiecare uşă, kilogramele de clorură de calciu comandate în contul doamnei Page, şi pe care el însuşi le turnase în conductele de apă din Piaţa Glydar – exclama plin de bucurie: „Aşa mai zic şi eu! Nu e meritul meu, dar Dumnezeu mi-e martor că fac treabă bună”. Încerca o bucurie tainică şi dezgustătoare, nedemnă, condamnabilă, constatând că bolnavii lui se fac bine mai repede decât cei ai lui Denny.

Acesta din urmă continua să-l intrige, să-l scoată din sărite. Se întâlneau deseori în modul cel mai firesc, din

pricină că pacienţii lor locuiau în imediată vecinătate. Denny se delecta, bătându-şi joc de munca pe care o făceau. Îşi spunea lui şi lui Manson, „inamici neîmpăcaţi ai epidemiei” şi savura ca pe o răzbunare acest şablon. Dar în ciuda ironiei lui, în ciuda sarcasmelor – „nu uita, doctore, că apărăm onoarea unei profesii cu adevărat glorioase” – el îşi urmărea îndeaproape bolnavii, se aşeza pe paturile lor, îi cerceta îndelung, petrecea ore întregi în odăile lor.

Din când în când, Andrew era gata-gata să-l simpatizeze, pentru câte o scânteiere de simplitate sfioasă şi modestă, apoi totul era făcut praf şi pulbere de un cuvânt morocănos şi batjocoritor. Jignit şi nedumerit, Andrew, în dorinţa de a se lămuri, consultă *Anuarul Medical.* Pe un raft al doctorului Page, găsi un exemplar vechi de cinci ani, dar care conţinea câteva informaţii uluitoare. Ele arătau că Philip Denny fusese bursier de onoare al universităţilor Cambridge şi Guy’s, doctor în chirurgie şi că – la data apariţiei anuarului – ocupa un post de chirurg bine retribuit în oraşul Leeborough.

Pe neaşteptate, la zece noiembrie, Denny îl chemă la telefon:

— Manson, aş vrea să te văd. Poţi să vii la trei pe la mine? E ceva important.

— În regulă.

Andrew îşi luă prânzul, cufundat în gânduri. În timp ce-şi mânca porţia de pateu, simţi privirea ascuţită şi arogantă a lui Blodwen Page, aţintită asupra sa:

— Cine era la telefon? Denny vasăzică? Nu te înhăita cu individul ăsta. N-o să-ţi fie de niciun folos.

El îi ripostă cu răceală:

— Dimpotrivă, l-am găsit foarte folositor.

— Lasă-mă în pace, doctore! Ca de obicei, când era contrazisă, Blodwen se făcu foc şi pară. E un om pidosnic. De cele mai multe ori nu prescrie niciun fel de doctorii. Uite, când Megan Rays Morgan, care a luat doctorii toată viaţa ei, s-a dus s-o consulte, el i-a spus să facă bine să

umble în fiecare zi vreo doi kilometri prin munţi şi să nu se mai îndoape cu lături. Chiar aşa i-a zis. Cred şi eu că, după aceea, ea a venit la noi – şi de atunci Jenkins îi dă mereu sticle după sticle cu medicamente minunate. Denny e un păcătos josnic şi scârbos. După cât se spune are pe undeva şi o nevastă, dar nu trăieşte cu ea, înţelegi matale. Şi pe urmă, una-două se îmbată. Lasă-l în plata Domnului, doctore, şi nu uita că lucrezi pentru doctorul Page.

Auzind-o cum îi aruncă în faţă obişnuitele ei reproşuri, Andrew simţi că îl copleşeşte un val brusc de mânie. Făcea tot ce-i stătea în putinţă ca să-i fie pe plac, şi totuşi părea că ei nimic, nu-i e destul. Purtarea lui Blodwen, când bănuitoare, când jovială, dădea întotdeauna impresia că ea are drept scop să-l stoarcă într-una cât mai mult, oferindu-i în schimb cât mai puţin. Trecuseră trei zile peste data când ar fi trebuit să-i plătească salariul lunar. Poate că fusese doar o scăpare de vedere din partea ei, dar pe Andrew acest lucru îl pusese într-o situaţie foarte penibilă. Văzând-o cum stătea în faţa lui, planturoasă şi strălucind de bine ce-i mergea, arogându-şi dreptul de a-l judeca pe Denny, nu se mai putu stăpâni şi spuse, înfierbântându-se dintr-o dată:

— Mi-aş aminti mai uşor că lucrez pentru doctorul Page, doamnă, dacă mi-aş primi salariul.

Ea se roşi atât de brusc, încât Andrew fu sigur că se gândise şi dânsa la acelaşi lucru. Apoi, înălţând capul sfidătoare, îi răspunse:

— Ai să ţi-l capeţi! Ce idee!

Până la sfârşitul mesei, doamna Page stătu bosumflată, fără să-i mai arunce vreo privire, ca şi cum ar fi insultat-o. Dar după masă, când îl chemă în salon, era din nou bine dispusă, binevoitoare şi zâmbitoare:

— Uite-ţi banii, doctore, şezi jos şi fii mai prietenos. N-o să ne putem înţelege dacă o să tragem unul hăis şi altul cea.

Stătea tolănită într-un fotoliu de pluş verde şi ţinea pe

genunchii ei dolofani douăzeci de hârtii de câte o liră şi poşeta ei de piele neagră. Luând hârtiile, începu să i le dea una câte una lui Manson una, două, trei, patru. Pe măsură ce se apropia de sfârşitul teancului, mişcările i se făceau din ce în ce mai încete şi ochii ei negri şi vicleni clipeau ademenitor. Când ajunse la optsprezece lire se opri şi suspină încetişor, plină de milă faţă de sine însăşi.

— Doamne, Doamne, doctore, o grămadă de bănet pe vremurile astea grele, nu-i aşa? „Dă şi ia”, asta a fost întotdeauna deviza mea. Să le păstrez pe ultimele două, ca să ne aducă noroc?

El se mulţumi să tacă: meschinăria ei îl făcea să se simtă îngrozitor de prost. Ştia foarte bine că doamna Page se alegea cu un venit frumuşel de pe urma pacienţilor. Timp de un minut întreg, ea rămase aşa, scrutându-i chipul, dar neîntâlnind decât o expresie de totală imobilitate, îi înmână cu un gest arţăgos ultimele bancnote, spunându-i pe un ton apăsat:

— Ai grijă să le meriţi!

Ridicându-se brusc, se îndreptă spre uşă, dar Andrew o opri, înainte ca ea să ajungă acolo.

— O clipă, numai, doamnă Page. O notă de nervozitate răzbătea din vocea lui hotărâtă. Oricât de neplăcut i-ar fi fost, era ferm decis să nu se lase dus de nas de lăcomia ei. Mi-aţi dat numai douăzeci de lire, ceea ce face două sute patruzeci pe an, în timp ce noi am convenit că o să capăt două sute cincizeci. Îmi mai datoraţi şaisprezece şilingi şi opt pence, doamnă Page.

De furie şi necaz, ea se făcu albă ca varul:

— Aşa, aşa, spuse dânsa respirând cu greu, vrei ca arginţii să ne despartă? Am auzit de mult că scoţienii sunt cârpănoşi. Acum văd şi eu că e aşa. Na, ia-ţi şilingii şi mărunţişul ăsta păcătos.

Din poşeta ei doldora de bani, scoase cu degetele tremurânde monedele pe care i le dădu, fulgerându-l cu privirea. Apoi, uitându-se o ultimă dată, furioasă, la el, fugi afară trântind uşa în urma ei.

Andrew plecă, fierbând de mânie. Reproşurile ei jignitoare îl dureau cu atât mai mult, cu cât le găsea neîntemeiate. Cum de nu-şi dădea ea seama că nu era în joc suma aceea nenorocită, ci toate principiile de echitate? De altfel, în afara oricărei morale răsunătoare, Manson avea o trăsătură de caracter înnăscută, o îndârjire, neîngăduind nimănui, niciodată, să-şi bată joc de el.

Abia după ce ajunse la poştă şi trimise prin mandat cele douăzeci de lire la Fundaţia Glen – mărunţişul îl păstră ca bani de buzunar – se simţi şi el ceva mai bine. În timp ce se afla pe treptele de piatră ale clădirii, îl văzu apropiindu-se pe doctorul Bramwell şi faţa i se lumină şi mai mult. Bramwell venea încet, călcând maiestos pavajul cu picioarele lui mari, ţanţoş în hainele sale negre şi ponosite, cu părul alb şi netuns, fluturând peste un guler murdar, cu ochii aţintiţi asupra cărţii pe care o ţinea în mâna întinsă. Când ajunse lângă Manson, pe care-l văzuse de la jumătatea străzii, se prefăcu că-l recunoaşte dintr-o dată, cu o tresărire teatrală.

— Ah, Manson, băiatule! eram atât de cufundat în citit, că aproape să nu te văd!

Andrew zâmbi. Se împrietenise cu doctorul Bramwell, care spre deosebire de Nicholls, celălalt medic „acreditat”, îi făcuse o primire călduroasă. Clientela lui Bramwell nu era prea grozavă şi nu-i îngăduia să-şi ţină un asistent, dar avea o ţinută impozantă şi, uneori, o comportare demnă de un maestru în ale medicinii.

Închizând cartea, după ce – cu un deget murdar – îndoi pagina la care rămăsese, îşi vârî cu un gest elegant mâna cealaltă în deschizătura paltonului său ros. Avea atitudini atât de teatrale, încât aproape nu-ţi venea să crezi că trăieşte aievea. Şi totuşi, era el, în persoană, pe strada principală din Blaenelly. Nu degeaba îl poreclise Denny „regele arginţilor”.

— Ei, băiatule, cum îţi place mica noastră localitate? Aşa cum ţi-am spus, când ne-ai vizitat pe scumpa mea

soţie şi pe mine, la vilişoara noastră, nu e chiar atât de rău cum s-ar părea la prima vedere. Avem şi noi talentele noastre, viaţa noastră culturală. Scumpa mea soţie şi cu mine facem tot ce ne stă în putinţă ca să o dezvoltăm. Suntem purtătorii făcliei, Manson, chiar şi prin viroagele astea. Trebuie să vii la noi într-o seară. Ştii să cânţi?

Andrew simţi o nevoie îngrozitoare să izbucnească în râs. Bramwell adăugă onctuos:

— Fireşte, am auzit cu toţii cum ai muncit cu bolnavii de tifos. Blaenelly e mândru de dumneata, băiete dragă. Păcat că n-am avut eu norocul ăsta. Dacă se iveşte vreun caz mai grav, în care aş putea să-ţi fiu de folos, apelează la mine.

O mustrare de conştiinţă – cine era el ca să petreacă pe socoteala bătrânului? – îi dădu ghes lui Andrew să răspundă:

— Domnule doctor, se nimereşte tocmai să am printre cazurile mele o mediastinită secundară foarte interesantă, cu totul neobişnuită. N-aţi vrea s-o vedeţi cu mine, dacă aveţi puţin timp?

— Aşa? întrebă Bramwell, căruia entuziasmul îi cam scăzuse. N-aş vrea să te deranjez.

— E aici, după colţ, îl invită Andrew amabil. Mai am o jumătate de oră până să mă întâlnesc cu doctorul Denny. Ajungem acolo într-o clipă.

Bramwell se codi, păru că e gata să refuze, apoi făcu un gest destul de vag de încuviinţare. Porniră împreună spre Piaţa Glydar şi intrară să vadă bolnavul.

Aşa cum spusese Manson, cazul prezenta un interes neobişnuit, fiind vorba de un exemplu rar de persistenţă a timusului. Andrew era cu adevărat mândru că pusese diagnosticul şi acest cald sentiment de ardoare comunicativă îl făcuse să-l invite pe Bramwell, spre a-i împărtăşi emoţiile descoperirii.

Dar doctorul Bramwell – deşi n-ar fi admis-o – nu se arătă prea entuziasmat de prilejul ce i se oferea. El urmă cu oarecare şovăială pe Andrew în camera bolnavului,

trăgând aerul numai pe nas şi apropiindu-se cu o sfială feciorelnică de pat. Se opri la o distanţă prudentă de pacient şi-l examină în grabă. Nu era dispus să zăbovească prea mult. Abia după ce ieşiră din casă şi după ce trase adânc în piept o gură de aer proaspăt, îşi regăsi şi elocvenţa sa normală.

— Îmi pare bine că am văzut cazul dumitale, dragul meu – îi spuse el lui Andrew cu un aer radios – mai întâi pentru că eu consider că chemarea medicului este să nu dea niciodată înapoi în faţa primejdiilor infecţiei şi, în al doilea rând, pentru că mă bucură orice progres ştiinţific. *Poţi să mă crezi sau nu, dar acesta e cel mai frumos caz de inflamaţie a pancreasului pe care l-am văzut în viaţa mea!*

Şi după o strângere de mână se depărtă în grabă lăsându-l pe Andrew cu totul năucit. „Pancreasul?” se gândi acesta uluit. Nu o simplă greşeală de cuvânt îl făcuse pe Bramwell să comită această grosolană eroare. Întreaga sa atitudine în faţa cazului trăda ignoranţa. Pur şi simplu, habar nu avea. Andrew îşi frecă fruntea. Când te gândeşti că un medic calificat, care ţine în mâinile sale viaţa a sute de fiinţe omeneşti, nu ştie care este diferenţa dintre pancreas şi timus – primul se găseşte în abdomen, iar celălalt în torace – e înspăimântător!

Mergând încet spre casa lui Denny, Manson îşi dădea seama o dată mai mult că se prăbuşea toată cumintea imagine ce şi-o făcuse despre practica medicală. Ştia că el însuşi era încă un începător, insuficient pregătit, capabil oricând să facă greşeli din lipsă de experienţă. Dar Bramwell era un medic cu experienţă şi, din această cauză, ignoranţa sa nu era scuzabilă. Pe nesimţite gândurile lui Andrew se întoarseră la Denny, care nu pierdea niciun prilej să-şi bată joc de profesiunea din care făceau amândoi parte. La început, Denny îl exasperase teribil, afirmând cu încăpăţânare că pe cuprinsul Angliei profesau mii de doctori incompetenţi, care se remarcau doar prin prostia lor şi prin talentul pe care îl dobândiseră

de a-i păcăli pe bolnavi. Acum, Manson începea să se întrebe, dacă nu cumva exista şi un sâmbure de adevăr în cele spuse de Denny, şi se hotărî să reia discuţia chiar în după-amiaza aceea.

Dar când intră în camera lui Denny, înţelese numaidecât că o discuţie academică nu îşi avea locul. Philip îl primi într-o tăcere posomorâtă, cu ochii trişti, cu fruntea întunecată.

— Tânărul Jones a murit azi-dimineaţă la şapte, spuse el. Perforaţie intestinală. Vorbea liniştit, cu o furie rece, stăpânită. Şi am încă două cazuri de tifoidă în aleea Ystrad.

Andrew plecă ochii în jos plin de simpatie, dar neştiind ce să spună.

— Nu face o mutră atât de încrezută, adăugă Denny cu amărăciune. E foarte plăcut pentru dumneata să constaţi că bolnavilor mei le merge prost şi că ai dumitale se fac bine. Dar n-o să-ţi fie chiar atât de agreabil, când din canalul ăla afurisit o să înceapă să se infiltreze scurgeri şi înspre partea dumitale.

— Nu, nu, îmi pare sincer rău, strigă Andrew. Trebuie să facem ceva pentru asta. Să scriem Ministerului Sănătăţii.

— Putem să scriem şi o sută de scrisori, răspunse Philip cu o ferocitate reţinută. Singurul lucru cu care o să ne alegem este că, peste şase luni, o să sosească aici un ramolit de inspector. Nu, m-am gândit şi m-am răzgândit la toate. Nu există decât o singură cale, ca să-i silim să construiască un canal nou.

— Ce cale?

— Să aruncăm în aer canalul cel vechi!

O clipă Andrew se întrebă dacă nu cumva Denny îşi ieşise din minţi. După aceea însă, înţelese ceva din intenţia îndrăzneaţă a celuilalt şi îl privi consternat. Oricât s-ar fi căznit să-şi pună rânduială în gândurile ce i se învârtejeau în cap, Denny părea sortit să i le tulbure.

— Dacă se descoperă... o să fie tămbălău mare, şopti

Andrew.

Denny îl privi sfidător:

— Nu-i nevoie să fii alături de mine, dacă nu-ţi convine.

— O, sunt alături de dumneata – răspunse încet Andrew – dar numai Dumnezeu ştie de ce...

În toată după-amiaza aceea, Manson îşi văzu de treabă fără niciun chef, regretând făgăduiala pe care o făcuse. Denny ăsta era un smintit, care mai devreme sau mai târziu avea să-l vâre într-o încurcătură serioasă. Propunerea lui era îngrozitoare, un delict, care o dată descoperit, i-ar fi putut aduce pe banca acuzaţilor, determinând chiar radierea lor din corpul medical. Un fior de adevărată spaimă îl zgudui pe Andrew, la gândul că frumoasa-i carieră, care se aşternea atât de strălucită înaintea lui, ar fi putut să fie dintr-o dată curmată, ruinată. Blestemându-l cu năduf pe Philip, îşi jură de zece ori că n-o să se ducă.

Şi totuşi, dintr-un motiv ciudat şi confuz, el nu dădu bir cu fugiţii, nu putu să dea bir cu fugiţii.

În noaptea aceea, la ora unsprezece, Denny şi Andrew porniră, în tovărăşia javrei Hawkins, spre capătul străzii Chapel. Era o beznă adâncă şi, la colţurile străzilor, pale de vânt şi o ploaie măruntă le biciuiau obrajii. Denny îşi făcuse un plan, calculând cu meticulozitate timpul. Schimbul de noapte intrase în mină cu un ceas mai înainte şi strada era pustie; tocmai la capătul celălalt, câţiva tineri se mai învârteau pe lângă prăvălia lui moş Thomas.

Cei doi bărbaţi şi câinele înaintau în tăcere. În buzunarele paltonului său gros, Denny avea şase cartuşe de dinamită, pe care Tom Seager, fiul proprietăresei lui, le furase special pentru dânsul, în după-amiaza aceea, de la depozitul de explozibile al carierei. Andrew ducea cu el şase cutii de cacao cu capacele găurite, o lanternă de buzunar şi câţiva metri de fitil. Mergând cu capul între umeri, cuprins de teamă şi zguduit de un vârtej de emoţii contradictorii, abia răspundea scurtelor observaţii pe care

le făcea Denny. Se întreba cu strângere de inimă ce ar fi spus Lamplough – binevoitorul şi ortodoxul său profesor – dacă l-ar fi ştiut amestecat în această criminală aventură nocturnă.

Imediat după ce traversară Piaţa Glydar, ajunseră la gura principală a canalului, acoperită cu un capac de fier ruginit, fixat în cimentul mâncat de vreme. Se apucară de lucru, luptând din greu să ridice capacul, care de ani de zile nu mai fusese mişcat din loc. În cele din urmă izbutiră şi Andrew lumină discret, cu lanterna de buzunar, adâncurile urât mirositoare, unde pe pietrele măcinate de umezeală, se scurgea un şuvoi murdar şi milos.

— O frumuseţe, nu-i aşa? cârâi Denny. Mai uită-te o dată la crăpăturile din conducta asta. Mai uită-te o *ultimă* dată la ele, Manson.

Niciunul din ei nu mai spuse nimic. Lucru curios, dispoziţia lui Manson se schimbase şi acum se simţea însufleţit de un avânt fără margini, de o hotărâre la fel de nestrămutată ca şi cea a lui Denny. Oamenii mureau din cauza putregaiului ăstuia, şi o birocraţie meschină nici nu se sinchisea să ia vreo măsură. Nu mai era momentul să te porţi ca la patul unui bolnav sau să recomanzi sticluţe de doctorii inutile.

Începură să pregătească repede cutiile de cacao, vârând în fiecare din ele un cartuş de dinamită. După aceea, tăiară fitiluri de diferie lungimi, pe care le agăţară de cutii. Un chibrit licări în întuneric, luminând chipul aspru şi palid al lui Denny şi mâinile tremurânde ale lui Andrew, apoi începu să sfârâie primul fitil. Una câte una, cutiile de cacao, pline de dinamită fură zvârlite în şuvoiul noroios, în primul rând cele cu fitiluri lungi. Andrew vedea totul ca prin ceaţă, inima îi bătea să-i spargă pieptul. Poate că ceea ce făcea nu era conform regulilor artei medicale, dar era cea mai frumoasă clipă din viaţa lui. Când ultima cutie fu aruncată în canal, cu fitilul ei scurt, care ardea sfârâind, lui Hawkins i se năzări să vâneze un şobolan. Urmă un intermezzo agitat, tulburat de lătratul

câinelui şi de perspectiva înspăimântătoare a exploziei ce s-ar fi putut declanşa sub picioarele lor, în timp ce alergau după ei. În sfârşit puseră mâna pe Hawkins, aruncară la loc capacul gurii de canal şi goniră nebuneşte vreo douăzeci de metri.

Abia ajunseseră la colţul Pieţii Radnor şi se opriseră să se uite în jur, când – bum! explodă prima cutie.

— Dumnezeule! gâfâi Andrew, fericit. I-am venit de hac, Denny!

Încerca un puternic sentiment de camaraderie faţă de Philip, îi venea să-i strângă mâna şi să strige cât îl ţinea gura.

Apoi exploziile înăbuşite se succedară repede, două, trei, patru, cinci, încheindu-se cu o detunătură, de toată frumuseţea, care se produse la o distanţă de mai bine de un sfert de kilometru în josul văii.

— Aşa! spuse Denny cu o voce gâtuită, de parcă tot amarul ascuns al vieţii sale şi-ar fi dat frâu liber în acest unic cuvânt. Un putregai mai puţin.

Abia termină de vorbit, şi se stârni o vâlvă nemaipomenită: uşi şi ferestre se deschiseră, aruncând lumini asupra uliţei întunecate, oamenii ieşiră în fugă din case şi se îmbulziră în stradă. La început, unii strigară că avusese loc o explozie la mină, dar această părere se dovedi repede neîntemeiată, căci detunăturile răsunaseră din josul văii. Se iscară discuţii, se făcură cu voce tare fel de fel de presupuneri, un grup de bărbaţi plecă de îndată cu lanternele în cercetare. Noaptea răsuna de gălăgie şi harababură. Ocrotiţi de întuneric şi zgomot, Denny şi Manson porniră pe furiş spre casă, luând căi ocolite. În vinele lui Andrew, sângele îi cânta biruinţa.

A doua zi de dimineaţă, încă înainte de ora opt, doctorul Griffiths sosi cu maşina la locul dezastrului. Gras, cu obrajii vineţi, era gata să cadă pradă panicii. Consilierul Glyn Morgan îl smulsese din patul lui cald, îndârjindu-l cu o ploaie de înjurături. Griffiths îşi putea permite să nu răspundă la telefon doctorilor de prin

partea locului, dar nu avea cum să reziste ordinelor furibunde ale lui Glyn Morgan. Şi acesta era pe drept cuvânt furios: noua sa vilă, care se găsea la o distanţă de mai bine de o jumătate de kilometru, jos în vale, fusese înconjurată peste noapte de un parapet de murdării demn de Evul Mediu. Timp de o jumătate de ceas, consilierul, împreună cu susţinătorii lui, Hamar Davies şi Deawn Roberts, spuseră inspectorului sanitar, cu o voce care ajunse la urechea multora, exact ceea ce gândeau despre el.

La sfârşitul acestei discuţii, împleticindu-se şi ştergându-şi fruntea cu o batistă, Griffiths se îndreptă spre Denny, care, alături de Manson, se afla în mulţimea ce asculta plină de interes. Văzând că venea spre ei, Andrew încercă o bruscă mustrare de conştiinţă. O noapte frământată îi mai potolise entuziasmul. În lumina rece a dimineţii, ruşinat de stricăciunile pricinuite şoselei sfârtecate de explozie, se simţea stânjenit, nervos şi neliniştit. Dar în clipele acelea, Griffiths nu era de loc în stare să bănuiască ceva.

— Măi omule – se adresă el lui Denny, cu un glas tremurător – va trebui acum să vă construim numaidecât un canal nou.

Chipul lui Denny rămase impasibil.

— V-am prevenit, încă acum câteva luni, spuse el cu răceală, nu-i aşa?

— Ba da, ba da, fără îndoială. Dar cum să-mi treacă prin minte că afurisitul ăsta de canal o să sară în aer? Pentru mine e de neînţeles, cum de s-a putut întâmpla una ca asta.

Denny îi aruncă o privire glacială:

— Unde sunt cunoştinţele dumneavoastră de igienă publică, domnule doctor? Nu ştiţi că gazele din conducte sunt foarte inflamabile?

În lunea următoare, începu construcţia noului canal.

V

Trei luni mai târziu, într-o frumoasă după-amiază de martie. Făgăduiala primăverii înmiresma vântul ce sufla lin peste munţii brăzdaţi de dâre vagi de verdeaţă, care sfidau urâţenia colinelor şi carierelor ce dominau priveliştea. Sub cerul de un albastru diafan, până şi Blaenelly arăta minunat.

În timp ce se îndrepta spre casa cu numărul trei din strada Riskin, unde tocmai fusese chemat la o consultaţie, Andrew simţi cum inima îi bate mai repede – răspuns avântat la frumuseţea zilei. Încetul cu încetul, se obişnuise şi el cu acest orăşel ciudat, primitiv şi izolat, înmormântat între munţi, fără niciun fel de distracţii, fără o sală de cinematograf măcar, fără nimic în afară de posomorâtele lui mine, de carierele şi uzinele pentru prelucrarea minereului, de şirul de biserici şi case mohorâte – o localitate bizară, tăcută şi închisă în sine.

Oamenii erau şi ei ciudaţi, totuşi Andrew, deşi îi vedea atât de deosebiţi, nu se putea împiedica să simtă o pornire de dragoste faţă de dânşii. Cu excepţia negustorilor, a preoţilor şi a câtorva liber profesionişti, erau cu toţii în serviciul direct al Companiei. La începutul şi sfârşitul fiecărui schimb, străzile liniştite se înviorau dintr-o dată, răsunând de bocănitul tălpilor ţintuite cu fier şi însufleţite pe neaşteptate de o oştire în marş. Îmbrăcămintea, încălţămintea, mâinile şi chiar feţele celor care lucrau la mina de hematită erau acoperite cu praful de un roşu aprins al minereului. Muncitorii de la cariere purtau pantaloni vătuiţi şi genunchiere. Topitorii se remarcau prin pantalonii lor albaştri, în carouri.

Vorbeau puţin şi, cel mai adesea, în dialect gaelic. Reţinuţi şi mândri păreau că formează o rasă aparte. Erau însă oameni de treabă. Distracţiile lor simple ei le căutau de obicei acasă, la biserică, pe micul teren de fotbal şi rugby de la capătul oraşului. Pasiunea lor cea mai mare părea să fie muzica – nu şlagărele ieftine la modă, ci

muzica serioasă, clasică. Nu rareori i se întâmpla lui Andrew, în timp ce mergea noaptea pe stradă, să audă într-o umilă căsuţă, răsunând la pian o sonată de Beethoven sau un preludiu de Chopin, minunat cântate, plutind prin văzduhul liniştit, înălţându-se până la munţii impenetrabili şi luându-şi zborul dincolo de ei.

În ceea ce priveşte clientela doctorului Page, lui Andrew situaţia îi era acum clară. Edward Page nu va mai putea consulta niciodată bolnavii. Dar oamenii nu erau înclinaţi să-l părăsească pe Page, care îi servise cu devotament vreme de peste treizeci de ani. Iar îndrăzneaţa de Blodwen, îmbinând înşelătoria cu linguşirea, faţă de Watkins, directorul minei, prin intermediul căruia erau plătite cotizaţiile medicale ale muncitorilor, reuşise să-l menţină pe Page pe lista Companiei, încasând astfel un venit frumuşel. Din aceşti bani, Manson, care făcea toată munca, primea cam a şasea parte.

Lui Andrew îi părea foarte rău de Edward Page. Suflet naiv şi cumsecade, acesta o cunoscuse pe mica Blodwen, rotunjoară, dichisită şi îndrăzneaţă, într-o cafenea din Aberystwyth şi se căsătorise cu ea, fără să ştie ce se ascunde îndărătul acestor ochi negri ca porumbele. Acum, bolnav şi ţintuit la pat, era la discreţia ei, fiind supus unui tratament în care mângâierile se amestecau cu un fel de brutalitate jovială. Nu că Blodwen nu l-ar fi iubit. Într-un anume fel, ea ţinea la Edward. Doctorul Page era proprietatea ei. Dacă intra în cameră şi-l găsea pe Andrew lângă bolnav, venea spre ei, în aparenţă surâzătoare, dar încercând un sentiment de gelozie, pentru că era lăsată la o parte:

— Ei, striga dânsa, ce tot şuşotiţi voi doi?

Era cu neputinţă să nu-ţi fie drag Edward Page, atât de vădite erau la el spiritul de sacrificiu şi dăruirea de sine. Acum zăcea în pat, neajutorat, istovit, acceptând cu supunere atenţiile gălăgioase ale acestei femei oacheşe, obraznice şi fără astâmpăr care era soţia lui, victimă a

lăcomiei ei, a necurmatelor şi neruşinatelor ei hărţuieli.

Doctorul Page nu avea niciun motiv să mai rămână la Blaenelly şi tânjea după o călătorie spre un ţinut mai cald, mai prietenos. O dată, când Andrew îl întrebă: „Aveţi vreo dorinţă, domnule doctor? el suspină: „Aş vrea să plec de aici, dragul meu. Am citit despre insula aceea – Capri – au să facă acolo un refugiu pentru păsări”. Apoi îşi răsucise capul pe pernă. Nostalgia cu care vorbise era nespus de mişcătoare.

Page nu pomenea niciodată de meseria lui, afară de rare prilejuri, când spunea cu o voce stinsă: „Cred că n-am ştiut mare lucru, dar am făcut tot ce am putut”. Era în stare să zacă ceasuri de-a rândul în nemişcare, privind pervazul ferestrei, unde Annie punea cu fidelitate, în fiecare dimineaţă, firimituri de pâine, şorici de slănină, nucă de cocos dată pe râzătoare. Duminică dimineaţa venea în vizită la Page un miner bătrân, Enoch Davies, foarte ţeapăn, într-un costum negru şi lustruit de atâta purtare, cu un plastron de celuloid. Amândoi se uitau în tăcere la păsări. Într-una din zile, Andrew se întâlni cu Enoch, care cobora scara cu un aer încântat.

— Pe legea mea – exclamă bătrânul miner – asta zic şi eu că a fost o dimineaţă straşnică. Doi piţigoi s-au giugiulit pe pervaz, vreme de aproape un ceas.

Enoch era singurul prieten a lui Page şi avea multă trecere printre mineri. El se jura pe ce avea mai scump, că atâta timp cât va mai fi pe lumea asta, niciunul din clienţi nu-l va părăsi pe doctor. Nici nu-i trecea prin minte cât rău îi făcea lui Edward Page cu fidelitatea lui.

Un alt vizitator obişnuit al casei Page era directorul băncii Western Counties, pe nume Aneurin Rees, un lungan uscăţiv şi pleşuv, pe care Andrew nu putu să-l sufere din prima clipă. Rees era un cetăţean foarte respectabil, care nu privea niciodată pe cineva drept în ochi. El petrecea de formă cinci minute în tovărăşia doctorului Page, iar apoi se închidea pe câte o oră, într-o cameră cu doamna Page. Aceste întrevederi erau perfect

morale, singurul subiect de discuţii fiind banii. Andrew era convins că doamna Page depusese sume mari pe numele ei şi că, sub competenta îndrumare a lui Aneurin Rees, îşi sporea din când în când cu dibăcie capitalurile. Pe vremea aceea, banii nu aveau nicio însemnătate pentru Andrew. Era mulţumit că-şi putea achita cu regularitate ratele datorate Fundaţiei Glen, păstra câţiva şilingi ca bani de buzunar pentru ţigări, şi, în afară de aceasta, îşi avea munca sa.

Acum, mai mult ca oricând, preţuia valoarea pe care o avea pentru el activitatea clinică. Cunoaşterea muncii acesteia era pentru el ca un sentiment intim, veşnic prezent şi cald, asemenea unui foc la care se încălzea ori de câte ori era obosit, deprimat, neliniştit. Căci în ultima vreme, îl frământau noi îngrijorări, care-l răscoleau şi mai mult decât înainte, începuse să aibă opinii proprii în medicină. Poate că de aceasta era de vină în primul rând Denny, cu felul lui de a vedea, total negativist. Codul lui Denny era pur şi simplu opusul tuturor celor învăţate de Manson. Ar fi putut să-şi atârne acest cod, rezumat şi înrămat, concis ca o lozincă, deasupra patului: „Nu cred.”

Turnat după calapod de facultatea de medicină pe care o urmase, Manson înfruntase viitorul cu o încredere nezdruncinată în manuale. Se alesese cu o spoială de fizică, chimie şi biologie... cel puţin disecase şi studiase râma. După aceea, i se vârâseră în cap dogmele teoriilor curente. Cunoştea toate bolile cu tabloul lor simptomatic şi cu tratamentul respectiv. Iată guta, de exemplu, se poate vindeca cu colchicină. Parcă îl vedea încă înaintea ochilor pe profesorul Lamplough, susurând dulce studenţilor: *„Virtum Colchici,* domnilor, în doze minime de douăzeci-treizeci picături, este absolut specific în gută.” Dar oare aşa să fie? Aceasta era întrebarea pe care şi-o punea acum Andrew. În urmă cu o lună, încercase colchicină, ajungând la doza maximă, într-un caz tipic de „gută a săracilor”, un caz grav şi dureros. Rezultatul fusese un jalnic eşec.

Ce să mai vorbim de jumătate, de trei sferturi din celelalte „remedii” din farmacopee? De data aceasta, îi suna în ureche vocea doctorului Eliot, conferenţiar de farmacologie: „Şi acum, domnilor, trecem la *elemi,* un exudat răşinos solid, a cărui origine vegetală este neprecizată, fiind după toate probabilităţile *Canarium commune,* importat îndeosebi din Manilla şi întrebuinţat sub formă de unguent, în proporţie de 1 la 5, un admirabil stimulent şi dezinfectant al plăgilor şi sângerărilor”.

Apă de ploaie, da, nimic altceva decât apă de ploaie! Acum îşi dădea seama de asta. Oare încercase vreodată Eliot unguentul cu *elemi*? Andrew era convins că nu. Toate aceste cunoştinţe savante proveneau dintr-o carte, care la rândul ei se inspirase din altă carte şi aşa mai departe, mergând până la Evul Mediu. Cuvântul „sângerări” astăzi părăsit dovedea temeiul acestei presupuneri.

În prima seară, Denny îl luase în râs văzându-l cum prepară o sticluţă cu doctorie. Denny îşi bătea întotdeauna joc de cei care elaborau reţete şi de „beţivii medicamentelor”. Socotea că numai vreo jumătate de duzină de droguri erau eficace, toate celelalte erau doar… rahat, spunea el cu cinism. Această părere a lui Denny, cu care Andrew avea adesea de luptat noaptea şi ale cărei repercusiuni nu le întrezărea acum decât nedesluşit, îl răscolise profund.

Gândindu-se la toate acestea, el ajunse la casa cu numărul trei, din strada Riskin. Bolnavul era un băieţaş de nouă ani, Joey Howells, care suferea de o formă uşoară de rujeolă sezonieră. Cazul nu avea mare importanţă, dar din cauza sărăciei în care se zbătea familia copilului, el promitea să pricinuiască multe necazuri mamei. Soţul acesteia, muncitor zilier la cariere, zăcea de trei luni, bolnav de pleurezie şi totuşi nu primea niciun ajutor. Acum, doamna Howells, o femeie firavă, care şi aşa nu-şi mai vedea capul de treabă, cu un bolnav în casă şi cu slujba ei – era îngrijitoare la biserica Bethseda – mai

trebuia să se ocupe şi de fiul său.

După ce termină vizita, Andrew rămase puţin de vorbă cu ea în pragul casei şi spuse cu părere de rău:

— Greu s-o scoţi la capăt cu toată munca asta! Ce păcat că pe deasupra mai trebuie să-l ţii şi pe Idris acasă, în loc să-l trimiţi la şcoală. Idris era fratele mai mic al lui Joey.

Doamna Howells ridică repede capul: era o femeie mică şi resemnată, cu mâinile roşii, lucioase şi cu încheieturile degetelor umflate de muncă.

— Dar domnişoara Barlow mi-a spus că nu-i nevoie să-l ţin acasă.

În ciuda simpatiei lui, Andrew simţi un ghimpe de sâcâială.

— Aşa? întrebă el. Cine-i domnişoara Barlow?

— Învăţătoarea de la şcoala de pe strada Bank, răspunse doamna Howells, fără să bănuiască nimic. A trecut pe aici azi de dimineaţă şi când a văzut câte am pe cap, i-a dat voie lui Idris să vină la şcoală. Numai bunul Dumnezeu ştie ce m-aş fi făcut, dacă aş fi fost nevoită să-i port şi lui de grijă.

Andrew fu gata-gata să-i spună că ar fi trebuit să ţină seama de instrucţiunile lui şi nu de cele ale unei învăţătoare, care-şi vâra nasul acolo unde nu-i fierbea oala. Dar, dându-şi seama că doamna Howells nu era cu nimic vinovată, se feri să-i facă deocamdată vreo observaţie. Îşi luă rămas bun de la ea şi porni în josul străzii Riskin cu o faţă posomorâtă. Nu putea să sufere amestecuri străine, mai ales în meseria lui, şi mai presus de orice, nu putea să sufere pe femeile care se aflau în treabă. Cu cât se gândea mai mult la asta, cu atât era mai furios, îngăduinţa ca Idris să rămână la şcoală, atunci când fratele lui, Joey, avea rujeolă, era o vădită încălcare a regulamentului. Dintr-o dată, Andrew se hotărî să meargă la această zeloasă domnişoară Barlow şi să discute chestiunea cu ea.

Cinci minute mai târziu, el urca panta străzii Bank, intra

în şcoală şi, după ce află de la portar pe unde s-o ia, se trezi în faţa uşii clasei I-a. Ciocăni în uşă şi intră.

Clasa era o încăpere mare, bine aerisită, având într-un colţ o sobă încinsă. Niciunul din copii nu împlinise şapte ani, şi cum tocmai atunci era recreaţia de după-amiază, fiecare sorbea dintr-un pahar cu lapte. Aceasta făcea parte din asistenţa acordată de secţia locală a Uniunii soţiilor de mineri. Ochii lui Andrew se opriră numaidecât asupra învăţătoarei, care, ocupată să scrie nişte cifre pe tablă, nu remarcă imediat intrarea lui. Dar dintr-o dată ea se întoarse.

Era atât de deosebită de intrusa pe care şi-o închipuise Andrew, încât el şovăi. Sau poate că se simţi stânjenit de surpriza pe care o citi în ochii ei de un căprui închis.

— Dumneata eşti domnişoara Barlow? întrebă el, înroşindu-se.

— Da.

Era subţirică în fusta ei de tweed cafeniu cu ciorapi de lână şi cu pantofi mici, solizi.

„Cam de o vârstă cu mine – îşi spuse el – ba nu, mai tânără, vreo douăzeci şi doi de ani.”

Ea-l cercetă, cam nesigură, schiţând un zâmbet de parcă, sătulă de aritmetica asta şcolărească, socotea bine venită o diversiune în această minunată zi de primăvară.

— Dumneata eşti noul asistent al doctorului Page, nu-i aşa?

— Nu despre asta e vorba – răspunse el înţepat – deşi, într-adevăr, sunt doctorul Manson. Mi se pare că ai aici un copil suspect de o boală contagioasă: Idris Howells. Ştii că fratele lui are rujeolă?

Se făcu tăcere. Ochii ei, deşi acum întrebători erau tot prietenoşi. Netezindu-şi o şuviţă rebelă de păr, ea răspunse:

— Da, ştiu.

Felul pe care-l avea de a nu-l lua în serios, îl înfuria din nou pe Andrew:

— Nu-ţi dai seama că regulamentul interzice să-l ţii

aici?

La auzul tonului cu care-i vorbea, obrajii i se colorară şi atitudinea camaraderească pieri. El nu se putu împiedica să nu observe cât de alb şi fraged îi era tenul şi că sus, pe obrazul drept, avea o aluniţă cafenie, întocmai de culoarea ochilor ei. În bluza ei albă, părea nespus de gingaşă şi ridicol de tânără. Acum, respira ceva mai repede, dar răspunse fără să ridice glasul:

— Doamna Howells era la capătul puterilor. Cei mai mulţi din copiii de aici au fost bolnavi de rujeolă. Cei care n-au avut-o încă, tot o s-o aibă – mai devreme sau mai târziu. Dacă Idris ar fi rămas acasă, ar fi trebuit să se lipsească de lapte, care-i face foarte bine.

— Nu de lapte e vorba acum, se răsti Andrew. Ar trebui să fie izolat.

Ea răspunse cu încăpăţânare:

— L-am izolat... oarecum, dacă nu mă crezi, uită-te şi dumneata.

Andrew îi urmări privirea. Idris, un băieţaş de vreo cinci ani, stătea singur într-o băncuţă lângă sobă, şi părea nemaipomenit de mulţumit de viaţă. Ochii lui, de un albastru deschis, se holbau satisfăcuţi, deasupra ceştii de lapte.

Acest spectacol îl scoase din fire pe Andrew, care izbucni într-un râs dispreţuitor şi agresiv:

— Se prea poate, ca aceasta să fie concepţia dumitale despre izolare, dar tare mi-e teamă că eu n-o împărtăşesc. Trebuie să trimiţi numaidecât copilul acasă.

În ochii domnişoarei Barlow scânteiară parcă nişte luminiţe:

— Nu-ţi dă oare prin minte că în clasa aceasta eu sunt stăpâna? Se prea poate să ai dreptul să porunceşti în cercuri mai înalte, dar aici contează numai cuvântul meu.

El o fixă cu o demnitate furibundă:

— Dumneata încâlci legea! Nu poţi să ţii copilul aici. Dacă nu te conformezi, va trebui să te reclam.

Urmă o scurtă tăcere. Văzu degetele ei crispându-se pe

bucăţica de cretă pe care o ţinea în mână. Acest semn de emoţie îi spori mânia împotriva ei, şi... da, împotriva lui însuşi. Ea spuse cu dispreţ:

— Atunci, mai bine reclamă-mă. Sau arestează-mă. Nu mă îndoiesc că asta o să-ţi dea o mare satisfacţie.

Furios, el nu mai răspunse nimic, căci se simţea într-o poziţie complet falsă. Încercă să se reculeagă, îşi ridică ochii şi se sili s-o facă să şi-i plece pe ai ei, care acum îi aruncau scântei îngheţate. Timp de o clipă se înfruntară, atât de aproape unul de celălalt, încât el putu să-i vadă vinele care îi pulsau încetişor în furca gâtului şi strălucirea dinţilor, între buzele întredeschise. În cele din urmă, domnişoara Barlow spuse:

— Asta-i tot, nu-i aşa? Se răsuci în călcâie şi se adresă clasei. Sculaţi-vă în picioare, copii, şi spuneţi: La revedere, domnule doctor Manson. Vă mulţumim că aţi venit.

Hârşâit de scaune – apoi copiii se ridicară, intonând salutul ei ironic. Urechile lui Andrew ardeau, în timp ce ea îl escorta spre uşă. Avea sentimentul exasperant că suferise o înfrângere şi, pe deasupra, bănuiala penibilă că se făcuse de râs, ieşindu-şi din sărite, în timp ce ea rămăsese atât de stăpână pe sine. Căută o frază nimicitoare, o replică finală cu care să o intimideze. Dar înainte de a găsi ceva. Uşa i se închise încetişor în nas.

VI

După o seară în care se enervase cumplit compunând apoi rupând în bucăţi trei scrisori fulminante adresate inspectorului sanitar, Manson încercă să dea uitării toată întâmplarea. Îşi pierduse pentru o clipă simţul umorului, în timpul vizitei la şcoală, şi era furios pe sine însuşi, din cauză că dăduse dovadă de sentimente meschine. După o înverşunată luptă cu colţoasa lui mândrie scoţiană, trase concluzia că, făcuse o greşeală şi că nici vorbă nu

putea fi să reclame cazul, mai ales unuia ca Griffiths. Şi totuşi, în ciuda eforturilor sale, nu era în stare să izgonească cu atâta uşurinţă amintirea Christinei Barlow.

I se părea caraghios că o învăţătoare tinerică îl obseda cu atâta stăruinţă, sau că se lăsa preocupat de ceea ce ar fi putut ea să gândească despre dânsul. Îşi spuse că era un caz absurd, putea fi vorba cel mult de amorul lui propriu jignit. Ştia că e timid şi stângaci cu femeile, dar niciun raţionament, oricât de logic ar fi fost el, nu putea schimba faptul că era tulburat, chiar puţintel iritat. În momentul în care se aştepta cel mai puţin, de exemplu când era pe punctul să adoarmă, îşi amintea brusc de scena din clasă şi se surprindea încruntându-se pe întuneric. O revedea pe Christine Barlow, cu ochii ei căprui, strălucitori de indignare, frământând creta între degete, pe plastronul bluzei ei zărise trei năsturaşi de sidef. Era subţire şi sprintenă, cu o siluetă fermă, uşor împlinită, care îi destăinuia lui Andrew că în copilărie ea alergase cu siguranţă mult şi sărise coarda din răsputeri. Andrew nu-şi punea întrebarea dacă e frumoasă; îi era de ajuns că aşa-i apărea mereu înaintea ochilor, zveltă şi plină de viaţă. Şi inima îi bătea fără voie, pradă unei dulci înfiorări, aşa cum nu o mai cunoscuse niciodată.

Două săptămâni mai târziu, pe când trecea prin strada Chapel, adâncit în gânduri, la colţul cu bulevardul Gării se ciocni aproape nas în nas cu doamna Bramwell, Andrew era să treacă pe lângă Gladys fără s-o recunoască, dar ea se opri numaidecât şi îl strigă, orbindu-l cu strălucirea zâmbetului ei:

— Ah, doctorul Manson! Tocmai omul pe care-l căutam! Astă-seară dau o mică petrecere. Sper că ai să vii, nu-i aşa?

Gladys Bramwell era o femeie plinuţă de vreo treizeci şi cinci de ani, care se îmbrăca ţipător, cu părul ca mătasea porumbului, cu ochi albaştri de prunc şi cu fandoseli de fetiţă. Arborând o expresie romantică, Gladys se prezenta singură drept, femeia unui singur bărbat”. Gurile rele din

Blaenelly foloseau însă un alt termen. Doctorul Bramwell era nebun după ea, şi, după cum se şoptea, numai adoraţia lui oarbă îl împiedica să remarce atenţia, mai mult decât cochetă, pe care i-o acorda ea doctorului Gabell, oacheşul medic din Toniglan.

În timp ce o scruta cu privirea, Andrew căuta cu înfrigurare un pretext ca să scape.

— Tare mi-e teamă, doamnă Bramwell; pare cu neputinţă să fiu liber astă-seară.

— Trebuie să fii, prostuţule! Vin la noi oameni atât de simpatici! Domnul şi doamna Watkins, de la mină, şi – aci schiţă un zâmbet ruşinat – doctorul Gabell din Toniglan... ah, şi era să uit, învăţătoarea cea mititică, Christine Barlow.

Pe Manson îl străbătu un fior şi surâse imprudent:

— Ei, bineînţeles, am să viu, doamnă Bramwell. Vă mulţumesc din suflet că m-aţi invitat.

Reuşi să întreţină conversaţia timp de câteva clipe, până ce ea plecă. Dar în tot restul zilei, nu fu în stare să se gândească la altceva, decât că o s-o vadă din nou pe Christine Barlow.

„Serata” doamnei Bramwell începu la nouă, oră târzie aleasă din consideraţie pentru domnii doctori, care ar putea fi reţinuţi la dispensarele lor. Într-adevăr, era nouă şi un sfert, când Andrew îşi termină ultima consultaţie. În mare grabă, se spălă în chiuveta dispensarului, îşi puse puţină rânduială în păr cu pieptenele său cel ştirb şi porni în goană spre vila *Cuibul nostru.* În ciuda numelui său idilic, aceasta era o clădire mică, din cărămizi, situată în mijlocul oraşului. Ajungând acolo, Manson constată că era ultimul sosit dintre oaspeţi. După ce îl ocărî prieteneşte, doamna Bramwell se îndreptă spre sufragerie, urmată de cei cinci invitaţi şi de soţul ei.

Li se oferi o cină rece, servită pe şerveţele de hârtie întinse pe masa de stejar afumat. Doamna Bramwell se mândrea cu calităţile ei de gazdă care dădeau tonul la Blaenelly, ceea ce îi îngăduia să şocheze opinia publică

fardându-se. Sistemul ei pentru a „crea bună dispoziţie” era de a vorbi şi de a râde enorm. Gladys lăsa întotdeauna să se înţeleagă că, înainte de a se căsători cu doctorul Bramwell, trăise într-un mediu deosebit de luxos. În acea seară, în timp ce se aşezau cu toţii la masă, se adresă invitaţilor cu un aer radios:

— Aşa! Are fiecare tot ce-i doreşte inima?

Andrew, cu răsuflarea tăiată din pricina grabei, fu la început extrem de încurcat. Timp de zece minute, nu îndrăzni să se uite la Christine. Ţinea ochii în jos, covârşit de senzaţia prezenţei ei la celălalt capăt al mesei, între doctorul Gabell – un tânăr oacheş şi spilcuit, purtând ghetre, pantaloni în dungi, un ac de cravată cu o perlă – şi domnul Watkins, directorul minei, un bătrânel cu părul tăiat scurt şi care, într-un fel cam necioplit, îi acorda multă atenţie Christinei. În cele din urmă, zgândărit de o aluzie glumeaţă a lui Watkins: „Tot fata mea din Yorkshire ai rămas, miss Christine?” Andrew înălţă gelos capul şi se uită la ea: o găsi atât de dulce, în rochia ei gri deschis, cu guler şi manşete albe, încât fu zguduit şi îşi întoarse privirea, de teamă ca ea să nu-i citească gândurile.

Pentru a se apăra, şi abia dându-şi seama ce spune, se consacră din acea clipă vecinei sale, doamna Watkins, o femeie mărunţică, slăbuţă, care îşi adusese cu ea lucrul de mână şi tricota.

În tot restul mesei, el îndură chinul de a vorbi cu o persoană, în timp ce murea de dorinţa să vorbească cu o alta. Îi veni să suspine de uşurare, când doctorul Bramwell, care prezida în capul mesei, aruncă o privire binevoitoare asupra farfuriilor goale şi făcu un gest napoleonian:

— Cred că am isprăvit cu toţii, draga mea. Ce ar fi să trecem în salon?

În salon, când toţi musafirii fură instalaţi, în diferite colţuri şi îndeosebi pe canapea, şi pe cele două fotolii, deveni limpede că pe ordinea de zi era înscris un program muzical. Bramwell o învălui pe soţia lui într-o privire plină

de dragoste şi o conduse la pian.

— Ce să le oferim mai întâi astă-seară, dragostea mea? Şi fredonând, frunzări notele ce se găseau pe pupitru.

— *Clopotele Templului,* propuse Gabell. Nu mă satur niciodată de bucata asta, doamnă Bramwell.

Aşezându-se pe scaunul turnant, doamna Bramwell începu să cânte, acompaniindu-se la pian, în timp ce soţul ei, ţinând o mână la spate şi cealaltă întinsă de parcă ar fi vrut să ia tutun dintr-o tabachera, stătea lângă dânsa, întorcând cu abilitate foile. Gladys avea o voce plină, de contraalto şi scotea toate notele joase din piept, înălţând bărbia. După *Stihuri de dragoste,* ea cântă *Rătăcind pribeag* şi *Doar o fată.*

Se aplaudă cu generozitate şi Bramwell, cu un aer absent, murmură satisfăcut:

— Astă-seară e în voce.

După aceea, doctorul Gabell fu convins să se ridice la rândul său. Jucându-se cu inelul pe care-l purta în deget, netezindu-şi părul său pomădat din plin şi totuşi rebel, tânărul berbant cu pielea măslinie se înclină cu afectare în faţa stăpânei casei şi, încrucişându-şi mâinile pe pântece, zbieră cu convingere *Dragostea în dulcea Sevillă.* Apoi, în chip de bis, intonă aria toreadorului.

— Cântecele astea spaniole le cântaţi cu adevărat elan, doctore Gabell, comentă amabila doamnă Watkins.

— Cred că de vină e sângele meu spaniol, râse Gabell cu modestie, aşezându-se la loc.

Andrew zări o sclipire maliţioasă în ochii lui Watkins. Bătrânul director, un gal pur-sânge, se pricepea la muzică; în iarna precedentă îi ajutase chiar pe oamenii săi să monteze una dintre operele mai puţin cunoscute ale lui Verdi. Acum, moţăind cu pipa în gură, gusta o plăcere enigmatică. Andrew nu se putu împiedica să nu se gândească în acele clipe, cât de mult l-o fi distrând pe Watkins să-i observe pe aceşti venetici, sosiţi în oraşul lui natal ca să răspândească aci cultura, sub forma unor romanţe ieftine şi sentimentale. Când Christine refuză cu

un zâmbet „să se producă”, Watkins se întoarse spre ea, strâmbând din buze:

— Mi se pare că semeni cu mine, scumpa mea. Ţi-e prea drag pianul ca să cânţi la el.

Apoi urmă numărul de senzaţie al serii. Doctorul Bramwell se instală în mijlocul încăperii. Îşi drese glasul, împinse înainte un picior, dădu capul pe spate, şi, cu un gest de cabotin, îşi vârî mâna în deschizătura hainei, anunţând:

— Doamnelor şi domnilor! *Steaua căzută.* Un monolog muzical.

La pian, cu aere de vampă, Gladys începu să execute un acompaniament corespunzător şi Bramwell îi dădu drumul.

Poemul, care trata despre pateticele nenorociri ale unei actriţe celebre odinioară, iar acum ajunsă la sapă de lemn, era de un sentimentalism dulceag şi Bramwell îl recita cu o emoţie plină de convingere. În momentele mai dramatice, Gladys apăsa pe clapele de jos, în clipele mai senine, acompania cu triluri subţirele. Când deznodământul se apropie, Bramwell îşi îndreptă spinarea şi vocea i se frânse pe ultimul vers: „Era acum…” – pauză – „stingându-se de foame în şanţ” – pauză lungă – „o biată stea căzută”.

Mica doamnă Watkins, care lăsase să-i lunece lucrul de mână, îşi întoarse spre el ochii umeziţi:

— Sărmana, sărmana! Ah, doctore Bramwell, poezia aceasta o reciţi întotdeauna minunat!

Sosirea *claret-cup*-ului[3] crea o diversiune. Era trecut de unsprezece şi, de comun acord că orice ar fi urmat după efortul lui Bramwell ar fi dat greş, fără doar şi poate, musafirii se pregătiră de plecare. Răsunară râsete, mulţumiri politicoase şi lumea se îndreptă spre ieşire. În timp ce-şi îmbrăca pardesiul, Andrew se gândi cu durere că nu schimbase o vorbă cu Christine toată seara.

Afară, se opri la poartă. Simţea că trebuie să vorbească

[3] Băutură îndulcită, preparată cu vin roşu şi lămâie.

cu ea. Gândul la lunga seară irosită, în timpul căreia intenţionase să se împace cu Christine atât de uşor, atât de plăcut, îl apăsa ca plumbul. Deşi, după cât se părea, nici nu se uitase la el, Christine fusese acolo, lângă el, în aceeaşi cameră. Şi el, ca *un* prost, nu îndrăznise nici s-o privească. „Dumnezeule! se gândi dânsul desperat, mai rău decât în *Steaua căzută.* Mai bine m-aş duce acasă şi m-aş băga în pat.”

Dar nu se mişcă din loc. Rămase acolo şi inima începu să-i bată nebuneşte, când o văzu coborând singură pe scară şi venind spre el. Făcându-şi curaj, bâigui:

— Domnişoară Barlow, pot să vă conduc acasă?

— Din păcate… – ea se opri o clipă – am promis să-i aştept pe domnul şi doamna Watkins.

Andrew simţi un gol în inimă. Îi venea s-o ia la goană ca un câine bătut. Ceva îl reţinu totuşi. Obrajii îi erau palizi, dar bărbia i se ridică hotărâtă. Cuvintele îi ţâşniră din gură grăbite, rostogolindu-se unele peste celelalte:

— Vreau numai să-ţi spun că-mi, pare rău de toată chestia cu Howells. Venisem să fac dovadă ce autoritar sunt. Aş merita să fiu bătut… şi încă zdravăn! Ceea ce ai făcut dumneata pentru băieţaş e minunat şi te admir pentru asta. La urma urmei, e mai bine să respectăm spiritul legii, decât litera ei. Îmi pare rău că te plictisesc cu toate astea, dar trebuia să ţi le spun. Noapte bună!

Andrew nu putea să-i vadă faţa şi nici nu-i aşteptă răspunsul. Se răsuci în călcâie şi porni în josul străzii. Pentru prima oară de multe zile, se simţea fericit.

VII

Birourile Companiei trimiseseră onorariile semestriale, ceea ce dădu serios de gândit doamnei Page, care avu din nou ce să discute cu Aneurin Rees, directorul băncii. Pentru prima oară de optsprezece luni, cifrele arătau o creştere simţitoare. Pe „lista doctorului Page” figurau

peste şaptezeci de pacienţi în plus, de la sosirea lui Manson.

Încântată că primise un cec mai mare, Blodwen era totuşi muncită de un gând cât se poate de tulburător. În timpul meselor, Andrew o surprindea fixându-l fără jenă, cu o privire întrebătoare şi bănuitoare. În miercurea următoare petrecerii de la doamna Bramwell, Blodwen intră vioaie în sufragerie, prefăcându-se foarte veselă.

— Aşa… – începu ea. Tocmai mă gândeam: Au trecut aproape patru luni de când eşti aici, doctore. Şi nu te-ai descurcat prea rău, n-am ce să mă plâng. Bineînţeles, nu e ca şi cum ar lucra doctorul Page. Dumnezeule, nici pomeneală! Mai alaltăieri, povestea tocmai domnul Watkins că abia aşteaptă toţi înapoierea doctorului Page. Doctorul Page e atât de priceput – îmi zicea domnul Watkins – încât nici prin gând nu ne-ar trece să luăm vreodată pe altul în locul lui.

Şi Blodwen începu să descrie, cu amănunte pitoreşti, extraordinara măiestrie şi dibăcie a soţului ei.

— Să vezi şi să nu crezi! exclamă ea, făcând ochii mari. Nu există ceva să nu poată face sau să nu fi făcut el. Operaţii! Să-l fi văzut numai! Dă-mi voie să-ţi spun doar atât: într-un rând a scos creierul unui om şi l-a pus pe urmă la loc. Da, da, uită-te la mine cât îi pofti, dar aşa a fost. Doctorul Page i-a răzuit creierul şi i l-a pus la loc.

Se rezemă de speteaza scaunului, uitându-se ţintă la Andrew, şi încercând să desluşească efectele spuselor sale. Apoi zâmbi confidenţial:

— Ce petreceri grozave o să fie la Blaenelly, când doctorul Page o să-şi reia lucrul. Şi nu mai e mult până atunci. Cum îi ziceam domnului Watkins: la vară, doctorul Page o să fie pe picioare.

Spre sfârşitul săptămânii, întorcându-se de la vizitele pe care le făcuse după-amiază, Andrew avu surpriza să-l găsească pe Edward Page ghemuit într-un fotoliu, lângă intrarea principală, îmbrăcat, cu o cuvertură pe genunchi şi cu o şapcă înfundată şmechereşte pe capul său care

tremura uşor. Sufla un vânt tăios şi razele soarelui de aprilie, care scăldau această siluetă tragică, erau palide şi reci.

— Ei vezi – strigă doamna Page, alergând triumfătoare de la poartă spre Manson – vezi că doctorul Page s-a *dat jos* din pat? Tocmai am telefonat domnului Watkins ca să-i spun că doctorul se simte mai bine. Curând-curând se întoarce la treabă, nu-i aşa, puişor?

Andrew simţi cum i se urcă sângele la cap.

— Cine l-a dat jos?

— Eu, răspunse Blodwen, sfidătoare. Şi de ce nu? E bărbatul meu. Şi se simte mai bine.

— Nu are voie să se dea jos din pat şi dumneata ştii prea bine asta. Andrew îi vorbi apăsat cu o voce coborâtă. Te rog să faci ce-ţi spun eu: ajută-mă să-l urc iar în pat, imediat.

— Da, da, îngăimă Edward. Duceţi-mă în pat. Mi-e frig, nu mă simt bine. Eu... mi-e rău. Şi, spre consternarea lui Manson, bolnavul începu să scâncească.

Cât ai clipi, Blodwen, cu obrajii scăldaţi în lacrimi, fu lângă el. Căzând în genunchi, îl îmbrăţişă plină de remuşcare şi suspinând:

— Hai, hai, puişor! Te duci iar în pat, mieluşelule, lasă asta pe seama lui Blodwen. Are Blodwen grijă de tine. Blodwen te iubeşte, puişor.

Şi îi aplică grăbită câteva sărutări umede pe obrajii lui inerţi.

O jumătate de ceas mai târziu, după ce Edward era din nou confortabil instalat în odaia lui, Andrew veni în bucătărie, spumegând de furie.

Annie era acum pentru el o adevărată prietenă, în această bucătărie, schimbaseră amândoi sumedenie de confidenţe, şi, când masa fusese deosebit de săracă, femeia aceasta aşezată, între două vârste, nu o dată scosese pentru el din cămară câte un măr sau o felie de *cake* cu coacăze. Uneori, apelând la ultima-i resursă, dădea o fugă la prăvălia lui Thomas şi aducea de acolo

două porţii de peşte, cu care benchetuiau împărăteşte, pe masa de bucătărie, la lumina lumânărilor. Annie slujea la Page de aproape douăzeci de ani. Cunoştea multă lume în Blaenelly. Şi numai oameni de treabă. Singurul motiv pentru care rămăsese în serviciu, era că-l adora pe doctorul Page.

— Dă-mi ceaiul aici, în bucătărie, Annie, spuse Andrew. Pentru moment, sunt sătul de Blodwen până în gât.

Intrase în bucătărie, fără să-şi dea seama că Annie avea musafiri – pe sora ei Olwen şi pe bărbatul acesteia Emlyn Hughes. Îi mai întâlnise şi înainte de câteva ori. Emlyn era artificier la carierele din Blaenelly, un om cumsecade şi viguros, cu obrajii palizi şi trăsăturile cam buhăite.

Văzându-i, Manson şovăi, dar Olwen, o tânără femeie vioaie, cu ochii negri, se repezi impulsivă:

— Nu luaţi seama la noi, domnule doctor, dacă vreţi să vă beţi ceaiul. La drept vorbind, chiar despre dumneavoastră discutam, când aţi intrat.

— Da?

— Zău că da. Olwen îi aruncă surorii ei o privire piezişă. Degeaba te uiţi aşa la mine, Annie, eu tot o să spun ce am pe suflet. Domnule doctor, toată lumea vorbeşte că de ani de zile n-a mai fost pe aici vreun doctor tânăr atât de bun ca dumneavoastră, că pe toţi îi cercetaţi cu grijă, şi câte şi mai câte. Puteţi să-l întrebaţi pe Emlyn, dacă nu mă credeţi. Şi oamenii sunt furioşi de ce face doamna Page. Zic că, de drept, dumneavoastră ar trebui să fiţi doctorul înscris pe listă. Şi lui Blodwen i-au ajuns la ureche toate acestea, înţelegeţi, de aia l-a dat azi jos din pat pe bietul Page. Cică îi merge mai bine, auzi dumneata, sărmanul bătrân!

Când îşi termină ceaiul, Andrew plecă. Sinceritatea cu care-i vorbise Olwen îl făcea să se simtă prost. Totuşi, era măgulit, pentru că i se spusese că oamenii din Blaenelly ţin la el. Şi Manson socoti drept o deosebită dovadă de încredere faptul că, la câteva zile după aceea, John

Morgan, maistru în mina de hematită, veni la el împreună cu soţia lui.

Morganii erau o pereche de vârstă mijlocie, căsătoriţi de aproape douăzeci de ani, nu prea înstăriţi, dar foarte bine văzuţi în partea locului. Andrew auzise că se pregăteau să plece în Africa de Sud, unde lui Morgan i se făgăduise de lucru în minele din Johannesburg. Se întâmpla adesea ca minerii pricepuţi să fie atraşi la minele de aur din Rand, unde munca era asemănătoare, dar salariile mult mai bune. Totuşi Andrew fu extrem de surprins când Morgan, instalându-se cu nevastă-sa în micul dispensar, începu să explice sfios scopul vizitei sale.

— Ei bine, domnule doctor, s-ar zice că de data asta o făcurăm, în sfârşit. Nevastă-mea o să aibă un copil. După nouăsprezece ani, luaţi seama la asta! Suntem în culmea fericirii şi am hotărât să amânăm plecarea, până după naştere. Căci ne-am tot gândit cum o să facem cu doctorii şi am chibzuit că treaba asta e bine să fie lăsată pe mâna dumneavoastră. E mare lucru pentru noi, domnule doctor. Şi cred că o să fie greu de tot. Nevastă-mea are patruzeci şi trei de ani bătuţi pe muchie. Dar în sfârşit, cu dumneavoastră, sunt sigur că toate au să meargă strună.

Andrew acceptă pacienta, cu sentimentul cald că i se făcuse o cinste. Era o emoţie ciudată, limpede şi fără substrat material, care, în starea lui de spirit de acum, era îndoit de reconfortantă. În vremea din urmă, se simţise pierdut, cu totul dezolat. În sinea lui era tulburat de frământări dureroase. Erau momente când inima lui încerca o suferinţă bizară şi surdă, pe care până atunci, în calitate de doctor în medicină, o socotise imposibilă.

Niciodată până acum nu se gândise serios la dragoste. În timpul facultăţii, fusese prea sărac, prea prost îmbrăcat şi mult prea grijuliu să-şi treacă examenele, pentru a se gândi la relaţii cu fetele. La St. Andrews, trebuia să fii un domnişor – ca prietenul şi colegul lui Freddie Hamson – pentru ca să te învârteşti în cercul celor care dansau, se ţineau de petreceri şi erau mondeni. Toate acestea nu-i

fuseseră accesibile lui Manson. Cu excepţia prieteniei cu Hamson, el aparţinea în realitate mulţimii de paria care îşi ridicau gulerul paltonului, toceau, fumau şi îşi petreceau rarele momente de libertate nu la club, ci într-un salon de biliard de la periferia oraşului.

E adevărat că inevitabilele imagini romantice năluciseră şi în imaginaţia lui Manson. Din cauza sărăciei sale, ele se proiectau de obicei pe fondul unei bogăţii extravagante. Dar acum, în Blaenelly, el se uita prin fereastra dispensarului dărăpănat şi ochii săi înceţoşaţi se fixau pe grămezile murdare de zgură ale uzinelor, iar inima îi tânjea după tânăra şi neînsemnata suplinitoare de la o şcoală comunală. Îi venea să râdă, gândindu-se la sentimentalismul ridicol al situaţiei.

Se fălise întotdeauna că era un om practic, că avea o prudenţă înnăscută. Încercă acum cu tărie şi în propriul său interes, să-şi demonstreze că trebuie să lichideze aceste sentimente. Se sili, cu o logică rece, să-i cerceteze defectele. Christine nu era frumoasă, era prea mică şi prea slăbuţă, avea o aluniţă pe obraz şi când surâdea, buza ei superioară se încreţea uşor. În afară de toate acestea, ea îl detesta probabil.

Andrew îşi spuse furios că greşea profund, lăsându-se pradă cu atâta slăbiciune, sentimentelor sale. El se consacrase muncii lui şi nu era deocamdată decât un asistent. Ce fel de doctor era dânsul, dacă era în stare, încă de la începutul carierei sale, să încerce să lege astfel de relaţii, care ar fi creat obstacole în calea viitorului ei şi care îl stânjeneau de pe acum în activitatea sa?

În eforturile sale pentru a se stăpâni, el căută preocupări lăturalnice, încercând să se convingă că-i lipseau vechii prieteni de la St. Andrews, îi trimise o lungă scrisoare lui Freddie Hamson, care îşi găsise de curând un post într-un spital din Londra. Se apropie mult de Denny, dar acesta, deşi uneori era prietenos, îl întâmpina adesea rece, bănuitor, cu atitudinea plină de amărăciune a unui om pe care viaţa l-a rănit.

Dar orice ar fi făcut, Andrew nu putea să izgonească din mintea sa pe Christine, şi nici dorul chinuitor pentru dânsa din inima lui. Nu o mai văzuse din seara când avusese faţă de ea ieşirea aceea, nestăpânită, în poarta vilei lui Bramwell. Ce credea ea despre dânsul? Se gândea oare vreodată la el? Trecuse atât de mult de când n-o mai văzuse – deşi de câte ori mergea pe strada Bank se uita cu multă atenţie în juru-i – încât pierduse orice speranţă s-o mai revadă.

Şi iată că, în după-amiaza de sâmbătă 25 mai, când pierduse aproape orice nădejde, el primi următorul bileţel:

Dragă doctore Manson,

Domnul şi doamna Watkins vin să cineze la mine mâine seară, duminică. Dacă nu ai nimic mai bun de făcut, vrei să vii şi dumneata? Şapte şi jumătate.

A dumitale,
Christine Barlow

Andrew scoase un ţipăt, care o aduse pe Annie în goană de la bucătărie.

— Ei, domnule doctor îi spuse ea mustrător. Uneori te porţi ca un copil.

— Adevărat, Annie, răspunse el încă tulburat. Dar eu... eu cred că acum s-a terminat cu asta. Ascultă, Annie, scumpa mea. Vrei să-mi calci pantalonii pentru mâine? O să-i atârn afară la uşă astă-seară, când mă culc.

A doua zi seara – fiind duminică, nu avusese consultaţii după-amiază – el se prezentă, tremurând de emoţie, la locuinţa doamnei Herbert, gazda Christinei, lângă şcoală. Venise prea devreme, lucru de care era perfect conştient, dar îi fusese peste putinţă să mai aştepte măcar o clipă.

Christine însăşi îi deschise uşa, surâzându-i cu un aer primitor.

Da, ea îi surâdea cu adevărat. Şi el care-şi închipuise că Christine îl detesta! Era atât de copleşit, încât abia putea

să vorbească.

— A fost o zi minunată, nu-i aşa? mormăi dânsul, în timp ce o urma în salon.

— Minunată, aprobă ea. Şi am făcut o plimbare atât de plăcută azi după-amiază, până dincolo de Pandy. Am găsit nişte maci mici.

Se aşezară. El fu gata să întrebe nervos dacă-i plăceau plimbările pe jos, dar îşi înfrână la timp această nerozie.

— Doamna Watkins mi-a trimis tocmai vorbă – spuse Christine – că ea şi soţul ei, vor întârzia puţin. Domnul Watkins a trebuit să se ducă la birou. Nu te superi că trebuie să-i aştepţi câteva minute?

Să se supere? Câteva minute! Andrew ar fi fost în stare să râdă de fericire. Dacă ar fi ştiut ea cum aşteptase dânsul în toate zilele din urmă? Cât de minunat era că stăteau împreună. Manson aruncă pe furiş o privire în juru-i. Salonul, mobilat cu lucrurile ei, se deosebea de toate odăile în care intrase el în Blaenelly. Nu se vedeau nici pluşuri, nici canapele de păr de cal, nici covoare de Axminster sau perne de satin strălucitor, de felul celor care împodobeau atât de ţipător salonul doamnei Bramwell. Duşumeaua, vopsită şi ceruită, era acoperită în dreptul căminului cu un covor cafeniu, simplu. Mobilierul era atât de sobru, încât lui Andrew nu i se păru deloc remarcabil. În mijlocul mesei, pe care erau pregătite toate cele necesare cinei, era o farfurie albă obişnuită, în care pluteau, ca nişte nuferi minusculi, macii pe care-i culesese ea. Efectul era simplu şi frumos. Pe pervazul ferestrei, într-o cutie de lemn, acum umplută cu pământ, mijeau nişte tulpiniţe verzi. Deasupra căminului era agăţat un tablou ciudat, care nu reprezenta decât un scăunaş de copil, vopsit în roşu şi, după părerea lui, extrem de prost desenat.

Pesemne că ea remarcase surpriza cu care dânsul privea tabloul, căci zâmbi cu o bună dispoziţie molipsitoare:

— Sper că nu-ţi închipui că este originalul?

Încurcat, el nu ştiu ce să răspundă. Îl tulbura expresia personalităţii ei, care se făcea simţită în întreaga încăpere, precum şi convingerea că Christine cunoştea lucruri care-l depăşeau. Şi totuşi, curiozitatea sa era atât de zgândărită, încât Andrew îşi uită stângăcia şi se eliberă de banalitatea stupidă a observaţiilor cu privire la vreme, începând să-i pună întrebări despre ea însăşi.

Christine îi răspunse cu simplitate. Se născuse în Yorkshire. Mama îi murise pe vremea când avea cincisprezece ani. Pe atunci, tatăl ei era subdirector la una din marile mine de cărbuni Bramwell. Singurul ei frate, John, îşi făcuse stagiul de inginer de mine în aceeaşi întreprindere. Cinci ani mai târziu, când ea împlinise vârsta de nouăsprezece ani şi terminase şcoala normală, tatăl ei fusese numit director la minele din Porth Pit, la vreo douăzeci şi cinci de kilometri în josul văii. Christine şi fratele ei veniseră împreună cu tatăl lor în sudul Ţării Galilor, ea pentru a le duce gospodăria, iar John pentru a lucra la mină. Şase luni după sosirea lor avusese loc o explozie în galerii şi John, care se găsea în mină, fusese ucis pe loc. Tatăl ei, auzind de catastrofă, coborâse numaidecât şi fusese asfixiat de gazele produse. O săptămână mai târziu, trupurile neînsufleţite – al lui şi al lui John – fură aduse la suprafaţă.

Când isprăvi de povestit se lăsă tăcerea.

— Îmi pare rău pentru dumneata, spuse Andrew, plin de simpatie.

— Oamenii au fost buni cu mine – vorbi ea simplu – mai ales domnul şi doamna Watkins. Am găsit postul ăsta de învăţătoare aci. Făcu o pauză, şi faţa i se înseninã din nou. Totuşi, ca şi dumneata, sunt încă străină. Trebuie să treacă multă vreme ca să te obişnuieşti cu văile acestea.

Andrew o privi, căutând cuvinte care să dea glas, cât de cât, sentimentelor lui pentru dânsa, o observaţie care să-i permită să şteargă – bineînţeles cu tact – trecutul şi să-i deschidă o zare de speranţă în viitor.

— E firesc să te simţi izolat şi singuratic aici, ştiu. Mi se

întâmplă şi mie, adesea. De câte ori nu mi-am dorit să am pe cineva cu care să stau de vorbă.

Christine surâse:

— Despre ce ai vrea să stai de vorbă?

Andrew roşi, având impresia că ea îl încolţise.

— O, probabil despre munca mea. Se opri, apoi se simţi obligat să explice. Uneori mi se pare că orbecăiesc prin întuneric şi că mă ciocnesc mereu de câte un obstacol.

— Vrei să spui că ai cazuri grele?

— Nu despre asta e vorba. El şovăi, apoi continuă: Am venit aici cu capul plin de formule, de lucruri pe care toată lumea le crede sau pretinde că le crede – de pildă că articulaţii umflate înseamnă reumatism şi că reumatismul se tratează cu salicilat. Înţelegi, principiile clasice? Ei bine, descopăr acum că unele dintre ele sunt false. Iată de exemplu medicamentele. Mi se pare că unele dintre ele fac mai mult rău decât bine. Dar asta e rutina. Un bolnav vine la dispensar şi îşi aşteaptă „sticluţa cu doctorii”. Şi o capătă, chiar dacă e numai zahăr ars, bicarbonat de sodiu şi apă chioară. Iată de ce reţeta e scrisă în latineşte... ca bolnavii să nu o înţeleagă. Asta nu e drept, nu e ştiinţific. Şi altceva încă. Mie mi se pare că prea mulţi medici tratează bolile în mod empiric, adică tratează fiecare simptom în parte. Ei nu se căznesc să confrunte simptomele în minte şi să deducă din ele diagnosticul. Spun, foarte repede, pentru că de obicei sunt grăbiţi: „A, dureri de cap, încearcă prafurile astea”, sau „eşti anemic, trebuie să iei fier”. În loc să se întrebe care e *cauza* durerii de cap sau cauza anemiei... – Se întrerupse brusc. O, iartă-mă, te plictisesc!

— Nu, nu – spuse ea repede, – e cât se poate de interesant.

— Eu abia încep, abia îmi caut drumul, continuă el impetuos, stimulat de interesul pe care i-l arăta dânsa. Dar am convingerea sinceră, chiar după cele ce am constatat, că manualele după care am învăţat conţin prea multe idei rutiniere, învechite, remedii care nu sunt bune

la nimic, simptome care au fost descoperite de către cineva în Evul Mediu. Ai putea să spui că asta n-are nicio importanţă pentru doctorul obişnuit, care face medicină generală. Dar de ce un astfel de doctor să se mulţumească să fie un simplu spiţer sau bărbier-felcer? A venit vremea ca ştiinţa să fie adusă în primul plan. O sumedenie de oameni îşi închipuie că ştiinţa zace în fundul unei eprubete. Eu nu împărtăşesc această părere. Eu cred că medicii obişnuiţi, care umblă de colo până colo, au toate posibilităţile *să vadă* cazurile şi au şanse mai multe să observe primele simptome ale unor noi maladii, decât în oricare dintre spitale. În momentul în care un bolnav intră în spital, boala a depăşit de obicei stadiul iniţial.

Christine era pe cale să-i răspundă cu vioiciune, când se auzi soneria de la intrare. Ea se ridică, spunându-i, cu zâmbetul său abia schiţat:

— Sper că n-ai să-ţi uiţi făgăduiala să-mi vorbeşti despre asta, altă dată.

Domnul Watkins şi soţia lui intrară, scuzându-se de întârziere, şi aproape numaidecât se aşezară cu toţii la masă.

Cina se dovedi foarte diferită de masa rece la care se întâlniseră data trecută. Căpătară friptură de viţel şi piureu de cartofi cu unt, urmate de o tartă de coacăze cu frişcă, apoi brânză şi cafea. Deşi simplu, fiecare fel era bun şi servit din belşug. După mesele sărăcăcioase de care avea parte la Blodwen, Andrew se delectă cu această mâncare caldă şi gustoasă.

— Ai noroc cu gazda dumitale, domnişoară Barlow, suspină el. E o bucătăreasă minunată.

Watkins, care observase avansurile strategice ale lui Andrew, apreciindu-le cu o privire maliţioasă, izbucni dintr-o dată în hohote de râs.

— Asta-i bună! Şi adresându-se nevesti-si: L-ai auzit, mamă? Spune că bătrâna doamnă Herbert este o bucătăreasă minunată!

Christine se înroşi uşor.

— Nu-l lua în seamă, îi spuse ea lui Andrew. Este cel mai frumos compliment pe care l-am căpătat vreodată, pentru că n-a fost intenţionat. De fapt, eu am pregătit mâncarea. Am la dispoziţia mea bucătăria doamnei Herbert şi îmi place să-mi pregătesc masa singură. Sunt obişnuită cu asta.

Această replică dezlănţui la directorul minei o bucurie încă şi mai zgomotoasă. Era cu totul diferit de individul taciturn, care îndurase cu stoicism petrecerea de la doamna Bramwell. Fără fasoane şi cu o vulgaritate simpatică, el aprecie cina, plescăi din buze după ce termină prăjitura, îşi puse coatele pe masă, povesti anecdote, care îi făcură să râdă.

Seara se scurse repede. Când Andrew se uită la ceas, constată, spre uimirea sa, că era aproape unsprezece. Şi el, care promisese să mai facă o vizită unui bolnav din Piaţa Blaina, înainte de ora zece jumătate...

Se ridică să plece, spre regretul său, şi Christine îl conduse până la uşă. În coridorul îngust, braţul lui îi atinse şoldul şi un fior îl străbătu. Era atât de diferită de toţi oamenii pe care-i cunoscuse până atunci, atât de liniştită, de fragilă, cu nişte ochi negri atât de inteligenţi! Dumnezeu să-l ierte, pentru că îndrăznise s-o creadă neînsemnată! ’

Cu răsuflarea întretăiată el murmură:

— Nici nu ştiu cum să-ţi mulţumesc că m-ai invitat astă-seară. Spune-mi te rog, pot să te mai văd vreodată? Nu vorbesc întotdeauna numai despre meseria mea. Vrei... Christine, vrei să mergi cu mine într-o zi la cinematograful din Toniglan?

Ochii ei îi zâmbiră, pentru prima oară uşor provocatori:

— Încearcă să mă inviţi.

Urmă o lungă clipă de tăcere în prag, sub lumina stelelor ce sclipeau în înălţimi. Aerul mirosind a rouă îi răcorea lui Andrew obrajii aprinşi şi simţea dulcea răsuflare a Christinei aproape de el. Ardea de dorinţa de a

o săruta. Îi strânse cu stângăcie mâna, se întoarse, şi tropăind pe alee porni spre casă, cu capul plin de gânduri înaripate. I se părea că înaintează plutind pe îmbătătorul drum pe care milioane de oameni îl urmaseră, crezându-se de fiecare dată unici, predestinaţi, binecuvântaţi în vecii vecilor. O! ce fată minunată era! Cât de bine înţelesese ce voia să spună, când îi vorbise despre greutăţile meseriei! Era inteligentă, mult mai inteligentă decât dânsul. Şi ce minunată gospodină! Şi el îi spusese pe nume!

VIII

Deşi Christine îl preocupa acum mai mult ca oricând, toată starea sa de spirit se schimbase. Andrew nu se mai simţea descurajat, ci era fericit, bine dispus, plin de speranţe. Şi această schimbare de dispoziţie se făcu resimţită numaidecât în activitatea lui. Era destul de tânăr, pentru a-şi închipui mereu că Christine îl observa în timp ce dădea consultaţii, îi urmărea metodele sale conştiincioase, examenele sale scrupuloase, îl lăuda pentru exactitatea diagnosticelor pe care le punea. Orice ispită de a termina în grabă o vizită, de a trage o concluzie înainte de a fi ciocănit pieptul bolnavului, era înlăturată de gândul: „Dumnezeule, nu! Ce-ar spune ea despre mine, dacă aş face una ca asta!”

În câteva rânduri, îl surprinse pe Denny privindu-l ironic şi înţelegător. Dar nu-i păsa. În felul său serios şi idealist, el o asocia pe Christine cu ambiţiile lui, făcea dintr-însa în mod inconştient un stimulent deosebit de puternic, în marele asalt pe care-l dădea împotriva necunoscutului.

În sinea lui, Andrew recunoştea că încă nu ştia de fapt nimic. Totuşi, învăţa să gândească singur, să privească dincolo de aparenţe, în efortul de a descoperi cauza imediată. Niciodată, mai înainte, nu se simţise atât de puternic atras de idealul ştiinţific. Se ruga lui Dumnezeu

să nu devină niciodată neglijent sau interesat, să nu sară niciodată prea repede la concluzii, să nu prescrie niciodată „aceeaşi reţetă ca înainte”. El dorea să descopere, să procedeze în mod ştiinţific, să fie demn de Christine.

Însufleţit de acest elan naiv, regreta că activitatea sa practică devenise dintr-o dată – şi fără excepţie – mediocră. Andrew ar fi dorit să mute munţii din loc, dar în săptămânile următoare nu se poticni decât de câteva neînsemnate muşuroaie. Cazurile lui erau banale, lipsite de orice interes, o serie oarecare de entorse, degete tăiate, guturaiuri. Culmea fu atinsă în ziua în care se pomeni chemat la o distanţă de mai bine de doi kilometri de Blaenelly, de către o bătrână, care, înălţând spre el o faţă galbenă, încadrată de o scufie de flanelă, îi ceruse să-i taie bătăturile.

Se simţea prost, jignit că este lipsit de posibilitatea de a se afirma, dorea din adâncul sufletului vârtejuri şi furtuni.

Ajunse să se îndoiască de propria sa vocaţie, să se întrebe dacă era cu putinţă pentru un doctor, în această văgăună, să fie altceva decât un vulgar şi meschin felcer. Şi tocmai atunci, când se simţea cel mai deprimat, se produse un incident care, o dată mai mult, făcu să se urce mercurul convingerilor sale, până în înaltul cerurilor.

Spre sfârşitul ultimei săptămâni a lunii iunie, în timp ce traversa podul gării, îl întâlni pe doctorul Bramwell. „Regele arginţilor” ieşea pe furiş de la hanul Căilor Ferate, ştergându-şi pe ascuns buzele cu dosul mâinii. Avea obiceiul ca, atunci când Gladys pleca, veselă şi împopoţonată, în misterioasele ei expediţii de „cumpărături” la Toniglan, să se consoleze în mod discret cu o halbă sau două de bere.

Puţin cam jenat că fusese surprins de Andrew, el ieşi din încurcătură cu eleganţă.

— A, Manson, încântat că te întâlnesc. Vin de la o consultaţie, de la Pritchard.

Pritchard era proprietarul hanului Căilor Ferate şi Andrew îl văzuse, cu cinci minute înainte, plimbându-şi câinele. Dar el nu profită de ocazie pentru a-l contrazice, căci îi era simpatic „regele arginţilor”, al cărui limbaj grandilocvent şi atitudini eroicomice erau compensate, într-un mod foarte omenesc, de timiditatea sa şi de găurile în ciorapi pe care vesela Gladys uita să le clipească.

În timp ce mergeau pe stradă împreună, ei începură să discute chestiuni profesionale. Bramwell era întotdeauna dispus să vorbească despre cazurile sale şi acum, cu un aer de gravitate, el îi spuse lui Andrew că îl trata pe Emlyn Hughes, cumnatul lui Annie. În ultima vreme, Emlyn avusese o comportare bizară, îşi crease neplăceri în mină, începuse să-şi piardă memoria. Devenise certăreţ; şi violent.

— Nu-mi place asta, Manson, spuse Bramwell clătinând din cap cu înţelepciune. Am mai văzut tulburări mintale şi cazul acesta grozav miroase a aşa ceva.

Andrew îşi exprimă simpatia sa. Îl considerase întotdeauna pe Hughes un băiat greoi, dar de treabă, îşi aminti că în ultima vreme Annie păruse îngrijorată şi, când îi pusese întrebări, îi răspunsese vag – căci în ciuda înclinării sale spre pălăvrăgeală, era destul de rezervată în chestiunile de familie – că o îngrijora cumnatul ei. Despărţindu-se de Bramwell, Andrew ură grabnică însănătoşire pacientului său.

Dar vinerea următoare, la şase dimineaţa, Manson fu trezit de nişte bătăi în uşă. Era Annie – se şi sculase şi se îmbrăcase – cu ochii roşii de plâns; îi aducea o scrisoare. Andrew deschise plicul şi găsi aceste rânduri, din partea doctorului Bramwell:

„Vino imediat, am nevoie de dumneata pentru a *contrasemna certificatul unui nebun periculos*.”

Annie abia se stăpâni să nu izbucnească în plâns:

— E Emlyn, domnule doctor. S-a întâmplat o nenorocire. Sper că o să veniţi repede.

Andrew se îmbrăcă în doi timpi şi trei mişcări, în timp ce mergeau împreună pe stradă, Annie îi povesti, pe cât se pricepea, cele întâmplate cu Emlyn. În ultimele trei săptămâni fusese bolnav şi foarte schimbat, dar noaptea asta devenise violent şi îşi ieşise complet din minţi, repezindu-se la nevasta lui cu un cuţit de pâine. Olwen abia izbutise să scape, fugind în stradă, numai în cămaşă de noapte. Această povestire senzaţională era destul de tristă, aşa cum o relata Annie, printre suspine, în timp ce mergea grăbită lângă Andrew, care nu prea ştia ce să-i spună ca s-o consoleze, s-o reconforteze. Ajunseră la locuinţa soţilor Hughes. În odaia din faţă, Andrew îl găsi pe doctorul Bramwell, nebărbierit, fără guler şi fără cravată, arborând un aer grav. Stătea la masă, cu tocul în mână, având în faţă un formular albăstrui, pe jumătate completat.

— A, Manson, ce drăguţ din partea dumitale că ai venit atât de repede. Urâtă treabă, dar nu o să-ţi ia mult timp.

— Ce s-a întâmplat?

— Hughes a înnebunit. Cred că ţi-am pomenit, acum vreo săptămână, că mă temeam de una ca asta. Ei bine, aveam dreptate. Dementă acută – Bramwell rostogolea cuvintele pe limbă cu o tragică grandoare – manie homicidă acută. Trebuie să-l trimitem numaidecât la Pontynewdd. Pentru asta e nevoie de două semnături pe certificat, a mea şi a dumitale. Familia bolnavului a ţinut să te chem. Cunoşti procedura, nu-i aşa?

— Da, încuviinţă Andrew, dând din cap. Pe ce se bizuie declaraţia dumneavoastră?

Dregându-şi glasul, Bramwell începu să citească ceea ce scrisese pe formular. Era un raport complet şi curgător despre unele dintre acţiunile lui Hughes, din săptămâna trecută, toate tinzând să dovedească o tulburare psihică. Când isprăvi, Bramwell înălţă capul:

— Cred că raportul e concludent.

— Pare destul de grav, răspunse Andrew încetişor. Hai să ne uităm puţin la pacient.

— Mulţumesc, Manson. Mă găseşti aici când ai să fii gata.

Şi Bramwell începu să adauge noi detalii în formular.

Emlyn Hughes era în pat. Lângă dânsul se găseau doi din tovarăşii săi de muncă, pentru eventualitatea că ar fi fost nevoie să-l stăpânească. La picioarele patului stătea Olwen, cu fata ei palidă, de obicei atât de vioaie şi însufleţită, acum răvăşită de plâns. Era atât de deznădăjduită, iar atmosfera din cameră atât de tulbure şi încărcată, încât pe Andrew îl străbătu pentru o clipă un fior rece, aproape de spaimă.

Se apropie de Emlyn şi, la început abia îl recunoscu. Schimbarea nu era totală, îl avea în faţă pe Emlyn, nici vorbă, dar un Emlyn diferit şi desfigurat, cu trăsăturile îngroşate într-un mod misterios. Faţa lui părea umflată, nările edematiate, pielea galbenă ca ceara, în afara unei pete roşii care îi acoperea nasul. Tot aspectul său era greoi şi apatic. Andrew îi vorbi. Bolnavul bâigui ceva ininteligibil, apoi, încleştându-şi pumnii, debită o tiradă de absurdităţi agresive, care, adăugându-se raportului lui Bramwell, făceau cu atât mai evidentă necesitatea internării lui.

Urmă o tăcere. Andrew simţi că ar fi trebuit să se declare convins. Şi totuşi, în mod inexplicabil, nu era satisfăcut. De ce, de ce, se întreba el într-una, de ce vorbea aşa Hughes? Dacă a înnebunit, care să fie cauza? Fusese întotdeauna un om fericit, împăcat cu soarta, fără griji, deprins să nu ia lucrurile în tragic, prietenos; de ce, fără niciun motiv aparent, devenise *alt* om?

„Trebuie să fie un motiv – îşi spuse Manson cu încăpăţânare – simptomele nu se ivesc din senin.” Uitându-se la trăsăturile îngroşate ale pacientului din faţa lui, căutând, căutând mereu vreo soluţie acestei enigme, Andrew întinse instinctiv mâna şi atinse faţa umflată, notând în subconştientul lui, în timp ce făcea asta, că

apăsarea degetului nu lăsa nicio urmă pe obrazul edematiat.

Şi dintr-o dată, asemenea unui curent electric, ceva vibră în creierul său. *De ce* umflătura nu ceda la presiune? Pentru că – şi inima îi tresări în piept – pentru că nu era un veritabil edem, ci un mixedem. Găsise, Dumnezeule! – *găsise* explicaţia! Nu, nu, fără pripeală. În cele din urmă, izbuti să se stăpânească. Nu putea să se aventureze astfel, să sară necugetat la concluzii. Trebuia să avanseze cu prudenţă, pas cu pas, să fie sigur.

Aplecându-se, ridică mâna lui Emlyn. Da, pielea era uscată şi aspră, degetele uşor îngroşate la capete. Temperatura era subnormală. Cu minuţiozitate, îşi termină examenul, încercând să-şi stăpânească fiecare nou val de entuziasm. Fiecare semn şi fiecare simptom se potriveau de minune. Vorbirea împleticită, pielea uscată, degetele lăţite la extremităţi, faţa umflată şi lipsită de elasticitate, memoria deficientă. O ideaţie lentă, accesele de iritaţie culminând cu explozii de violenţă homicidă... o! succesul neîndoios al acestui tablou desăvârşit era sublim.

Ridicându-se, se duse în odaia unde doctorul Bramwell, stând în picioare pe covoraşul din dreptul căminului şi întorcând spatele către foc, îl întâmpină:

— Ei bine, eşti mulţumit? Tocul e pe masă.

— Ascultă, Bramwell. Andrew îi evita privirea, încercând să nu dea vocii sale o intonaţie triumfătoare. Nu cred că trebuie să semnăm acest certificat pentru Hughes.

— Cum? treptat, faţa lui Bramwell îşi pierdu expresia de indiferenţă şi el exclamă, uimit şi totodată ofensat: Dar omul ăsta şi-a ieşit din minţi!

— Nu sunt de aceeaşi părere, răspunse Andrew cu o voce liniştită, continuând să-şi domine emoţia şi entuziasmul. Nu era destul că diagnosticase cazul. Trebuia să-l menajeze pe Bramwell, să încerce să nu-şi facă din el un duşman. După mine, Hughes e bolnav

mintal, numai pentru că e bolnav la trup. Consider că suferă de insuficienţă tiroidiană – un caz absolut clar de mixedem.

Bramwell îi aruncă lui Andrew o privire sticloasă. Acum era cu adevărat înmărmurit. Făcu câteva încercări să vorbească, scoţând doar nişte sunete înăbuşite, asemănătoare bufniturii nămeţilor de zăpadă, când cad pe acoperiş.

— La urma urmelor – continuă Andrew cu un ton convingător, aţintindu-şi privirea pe covoraş – Pontynewdd e un loc tare nenorocit. O dată intrat acolo, Hughes n-o să mai iasă în vecii vecilor. Şi chiar dacă o să iasă, rămâne stigmatizat pe toată viaţa. Ce-ar fi să încercăm să băgăm mai întâi în el ceva tiroidă?

— Ştiu eu, doctore – bolborosi Bramwell – nu văd…

— Gândeşte-te ce succes pentru dumneata – îl întrerupse repede Andrew – dacă îl faci bine. Nu crezi că merită osteneala? Hai s-o chemăm pe doamna Hughes, care plânge de nu mai poate, la gândul că-l va pierde pe Emlyn. Poţi să-i explici că o să încercăm un tratament nou.

Înainte ca Bramwell să se poată opune, Andrew ieşi din cameră. Câteva minute mai târziu, când se înapoie cu doamna Hughes, „regele arginţilor” îşi recăpătase stăpânirea de sine. Înfipt în covoraşul de lângă cămin, el o informă pe Olwen în cel mai impozant stil al său, „că s-ar putea să fie o rază de speranţă”. În vremea aceasta, în spatele lui, Andrew făcu din certificat un ghemotoc rotund de toată frumuseţea şi-l aruncă în foc. Apoi ieşi să telefoneze la Cardiff, pentru a obţine tiroidă.

Se scurse o perioadă de necurmată teamă, câteva zile de aşteptare înfrigurată, înainte ca Hughes să răspundă tratamentului. Dar o dată declanşat, acest răspuns fu magic. După două săptămâni, Emlyn se dădu jos din pat, iar după două luni se înapoie la lucru. Într-o seară, îşi făcu apariţia la dispensar, la Bryngover, zvelt şi vioi, însoţit de zâmbitoarea Olwen, şi-i declară lui Andrew că nu se

simţise atât da bine în viaţa lui.

Olwen spuse:

— Vă datorăm totul dumneavoastră, domnule doctor. Vrem să ne şteargă de pe lista doctorului Bramwell şi să ne treacă pe lista dumneavoastră. Emlyn era înscris la el, încă înainte de ne-am luat. Dar Bramwell nu e decât o muiere bătrână şi proastă. L-ar fi vârât pe Emlyn al meu la... ei, înţelegeţi ce vreau să spun, dacă n-aţi fi fost dumneavoastră – şi ştim tot ce aţi făcut dumneavoastră pentru noi.

— Nu *puteţi* să-l părăsiţi pe Bramwell, Olwen, spuse Andrew. Aţi strica totul cu asta. Abandonându-şi gravitatea profesională, el adăugă cu o veselie cu adevărat tinerească: Dacă încerci vreodată să faci una ca asta, am să te urmăresc cu cuţitul de pâine.

Întâlnindu-l pe stradă, Bramwell îi spuse cu dezinvoltură:

— Ia zi, Manson, l-ai văzut sper pe Hughes. Ha! El şi soţia lui îmi sunt foarte recunoscători. Pot să mă laud că n-am avut niciodată un caz mai interesant.

Annie replică:

— Moşneagul ăla de Bramwell se umflă în pene prin tot oraşul, parcă ar fi ceva de capul lui. Habar n-are de nimic. Iar nevastă-sa... uf! Nu stă la ea nicio servitoare.

Doamna Page spuse:

— Doctore, nu uita că lucrezi pentru doctorul Page.

Denny comentă:

— Manson, acum eşti atât de îngâmfat, că nimeni nu-ţi mai poate ajunge cu prăjina la nas. Ai să devii un nesuferit. Curând. Foarte curând.

Dar Andrew, alergând la Christine, copleşit de triumful metodei ştiinţifice, păstră pentru ea tot ceea ce avea de spus.

IX

În luna iulie a acelui an, conferinţa anuală a Societăţii Medicale Britanice se ţinu la Cardiff. Societatea, căreia – aşa cum explica întotdeauna studenţilor profesorul Lamplough, în prelegerea sa de închidere – trebuia să-i aparţină orice medic onorabil, era vestită pentru conferinţele sale anuale. Admirabil organizate, aceste conferinţe ofereau membrilor societăţii şi familiilor lor, plăcute reuniuni sportive, mondene şi ştiinţifice, reduceri la hoteluri – cu excepţia celor mai luxoase – excursii gratuite la orice mănăstire ruinată din împrejurimi, o broşură comemorativă artistică, agende-suvenir de la cele mai mari firme de medicamente şi instrumente medicale, diferite înlesniri la folosirea izvoarelor de ape minerale din apropiere. În anul precedent, la sfârşitul unei săptămâni de festivităţi, fiecare doctor şi soţia lui primiseră în mod gratuit câte o cutie mare cu biscuiţi dietetici împotriva obezităţii.

Andrew nu era membru al Societăţii, căci taxa de înscriere de cinci lire îi depăşea deocamdată posibilităţile, dar privea conferinţa din depărtare – cu oarecare invidie. Drept urmare se simţea şi mai izolat, şi mai pierdut în Blaenelly. Fotografiile apărute în presa locală şi care înfăţişau un grup de doctori întâmpinaţi cu discursuri pe o estradă pavoazată, sau plecând spre terenul de golf din Penarth, sau îngrămădindu-se. Pe un vapor pentru o excursie la Weston-super-Mare, toate acestea întăreau şi mai mult impresia pe care o avea de a fi exclus din rândurile celorlalţi.

Dar către mijlocul săptămânii, sosi o scrisoare – cu antetul unui hotel din Cardiff – care îi pricinui lui Andrew o senzaţie mai agreabilă. Era trimisă de prietenul său Freddie Hamson care, aşa cum era de aşteptat, participa la conferinţă. El îl invita pe Manson să se repeadă până la Cardiff, ca să se întâlnească cu dânsul, propunându-i să ia împreună masa, sâmbătă seara.

Andrew îi arătă Christinei scrisoarea. O pornire

istinctivă îl făcea să-i încredinţeze toate tainele. Din seara aceea, cu mai bine de două luni în urmă, când luase cina la ea, era mai îndrăgostit ca oricând. Acum că putea s-o vadă adesea şi să constate, spre satisfacţia sa, că şi ei îi erau plăcute aceste întâlniri, era fericit, aşa cum nu fusese niciodată. Poate că şi Christine avea asupra lui acest efect liniştitor. Era o persoană micuţă, înzestrată cu mult simţ practic, extrem de sinceră şi complet lipsită de cochetărie. Deseori, Andrew venea la ea necăjit sau iritat şi pleca îmblânzit şi calm. Christine avea un fel liniştit de a asculta cele povestite de el şi de a face apoi câte o observaţie care, de obicei, era judicioasă sau amuzantă. Tânăra învăţătoare avea un ascuţit simţ al umorului şi nu încerca să-l măgulească niciodată.

Uneori, în ciuda calmului ei, se certau aprig, căci Christine avea şi ea părerile ei proprii. Îi spuse zâmbind că firea ei certăreaţă se datora unei bunici scoţiene – poate şi spiritul ei de independenţă. Adesea, constatând cât de curajoasă era, se simţea mişcat şi ar fi dorit s-o ocrotească. Căci Christine era cu adevărat singură pe lume, avea doar o mătuşă infirmă care locuia la Bridlington.

Când era frumos, făceau lungi plimbări sâmbăta sau duminică după-amiază, pe drumul spre Pandy. O dată, se duseră să vadă un film, *Goana după aur*, cu Charlie Chaplin, apoi – la propunerea ei – până la Toniglan, pentru a asculta un concert simfonic. Dar cel mai mult îi plăceau serile, când venea şi doamna Watkins şi putea să se bucure de intimitatea tovărăşiei lor, în salonaşul Christinei. Atunci aveau loc cele mai multe dintre discuţiile lor, în prezenţa doamnei Watkins, care tricota liniştită, dar ferm hotărâtă să facă să dureze lâna tot timpul vizitei, şi care se mulţumea să fie un respectabil stat-tampon între ei.

Acum, având în faţă perspectiva călătoriei la Cardiff, Andrew ar fi dorit ca Christine să-l însoţească. Şcoala unde preda ea se închidea la sfârşitul săptămânii, pe

timpul vacanţei de vară, iar Christine urma să-şi petreacă concediul la Bridlington, cu mătuşă-sa. Andrew simţi nevoia unei festivităţi deosebite, înainte de plecarea ei.

După ce-i dădu să citească scrisoarea, el îi spuse cu elan:

— Vrei să vii cu mine? Drumul cu trenul durează numai o oră şi jumătate. O fac eu pe Blodwen să-mi dea drumul din lanţ sâmbătă seara. Am putea aranja în aşa fel, încât să asistăm puţin la conferinţă. Şi, în orice caz, aş vrea să-l cunoşti pe Hamson.

Ea încuviinţă din cap:

— Merg cu dragă inimă.

Încurajat de faptul că Christine acceptase, Andrew nu avea intenţia să se lase intimidat de doamna Page. Înainte de a discuta în această privinţă cu ea, el agăţă în fereastra dispensarului, în aşa fel încât să fie uşor vizibil, un aviz care glăsuia:

Închis sâmbătă seara.

Apoi intră vesel în casă.

— Doamnă Page, conform „Statutului medicilor asistenţi”, pe care l-am citit, am dreptul la o jumătate de zi liberă pe an. Vreau să mi-o iau sâmbătă seara. Mă duc la Cardiff.

— la ascultă, doctore! se burzului ea, găsind că prea era îngâmfat şi arogant. Dar după ce-i aruncă o privire bănuitoare, declară morocănoasă: Ei hai, hai, cred că poţi să te duci.

Îi veni deodată o idee, ochii îi străluciră şi plescăi din buze:

— În orice caz, te rog să-mi aduci nişte prăjituri de la Parry. Mai mult decât orice, îmi plac prăjiturile de la Parry.

Sâmbătă, la patru şi jumătate, Christine şi Andrew luau trenul de Cardiff. Andrew foarte bine dispus, zgomotos, chemându-l pe nume pe hamal şi pe casier, o privea zâmbind pe Christine, care şedea în faţa lui. Ea purta un

taior bleumarin – care accentua şi mai mult obişnuita ei distincţie – şi pantofi negri, foarte bine lustruiţi. Ca şi întreaga-i înfăţişare, ochii ei străluceau, dovedind cât de încântată era de această excursie.

Văzând-o acolo, aproape de el, un val de duioşie şi o dorinţă şi mai vie îl covârşiră pe Andrew. Această camaraderie era bună şi frumoasă – se gândi el – dar ar fi voit mai mult decât atât, ar fi dorit s-o ia în braţe, s-o simtă lângă el, caldă, să-i desluşească răsuflarea grăbită.

Fără să vrea, îi destăinui:

— O să fiu foarte singur fără dumneata, când ai să pleci, la vară.

Christine se uită pe fereastră, în timp ce obrajii i se colorară uşor. Andrew întrebă repede:

— N-ar fi trebuit să spun asta?

— În orice caz, îmi pare bine că ai spus-o, răspunse ea, fără a-şi întoarce capul.

Lui Andrew îi stătea pe limbă să-i spună că o iubeşte, s-o întrebe dacă vrea să se mărite cu dânsul, în ciuda situaţiei lui ridicol de precară. Într-o bruscă străfulgerare de luciditate, el îşi dădu seama că aceasta era unica, inevitabila soluţie pentru ei. Dar ceva – intuiţia că momentul nu era potrivit – îl reţinu. Se hotărî să-i vorbească în tren, la înapoiere.

Între timp, el continua, cu respiraţia puţin întretăiată:

— Cred că o să ne distrăm bine astă-seară. Hamson e un băiat de treabă. La colegiu era un poznaş şi jumătate. E un tip deştept. Îmi aduc aminte că o dată – ochii lui Andrew deveniră visători – eram la un matineu de binefacere, în folosul spitalelor din Dundee. S-au perindat toate vedetele, înţelegi, artişti adevăraţi, de la teatrul *Lyceum*[4]. Ei bine, al dracului să fiu, dacă Hamson n-a realizat şi el un număr. A cântat, a dansat şi, pe legea mea, vuia sala de aplauze.

— Pare mai curând o vedetă de matineu, decât un doctor, spuse Christine zâmbind.

[4] Din Londra.

— Ei, Christine, nu face pe cuconiţa deşteaptă. Freddie o să-ţi placă.

La şase şi un sfert trenul ajunse la Cardiff şi ei porniră direct spre Hotelul Palace, Hamson făgăduise să-i aştepte acolo la şase şi jumătate, dar când intrară în hol, el nu sosise încă.

Se aşezară unul lângă celălalt şi începură să privească în jurul lor. Holul era plin de doctori, veniţi cu soţiile lor, care vorbeau şi râdeau, într-o atmosferă de intensă cordialitate. De ici-colo, ţâşneau invitaţii amicale:

— Doctore, astă-seară dumneata şi doamna Smith trebuie să staţi lângă noi!

— Hei, doctore, ce se aude cu biletele acelea de teatru?

Era o forfotă generală. Domni cu insigne roşii la butonieră şi cu hârtii în mână, circulau grăbiţi şi plini de importanţă încoace şi încolo. Într-o nişă din cealaltă parte a holului, un funcţionar striga mereu, tare şi monoton: „Secţia de o-to-logie şi larin-gologie, pe aici, vă rog!” Deasupra unui coridor care ducea spre o anexă, se găsea inscripţia: *Expoziţie medicală.* În hol mai erau nişte palmieri şi o orchestră de coarde.

— Cam monden, nu? remarcă Andrew, simţind că erau oarecum izolaţi în veselia generală. Şi Freddie întârzie ca de obicei, lua-l-ar toţi dracii. Hai să vizităm expoziţia.

Intrară acolo, uitându-se plini de curiozitate la lucrurile expuse. Andrew se trezi foarte repede cu braţele încărcate de broşuri elegante. Îi arătă zâmbind Christinei una din ele: *„Domnule doctor, cabinetul dumneavoastră este gol? Putem să vă arătăm cum să-l umpleţi!*” Mai erau încă douăsprezece prospecte diferite, oferind cele mai noi sedative şi analgezice.

— S-ar părea că drogurile sunt cea mai nouă descoperire în medicină, observă Andrew, încruntându-se.

La ultimul stand, înainte de ieşire, un tânăr li se adresă politicos, arătându-le un instrument strălucitor care semăna cu un ceas.

— Domnule doctor, sunt sigur că o să vă intereseze

noul nostru indexometru. Are multiple întrebuinţări, este absolut modern, creează o admirabilă impresie la patul bolnavilor şi preţul lui este de numai două lire. Permiteţi, domnule doctor! Vedeţi, aici în faţă este un indice al perioadelor de incubaţie. Întoarceţi o dată cadranul şi găsiţi perioada de contaminare. În interior – deschise cu un clinchet capacul – aveţi un excelent indicator de culoare a hemoglobinei, în timp ce pe spate, un tablou cu…

— Tata mare avea şi el o chestie de asta – îl întrerupse energic Andrew – dar a renunţat la ea.

Pe când se înapoiau, trecând din nou prin nişă, Christine zâmbi:

— Săracul de el – spuse dânsa – nimeni n-a îndrăznit vreodată să-şi bată joc de jucărioara lui.

În clipa aceea, în timp ce intrau în hol, sosi şi Freddie Hamson, care sări dintr-un taxi şi pătrunse în hotel, urmat de un băiat ce îi ducea bastoanele de golf. Îi văzu numaidecât şi merse spre ei, cu un zâmbet larg şi curtenitor.

— Salutare! Salutare! Iată-vă şi pe voi! Sunt dezolat că am întârziat. Am trebuit să joc o repriză în cupa Lister. În viaţa mea n-am văzut băiat mai norocos ca ăla cu care am jucat. În sfârşit, bine că te întâlnesc iar, Andrew. Acelaşi vechi Manson. Ha, ha! De ce nu-ţi cumperi o pălărie nouă, flăcăule?

Îl bătu pe Andrew pe spate afectuos, şi familiar, iar privirea lui surâzătoare o învălui şi pe Christine.

— Dar prezintă-mă o dată, trogloditule! La ce tot visezi?

Se aşezară la una din mesele rotunde. Hamson hotărî că era cazul să bea ceva cu toţii. Plesnind din degete, făcu să apară de îndată un chelner, în goana mare, apoi, sorbind din paharul cu sherry, le povesti în amănunţime despre partida sa de golf, despre felul cum jucase, gata să câştige, până ce adversarul său începuse să marcheze la fiecare lovitură.

Cu un ten fraged, cu părul blond şi pomădat din belşug, îmbrăcat într-un costam bine croit şi având butoni de opal negru la manşetele care depăşeau mânecile hainei, Freddie, fără să fie frumos – avea trăsături foarte vulgare – era agreabil, vesel şi isteţ. Părea poate puţin cam îngâmfat, dar când îşi dădea silinţa ştia să fie simpatic. Lega uşor prietenii şi totuşi, la facultate, doctorul Muir, un patologist cinic, îi spusese o dată încruntat în faţa tuturor colegilor săi: „Habar n-ai de nimic, domnule Hamson. Creierul dumitale este ca un balon umplut cu egoism. Dar ştii să te descurci întotdeauna. Dacă ai să izbuteşti să te strecori printre jocurile astea de copii cunoscute sub numele de examene, îţi prorocesc un mare şi strălucit viitor”.

Se duseră să ia masa la bufet, deoarece niciunul dintre ei nu era în haine de seară. Dar Freddie îi informă că va trebui mai târziu să-şi pună fracul. Se dădea un bal, o corvoadă plicticoasă, dar trebuia să ia parte la el.

După ce comandă cu nonşalanţă meniul dintr-o listă de bucate teribil de medicală – *potage Pasteur, sole Madame Curie, tournedos à la Conférence Médicale* – Hamson începu să-şi amintească vechile timpuri cu o înflăcărare dramatică.

— Nu mi-aş fi închipuit niciodată, pe vremea aceea – încheie el, clătinând din cap – că Manson al nostru o să se îngroape în văile din sudul Ţării Galilor.

— Crezi că e chiar îngropat de-a binelea? întrebă Christine, cu un zâmbet puţin forţat.

Se făcu tăcere. Freddie examină mulţimea care se înghesuia la bufet şi rânji:

— Ce părere ai de conferinţă? îl întrebă el pe Andrew.

— Cred că este o metodă folositoare de a te pune la curent cu noutăţile, răspunse Andrew, după o clipă de ezitare.

— La curent cu noutăţile, pe naiba! Toată săptămâna, n-am asistat la nicio şedinţă de secţie. Nu, nu, dragul meu, ceea ce interesează sunt legăturile pe care le

stabileşti, oamenii pe care-i întâlneşti, cu care vii în contact. Nici n-ai idee câte persoane cu adevărat influente am cunoscut. De aceea şi sunt aici. Când mă înapoiez acasă o să-i chem la telefon, o să ieşim împreună să jucăm golf. Pentru mai târziu – ţine minte ce-ţi spun! – asta înseamnă parale.

— Nu prea te înţeleg, Freddie, zise Manson.

— Dar bine, e cât se poate de simplu. Pentru moment am un post, dar mi-am pus ochii pe un mic apartament în West End[5], pe uşa căruia ar arăta straşnic de bine o plăcuţă drăgălaşă de alamă, cu inscripţia: „Dr. Freddie Hamson”. Cum am să-mi pun pe uşă placa, tipii ăştia, amicii mei, o să-mi trimită pacienţi. Ştii cum merg chestiunile astea. Reciprocitate. O mână spală pe alta. Freddie sorbi încet, cu mulţumire, din paharul cu vin şi continuă: Şi afară de asta, e util să te pui bine şi cu confraţii mai puţin importanţi din suburbane. S-ar putea să-ţi trimită uneori şi ei clienţi. Dacă vrei să ştii, într-un an sau doi, o să-mi trimiţi şi tu pacienţi, din văgăuna aia de Blae… cum îi spune.

Christine îi aruncă lui Hamson o privire rapidă; voi să spună ceva, dar se abţinu şi îşi pironi ochii în farfurie.

— Şi acum vorbeşte-mi despre tine, băiete dragă, continuă Freddie zâmbind. Cum o mai duci pe acolo?

— O, nimic neobişnuit. Dau consultaţii într-un dispensar instalat într-o baracă de lemn, fac în medie treizeci de vizite pe zi – în cele mai multe cazuri, mineri şi familiile lor.

— Nu mi se pare chiar atât de grozav, clătină din nou din cap Freddie, compătimitor.

— Mie îmi place, spuse Andrew încet.

— Şi faci treabă bună, se amestecă în vorbă Christine.

— Da, am avut recent un caz destul de interesant, adăugă Andrew. De fapt, am făcut o comunicare despre el la *Journal*[6]*.*

---

[5] Cartier elegant din Londra.

[6] Se referă la: *Jurnalul ştiinţelor medicale.*

Îi povesti pe scurt lui Hamson despre cazul lui Emlyn Hughes. Freddie, deşi se prefăcu că ascultă cu mare interes, îşi rotea mereu privirea de jur împrejur.

— Bravo ţie, spuse el când Manson termină. Credeam că guşa apare numai în Elveţia – sau undeva pe acolo. În orice caz, sper că i-ai trimis pacientului o notă piperată? Şi, pentru că veni vorba... Un tip îmi explica azi metoda cea mai bună pentru a rezolva problema onorariilor...

Se dezlănţui din nou, cu capul plin de planurile pe care i le sugerase cineva, pentru achitarea în bani gheaţă a tuturor onorariilor. Isprăviseră masa şi el tot nu ajunsese la capătul volubilei sale dizertaţii. Se ridică, aruncând şervetul.

— Hai să bem cafeaua în hol. O să terminăm acolo şedinţa noastră.

La zece fără un sfert, după ce-şi fumă trabucul şi îşi epuiză deocamdată stocul de anecdote, Freddie căscă uşurel şi se uită la ceasul său de platină.

Dar Christine i-o luă înainte. Aruncând o privire grăitoare lui Andrew, îl întrebă, pregătindu-se să se ridice de pe scaun:

— Nu e timpul să mergem la gară?

Manson era pe punctul să protesteze că mai aveau o jumătate de oră, când Freddie spuse:

— Şi eu cred că ar fi cazul să mă pregătesc pentru balul ăla afurisit. Nu pot să-i las baltă pe prietenii cu care merg acolo.

Îi întovărăşi până la uşa turnantă a hotelului, luându-şi un rămas bun prelungit şi afectuos de la amândoi.

— Ei bine, dragul meu – murmură el, strângându-i o ultimă oară mâna lui Andrew şi bătându-l amical pe spate – când am să-mi pun plăcuţa cu numele meu pe uşa apartamentului din West End, n-o să uit să-ţi trimit cartea mea de vizită.

Afară, în aerul cald al serii, Andrew şi Christine merseră în tăcere pe stradă. În mod destul de neprecis, Andrew îşi dădea seama că seara nu fusese atât de reuşită cum ar fi

sperat el, sau în orice caz, se dovedise sub aşteptările Christinei. Crezu că aceasta va spune ceva, dar ea tăcu. În cele din urmă el zise, şovăitor:

— Mi-e teamă că a fost destul de plicticos pentru dumneata să asculţi toate pălăvrăgelile astea de spital?

— Nu – răspunse ea – n-am găsit asta câtuşi de puţin plicticos.

Urmă o pauză, după care Andrew o întrebă:

— Ţi-a plăcut Hamson?

— Nu prea. Se întoarse spre el, pierzându-şi orice stăpânire de sine şi cu ochii strălucind de o sinceră indignare: Ce neobrăzare! Să stea aşa înfipt toată seara, cu părul lui pomădat. Şi cu zâmbetul lui ieftin – şi să te trateze de sus.

— Să mă trateze de sus? întrebă Andrew, mirat.

Ea încuviinţă din cap, cu acelaşi aer combativ.

— Era insuportabil. „Un tip îmi explica azi metoda cea mai bună pentru a rezolva problema onorariilor” – îl imită ea. Tocmai după ce dumneata i-ai povestit cazul acela minunat! Şi mai vorbeşte şi de guşă! Până şi eu ştiu că este exact invers. Şi observaţia aceea cu pacienţii pe care i-ai putea trimite – strânse din buze – a fost grozav individul! Christine încheie furioasă: O, abia am putut să înghit aerul lui de superioritate faţă de dumneata.

— Nu cred că-şi lua aere de superioritate faţă de mine, obiectă Andrew uimit. Şi după o pauză: Recunosc că era cam plin de sine astă-seară... poate că este o stare de spirit trecătoare. E cel mai cumsecade băiat din lume. Eram buni prieteni, în liceu. Toceam împreună.

— Probabil că te găsea folositor, spuse Christine, cu o amărăciune neobişnuită pentru ea. Îl ajutai să-şi facă lecţiile.

El protestă necăjit:

— Christine, nu fi meschină!

— Dumneata eşti de vină, izbucni ea, cu ochii scăldaţi în lacrimi de mânie. Trebuie să fii orb, ca să nu vezi ce fel de om e. Ne-a stricat toată excursia. A fost aşa de plăcut,

până a venit el şi a început să tot vorbească despre sine însuşi. Şi astă-seară era un concert minunat la sala Victoria. Ne-am fi putut duce şi noi acolo. Dar l-am pierdut, acum e prea târziu ca să mai mergem undeva. Numai el mai are timp pentru balul acela stupid!

Porniră încet spre gară, care se afla la oarecare distanţă. Era prima oară că Andrew o vedea supărată pe Christine. Era supărat şi el – supărat pe sine însuşi, pe Hamson, da, şi pe Christine. Totuşi, ea avea dreptate când spunea că seara nu fusese reuşită. Într-adevăr, uitându-se acum pe furiş la chipul ei palid şi încruntat, el îşi dădu seama că excursia lor eşuase lamentabil.

Intrară în gară. Pe neaşteptate, în timp ce se îndreptau spre peron, Andrew zări – ceva mai încolo – două persoane. Le recunoscu numaidecât: doamna Bramwell şi doctorul Gabell. În aceeaşi clipă sosi şi trenul local, care mergea la Porthcawl, pe malul mării. Gabell şi doamna Bramwell se urcară în tren, zâmbindu-şi unul altuia. Locomotiva şuieră şi trenul porni mai departe.

Andrew încercă o bruscă senzaţie de deznădejde, îi aruncă repede o privire Christinei, sperând că ea nu băgase de seamă nimic. Nu mai departe decât în dimineaţa aceea îl întâlnise pe Bramwell, care, făcând comentarii asupra timpului frumos, îşi frecase cu satisfacţie mâinile sale osoase, şi-i povestise că soţia sa plecase să-şi petreacă weekend-ul la mama ei, la Shrewsburry.

Andrew stătea tăcut, cu capul plecat. Era atât de îndrăgostit, încât scena al cărui martor fusese, cu tot ceea ce implica ea, îi pricinuise o durere fizică, îi era chiar puţin greaţă. Nu mai lipsise decât această încheiere ca ziua să fie cu totul deprimantă. Dispoziţia lui se schimbă cu totul, o umbră căzuse asupra voioşiei sale. Dorea din tot sufletul să aibă cu Christine o discuţie lungă şi liniştită, să-şi deschidă inima în faţa ei, să se împace, după mica şi stupida lor ceartă. Doreai, mai presus de orice, să fie singur cu dânsa. Dar când sosi în gară, trenul lor era

supraaglomerat, şi ei trebuiră să se mulţumească cu un compartiment plin de mineri, care discutau cu glas tare meciul de fotbal al echipei municipale.

Era târziu când ajunseră la Blaenelly iar Christine părea foarte obosită. Andrew era convins că şi ea îi văzuse pe doamna Bramwell şi pe doctorul Gabell. Era cu neputinţă să vorbească acum cu dânsa. Nu-i rămase altceva de făcut decât s-o conducă acasă şi să-i ureze noapte bună.

X

Deşi era aproape miezul nopţii când Andrew ajunse acasă, el îl găsi pe Joe Morgan, mergând încoace şi încolo cu paşi mici, între dispensarul închis şi uşa casei. Zărindu-l, faţa viguroasă a minerului se înseninã:

— Ah, domnule doctor, sunt fericit că vă văd. De un ceas mă tot învârtesc pe aici. Nevastă-mea are nevoie de dumneavoastră… înainte de termen.

Andrew, smuls cu brutalitate din preocupările sale personale, îi spuse lui Morgan să aştepte. Intră în casă şi îşi luă trusa, apoi porniră împreună spre locuinţa minerului. Aerul nopţii era răcoros şi plin de o taină paşnică. De obicei foarte sensibil, Andrew era acum deprimat şi distrat. Nici prin minte nu-i trecea, că această noapte avea să fie cu totul neobişnuită, cu atât mai puţin că ea avea să influenţeze întregul său viitor la Blaenelly. Cei doi bărbaţi merseră în tăcere până ce ajunseră la casa cu numărul 12, unde Joe se opri brusc:

— Eu n-o să intru – spuse el, cu o voce care trăda emoţia – dar sunt sigur că veţi face cum e mai bine.

Înăuntru, o scară îngustă ducea la un mic dormitor curat, dar sărăcăcios mobilat şi luminat numai de o lampă cu gaz. Aci, mama doamnei Morgan, o femeie înaltă, de aproape şaptezeci de ani, cu părul cărunt, şi o moaşă vârstnică şi dolofană, aşteptau lângă pat, urmărind expresia feţei lui Andrew, în timp ce acesta umbla prin

cameră.

— Să vă fac un ceai, domnule doctor? spuse repede bătrâna după câteva clipe.

Andrew zâmbi uşor, văzând că femeia, deşteaptă şi cu experienţă, îşi dă seama că va urma o perioadă de aşteptare şi se teme ca el nu cumva să plece, făgăduindu-le că se va întoarce mai târziu.

— Fii pe pace, măicuţă, nu fug de aici.

Jos, în bucătărie, bău ceaiul pe care i-l dădu ea. Deşi era istovit, ştia că n-o să închidă ochii nici măcar un ceas, dacă se va duce acasă. Mai ştia că acest caz îi va cere toată atenţia. O stranie amorţire puse stăpânire pe el şi se hotărî să nu se mişte de acolo, până ce nu va fi totul gata.

După o oră, se duse iar sus, înregistră progresele făcute, coborî din nou şi se aşeză lângă focul din bucătărie. Domnea tăcerea, întreruptă doar de trosnetul lemnelor în vatră şi de tic-tacul ceasornicului de perete. Nu – se mai auzea şi un alt zgomot, cel al paşilor lui Morgan afară, în stradă. În faţa lui Manson stătea bătrâna mamă, în rochia ei neagră, fără să se clintească; doar ochii ei ciudat de vii, inteligenţi şi iscoditori îl observau necontenit.

Gândurile lui Andrew erau grele şi confuze. Episodul al cărui martor fusese la gara din Cardiff îl obseda încă în mod bolnăvicios. Se gândi la Bramwell, care adora prosteşte o femeie ce-l înşela fără ruşine, la Edward Page, legat de vicleana Blodwen, la Denny, care ducea o viaţă nefericită, despărţit de soţia lui. Raţiunea îi spunea că toate aceste casătorii dăduseră faliment. Era o concluzie care, în actuala lui stare de spirit, îl înspăimânta, căci ar fi vrut să considere căsătoria un lucru ideal. Da – nu putea gândi altfel, cu imaginea Christinei în faţa lui. Ochii ei strălucitori, aţintiţi asupra lui, nu admiteau o altă concluzie. Şi conflictul dintre judecata sa lucidă şi bănuitoare, şi inima sa, plină de dragoste, îl irita şi îl nedumerea. Lăsându-şi bărbia în piept, îşi întinse

picioarele, privind gânditor la foc.

Rămase aşa mult timp, iar mintea îi era atât de preocupată de Christine, încât tresări, când bătrâna din faţa lui i se adresă. Gândurile ei urmaseră alt drum:

— Susan a zis să nu-i daţi cloroform, dacă asta face rău copilului. E grozav de grijulie pentru copil, domnule doctor. În ochii ei bătrâni apăru o lumină caldă, la un gând care-i trecu dintr-o dată prin minte şi adăugă coborând glasul: Ah, cred că toate suntem aşa!

Andrew făcu o sforţare, să-şi adune gândurile.

— Anestezia n-o să-i facă niciun rău, spuse el cu blândeţe. Totul o să meargă strună.

În clipa aceea, se auzi vocea moaşei, care chema de la etaj. Andrew se uită la ceas care acum arăta trei şi jumătate. Se ridică şi se duse în dormitory, unde constată că putea să-şi înceapă activitatea.

Trecu o oră. Fu o luptă lungă şi grea. La capătul ei, în timp ce primele licăriri ale zorilor se strecurau printre stinghiile de lemn rupte ale storurilor, copilul se născu mort.

Uitându-se la trupşorul neînsufleţit din faţa lui, un fior de groază îl străbătu pe Andrew. După tot ce făgăduise el! Faţa lui, încălzită de eforturile pe care le depusese, îngheţă dintr-o dată. O clipă şovăi, oscilând între dorinţa de a reanima copilul şi obligaţiile sale faţă de mamă, care era ea însăşi într-o situaţie desperată. Dilema se punea cu atâta acuitate, încât el nu o rezolvă în mod conştient. Instinctiv, orbeşte, dădu copilul moaşei şi se ocupă de Susan Morgan, care zăcea acum pe o parte, leşinată, aproape fără puls, încă sub efectul eterului. El se luptă cu o grabă deznădăjduită, cu o furie frenetică, ca să-i păstreze viaţa ce se scurgea din ea, treptat-treptat. Îi trebui doar o secundă ca să deschidă o fiolă şi să-i facă o injecţie de pituitrină. Apoi aruncă seringa şi munci din răsputeri ca să o scoată din letargie. După câteva minute de sforţări febrile, inima ei începu să bată mai tare şi Andrew îşi dădu seama că putea s-o lase în pace, fără să

se mai teamă de ceva. Numai în cămaşă, cu părul lipit de fruntea umedă, se răsuci în călcâie:

— Unde e copilul?

Moaşa făcu un gest speriat: îl pusese sub pat.

Ca fulgerul, Andrew îngenunche şi bâjbâi printre ziarele ude îngrămădite sub pat, de unde scoase copilul. Era un băiat, perfect format. Trupul lui cald era alb şi moale ca ceara. Cordonul ombilical, retezat în grabă, zăcea ca o tulpină ruptă. Pielea era minunat de fină şi de netedă, capul atârna de gâtul subţire, iar membrele păreau moi, fără oase.

Stând aşa în genunchi, Andrew privi copilul, încruntat şi deznădăjduit. Paloarea însemna un singur lucru: *asfixia pallida.* Mintea sa, încordată la culme, îi aminti de un caz pe care îl văzuse la spitalul Samaritean şi de tratamentul folosit în acele împrejurări. Sări numaidecât în picioare.

— Dă-mi apă fierbinte şi apă rece, strigă el moaşei. Şi nişte ligheane. Repede! Repede!

— Dar, domnule doctor… bâlbâi ea, cu privirea pironită pe trupul alb al copilului.

— *Repede!* strigă el.

Punând mâna pe o pătură, întinse copilul pe ea şi începu să-i aplice metoda specială de respiraţie artificială. I se aduseră ligheane, o cană, un ibric mare de metal. Cu înfrigurare el vărsă apă rece într-un lighean, iar în celălalt turnă apă fierbinte, atât cât putea să suporte mâna lui. Apoi, ca un jongler ieşit din minţi, el trecu copilul dintr-un lighean într-altul, cufundându-l ba în baia îngheţată, ba în cea aburindă.

Trecură cincisprezece minute. Sudoarea îi curgea acum în ochi, orbindu-l. Una din mânecile cămăşii îi atârna, şiroind de apă. Gâfâia. Dar din trupul inert al copilaşului nu ieşea nicio răsuflare.

Îl apăsa o senzaţie de înfrângere, o deznădejde plină de furie. Simţea că moaşa îl priveşte consternată, iar ceva mai departe, lipită de perete, unde rămăsese tot timpul cu mâna apăsată pe gâtlej, fără să scoată o vorbă, cu

ochii arzători aţintiţi asupra lui, stătea bătrâna. Andrew îşi aminti cât de mult îşi dorea ea un nepot – la fel de mult cât îşi dorea şi fiica ei un copil. Totul era acum nimicit, iremediabil pierdut.

Pe podea se îngrămădea un morman de lucruri murdare. Poticnindu-se de un prosop ud, Andrew aproape că scăpă pruncul pe care îl ţinea în mină, umed şi lunecos, ca un ciudat peşte alb.

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnule doctor – scânci moaşa – copilul e născut mort!

Andrew nici nu se uită la ea. Înfrânt, desperat, se trudise zadarnic timp de o jumătate de oră. Şi totuşi, continuă cu un ultim efort, frecând copilul cu un prosop aspru, apăsând ritmic pieptul micuţ cu amândouă mâinile, încercând să-l facă să respire, să reînvie trupuşorul neînsufleţit.

Şi iată, ca prin minune, pieptul micuţ pe care îl cuprindea cu mâinile tresări într-un scurt suspin convulsiv. Altul. Încă unul. Andrew simţi că îl cuprinde ameţeala. Senzaţia vieţii care ţâşnea de sub degetele lui, după toată această luptă zadarnică, era atât de delicioasă, încât fu pe punctul să-şi piardă cunoştinţa. Înfierbântat, îşi înteţi sforţările. Pruncul respira acum adânc, din ce în ce mai adânc. O băşică de mucus ieşit dintr-o nară micuţă, clăbucea veselă şi strălucitoare. Membrele nu mai păreau lipsite de oase, capul nu mai cădea înapoi. Pielea palidă devenea încetul cu încetul trandafirie. Apoi – ce sunet minunat! – se auzi ţipătul copilului.

— Tatăl nostru carele eşti în ceruri, suspină isteric moaşa. A... a înviat!

Andrew îi dădu copilul. Se simţea slab şi ameţit, în jurul lui, camera apărea într-o înfiorătoare dezordine: pături, prosoape, ligheane, instrumente murdare, seringa cu acul înfipt în linoleum, cana răsturnată, ibricul zăcând într-o băltoacă. În patul răvăşit, mama visa încă liniştită, scufundată în somnul dat de anestezic. Bătrâna rămăsese

mai departe lipită de perete, dar mâinile ei erau împreunate şi buzele i se mişcau fără zgomot: se ruga.

Maşinal, Andrew îşi stoarse mâneca udă, îşi puse haina.

— O să vin mai târziu să-mi iau trusa.

Coborî la bucătărie. Buzele îi erau uscate şi bău apă cu lăcomie. Apoi îşi luă pălăria şi pardesiul.

Afară, îl găsi pe Joe pe trotuar, cu fata încordată de aşteptare.

— Totul e în regulă, Joe, spuse Andrew şi cuvintele îi ieşeau cu greu din gâtlej. Le merge bine – la amândoi.

Se făcuse ziuă de-a binelea. Era aproape cinci. Câţiva mineri se şi găseau pe stradă. Erau primii care ieşeau din schimbul de noapte. Mergând alături de ei, încet, istovit, în timp ce paşii lui răsunau laolaltă cu ai celorlalţi sub cerul dimineţii, Andrew îşi spunea mereu, orbeşte, uitând tot ceea ce mai făcuse în Blaenelly:

— Am izbutit ceva, Dumnezeule, am izbutit cu adevărat ceva, în sfârşit!

XI

După ce făcu o baie şi se bărbieri – mulţumită lui Annie avea totdeauna destulă apă fierbinte în rezervorul plitei – Andrew se simţi mai puţin obosit. Dar doamna Page, descoperind că nu dormise acasă, făcu la micul dejun, tot felul de glume înţepătoare, cu atât mai mult, cu cât el nu răspundea săgeţilor sale.

— Ha, ha! pari cam stors azi-dimineaţă, doctore! Şi cam încercănat! Abia azi-dimineaţă ai venit din Swansea, ai? Şi mi se pare că ai uitat şi de prăjiturile mele de la Parry. Ai tras un chiolhan, băiete? Ehei, pe *mine* nu mă poţi duce de nas! Îmi ziceam eu că prea eşti cumsecade, ca să nu fie ceva la mijloc. Toţi sunteţi la fel, voi, asistenţii, încă n-am găsit pe unul care să nu bea sau să nu facă vreo altă prostie.

După ce termină consultaţiile la dispensar şi vizitele de

dimineaţă, Andrew se duse să o vadă pe lehuză. Abia sunase douăsprezece şi jumătate când ajunse la Blaina Terrace. În pragurile uşilor, zări grupuri de femei care stăteau de vorbă. Când Andrew trecu prin dreptul lor, ele se opriră din vorbă, îi zâmbiră şi îi spuseră prietenește: „bună dimineaţa”. Ajuns la numărul 12, i se păru că vede un cap la fereastră. Şi aşa era: cei ai casei îl pândeau. În clipa în care puse piciorul pe treapta proaspăt reparată, uşa se deschise larg şi bătrâna îi ieşi în întâmpinare, cu toată fata ei zbârcită radiind de fericire.

Era atât de dornică să-i arate recunoştinţa, încât abia putea să vorbească. Îl pofti mai întâi să bea ceva în salon, şi, întâmpinând refuzul lui, murmură:

— Bine, bine, domnule doctor. Cum vreţi dumneavoastră. Dar poate că o să aveţi timp la plecare să luaţi o picătură de vin de soc şi o felie de prăjitură. Şi-l conduse sus, mângâindu-l mereu pe spate cu mâinile ei tremurătoare.

Andrew intră în dormitor. Mica încăpere, nu de mult într-o dezordine cumplită, fusese dereticată şi spălată, încât strălucea de curăţenie. Toate instrumentele lui sclipeau, frumos aranjate pe o masă lăcuită. Trusa fusese frecată cu grăsime de gâscă, iar mânerele şi încuietorile cu praf de curăţat, încât păreau de argint. Patul fusese înfăţat proaspăt, şi, odihnind pe cearşafurile curate, lehuza îl privea cu faţa ei sinceră de femeie vârstnică, strălucind de bucurie, în timp ce copilul sugea liniştit, la căldura ocrotitoare a pieptului ei plin.

— Ah! Moaşa cea dolofană se ridică de la căpătâiul bolnavei, dezvăluind o întreagă gamă de zâmbete. Arată bine acum, nu-i aşa, domnule doctor? Habar n-au ei câtă bătaie de cap ne-au dat. De altminteri, nici nu se sinchisesc de asta.

Umezindu-şi buzele şi privindu-l cu ochii ei blânzi şi calzi, Susan Morgan, încercă să-şi murmure recunoştinţa.

— Da, da mai poţi să-i mai mulţumeşti o dată, încuviinţă moaşa, căutând să tragă avantajele situaţiei,

să stoarcă şi ultima picătură. Şi nu uita, fetiţo, că altul n-ai să mai ai la vârsta dumitale. În ce te priveşte, era acum ori *niciodată!*

— Ştim asta, doamnă Jones, o întrerupse bătrâna din prag, cu înţeles. Ştim că datorăm totul *domnului doctor.*

— Joe al meu a fost să vă vadă, domnule doctor? întrebă sfioasă lehuza. Nu? Ei, fiţi pe pace, că vine el. Nu mai poate de bucurie. Abia adineauri spunea, domnule doctor, că atunci când o să fim în Africa de Sud o să ducem lipsă de îngrijirea dumneavoastră.

Părăsind casa, fortificat aşa cum se cuvenea de prăjitura cu chimen şi de vinul de soc făcut în casă (i-ar fi rupt inima bătrânei, dacă ar fi refuzat să bea în sănătatea nepotului), Andrew îşi continuă vizitele cu o căldură ciudată în inimă. „Nici dacă aş fi fost regele Angliei – se gândi el cu mândrie – n-ar fi putut să-mi arate mai multă consideraţie”. Aceasta fusese pentru el oarecum un antidot al celor întrezărite pe peronul din Cardiff. Fără îndoială că şi căsnicia şi viaţa de familie îşi aveau partea lor bună, din moment ce aduceau o fericire ca aceea care umplea casa Morganilor.

Două săptămâni mai târziu, după ce Andrew făcu ultima vizită la căsuţa din Blaina Place numărul 12, Joe Morgan veni la dânsul. Înfăţişarea lui Joe era solemnă şi gravă şi, după ce îşi căută cu trudă cuvintele, izbucni:

— Ce mai tura-vura, domnule doctor, eu nu mă pricep la vorbe meşteşugite. Cu bani nu se poate plăti ce aţi făcut dumneavoastră pentru noi. Dar oricum, nevasta mea şi cu mine vrem să vă facem un mic dar.

Cu un gest impulsiv, îi întinse lui Andrew un petic de hârtie: era un cec de cinci lire al Societăţii de Construcţii Imobiliara.

Andrew privi cecul. Morganii îşi „făcuseră un rost” cum se spunea prin partea locului, dar erau departe de a fi înstăriţi. În ajunul plecării, când îi aşteptau cheltuielile călătoriei, această sumă reprezenta desigur un mare sacrificiu, un act de nobilă generozitate. Mişcat, Andrew

spuse:

— Nu pot să primesc, dragă Joe.

— *Trebuie* să primiţi, insistă cu gravitate Joe, strângând în mâinile lui mâna lui Andrew. Dacă nu, ne jigniţi de moarte, pe nevastă-mea şi pe mine. E un dar pentru dumneavoastră, nu pentru doctorul Page. Ani şi ani de-a rândul, i-am tot plătit şi nu l-am deranjat decât acum. El e *bine* plătit. Asta este un dar pentru dumneavoastră, domnule doctor. Înţelegeţi?

— Da, înţeleg, Joe, încuviinţă Andrew zâmbind.

Împăturind cecul, îl puse în buzunarul vestei şi câteva zile uită de el. Apoi, în marţea următoare, trecând prin faţa băncii Western Counties, se opri, reflectă o clipă şi intră. Cum doamna Page îi plătea întotdeauna cu bani gheaţă, pe care el îi trimitea prin scrisoare recomandată fundaţiei Glen, Andrew nu avusese niciodată de-a face cu operaţii băneşti. Dar acum, amintindu-şi cu satisfacţie că dispune de o avere proprie, se hotărî să-şi deschidă un cont la Bancă, cu darul primit de la Joe.

La ghişeu, el depuse cecul, completă nişte formulare şi le înmână tânărului casier, spunând cu un zâmbet:

— Nu e mult, dar oricât e un început.

Între timp, îl zări pe Aneurin Rees, care se învârtea prin fund, observându-l. Când fu pe punctul să plece, văzu că directorul cu capul lungăreţ şi chel, se îndrepta spre ghişeu, ţinând în mâini cecul. Netezindu-l uşurel, îi aruncă lui Andrew o privire piezişă, prin ochelari.

— ’nă-ziua, doctore Manson. Ce mai faci? După o pauză, trăgând aer printre dinţii săi îngălbeniţi, continuă: Hm, hm, doreşti ca cecul să fie vărsat în contul pe care l-ai deschis acum?

— Da, răspunse Manson cam surprins. E prea mică suma, pentru a deschide un cont?

— Nu, nu, doctore. Nu e vorba de sumă. Suntem foarte bucuroşi să colaborăm cu dumneata. Rees şovăi, examinând cecul, apoi ridică ochii săi mici şi bănuitori spre Andrew. Hm, vrei să-l treci pe numele dumitale?

— Păi... sigur.

— Perfect, perfect, doctore. Rees luă dintr-o dată o expresie surâzătoare şi dulceagă. Mă întrebam numai. Voiam să fiu sigur... Ce timp frumos avem, pentru anotimpul acesta. La revedere, doctore Manson, la re-e-vedere.

Manson ieşi din clădirea băncii mirat, întrebându-se ce voise să spună individul acesta chel şi încuiat. Trecură câteva zile, până să afle răspunsul la această întrebare.

XII

Christine plecase în vacanţă, de peste o săptămână. Andrew fusese atât de ocupat cu cazul Morgan, încât nu izbutise să o vadă decât câteva clipe, în ziua plecării. Nu-i vorbise încă, iar acum că era plecată, i se făcuse un dor nespus de dânsa.

În orăşel, vara era excepţional de greu de suportat. Rămăşiţele verzi ale primăverii se veştejiseră de mult, ajungând de un galben murdar. Aerul munţilor era fierbinte şi când exploziile zilnice din mine şi cariere răsunau în văzduhul calm, încremenit, ele păreau să înalţe deasupra văii un dom de sunete limpezi şi strălucitoare. Oamenii ieşeau din mină cu feţele mânjite de praful ruginiu de minereu. Copiii se jucau fără vlagă. Moş Thomas, vizitiul, căzuse bolnav de icter, şi Andrew era nevoit să meargă pe jos la vizitele pe care le avea de făcut. În timp ce se târa pe străzile încinse, se gândea la Christine. Ce făcea ea? Se gândea oare la dânsul, măcar un pic? Şi la viitor, la perspectivele lor, la şansele de a fi fericiţi împreună.

Şi iată că, pe neaşteptate, primi un bilet de la Watkins, care îl invita la birourile Companiei.

Directorul minei îl primi cu multă amabilitate, îl invită să ia loc şi împinse spre el pachetul de ţigări de pe birou.

— Ştii, doctore – spuse el pe un ton prietenesc – de o

bună bucată de vreme voiam să stau de vorbă cu dumneata. Este mai bine să punem la punct chestiunea aceasta, înainte de îmi fac raportul anual. Se opri şi-şi culese de pe limbă un fir galben de tutun. Au fost câţiva băieţi la mine, în frunte cu Emlyn Hughes şi Ed Williams şi mi-au cerut să te trec pe lista Companiei.

Andrew îşi îndreptă trupul în fotoliu, străbătut de un puternic sentiment de satisfacţie şi emoţie.

— Vreţi să spuneţi… să iau locul doctorului Page?

— Nu-u, nu tocmai, doctore, spuse încet Watkins. Înţelegi? Situaţia este delicată. Trebuie să fiu atent la felul cum rezolv cererile muncitorilor. Nu pot să-l scot pe doctorul Page de pe listă, căci unii dintre ei au să protesteze. Mă gândeam tocmai, în interesul dumitale, să te strecor uşurel pe lista Companiei – şi apoi cei ce vor să treacă de la doctorul Page la dumneata pot lesne să o facă.

Lui Andrew îi pieri tot elanul. Se încruntă, cu trupul mereu încordat:

— Dar vă daţi seama desigur, că nu pot să fac una ca asta. Am venit aici ca asistentul lui Page. Dacă mă apuc să-i fac concurenţă… niciun doctor cinstit nu ar proceda aşa.

— Nu există alt mijloc.

— De ce nu-mi îngăduiţi să-i preiau clientela? stărui Andrew. Sunt gata să-i plătesc pentru asta o parte din încasări… ar fi cu totul altceva.

Watkins scutură din cap cu hotărâre:

— Blodwen nici nu vrea să audă de aşa ceva. I-am propus-o mai de mult. Ştie că este tare pe poziţie, aproape toţi minerii bătrâni, ca Enoch Davies, de exemplu, sunt de partea lui Page, închipuindu-şi că el o să se facă bine. Dacă aş încerca măcar să-l scot de pe listă, m-aş trezi cu o grevă. Se opri puţin. Gândeşte-te până mâine, doctore, când trimit lista cea nouă la biroul central de la Swansea. O dată plecată nu mai putem face nimic, timp de un an de zile.

Andrew privea ţintă podeaua, apoi făcu încet semn că nu. Speranţele sale, atât de mari cu puţin mai înainte, erau acum nimicite pe de-a-ntregul.

— La ce bun? Nu pot să fac una ca asta, nici dacă m-aş gândi câteva săptămâni.

Îl costa dureros de mult să ia această hotărâre şi s-o menţină, faţă de simpatia pe care i-o arăta Watkins. Totuşi nu putea fi trecut cu vederea faptul că venise la Blaenelly ca asistentul doctorului Page. Să se ridice împotriva şefului său, chiar în împrejurările excepţionale de acum, era inadmisibil. Şi dacă, printr-o minune, Page şi-ar fi reluat activitatea… bine i-ar mai sta lui Andrew să se lupte cu bătrânul pentru pacienţi! Nu! Nu! Nu putea şi nu voia să primească.

Şi totuşi, în tot restul zilei fu amărât, obidit şi furios de felul în care Blodwen îl exploata făţiş; conştient că se găseşte într-o situaţie fără ieşire, ar fi preferat să nu i se fi făcut de loc asemenea propunere. Pe la opt seara, se duse trist la Denny. Nu-l mai văzuse de câtva timp şi simţea că o discuţie cu el, poate o confirmare că procedase corect, îi va face bine. Ajunse la locuinţa lui Denny pe la opt şi jumătate şi, aşa cum obişnuia acum, intră înăuntru fără să bată la uşă şi se duse de-a dreptul în salon.

Philip zăcea pe canapea. La început, în lumina amurgului, Manson crezu că Denny se odihneşte după o zi de muncă grea. Dar Philip nu lucrase în ziua aceea. Stătea lăţit pe spate, respirând greu, cu faţa ascunsă sub un braţ. Era beat mort.

Întorcându-se, Andrew o văzu pe proprietăreasă lângă el, privind pieziş cu ochii îngrijoraţi şi compătimitori.

— V-am auzit intrând, domnule doctor. În halul acesta a fost toată ziua, nu a mâncat nimic. Nu pot să fac nimic cu el.

Andrew nu ştia pur şi simplu ce să spună. Stătea nemişcat, uitându-se la chipul inconştient al lui Philip, şi amintindu-şi prima remarcă cinică pe care acesta o

rostise la dispensar în seara sosirii lui.

— Au trecut zece luni de când a făcut-o ultima oară, continuă proprietăreasa. E adevărat că între timp nu se atinge de alcool, dar când începe, este groaznic. Aş putea să spun că-i şi mai greu acum, când doctorul Nicholls e plecat în concediu. Mi se pare că va trebui să-i telegrafiez.

— Trimite-l pe Tom – spuse în cele din urmă Andrew – şi o să-l băgăm în pat.

Cu ajutorul fiului proprietăresei, un tânăr miner care părea să ia în glumă toată întâmplarea, Andrew îl dezbrăcă pe Philip şi îi puse pijamaua. Apoi îl cărară, inert şi greu ca un sac până în dormitor.

— Lucrul cel mai important e să nu mai pună gura pe alcool, înţelegi? Încuie-l cu cheia, dacă e nevoie, îi spuse Andrew proprietăresei, în timp ce se înapoiau în salon. Şi acum… ar trebui să-mi dai lista pacienţilor de astăzi.

De pe tăbliţa de ardezie care atârna în hol, el copie lista vizitelor pe care ar fi trebuit să le facă Philip în ziua aceea, apoi plecă şi, grăbindu-se, izbuti să meargă la cele mai multe dintre ele înainte de ora unsprezece.

În dimineaţa următoare, imediat ce isprăvi cu dispensarul, se duse la locuinţa lui Denny. Proprietăreasa îi ieşi în întâmpinare, frângându-şi mâinile.

— Nu ştiu de unde a căpătat băutură. Eu nu-s de vină, am făcut cum am putut mai bine.

Philip era mai beat ca înainte, zăcea ca un bolnav, în nesimţire totală. După ce-l scuturară îndelung şi se strădui să-l facă să-şi vină în fire cu cafea tare, care până la urmă fu vărsată în pat, Andrew luă din nou lista vizitelor. Blestemând căldura, muştele, icterul lui Thomas şi pe Denny, făcu iar muncă dublă în ziua aceea. Târziu, după-amiază, se înapoie obosit, furios şi hotărât să-l trezească pe Denny din beţie. De data aceasta îl găsi în pijama, călare pe un scaun, tot beat şi ţinând o lungă cuvântare lui Tom şi doamnei Seager. Când îl văzu pe Andrew intrând, Denny se opri brusc şi-l privi sfidător şi

batjocoritor:

— Ha, Ha! Samariteanul cel milostiv, bâigui el cu o voce cleioasă. Aflu că ai făcut vizitele în locul meu. Extrem de nobil. Dar de ce te-ai ostenit? De ce să o şteargă afurisitul acela de Nicholls şi să ne lase pe noi să facem treabă în locul lui?

— N-aş putea spune. Andrew începea să-şi piardă răbdarea. Tot ce ştiu este că ar fi mai uşor, dacă ne-ai da şi dumneata o mână de ajutor.

— Eu sunt chirurg, nu un nenorocit de G.P...[7] G. P., hm! Ce înseamnă aceasta? Te-ai întrebat vreodată? Nu? Ei bine, am să-ţi spun eu. Este ultimul şi cel mai stereotip anacronism, cel mai rău şi cel mai idiot sistem născocit vreodată de omul, făptura lui Dumnezeu. G. P., dragul de el! Şi P. B., dragul de el! Asta înseamnă Publicul Britanic. Ha, ha! – Râse ironic. – Publicul l-a făcut pe acest doctor. Publicul îl iubeşte, publicul se înduioşează de soarta lui. Se legăna pe scaun, ochii lui injectaţi se umplură din nou de amărăciune şi vorbi cu un patos de beţiv: Ce poate bietul om să facă? G. P. al vostru, acest drăgălaş de vraci bun la toate? Au trecut poate douăzeci de ani de când a absolvit facultatea. Cum poate el să cunoască şi medicina şi obstetrica, şi bacteriología, şi toate progresele ştiinţei moderne

— Şi chirurgia pe deasupra? A, da! A, da! Nu uitaţi chirurgia! Din când în când el încearcă o mică operaţie, într-un spital de tară. Ha, ha! – Din nou veselie sardonică. – Să zicem... o mastoidită. Două ore şi jumătate – pe ceas. Când găseşte puroi este un mântuitor al omenirii, când nu, pacientul e dus la groapă. – Denny ridică tonul cu o furie sălbatică de om beat. – La dracu', Manson, tot aşa merg lucrurile de sute de ani. N-o să se schimbe niciodată sistemul? La ce bun? La ce bun, te întreb? Dă-mi un whisky! Toţi suntem ţicniţi, şi pe cât se pare, eu mai sunt pe deasupra şi beat.

[7] General Practitioner: medic nespecializat, care practică medicina generală.

Se făcu tăcere pentru câteva clipe, apoi Andrew, stăpânindu-şi iritarea, spuse:

— Ar trebui să te bagi în pat acum! Hai, o să te ajutăm noi.

— Lasă-mă în pace! răspunse Denny morocănos. Nu te purta cu mine, de parcă ai fi la patul bolnavului. Am utilizat eu însumi din plin sistemul acesta

— Pe vremuri. Îl ştiu prea bine. – Se ridică brusc, împleticindu-se, şi apucând-o pe doamna Seager de umeri, o aruncă în fotoliu. Apoi, clătinându-se pe picioare şi luând un aer de suavă blândeţe, se adresă femeii speriate: Şi azi cum îţi mai merge, scumpă doamnă? Cred că ceva mai bine. Pulsul arată ceva mai multă forţă. Dormi bine? A! Hm! Atunci să-ţi prescriem un mic sedativ.

În această scenă caraghioasă se desluşea o notă stranie, alarmantă: silueta îndesată a lui Philip, îmbrăcat în pijama şi nebărbierit, maimuţărind pe doctorul monden, înclinându-se cu o deferenţă servilă în faţa unei soţii de miner, care se trăgea înapoi speriată. Tom izbucni într-un hohot nervos de râs. Cât ai clipi, Denny se întoarse spre el şi-l pălmui cu violenţă.

— Ai dreptate! Râzi! Râzi până nu mai poţi! Dar mi-am pierdut cinci ani din viaţă, făcând aşa. Dumnezeule! Când mă gândesc îmi vine să crăp.

Se holbă la ei, apucă un vas care se găsea pe cămin şi-l trânti cu putere de podea. În clipa următoare avea în mâini perechea vasului, pe care o făcu ţăndări de perete. Se aruncă înainte cu ochii injectaţi, pornit pe distrugere.

— Pentru numele lui Dumnezeu! scânci doamna Seager. Opriţi-l! Opriţi-l!…

Andrew şi Tom Seager se năpustiră asupra lui Philip care se zbătea cu încăpăţânarea sălbatică a beţivilor, apoi, cu viclenie, se muie dintr-o dată, devenind sentimental.

— Manson – gemu el agăţându-se de umărul lui Andrew – eşti un tip de treabă, te iubesc mai mult decât pe un frate. Tu şi cu mine… dacă am fi solidari, am putea salva

toată blestemata asta de profesie medicală.

Îşi îndreptă spinarea, cu privirea rătăcită. Apoi capul i se lăsă pe un umăr şi trupul i se destinse, ceea ce-i îngădui lui Andrew să-l conducă până în odaia lui şi să-l bage în pat. În timp ce capul i se rostogolea pe pernă, făcu pe un ton plângăreţ, o ultimă cerere:

— Făgăduieşte-mi un lucru, Manson! Pentru numele lui Dumnezeu, nu te însura cu o cucoană!

În dimineaţa următoare era mai beat ca oricând. Andrew abandonă lupta. El îl cam bănuia pe tânărul Seager că-i aduce whisky prin contrabandă, deşi băiatul interogat, jură, palid la faţă, că nu avea nicio vină.

În tot cursul săptămânii Andrew se speti, îngrijind şi de pacienţii lui Denny – în afară de ai săi. Duminică după-amiază se duse din nou în strada Chapel. Philip era în picioare, bărbierit, îmbrăcat şi cu un aspect imaculat. Deşi tras la faţă şi tremurând din tot corpul, de astă dată era treaz.

— După cât se pare ai făcut şi munca mea, Manson?

Nici urmă de intimitatea din ultimele zile. Atitudinea sa era forţată, de o rigiditate glacială.

— Nu face nimic, răspunse Andrew cu stângăcie.

— Dimpotrivă, trebuie să-ţi fi dat multă bătaie de cap.

Purtarea lui Denny era atât de revoltătoare, încât Andrew se înroşi. Niciun cuvânt de recunoştinţă, se gândi el, nimic altceva decât aroganţă – ţeapănă şi inaccesibilă.

— Dacă vrei să ştii adevărul, izbucni el, mi-a dat a naibii de multă bătaie de cap.

— Poţi fi sigur că vei fi răsplătit.

— Dar cine-ţi închipui că sunt? răspunse Andrew enervat. Un păcătos de birjar care aşteaptă un bacşiş de la dumneata? Dacă nu eram eu, doamna Seager ar fi telefonat doctorului Nicholls şi ai fi fost dat afară. Eşti un îngâmfat nesuferit şi ceea ce îţi lipseşte este un pumn pe care să-l simţi.

Denny îşi aprinse o ţigară. Degetele îi tremurau atât de tare, încât abia putea ţine chibritul în mână.

— Drăguţ din partea dumitale să-mi propui acum un meci de box, râse el. Tact scoţian. Altă dată îţi stau cu plăcere la dispoziţie.

— Of, tacă-ţi gura! Iată lista pacienţilor. Cei însemnaţi cu o cruce trebuie vizitaţi luni.

Fugi din casă, fierbând de furie. „Lua-l-ar naiba – spumegă el – ce fel de om o fi ăsta, că se poartă ca Dumnezeu atotputernic, ca şi cum el mi-ar fi făcut mie o favoare, îngăduindu-mi să-i ţin locul!”

Dar, în drum spre casă, resentimentele sale se potoliră încetul cu încetul. Philip îi era drag cu adevărat şi acum cunoştea mai bine firea lui complicată. Era timid, neobişnuit de sensibil, vulnerabil. Numai din cauza aceasta se înconjura el cu o carapace de mojicie. Amintirea recentului acces de alcoolism, al felului cum se dăduse în spectacol în acest timp, îl făcea desigur să îndure şi acum chinuri insuportabile.

Andrew fu izbit din nou de paradoxul acestui om inteligent care folosea Blaenelly ca un refugiu împotriva convenţionalismului. De fapt, Philip era un chirurg excepţional de înzestrat. Administrând narcoza, Andrew îl asistase o dată, la o rezecţie de veziculă biliară – pe masa de bucătărie din locuinţa unui miner. Sudoarea picura de pe faţa lui roşie şi de pe braţele-i păroase, dar te uimea: era un exemplu de rapiditate şi precizie. Unui om capabil de o astfel de activitate, i se pot ierta multe.

Totuşi, când Andrew ajunse acasă, el era tulburat, de ciocnirea provocată de răceala lui Philip. Da aceea, după ce intră pe uşă şi-şi atârnă pălăria în cuier, nu prea avea chef să ia seama la doamna Page, care-i strigă:

— Dumneata eşti doctore? Doctore Manson!

Andrew se făcu că nu aude şi, întorcându-se, se pregătea să urce în camera lui. Dar în clipa în care puse mâna pe balustrada scării, vocea lui Blodwen răsună iar, mai tare, mai ascuţit.

— Doctore! Doctore Manson! Am nevoie de dumneata!

Răsucindu-se pe călcâie, Andrew o văzu pe doamna

Page care ieşea din salon, neobişnuit de palidă la faţă, cu ochii-i negri scăpărând de o emoţie violentă. Ea se apropie de dânsul.

— Eşti surd? N-au auzit că am nevoie de dumneata?

— Ce este, doamnă Page? întrebă el iritat.

— Chiar aşa, ce este? Blodwen abia putea să răsufle. Ştii că-mi placi? Dumneata îmi pui mie întrebări? Eu vreau să te întreb ceva pe dumneata, iubite domnule Manson.

— Spune, ce? se răsti Andrew.

Lipsa lui de amabilitate părea că o scoate din fire.

— Uite ce, tinere domn cu purtări alese! Poate că ai să fii atât de drăguţ să-mi explici asta!

Scoase din sânul ei rotunjor un petic de hârtie, pe care – fără să-l lase din mână – îl flutură ameninţător sub nasul lui Manson. Acesta văzu că era cecul lui. Ridicând ochii îl zări îndărătul lui Blodwen pe Aneurin Rees, care rămăsese în pragul salonului.

— Ei, poţi să te uiţi! continuă Blodwen. Văd că-l recunoşti, dar mai bine spune-mi cât mai degrabă, cum se face că ai depus banii ăştia la bancă pe numele dumitale, când sunt banii doctorului Page? Doar ştii asta?

Andrew simţi cum sângele i se urcă în urechi, în valuri repezi.

— Sunt banii mei. Un dar de la Joe Morgan.

— Un dar? Ho, ho, ştii că-mi placi! Noroc că Morgan nu-i aici ca să tăgăduiască.

Andrew răspunse printre dinţii strânşi:

— N-ai decât să-i scrii, dacă te îndoieşti de cuvântul meu.

— Că altceva n-am de făcut, decât să mă apuc să trimit scrisori peste tot! Pierzând orice stăpânire de sine, începu să strige: Sigur că mă îndoiesc de cuvântul dumitale. Crezi că eşti mare şmecher! Hm! Vii aici şi-ţi închipui că poţi să iei clientela pe seama dumitale, în loc să lucrezi pentru doctorul Page, cum s-ar cuveni. Dar te-ai dat de gol. Eşti un hoţ, asta eşti, un hoţ de rând.

Ultimele cuvinte i le azvârli în faţă, pe jumătate

întoarsă spre Rees, ca pentru a-i cere sprijinul, în timp ce, din prag, acesta scotea – cu o figură şi mai lividă ca de obicei – sunete nearticulate de dojană. Andrew îşi dădu seama că Rees fusese instigatorul întregii combinaţii şi-şi imagina cele întâmplate: timp de câteva zile, nehotărât, directorul băncii ezitase, apoi fugise la Blodwen, căreia îi povestise totul. Pumnii lui Andrew se încleştară sălbatic. Coborî ultimele două trepte şi înaintă spre ei, cu ochii aţintiţi, din ce în ce mai ameninţători, asupra gurii mici şi palide a lui Rees. Andrew era alb de furie şi abia mai putea rezista dorinţei de a-l lua la bătaie.

— Doamnă Page, spuse el totuşi pe un ton reţinut, mi-ai adus o acuzaţie. Dacă în două minute nu o retragi şi nu-ţi ceri scuze, te dau în judecată şi pretind daune pentru calomnie. Sursa informaţiilor dumitale va fi dată în vileag în faţa tribunalului. Nu mă îndoiesc că şi Consiliul de administraţie al Băncii Western Counties va fi foarte interesat să afle felul cum domnul Rees îşi trădează secretul profesional.

— Eu... eu mi-am făcut numai datoria, se bâlbâi directorul băncii, în timp ce se făcea tot mai pământiu la faţă.

— Aştept, doamnă Page! Cuvintele i se îmbulzeau în gâtlej, înăbuşindu-l. Şi dacă nu te grăbeşti, îi trag bancherului dumitale o mamă de bătaie, cum n-a mai pomenit în viaţa lui.

Blodwen îşi dădu seama că mersese prea departe, că spusese prea mult – mult mai mult decât avusese de gând. Avertismentul lui Andrew, atitudinea lui ameninţătoare, o înspăimântau. Aproape că era cu putinţă să urmăreşti cum se deapănă firul gândurilor ei: „Daune! Daune imense! Dumnezeule, poate că o să-mi ia o grămadă de bani!” Se înecă, înghiţi în sec şi gângăvi:

— Re... retrag cele spuse, cer scuze...

Era aproape comică această mică Xantipă, îmblânzită atât de brusc şi pe neaşteptate. Dar Andrew nu găsi nimic de râs în asta, căci – cuprins de un val de amărăciune – îşi

dădu seama dintr-o dată că atinsese limita răbdării. Nu mai putea să se împace cu firea ei arţăgoasă şi sâcâitoare. Trase repede şi adânc aer în piept, şi uitând de toate, în afară de dezgustul pe care i-l inspira ea, dădu frâu liber bucuriei sale oarecum sălbatice, nestăvilite.

— Doamnă Page, mai sunt vreo două lucruri pe care aş dori să ţi le spun. În primul rând ştiu precis că realizezi o mie cinci sute de lire pe an din munca pe care o prestez eu aici. Din asta îmi azvârli şi mie nişte nenorocite de două sute cincizeci de lire, şi pe deasupra ai făcut tot ce ţi-a stat în putinţă ca să mă laşi să mor de foame. Poate o să te intereseze să afli de asemenea că, săptămâna trecută, o delegaţie de muncitori s-a dus la directorul minei şi i-a propus să-mi treacă numele pe lista Companiei. Tot astfel, te-ar putea interesa să afli că, din considerente morale – despre care fără îndoială nu ai nici cea mai mică idee – am refuzat cu hotărâre. Şi acum, doamnă Page, mi-e atât de scârbă de dumneata încât nu mai pot să rămân. Eşti o javră meschină, zgârcită şi lacomă. De fapt eşti un caz patologic. Să ştii că-mi dau demisia de azi într-o lună.

Blodwen se holbă la dânsul, iar ochii ei, rotunzi ca nişte nasturi mici, aproape că-i ieşeau din orbite. Apoi ţipă dintr-o dată:

— Nu, nu pleci! Nu, nu pleci! Toate astea sunt minciuni... Nu ar fi putut să te treacă pe lista Companiei, şi eu te dau afară, aşa – să ştii! Nu există asistent care să-şi fi dat demisia, aici la mine. Ce idee, ce îndrăzneală, ce neruşinare să-mi vorbeşti aşa! Eu am spus mai întâi că te dau afară, să ştii! Te dau afară, afară, afară...

Explozia ei de furie răsunătoare era isterică, degradantă, şi tocmai în clipa când ajunsese la paroxism, surveni o întrerupere: la etaj, uşa camerei lui Edward se deschise încet şi o clipă mai târziu apăru în pragul ei doctorul Page însuşi, o siluetă stranie, numai piele şi oase, cu picioarele ca nişte beţe, ieşind de sub cămaşa de noapte. Atât de ciudată şi de neaşteptată era această

apariţie, încât doamna Page se opri brusc în mijlocul unui cuvânt, privind în sus din hol, ca de altminteri şi Rees şi Andrew. Târându-şi piciorul paralizat, bolnavul se apropie încet, cu greu, de prima treaptă a scării.

— Nu pot să am puţină linişte? Vocea lui, deşi neliniştită, era severă. Ce se petrece aici?

Blodwen înghiţi iar în sec, apoi se lansă într-un rechizitoriu plângăreţ împotriva lui Manson, încheind:

— Aşa că... l-am concediat.

Manson nu contrazise versiunea pe care o dăduse ea despre cele întâmplate.

— Vrei să spui că pleacă? întrebă Edward, tremurând din cap până-n picioare de emoţie, din pricina sforţării pe care o făcea pentru a sta drept.

— Da, Edward, se smiorcăi ea. De altfel, tu te întorci curând la treabă.

Se făcu tăcere, Edward renunţă la tot ce voise să spună. Ochii lui se opriră asupra lui Andrew, ca pentru a-i cere iertare, trecură la Rees, apoi repede peste Blodwen şi, în cele din urmă, se aţintiră în gol. Pe faţa lui rigidă se întipări o expresie deznădăjduită, dar demnă.

— Nu – spuse el în sfârşit – nu mă mai întorc niciodată. Ştiţi bine asta... toţi ştiţi asta.

Nu mai spuse nimic. Întorcându-se încet, se târî, ţinându-se de perete, în camera lui. Uşa se închise fără zgomot.

XIII

Amintindu-şi bucuria şi mândria curată ce-l însufleţise după cazul Morgan şi pe care Blodwen, din câteva cuvinte urâte, o transformase în ceva murdar, Andrew se întrebă furios, dacă nu ar trebui să împingă lucrurile mai departe, să-i scrie lui Joe Morgan, să ceară mai mult decât simple scuze. Dar renunţă, la acest proiect, ce i se părea poate demn de Blodwen, dar nedemn de el. În cele din urmă îşi

alese cea mai inutilă instituţie filantropică din district şi, plin de o amară hotărâre, trimise secretarului ei cinci guinee, cerând să i se expedieze recipisa lui Aneurin Rees. După aceea se simţi mai bine, dar tare ar fi vrut să vadă mutra lui Rees, când avea să citească recipisa.

Şi acum, deoarece activitatea lui la Blaenelly trebuia să înceteze la sfârşitul lunii, începu numaidecât să-şi caute alt post, cercetând ultimele pagini din *The Lancet* şi făcând oferte scrise unde i se părea convenabil. La rubrica „se caută asistenţi” erau numeroase anunţuri. Andrew trimise cereri în regulă, copii ale diplomelor sale şi chiar, aşa cum se cerea adeseori, fotografii. Dar, până la sfârşitul primei săptămâni, ca şi la capătul celei de a doua, nu primi niciun singur răspuns. Era dezamăgit şi mirat, până când Denny îi dădu explicaţia, într-o singură frază laconică:

— Ai lucrat la Blaenelly.

Cu o străfulgerare de spaimă, Andrew îşi dădu seama că faptul de a fi practicat medicina în acest îndepărtat oraş miner din Ţara Galilor îl condamna definitiv. Nimeni nu dorea asistenţi din „vale”, căci aveau reputaţie proastă. După ce se scurseră două săptămâni, începu să se nelinişteasca totuşi, cu adevărat. Ce naiba putea să facă? Mai datora peste cincizeci de lire Fundaţiei Glen. Fără îndoială că i se va îngădui o amânare în achitarea ratelor. Dar, în afară de aceasta, dacă nu izbutea să-şi găsească altă slujbă, din ce avea să trăiască? Îi mai rămăseseră două-trei lire bani gheaţă – nimic mai mult. Nu era echipat cu cele trebuitoare, nu avea rezerve. De când venise la Blaenelly nu-şi cumpărase nici măcar un costum nou, deşi hainele-i erau destul de uzate. Avea clipe de adevărată groază, când se vedea căzând în mizerie. Apăsat de greutăţi şi nesiguranţă, lui Andrew îi era dor de Christine. Scrisorile nu foloseau la nimic, nu avea talent să se exprime în scris, şi tot ce ar fi putut scrie ar fi dat, fără doar şi poate, o impresie falsă. Dar Christine urma să se înapoieze la Blaenelly abia către

prima săptămână a lunii septembrie. Andrew îşi pironea mereu ochii neliniştiţi şi flămânzi pe calendar, numărând zilele care mai rămâneau. Mai erau încă douăsprezece şi el simţi, cu o deznădejde crescândă, că ar putea tot aşa de bine să treacă şi acestea, fără să-i aducă nicio speranţă.

În seara zilei de 30 august, la trei săptămâni după ce îşi înaintase doamnei Page demisia, şi când – neavând încotro – se văzu nevoit să se obişnuiască cu ideea unui post de laborant, Andnew trecea amărât pe strada Chapel. Deodată se întâlni cu Denny. În ultimele câteva săptămâni se aflau în relaţii de o politeţe oarecum forţată, şi Andrew fu surprins, când celălalt îl opri.

Scuturându-şi pipa de tocul pantofului, Philip o cercetă de parcă aceasta i-ar fi solicitat toată atenţia.

— Îmi pare destul de rău că pleci, Manson, era cu totul altceva cât ai stat aici. Denny şovăi. Am auzit astăzi după-amiază că Asociaţia de ajutor medical din Aberalaw are nevoie de un nou asistent. Aberalaw este la vreo treizeci mile de aici, de partea cealaltă a văii. O asociaţie foarte onorabilă, atât cât pot să fie chestiile astea. Cred că medicul-şef – Llewellyn – este un tip serviabil şi fiindcă e vorba de un oraş situat în „vale”, cei de acolo nu prea au ce obiecta împotriva unui om venit tot de aici. Ce-ar fi să încerci?

Andrew îl privi cu îndoială. Aşteptările sale, nu de mult atât de mari, se năruiseră parcă într-atâta, încât îşi pierduse orice încredere în posibilităţile lui de succes.

— Da, conveni el încet, dacă aşa stau lucrurile, aş putea încerca.

Câteva minute mai târziu, se îndrepta spre casă sub o ploaie torenţială, ca să facă o cerere pentru postul din Aberalaw.

La 6 septembrie avea loc o şedinţă plenară a comitetului Asociaţiei de ajutor medical din Aberalaw, în scopul de a alege un succesor doctorului Leslie, care demisionase de curând, pentru a deveni medic pe o

plantaţie de cauciuc din Malaya. Şapte candidaţi solicitaseră postul rămas liber şi toţi şapte fuseseră invitaţi să se prezinte.

Era o minunată după-amiază de vară şi marele orologiu de la magazinul cooperativei arăta aproape ora patru. Umblând încoace şi încolo pe trotuar, în faţa birourilor Asociaţiei de ajutor medical din Piaţa Aberalaw, şi aruncând priviri nervoase celor şase candidaţi, Andrew aştepta cu nerăbdare prima bătaie a ceasului. Acum, când presentimentele sale se dovedeau neîntemeiate, când se număra şi el printre cei care ar fi putut ocupa postul vacant, îşi dori din adâncul inimii să reuşească.

Din ceea ce văzuse, Aberalaw îi plăcea. Aşezat la capătul văii Gethly, oraşul era situat mai curând deasupra văii, nu chiar în fundul ei. La înălţimea la care se afla acest orăşel, salubru, mult mai mare decât Blaenelly – Andrew aprecia numărul locuitorilor la aproape douăzeci de mii – cu străzi şi magazine frumoase, două cinematografe şi părând chiar spaţios, din pricina câmpurilor verzi care îl înconjurau, Aberalaw îi păru lui Andrew, în comparaţie cu înăbuşitoarea vale mărginită de râpa Penelly, un paradis în toată puterea cuvântului.

„Dar nu o să capăt niciodată postul, se frământa el în vreme ce mergea încoace şi încolo, niciodată, niciodată, niciodată!”

Nu, nu putea fi atât de norocos! Toţi ceilalţi candidaţi păreau să aibă mai multe şanse decât el, se prezentau mai bine, mai încrezători în forţele lor. Îndeosebi doctorul Edwards, atât de radios, plin de încredere. Andrew se trezi urându-l pe Edwards, un grăsan între două vârste, cu aspect înfloritor. Cu o clipă mai înainte, acesta le dăduse limpede a înţelege, în cadrul conversaţiei generale ţinute în pragul birourilor, că-şi vânduse cabinetul din josul văii pentru a „solicita postul” din Aberalaw. „Dracu să-l ia! bodogăni Andrew în sinea lui. Desigur că n-ar fi renunţat ăsta la o situaţie bună, dacă nu ar fi fost sigur de postul de aici.”

Umbla într-una în susul şi în josul străzii, cu capul plecat, cu mâinile vârâte în buzunare. Ce-şi va închipui Christine despre el, dacă va eşua? Urma să se întoarcă la Blaenelly în acea zi, ori în ziua următoare – din scrisoarea ei nu se întrezărea sigur. Şcoala de pe strada Bank se deschidea în prima zi a săptămânii următoare. Deşi Andrew nu-i scrisese nimic despre postul pe care-l solicitase, un eşec l-ar fi făcut să o întâmpine la sosire amărât, sau mai rău, cu o prefăcută voioşie, tocmai în clipa când îşi dorea mai presus de orice pe lume, să fie aproape de dânsa, să vadă iar înflorind zâmbetul ei liniştit, tainic, emoţionant.

În sfârşit – ora patru. Se îndreptă spre intrare, când un automobil frumos traversă piaţa şi se opri în faţa birourilor. Din el coborî un bărbat scund, elegant, surâzând candidaţilor, vioi şi amabil, însă cu un aer de siguranţă nepăsătoare. Înainte de a urca scările, îl recunoscu pe Edwards şi-i făcu semn din cap.

— Ce mai faci Edwards? Apoi pe un ton mai scăzut: Cred că totul este în regulă.

— Mulţumesc din suflet, domnule doctor Llewellyn, murmură Edwards, cu un imens respect.

„S-a zis!” îşi spuse Andrew cu obidă.

La etaj, anticamera mică, goală şi urât mirositoare era situată la capătul unui scurt coridor care ducea spre sala de şedinţe a comitetului. Andrew veni al treilea la rând. Intră în spaţioasa sală de şedinţe, enervat şi îndârjit: dacă postul era gata făgăduit, nu avea să se umilească pentru el. Se aşeză cu un aer indiferent pe scaunul ce i se oferi.

Sala era plină. Vreo treizeci de mineri care şedeau fumând cu toţii îl priveau cu o curiozitate lipsită de politeţe, dar nu şi de prietenie. La o măsuţă lăturalnică stătea un bărbat liniştit şi palid, cu o figură sensibilă şi inteligentă. Culoarea feţii, marcată de mici pete albăstrii, trăda pe fostul miner: era secretarul comisiei şi se numea Owen. La capătul mesei, rezemându-se neglijent de ea, şedea doctorul Llewellyn care îi surâdea binevoitor lui

Andrew.

Discuţia începu. Pe un ton liniştit, Owen începu să explice condiţiile în care se desfăşura munca în acest post.

— Vezi, doctore, e cam aşa. Aici, la Aberalaw, sunt două mine de antracit, şi avem în district şi o uzină metalurgică şi o mină de cărbuni. Conform sistemului nostru, muncitorii plătesc săptămânal asociaţiei o anumită cotă din salariul lor. Din această sumă, asociaţia întreţine serviciile medicale trebuitoare, un mic spital, dispensarul, medicamentele, instrumentarul şi aşa mai departe. În plus, asociaţia angajează personalul medical necesar – doctorul Llewellyn, medicul şi chirurgul-şef, şi patru asistenţi, precum şi un stomatolog – plătindu-le sumele ce li se cuvin, după numărul pacienţilor pe care îl au. Cred că doctorul Leslie, înainte de a pleca, câştiga vreo cinci sute de lire pe an.

Făcu o pauză, apoi spuse:

— În general, noi găsim că este un sistem bun.

Cei treizeci de membri ai comitetului murmurară aprobator. Owen înălţă capul şi le aruncă o privire.

— Şi acum, domnilor, aveţi vreo întrebare de pus?

Minerii începură să-l bombardeze pe Andrew cu întrebări. El încercă să le răspundă calm, fără exagerări, sincer. Într-un rând înregistră o mică victorie.

— Vorbeşti limba gaelică, doctore? îl întrebă un tânăr miner, pe nume Chenkin, care fusese foarte insistent.

— Nu, răspunse Andrew. Acasă am vorbit dialectul scoţian.

— Grozav de bine o să-ţi prindă aici!

— Mi-a fost întotdeauna de folos ca să-mi înjur pacienţii, răspunse Andrew rece, şi ceilalţi râseră de Chenkin.

În cele din urmă discuţia luă sfârşit.

— Îţi mulţumesc foarte mult, doctore, spuse Owen.

Şi Andrew se pomeni iar în mica şi urât mirositoarea anticameră; şedea, simţindu-se parcă legănat de o mare

zbuciumată, şi uitându-se cum intrau ceilalţi candidaţi, unul după altul.

Ultimul chemat fu Edwards, care zăbovi mult înăuntru – foarte mult. Când ieşi zâmbea cu gura până la urechi. Înfăţişarea lui spunea limpede: „Îmi pare rău pentru voi, fraţilor, dar am numirea în buzunar”.

Urmă apoi o aşteptare nesfârşită. Apoi uşa sălii de şedinţe se deschise, şi din mijlocul norilor de fum se ivi Owen, secretarul, cu o hârtie în mână. Ochii lui iscoditori se opriră plini de o sinceră prietenie asupra lui Andrew.

— Vrei să intri o clipă, doctore? Comitetul ar mai dori să discute ceva cu dumneata.

Cu buzele albite, cu inima bătând să-i spargă pieptul, Andrew îl urmă pe secretar în sala de şedinţe. Nu este cu putinţă. Nu, nu, nu este cu putinţă ca ei să se fi hotărât pentru dânsul.

Reîntors în boxa acuzaţilor, fu întâmpinat cu zâmbete şi semne din cap încurajatoare. Numai doctorul Llewellyn nu se uita la el. Owen, purtătorul de cuvânt al comitetului, începu:

— Doctore Manson, am vrea să vorbim deschis cu dumneata. Comitetul stă oarecum la îndoială. De fapt, pe baza avizului doctorului Llewellyn, comitetul înclină în favoarea unui alt candidat, care are o mare experienţă profesională în valea Gethly.

— E prea din cale-afară de gras Edwards ăsta, întrerupse un muncitor cărunt, din fundul sălii. As vrea să văd cum o să se caţere până la casele de pe dealul Mardy.

Andrew era prea încordat ca să zâmbească. Cu răsuflarea tăiată, el aştepta ca Owen să continue.

— Dar dintre toţi cei care s-au prezentat astăzi – spuse mai departe secretarul – trebuie să recunosc că ai plăcut cel mai mult comitetului. Comitetul – cum atât de poetic s-a exprimat adineauri Tom Ketties – are nevoie de oameni tineri şi activi.

Se auziră râsete şi strigăte de „Bravo! Bravo!” şi „Al

dracului Tom!”

— În plus, doctore Manson – continuă Owen – trebuie să-ţi spun că întreg comitetul a fost deosebit de impresionat de două referinţe; aş putea să spun chiar două referinţe nesolicitate de dumneata – ceea ce le dă şi mai multă greutate în ochii comitetului – şi care au sosit prin poştă abia azi-dimineaţă. Ele provin de la doi medici din oraşul aumitale, adică din Blaenelly. Una este de la doctorul Denny, licenţiat în chirurgie, titlu foarte înalt, după cum recunoaşte doctorul Llewellyn, care se pricepe la asta. A doua, sosită în acelaşi plic cu cea a doctorului Denny, este semnată de doctorul Page, al cărui asistent mi se pare că eşti. Ei bine, doctore Manson, avem experienţa referinţelor, dar acestea două vorbesc de dumneata în termeni atât de elogioşi, încât comitetul a fost favorabil impresionat.

Andrew stătea cu ochii plecaţi. Îşi muşca buzele, conştient pentru prima oară de generozitatea lui Denny.

— Nu mai există decât o singură dificultate, doctore Manson.

Owen se întrerupse, jucându-se şovăielnic cu o linie pe care o ţinea în mână.

— Dacă comitetul este acum unanim înclinat în favoarea dumitale, acest post cu… responsabilităţile ce-i revin, e mai curând potrivit pentru un bărbat însurat. Ştii, afară de faptul că oamenii preferă un doctor căsătorit, când este vorba să le îngrijească familia, cel care ocupă postul capătă şi o locuinţă – şi *Vale View* este o casă bună. Nu ar fi… nu, nu ar fi potrivită pentru un burlac.

O tăcere tulburătoare. Andrew respira adânc, cu încordare şi gândurile lui se concentrară ca un strălucitor fascicol de lumină asupra imaginii Christinei. Toţi, până şi doctorul Llewellyn îl priveau, aşteptându-i răspunsul, pe negândite, absolut independent de voinţa lui, Andrew se pomeni declarând calm:

— De fapt, domnilor, sunt logodit cu o fată din Blaenelly. Eu… eu aşteptam tocmai un post convenabil…

cum este acesta de pildă… ca să mă căsătoresc.

Owen lovi satisfăcut cu linia în masă. Ceilalţi îşi manifestară aprobarea, tropăind cu ghetele lor grele. Iar incorigibilul Kettles exclamă:

— În regulă, băiete! Aberalaw este un loc cum rar mai găseşti pentru luna de miere.

— Consider deci că sunteţi de acord, domnilor, se ridică vocea lui Owen deasupra zgomotului. Doctorul Manson este numit în unanimitate.

Se auzi un puternic murmur de aprobare. Pe Andrew îl străbătu un fior nestăvilit de triumf.

— Când ai putea să-ţi preiei postul, doctore Manson? în ce ne priveşte pe noi comitetul, cu cât mai devreme, cu atât mai bine.

— Aş putea să încep din primele zile ale săptămânii viitoare, răspunse Manson. Dar îl trecu un fior când se gândi: „Şi dacă Christine nu mă vrea? Şi dacă o pierd şi pe ea şi postul ăsta minunat?”

— Atunci totul este în ordine. Mulţumesc, doctore Manson. Comitetul îţi urează dumitale şi viitoarei doamne Manson, succes deplin în noua muncă.

Aplauze. Îl felicitară cu toţii: membrii comitetului, Llewellyn şi Owen, care îl îmbrăţişă foarte cordial. Apoi Andrew trecu în anticameră, silindu-se să nu-şi trădeze fericirea şi să se prefacă totodată că nu observă figura plouată şi nedumerită a doctorului Edwards. Dar nu izbuti de loc. În timp ce se îndrepta spre gară, inima i se umfla de elanul victoriei. Mergea cu un pas repede şi elastic. Coborând dealul, observă pe dreapta o mică grădină publică, cu o fântână şi un chioşc pentru muzică. Închipuiţi-vă, un chioşc pentru muzică, pe când singura înălţime, singura podoabă a peisajului din Blaennelly erau grămezile de zgură. Uite şi cinematograful de acolo, magazinul ăsta frumos, drumul bine pavat – nu o potecă pietroasă de munte – sub picioarele lui! Şi nu vorbise Owen ceva şi despre un spital, un mic şi drăgălaş spital? Ah! Gândindu-se la ceea ce însemna spitalul pentru

activitatea lui, Andrew respiră adânc, plin de înflăcărare. Se aruncă într-un compartiment gol din trenul spre Cardiff. În tot timpul drumului îşi dădu frâu liber bucuriei.

XIV

Măsurată de-a curmezişul munţilor, distanţa nu era mare între Aberalaw şi Blaenelly, dar drumul de cale ferată între cele două localităţi urma un traseu ocolit. Locomotiva se oprea la fiecare gară, iar trenul din valea Penelly, pe care îl luă la Cardiff, nu voia nicidecum să se mişte ca lumea. Dispoziţia lui Manson se schimbase acum. Înfundat într-un colţ, enervat, arzând de dorinţa de a fi înapoi la Blaenelly, se lăsă pradă gândurilor chinuitoare.

Pentru prima oară îşi dădu seama cât de egoist fusese în aceste luni din urmă, când nu se sinchisise decât de el însuşi. Cuprins de îndoieli, când se gândea la căsătorie, se codise să-i vorbească Christinei, nu ţinuse seama decât de propriile sale sentimente şi plecase de la ideea preconceptă că ea l-ar fi acceptat de bărbat. Dar dacă se înşelase în mod groaznic? Dacă ea nu-l iubea? Se şi vedea respins, scriind plin de amărăciune o scrisoare către comitetul din Aberalaw şi anunţând că, „datorită unor împrejurări independente de voinţa lui”, nu poate să accepte postul. O vedea pe Christine acum aievea în faţa lui. Cât de bine îi cunoştea zâmbetul ei întrebător, abia schiţat, felul în care îşi rezema bărbia în palmă, sinceritatea hotărâtă din ochii ei căprui închis. Un fior de dor năvalnic îl străbătu. Draga de ea! Dacă ar fi trebuit să renunţe la ea puţin îi mai păsa ce se va întâmpla.

La ora nouă trenul intră încet în gara Blaenelly. Cât ai clipi, Andrew fu pe peron şi porni pe bulevardul Căilor Ferate. Deşi nu o aştepta pe Christine decât în dimineaţa următoare, exista totuşi posibilitatea ca ea să fi sosit. Intră pe stradă Chapel, apoi trecu de colţul clădirii şcolii.

O lumină în camera din faţă îl făcu să tresalte de nerăbdare. Spunându-şi că trebuie să se stăpânească, fiindcă nu este probabil decât proprietăreasa care pregăteşte camera ei, intră în goană în casă şi dădu buzna în salon.

Da, era Christine! Stătea în genunchi într-un colţ, aranjând nişte cărţi în raftul de jos. Terminase şi începuse să strângă hârtiile şi sfoara care erau lângă ea pe podea. Pe un scaun se găseau valiza, jacheta şi pălăria ei. Andrew îşi dădu seama că nu trecuse mult de când se înapoiase şi ea.

— Christine!

Ea se întoarse, tot în genunchi, cu o şuviţă de păr căzută pe frunte, apoi cu un mic strigăt de surpriză şi bucurie se ridică.

— Andrew! Ce drăguţ din partea dumitale că ai venit!

Cu faţa zâmbitoare, făcu câţiva paşi spre el, întinzându-i mâna. Dar el îi luă amândouă mâinile şi i le strânse cu putere, coborându-şi privirea asupra ei. O iubea mai mult ca oricând, aşa cum arăta în fusta şi bluza pe care le purta acum şi care îi accentuau parcă şi mai mult zvelteţea şi farmecul delicat al tinereţii ei. Lui Andrew inima îi bătea din nou cu putere.

— Chris, trebuie să-ţi spun ceva.

Ochii ei îl priviră cu îngrijorare, scrutară cu adevărată spaimă obrazul lui palid şi murdar de drum.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea repede. Iar ai necazuri cu doamna Page? Pleci de aici?

El dădu din cap, strângându-i şi mai tare mâinile ei mici, apoi dintr-o dată izbucni:

— Christine, am căpătat un post, un post minunat! La Aberalaw. Am fost azi şi am stat de vorbă cu cei din comitetul Asociaţiei de ajutor medical. Cinci sute de lire pe an şi o casă. O casă, Christine! O, iubito, Christine… ai putea… ai vrea să te măriţi cu mine?

Ea se făcu foarte palidă. Pe chipu-i gingaş ochii îi străluceau, iar respiraţia părea că i se opreşte în gâtlej.

— Şi eu – şopti abia auzit – care credeam... credeam că ai să-mi dai o veste rea!

— Nu, nu – răspunse el cu înflăcărare – este vestea cea mai grozavă, iubito. O, dacă ai fi văzut Aberalaw, un orăşel curat, cu câmpuri verzi şi magazine şi străzi civilizate, şi o grădină publică şi... o, Christine, un adevărat spital! Dacă ai vrea să te măriţi cu mine, am putea pleca acolo imediat.

Buzele ei moi tremurau uşor, dar ochii îi zâmbeau, zâmbeau cu acea puternică şi stranie strălucire:

— Vrei să te însori de dragul postului, sau de dragul meu?

— De dragul tău, Chris. Ştii, te iubesc, dar... poate că tu nu mă iubeşti.

Ea scoase un geamăt uşor, se apropie şi-şi rezemă capul de pieptul lui. În timp ce o strângea în braţe, Christine îi spuse cu voce întretăiată:

— O, dragule... dragule, te-am iubit, de când... – ea surâse printre lacrimi, fericită – de când te-am văzut intrând în clasa aceea stupidă.

PARTEA A DOUA

I

Camionul rablagit al lui Gwilliam John Lossin se hurduca din greu pe drumul care urca muntele, în spate, lăsând o dâră uşoară de praf, o veche prelată atârna peste caroseria stricată, peste placa ruginită pe care era înscris numărul, peste felinarul cu gaz veşnic stins. De o parte şi de alta, aripile dezlipite săltau şi clămpăneau în ritmul motorului străvechi. Iar în faţă, înghesuiţi, plini de veselie, în cabina şoferului, alături de Gwilliam John, şedeau doctorul Manson şi soţia sa.

Se căsătoriseră în dimineaţa aceleiaşi zile şi camionul era caleaşca lor de nuntă. Sub prelată erau adăpostite câteva mobile ale Christinei, o masă de bucătărie cumpărată de ocazie la Blaenelly cu douăzeci de şilingi, câteva oale şi tigăi noi, precum şi geamantanele lor. Lipsiţi de îngâmfare, Andrew şi Christine hotărâră că mijlocul cel mai la îndemână şi mai ieftin de a transporta acest măreţ ansamblu de bunuri lumeşti era camionul lui Gwilliam John.

Ziua era frumoasă, iar adierea unei brize răcoroase dădea parcă mai multă strălucire cerului albastru. Andrew şi Christine râdeau şi glumeau cu Gwilliam John, care le oferea din când în când *Largo* de Haendel, în interpretarea sa specială – la claxon. Se opriră la hanul singuratic din vârful muntelui, la trecătoarea Ruthin, pentru a-i îngădui lui Gwilliam John să închine în cinstea lor un pahar de bere.

Gwilliam John, un omuleţ cam zăpăcit, cu ochii saşii, bău în sănătatea lor câteva pahare, apoi luă un pahar de gin, pe socoteala lui. După care coborî muntele Ruthin, luând cele două viraje scurte, tăiate pe marginea unui abis adânc de cinci sute de picioare, cu o viteză diabolică.

În cele din urmă trecură de ultima creastă muntoasă şi coborâră în Aberalaw. Fu un moment plin de extaz. Oraşul se întindea în faţa lor, acoperişurile caselor formând o linie lungă şi unduioasă, după cum urca sau cobora valea. Magazinele, bisericile şi birourile se îngrămădeau la capătul de sus al oraşului, în timp ce la capătul de jos se găseau minele şi uzinele cu coşurile fumegând necontenit şi condensatorul scund care scotea nori de aburi. Şi toate, toate acestea erau scăldate în razele soarelui de amiază.

— Uite, Chris, uite! şopti Andrew, strângându-i braţul cu putere şi vorbindu-i cu seriozitatea unui ghid. Este un loc minunat, nu-i aşa? Uite şi piaţa! Am ajuns pe un drum ocolit. Şi ştii, draga mea, aici nu mai există lampă cu petrol, uite, avem o uzină de gaz. Mă întreb unde o fi casa noastră?

Opriră pe un miner care trecea pe acolo şi acesta le arătă numaidecât drumul spre *Vale View* care, le spuse el, se găsea chiar pe strada aceea, aproape de marginea oraşului. Peste puţin ajunseră.

— Ah, exclamă Christine, e... drăguţă, nu-i aşa?

— Da, iubito, pare... o casă minunată.

— Dumnezeule! spuse Gwilliam John, dându-şi şapca pe ceafă, ce clădire aiurită!

Vale View era într-adevăr un edificiu extraordinar, ceva care la prima vedere părea o corcitură între o vilă elveţiană şi o cabană de vânătoare scoţiană, împodobită cu o grămadă de nişe mansardate. Căsuţa, frumos tencuită, era aşezată în mijlocul unei grădini invadată de buruieni şi bălării şi străbătută de un pârâu care curgea printre cutii de conserve de tot soiul şi peste care era aruncat un pod rustic, lăsat în paragină. Andrew şi Christine nu ştiau că *Vale View* era primul lor contact cu

diferitele atribuţii ale atotştiutorului comitet. În anul de prosperitate 1919, când cotizaţiile curgeau de pretutindeni, comitetul declarase cu mărinimie că va clădi o casă, o casă frumoasă care să-i facă cinste, ceva în stil mare, ceva distins. Fiecare membru al acestui comitet avea însă propria sa opinie despre ceea ce ar trebui să fie considerat distins. Şi cum în comitet erau treizeci de membri, rezultatul a fost *Vale View.*

Dar oricare ar fi fost impresia produsă de faţada casei, Andrew şi Christine fură repede reconfortaţi, după ce cercetară interiorul. Casa era solidă, cu podele bune şi cu tapete curate. Îşi dădură numaidecât seama amândoi – deşi niciunul din ei nu pomeni vreun cuvânt despre asta – că dispuneau de un număr îngrijorător de camere şi că cele câteva lucruşoare ale Christinei abia vor ajunge pentru două din aceste încăperi.

— Să vedem, dragule, spuse Christine, numărând cu spirit practic pe degete, în timp ce stăteau în hol, după ce făcură o inspecţie rapidă a casei. Constat că avem o sufragerie, un salon, o bibliotecă sau un salonaş, cum vrei să-i spui, toate astea jos, şi cinci dormitoare sus.

— Ai dreptate – zâmbi Andrew – nu-i de mirare că au dorit să aibă aici un om căsătorit. Zâmbetul său se şterse şi făcu loc unei expresii pline de remuşcare. Zău, Christine, mă simt foarte prost, eu fără nicio leţcaie – să folosesc mobila ta frumoasă, parcă aş trăi pe spinarea ta. Parcă mi s-ar cuveni toate. Când mă gândesc că te-am cărat aici de o zi pe alta, abia dându-le timp să-ţi vină înlocuitoarea la şcoală. Sunt un măgar, un egoist. Ar fi trebuit să vin singur mai întâi şi să pregătesc casa pentru tine.

— Andrew Manson, să fi îndrăznit numai să mă părăseşti!

— Oricum, vreau să fac ceva în privinţa asta, spuse el, încruntându-se cu încăpăţânare. Acum ascultă Chris…

Ea îl întrerupse cu un zâmbet.

— Cred, dragul meu, că am să-ţi fac o omletă conform

reţetei doamnei Poulard. Cel puţin aşa cum prezintă această reţetă cartea de bucate.

Andrew o privi cu gura căscată, întrerupt chiar de la începutul declaraţiei sale. Apoi, încetul cu încetul, încruntarea sa pieri şi, zâmbind din nou, o urmă în bucătărie. Nu putea să rabde să nu o aibă în faţa ochilor. Zgomotul paşilor lor răsuna în casa goală ca într-o catedrală.

Înainte de plecare, Gwilliam John le aduse ouă şi omleta ieşi din tigaie fierbinte, delicioasă şi de un galben delicat. O mâncară stând alături la capătul mesei de bucătărie. Andrew exclamă plin de entuziasm:

— Ei să fie al dracului! O, scuză-mă, iubito, am uitat că sunt pe cale să devin un om de treabă. Ei să fie… ştiu că te pricepi la gătit! Calendarul ăsta pe care l-au lăsat stă bine acolo pe perete, umple destul de drăguţ locul, şi-mi place poza de pe el, trandafirii aceia. Mai este puţină omletă? Cine era doamna Poulard? Are un nume de găină.[8] Mulţumesc, iubito! Dumnezeule, nici nu-ţi închipui cum ard de dorinţa de a-mi începe munca. Pe aici trebuie să fie posibilităţi, posibilităţi mari!

Se întrerupse, cu ochii aţintiţi pe o cutie de lemn lustruit care se afla în colţ, lângă bagajele lor.

— Ei, Chris, ce este asta?

— A, asta – spuse ea pe un ton voit indiferent – asta e cadoul de nuntă din partea lui Denny.

— Denny! Andrew se posomorî. Philip îl primise ţeapăn şi distant, când Andrew dăduse buzna la el acasă ca să-i mulţumească pentru ajutorul acordat în căpătarea noului post şi să-i anunţe că se căsătoreşte cu Christine. În dimineaţa aceasta nici măcar nu venise să-şi ia rămas bun de la ei. Aceasta îl duruse pe Andrew, îl făcuse să simtă că Denny era prea complicat, prea greu de înţeles pentru a rămâne prietenul lui. El se apropie încet, cam bănuitor, de cutie, gândindu-se că înăuntru trebuie să fie probabil o gheată veche – în asta constau glumele lui

[8] În limba franceză: poularde = găină, puicuţă.

Denny. Deschise cutia şi scoase o exclamaţie de încântare. Înăuntru era minunatul microscop Zeiss al lui Denny şi un bileţel: „Eu nu am nevoie de aşa ceva, ţi-am spus că sunt un măcelar. Mult noroc!”

Andrew nu mai putea spune nimic. Gânditor, aproape abătut, el termină de mâncat omleta, cu ochii pironiţi tot timpul asupra microscopului. Apoi, plin de respect, îl luă şi, însoţit de Christine, se duse în odaia din spatele sufrageriei, unde aşeză microscopul în mod solemn în mijlocul podelei goale.

— Chris dragă, asta nu este nici biblioteca, nici salonaşul, nici biroul, nici nimic din toate astea. Mulţumită bunului nostru prieten Philip Denny, botez această cameră laborator.

Tocmai o săruta pentru a face cu adevărat valabilă ceremonia, când se auzi soneria telefonului, o sonerie insistentă, care răsuna deosebit de strident în holul gol. Se priviră unul pe celălalt întrebători, uimiţi.

— Poate că este un pacient, Chris, gândeşte-te, primul meu pacient la Aberalaw, spuse Andrew şi se repezi în hol.

Dar nu era niciun pacient, ci doctorul Llewellyn care, de la el de acasă, din celălalt, capăt al oraşului, îi telefona pentru a le ura bun venit. Vocea lui se auzi prin fir limpede şi politicoasă, astfel încât Chris, care asculta ridicată în vârful picioarelor lângă Andrew, putea să audă perfect conversaţia.

— Al-lo! Manson, ce mai faci? Nu te alarma, nu te chem într-o chestiune de serviciu. Am vrut să fiu primul care să-ţi urez dumitale şi doamnei Manson bun venit la Aberalaw.

— Mulţumesc, mulţumesc, domnule doctor Llewellyn. Este foarte gentil din partea dumneavoastră. Dar nu m-aş speria nici dacă ar fi vorba de o chestiune de serviciu.

— Ei, ei, nici nu-mi trece prin cap să te chem până ce nu vă aranjaţi, spuse Llewellyn pe un ton duios. Şi, ascultă, dacă nu aveţi nimic de făcut astă-seară, veniţi şi

luaţi masa cu noi, dumneata şi soţia dumitale. Nimic formal, la şapte şi jumătate; o să fim încântaţi să vă vedem pe amândoi. Cu ocazia asta o să putem pălăvrăgi un pic, dumneata şi cu mine. Deci – este în regulă? Până atunci, la revedere.

Andrew aşează la loc receptorul cu un aer plin de recunoştinţă.

— Nu-i aşa că-i frumos din partea lui, Chris? Ne invită, aşa, fără fasoane! Şi gândeşte-te, este medicul-şef şi pe deasupra are o grămadă de titluri, pot să-ţi spun, m-am interesat. A fost medic de spital la Londra, este doctor în medicină, membru al Asociaţiei regale de chirurgie şi medic igienist. Gândeşte-te, toate aceste diplome de mâna întâi! Şi avea o voce atât de prietenoasă. Crede-mă, doamnă Manson, o să dăm lovitura aici.

Luând-o de talie, începu plin de veselie să valseze cu dânsa de jur împrejurul holului.

II

În seara aceea, la ora şapte, porniră prin străzile vii, animate, spre locuinţa doctorului Llewellyn, numită *Glynmawr.* Era un drum plin de făgăduieli. Andrew se uita cu entuziasm la noii săi concetăţeni.

— Christine, îl vezi pe omul acela care vine spre noi? Repede! Ăla care tuşeşte.

— Da, dragul meu, de ce?

— A, nimica, spuse Andrew cu nepăsare. Numai că o să fie probabil pacientul meu.

Găsiră fără nicio greutate *Glynmawr,* o vilă solidă, cu o grădină bine îngrijită, căci frumosul automobil al doctorului Llewellyn aştepta afară şi placa frumos lustruită a doctorului, cu titlurile sale înscrise în litere mici şi modeste, era fixată pe o poartă de fier forjat. Intimidaţi dintr-o dată, în faţa unor asemenea dovezi de eleganţă, ei sunară şi fură introduşi înăuntru.

Doctorul Llewellyn ieşi din salon în întâmpinarea lor, mai elegant ca oricând, în redingotă şi manşete scrobite cu butoni de aur, şi cu o expresie radioasă şi cordială.

— Aşa, aşa! Splendid! încântat să vă cunosc, doamnă Manson. Sper că vă va place Aberalaw! Aş putea spune că este un orăşel drăguţ. Poftiţi pe aici, doamna Llewellyn va coborî imediat.

Doamna Llewellyn sosi numaidecât, la fel de radioasă ca şi soţul ei. Era o femeie de vreo patruzeci şi cinci de ani, cu părul roşu, cu faţă palidă şi pistruiată. După ce îl salută pe Manson, se întoarse spre Christine cu o exclamaţie afectuoasă.

— Oh, scumpa mea, ce drăgălaşă eşti! Declar solemn că m-ai şi cucerit. Trebuie să te sărut. Trebuie! Nu te superi, scumpa mea, nu-i aşa?

Fără să mai aştepte, o îmbrăţişă pe Christine, apoi o ţinu de umeri, privind-o cu un aer radios. La celălalt capăt al culoarului sună un gong şi ei trecură în sufragerie.

Era o masă excelentă: supă de roşii, găini fripte şi umplute, garnisite cu cârnaţi şi *pudding* cu stafide. Doctorul Llewellyn şi soţia lui îşi întreţineau oaspeţii, zâmbindu-le într-una.

Ai să fii repede la curent cu toate, Manson, spuse Llewellyn. Nu mai rămâne îndoială. Am să te ajut cât am să pot. *À propos,* îmi pare bine că individul ăla, Edwards, nu a fost numit. Nu aş fi putut să-l susţin cu niciun preţ, deşi i-am făgăduit pe jumătate că am să pun o vorbă bună pentru el. Ce spuneam? A, da! Aşa – vasăzică ai să fii la policlinica din vestul oraşului. Ăsta e cartierul dumitale: cu bătrânul doctor Urquhart – este un om priceput crede-mă – şi cu laborantul Gadge. Aici, la policlinica din partea de est, îl avem pe doctorul Medley şi pe doctorul Oxborrow. Sunt toţi băieţi buni, au să-ţi placă. Joci golf? Am putea uneori să dăm o fugă până la terenul Fernley, e numai la nouă mile de aici, în josul văii. Bineînţeles, am o grămadă de treabă aici. Da, da, desigur, eu mă ocup de policlinici. Am însă pe cap spitalul, cazurile

de îndemnizaţie ale Companiei, sunt consilier medical al oraşului, am un post la uzina de gaz, sunt chirurg la azil şi şeful serviciului de vaccinări. Eu fac toate expertizele autorizate şi mai am destulă treabă şi la tribunalul districtual. A, şi mai sunt şi *coroner*[9] şi, în plus – o scânteie se ivi în ochii săi candizi – pe ici pe colo, mai fac şi puţintică clientelă particulară.

— Este treabă destulă, spuse Manson.

— Trebuie să ne câştigăm o bucăţică de pâine, doctore Manson, spuse Llewellyn jovial. Maşinuţa aceea pe care ai văzut-o afară costă o nimica toată, o mie două sute de lire. Cât despre... ei, dar ce să mai vorbim. După toate probabilităţile ai să trăieşti şi dumneata bine aici. Dacă ai să munceşti mult şi ai să fii meticulos în toate, poţi câştiga în medie trei-patru sute de lire pe an. – Se opri şi continuă apoi pe un ton confidenţial, de o sinceritate duioasă. – Mai este un lucru cu care trebuie să te pun la curent. Medicii asistenţi s-au înţeles şi au hotărât ca fiecare să-mi plătească a cincea parte din veniturile lor. – Continuă repede pe un ton nevinovat: Asta pentru că-i vizitez şi eu pe pacienţii lor. Când sunt în încurcătură recurg la mine. Le-am fost de mare folos, poţi să mă crezi.

— Asta nu intră în cadrul sistemului de ajutor medical? întrebă Andrew privindu-l cu oarecare surpriză.

— Nu, nu tocmai, spuse Llewellyn, încruntându-se. Asta a fost un aranjament între doctori, cu multă vreme înainte.

— Dar...

— Doctore Manson, îl chemă dulce doamna Llewellyn, de la celălalt capăt al mesei. Tocmai îi spuneam scumpei dumitale soţioare că noi două trebuie să ne vedem mai des. Ea ar trebui să vină din când în când să ia ceaiul la mine. O să mi-o cedezi, nu-i aşa, doctore? Şi uneori o să mergem împreună cu maşina la Cardiff. O să fie plăcut, nu-i aşa, draga mea?

[9] Judecător de instrucţie, chemat în cazuri de decese suspecte.

— Bineînţeles, continuă Llewellyn, cu un ton suav, avantajul dumitale asupra lui Leslie – cetăţeanul care era aici înaintea dumitale – este că acesta era un puturos şi jumătate. O, era un doctor prost, aproape la fel de prost ca şi bătrânul Edwards. În orice caz nu era în stare să dea o anestezie ca lumea. Sper că dumneata eşti un bun anestezist, doctore? Când am un caz important înţelegi, am absolută nevoie de un bun anestezist. Dar, Doamne iartă-mă, nu despre asta o să vorbim acum. Abia ai început, nu este frumos din partea mea să te plictisesc cu chestiile astea.

— Idris, strigă doamna Llewellyn soţului ei, încântată că putea face senzaţie. Doamna Manson mi-a spus că s-au căsătorit abia azi-dimineaţă. E o tânără mireasă! Nici nu-ţi vine să crezi, dragii de ei!

— Ia te uită! Ia te uită! exclamă jovial Llewellyn.

— Sărmănica de dumneata! spuse doamna Llewellyn mângâindu-i mâna Christinei. Când mi gândesc câtă treabă ai să ai până să aranjezi casa aceea stupidă, *Vale View!* Trebuie să vin din când în când să-ţi dau o mână de ajutor.

Manson se înroşi uşor, încercând să-şi adune gândurile răzleţe. Avea senzaţia că Christine şi el fuseseră transformaţi într-o mică minge moale pe care doctorul Llewellyn şi soţia lui şi-o treceau unul celuilalt cu îndemânare. Totuşi, profită de ultimele cuvinte ale doamnei Llewellyn.

— Domnule doctor – spuse el cu hotărâre, puţin nervos. Este foarte adevărat ceea ce spune doamna Llewellyn. Mă întrebam… îmi pare rău că trebuie să cer asta… mă întrebam, dacă nu aş putea cere o învoire de două zile ca să merg cu soţia mea la Londra, să caut nişte mobile pentru casă şi… şi alte câteva lucruri?

O văzu pe Christine cum făcea ochii mari de mirare. Dar Llewellyn încuviinţă graţios din cap.

— De ce nu? De ce nu? O dată ce ai să începi, nu o să-ţi fie uşor să scapi. Ia-ţi ziua de mâine şi poimâine, doctore

Manson. Vezi, iată unde pot să-ţi fiu de folos. Pot să dau un mare sprijin asistenţilor. Am să vorbesc comitetului în numele dumitale.

Andrew nu ar fi avut nimic împotrivă să vorbească el însuşi comitetului, sau lui Owen, dar nu-l contrazise pe Llewellyn. Îşi băură cafeaua în salon din nişte ceşti care, ţinu să sublinieze doamna Llewellyn, erau pictate de mână. Llewellyn le oferi ţigări din tabachera sa de aur.

— Ia te uită, doctore Manson, ăsta zic şi eu cadou! Pacient recunoscător! Grea, nu-i aşa? Face douăzeci de lire ca nimica.

La ora zece, doctorul Llewellyn se uită la ceasul său frumos, mai bine zis îl privi încântat, căci era în stare să contemple chiar şi obiectele neînsufleţite, îndeosebi când îi aparţineau, cu acea nordialitate care-i era caracteristică. Timp de o clipă, Manson crezu că Llewellyn va povesti detalii intime, în legătură cu ceasul. Dar în loc de aceasta, el spuse:

— Trebuie să mă duc la spital, am operat azi-dimineaţă un ulcer gastro-duodenal. Ce-ar fi să veniţi cu mine în maşină şi să cunoaşteţi cu acest prilej şi spitalul?

— Cu cea mai mare plăcere, domnule doctor, răspunse Andrew, ridicându-se repede.

Deoarece Christine era invitată şi dânsa, îi spuseră noapte bună gazdei – doamna Llewellyn le făcea semn cu mâna din pragul uşii – apoi se urcară în automobil, care porni cu o eleganţă tăcută de-a lungul străzii principale, şi începu să urce panta pe stânga.

— Are faruri puternice, nu-i aşa? întrebă Llewellyn, aprinzându-le ca să le facă plăcere. *Luxit!* Le-am cumpărat special, ca supliment la maşină.

— *Luxit!* spuse Christine dintr-o dată, cu o voce dulce. Trebuie să fie foarte scumpe, nu-i aşa, domnule doctor?

— Cred şi eu că sunt scumpe, răspunse Llewellyn, dând din cap, energic, mulţumit de întrebare. Mă costă treizeci de lire, nici mai mult, dar niciun ban mai puţin.

Andrew se stăpâni, neîndrăznind să se uite în ochii

nevestei lui.

— Am ajuns, anunţă Llewellyn, două minute mai târziu. Aceasta este reşedinţa mea spirituală.

Spitalul era o clădire de cărămidă roşie, solid construită, spre care ducea o alee de nisip mărginită de tufe de lauri. Imediat ce intrară, ochii lui Andrew se aprinseră. Deşi mic, spitalul era modern şi admirabil echipat. În timp ce Llewellyn le arăta sala de aşteptare, camera de raze X, sala de operaţii, cele două saloane frumoase şi bine aerisite, Andrew se gândea fericit: „Este minunat, minunat. Ce diferenţă faţă de Blaenelly! Dumnezeule! Pacienţii mei o să fie bine îngrijiţi aici!”

În timp ce colindau spitalul, se întâlniră cu sora şefă, o femeie înaltă şi osoasă, care nici nu o luă în seamă pe Christine, îl salută pe Andrew fără entuziasm, apoi se ploconi plină de adoraţie înaintea lui Llewellyn.

— Avem cam tot ce ne dorim pe aici, nu-i aşa, soră? întrebă Llewellyn. Nu avem decât să vorbim cu comitetul. Da, da, nu sunt oameni răi, luaţi laolaltă. Cum îi merge gastro-enterostomiei mele, soră?

— Foarte bine, domnule doctor Llewellyn, şopti sora.

— Bun, am să vin să-l văd peste o clipă!

Îi conduse pe Christine şi pe Andrew înapoi în vestibul.

— Da, trebuie să recunosc, Manson, sunt destul de mândru de această instituţie pe care o consider de altfel a mea. Nici nu am ce să-mi reproşez. O să nimeriţi singuri acasă, nu-i aşa? Şi, ascultă Manson, când te înapoiezi miercuri, cheamă-mă la telefon, s-ar putea să am nevoie de dumneata, pentru o anestezie.

În timp ce mergeau spre casă, Andrew şi Christine tăcură o bucată de vreme. Deodată Christine îl luă de braţ pe soţul ei.

— Ei bine? întrebă ea.

El o simţi zâmbind în întuneric.

— Îmi place, răspunse dânsul repede, îmi place foarte mult. Ai văzut-o pe sora şefă... parcă ar fi voit să-i sărute pulpana hainei. Dar, măi să fie! Este un spital de toată

frumuseţea şi ne-au dat o masă bună, nu sunt meschini. Numai... nu ştiu ce să spun... Dar de ce trebuie să-i dau a cincea parte din salariul meu? Nu mi se pare corect şi nici măcar moral! Şi parcă... am senzaţia că cineva m-ar fi mângâiat şi alintat, şi mi-ar fi spus „Să fii băiat cuminte!”

— Ai fost un băiat foarte cuminte, când ai cerut cele două zile de concediu. Dar spune-mi, iubitule, cum o să facem? Nu avem încă bani să cumpărăm mobilă, nu-i aşa?

— Aşteaptă şi ai să vezi, răspunse el misterios.

Luminile oraşului rămăseseră în urma lor şi o stranie tăcere se lăsă între ei, în timp ce se apropiau de *Vale View.* Atingerea mâinii ei rezemată de braţul lui îi era scumpă lui Andrew. Îl covârşi un mare val de dragoste. Se gândea la ea – cum se căsătoriseră în doi timpi şi trei mişcări într-un sat de mineri, cum fusese cărată de-a curmezişul munţilor într-o rablă de camion, pomenindu-se apoi într-o casă pe jumătate goală, unde culcuşul lor nupţial avea să fie patul ei de o singură persoană, şi cum înfruntase toate aceste greutăţi şi impedimente, plină de curaj şi cu o dragoste zâmbitoare. Ea îl iubea, avea încredere în el. Andrew luă atunci o mare hotărâre. O va răsplăti, îi va arăta prin munca lui că încrederea în el fusese justificată.

Trecură peste podul de lemn. Murmurul pârâului, ale cărui maluri erau învăluite de întunericul dulce al nopţii, răsuna fermecător în urechile lor. El scoase din buzunar cheia casei *lor* şi o vârî în broască.

În hol era aproape beznă. După ce închise uşa, se întoarse spre locul unde ea îl aştepta. Faţa Christinei îi puăru uşor luminată, trupul ei subţire, lipsit de apărare, stătea parcă în aşteptare. El o îmbrăţişă cu gingăşie şi-i şopti o întrebare ciudată.

— Cum te cheamă, iubito?

— Christine, răspunse ea mirată.

— Christine şi mai cum?

— Christine Manson. Respira repede, tot mai repede şi

el îi simţea răsuflarea caldă pe buze.

III

În după-amiaza următoare, trenul care-i ducea spre Londra intră în gara Paddington. Cu o îndrăzneală de aventurieri şi totuşi conştienţi de lipsa lor de experienţă faţă de marele oraş pe care niciunul dintre dânşii nu-l mai văzuse înainte, Andrew şi Christine coborâră pe peron.

— Îl vezi? întrebă Andrew cu îngrijorare.

— Poate că aşteaptă la ieşire, sugeră Christine.

Îl căutau pe Omul cu Catalogul.

În timpul călătoriei Andrew explicase în amănunţime frumuseţea, simplitatea şi extraordinara putinţă de previziune a planului său. Îi povestise cum, dându-şi seama de nevoile lor, încă înainte de a pleca din Blaenelly, el intrase în legătură cu Compania şi depozitele de mobile Regency din Londra. Nu era o organizaţie colosală, nu era unul din acele absurde magazine universale, ci o întreprindere onestă, aparţinând unui unic proprietar care se specializase în vânzarea pe credit. Avea în buzunar o scrisoare primită de curând de la proprietarul firmei. Adevărul era că…

— Aha! exclamă Andrew cu satisfacţie. Uite-l!

Era un omuleţ îmbrăcat într-un costum albastru lucios şi uzat şi cu o pălărie tare pe cap; ţinea în mână un catalog mare şi verde, de parcă ar fi primit un premiu la şcoală. Printr-un obscur fenomen de telepatie, el părea să-i fi identificat în mulţimea de călători, căci se apropie de dânşii.

— Domnul doctor Manson şi doamna Manson? întrebă el, scoţându-şi respectuos pălăria. Eu sunt reprezentantul magazinelor Regency. Am primit azi-dimineaţă telegrama dumneavoastră. Maşina aşteaptă afară. Pot să vă ofer o ţigară de foi?

În timp ce înaintau prin străzile necunoscute şi

aglomerate, Andrew lăsă să se vadă poate o urmă slabă de îngrijorare, privind cu coada ochiului ţigara oferită, pe care o ţinea încă neaprinsă în mână. El mormăi:

— O să circulăm foarte mult cu maşina zilele astea. Dar acum o să fie bine. Ei ne plătesc totul, inclusiv transportul de la şi până la gară, precum şi călătoria cu trenul.

Totuşi, în ciuda siguranţei sale, drumul lor prin străzile uluitor de complicate şi adesea foarte strâmte se făcu într-o atmosferă de vizibilă îngrijorare. Până la urmă sosiră totuşi la destinaţie. Magazinul era mai aspectuos decât s-ar fi aşteptat, cu o grămadă de oglinzi şi alămuri lucitoare. Uşa maşinii le fu deschisă şi intrară, poftiţi cu plecăciuni, în localurile magazinului Regency.

Aici erau de asemenea aşteptaţi şi li se făcu o primire princiară, de către un vânzător bătrâior, îmbrăcat în redingotă şi cu guler tare, şi care, cu aerul său de corectitudine rigidă, avea o oarecare asemănare cu răposatul prinţ Albert.

— Pe aici, domnule. Pe aici, doamnă. Sunt foarte fericit să servesc pe un membru al corpului medical, domnule doctor Manson. Nici nu aveţi idee câţi specialişti de pe Harley Street au fost clienţii mei. Şi ce referinţe mi-au trimis! Şi acum, domnule doctor, ce aţi vrea să cumpăraţi?

Începu să le arate mobilele, mergând încoace şi încolo de-a lungul culoarelor, cu un pas măreţ. Pronunţa preţuri care erau nemaipomenit de mari şi întrebuinţa cuvinte ca: Tudor, Iacobin, şi Ludovic al XVI-lea. Iar ceea ce le arăta erau nişte vechituri rablagite, afumate şi lustruite.

Christine îşi muşcă buzele şi îngrijorarea din privirile ei spori. Îşi dori din toată inima ca Andrew să nu se lase păcălit, să nu încarce căminul lor cu lucrurile astea îngrozitoare.

— Dragul meu – murmură ea repede, în timp ce prinţul Albert era întors cu spatele – astea nu-s bune, nu-s bune de loc!

Andrew răspunse doar strângându-şi buzele abia vizibil.

Mai cercetară câteva mobile apoi, liniştit, dar cu o asprime surprinzătoare, Andrew se adresă vânzătorului.

— Ascultă, domnule, noi venim de departe să cumpărăm mobilă. Am spus mobilă, nu mizeria asta. Apăsă violent cu degetul gros uşa unui garderob din apropiere care, fiind din placaj, se îndoi cu un pârâit ce nu prevestea nimic bun.

Vânzătorul aproape că leşină. Înfăţişarea lui spunea limpede: „Nu poate să fie adevărat!”

— Dar, domnule doctor, înghiţi el în sec, v-am arătat dumneavoastră şi soţiei dumneavoastră, tot ce avem mai bun în magazin.

— Atunci arată-ne tot ce aveţi mai rău, răspunse Andrew furios. Arată-ne mobilă de ocazie, numai să fie mobilă *adevărată.*

Se făcu tăcere, apoi bombănind: „Ce o să-mi facă patronul, dacă nu vând nimic!” vânzătorul plecă privind înaintea lui cu un aer deznădăjduit. El nu se mai înapoie. Patru minute după aceea, un om scund, cu înfăţişare vulgară şi cu faţa roşie, dădu buzna spre ei şi strigă:

— Ce doriţi?

— Mobilă de ocazie, bună şi ieftină.

Omul cel scund îl privi cu asprime pe Andrew. Fără să le mai spună nimic, se răsuci pe călcâie şi îi duse cu un lift de serviciu din fundul prăvăliei, într-o pivniţă mare şi friguroasă, plină până la tavan cu mobilă de ocazie.

Timp de un ceas, Christine răscoli prin praf şi pânze de păianjeni, găsind ici un dulap solid, dincolo o masă simplă şi bună, un mic fotoliu tapisat pitit sub o grămadă de saci, în timp ce Andrew, care o urma, ducea o lungă şi crâncenă luptă cu omul cel scund, în legătură cu preţurile.

În cele din urmă aleseră tot ce aveau nevoie şi, în timp ce se urcau cu liftul, Christine, cu faţa murdară, dar fericită, îi strânse mâna lui Andrew, cu un ameţitor sentiment de triumf.

— Exact ceea ce ne-am dorit, şopti ea.

Vânzătorul cu faţa roşie îi duse la birou, unde, punând carnetul de comandă pe masa patronului, cu aerul unui om care a făcut tot timpul tot ce i-a stat în putinţă, spuse:

— Asta este ce au luat, domnule Isaacs.

Domnul Isaacs îşi mângâie nasul. Ochii săi umezi, într-o faţă lividă, erau plini de regret, în timp ce studia carnetul de comanda.

— Tare mi-e teamă că nu putem să vi le vindem în rate, domnule doctor Manson. Vedeţi, toate astea sunt mobile de ocazie. Şi înălţând din umeri cu un aer dezaprobator: Nu putem face afaceri în aceste condiţii.

Christine păli. Dar Andrew, cu o stăruinţă feroce, se aşează pe scaun ca un om care are de gând să zăbovească.

— Ba da, domnule Isaacs, puteţi – cel puţin aşa spuneţi în scrisoarea dumneavoastră! Scrie negru pe alb în *en-tête*-ul hârtiei dumneavoastră de scrisori: „Vindem în rate mobile noi şi de ocazie”.

Se făcu tăcere. Vânzătorul cu faţa roşie se aplecă spre domnul Isaacs şi îi şopti repede ceva la ureche, gesticulând. Christine distinse limpede cuvinte nepoliticoase la adresa soţului ei, amintind despre încăpăţânarea şi stăruinţa caracteristică scoţienilor.

— Ei bine, domnule doctor – se sili domnul Isaacs să zâmbească – o să facem aşa cum doriţi dumneavoastră. Numai să nu spuneţi că magazinul Regency nu a fost gentil cu dumneavoastră. Şi nu uitaţi să comunicaţi asta şi pacienţilor dumneavoastră. Nu uitaţi să le povestiţi cât de bine aţi fost serviţi aici. Smith, fă-le nota pe un formular de plată în rate şi ai grijă să i se trimită domnului doctor Manson, devreme mâine dimineaţă, o copie a notei.

— Mulţumesc, domnule Isaacs.

Urmă o altă pauză. Pentru a pune capăt întrevederii, domnul Isaacs spuse:

— Atunci, este în regulă! Mobilele vă vor fi livrate vineri.

Christine se ridică să plece, dar Andrew rămase pironit pe scaun şi spuse încet:

— Şi acum, domnule Isaacs, ce se aude cu cheltuielile noastre de călătorie?

Fu ca şi cum o bombă ar fi explodat în birou Smith, vânzătorul cu faţa roşie, arăta de parcă vinele ar fi stat să-i plesnească.

— Dumnezeule! exclamă Isaacs. Ce vreţi să spuneţi cu asta, domnule doctor Manson? Nu putem să facem afaceri în condiţiile acestea. Corectitudinea e corectitudine, dar eu nu sunt gâscă de jumulit! *Cheltuieli de călătorie!*

Inexorabil, Andrew îşi scoase din buzunar portofelul. Vocea lui, deşi tremura puţintel, era măsurată.

— Am aici o scrisoare, domnule Isaacs, în care spuneţi negru pe alb, că veţi plăti cheltuielile de călătorie tuturor clienţilor din Anglia şi Ţara Galilor care cumpără mărfuri în valoare de peste cincizeci de lire.

— Dar v-am mai spus – protestă sălbatic Isaacs – că nu aţi cumpărat decât de cincizeci şi cinci de lire şi numai lucruri de ocazie…

— În scrisoarea dumneavoastră, domnule Isaacs…

— Dă-o-ncolo de scrisoare! spuse Isaacs, ridicând mâinile. Dă-le-ncolo pe toate – anulăm vânzarea! Nu am avut în viaţa mea un client ca dumneata! Noi suntem obişnuiţi cu tineri căsătoriţi simpatici, cu care putem sta de vorbă. Întâi îl insultaţi pe domnul Clapp, apoi domnul Smith nu poate să facă nimic cu dumneata. Şi acum vii aici să-mi rupi inima cu discuţiile astea pentru spezele de călătorie. Aşa nu putem face afaceri, domnule doctor. Du-te şi încearcă în altă parte, dacă au să te servească mai bine.

Christine, în panică, îl privea pe Andrew cu ochi care îi aruncau o chemare desperată. Ea simţea că totul era pierdut. Iată că acest bărbat îngrozitor, soţul ei, abandonase toate avantajele pe care le câştigase atât de greu. Dar Andrew părea că nici nu o ia în seamă, şi cu un

aer sever îşi închise portofelul şi-l puse înapoi în buzunar.

— Foarte bine, domnule Isaacs! O să-ţi spun la revedere, dar te previn că asta nu va face o foarte bună impresie asupra pacienţilor mei şi prietenilor lor. Am o mare clientelă şi lucrurile astea se află: cum ne-ai adus la Londra, cum ne-ai promis că ne plăteşti călătoria şi cum…

— Gata! Gata! se văicărea Isaacs, într-un fel de frenezie. Cât costă călătoria dumneavoastră? Plăteşte-le, domnule Smith, plăteşte-le, plăteşte-le, plăteşte-le, numai să nu spuie că Regency nu şi-a ţinut făgăduiala. Aşa, acum sunteţi satisfăcuţi?

— Mulţumesc, domnule Isaacs, suntem foarte satisfăcuţi. Aşteptăm livrarea vineri. La revedere, domnule Isaacs!

Cu gravitate, Manson îi strânse mâna şi, luând-o pe Christine de braţ, porni repede spre uşă. Afară, antica limuzină care îi adusese îi aştepta şi, ca şi cum ar fi făcut cea mai mare comandă din istoria magazinului, Andrew porunci:

— Şofer, du-ne la Hotel Museum!

Plecară numaidecât, fără ca cineva să mai intervină, în direcţia Bloomsbury. Christine, care se agăţase de braţul lui Andrew, se linişti încetul cu încetul.

— Andrew, dragul meu – murmură ea – te-ai descurcat minunat, tocmai când îmi închipuiam…

El scutură din cap cu dinţii încă încleştaţi – cu încăpăţânare.

— Oamenii ăia nu voiau scandal. Aveam promisiunea lor. Promisiunea lor *scrisă…* Se întoarse spre ea cu ochi arzători. Nu e vorba de cheltuielile alea stupide de călătorie, iubita mea, ştii asta. E o chestiune de principiu, oamenii trebuie să se ţină de cuvânt. Ce m-a scos din sărite a fost felul în care ne aşteptau. Puteai să vezi de la o poştă că-şi spuneau: „Uite nişte nepricepuţi, uşor de jumulit!” Of, şi ţigara aia de foi pe care mi-a vârât-o pe gât – toate miroseau a pungăşie!

— Oricum, am obţinut ceea ce doream, şopti ea, cu

tact.

El încuviinţă. Era prea încordat, prea fierbând de indignare ca să vadă partea amuzantă. Dar o dată ajunşi în camera lor de hotel, această latură comică deveni evidentă. În timp ce-şi aprindea o ţigaretă şi se întindea pe pat, privind-o cum îşi pieptăna părul, el izbucni pe neaşteptate în râs. Râdea cu atâta poftă, încât o făcu şi pe dânsa să râdă.

— Mutra aia a lui Isaacs... hohoti el cu voce şuierătoare, simţind că-l dor coastele de cât râsese. Era... era îngrozitor de caraghioasă.

— Când i-ai cerut banii de drum, exclamă ea, în timp ce-o îneca râsul.

— „Afaceri, se tânguia Isaacs, nu putem face afaceri”, şi Andrew se porni pe un nou acces de râs. „Ce sunt eu, gâscă de jumulit?! Aşa zicea el. Dumnezeule... gâscă de jumulit...”

— Da, iubitule. – Cu pieptenele în mână, în timp ce lacrimile îi şiroiau pe obraz, Christine se întoarse spre el abia putând să vorbească. – Dar lucrul cel mai caraghios pentru mine a fost felul în care spuneai mereu: „Am aici negru pe alb...” când eu... când eu... Doamne Dumnezeule... când eu ştiam tot timpul că uitaseşi scrisoarea acasă, pe cămin.

Andrew se ridică, holbându-se la dânsa, apoi se aruncă pe pat din nou, izbucnind în hohote de râs. Se rostogoli încoace şi încolo, îndesându-şi perna în gură, nemaiputându-se stăpâni, în timp ce ea se agăţase de toaletă, scuturându-se, bolnavă de atâta râs, implorându-l ca în delir să se oprească, altminteri va muri.

Mai târziu, când izbutiră să se liniştească, se duseră la teatru. Deoarece lăsase totul la libera ei alegere, Christine optă pentru *Sfânta Ioana.* Toată viaţa – se gândi ea – îşi dorise să vadă o piesă de Shaw.

Aşezat lângă ea, în parterul arhiplin, el era mai puţin interesat de piesă („Prea istorică, îi spuse Christinei după aceea. Drept cine se crede acest individ, Shaw?”) decât

de roşeaţa uşoară care colora faţa pasionată a Christinei. Era prima lor seară la teatru împreună. Da, dar nu avea nici pe departe să fie ultima. Ochii lui rătăciră prin sala plină. Vor veni din nou aici într-o zi, dar nu la parter, ci într-una din lojile de acolo. Va avea el grijă de asta. Le va arăta el de ce este în stare. Christine va purta o rochie de seară decoltată şi oamenii se vor uita la dânsul, îşi vor da cu coatele: „Ăsta e Manson, ştii, doctorul ăla care a făcut lucrarea aceea minunată despre bolile pulmonare!” Se dezmetici brusc din visare, cu un aer pocăit, şi în pauză îi luă Christinei o îngheţată.

După aceea deveni cheltuitor ca un prinţ. La ieşirea din teatru, se treziră complet pierduţi, uluiţi de lumini, de autobuze, de mulţimea care se înghesuia. Plin de hotărâre Andrew ridică mâna. Cuibăriţi în maşina care îi ducea spre hotel, descopereau pentru prima oară intimitatea ocrotitoare a unui taxi londonez.

IV

După Londra, briza de la Aberalaw era tăioasă şi răcoroasă. Coborând pe jos de la *Vale View,* joi de dimineţă, pentru a-şi începe lucrul, Andrew simţi pe obraji mângâierea ei înviorătoare. Îl covârşea un sentiment de voioşie. Vedea înaintea lui perspectivele muncii sale aici, o muncă bună şi frumoasă, o muncă veşnic călăuzită de principiul său, metoda ştiinţifică.

Policlinica din vestul oraşului, o clădire cu o boltă înaltă, acoperită cu ţiglă, se găsea la mai puţin de patru sute de metri de locuinţa lor. Porţiunea sa principală şi centrală era sala de aşteptare. La capătul din fund al clădirii, despărţit de sala de aşteptare printr-o uşă glisantă, era dispensarul. În faţă, se găseau două camere de consultaţii, dintre care una purta numele doctorului Urquhart. Deasupra celeilalte, de curând zugrăvită, figura un nume care atrăgea în mod misterios atenţia: Doctor

Manson.

Andrew simţi un fior de bucurie văzându-se identificat de pe acum, cu camera sa de consultaţii care, deşi nu era mare, avea un birou bun şi o canapea solidă pentru pacienţi. Se simţi de asemenea uşor măgulit, văzând numărul de oameni care îl aşteptau. Erau atât de mulţi, încât socoti că este bine să-şi înceapă lucrul numaidecât, fără să se prezinte mai întâi, aşa cum intenţionase, doctorului Urquhart şi laborantului Gadge.

Instalându-se la masă, el chemă pe primul bolnav. Era un bărbat care se mărgini să ceară un certificat, adăugând – ca ceva de care păru să-şi amintească după aceea – că are o contuzie la genunchi. Andrew îl examină, se convinse că suferă de contuzie la un genunchi şi-i dădu certificatul de incapacitate de muncă.

Intră cel de-al doilea pacient. Acesta ceru şi el un certificat pentru nistagmus[10]. Cel de al treilea caz: certificat – bronşită. Cel de al patrulea caz: certificat – contuzie la un cot.

Andrew se ridică, doritor să cunoască precis care era situaţia. Examenul medical pentru certificat lua o grămadă de timp. Se duse la uşă şi întrebă:

— Câţi bolnavi mai sunt pentru certificat? Îi rog să se ridice în picioare.

Afară aşteptau vreo patruzeci de oameni. Se ridicară cu toţii. Andrew îşi făcu repede socoteala: dacă ar fi stat să-i examineze pe toţi aşa cum se cuvenea, asta i-ar fi luat cea mai mare parte din zi, ceea ce era o situaţie imposibilă. Silit de împrejurări, se hotărî să amâne examenele mai amănunţite pe altă dată. Chiar şi aşa, se făcu zece şi jumătate, până se retrase ultimul pacient. Pe când el tocmai ridica ochii, intră în cameră un bătrân de statură mijlocie, cu o ţăcălie cenuşie şi agresivă; mergea uşor încovoiat, astfel încât ţinea capul aruncat înainte, cu un aer bătăios. Purta pantaloni de catifea, ghetre şi o haină de *tweed,* ale cărei buzunare erau umplute până la

[10] Afecţiune a ochilor, frecventă la muncitorii din subteran.

refuz cu pipă, batistă, un măr şi un cateter elastic de gumă. În jurul lui plutea un miros de medicamente, de acid fenic şi de tutun tare. Înainte ca bătrânul să deschidă gura, Andrew ştiu că-l are în faţă pe doctorul Urquhart.

— Fi-r-ar să fie! spuse Urquhart, fără să-i strângă mâna şi fără să se prezinte. Unde ai fost în ultimele două zile? A trebuit să-ţi făc munca dumitale. Ei, nu-i nimic, nu-i nimic! Hai, să nu mai vorbim despre asta! Slavă Domnului, bine că ai sosit acum pari sănătos la minte şi la trup. Fumezi pipă?

— Da!

— Slavă Domnului şi pentru asta! Ştii să cânţi la vioară?

— Nu!

— Nici eu, dar ştiu să fabric viori. Colecţionez şi porţelanuri. Mi-au pomenit numele într-o carte. Am să ţi-o arăt într-o zi, când ai să vii la mine acasă. Locuiesc alături de policlinică, poate că ai băgat de seamă. Şi acum, hai cu mine să-l cunoşti pe Gadge. E un nenorocit, dar se pricepe la droguri.

Andrew îl urmă pe Urquhart prin sala de aşteptare, până la dispensar, unde Gadge îl salută cu o lugubră înclinare din cap. Era înalt, cadaveric, cu un cap chel dungat de şuviţe de păr negru ca pana corbului şi cu o mustaţă de aceeaşi culoare ale cărei vârfuri cădeau în jos. Purta o haină scurtă de alpaca, înverzită de vechime şi de petele de medicamente, şi care scotea în evidenţă încheieturile sale osoase şi omoplaţii ieşiţi în afară. Avea un aer trist, sardonic, obosit. Judecând după atitudinea sa, părea cel mai dezamăgit om din lume. Când Andrew intră, Gadge îl servea pe ultimul client, aruncându-i o cutie cu pilule prin ghişeul dispensarului, ca şi cum ar fi fost otravă de şoareci. „Poţi s-o iei sau nu, părea că spune dânsul – tot nu scapi de moarte!”

— Aşa! spuse Urquhart cu vioiciune, după ce făcu prezentările. Din moment ce-l cunoşti pe Gadge, cunoşti şi tot ce este mai rău aici. Te previn că nu crede în nimic, în afară de ulei de ricin şi de doctorul Charles Bradiaugh.

Bun... mai este ceva cu care aş putea să-ţi fiu de folos?

— Sunt îngrijorat cât de multe certificate trebuie să semnez. Unii dintre pacienţii pe care i-am examinat azi-dimineaţă par apţi de muncă.

— Vai! Vai! Leslie îi lăsa să vină cu grămada la dânsul. Concepţia lui despre felul cum trebuie examinat un pacient se reducea la a-i lua pulsul exact cinci secunde, numărate pe ceas. Puţin îi păsa de toate chestiile astea.

— Ce părere se poate avea despre un doctor care înmânează certificatele ca nişte bonuri de ţigări? întrebă repede Andrew.

Urquhart îi aruncă o privire rapidă şi-i răspunse brusc:

— Ai grijă ce faci! S-ar putea să nu le fii pe plac, dacă refuzi să le semnezi.

Pentru prima şi ultima dată în dimineaţa aceea, Gadge se amestecă în vorbă, pe un ton funebru.

— Asta din pricină că jumătate din ei nu au nimic; sunt nişte chiulangii care crapă de sănătate.

În tot cursul zilei, în timp ce-şi vizită pacienţii, Andrew se frământa în legătură cu certificatele. Vizitele sale nu erau uşor de făcut, deoarece el nu cunoştea împrejurimile, străzile nu-i erau familiare şi, în câteva rânduri, trebui să se înapoieze şi să facă de două ori acelaşi drum. În plus, sectorul său, în orice caz cea mai mare parte din el, se găsea pe povârnişul acelei coline Mardy la care făcuse aluzie Tom Kettles, şi aceasta însemna un urcuş greu, între două rânduri de case.

Încă înainte de prânz, drept urmare a gândurilor care-l frământau, se văzu silit să ia o hotărâre neplăcută. Nu putea sub niciun motiv să elibereze un certificat fals. Se duse la policlinică pentru consultaţiile de seară, cu o cută îngrijorată, dar şi hotărâtă între sprâncene.

Oamenii se îmbulzeau, parcă în număr şi mai mare decât la consultaţiile de dimineaţă. Şi primul pacient care intră era o matahală de om înecată în grăsime care duhnea a bere şi care părea a nu fi făcut o zi întreagă de muncă în toată viaţa lui. Părea să fie cam de vreo

cincizeci de ani şi-l privea pe Andrew cu ochi mici, porcini, clipind într-una.

— Certificat, spuse el fără multe fasoane.

— Pentru ce? întrebă Andrew.

— ’stagmus, răspunse el, întinzând mâna. Mă cheamă Chenkin, Ben Chenkin.

Tonul cu care vorbea, îl făcu pe Andrew să-l privească pe Chenkin cu o bruscă supărare. Chiar dintr-o cercetare superficială, era convins că omul nu suferă de nistagmus. Mai mult, era foarte conştient – chiar fără a-şi aminti aluzia lui Gadge – că unii dintre aceşti mineri bătrâni, aruncând de fiecare dată vina pe „nistagmus” obţineau ani şi ani de zile la rând, îndemnizaţii la care nu aveau dreptul. Totuşi, deoarece îşi adusese oftalmoscopul cu el în seara aceasta, Andrew voi să se convingă şi se ridică de pe scaun.

— Dezbracă-te!

De data asta Chenkin întrebă:

— Pentru ce?

— Pentru că vreau să te examinez.

Ben Chenkin îl privi cu gura căscată. Atât cât îşi amintea el, nu fusese examinat niciodată, în cei şapte ani de serviciu ai doctorului Leslie. În silă, posomorât, el îşi scoase haina, fularul, cămaşa sa cu dungi roşii şi albastre, lăsând să se vadă un piept păros, înecat în grăsime.

Andrew îl cercetă îndelung şi cu atenţie, stăruind mai ales asupra ochilor şi examinând cu grijă amândouă retinele, cu ajutorul micului său bec electric. Apoi îi spuse cu asprime:

— Îmbracă-te, Chenkin!

Se aşeză şi luând tocul începu să scrie un certificat.

— Aha, aruncă bătrânul, ştiam că ai să mi-l dai!

— Următorul, strigă Andrew.

Chenkin smulse aproape formularul trandafiriu din mâna lui Andrew şi plecă triumfător din dispensar.

Cinci minute mai târziu era înapoi; verde la faţă, răgea ca un taur, şi îşi croi drum printre oamenii care aşteptau

pe bancă.

— Daţi-mi drumul înăuntru! Ia te uită ce mi-ai făcut! Hei, ce înseamnă asta? şi flutură certificatul sub nasul lui Andrew.

Andrew se făcu că citeşte formularul pe care scrisese cu mâna lui: *„Certific prin prezenta că Ben Chenkin suferă de efectele unui exces de rachiu de malţ, dar este perfect apt de muncă. Semnat: doctor Andrew Manson.”*

— Ei şi? întrebă el.

— ’stagmus! strigă Chenkin. Certificat pentru ’stagmus. Nu poţi să faci pe nebunul cu mine! De cincisprezece ani am ’stagmus.

— Acum nu-l mai ai, răspunse Andrew.

Mulţimea pacienţilor se îngrămădise în uşa deschisă. Manson zări capul lui Urquhart, iţindu-se curios din camera cealaltă şi pe Gadge, care privea încântat scandalul, stând îndărătul ghişeului său.

— Te întreb pentru ultima oară: îmi dai un certificat pentru ’stagmus? răcni Chenkin.

Andrew îşi ieşi din sărite.

— Nu-ţi dau – şi ieşi de aici, înainte să te dau afară.

Ben îşi umflă pieptul. Părea că e gata să dea cu Andrew de toţi pereţii. Apoi plecă ochii, se întoarse şi, bodogănind insulte grosolane, ieşi din policlinică.

În clipa în care Andrew se pregătea să plece, Gadge ieşi din laborator şi se apropie de el, frecându-şi mâinile cu o plăcere melancolică.

— Ştii pe cine l-ai dat afară? Pe Ben Chenkin. Fiul lui e mare grangur în comitet.

V

Senzaţia produsă de cazul Chenkin fu enormă şi se răspândi ca fulgerul în sectorul lui Manson. Unii îşi dădură cu părerea că „bine i-a făcut”, ba câţiva merseră atât de departe, încât spuseră că „foarte bine i-a făcut” lui Ben,

deoarce nu l-a mai încurajat să chiulească şi la trimis la lucru. Dar majoritatea era de partea lui Ben. Toate „cazurile de compensaţie” – toţi cei care obţineau compensaţii pentru incapacitate de muncă – erau deosebit de îndârjiţi împotriva noului doctor. În timp ce-şi făcea vizitele, Andrew simţea privirile lor întunecate îndreptate înspre el. Iar seara, la policlinică, avu de înfruntat o manifestare şi mai gravă de impopularitate.

Deşi, în principiu, fiecărui asistent i se aloca un sector, muncitorii din acel sector aveau totuşi dreptul să-şi aleagă în mod liber medicul. Fiecare om avea o fişă şi, cerând acea fişă şi înmânând-o unui alt doctor, putea să facă transferul. La această umilinţă fu supus Andrew. În fiecare seară din acea săptămână, oameni pe care nu-i văzuse niciodată, veniră la policlinică – afară de unii care, preferând să nu aibă de-a face cu dânsul, îşi trimiseră soţiile – pentru a-i spune, fără să se uite la el: „Dacă nu vă supăraţi, domnule doctor, daţi-mi vă rog fişa mea”.

Suferinţa, ruşinea pe care o resimţea în clipa când se ridica pentru a lua fişa din cutia de pe biroul lui, era intolerabilă. Şi fiecare fişă pe care o înapoia micşora cu zece şilingi salariul său.

Sâmbătă seara, Urquhart îl invită la el acasă. Bătrânul, pe ale cărui trăsături iritate citise parcă toată săptămână un fel de scuză, îi arătă la început comorile adunate în cursul celor patruzeci de ani de practică. Avea vreo zece viori gălbui atârnate pe pereţi, toate făcute de mâna lui, dar acestea nu erau nimic, în comparaţie cu excepţionala sa colecţie de porţelanuri vechi englezeşti.

Era într-adevăr o colecţie admirabilă: Spode, Wedgwood, Crown Derby, şi mai presus de toate vechiul Swansea – se găseau toate aici. Farfurii şi căni, cupe, ceşti şi vaze, umpleau fiecare cameră din casa lui şi invadaseră până şi baia, dându-i posibilitatea lui Urquhart, în timp ce-şi făcea toaleta, să privească cu mândrie un serviciu de ceai original, cu model „de salcie”.

Porţelanurile erau într-adevăr pasiunea vieţii lui

Urquhart şi el ajunsese un bătrân şi îndemânatic maestru în arta delicată a dobândirii acestor obiecte. Ori de câte ori vedea o „piesă frumoasă” – după expresia lui – în locuinţa unui pacient, el făcea vizită după vizită, cu un zel neobosit, aţintindu-şi tot timpul ochii cu un fel de stăruinţă fervent asupra obiectului râvnit, până ce, în desperare de cauză, stăpâna casei îi spunea:

— Domnule doctor, după cât se pare, vă place grozav de mult obiectul ăsta? Nu pot face altceva decât să vi-l ofer.

La care Urquhart protesta cu aerul cel mai virtuos, apoi îşi ducea acasă trofeul înfăşurat în ziar şi, jucând de bucurie, îl aşeza cu gingăşie pe unul din rafturi.

Bătrânul era considerat în oraş ca o fire ciudată. El pretindea că are şaizeci de ani, dar probabil că depăşise vârsta de şaptezeci, poate că se apropia de optzeci. Tare ca stejarul, mergând numai pe jos, el parcurgea distanţe de necrezut, înjura pacienţii ca un birjar, dar putea să fie în acelaşi timp gingaş ca o femeie. Trăia singur, de la moartea soţiei sale care răposase cu unsprezece ani în urmă, şi se hrănea aproape exclusiv cu supă din conserve.

În seara aceea, după ce-şi prezentă plin de mândrie colecţia, îi spuse pe neaşteptate lui Andrew, cu un aer necăjit:

— Ce dracu’, omule, n-am nevoie de niciunul din pacienţii dumitale! Îmi ajung ai mei. Dar ce pot să fac, dacă vin să-mi bată capul? Nu se pot duce toţi la policlinica cealaltă, e prea departe.

Andrew se înroşi, nu avea nimic de spus.

— Trebuie să fii mai atent, dragul meu, continuă Urquhart cu un ton mai blând. Da, ştiu, ştiu, vrei să dărâmi zidurile Babilonului. Şi eu am fost tânăr odată, dar totuşi ia-o mai încet, mai cu grijă şi uită-te bine, înainte de sări. Noapte bună! Complimente soţiei dumitale!

Cuvintele lui Urquhart îi rămăseseră în minte, aşa că Andrew se strădui din răsputeri să procedeze cu

prudenţă. Dar, în ciuda eforturilor sale, numaidecât după aceea se produse o catastrofă şi mai mare.

În lunea următoare avu o vizită de făcut la locuinţa lui Thomas Evans, din strada Cefan. Evans era muncitor la haveză, la mina din Aberalaw şi-şi vărsase un ceainic cu apă fierbinte peste braţul stâng. Arsura era serioasă şi deosebit de gravă, acoperind o suprafaţă mare, în regiunea cotului. Când Andrew sosi, el constată că sora de serviciu, care se aflase prin vecinătate în momentul accidentului, făcuse un pansament cu ulei de in, după care îşi continuase vizitele.

Andrew examină braţul, stăpânindu-şi cu grijă groaza, în faţa pansamentului murdar. Cu coada ochiului, se uită la sticla cu ulei de in astupată cu un dop făcut dintr-un ziar şi conţinând un lichid alburiu, infect, în care aproape că puteai să vezi microbii foind cu milioanele.

— Sora Lloyd m-a pansat bine, ai doctore? întrebă nervos Evans.

Era un tânăr nervos, cu ochii negri, iar soţia lui care stătea lângă el, urmărindu-l cu atenţie pe Andrew, era şi dânsa nervoasă şi semăna oarecum cu bărbatul ei.

— Minunat pansament, răspunse Andrew, afectând un mare entuziasm. Rar am văzut unul mai bine făcut. Dar desigur, este un pansament de prim ajutor. Acum o să încercăm cu puţin acid picric.

Ştia că dacă nu utilizează repede antisepticul, braţul se va infecta aproape cu siguranţă şi atunci... doar Dumnezeu ar mai fi putut salva articulaţia cotului!

Soţii Evans îl priviră cu un aer neîncrezător în timp ce, cu o grijă scrupuloasă, el curăţă braţul şi-l acoperi cu un pansament umezit cu acid picric.

— Aşa! exclamă dânsul. Nu este mai bine în felul ăsta?

— Nu ştiu! răspunse Evans. Sunteţi sigur că o să mă fac bine, domnule doctor?

— Absolut sigur, spuse Andrew cu un zâmbet încurajator. Lasă asta pe seama sorei şi a mea.

Înainte-de a pleca lăsă sorei un scurt bileţel, dându-şi o

deosebită osteneală să procedeze cu tact şi înţelegere, să ţină seama de sentimentele ei. Îi mulţumea pentru admirabilul ajutor dat şi o ruga să continue cu pansamentul cu acid picric, ca măsură împotriva eventualelor infecţii. Apoi închise cu grijă plicul.

În dimineaţa următoare, când sosi la locuinţa lui Evans, văzu că pansamentul lui cu acid picric fusese aruncat pe foc şi braţul era din nou bandajat cu ulei de in. Sora îl aştepta gata de luptă.

— Aş vrea să ştiu ce înseamnă toate astea? Ceea ce fac eu nu vă mulţumeşte, domnule doctor!

Era o femeie vârstnică, grasă, cu părul cărunt şi nepieptănat, cu trăsături obosite şi vădit iritată. Abia putea să vorbească, de tare ce i se zbătea pieptul.

Andrew simţi un gol în inimă, dar se stăpâni cu putere şi se sili să zâmbească.

— Hai, hai, soră, nu mă înţelege greşit. Ce ar fi să stăm niţeluş de vorbă în odaia cealaltă?

Sora luă un aer rigid şi-şi îndreptă privirea spre colţul unde Evans şi soţia lui, de fustele căreia se agăţa o fetiţă de vreo trei ani, ascultau alarmaţi privindu-i cu ochi mari.

— Nici prin gând nu-mi trece, o să stăm de vorbă aici. Nu am nimic de ascuns. Conştiinţa mea este curată. La Aberalaw m-am născut şi am crescut, aici am mers la şcoală, aici m-am măritat, aici am născut copiii, aici am rămas văduvă, aici în sector am lucrat douăzeci de ani ca soră şi nimeni nu mi-a spus vreodată să nu întrebuinţez ulei de in, pentru arsuri sau opăreli.

— Stai soră şi ascultă, stărui Andrew, uleiul de in este poate foarte bun, în felul lui, dar aici este pericol mare de anchilozare. Ca să-i arate ce vrea să spună, îi luă cotul şi-l înţepeni. Iată de ce vreau să încerci cu pansamentul meu.

— Nu am auzit niciodată de doctoria asta. Domnul doctor Urquhart nu o foloseşte, asta i-am spus-o şi domnului Evans. Nu sunt pentru născocirile astea noi, ale cuiva care nu este aici nici de o săptămână.

Lui Andrew i se uscaseră buzele. Era tulburat şi-l

îmbolnăvea gândul la viitoarele complicaţii, la repercusiunile pe care le va avea această scenă. Căci sora, care mergea din casă în casă şi-şi spunea pretutindeni părerea, era o persoană cu care era primejdios să te pui rău. Dar nu putea, nu avea curajul să pună în primejdie bolnavul, continuând acest tratament infect. De aceea răspunse cu o voce înceată:

— Dacă nu faci pansamentul, soră, am să vin eu dimineaţa şi seara şi am să-l fac singur.

— În ce mă priveşte pe mine, nu aveţi decât, declară sora Lloyd cu ochii umeziţi dintr-o dată, şi sper că Thomas Evans o să scape cu viaţă.

În clipa următoare, se năpusti afară.

Într-o tăcere de moarte, Andrew scoase iar pansamentul şi pierdu o jumătate de oră, spălând şi îngrijind cu răbdare braţul vătămat. Când părăsi casa, promise să se înapoieze la nouă.

Dar în aceeaşi seară, când pătrunse în camera de consultaţie a policlinicii, prima persoană pe care o văzu fu doamna Evans. Era albă la faţă şi ochii ei negri şi speriaţi evitau să-l privească.

— Domnule doctor, bâigui ea, îmi pare rău că vă deranjez, dar vreau să-mi daţi fişa lui Tom.

Un fel de deznădejde îl copleşi pe Andrew. Se ridică de pe scaun fără să scoată o vorbă, căută fişa lui Thomas Evans şi i-o dădu femeii.

— Înţelegeţi, domnule doctor, nu... nu mai trebuie să veniţi la noi.

— Înţeleg, doamnă Evans, răspunse el cu o voce tremurătoare. Apoi, în timp ce ea se îndrepta spre uşă, Andrew o întrebă, nu putu să nu o întrebe: Iar i s-a pus ulei de in?

Doamna Evans înghiţi în sec, dădu afirmativ din cap şi plecă.

După ce termină consultaţiile, Andrew care de obicei fugea acasă în maximum de viteză, străbătu încet drumul până la *Vale* View. „Un triumf, se gândi el cu amărăciune,

un triumf al metodei ştiinţifice! Şi pe urmă, sunt cinstit sau pur şi simplu neîndemânatic? Neîndemânatic şi prost, prost şi neîndemânatic!”

În tot timpul cinei nu rosti niciun cuvânt. Dar după aceea, în salonul acum mobilat confortabil, stând pe divan alături de Christine, în faţa focului vesel, el îşi rezemă capul de pieptul ei tânăr şi gemu.

— Ah, iubito, am ratat îngrozitor începuturile noastre aici.

În timp ce ea îl consola, mângâindu-i cu duioşie fruntea, Andrew simţi cum îi dau lacrimile.

VI

Iarna sosi devreme şi pe neaşteptate, cu o ninsoare puternică. Abia se apropiau de mijlocul lui octombrie, dar Aberalaw era situat la o altitudine atât de mare, încât geruri cumplite se abătură asupra oraşului, aproape înainte ca frunzele să fi căzut de pe copaci. Fulgi uşori de zăpadă căzură în tăcere în timpul nopţii şi când Christine şi Andrew se deşteptară, totul era de un alb strălucitor. Printr-o spărtură a gardului de lemn dărăpănat intrase o herghelie de ponei de munte, care se adunaseră lângă uşa din spatele casei. De jur împrejurul orăşelului Aberalaw, pe întinsul podişurilor acoperite de păşuni, aceste animale sălbatice, mici şi negre, rătăceau în număr mare, fugind la apropierea omului. Dar când cădea zăpada, foamea îi mâna jos până la marginea oraşului.

În tot timpul iernii, Christine dădu poneilor de mâncare. La început ei se fereau de dânsa, sfioşi şi stângaci, dar în cele din urmă ajunseră să-i mănânce din palmă. Unul dintre ei îndeosebi se împrieteni cu ea. Era cel mai mic dintre toţi, un căluţ cu coama neagră şi deasă şi cu o privire vicleană. Nu era mai mare ca un câine ciobănesc şi-l botezară Negrişor.

Poneii mâncau orice: resturi de pâine, coji de cartofi şi

de mere, ba chiar şi de portocale. O dată, ca să se distreze, Andrew îi oferi lui Negrişor o cutie goală de chibrituri. Negrişor o mestecă, apoi îşi linse buzele ca un mâncău care avusese parte de o trufanda.

Deşi erau atât de săraci, deşi aveau multe de îndurat, Christine şi Andrew erau fericiţi. Andrew avea doar câţiva penny pe care să-i sune în buzunar, dar datoria către Fundaţia Glen era aproape toată plătită şi ratele pentru mobilă erau achitate cu regularitate. În ciuda aparentei ei fragilităţi şi lipse de experienţă, Christine – ca toate femeile din Yorkshire – era bună gospodină. Cu ajutorul unei fete numită Jenny, fiica unui miner din vecinătate şi care venea zilnic, pentru câţiva şilingi pe săptămână, ea ţinea casa curată ca un pahar. Deşi patru dintre camere rămaseră nemobilate şi încuiate cu discreţie, Christine făcu din *Vale View* un cămin. Când Andrew se înapoia acasă obosit, aproape frânt de o lungă zi de muncă, ea îi servea o mâncare caldă care îl punea repede pe picioare.

Activitatea lui Andrew era nespus de grea. Vai! – nu pentru că avea mulţi pacienţi, ci din cauza zăpezii, a ascensiunilor dificile în cartierele mai înalte ale circumscripţiei sale, din pricina marilor distanţe dintre locuinţele bolnavilor. Când drumurile se dezgheţau şi se transformau în adevărate mocirle, pentru a îngheţa apoi din nou peste noapte, mersul pe jos era istovitor. Venea atât de des cu manşetele pantalonilor leoarcă de apă, încât Christine îi cumpără nişte jambiere. Seara, când se prăbuşea epuizat în fotoliu, ea îngenunchea şi-i scotea jambierele şi bocancii lui grei, apoi îi dădea papucii. Pentru ea acesta era un act nu de servitute, ci de dragoste.

Oamenii erau mai departe bănuitori, dificili. Toate neamurile lui Chenkin – şi erau numeroase, căci prin aceste văi sunt frecvente căsătoriile între aceleaşi familii – se solidarizaseră într-un front ostil lui. Sora Lloyd era duşmana lui făţişă şi înverşunată şi îl vorbea de rău faţă de femeile din împrejurimi, ori de câte ori lua ceaiul prin

casele pe care le vizita. În plus, avea de luptat cu o enervare crescândă pricinuită de faptul că doctorul Llewellyn îl folosea ca anestezist mult mai des decât socotea el că ar fi fost corect. Andrew nu era prea încântat să dea anestezia. Era o muncă mecanică şi care cerea o fire specială, un temperament calm şi măsurat, aşa cum, fără doar şi poate, nu era el. Nu avea nimic împotrivă să asiste pe propriii săi pacienţi. Dar când se trezea rechiziţionat trei zile pe săptămână, pentru cazuri pe care nu le văzuse niciodată înainte, începu să considere că duce o povară care ar fi trebuit să revină altuia. Nu îndrăznea să rişte însă un protest, fiindu-i pur şi simplu frică să nu-şi piardă slujba.

Totuşi într-o zi de noiembrie, Christine observă că ceva neobişnuit îl tulbura. În seara aceea el intră în casă fără să o salute cu voioşie ca de obicei, deşi se prefăcu că este liniştit. Ea îl iubea prea mult ca să nu-şi dea seama, după cuta adâncă pe care o avea între sprâncene şi din zeci de alte semne mărunte, că Andrew primise o lovitură neaşteptată.

În timpul mesei Christine nu spuse nimic, iar după aceea se apucă să coasă ceva lângă foc. El stătea lângă dânsa, muşcându-şi pipa, apoi pe neaşteptate declară:

— Nu pot să sufăr văicărelile, Christine, şi am oroare să te plictisesc. Dumnezeu mi-e martor că încerc să nu-ţi împărtăşesc necazurile mele!

Ţinând seama de faptul că-şi descărca inima în faţa ei în fiecare seară, această afirmaţie era deosebit de amuzantă. Dar Christine nu zâmbi şi el continuă:

— Cunoşti spitalul, draga mea. Îţi aduci aminte că l-am vizitat încă în prima seară. Îţi aduci aminte că mi-a plăcut şi că am tot vorbit despre posibilităţile şi şansele de a face treabă bună aici. Mi-am închipuit o grămadă de lucruri, nu-i aşa, draga mea? Îmi făceam planuri măreţe în legătură cu micul spital din Aberalaw.

— Da, ştiu asta!

El continuă cu un ton glacial:

— N-ar fi trebuit să-mi fac iluzii. Nu este spitalul din Aberalaw. Este spitalul lui Llewellyn.

Christine tăcu, cu ochii plini de îngrijorare, aşteptând de la el explicaţii.

— Am avut azi-dimineaţă un caz, Chris! vorbi el repede înfierbântându-se. Remarcă, te rog, că zic *am avut!* Era o adevărată pneumonie apicală precoce şi încă la un muncitor de la mina de antracit. Ţi-am spus adesea cât de mult mă interesează condiţiile lor pulmonare. Sunt absolut sigur că acesta este un mare domeniu de cercetări. Mi-am spus: iată primul meu caz de spital, o şansă reală de a face un studiu ştiinţific. L-am chemat la telefon pe Llewellyn şi l-am rugat să vadă pacientul împreună cu mine ca să-l pot interna în spital!

Se opri ca să tragă repede aer în piept, apoi continuă în grabă.

— Ei bine, Llewellyn a venit cu limuzină cu tot, foarte amabil, aşa cum îl ştii, a făcut un examen extrem de amănunţit, căci îşi cunoaşte meseria, ţi-o spun eu, este un medic clasa-ntâi. A confirmat diagnosticul, după ce a scos în evidenţă unul sau două lucruri pe care eu le trecusem cu vederea şi a fost absolut de acord să-l internez pe pacient în spital – numaidecât. Am început să-i mulţumesc, spunându-i cât de bine îmi pare că voi putea veni la spital şi că voi avea un prilej atât de bun pentru a urmări acest caz deosebit. – Se opri din nou cu dinţii strânşi. – Auzind acestea, Llewellyn m-a privit foarte prieteneşte, Chris, foarte drăguţ: „Nu e nevoie să-ţi dai osteneala să vii, Manson, mi-a spus el. Acum am să-l îngrijesc *eu.* Nu putem să vă îngăduim vouă, asistenţilor, să tropăiţi prin saloanele noastre – şi aici s-a uitat la jambierele mele – cu bocancii voştri ghintuiţi…”

Andrew se întrerupse cu o exclamaţie înăbuşită.

— Ah, ce rost mai are să spun ce a mai urmat! Totul se rezumă la asta: Pot să mă duc în bucătăriile minerilor în impermeabilul meu şiroind de ploaie şi cu bocancii murdari, pot să-mi examinez toţi pacienţii la o lumină

proastă şi să-i tratez în condiţii mizerabile, dar când este vorba de spital... acolo mi se cere numai să dau eterul la anestezie.

Fu întrerupt de soneria telefonului. Privindu-l cu simpatie, Christine se ridică, după o clipă, pentru a răspunde. Andrew o auzi vorbind în hol. Apoi ea se înapoie şi i se adresă şovăitoare:

— Doctorul Llewellyn este la telefon. Îmi... îmi pare grozav de rău, dragul meu, dar te cheamă mâine dimineaţă la unsprezece pentru... pentru anestezie.

El nu răspunse, dar rămase deznădăjduit, cu capul plecat şi sprijinit în pumnii strâns încleştaţi.

— Ce să-i spun, dragul meu? şopti îngrijorată Christine.

— Spune-i să se ducă la dracu'! strigă el. Apoi, trecându-şi mâna peste frunte: Nu, nu, spune-i că am să fiu acolo la unsprezece – surâse cu amărăciune – la unsprezece *precis.*

Când se înapoie, în cameră, ea îi aduse o ceaşcă cu cafea fierbinte, una dintre intervenţiile ei eficace în lupta cu stările lui de depresiune.

În timp ce-şi bea cafeaua, Andrew încercă să schiţeze un zâmbet.

— Sunt atât de fericit aici cu tine, Chris, numai dacă munca ar merge cum trebuie! O, recunosc că nu este nimic strict personal sau neobişnuit în felul în care Llewellyn îmi interzice să intru în spital. Aşa se întâmplă şi la Londra, şi în toate spitalele mari. Acesta este sistemul folosit pretutindeni. Dar de ce trebuie să fie aşa, Chris? De ce trebuie ca doctorului să i se smulgă pacientul, atunci când intră în spital? În felul acesta el pierde cazul – e tot una ca şi cum ar fi pierdut pacientul. Asta face parte din sistemul nostru afurisit de specialişti şi de medici care practică medicina generală, dar este un sistem prost, foarte prost! Dumnezeule, de ce îţi ţin eu cuvântarea asta? Parcă nu am avea destul cu necazurile noastre! Când mă gândesc cum am început aici! Câte voiam să fac! Şi în loc de asta, un eşec după altul!

Dar la sfârşitul săptămânii el primi o vizită neaşteptată. Destul de târziu, atunci când el şi Christine se pregăteau să se ducă la culcare, se auzi clopoţelul de la uşă. Era Owen, secretarul asociaţiei.

Andrew păli: dintre toate, vizita secretarului i se părea evenimentul de cel mai rău augur, momentul culminant al acestor luni de lupte şi înfrângeri. Oare dorea comitetul să-i ceară demisia? Oare avea să fie concediat, aruncat în stradă împreună cu Christine, ca un nenorocit, un incapabil? Inima i se strânse în timp ce privea chipul slab şi sfios al secretarului. Apoi inima i se umflă de uşurare şi bucurie, atunci când Owen scoase o fişă galbenă.

— Îmi pare rău că vin atât de târziu, doctore Manson, dar am fost reţinut până acum la birou şi nu am avut timp să merg la policlinică. Mă întrebam dacă ai fi de acord să accepţi fişa mea medicală? Ar putea părea curios că tocmai eu, care sunt secretarul Asociaţiei, nu mi-am dat osteneala să aranjez chestia asta. Ultima oară când am fost la doctor, locuiam la Cardiff. Dar acum, dacă mă accepţi, aş fi foarte fericit să fiu pe lista dumitale.

Andrew abia putu să vorbească. Dăduse înapoi, cu strângere de inimă, atât de multe din aceste fişe, încât acum, faptul că primea una, şi încă aceea a secretarului însuşi, îl copleşi de fericire.

— Îţi mulţumesc, domnule Owen, sunt... sunt încântat să te am pe lista mea.

Christine, care ieşise şi ea în hol, se amestecă repede în vorbă:

— N-ai vrea să intri, domnule Owen?

Deşi protestă că-i deranjează, secretarul păru totuşi doritor să se lase convins să intre în salon. Aşezat într-un fotoliu, cu ochii aţintiţi asupra focului, răspândea în juru-i o extraordinară linişte. Nici hainele sale, nici felul în care vorbea, nu îl deosebeau de un muncitor obişnuit. Timp de câteva clipe păru că-şi pune rânduială în gânduri, apoi spuse:

— Îmi pare bine că am prilejul să stau de vorbă cu

dumneata, doctore. Nu fi necăjit, dacă la început te loveşti de unele răutăţi! Oamenii de aici sunt cam aspri, dar sunt buni la inimă. Au să se apropie de dumneata, după o bucată de vreme. Au să se apropie, fără doar şi poate!

Înainte ca Andrew să poată spune ceva, el continuă:

— Ai auzit ce i s-a întâmplat lui Thomas Evans? Nu? Îi merge foarte rău cu braţul. Bietul de el, doctoria aceea împotriva căreia ai fost dumneata a avut exact urmările de care te-ai temut. Cotul îi este acum ţeapăn şi îndoit, nu mai poate să-şi folosească braţul şi din pricina asta şi-a pierdut slujba la mină. Şi deoarece s-a opărit la el acasă, nu primeşte niciun ban îndemnizaţie.

Andrew murmură câteva cuvinte de regret. Nu-i purta pică lui Evans. Simţea numai o adâncă tristeţe, constatând că un accident atât de simplu avea, în mod inutil, urmări atât de grave.

Owen tăcu din nou, apoi, cu o voce liniştită începu să le povestească despre propriile lui începuturi grele, despre felul cum muncise în mină ca băiat de paisprezece ani, despre şcoala serală pe care o urmase şi despre progresele pe care le făcuse treptat. Învăţase dactilografia şi stenografia şi în cele din urmă căpătase postul de secretar al Asociaţiei.

Andrew înţelegea că întreaga viaţă a lui Owen era închinată îmbunătăţirii vieţii muncitorilor. El îşi iubea munca în cadrul Asociaţiei, deoarece era o expresie a idealului său, dar dorea mai mult decât nişte simple servicii medicale. El dorea case mai bune, condiţii de igienă mai bune, condiţii mai bune de muncă şi de securitate – nu numai pentru mineri, ci şi pentru familiile lor. Le cită coeficientul de mortalitate în rândul soţiilor minerilor, coeficientul de mortalitate infantilă. Toate aceste cifre, toate aceste fapte le ştia pe dinafară.

Dar nu dorea numai să vorbească, ci ştia să şi asculte. Zâmbi atunci când Andrew îi povesti întâmplarea cu conducta de apă şi cu epidemia de febră tifoidă de la

Blaenelly. Se arătă foarte interesat de părerea că muncitorii din minele de antracit erau mai susceptibili de afecţiuni pulmonare, decât alţi muncitori din subteran.

Stimulat de prezenţa lui Owen, Andrew se lansă în acest subiect cu multă înflăcărare. Ca rezultat al multor examene amănunţite era uimit de marele procentaj de muncitori din minele de antracit care suferau de forme insidioase de afecţiuni pulmonare. La Blaenelly mulţi dintre minerii care veneau la el să se plângă de tuse sau de „puţină flegmă în gâtlej" erau în realitate cazuri incipiente sau avansate de tuberculoză pulmonară. Şi acelaşi lucru îl găsea şi aici. Andrew începu să se întrebe, dacă nu cumva era o legătură directă între meserie şi boală.

— Înţelegi ce vreau să spun? întrebă el pasionat. Aceşti oameni lucrează inhalând toată ziua praf de piatră, foarte dăunător în filoanele tari. Bănuiesc că praful ăsta e dăunător, le înfundă plămânii. Cei din abataje, de exemplu, care îl inspiră într-o măsură foarte mare, par să contracteze boala mai des decât, să spunem, vagonetarii. O, s-ar putea să mă înşel, dar nu cred! Şi ceea ce îmi dă ghes tot mai mult, este faptul că abordez un domeniu de care nu s-a prea ocupat nimeni. Pe lista Ministerului Muncii nu este menţionată o atare maladie profesională. Când oamenii aceştia cad la pat, ei nu primesc nicio lescaie ca îndemnizaţie.

Din ce în ce mai interesat, Owen se apleca înainte şi o vie emoţie anima obrajii lui palizi.

— Doamne Dumnezeule, doctore, spui nişte lucruri! De multă vreme nu am auzit ceva atât de important.

Începură să discute cu înflăcărare problema. Când secretarul se ridică să plece, era târziu. Cerându-şi iertare că rămăsese atât de mult, el stărui din toată inima ca Andrew să-şi continuie cercetările, făgăduindu-i tot ajutorul de care era în stare.

După ce uşa casei se închise la plecarea lui Owen, acesta lăsă în urmă-i o caldă impresie de sinceritate. Şi,

ca şi la şedinţa comitetului, când i se dăduse postul, Andrew se gândi: „Acest om mi-e prieten”.

VII

Vestea că secretarul îşi încredinţase fişa sa lui Andrew se răspândi repede în circumscripţie şi contribui enorm la stăvilirea valului crescând de impopularitate a noului doctor.

În afară de avantajele materiale ce le redobândeau, atât Christine cât şi Andrew se simţiră mai bine după vizita lui Owen. Până acum societatea din Aberalaw îi ignorase complet pe amândoi. Deşi Christine nu vorbea niciodată despre asta, erau momente, în timpul lungilor absenţe ale lui Andrew, plecat să-şi viziteze pacienţii, când ea se simţea foarte singuratică. Soţiile funcţionarilor superiori ai Companiei erau prea conştiente de propria lor importanţă, pentru a veni în vizită la soţiile medicilor asistenţi. Doamna Llewellyn, care le făgăduise o afecţiune nemuritoare şi încântătoare excursii cu automobilul la Cardiff, îşi lăsă cartea de vizită într-o zi când Christine era plecată, iar după aceea nu se mai auzi nimic despre dânsa. Soţiile doctorilor Medley şi Oxborrow, de la policlinica din est, prima un fel de iepuraş alb şi puţin afectuos, cea de a doua o fanatică deşirată, care era în stare să vorbească ceasuri în şir – ceea ce era uşor de urmărit privind arătătoarele pendulei stil Regenţă, cumpărată de ocazie! – despre misiunile religioase în Africa Occidentală, se dovediseră foarte puţin atrăgătoare. Părea într-adevăr că nu există nicio comunitate de vedere, niciun raport social între medicii asistenţi sau soţiile lor. Erau indiferenţi, umili şi, judecând după relaţiile în care se aflau cu cei din oraş, chiar ignoraţi.

Într-o după-amiază de decembrie, pe când se înapoia acasă pe drumul lăturalnic care ducea de-a lungul crestei

dealului, Andrew văzu venind spre el un tânăr cam de aceeaşi vârstă cu dânsul, slab, dar ţinându-se foarte drept. Îl recunoscu numaidecât: era Richard Vaughan. Prima lui pornire fu să treacă pe partea cealaltă a străzii pentru a-l evita. Dar după aceea se gândi întărâtat: la ce bun? Puţin îmi pasă de el.

Se pregăti să treacă pe lângă Vaughan cu privirea aţintită în altă parte, când, spre surpriza lui se auzi strigat de o voce prietenoasă, aproape glumeaţă:

— Bună ziua! Dumneata eşti tipul care l-ai trimis pe Ben Chenkin înapoi la muncă, nu-i aşa?

Andrew se opri, ridicându-şi ochii cu precauţiune; părea că vrea să spună: „Ei şi ce? Nu am făcut-o pentru dumneata!” Deşi răspunse foarte politicos, el îşi zise că nu era dispus să se lase luat de sus nici măcar de fiul lui Edwin Vaughan. Familia Vaughan era de fapt proprietara Companiei din Aberalaw, încasând toate veniturile minelor din vecinătate. Erau oameni bogaţi, exclusivişti, inaccesibili. Acum când bătrânul Edwin se retrăsese la moşia sa de lângă Brecon, Richard, unicul său fiu, preluase conducerea Companiei. De curând căsătorit, el îşi clădise o casă mare şi modernă care domina oraşul.

Ciupindu-şi mustaţa sa rară, Richard spuse, privindu-l pe Andrew:

— Mi-ar fi plăcut să văd mutra lui moş Ben.

— Nu am găsit-o deosebit de amuzantă.

Vaughan strâmbă din buze, acoperindu-şi gura cu mâna la această ripostă care dovedea cât de ţeapănă este mândria scoţiană. El spuse pe un ton voit nepăsător:

— Sunteţi cei mai apropiaţi vecini ai noştri. Nevastă-mea, care în săptămânile astea a fost plecată în Elveţia, o să vă facă o vizită, acum că v-aţi instalat.

— Mulţumesc! răspunse Andrew tăios pornind mai departe.

În seara aceea, la ceai, îi povesti Christinei, cu ironie, întâmplarea:

— Ce i-o fi trecut prin cap, ia spune-mi? L-am văzut

întâlnindu-l pe Llewellyn pe stradă şi abia s-a îndurat să dea din cap. Poate că-şi închipuie că o să mă convingă să-i trimit încă vreo câţiva muncitori înapoi, la lucru, în minele lui afurisite.

— Ei, ei, Andrew – protestă Christine – ăsta e un cusur al tău: eşti bănuitor, îngrozitor de bănuitor cu oamenii.

— Cred şi eu că am să fiu bănuitor cu ăsta. Un înfumurat nesuferit, putred de bogat, care arborează o cravată studenţească[11] sub mutra lui urâtă. „Nevastă-mea a chiuit în Alpi în timp ce voi aţi tras pe dracu' de coadă pe dealul Mardy. O să vină în vizită la nevasta dumitale!" Hm! O şi văd venind la noi! Şi chiar dacă vine – Andrew o privi deodată dârz pe Christine – vezi, ai grijă şi n-o lăsa să te ia de sus.

Christine răspunse cu un ton mai răstit ca oricând în aceste luni de miere:

— Cred că ştiu cum trebuie să mă port!

În ciuda prezicerilor lui Andrew, doamna Vaughan îi făcu o vizită Christinei şi rămase, după cât se părea, mult mai mult decât ar fi cerut simpla politeţe convenţională. Când Andrew sosi acasă seara, o găsi pe Christine veselă, cu obrajii uşor coloraţi şi cu înfăţişarea cuiva care s-a distrat bine. Ea răspunse foarte rezervată înţepăturilor lui ironice şi recunoscu că vizita doamnei Vaughan fusese reuşită.

— Îmi închipui că ai scos toată argintăria familiei – o luă el peste picior – cele mai bune porţelanuri, samovarul suflat cu aur? O! Şi o prăjitură de la Parry.

— Nu, răspunse ea netulburată, am mâncat pâine cu unt şi am folosit ceainicul cafeniu.

El înălţă din sprâncene cu un aer sarcastic.

— Şi i-a plăcut?

— Sper că da!

După această conversaţie pe Andrew îl sâcâi ceva, o emoţie pe care – chiar dacă ar fi vrut s-o analizeze – nu ar

[11] În culorile tradiţionale alr vechilor Universităţi (oxford, Cambridge, etc.).

fi putut-o defini pe deplin. Zece zile mai târziu, când doamna Vaughan îl chemă la telefon şi îl invită pe el şi pe Christine la masă, fu zguduit. Christine era în clipa aceea la bucătărie, unde făcea o tortă, aşa că el fu acel care răspunse la telefon.

— Regret, dar mi-e teamă că este imposibil. În fiecare seară am dispensar, până aproape de ora nouă.

— Dar cu siguranţă că duminica, nu? – Vocea ei era limpede şi fermecătoare. – Veniţi la cină duminica viitoare? Atunci, s-a aranjat! Vă aşteptăm!

El dădu fuga în bucătărie.

— Blestemaţii ăştia de granguri, prietenii tăi, ne-au agăţat pentru o masă. Nu putem să mergem! Sunt absolut convins că duminica viitoare, seara, o să am o naştere.

— Ia ascultă, Andrew Manson! – Ochii ei străluciseră la auzul invitaţiei, dar îi vorbi cu severitate. – Încetează cu prostiile. Suntem săraci şi toată lumea ştie asta. Tu porţi haine vechi şi eu fac pe bucătăreasa. Dar nu are nicio importanţă. Tu eşti doctor, şi încă un doctor bun, şi eu sunt soţia ta. – Expresia ei se îmblânzi pentru o clipă. – Mă asculţi? Da, s-ar putea să te surprindă, cunosc obligaţiile mele, din certificatul de căsătorie vârât în sertarul din fund al dulapului. Soţii Vaughan au o grămadă de bani, dar ăsta nu este decât un amănunt – pe lângă faptul că sunt oameni amabili, fermecători şi inteligenţi. Suntem nespus de fericiţi aici noi doi, dragul meu, dar trebuie să avem prieteni. De ce să nu fim prieteni cu Vaughanii, dacă ei doresc aceasta? Nu are de ce să-ţi fie ruşine că eşti sărac. Nu te mai gândi la bani, la situaţie şi la toate astea, şi învaţă să iei oamenii aşa cum sunt.

— Mă rog… bodogăni el.

Duminică o însoţi pe Christine cu o expresie de indiferenţă şi cu o aparentă docilitate, mulţumindu-se să spună din colţul gurii, în timp ce mergeau pe aleea bine întreţinută, pe lângă un teren de tenis nou:

— Probabil că n-au să ne lase înăuntru, când or să vadă că nu sunt în frac.

Dar în ciuda aşteptărilor sale, fură bine primiţi. Faţa urâtă şi osoasă a lui Vaughan surâdea ospitalieră deasupra unui recipient de argint pe care, dintr-un motiv inexplicabil, îl scutura cu violenţă. Doamna Vaughan îi salută cu o simplitate neafectată. Mai erau acolo alţi doi musafiri, profesorul Challis şi soţia lui, care îşi petreceau week-end-ul cu Vaughanii.

Savurând primul coktail din viaţa lui, Andrew inspectă camera spaţioasă cu un covor roşcat şi plină de flori, cărţi şi mobilă veche ciudat de frumoasă. Christine discuta bine dispusă cu Vaughan, soţia lui şi doamna Challis, o femeie vârstnică, ale cărei zbârcituri din colţurile ochilor denotau o fire veselă. Simţindu-se izolat şi în centrul atenţiei tuturor, Andrew se apropie pe nesimţite de Challis care, în ciuda unei bărbi albe, impunătoare, lichida foarte expeditiv şi plin de voioşie cel de al treilea coktail.

— Poate că vreun medic tânăr şi priceput, spuse el zâmbind lui Andrew, o să binevoiască să cerceteze care este rolul exact al măslinei în coktailul Martini? Să ştii, te anunţ dinainte că am anumite bănuieli. Dar dumneata ce crezi, doctore?

— Eu… se bâlbâi Andrew, eu n-aş putea spune…

— Teoria mea, continuă Challis, căruia i se făcu milă de el, este că e vorba de o conspiraţie între patronii de baruri şi tipii neospitalieri ca prietenul nostru Vaughan. O exploatare a legii lui Archimede. – El clipi iute sub sprâncenele lui stufoase şi negre. – Prin simpla acţiune de deplasare, ei speră să facă o economie de gin.

Andrew nici nu putu măcar să surâdă din cauză că se gândea numai la propria lui stângăcie. Nu avea niciun fel de aptitudini mondene şi nu fusese în viaţa lui într-o casă atât de elegantă. Nu ştia ce să facă cu paharul gol, cu scrumul ţigării, cu propriile – da, cu propriile-i mâini! Se simţi fericit când se duseră la masă, dar aici se simţi din nou prost. Era o masă simplă dar admirabil servită: pe

fiecare farfurie aştepta o ceaşcă plină cu supă fierbinte, care fu urmată de salată de pui compusă în întregime din piept de pasăre şi din inimă de lăptuci, de o savoare stranie şi delicată. Andrew şedea alături de doamna Vaughan.

— Soţia dumitale este fermecătoare, doctore Manson, observă ea liniştită, în timp ce se aşezau la masă.

Era o femeie înaltă, subţire şi elegantă, cu o aparenţă foarte gingaşă, câtuşi de puţin frumoasă, dar cu ochi mari şi inteligenţi şi cu maniere distinse. Colţurile gurii ei foarte mobile se ridicau mereu în sus, ceea ce dădea într-un fel impresia că este spirituală şi bine crescută.

Ea începu să-i vorbească despre munca lui, spunându-i că Vaughan auzise în mai multe rânduri de seriozitatea cu care lucra. Încercă apoi cu multă amabilitate să-l facă să vorbească, întrebându-l cu un aer interesat, cum considera că ar putea îmbunătăţi condiţiile pentru exercitarea medicinei, în districtul lor.

— Păi... ştiu eu... răspunse el, vărsând cu stângăcie supa pe faţa de masă. Cred că... ar trebui să se utilizeze mai mult metodele ştiinţifice.

Ţeapăn şi cu limba legată, tocmai când se ivea subiectul lui favorit cu care o fermecase ceasuri de-a rândul pe Christine, el îşi pironi ochii în farfurie, până ce, spre marea lui uşurare, doamna Vaughan intră în discuţie cu Challis, celălalt vecin al ei.

Challis – care se dovedi a fi profesor de metalurgie la Cardiff şi lector pentru aceeaşi materie la Universitatea din Londra – precum şi membru în faimosul Consiliu de muncă al minerilor – era un vorbitor vesel şi strălucit. Vorbea cu tot corpul, cu mâinile, cu barba, discutând, râzând, explodând, gungurind şi între timp se îndopa cu cantităţi enorme de mâncare şi băutură ca un fochist care umple nebuneşte cuptorul locomotivei. Dar conversaţia sa era interesantă şi toţi cei de la masă păreau că o apreciază.

Andrew însă refuză să recunoască valoarea celor ce se

discutau şi-i asculta în silă, vorbind despre muzică, despre calităţile muzicii lui Bach apoi, printr-unul din salturile uimitoare ale lui Challis, despre literatura rusă. Auzi pomenindu-se numele lui Tolstoi, Cehov, Turgheniev, Puşkin. „Ce se umflă aşa în pene bursucul ăsta bătrân? Aş vrea să-l văd descurcându-se cu o traheotomie, să zicem, într-o bucătărie din strada Cefan. Cu astea nu ar ajunge departe acolo!”

Dar Christine petrecea de minune. Privind-o cu coada ochiului, Andrew o văzu zâmbindu-i lui Challis şi o auzi luând parte la conversaţie. Nu era afectată, ci perfect naturală. O dată sau de două ori făcu aluzie la clasa în care predase la şcoala comunală din strada Bank. Andrew era uluit constatând cât de bine îi ţinea piept profesorului, cât de repede şi cu câtă vioiciune făcea observaţii. Începuse s-o vadă pe soţia lui, de parcă atunci ar fi descoperit-o, într-o lumină nouă şi ciudată. „Pare că ştie totul despre scriitorii ruşi, mormăi el în sinea lui. Curios că nu-mi vorbeşte niciodată despre ei!” Şi mai târziu, când Challis o mângâie pe mână, se întrebă: „Nu poate să-şi ţină ramolitul ăsta mâinile acasă? Nu are şi el o nevastă a lui?”

În vreo două rânduri văzu privirea Christinei care încerca să stabilească cu el o legătură tainică şi se strădui de mai multe ori să îndrepte conversaţia în direcţia lui.

— Soţul meu este foarte preocupat de sănătatea muncitorilor din minele de antracit, domnule profesor. A început o serie de cercetări asupra consecinţelor inhalării prafului.

— Da, da, suflă Challis, întorcând o privire interesată spre Manson.

— Nu-i aşa, dragul meu? îl încurajă Christine. Îmi povesteai despre asta mai deunăzi…

— Oh, nu ştiu, mormăi Andrew, probabil că nu iese nimic din toate chestiile astea. Nu am încă destule date.

Poate că acest Challis ar fi putut să-l ajute. Nu că i-ar fi cerut sprijinul, dar faptul că era în legătură cu Consiliul de

muncă al minerilor, era desigur un prilej minunat. Dintr-un motiv de neînţeles supărarea lui se întoarse împotriva Christinei. În timp ce se înapoiau acasă, spre sfârşitul serii, el suferea în tăcere de gelozie şi în aceeaşi tăcere o precedă în dormitor.

În timp ce se dezbrăcau – ceremonie de obicei familiară şi comunicativă, când el, cu bretelele atârnând şi cu o perie de dinţi în mână, comenta diferitele evenimente ale zilei – Andrew îşi feri de data aceasta cu încăpăţânare privirea.

Christine îl întrebă:

— Ne-am distrat bine, nu-i aşa, dragul meu?

El răspunse cu multă politeţe:

— Da, minunat!

În pat, rămase la margine, departe de ea, împotrivindu-se printr-un sforăit lung şi răsunător, mişcării uşoare pe care simţi că o făcuse Christine spre dânsul.

În dimineaţa următoare, aceeaşi senzaţie de stânjeneală stărui între dânşii. El se duse la lucru îmbufnat, scos din sărite prosteşte – cu totul altul decât era de obicei. Pe la cinci după-amiază, în timp ce îşi lua ceaiul, se auzi soneria de la uşă.

Era şoferul lui Vaughan cu o grămadă de cărţi şi cu un buchet enorm de narcise.

— Din partea doamnei Vaughan, doamnă, spuse el zâmbind şi ducând mâna la şapcă înainte de a pleca.

Christine se întoarse în salon cu braţele încărcate şi cu o figură radioasă.

— Ia te uită, iubitule, strigă ea cu vioiciune, ce drăguţ din partea lor! Doamna Vaughan mi-a împrumutat operele complete ale lui Trollope[12]. Totdeauna mi-am dorit să le citesc. Şi nişte flori atât de minunate!

El se ridică băţos şi răspunse rânjind:

— Foarte drăguţ! Cărţi şi flori din partea doamnei de la

[12] Anthony Trollope (1815-1883) romancier englez cu tendinţe realiste care mai ales în perioada 1855-1870 s-a bucurat de o mare faimă nu întru totul îndreptăţită.

conac! Îţi trebuie neapărat aşa ceva ca să înduri viaţa cu mine. Nu sunt destul de deştept pentru tine. Nu sunt unul dintre vorbăreţii aceia sclipitori care – după cât se pare – ţi-au plăcut atât de mult aseară. Eu nu ştiu limba rusă. Nu sunt decât un păcătos de medic asistent din cei mai de rând.

— Andrew, cum poţi!... Faţa ei se golise parcă de sânge.

— Este adevărat, nu? Mi-am dat seama de asta în timp ce făceam pe imbecilul la masa aia afurisită. Doar am şi eu ochi ca să văd. Te-ai şi săturat de mine. Eu nu sunt bun decât să umblu prin noroaie, să ridic pături murdare şi să mă umplu de purici. Acum sunt prea necioplit pentru gustul tău.

Înfruntându-l cu faţa ei palidă, cu ochii întunecaţi şi jalnici, Christine spuse cu fermitate:

— Cum poţi să vorbeşti aşa? Te iubesc pentru tine însuţi, aşa cum eşti, şi nu am să iubesc niciodată pe altcineva.

— Aşa se pare! mârâi el şi ieşi trântind uşa.

Timp de cinci minute rămase în bucătărie abia stăpânindu-şi mânia, umblând de colo până colo şi muşcându-şi buzele, apoi dintr-o dată se întoarse şi dădu năvală în salon unde ea rămăsese în picioare cu capul plecat, cu un aer deznădăjduit, privind ţintă spre foc. O luă cu sălbăticie în braţe.

— Chris, draga mea, strigă el mistuit de remuşcări. Îmi pare rău, pentru numele lui Dumnezeu, iartă-mă! Nu am crezut un cuvânt din cele spuse. Sunt un prost gelos şi nebun. Te ador!

Se îmbrăţişară strâns, cu violenţă pătimaşă. Mirosul de narcise plutea în aer.

— Nu-ţi dai seama, spuse ea, că aş muri fără tine?

După aceea, în timp ce Christine şedea cu obrazul lipit de al lui, Andrew spuse timid întinzând mâna după o carte:

— De altfel – cine este individul ăsta, Trollope? Vreau

să-mi explici, iubito. Nu sunt decât un bădăran incult.

VIII

Iarna trecu. Andrew avea acum un stimulent în plus, munca sa de cercetare a inhalaţiilor de praf, pe care o începuse, examinând sistematic, după un plan dinainte întocmit, pe fiecare dintre pacienţii lui care lucra în minele de antracit. Serile petrecute împreună cu Christine îl umpleau de fericire – mai mult chiar decât înainte. Ea îl ajuta să-şi transcrie notele şi când se întorcea acasă de la consultaţiile de seară, o găsea muncind în faţa unui frumos foc de cărbuni. Un avantaj al districtului era că nu duceau lipsă de cărbuni ieftini.

Deseori aveau lungi convorbiri în care îl uimea vastitatea cunoştinţelor ei şi varietatea cărţilor pe care le citise, deşi Christine nu îşi afişa niciodată cultura. Andrew începu de asemenea să discerne la ea o fineţe de instinct, o intuiţie care făcea ca judecăţile ei asupra literaturii, muzicii şi mai ales asupra oamenilor, să fie neobişnuit de juste.

— Fi-rar să fie! spunea el ca s-o necăjească, abia încep să-mi cunosc nevasta. După ce o să ne fie capul tobă de toate astea, facem o pauză de jumătate de oră şi te bat la pichet. – Învăţaseră acest joc de la Vaughani.

Pe măsură ce zilele se lungiră şi fără să-i spună lui nimic, Christine începu să desţelenească jungla care era grădina lor. Jenny, fata în casă, avea un unchi dinspre partea bunicii – era foarte mândră de această rubedenie – un bătrân miner pensionar care, pentru zece pence pe oră, deveni ajutorul Christinei.

Într-o după-amiază de martie, trecând peste podul dărăpănat, Manson îi găsi lângă pârău, dând un asalt împotriva cutiilor ruginite de conserve, care zăceau acolo.

— Hei, voi de colo! le strigă el de pe pod. Ce faceţi? Îmi stricaţi pescuitul.

Christine răspunse glumelor sale scuturând cu vioiciune din cap.

— Aşteaptă şi ai să vezi!

În câteva săptămâni, ea smulse toate buruienile şi curăţi potecile lăsate în paragină. Albia pârâului fusese curăţată, iar malurile lui aveau un aspect îngrijit. O nouă grotă făcută din pietrele care zăceau risipite prin parc, se găsea în fundul vâlcelei. Grădinarul lui Vaughan, John Roberts, venea mereu aducând cepe de flori şi mlădiţe şi dând sfaturi, într-un adevărat triumf, Christine îl luă pe Andrew de braţ şi-l duse să vadă primele narcise.

Apoi, în ultima duminică din martie, fără să se anunţe, veni în vizită la dânşii, Denny. Ei îl primiră cu braţele deschise, plini de încântare. Era o deosebită plăcere pentru Manson să revadă statura lui îndesată, faţa roşie şi sprâncenele bălaie. După ce îl duseră pretutindeni în casă şi grădină, îl hrăniră cât putură mai bine şi-l instalară în cel mai moale fotoliu al lor, Christine şi Andrew îi cerură cu lăcomie să le spună ultimele noutăţi.

— Page s-a dus, anunţă Philip. Da, săracul de el, a murit acum o lună. O nouă hemoragie. Şi s-a nimerit bine! – Trase din pipă strângând din ochi, cu obişnuitul său cinism. – Blodwen şi prietenul tău, Rees, par decişi să se căsătorească.

— O nuntă de aur – dintru început, spuse Andrew cu amărăciune înăbuşită. Sărmanul Edward!

— Page era un om de treabă, un bun G.P., reflectă Denny. Tu ştii bine cât de mult urăsc până şi sunetul acestor două litere fatale şi tot ceea ce reprezintă ele. Dar Page le-a suportat cu uşurinţă.

Se făcu tăcere, în timp ce se gândeau amândoi la Edward Page. În toţi aceşti ani de muncă petrecuţi în mijlocul grămezilor de zgură din Blaenelly, îşi dorise atât de mult să plece la Capri, să se bucure de păsările şi soarele acelor meleaguri!

— Şi tu ce mai faci, Philip? întrebă Andrew în cele din urmă.

— O, nu prea ştiu. Încep să devin neliniştit, surâse Denny fără veselie. Blaenelly nu a mai fost acelaşi, după ce voi doi aţi şters-o. Cred că am să fac o călătorie, pe undeva prin străinătate. Poate ca doctor pe un vas – dacă vor binevoi să mă angajeze pe vreun vas de comerţ.

Andrew tăcu, din nou necăjit la gândul că acest om inteligent, acest chirurg cu adevărat talentat îşi irosea viaţa cu bună ştiinţă, cu un fel de sadism îndreptat parcă împotriva lui însuşi. Dar oare îşi irosea Denny cu adevărat viaţa? Christine şi el vorbiseră deseori despre Philip, încercând să dezlege enigma carierei sale. Ştiau în mod vag că se căsătorise cu o femeie care din punct de vedere al apartenenţei sociale îi era superioară. Ea încercase să-l modeleze conform uzanţelor impuse unui medic de ţară, care nu se putea făli că operează bine patru zile pe săptămână, dacă nu vâna în celelalte trei. După cinci ani de sforţări din partea lui Denny, ea îl răsplăti, părăsindu-l foarte liniştită pentru un alt bărbat. Nu era de mirare că Denny se refugiase în acel colţişor retras, dispreţuind convenţionalismul şi urând orice vederi rigide. Poate că într-o zi, îşi va reface viaţa.

Stătură de vorbă toată după-amiaza şi Philip rămase până la ultimul tren, ascultând plin de interes relatările lui Andrew despre condiţiile în care se profesa medicina în Aberalaw. Când Andrew îi vorbi indignat despre problema procentajului dedus de Llewellyn din salariul asistenţilor, el spuse cu un zâmbet ciudat:

— Nu te văd eu răbdând asta multă vreme.

După plecarea lui Philip, Andrew îşi dădu seama, încetul cu încetul, pe măsură ce zilele treceau, de un gol, de o lacună bizară, care exista în activitatea lui. La Blaenelly, având-l pe Philip alături, fusese întotdeauna conştient de o legătură comună, de un ţel precis pe care îl urmăreau amândoi. Dar în Aberalaw nu exista o astfel de legătură, colegii săi nu aveau un asemenea ţel comun. Doctorul Urquhart de la Policlinica din vest era, în ciuda umorului său feroce, un om cumsecade, dar era bătrân,

destul de rutinier şi absolut lipsit de inspiraţie. Deşi o lungă experienţă îl făcea capabil, după cum spunea el, să adulmece pneumonia în clipa în care îşi vâra nasul în odaia bolnavului, deşi era îndemânatic în aplicarea de atele şi ghipsuri, deşi era un adept al tratamentului cruciform al furunculelor, deşi din când în când avea prilej de satisfacţie, dovedind că este în stare să facă anumite operaţii mai mici, Urquhart era totuşi în multe privinţe, uluitor de înapoiat. El reprezenta în mod limpede în ochii lui Andrew vechiul tip de „doctor de familie”, aşa cum îl vedea Denny – abil, muncitor, experimentat – un doctor privit cu înduioşare de către pacienţii lui şi de marele public, dar care nu deschisese un tratat medical de douăzeci de ani şi care era aproape primejdios de puţin la curent cu noutăţile ştiinţifice. Deşi Andrew era întotdeauna doritor să înceapă discuţii cu Urquhart, bătrânul dispunea de prea puţin timp pentru „discuţii profesionale”. Când îşi termina ziua de muncă, el îşi bea supa lui din conserve – cea de roşii era supa lui favorită – îşi lustruia cu glasspapier ultima vioară construită cu mâinile lui, îşi cerceta porţelanurile, apoi se ducea la club ca să fumeze şi să joace dame.

Ceilalţi doi asistenţi de la policlinica din est erau la fel de puţin interesanţi. Doctorul Medley, cel mai în vârstă dintre ei, om de aproape cincizeci de ani, cu o figură sensibilă şi inteligentă, era din nefericire aproape cu desăvârşire surd. Dacă nu ar fi fost această infirmitate – care dintr-un motiv sau altul este socotită întotdeauna amuzantă – Charles Medley ar fi fost mult mai mult decât un simplu medic asistent în văile miniere din Ţara Galilor. Era, ca şi Andrew, în primul rând medic. Ca diagnostician era remarcabil, dar când pacienţii îi vorbeau, nu auzea nimic. Bineînţeles, le citea cuvintele pe buze, dar era timid, căci deseori făcea greşeli ridicole. Era foarte penibil să vezi privirea lui preocupată, aţintindu-se într-un fel de întrebare deznădăjduită asupra buzelor persoanei care îi vorbea. Temându-se să nu facă erori grave, nu prescria

niciodată decât doze infime – din orice medicament. O ducea prost, căci numeroasa-i familie îi dădea multe griji şi cheltuieli şi, deopotrivă cu veştejită lui soţie, devenise o făptură ştearsă, deosebit de înduioşătoare, care trăia cu frica în sân ca nu cumva doctorul Llewellyn sau comitetul să-l concedieze pe neaşteptate.

Celălalt doctor asistent, Oxborrow, era o fire foarte diferită de sărmanul Medley şi Andrew îl simpatiza chiar mai puţin. Oxborrow era un om gras, cu degetele ca nişte cârnăciori şi vorbea cu o cordialitate agitată. Andrew se gândea deseori că, dacă ar fi avut ceva mai multă îndrăzneală, Oxborrow ar fi putut deveni un admirabil bookmaker. Fapt este că Oxborrow, întovărăşit de soţia lui care cânta la un harmoniu portativ, se ducea duminica după-amiază în oraşul vecin Fernley – deoarece eticheta îi interzicea să se producă la Aberalaw – şi acolo, în piaţă, îşi instala o măsuţă acoperită cu un covor şi ţinea un miting religios în aer liber. Oxborrow era un predicator laic al evangheliei. Andrew nu admira această fervoare, în care Oxborrow afişa o emotivitate jenantă. Plângea când nici nu te aşteptai şi se ruga într-un fel şi mai surprinzător. O dată, găsindu-se în faţa unui caz greu de naştere şi văzând că nu izbuteşte nimic, în ciuda eforturilor sale, el căzuse brusc în genunchi lângă pat şi începuse să bâiguie, rugându-l pe Dumnezeu să facă o minune cu biata femeie. Urquhart, care nu putea să-l sufere pe Oxborrow, îi povesti întâmplarea lui Andrew – căci Urquhart fusese acela care, chemat şi el să ajute, se urcase cu bocancii în pat şi reuşise să scoată copilul cu forcepsul.

Cu cât Andrew îi cunoştea mai bine pe colegii săi şi condiţiile în care lucrau, cu atât mai mult simţea dorinţa de a colabora cu ei. Deocamdată între ei nu era nicio unitate, niciun sentiment de colaborare şi foarte puţină prietenie. Erau porniţi unul împotriva celuilalt şi, în virtutea sistemului obişnuit de concurenţă care exista între medicii din toată ţara, fiecare căuta să pună mâna

pe cât mai mulţi pacienţi cu putinţă. Rezultatul era adesea suspiciunea reciprocă şi resentimente personale. De pildă, Andrew îl văzuse pe Urquhart la policlinică, luând sticla de medicament pe jumătate goală din mâna unui pacient care ceruse să fie mutat de la Oxborrow la dânsul. După ce o destupase, mirosind-o cu dispreţ, Urquhart explodase: „Vasăzică, asta ţi-a dat Oxborrow, fi-r-ar al dracului să fie! Te-a otrăvit, încetul cu încetul”.

Între timp, profitând de antagonismele existente, doctorul Llewellyn îşi lua pe tăcute porţia sa din salariul fiecărui asistent. Aceasta îl durea cumplit pe Andrew, care tânjea de dorinţa de a face un alt aranjament, de a institui o înţelegere nouă şi mai bună, care să permită asistenţilor să se cunoască, fără să-l mai subvenţioneze pe Llewellyn. Dar dificultăţile pe care le întâmpina el însuşi, sentimentul că este un venetic şi, mai presus de toate, greşelile pe care le săvârşise la început în propriul său sector îl făceau să fie prudent. Abia atunci când îl întâlni pe Con Boland se hotărî să treacă la marea încercare.

IX

Într-o zi, pe la începutul lui aprilie, Andrew îşi descoperi o măsea cariată. Plecă deci, într-o după-amiază din săptămâna următoare, în căutarea dentistului Asociaţiei. Nu-l cunoscuse încă pe Boland şi nu ştia care sunt orele lui de consultaţie. Când ajunse în piaţă, unde se găsea micul cabinet dentar al lui Boland, găsi lipit pe uşa încuiată un aviz scris cu cerneală roşie: „Plecat la o extracţie. În caz de urgenţă, adresaţi-vă la domiciliu”.

După o clipă de gândire Andrew se hotărî că, din moment ce tot era acolo, ar putea cel puţin să-şi ia oră la dentist. După ce se informă unde locuia Boland, iscodind pe unul din băieţii care se învârteau prin faţa cofetăriei

„Valey Ice Cream Saloon”[13], el porni spre locuinţa dentistului, o vilă mică şi cam izolată, la marginea de răsărit a oraşului.

În timp ce urca pe poteca neîngrijită care ducea spre uşa de la intrare, auzi un ciocănit puternic. Privind prin porţile larg deschise ale unui şopron dărăpănat, de lemn, care se afla lângă casă, văzu un bărbat voinic cu părul roşu, numai în cămaşă, care ataca violent cu ciocanul caroseria desfăcută a unui automobil. În aceeaşi clipă, acesta îl zări şi el pe Andrew.

— Bună ziua! îi spuse dânsul.

— Bună ziua! răspunse Andrew cu oarecare prudenţă.

— Ce cauţi?

— Aş vrea să-mi iau oră la dentist. Eu sunt doctorul Manson.

— Intră, răspunse omul, fluturând ospitalier ciocanul.

Era Boland.

Andrew intră în şopronul de lemn, unde zăceau împrăştiate pretutindeni bucăţi dintr-un automobil extraordinar de vechi. La mijloc stătea şasiul, sprijinit pe nişte lăzi de ouă şi – după toate aparenţele – se putea deduce că fusese tăiat în două. Andrew îşi mută privirea de la această extraordinară performanţă de mecanică şi i-o arătă lui Boland:

— Asta este extracţia?

— Da, conveni Con. Când mă satur de cabinet, mă reped până la garaj şi mai meşteresc ceva pe la automobilul meu.

Ce te izbea de la început, în afară de accent – vorbea într-un dialect cu totul original – era faptul că folosea cuvântul garaj, pentru a descrie şopronul dărăpănat, şi cuvântul automobil, de câte ori pomenea de vehiculul descompus, folosind totdeauna o intonaţie de neîndoielnică mândrie.

— Nici n-o să-ţi vină să crezi ce fac acum – continuă dânsul – afară de cazul că ai fi dotat cu un temperament

[13] Salonul de îngheţată al văii.

de mecanic, aşa cum sunt eu. Maşinuţa asta o am de cinci ani, şi – bagă de seamă – avea deja trei ani bătuţi pe muchie când am cumpărat-o. Nici n-ai crede, văzând-o în halul ăsta, dar aleargă ca un iepure. Numai că e prea mică, Manson, e prea mică faţă de numărul actual al membrilor familiei mele – aşa că sunt pe cale să o măresc. Vezi, am tăiat-o exact la mijloc şi am să introduc o bucată în plus. Aşteaptă să vezi, când o să fie gata, Manson! Îşi luă haina. O să fie destul de încăpătoare ca să intre în ea un regiment întreg. Hai acum la cabinet, să văd ce-i cu dintele dumitale.

În cabinetul care era aproape în aceeaşi neorânduială ca şi garajul şi, trebuie să mărturisim, la fel de murdar, Con îi plombă măseaua, turuind fără oprire. Vorbea atât de mult şi cu atâta vehemenţă, încât mustaţa-i roşie şi stufoasă era veşnic stropită de picături de salivă. O şuviţă din claia sa de păr roşcat, care grozav mai avea nevoie de un tuns, îi intra mereu în ochi lui Andrew, în timp ce se apleca deasupra lui, servindu-se din amalgamul pe care îl înfipsese sub unghia murdară de ulei. Nu se ostenise să-şi spele mâinile. Con nu se sinchisea de asemenea fleacuri! Era un om neglijent, impetuos, cu inima bună, generoasă. Şi cu cât Andrew îl cunoştea mai mult, cu atât era mai captivat de umorul lui, de simplitatea, impulsivitatea şi lipsa lui de prevedere. Con locuia de şase ani în Aberalaw, nu-şi pusese de o parte niciun penny şi totuşi se bucura din plin de viaţă. Era nebun după „mecanică”, născocind mereu tot felul de lucruri şi îşi idolatriza automobilul. Însuşi faptul că avea maşină era o glumă. Dar lui Con îi plăceau glumele, chiar când se întorceau împotriva lui. Îi povesti lui Andrew de împrejurarea când, chemat de un important membru al comitetului, ca să-i scoată o măsea, se dusese la locuinţa pacientului, crezând că are în buzunar cleştele, pentru a descoperi că încerca să apuce dintele cu o cheie franceză.

O dată plomba făcută, Con îşi aruncă instrumentele într-un borcan de marmeladă plin cu soluţie de lizol –

ceea ce satisfăcea concepţia sa despre asepsie – şi îl invită pe Andrew să vină la el acasă să ia ceaiul.

— Hai, hai, stărui el pe un ton ospitalier, trebuie să-mi cunoşti familia. Şi ajungem la timp: este ora cinci.

Când sosiră acasă, familia dentistului îşi lua tocmai ceaiul. Dar erau cu toţii prea obişnuiţi cu excentrităţile lui pentru a se lăsa tulburaţi de faptul că venise cu un străin. În camera caldă şi neorânduită, doamna Boland şedea în capul mesei cu un prunc căruia îi dădea să sugă. Alături de ea stătea Mary, în vârstă de cincisprezece ani, liniştită, timidă – singurul membru al familiei cu păr negru şi „favorita lui tăticu” după cum o prezentă Con; ea avea de pe acum un salariu frumuşel, ca funcţionară la bookmakerul Joe Larkins din piaţă. Lângă Mary şedea Terence, în vârstă de doisprezece ani iar alţi trei copii mai mici se învârteau în jurul mesei, ţipând, pentru a fi luaţi în seamă de tatăl lor.

Toată această familie, în afară poate de timida Mary, afişa o veselie nepăsătoare care îl fermecă pe Andrew. Odaia însăşi vorbea cu un accent unic, deosebit. Deasupra căminului şi dedesubtul unei fotografii colorate a Papei Pius X, de care era agăţată o ramură de salcie de la Paşte, se uscau scutecele copilului. Pe bufet, alături de colivia murdară în care un canar scotea triluri voioase, se găsea corsetul făcut sul al doamnei Boland – îl scosese mai înainte, pentru a se simţi mai comod – şi un pachet început de biscuiţi pentru câini. Şase sticle de bere sosite de curând de la băcănie odihneau pe dulap, alături de flautul lui Terence, iar într-un colţ se aflau jucării stricate, ghete desperecheate, o patină ruginită, o umbrelă japoneză, două cărţi de rugăciuni cam slinoase şi un exemplar din revista *Photo-bits*[14].

Dar în timp ce-şi bea ceaiul, Andrew era de-a dreptul fascinat de doamna Boland. Nu putea pur şi simplu să-şi ia ochii de la dânsa. Palidă, visătoare, netulburată, ea stătea în tăcere la masă, ingurgitând nenumărate ceşti de

[14] Imagini fotografice.

ceai negru, în timp ce copiii foiau în jurul ei, iar pruncul se hrănea în văzul tuturor de la generosul izvor matern. Ea zâmbea, făcea semn cu capul, tăia pâine pentru copii, turna ceai, bea şi dădea pruncului să sugă, totul cu un fel de placiditate absentă, ca şi cum anii zgomotoşi, trăiţi în murdărie şi promiscuitate – suportând efervescenţa lui Con – o făcuseră să devină de o indiferenţă angelică, situând-o în înălţimi cereşti, unde era izolată şi imună.

Andrew aproape că scăpă ceaşca din mână când, privind deasupra capului lui, ea i se adresă cu o voce blândă, care cerea iertare:

— Am vrut să vin în vizită la doamna Manson, doctore, dar am fost atât de ocupată…

— Pentru numele lui Dumnezeu! şi Con izbucni în râs. Ocupată, n-am ce spune! Nu avea rochie nouă, asta vrea să spună. Aveam bani puşi de-o parte… dar fi-r-ar să fie, Terence sau vreunul din ceilalţi a avut nevoie de nişte încălţări noi. Nu-i nimic, mamă, aşteaptă până ce lungesc eu automobilul şi o să facem o vizită în stil mare. – Se întoarse spre Andrew, cu aerul cel mai firesc: O ducem greu, Manson, al dracului de greu. Avem cu ce să ne umplem pântecele, dar câteodată ne mai restrângem în ceea ce priveşte hainele. Comitetul ăsta e o adunătură de oameni zgârciţi. Şi bineînţeles, şeful cel mare îşi ia partea lui.

— Cine? întrebă mirat Andrew.

— Llewellyn ia o cincime din salariul meu – ca şi din al dumitale.

— Dar pentru ce naiba?

— O! Vede şi el câte un pacient de-al meu, din când în când. În ultimii şase ani a operat vreo doi bolnavi de-ai mei de chisturi dentare şi face şi pe specialistul radiolog, când e nevoie. Dar nu e bun de nimic – familia ieşise să se joace la bucătărie, aşa încât Con nu se sfia să vorbească deschis – şi el şi măreţul lui automobil. Maşina aia, numai vopseaua e de ea. Permite-mi să-ţi aduc la cunoştinţă, Manson, că o dată când urcam dealul Mardy

în urma lui, în micul meu autobuz, m-am hotărât să apăs pe accelerator. Mamă! Ar fi trebuit să-i vezi mutra, când l-am făcut să înghită praful în urma mea.

— Ascultă, Boland, spuse repede Andrew. Sistemul ăsta al lui Llewellyn de a lua a cincea parte din salariile noastre, este un impozit revoltător. De ce nu ne opunem?

— Ai?

— De ce nu ne opunem? repetă Andrew ridicând glasul. În timp ce vorbea simţea cum i se urcă sângele la cap... Este o nedreptate strigătoare la cer. Ne zbatem în nevoi, încercând să ne croim drumul... Ascultă, Boland, dumneata eşti omul pe care-l căutam. Vrei să luptăm cot la cot? O să-i strângem în jurul nostru şi pe ceilalţi asistenţi, o să facem un efort comun...

O licărire se aprinse şi crescu încetul cu încetul în ochii lui Con.

— Vrei să spui că te ridici împotriva lui Llewellyn?

— Da!

Con îi întinse solemn mâna.

— Manson băiete, declară el cu gravitate, consideră-mă alături de dumneata – de la bun început.

Andrew fugi acasă la Christine plin de elan, arzând de dorinţa de a se bate.

— Chris, Chris! Am găsit o comoară de băiat. Un dentist roşcovan, cam nebun... da, ca mine, ştiam că ai să spui asta. Dar ascultă, iubito, o să declanşăm o revoluţie. – Râse înfierbântat: Ah, Dumnezeule, dacă ar şti bătrânul Llewellyn ce i se pregăteşte!

Andrew nu avea nevoie de sfaturile Christinei pentru a proceda cu prudenţă. Era hotărât să facă cu grijă fiecare pas. De aceea, în ziua următoare el începu printr-o vizită la Owen.

Secretarul se arătă interesat şi foarte categoric. El îi spuse lui Andrew că acordul în chestiune era un aranjament liber consimţit între medicul-şef şi asistenţii săi. Întreaga problemă se afla în afara jurisdicţiei comitetului.

— Înţelegi, doctore Manson – încheie Owen – doctorul Llewellyn este un om foarte priceput, excepţional de calificat. Ne considerăm norocoşi să-l avem printre noi. El primeşte un salariu frumuşel din partea Asociaţiei în calitate de conducător al serviciilor noastre medicale. Dumneavoastră, asistenţii, sunteţi de părere că trebuie să câştige mai mult…

„Pe dracu’!” se gândi Andrew. Plecă satisfăcut, îi chemă la telefon pe Oxborrow şi pe Medley şi îi convinse să vină la el în seara aceea. Urquhart şi Boland făgăduiseră de mai înainte că vor veni. Andrew ştia din unele discuţii anterioare că toţi cei patru asistenţi resimt lipsa unei cincimi din salariul lor. O dată ce izbutea să-i strângă laolaltă, victoria era a lor.

Următorul pas fu convorbirea cu Llewellyn. Andrew ajunse – după matură chibzuinţă – la concluzia că ar fi incorect din partea lui să nu-i dezvăluie din timp lui Llewellyn, intenţiile sale. În după-amiaza aceea se afla la spital, dând o anestezie. În timp ce îl privea pe Llewellyn care opera – era o intervenţie lungă şi complicată, pe abdomen – el nu-şi putea stăpâni un sentiment de admiraţie. Observaţia lui Owen era perfect adevărată: Llewellyn era uimitor de priceput şi nu numai priceput, dar şi foarte multilateral. El constituia excepţia, acel unic exemplar care – aşa cum ar fi spus Denny – confirma regula. Nimic nu îl deruta, nimic nu îl lua prin surprindere. Începând cu problemele administrative ale serviciilor de igienă, ale căror regulamente le ştia pe dinafară, şi până la ultimele procedee tehnice în radiologie, întreaga serie a acestor variate îndatoriri, îl găsea pe Llewellyn calm, pregătit şi expert.

După operaţie, în timp ce Llewellyn se spăla pe mâini, Andrew se duse la el şi, scoţându-şi nervos halatul, începu:

— Iertaţi-mă că vorbesc despre asta, domnule doctor, dar mi-a fost imposibil să nu rămân impresionat de felul în care aţi operat această tumoare. A fost foarte frumos.

Obrajii lui Llewellyn se colorară de mulţumire şi răspunse cu multă cordialitate.

— Îmi pare bine că ţi-a plăcut, Manson. Şi, pentru că veni vorba, să ştii că te pricepi din ce în ce mai bine la anestezie.

— Nu, nu, mormăi Andrew, nu o să fac niciodată mare scofală cu treaba asta.

Urmă o pauză. Llewellyn continua să-şi săpunească liniştit mâinile. Alături de el, Andrew îşi drese glasul nervos. Acum că sosise clipa să vorbească, aceasta i se părea aproape cu neputinţă. Cu chiu cu vai izbuti să bâiguie:

— Domnule doctor, mi se pare de datoria mea să vă spun... noi toţi asistenţii considerăm că nu este drept să vă plătim procentul acela din salariu. Mi-e grozav de neplăcut că trebuie să vă spun, dar... am de gând să propun să nu mai plătim. Pentru aceasta ne-am şi dat întâlnire astă-seară – la mine acasă. Prefer să ştiţi de pe acum, decât mai târziu. Aş... aş dori să fiţi convins că cel puţin sunt corect în problema aceasta.

Înainte ca Llewellyn să-i poată răspunde şi fără ca să-l mai privească, Andrew se răsuci în călcâie şi părăsi încăperea. Ce prost vorbise! Dar oricum, *vorbise!* Atunci când îi vor trimite ultimatumul, Llewellyn nu-l va putea acuza că i-a infipt pumnalul în spate.

Întâlnirea la *Vale View* era fixată pentru seara la ora nouă. Andrew pregăti câteva sticle de bere şi o rugă pe Christine să facă nişte sandvişuri. După ce isprăvi, ea îşi puse pardesiul şi se duse pentru un ceas la Vaughani. Plin de încordarea aşteptării, Andrew umbla de colo până colo în hol, încercând să-şi adune gândurile. Şi iată că ceilalţi veniră – Boland cel dintâi, apoi Urquhart, apoi Oxborrow şi Medley împreună.

În salon, turnând bere şi oferind sandvişuri, Andrew încercă să creeze o atmosferă cordială. Dat fiind că doctorul Oxborrow îi era aproape antipatic, i se adresă lui cel dintâi.

— Serveşte-te, Oxborrow, mai avem o grămadă de bere în pivniţă.

— Mulţumesc, Manson! Vocea predicatorului era rece. Nu mă ating de alcool sub nicio formă. Este împotriva principiilor mele,

— În numele Domnului! rosti Con, cu mustaţa plină de spumă.

Nu era un început de prea bun augur. Medley mesteca sandvişurile, stătea tot timpul cu ochii la pândă, iar chipul, lui trăda neliniştea împietrită a surzilor. Berea şi începuse să sporească agresivitatea naturală a lui Urquhart. După ce îl fixă cu insistenţă pe Oxborrow, timp de câteva minute, el strigă pe neaşteptate:

— Acum că mă găsesc în tovărăşia dumitale, doctor Oxborrow, poate că o să binevoieşti să-mi explici de ce Tudor Evans de pe Glyn Terrace, numărul şaptesprezece, a cerut să fie mutat de pe lista mea pe a dumitale?

— Nu-mi amintesc cazul, răspunse Oxborrow, împreunându-şi vârfurile degetelor, cu un aer distant.

— Dar eu îmi amintesc! explodă Urquhart. Este unul din cazurile pe care mi le-a furat Sfinţia Ta medicală – şi pe deasupra…

— Domnilor, strigă Manson, în panică, vă rog, vă rog! Cum putem să facem ceva, dacă ne certăm? Amintiţi-vă pentru ce ne-am întrunit aici.

— Pentru ce ne-am întrunit aici? întrebă cu moliciune Oxborrow. Ar trebui să fiu la un bolnav – la ora asta.

Andrew, în picioare pe covoraşul din faţa căminului, cu o expresie încordată şi serioasă întipărită pe faţă, se hotărî să ia taurul de coarne.

— Iată despre ce este vorba, domnilor! – Trase adânc aer în piept. – Sunt cel mai tânăr dintre dumneavoastră şi nu practic medicina de multă vreme aici, dar sper… sper că nu mi-o veţi lua în nume de rău!… Poate că tocmai pentru că sunt nou venit, am o perspectivă diferită a situaţiei… situaţie pe care dumneavoastră aţi acceptat-o prea multă vreme. Mie mi se pare în primul rând că

sistemul nostru de aici este complet defectuos. Noi ne zbatem şi ne agităm, folosind metode antideluviene, ca şi cum am fi nişte simpli medici de ţară sau dintr-un orăşel oarecare, luptându-ne unii cu ceilalţi, şi nu nişte membri ai aceleaşi asociaţii medicale, având posibilităţi minunate să colaborăm unii cu ceilalţi. Toţi doctorii pe care i-am întâlnit, jură că asta este o profesie câinească. Au să vă spună că se spetesc muncind, că veşnic aleargă, că nu au nicio clipă de răgaz, că nu au vreme nici măcar să mănânce, că sunt veşnic hărţuiţi! Şi de ce? Pentru că nu există nicio încercare de organizare în profesia noastră. Să luăm un singur exemplu, din ceea ce vreau eu să spun, deşi aş putea să vă dau exemple cu zecile. Vizitele de noapte! Ştiţi cu toţii, cum ne băgăm seara în pat cu groaza că o să fim treziţi şi chemaţi la un pacient. Avem nopţi proaste, pentru că s-ar *putea* să fim chemaţi. Hai să ne închipuim că *nu* ar fi cu putinţă să fim chemaţi. Să ne închipuim că pentru început ne aranjăm aşa ca să colaborăm pentru munca de noapte. Unul dintre noi preia pentru o săptămână toate vizitele de noapte şi apoi este scutit de orice vizită de noapte, restul lunii, în timp ce vin la rând ceilalţi. Nu ar fi minunat? Gândiţi-vă ce odihniţi aţi fi pentru munca de zi…

Se întrerupse, observând feţele lor indiferente.

— Nu merge! se răsti Urquhart. La dracu’! Mai curând nu dorm nicio singură noapte pe lună decât să încredinţez pe unul din pacienţii mei şmecherului de Oxborrow. Hi-hi, când ăsta împrumută, nu dă niciodată înapoi.

Andrew îl întrerupse înfierbântat.

— Atunci să lăsăm asta… cel puţin până la o nouă întâlnire… deoarece nu putem să cădem de acord. Dar există un lucru asupra căruia suntem toţi de acord. Şi de aceea ne-am adunat aici: procentajul pe care i-l plătim doctorului Llewellyn. – Se opri. Îl priveau cu toţii interesaţi – Llewellyn îi atingea doar la pungă. – Am căzut cu toţii de acord că este nedrept. Am vorbit cu Owen despre asta. El spune că în privinţa asta comitetul nu are niciun amestec,

că este vorba de un aranjament consimţit între doctori.

— Aşa e – interveni Urquhart – îmi amintesc când s-a făcut aranjamentul. Acum vreo nouă ani. Pe atunci aveam doi nenorociţi de asistenţi, unul la policlinica din est şi unul în circumscripţia mea. Ei îi dădeau lui Llewellyn multă bătaie de cap cu pacienţii lor, astfel încât, într-o bună zi el ne-a strâns pe toţi şi ne-a spus că nu are de gând să continue în felul acesta, dacă nu facem un aranjament cu dânsul. Aşa a început şi aşa a mers mai departe.

— Dar salariul pe care îl primeşte de la comitet acoperă toată munca lui la Asociaţie, iar din celelalte slujbe pe care le are îi curg banii cu grămada. Se scaldă în bani.

— Ştiu, ştiu – spuse Urquhart morocănos – dar bagă de seamă, Manson, acelaşi Llewellyn ne este deosebit de folositor şi nouă, şi el ştie asta. Dacă ar vrea să ne facă rău, am fi într-o situaţie foarte proastă.

— De ce trebuie să-l plătim? stărui Andrew inexorabil.

— Aşa e, aşa e! se amestecă în vorbă Con, umplându-şi paharul.

Oxborrow aruncă o privire dentistului.

— Dacă îmi permiteţi şi mie să spun câteva cuvinte... Sunt de acord cu doctorul Manson, că este nedrept să ni se reţină o cotă din salariu. Dar adevărul este că doctorul Llewellyn ocupă o situaţie înaltă, are o înaltă calificare şi face mare cinste Asociaţiei. În afară de asta, el renunţă la munca sa, pentru a lua asupră-şi cazurile grave ale pacienţilor noştri.

Andrew îl privi ţintă pe Oxborrow.

— Dumneata vrei să ţi se ia cazurile grave?

— Bineînţeles – răspunse Oxborrow cu arţag – cine n-ar vrea?

— Eu – strigă Andrew – eu vreau să le păstrez – să le duc până la capăt.

— Oxborrow are dreptate, şopti Medley pe neaşteptate. Aceasta este prima lege a profesiei medicale, Manson. Ai s-o înţelegi când ai să fii mai bătrân. Scapă de toate

cazurile grave, scapă de ele, caută să scapi de ele!

— Ei, fi-r-ar să fie! protestă Andrew înfierbântat.

Discuţia continuă timp de trei sferturi de oră, dar ei se tot învârteau în cerc. În cele din urmă, Andrew, foarte enervat aruncă la întâmplare:

— Trebuie să rezolvăm această problemă. Mă auziţi? Trebuie! Llewellyn ştie că suntem împotriva lui, i-am spus azi după-amiază.

— Cum? strigară în acelaşi timp Oxborrow, Urquhart şi chiar Medley.

— Vrei să spui, doctore, că i-ai comunicat doctorului Llewellyn... – Pe jumătate ridicat de pe scaun, Oxborrow îşi aţintea privirea uluită asupra lui Andrew.

— Bineînţeles că i-am spus! Tot trebuia să o afle o dată şi o dată. Nu înţelegeţi? Nu avem decât să luptăm cot la cot, să prezentăm un front unit şi *trebuie să învingem.*

— La dracu'! – Urquhart era verde la faţă. – Eşti de o îndrăzneală! Habar n-ai câtă influenţă are Llewellyn. În toate are un cuvânt de spus! Mare noroc o să avem dacă nu ne dă afară pe toţi. Ia închipuiţi-vă ce m-aş face, dacă ar trebui să-mi caut o altă slujbă, la vârsta mea! – Se duse cu paşi greoi spre uşă. – Eşti un băiat de treabă, Manson, dar prea tânăr. Noapte bună!

Medley se şi ridicase grăbit în picioare. Expresia ochilor lui spunea limpede că se va duce direct la telefon, pentru a-i spune doctorului Llewelyn, cu un ton de scuză, că el, Llewellyn, era un doctor minunat şi că el, Medley, îl auzea perfect de bine. Oxborrow îl urmă numaidecât. În două minute nu mai rămase nimeni în cameră, afară de Con şi Andrew şi de resturile de bere.

Cei doi îşi goliră în tăcere paharele. Apoi Andrew îşi aminti că mai are încă şase sticle în cămară. Dădură gata şi aceste şase sticle şi începură să vorbească despre origine, rudele şi caracterul lui Oxborrow, al lui Medley şi al lui Urquhart. Se opriră îndeosebi asupra lui Oxborrow şi asupra armoniului său. Nici nu o văzură pe Christine când se înapoie acasă şi se duse sus, în dormitor. Îşi făcură

unul celuilalt confidenţe ca nişte fraţi trădaţi în mod ruşinos.

În dimineaţa următoare, Andrew se duse la pacienţi cu o groaznică durere de cap şi cu un aer foarte încruntat. În piaţă îl întâlni pe Llewellyn, în automobil, şi când Andrew înălţă capul cu un aer în acelaşi timp sfidător şi ruşinat, Llewellyn îi zâmbi radios.

X

Timp de o săptămână, Andrew îşi văzu de treabă, furios de înfrângerea suferită, abătut şi amărât. Duminică dimineaţa, de obicei consacrată unei odihne lungi şi paşnice, el izbucni pe neaşteptate.

— Nu este vorba de bani, Chris, ci e o chestiune de principiu! Când mă gândesc la asta înnebunesc. De ce nu pot să trec cu vederea? De ce nu-mi place Llewellyn? Cel puţin, de ce îmi place câteodată şi îl urăsc altă dată? Spune-mi cinstit, Chris, de ce nu mă prosternez la picioarele lui? Sunt invidios, ce se întâmplă?

Răspunsul ei îl ului:

— Da, cred că eşti invidios.

— Cum?

— Nu-mi sparge timpanele, dragul meu. Mi-ai cerut să-ţi răspund cinstit. Eşti invidios, îngrozitor de invidios. Şi de ce n-ai fi? Nu vreau să fiu măritată cu un sfânt. Am şi aşa destul de dereticat şi de şters în casă, fără să mai existe şi aureola ta.

— Dă-i drumul! mormăi el. Acum că ai început, vorbeşte de toate defectele mele. Bănuitor! Invidios! Mi-ai mai făcut reproşuri şi înainte! A, şi mai sunt şi prea tânăr, după cât se pare. Octogenarul de Urquhart mi-a dat cu asta peste bot deunăzi!

Urmă o pauză, în timpul căreia el aşteptă ca Christine să continue discuţia. Apoi întrebă iritat:

— De ce aş fi invidios pe Llewellyn?

— Pentru că este foarte priceput, pentru că ştie atâtea şi... în primul rând pentru că are atâtea titluri de mâna întâia.

— În timp ce eu nu am decât un nenorocit de M. B.[15] de la o universitate scoţiană. Doamne Dumnezeule, acum cunosc barem adevărata ta părere despre mine. – Furios sări din pat şi începu să umble încoace şi încolo în pijama. – Ce importanţă au titlurile? Înşelătorie curată. Singurul lucru care contează este metoda, priceperea clinică. Nu cred niciun cuvânt, din toate minciunile care ni se servesc în manuale. Cred numai în ceea ce aud prin stetoscopul meu! Şi în caz că nu ştii, află că aud o grămadă de lucruri. Am început să descopăr nişte chestiuni foarte interesante, în cercetările mele cu antracitul. Poate că într-o bună zi am să-ţi fac o surpriză, scumpă doamnă. La naiba cu toate! Plăcută situaţie când un bărbat se trezeşte duminică dimineaţa şi nevastă-sa îi spune că habar nu are de nimic.

Şezând în pat, Christine îşi luă trusa de manichiură şi începu să-şi facă unghiile, aşteptând ca el să termine.

— N-am spus toate acestea, Andrew. – Tonul ei rezonabil îl înfuria şi mai mult. – Numai că, dragul meu, doar n-ai să fii toată viaţa ta medic asistent. Doreşti şi tu ca lumea să te asculte, să acorde atenţie activităţii tale, ideilor tale... Înţelegi ce vreau să spun. Dacă ai avea un titlu cu adevărat valabil, un M.D.[16], sau un M.R.C.P.,[17] asta ţi-ar fi de mare folos.

— M.R.C.P.? repetă el uimit. Vasăzică la asta s-a gândit dumneaei. M.R.C.P... Hm! Să capeţi titlul ăsta, plecând de la postul de medic asistent într-o regiune minieră! – Ironia lui ar fi trebuit să o strivească. – Nu înţelegi că aşa ceva se dă numai capetelor încoronate din Europa?

[15] Medicine Bachelor (licenţiat în ştiinţele medicale) – prima treaptă în calificarea unui medic din Anglia.

[16] Medicine Doctor (Doctor în medicină).

[17] Member of the Royal College of Physicians (Membru al colegiului regal al medicilor).

Ieşi trântind uşa şi se duse în baie, să se radă. Cinci minute mai târziu sosi cu un obraz bărbierit şi cu celălalt plin de spumă – cu o mutră pocăită, dar agitat.

— Crezi că aş putea face eu una ca asta, Chris? Ai perfectă dreptate. Ne-ar trebui nişte atu-uri pe placa de pe uşă pentru ca să ne ţinem rangul! Dar M.R.C.P... este cel mai greu examen de medicină din toată seria... este ucigător. Totuşi... cred... aşteaptă numai să cercetez detaliile...

Întrerupându-se brusc, se repezi jos să caute anuarul medical. Când se înapoie cu cartea în mână, faţa lui avea o expresie de adâncă descurajare.

— M-am ars! şopti el pe un ton lugubru. M-am curăţat de la început. Ţi-am spus că este un examen imposibil. Se dă o lucrare scrisă preliminară, pentru limbi străine. Patru limbi: latina, franceza, greaca şi germana, dintre care două sunt obligatorii – şi asta încă înainte de te prezinţi la examen. Nu cunosc limbi străine. Toată latina câtă o ştiu se rezumă la jargonul medical. Cât despre franceză...

Ea nu răspunse. Se făcu tăcere. Andrew stătea la fereastră, uitându-se trist la peisajul golaş. În cele din urmă se întoarse încruntat, îngrijorat, nesimţindu-se în stare să renunţe la proiectele lui atrăgătoare.

— Da de ce – fi-r-ar să fie, Chris! – de ce n-aş putea, la urma urmelor, să învăţ limbile astea pentru examen?

Instrumentele de manichiură se rostogoliră pe podea, atât de repede sări Christine din pat şi-l îmbrăţişă.

— Andrew, abia aşteptam să te aud vorbind aşa, dragul meu. Ăsta eşti tu cu adevărat... Poate că aş fi în stare să te ajut? Nu uita că bătrâna ta nevastă este o profesoară pensionară.

Toată ziua făcură planuri, înfierbântaţi. Îi exilară pe Trollope, Cehov şi Dostoievski într-unul din dormitoarele goale şi dereticară salonul în vederea bătăliei. Iar seara, Andrew începu să ia lecţii cu Christine. Şi în seara următoare. Şi în celelalte... Uneori simţea sublimul ridicol al eforturilor sale şi auzea din depărtare râsul batjocoritor

al zeilor. Stătea aplecat deasupra mesei goale alături de nevastă-sa, în acest îndepărtat orăşel minier din Ţara Galilor, mormăind după ea: *caput-capitis*[18] sau *Madame, est-il possible que...*[19]*?* Împleticindu-se printre declinări şi verbe neregulate, citind cu voce tare din Tacit sau din paginile unei antologii patriotice pe care o descoperiseră: *Pro Patria...* Şi deodată se arunca înapoi în fotoliu, dându-şi seama de situaţie:

— Dacă ar putea Llewellyn să ne vadă... ce-ar mai râânji! Şi când te gândeşti că ăsta nu e decât începutul, că după asta urmează toate materiile medicale.

Către sfârşitul lunii următoare, începură să sosească din timp în timp la *Vale View* pachete de cărţi trimise de la filiala din Londra a Bibliotecii Medicale Internaţionale. Andrew îşi reluă studiile din punctul unde le lăsase la facultate. Nu-i trebui mult timp ca să descopere că prea devreme le abandonase. Fu covârşit descoperind progresele terapeutice făcute în domeniul chimiei biologice. Descoperi pragurile renale, ureea sanguină, metabolismul bazal şi vulnerabilitatea probei albuminei. Când această cheie de boltă a epocii sale de studenţie se prăbuşi, el gemu cu glas tare:

— Christine, nu ştiu nimic! Şi munca asta mă ucide!

Având de satisfăcut cerinţele activităţii sale medicale, nu-i rămâneau pentru studii decât nopţile lungi. Înviorat de cafeaua neagră şi cu un prosop ud înfăşurat în jurul capului, el muncea cu încăpăţânare, citind până în primele ore ale dimineţii. Când se prăbuşea în sfârşit în pat, istovit, deseori nu putea închide ochii şi uneori, când aţipea, se trezea scăldat în sudoare din pricina unui coşmar, cu capul vuind de termeni şi formule sau de vreo obsedantă stupiditate din sumarele sale cunoştinţe de franceză. Fuma enorm, slăbea, faţa i se scofâlcea. Dar Chris se găsea acolo în permanenţă, tăcută, îngăduindu-i să vorbească, să deseneze diagrame, să-i explice într-o

[18] Cap (în declinarea latină).
[19] Doamnă e oare posibil? (în l. franceză).

terminologie care îi scrântea limba, extraordinara, uimitoarea, fascinanta acţiune selectivă a tubilor renali. Ea îi îngăduia chiar să strige, să gesticuleze şi – pe măsură ce devenea mai nervos – să o insulte. Pe la unsprezece noaptea, când îi aducea cafea proaspătă, Andrew o întâmpina adesea bodogănind:

— De ce nu-mi dai pace? La ce-s bune lăturile astea? Cafeaua este un drog infect. Îţi dai seama că mă omor cu bună ştiinţă, nu-i aşa? Şi toate astea numai pentru tine. Eşti neîndurătoare, al dracului de neîndurătoare, ca un temnicer care intră şi iese în vârful picioarelor. N-am să capăt niciodată afurisitul ăsta de titlu. Sute de oameni din West-End-ul Londrei, din marile spitale încearcă să-l obţină şi eu... din Aberalaw... ha-ha! – Râsul lui era isteric. – Eu, de la Asociaţia de ajutor medical! Dumnezeule, sunt atât de obosit şi ştiu că o să mă cheme la noapte pentru naşterea aceea, în strada Cefan şi...

Christine era un ostaş mai vajnic decât dânsul. Firea ei echilibrată îi susţinea pe amândoi, în toate crizele. Nu era nici ea lipsită de temperament, dar ştia să se controleze. Făcea sacrificii, refuza toate invitaţiile din partea Vaughanilor, încetă să se mai ducă la concertele din sala Temperance. Oricât de prost ar fi dormit, se trezea devreme, se îmbrăca cu grijă şi îl aştepta cu micul dejun gata pregătit, când el cobora din dormitor, târându-şi picioarele, nebărbierit şi aprinzându-şi prima ţigară din ziua aceea.

Munceau astfel de vreo şase luni, când mătuşa ei din Bridlington se îmbolnăvi pe neaşteptate de debită şi îi scrise, cerându-i să vină la dânsa. Arătându-i şi lui scrisoarea, Christine îi spuse numaidecât că-şi dădea seama că nu era cu putinţă să-l părăsească. Dar Andrew, aplecându-se posomorât peste slănina cu ouă pe care o mânca, mormăi:

— Eu cred că e mai bine să te duci, Chris. Şi aşa, cu studiile astea am să mă descurc mai bine fără tine. Ne-am cam călcat pe nervi reciproc în vremea din urmă. Îmi

pare rău… dar… cred că cel mai bun lucru ar fi să te duci.

Ea plecă în silă, spre sfârşitul săptămânii. Nu trecuseră nici douăzeci şi patru de ore de când lipsea şi el îşi recunoscu greşeala. Era groaznic fără dânsa. Tânăra Jenny, deşi urma minuţioasele ei recomandări, îl scotea necontenit din sărite. Dar nu era vorba despre felul cum gătea Jenny, despre cafeaua călduţă pe care i-o servea, sau de patul prost făcut. Regreta absenţa Christinei, faptul că nu este acasă, că nu poate să o cheme, căci îi lipsea. Se trezea privind absent cărţile şi pierdea ore întregi, gândindu-se la dânsa

După cincisprezece zile, Christine telegrafie că se înapoiază. El lăsă totul baltă şi se pregăti să o primească. Nimic nu i se părea destul de bun, destul de aspectuos pentru a sărbători întoarcerea ei. Telegrama pe care o primise nu-i dădea prea mult răgaz, dar îşi făcu o socoteală rapidă şi plecă în oraş, hotărât la orice extravaganţe. Mai întâi cumpără un buchet de trandafiri. La pescăria lui Kendrick avu norocul să găsească un homar proaspăt, sosit în dimineaţa aceea. Se grăbi să-l ia, de teamă că doamna Vaughan, căreia Kendrick îi destina în principiu toate aceste trufandale, să nu-i telefoneze şi să-l cumpere ea. Apoi luă o grămadă de gheaţă, se duse la zarzavagiu să aleagă salată şi în cele din urmă, într-o grabă febrilă, comandă o sticlă de vin de Mosella, de care Lampert, băcanul din piaţă, îl asigură că este de calitatea întâia.

După ce luă ceaiul, îi spuse lui Jenny să se ducă acasă, căci începuse să simtă privirea-i tânără şi întrebătoare, fixându-l cu oarecare curiozitate. Apoi se apucă de treabă şi pregăti, cu drăgăstoasă grijă, o salată de homar. Căldarea de tablă de la bucătărie, umplută cu gheaţă, deveni o excelentă frapieră. Cu florile întâmpină o dificultate neaşteptată, căci Jenny încuiase dulapul de sub scară, unde ţineau toate vazele, şi ascunsese cheia. Dar el trecu şi peste acest obstacol, aşezând jumătate din trandafiri în cana de apă, iar restul în paharul din baie în

care îşi ţineau periile de dinţi – ceea ce i se păru chiar o trăsătură originală.

În cele din urmă pregătirile fură terminate; florile, mâncarea, vinul pus la gheaţă... Inspecta toate cu ochi strălucitori.

După ce termină consultaţiile, la nouă şi jumătate alergă la gară, în întâmpinarea ei.

I se părea ca se îndrăgostise din nou – era un sentiment proaspăt, minunat. Plin de gingăşie, o însoţi la ospăţul lor de îndrăgostiţi. Seara era caldă şi liniştită, deasupra lor strălucea luna. Andrew uită cu desăvârşire toate complicaţiile metabolismului bazal şi îi spuse Christinei că se simţea de parcă ar fi fost în Provenţa sau într-un ţinut asemănător, într-un mare castel, pe marginea unui lac. Îi şopti că era o copilă dulce, delicioasă. Recunoscu că se purtase ca o brută cu ea şi o asigură că pe viitor va fi un covor – nu roşu, deoarece ea protesta împotriva acestei culori – care îi va purta paşii. Îi spuse chiar mult mai multe... Către sfârşitul săptămânii, îi poruncea să-i aducă papucii.

Veni şi luna august, toridă şi plină de praf. Apropiindu-se de sfârşitul lecturilor teoretice, Andrew avea nevoie să se pună la punct cu activitatea practică şi îndeosebi cu histología, ceea ce în situaba actuală părea un obstacol de netrecut. Christine fu aceea care îşi aminti de profesorul Challis şi de postul pe care îl ocupa el la Universitatea din Cardiff. Andrew îi scrise şi Challis îi răspunse numaidecât, declarându-i cu lux de amănunte că va fi fericit să-l ajute, folosindu-se de influenţa de care se bucura la Institutul de patologie. Manson, adăuga el, va găsi în doctorul Glyn-Jones un om de mâna întâia. Challis îşi încheia scrisoarea, adresându-i complimente Christinei.

— Recunosc că ţie îţi datorez asta, Chris. E mare lucru să ai prieteni. Şi eu care aproape că am refuzat să-l cunosc pe Challis, în seara aceea la Vaughani. Un moşneguţ de treabă! Dar totuşi mi-e nesuferit să solicit

favoruri. Şi unde mai pui că-ţi trimite complimente afectuoase!

Pe la mijlocul acelei luni, îşi făcu apariţia la *Vale View* o motocicletă Red Indian, cumpărată de ocazie, îngrozitor de nepractică şi pe care fostul proprietar o lăudase ca fiind „prea rapidă”. Dat fiind că vara era mai puţin de lucru, Andrew dispunea în fiecare după-amiază de trei ore pe care putea să le considere ca aparţinându-i în întregime. În fiecare zi deci, numaidecât după prânz, un bolid roşu cobora urlând valea în direcţia oraşelului Cardiff, situat la vreo treizeci de mile depărtare şi în fiecare zi, în jurul orei cinci, un bolid roşu, ceva mai prăfuit, se deplasa în direcţia inversă, având ca ţintă *Vale View.*

Aceste şaizeci de mile parcurse pe o căldură înăbuşitoare, întrerupte de o oră de muncă la secţiunile şi lamele lui Glyn-Jones, deseori manipulând microscopul cu mâna care mai tremura încă de pe urma trepidaţiilor ghidonului, făcură ca următoarele câteva săptămâni să fie foarte greu de suportat. Pentru Christine, partea cea mai îngrozitoare din toată această aventură nebunească era momentul când asista la plecarea motocicletei, după o rapidă pocnitură a eşapamentului, apoi clipele când aştepta neliniştită să audă primul zgomot al motorului său, la înapoiere, temându-se tot timpul ca nu cumva să i se întâmple vreo nenorocire, în timp ce călătorea încovoiat pe ghidonul acestei maşini diabolice.

Deşi era extrem de grăbit, Andrew găsea din timp în timp câte o clipă liberă, pentru a-i aduce de la Cardiff fragi pe care îi păstrau până după consultaţiile de seară. Apoi îşi luau ceaiul, Andrew întotdeauna încins de praful fierbinte, cu ochii roşii, întrebându-se melancolic, dacă nu-i căzuse duodenul la ultimul hop din Trecoed, şi dacă îi va fi cu putinţă să mai facă înainte de consultaţiile de seară, cele două vizite la pacienţii la care fusese chemat în timpul lipsei sale.

În cele din urmă, sosi şi ziua când făcu ultima călătorie.

Glyn-Jones nu mai avea nimic să-i arate. Andrew cunoştea pe dinafară toate lamele şi toate secţiunile. Singurul lucru care-i mai rămânea de făcut era să se înscrie la *examen* şi să achite taxele, destul de mari.

La 15 octombrie, Andrew plecă singur la Londra. Christine îl conduse la gară. Acum că se apropiase atât de mult adevărata încercare, o linişte ciudată pogorâse asupra lui. Toată lupta, toate eforturile lui frenetice, toate izbucnirile lui aproape isterice, păreau a fi rămas departe, în urmă. Creierul îi era inactiv, aproape amorţit. I se părea că nu ştie nimic. Şi totuşi, în ziua următoare, când începu proba scrisă a examenului care avea loc la Colegiul Medicilor, se trezi răspunzând întrebărilor cu un fel de automatism orb. Scrise, scrise, fără să se uite măcar la ceas, umplând pagină după pagină, până ce i se învârti capul.

Luase o cameră la Hotel Museum unde el şi Christine locuiseră cu prilejul primei lor vizite la Londra. Aici preţurile erau extrem de ieftine, dar mâncarea era proastă, ceea ce dădu ultima lovitură stomacului său deranjat şi-i provocă un grav atac de dispepsie. Fu silit astfel să-şi limiteze hrana la un pahar de lapte fierbinte pe care îl lua într-una din cofetăriile A.B.C. şi care constituia tot prânzul său. Timpul dintre lucrările scrise şi-l petrecea într-un fel de transă, neîndrăznind să-şi îngăduie nicio distracţie. Abia vedea oamenii pe stradă. Din când în când, pentru a-şi limpezi capul, îşi îngăduia o plimbare, instalat pe imperiala unui omnibus.

După lucrările scrise, începură probele practice şi orale ale examenului, de care Andrew se temea mai mult decât de tot ceea ce fusese înainte. Se prezentaseră încă douăzeci de candidaţi, toţi mai în vârstă decât el şi toţi cu un aer de vădită siguranţă, toţi cu o situaţie mai bună decât a lui. De pildă, vecinul lui de la lucrarea scrisă, un anume Harrison, cu care stătuse de vorbă de vreo două ori, era licenţiat în chirurgie de la Oxford, ocupa un post de medic consultant la spitalul St. John’s, şi avea un

cabinet pe strada Brook. Andrew, comparând manierele fermecătoare ale lui Harrison şi distincţia lui evidentă cu propria sa stângăcie provincială, găsea că şansele lui de a impresiona favorabil pe examinatori erau extrem de reduse.

Proba practică la spitalul South London se desfăşură, după părerea lui, destul de bine. Cazul pe care îl avu de examinat fu un băiat de paisprezece ani la care detectă o bronşectazie. Dat fiind că se pricepea atât de bine la afecţiunile pulmonare, îşi zise că aceasta e o adevărată pleaşcă, şi socoti că foaia de observaţie pe care o întocmise era bună. Dar când ajunse la oral, roata norocului păru că se întoarce cu totul. La Colegiul Medicilor, examenul oral se desfăşura după un sistem special: în două zile succesive, fiecare candidat era interogat pe rând de către doi examinatori diferiţi. Dacă după prima zi era considerat nepregătit, i se înmâna un bilet politicos care îl înştiinţa că nu mai este necesar să revină în ziua următoare. Sub ameninţarea acestei misive fatale, Andrew descoperi spre spaima lui că trăsese la sorţi ca prim examinator un om despre care îl auzise pe Harrison vorbind cu îngrijorare, şi anume doctorul Maurice Gadsby.

Gadsby era scund şi uscat, cu o mustaţă neagră, zbârlită, cu ochi mici şi răutăcioşi. Numit profesor agregat de puţină vreme, nu avea nimic din toleranţa examinatorilor mai în vârstă şi părea pornit să trântească, cu tot dinadinsul, pe candidaţii care se prezentau în faţa lui. Îl privi pe Andrew, înălţând dispreţuitor din sprâncene şi îi întinse şase lame microscopice. Pe cinci dintre ele, Andrew le identifică în mod just. Dar pe cea de a şasea nu fu în stare să o numească. Gadsby se concentra asupra acestei lame. Timp de cinci minute îl hărţui pe Andrew în legătură cu ceea ce, după cât se părea, era ovarul unui obscur parazit din Africa occidentală. Apoi nonşalant şi indiferent îl trecu pe mâna examinatorului următor, sir Robert Abbey.

Andrew se ridică şi traversă încăperea, palid la faţă, cu inima bătând să-i spargă pieptul. Toată oboseala, toată inerţia pe care o resimţise la începutul săptămânii, dispărură cu desăvârşire. Încerca o dorinţă aproape deznădăjduită să reuşească, dar era convins că Gadsby îl va trânti. Ridicându-şi ochii, întâlni privirea lui Robert Abbey, care îl observa cu un surâs prietenesc, uşor amuzat.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă el pe neaşteptate.

— Nimic, domnule doctor – se bâlbâi Andrew – cred că nu m-am descurcat prea bine la domnul doctor Gadsby... asta-i tot.

— Nu-ţi face sânge rău. Uită-te la secţiunile acestea şi spune tot ce crezi despre ele.

Abbey zâmbea încurajator. Era un bărbat de vreo şaizeci şi cinci de ani, ras proaspăt, cu obrajii roşii, o frunte înaltă şi cu buza de sus lungă şi răsfrântă a omului vesel. Deşi se număra printre cei mai de seamă trei doctori din Europa, în tinereţe cunoscuse greutăţi şi lupte aprige: venind din oraşul său natal Leeds, nu avea în sprijinul lui decât o reputaţie provincială şi se lovise la Londra nu numai de prejudecăţi dar şi de oarecare împotrivire. Îl privea pe furiş pe Andrew, observând costumul său prost croit, cămaşa cu gulerul moale, cravata ieftină şi neîndemânatic înnodată şi, mai presus de toate, expresia de intensitate încordată întipărită pe faţa lui serioasă. Toate acestea îi aminteau de propria-i tinereţe petrecută în provincie. Instinctiv se simţi atras de acest candidat neobişnuit şi cercetând cu privirea lista din faţa lui, remarcă cu satisfacţie că notele căpătate până acum, îndeosebi la probele practice, erau deasupra mediei necesare trecerii.

Între timp, Andrew, cu ochii aţintiţi asupra borcanelor de sticlă din faţa lui, se opintea din greu să facă aprecieri asupra extractelor de organe.

— Bine! spuse Abbey pe neaşteptate.

Luă unul dintre extracte – era un anevrism al aortei

ascendente – şi începu să-i pună întrebări lui Andrew, pe un ton prietenesc. Întrebările lui la început simple, deveniră din ce în ce mai complicate şi mai profunde, până ce se legară de un nou tratament specific, de dată recentă, prin inocularea de malarie. Dar Andrew, căruia simpatia lui Abbey, îi dădea curaj, răspunse bine.

În cele din urmă, punând pe masă extractul, Abbey întrebă:

— Ştii ceva despre istoria anevrismului?

— Ambroise Paré – începu Andrew şi – văzând că Abbey începuse să dea aprobator din cap – continuă: este acela care se presupune că a descoperit primul această boală.

Figura lui Abbey exprimă surpriză.

— De ce „se presupune”, doctore Manson? Paré a descoperit cu adevărat anevrismul.

Andrew se făcu roşu, apoi palid, dar continuă.

— Păi… domnule doctor, aşa spun manualele. Aşa scrie în toate cărţile… eu însumi mi-am dat osteneala să verific asta în şase cărţi. – Răsuflă repede. – Dar în timp ce îmi reîmprospătam cunoştinţele mele de latină – care aveau mare nevoie de reîmprospătare, domnule doctor – s-a nimerit să-l citesc pe Celsus[20] şi acolo am întâlnit cuvântul *aneurismus.* Celsus cunoştea anevrismul. El l-a descris în întregime şi asta se întâmpla cu treisprezece secole înainte de Paré[21].

Se făcu tăcere. Andrew ridică privirea, aşteptându-se la o ironie amabilă. Abbey îl privea cu o expresie ciudată pe faţa lui bucălată.

— Doctore Manson – spuse el în cele din urmă – eşti primul candidat care intră în această sală de examen şi care îmi spune ceva original, ceva adevărat – ceva ce eu nu cunoşteam. Te felicit!

Andrew se îmbujoră din nou.

— Spune-mi încă un lucru… te întreb din curiozitate

[20] Celebru medic din vremea împăratului August.

[21] Ambroise Paré (1510-1590), chirurg francez care a promovat noi metode operatorii.

personală, continuă Abbey. Ce socoteşti dumneata că este principiul fundamental... să zicem ideea de bază pe care o ai înaintea ochilor, atunci când exerciţi profesia noastră?

Urmă o pauză în timpul căreia Andrew se gândi cu desperare. În cele din urmă, având senzaţia că strică efectul bun pe care îl produsese, el bâigui.

— Cred... cred că îmi spun mereu să nu consider nimic drept absolut sigur.

— Mulţumesc, doctore Manson!

După ce Andrew părăsi încăperea, Abbey luă tocul în mână. Se simţea din nou tânăr şi suspect de sentimental. Se gândea: „Dacă mi-ar fi spus că încearcă să-i vindece pe oameni, să ajute umanitatea suferindă, l-aş fi trântit din pură dezamăgire”.

Acum însă Abbey scrise nemaipomenita notă 100 alături de numele lui Andrew Manson. De fapt, dacă ar fi putut să facă aşa cum ar fi voit – după cum îşi spuse singur cu toată elocvenţa – nota ar fi fost de două ori mai mare.

Câteva minute mai târziu, Andrew coborî scările împreună cu ceilalţi candidaţi. La picioarele scărilor, lângă boxa lui, un portar în livrea aştepta cu un mic teanc de plicuri înaintea lui. În timp ce candidaţii treceau pe lângă dânsul, el înmâna fiecăruia câte un plic. Harrison, care coborâse alături de Andrew, îl deschise repede pe al lui. Faţa i se posomorî şi spuse liniştit: „Se pare că prezenţa mea nu este dorită mâine”. Apoi, silindu-se să zâmbească el întrebă: „Cu dumneata ce se aude?” Degetele lui Andrew tremurau. Abia putea să citească. Ca în vis îl auzi pe Harrison felicitându-l. I se dădeau şanse să încerce şi mai departe. Merse la unul din restaurantele A.B.C. şi se tratã cu un pahar de lapte, gândindu-se cu încordare: „Dacă nu reuşesc după toate astea mă... mă arunc în faţa unui autobuz.”

Ziua următoare fu o adevărată tortură. Rămăsese abia jumătate din numărul iniţial de candidaţi şi circula zvonul

că dintre aceştia va cădea o altă jumătate. Andrew habar nu avea dacă răspundea bine sau prost: nu ştia decât că îl doare capul îngrozitor, că picioarele îi erau ca de gheaţă şi că se simţea gol pe dinăuntru.

În cele din urmă, examenul luă sfârşit. La ora patru după-amiază, Andrew ieşi din vestiar, îmbrăcându-şi pardesiul, istovit şi melancolic. În acea clipă îl zări pe Abbey care stătea în picioare în faţa focului ce ardea în căminul din hol. Vru să se retragă, dar deodată, dintr-un motiv oarecare, Abbey îi întindea mâna zâmbind, vorbindu-i, spunându-i… spunându-i că reuşise.

Dumnezeule mare, reuşise! Reuşise! Simţea din nou că trăieşte, simţea triumful vieţii, nu-l mai durea capul, toată oboseala îi pierise. În timp ce dădea fuga spre cel mai apropiat oficiu poştal, inima îi cânta parcă frenetic, nebuneşte. Reuşise – deşi nu era din West-End-ul Londrei, ci dintr-un orăşel minier, pierdut într-un fund de ţară. Întreaga lui făptură exulta. Aşadar nu-şi irosise zadarnic timpul în nopţile nesfârşiţe, în cursele nebuneşti până la Cardif, în orele chinuitoare de tocealã. Mergea repede înainte, lovindu-se de trecători şi scăpând ca prin minune de roţile taxiurilor şi omnibuzelor; cu ochii strălucitori, se pomeni alergând, alergând să-i telegrafieze Christinei ştirea miraculoasă.

XI

Când trenul ajunse la Aberalaw, cu o jumătate de oră întârziere, era aproape de miezul nopţii. Tot drumul în susul văii, locomotiva avusese de luptat cu un vânt cumplit şi, când coborî pe peron, uraganul aproape că-l dărâmă pe Andrew. Gara era pustie. Tinerii plopi sădiţi în şir la intrarea în gară se încovoiau ca nişte arcuri, şuierând şi înfiorându-se la fiecare pală de vânt. Pe cer stelele străluceau puternic, de parcă ar fi fost lustruite.

Andrew porni pe Bulevardul Gării cu trupul încordat, cu

mintea înviorată de bătaia vântului. Plin de succesul pe care îl dobândise, de contactul stabilit cu înalta şi rafinata lume medicală, auzea cuvintele lui sir Robert Abbey răsunându-i încă în urechi şi i se părea că nu ajunge destul de repede la Christine, pentru a-i povesti toate, toate cele întâmplate. Telegrama lui îi adusese la cunoştinţă vestea cea bună, dar acum Andrew dorea să-i istorisească în amănunţime toată emoţionanta sa aventură.

Cotind grăbit în strada Talgarth, avu deodată senzaţia că cineva aleargă după el. Omul venea în urma lui luptând din greu cu vântul, dar tropăitul zgomotos al bocancilor lui pe caldarâm se pierdea în vâjâiala furtunii, încât părea o nălucă. Instinctiv Andrew se opri. Când omul se apropie îl recunoscu: era Frank Davis, un membru al echipei sanitare de la mina de antracit numărul 3, care fusese elevul lui la cursurile de prim ajutor ţinute în primăvara trecută. În aceeaşi clipă îl zări şi Davis pe el.

— La dumneavoastră veneam, domnule doctor, la dumneavoastră acasă. Vântul ăsta a rupt toate firele telefonice. O pală de vânt înăbuşi restul frazei.

— Ce s-a întâmplat? strigă Andrew.

— O surpare la numărul 3. Davis îşi făcu mâinile pâlnie la urechea lui Manson. Unul din băieţi a rămas acolo aproape îngropat. După cât se pare nu mai poate fi mişcat din loc. Este Sam Bevan... e pe lista dumneavoastră. Ar trebui să ne grăbim, domnule doctor, şi să mergem la el.

Andrew făcu câţiva paşi alături de Davis, dar se gândi la ceva şi se opri brusc.

— Am nevoie de trusă, urlă el către Davis. Du-te la mine acasă şi adă-mi trusa. Eu merg la puţul numărul 3. – Apoi adăugă: Şi – ascultă Frank! Spune-i nevesti-mi unde m-am dus.

În patru minute era la puţul numărul 3, împins din spate de vântul care îl luă aproape pe sus, peste linia de garaj, când trecu strada Roath. În camera de prim ajutor îl

găsi pe subdirector şi trei muncitori care îl aşteptau. La vederea lui, faţa îngrijorată a subdirectorului se lumină puţintel.

— Îmi pare bine că te văd, doctore. Furtuna asta ne-a făcut praf pe toţi şi pe deasupra am avut şi o surpare afurisită în mină. Nimeni nu a fost omorât, slavă Domnului, dar unul din băieţi a rămas înţepenit acolo cu braţul prins. Nu putem să-l mişcăm nici cu un milimetru şi acoperişul galeriei este putred.

Merseră până la gura puţului. Doi dintre oameni duceau o targă cu nişte atele legate de ea, iar cel de al treilea, o cutie de lemn cu cele necesare primului ajutor medical. În timp ce intrau în cuşca ascensorului, o altă siluetă traversa în fugă curtea. Era Davis, gâfâind, cu trusa în mână.

— Ai venit repede, Frank, spuse Manson, în timp ce Davis se chircea pe vine alături de el, în ascensor.

Davis se mulţumi să dea din cap: nu era în stare să vorbească. Se auzi un clinchet, urmă o clipă de aşteptare şi ascensorul coborî cu toată viteza până în fundul puţului. Ieşiră în galerie cu toţii, unul după altul, mai întâi subdirectorul, apoi Andrew, Davis – care tot mai ducea trusa – şi la urmă ceilalţi trei muncitori.

Andrew mai fusese în subteran şi înainte. Era obişnuit cu galeriile cu boltă înaltă din Blaenelly, nişte peşteri mari întunecoase şi răsunătoare, situate la mare adâncime, unde minereul era sfredelit şi aruncat în aer cu dinamită, smuls din filoanele lui. Dar puţul numărul 3 era vechi şi galeria care ducea spre abataj era lungă şi întortocheată, mai mult o vizuină umedă şi lutoasă prin cate se târâră de câteva ori pe brânci, pe o distanţă de aproape o jumătate milă. Pe neaşteptate, lanterna purtată de subdirector se opri chiar în faţa lui Andrew, care înţelese că ajunseseră.

Se târî încet înainte. Trei oameni întinşi pe pântece într-o fundătură se sileau din răsputeri să readucă în simţiri pe un al patrulea care şedea ghemuit, cu corpul răsucit

într-o parte, cu un umăr întors înapoi, pierdut după cât se părea în masa de stânci prăbuşite în jurul lui. În spatele oamenilor zăceau unelte risipite, două cutii cu mâncare răsturnate, hainele pe care şi le scoseseră.

— Ce se aude băieţi? întrebă încet subdirectorul.

— Nu putem să-l mişcăm nici în ruptul capului, răspunse unul dintre dânşii, întorcând spre ei o faţă murdară şi asudată. Am încercat în toate chipurile.

— Nu mai încercaţi, spuse subdirectorul, aruncând o privire rapidă spre boltă. A venit doctorul. Daţi-vă puţin înapoi şi făceţi-ne loc. În locul vostru m-aş da cu o bucată bună îndărăt.

Cei trei muncitori se traseră înapoi din fundătură şi, după ce se strecurară cu greu pe lângă el, Andrew le luă locul. Într-o frântură de secundă îl fulgeră amintirea recentului său examen, cu toate progresele biochimiei, cu terminologia răsunătoare şi frazele ştiinţifice. Nimic din toate acestea nu se referea însă la un astfel de accident.

Sam Bevan era perfect conştient, dar sub stratul de praf care le acoperea, trăsăturile lui erau descompuse de suferinţă.

Încercă să schiţeze un zâmbet.

— Mi se pare că o să faceţi cu mine nişte exerciţii de prim ajutor.

Bevan urmase şi el la acelaşi curs şi i se ceruse deseori să facă exerciţii de pansat.

Andrew întinse braţul înainte. La lumina pe care o arunca peste umărul lui lanterna subdirectorului, el îl pipăi pe rănit. Tot corpul lui Bevan era intact, cu excepţia antebraţului stâng, care îl ţinea prizonier, strivit de greutatea enormă a stâncii prăbuşite.

Andrew îşi dădu seama numaidecât că singurul mijloc de a-l elibera pe Bevan era de a-i amputa antebraţul. Iar Bevan, aţintindu-şi asupră-i ochii chinuiţi de durere, citi în privirea doctorului această hotărâre, chiar în clipa în care el o luă.

— Daţi-i drumul, domnule doctor – şopti dânsul – numai

scoateţi-mă cât mai repede de aici.

— Nu trebuie să-ţi fie teamă, Sam – îi spuse Andrew – te adorm şi când te trezeşti, ai să fii în pat.

Întins pe burtă în mijlocul unei băltoace, sub acoperişul care se afla doar la două picioare deasupra lui, el îşi scoase haina, o împături şi i-o puse lui Bevan sub cap, apoi îşi suflecă mânecile şi ceru trusa. În timp ce i-o dădea, subdirectorul îi şopti la ureche:

— Pentru numele lui Dumnezeu, grăbeşte-te doctore, bolta ameninţă să se prăbuşească peste noi, dintr-o clipă într-alta.

Andrew deschise trusa şi imediat îl izbi mirosul de cloroform. Înainte chiar de a băga mâna înăuntru şi de a simţi marginile zimţate ale cioburilor de sticlă, înţelese ce se întâmplase. În graba de a ajunge la mină, Frank Davis scăpase trusa şi sticla cu cloroform se spărsese, iar conţinutul ei se vărsase. Pe Andrew îl trecu un fior. Nu avea timp să mai trimită sus pe cineva, şi nu avea anestezic.

Timp de vreo treizeci de secunde rămase ca paralizat. Apoi luă maşinal seringa, o încarcă şi-i făcu lui Bevan o injecţie cu doza maximă de morfină. Nu putu să aştepte efectul deplin. Aşezându-şi trusa pieziş, în aşa fel încât să aibă la îndemână instrumentele, se aplecă din nou asupra lui Bevan şi-i spuse în timp ce strângea turnicheul:

— Închide ochii, Sam!

Lumina era slabă şi în jurul lor fluturau umbre confuze. La prima incizie, Bevan gemu printre dinţii strânşi. Mai gemu o dată, apoi, din fericire, când bisturiul ajunse la os, leşină.

Fruntea lui Andrew se acoperi de o sudoare rece, când apucă cu pensa hemostatică carnea sfărâmată şi sângerândă. Nu vedea ce făcea. Se sufoca în această gaură de şoarece, adâncă, în fundul pământului, zăcând în noroi. Aici nu exista nici anestezic, nici sală de operaţie, niciun roi de surori care să-l servească. Nu era chirurg. Bâjbâia cu desperare având convingerea că nu va

ajunge niciodată la capăt, că acoperişul se va prăbuşi peste ei toţi. În spate auzea respiraţia precipitată a subdirectorului. O picătură rece de apă i se prelinse încet pe ceafă. Degetele lui lucrau cu înfrigurare, pătate de sânge cald. Fierăstrăul scrâşnea. De undeva, de foarte departe, auzea parcă vocea lui sir Robert Abbey: „Posibilitatea pentru o activitate ştiinţifică…” Ah, Dumnezeule, nu o să isprăvesc niciodată!

În sfârşit! Aproape că izbucni în plâns de uşurare. Puse o bucată de tifon peste ciotul însângerat şi, ridicându-se în genunchi, spuse:

— Luaţi-l de aici!

Cu vreo patruzeci metri mai încolo, într-o porţiune mai largă a galeriei, unde avea loc să se ridice în picioare şi cu patru lămpi în jurul lui, el termină operaţia. Aici era mai uşor. El curaţi rana, ligatură vasele, aplică un antiseptic, puse un tub de dren, apoi făcu câteva suturi. Bevan era mereu inconştient, dar pulsul lui deşi mic, era puternic. Andrew îşi trecu mâna pe frunte. Gata.

— Aveţi grijă cum mergeţi cu targa. Acoperiţi-l cu păturile astea. – Când ieşim afară o să avem nevoie de sticle cu apă caldă.

Procesiunea porni încet, cu oamenii încovoindu-se în locurile unde bolta era joasă şi urcând de-a lungul galeriei întunecoase. Nu făcuseră nici şaizeci de paşi, când un vuiet surd răsună în urma lor. Semăna cu huruitul unui tren care intră în tunel. Subdirectorul nu se întoarse. El se mărgini să-i spună lui Andrew cu un calm sinistru:

— S-a zis! S-a prăbuşit restul tavanului.

Drumul până afară ţinu aproape o oră. În locurile grele ei fură nevoiţi să întoarcă pieziş targa. Andrew nu ar fi putut spune cât timp rămăsese în subteran. Dar în cele din urmă ajunseră la capătul galeriei.

Ascensorul îi urcă sus, tot mai sus, scoţându-i din adâncuri. Când ieşiră din cuşcă îi întâmpină muşcătura ascuţită a vântului. Într-un fel de extaz, Andrew trase aerul adânc în piept. Se opri în capul scărilor, ţinându-se

de balustradă. Era încă întuneric, dar în curtea minei fusese atârnat un fanar mare de păcură, a cărui flacără sfârâia, săltându-şi limbile de foc. În jurul felinarului văzu un pâlc de umbre care aşteptau. Printre ele desluşi femei îmbrobodite cu şaluri.

Deodată, pe când targa trecea încet pe lângă el, Andrew se auzi chemat pe nume cu desperare şi în clipa următoare braţele Christinei i se încolăciră în jurul gâtului. Se agăţă de el fără să-şi poată stăpâni suspinele. În capul gol, numai cu un pardesiu aruncat peste cămaşa de noapte, cu picioarele goale în pantofi, părea o sărmană fiinţă părăsită în bezna bântuită de vânt.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el speriat, încercând să-i desfacă braţele, pentru a-i vedea faţa.

Dar ea nu-i dădu drumul. Agăţându-se de el cu frenezie, ca o femeie care se îneacă, zise printre suspine:

— Mi s-a spus că bolta s-a prăbuşit, că n-o să… că n-o să mai ieşiţi de acolo.

Era vânătă, dinţii îi clănţăneau de frig. El o duse ruşinat, dar adânc mişcat, la focul care ardea în camera de prim ajutor. Aici găsiră cacao caldă şi băură, frigându-şi buzele, din aceeaşi ceaşcă. Trecu multă vreme, până ce vreunul din ei să-şi amintească de noul său titlu, atât de măreţ.

XII

Salvarea lui Sam Bevan era ceva banal, pentru un oraş care cunoscuse în trecut spaima şi oroarea marilor catastrofe miniere. Totuşi, în sectorul lui, această întâmplare îi făcu lui Andrew un mare serviciu. Dacă s-ar fi întors de la Londra numai cu succesul înregistrat la examen, el nu s-ar fi ales decât cu ironii în plus, la adresa „prostiilor astea la modă”. Iată însă că, oameni care niciodată nu se uitaseră la el îl salutau şi îi zâmbeau chiar. Măsura exactă a popularităţii unui doctor la

Aberalaw putea fi apreciată după felul în care trecea pe stradă. De unde mai înainte pe Andrew îl întâmpinase un şir de uşi bine închise, acum ele adăstau deschise, iar în pragul uşilor, minerii care nu erau la lucru, stăteau fumând numai în cămaşă, gata să schimbe câteva cuvinte cu el; femeile se arătau dispuse „să-l poftească înăuntru” în timp ce trecea pe acolo, iar copiii îi zâmbeau şi-l strigau pe nume.

Privind gânditor în urma lui Andrew, bătrânul Gus Parry, şef de abataj la mina numărul 2 şi decan al sectorului din vest, rezumă astfel noul curent în opinia publică, adresându-se tovarăşilor lui de muncă:

— Ei, fraţilor, o fi el toată ziua, cu nasul în cărţi, dar când este vorba la o adică, se pricepe să facă şi treabă de-adevăratelea.

Fişele începură să vină înapoi la Andrew, mai întâi treptat, apoi când se văzu că nu-i ocărăşte pe renegaţii întorşi la dânsul, se porniră să curgă cu grămada. Owen se arătă foarte mulţumit când văzu că creşte lista pacienţilor lui Andrew. Întâlnindu-l în piaţă într-o zi, el îi zâmbi:

— Nu ţi-am spus că aşa o să se întâmple?

Llewellyn se arătase extrem de încântat de rezultatul examenului. Îi telefonase ca să-l felicite, plin de efuziune, apoi pe un ton blând dar ironic îl convocase la spital pentru două operaţii.

— *À propos,* spuse el cordial când isprăviră treaba, ai spus examinatorilor dumitale că eşti asistent în cadrul unei asociaţii de ajutor medical?

— Le-am menţionat numele dumneavoastră, domnule doctor, răspunse afabil Andrew – şi răspunsul acesta ajută ca lucrurile să meargă cât se poate de bine.

Oxborrow şi Medley de la Policlinica din est nici nu luară în seamă succesul lui Andrew, dar Urquhart se bucură sincer, deşi comentariile lui sunară aproape ca nişte ocări.

— Ei fi-r-ar al dracului, Manson, ce ai de gând? Să-mi iei

pâinea de la gură?

În semn de cinstire a distinsului său coleg, Andrew îl invită la un consult, într-un caz de pneumonie, şi îi ceru să-şi spună părerea.

— Bolnava o să se facă bine – susţinea Andrew – şi aduse în sprijinul celor spuse argumente ştiinţifice.

Urquhart dădu din cap neîncrezător şi spuse:

— Nu am auzit în viaţa mea de serul ăsta polivalent, sau de anticorpi, sau de unităţile internaţionale de care vorbeşti. Dar bolnava e născută Powell, şi când Powellii au pneumonie şi li se umflă pântecele, mor în mai puţin de opt zile. Cunosc familia asta de mult. Bolnava are pântecele umflat, nu-i aşa?

Când pacienta muri, în ziua a şaptea, bătrânul afişă un aer de sumbru triumf asupra metodei ştiinţifice.

Denny, care era în acea vreme în străinătate, nu află nimic despre titlul cel nou. Dar o ultimă şi oarecum neaşteptată felicitare sosi sub forma unei lungi scrisori din partea lui Freddie Hamson. Freddie, care citise rezultatul în revista *The Lancet,* glumi pe socoteala succesului lui Andrew, îl invită la Londra şi apoi stărui îndelung asupra propriilor lui succese ameţitoare din strada Queen Anne, unde, aşa cum proorocise în seara aceea la Cardiff, strălucea acum placa de aramă cu numele lui.

— Mai mare ruşinea cum am uitat de Freddie, declară Manson. Ar trebui să-i scriu mai des. Am presentimentul că o să-l mai întâlnim cândva. Drăguţă scrisoare, nu-i aşa?

— Da, foarte drăguţă, răspunse rece Christine. Numai că vorbeşte mai mult despre el însuşi. În preajma Crăciunului vremea se făcu tot mai friguroasă, zilele deveniră reci şi uscate, iar nopţile calme şi înstelate. Pământul îngheţat răsuna sub paşii lui Andrew, iar aerul limpede era ca un vin îmbătător. În mintea lui se contura de pe acum pasul următor pe care avea să-l facă în marele asalt dat problemei inhalaţiilor de praf.

Descoperirile făcute în rândurile propriilor săi pacienţi îi dăduseră mari speranţe, şi acum obţinuse din partea lui Vaughan permisiunea de a extinde câmpul cercetărilor sale şi de a examina sistematic pe toţi muncitorii din cele trei mine de antracit – ceea ce constituia o minunată ocazie. El plănui să folosească observaţiile făcute pe muncitorii din subteran, slujindu-se de cei de la suprafaţă drept termen de comparaţie. Urma să înceapă lucrările o dată cu noul an.

În ajunul Crăciunului, se întorcea de la policlinică spre *Vale* View, cu un foarte viu simţământ de plăcută nerăbdare şi bună stare fizică. În timp ce mergea pe stradă îi era cu neputinţă să nu remarce semnele sărbătorii care se apropia. Minerii din partea locului ţineau mult la aceste zile festive, în ultimele zile înaintea Crăciunului, odaia din faţă a fiecărei case stătea încuiată – ca să nu poată pătrunde în ea copiii. Camera era împodobită cu ghirlande de hârtie, în sertar se găseau ascunse jucării şi pe masă se îngrămădeau o mulţime de lucruri bune de mâncat: prăjituri, portocale, biscuiţi dulci, toate cumpărate cu bani provenind din fondurile clubului şi distribuite la această epocă a anului.

Christine, care aştepta şi ea cu bucurie Crăciunul, decorase casa cu brad şi cu vâsc. Dar în seara aceea, venind acasă, el văzu numaidecât că figura ei trăda o emoţie deosebită.

— Nu spune nimic, îi zise ea repede, întinzând mâna. Niciun cuvânt. Închide numai ochii şi vino cu mine!

Se lăsă condus de ea la bucătărie. Văzu apoi pe masă numeroase pachete făcute cu stângăcie, unele învelite doar în hârtie de ziar, dar fiecare avea un bileţel prins de el. Îşi dădu seama numaidecât că erau daruri din partea pacienţilor. Unele dintre ele nici nu erau împachetate.

— Uite Andrew, strigă Christine, o gâscă! Şi două raţe! Şi o minunată prăjitură cu glazură de zahăr! Şi o sticlă cu rachiu de soc! Ce drăguţ din partea lor! Nu-i aşa că e minunat că s-au gândit să-ţi dăruiască toate acestea?

De emoţie, Andrew nu era pur şi simplu în stare să vorbească. Îl copleşea această dovadă caldă care-i adeverea că oamenii aflaţi în îngrijirea lui începuseră în cele din urmă să-l aprecieze, să-l iubească. Alături de Christine, citi bileţelele scrise de mâini greoaie şi nepricepute, unele mâzgălite numai cu creionul, pe plicuri vechi întoarse pe dos: „Pacientul dumneavoastră recunoscător de pe strada Cefan, numărul trei”, „Cu mulţumiri, din partea doamnei Williams”. O bucată de minereu şlefuită inegal, din partea lui Sam Bevan, avea bileţelul: „Mulţumesc că m-aţi scos de acolo, de sărbătorile Crăciunului, domnule doctor…” şi aşa mai departe.

— Trebuie să le păstrăm, iubitule, spuse Christine încet. Am să le pun deoparte sus.

Când Andrew îşi recapătă glasul – lucru la care contribui un pahar de rachiu de soc făcut în casă – începu să umble de colo până colo în bucătărie, în timp ce Christine umplea gâsca, şi începu să ţină nişte discursuri superbe.

— Aşa ar trebui plătite onorariile, Chris. Fără bani, fără afurisitele de note de plată, fără reţineri din salariu, fără goana asta după parale. Plată în natură. Înţelegi, nu-i aşa iubito? Îl faci bine pe pacient şi el îţi trimite ceva făcut de el, produs al muncii lui. Cărbuni dacă vrei, un sac de cartofi din grădina lui, ouă dacă are găini… Înţelegi ce vreau să spun! Aşa poţi să ai un ideal moral! Pentru că veni vorba, doamna Williams, asta care ne-a trimis raţele… Leslie a îndopat-o cu pilule şi medicamente timp de cinci ani de-a rândul şi eu am vindecat-o de ulcerul ei gastric cu o dietă de cinci săptămâni. Ce spuneam? A, da! Vezi, dacă fiecare doctor ar elimina problema câştigului, întregul sistem s-ar purifica…

— Da dragule, vrei să-mi dai stafidele? Sunt în bufet pe raftul de sus.

— Fi-r-ar al naibii, femeie, de ce nu mă asculţi? Măi, măi! Umplutura asta o să fie grozav de gustoasă.

În dimineaţa următoare, prima zi de Crăciun, vremea era frumoasă şi limpede. În depărtările albăstrui, foişorul din Tallyn apărea sidefiu, cu glazură albă de zăpadă. După câteva consultaţii de dimineaţă şi cu plăcuta perspectivă de a nu avea serviciu la policlinică în acea seară, Andrew plecă să-şi facă vizitele. Nu avea pe listă prea mulţi pacienţi. În toate casele se pregătea masa de prânz, aşa cum i se pregătea şi lui prânzul acasă. Nu se mai sătura de urările de Crăciun pe care le adresa şi le primea de-a lungul străzilor. Nu se putu opri să nu remarce diferenţa dintre voioşia cu care era întâmpinat acum şi tristeţea cu care străbătuse aceleaşi străzi numai cu un an mai înainte.

Poate că tocmai acesta fu gândul care îl făcu să se oprească, cu o ezitare ciudată în priviri, la casa cu numărul optsprezece din strada Cefan. Dintre toţi pacienţii săi, cu excepţia lui Chenkin, pe care nici nu-l dorea, singurul care nu se întorsese la el era Tom Evans. Astăzi, când încerca o emoţie atât de neobişnuită, când era poate prea exaltat de sentimentul frăţiei dintre oameni, simţi un impuls brusc de a intra la Evans şi de a-i ura sărbători fericite.

Bătu o dată la uşă, apoi o deschise şi, trecând prin casă, intră în bucătărie. Aici se opri înmărmurit. Bucătăria era goală, aproape pustie şi în vatră focul abia pâlpâia. Tom Evans stătea în faţa focului pe un scaun cu spătarul rupt şi braţu-i îndoit era aidoma unei aripi frânte. Umerii lui căzuţi dovedeau amărăciune, deznădejde. O ţinea pe genunchi pe fetiţa lui, în vârstă de patru ani. Se uitau amândoi în tăcere la o ramură de brad pusă într-o găleată veche. Pe acest minuscul pom de Crăciun, pe care Evans şi-l procurase urcând cale de două mile pe munte, se zăreau trei lumânările de seu, încă neaprinse. Şi dedesubt se afla ospăţul de Crăciun al familiei, trei portocale mici.

Evans se întoarse brusc şi dădu cu ochii de Andrew. Tresări, faţa i se îmbujoră de ruşine şi îl privi cu vădit

resentiment. Andrew simţi că era chinuitor pentru Evans să fie găsit fără lucru, cu jumătate din mobile amanetate şi schilod, chiar de către doctorul ale cărui sfaturi le respinsese. Manson ştia că lui Evans îi merge rău, dar nu bănuise vreodată că se găseşte într-o situaţie atât de jalnică. Se simţea prost, tulburat, ar fi vrut să se întoarcă şi să plece. În clipa aceea, doamna Evans intră în bucătărie prin uşa din dos, cu o pungă de hârtie sub braţ. Tresări atât de speriată, văzându-l pe Andrew, încât scăpă din mână punga, care se rostogoli pe podeaua de piatră şi se rupse, lăsând să se vadă două bucăţi de picior de vacă, cea mai ieftină calitate de carne care se găsea la Aberalaw. Fetiţa, văzând figura pe care o făcea mama ei, izbucni deodată în plâns.

— Ce s-a întâmplat, domnule! îndrăzni în cele din urmă doamna Evans, cu mâna în şold. Nu a făcut nimic rău...?

Andrew strânse din dinţi. Era atât de mişcat şi de surprins de scena peste care nimerise, încât nu mai văzu decât o singură soluţie care să-l mulţumească.

— Doamnă Evans – spuse el cu ochii pironiţi în podea – ştiu că între Tom al dumitale şi mine a fost o oarecare neînţelegere. Dar astăzi e Crăciunul... şi... în sfârşit, aş vrea – se bâlbâi el încurcat – vreau să spun, mi-ar face foarte multă plăcere, dacă aţi veni toţi trei să luaţi azi masa cu noi.

— Dar, domnule doctor... şopti ea cu o voce tremurătoare,

— Taci din gură femeie! o întrerupse Evans mânios. Nu o să mergem nicăieri la masă. Dacă nu putem să cumpărăm decât carnea asta, asta o să mâncăm. Nu ne trebuie nicio filantropie din partea nimănui.

— Ce tot vorbeşti! exclamă Andrew înspăimântat. Te invit ca pe un prieten.

— Ah, toţi sunteţi la fel, răspunse Evans mâhnit. După ce aţi doborât un om, tot ce puteţi face e să-i aruncaţi puţină crăpelniţă. Păstrează-ţi mâncarea dumitale blestemată, nu avem nevoie de ea.

— Ei Tom… protestă slab doamna Evans.

Andrew se întoarse spre ea desperat, dar încă hotărât să-şi ducă la îndeplinire intenţia.

— Convinge-l, doamnă Evans. Mi-ar părea sincer rău să nu veniţi. La unu şi jumătate o să vă aşteptăm.

Înainte ca vreunul din cei doi soţi să poată să mai spună ceva, el se răsuci pe călcâie şi părăsi casa.

Christine nu-i făcu niciun reproş, când Andrew îi povesti ceea ce se întâmplase. Acum, stând cu spatele întors spre focul din cămin, Andrew o privea punând încă trei tacâmuri la masă.

— Eşti supărată, Chris? întrebă el în cele din urmă.

— Credeam că m-am măritat cu doctorul Manson – i se adresă ea puţintel cam răstit – şi nu cu doctorul Barnardo[22]. Orice s-ar spune dragul meu, eşti un sentimental incorigibil.

Cei trei Evans sosiră exact la unu şi jumătate, spălaţi şi lustruiţi, simţindu-se îngrozitor de prost, în acelaşi timp mândri şi speriaţi. Andrew, căznindu-se cu nervozitate să creeze o atmosferă plăcută, era chinuit de presentimentul înspăimântător că Christine avusese dreptate şi că prânzul va fi un eşec lamentabil. Evans îi aruncă o privire ciudată lui Andrew şi se arătă foarte stângaci la masă, din cauza braţului său anchilozat. Soţia lui trebuia să-i taie pâinea şi să i-o ungă cu unt. În sfârşit, printr-o întâmplare fericită, în timp ce Andrew voia să folosească serviciul cu untdelemn şi oţet, capacul de la piperniţă căzu şi tot piperul i se vărsă în supă. Urmă o tăcere profundă, apoi Agnes, fetiţa lui Evans, chicoti încântată. Cuprinsă de panică, mama se aplecă spre ea dând s-o certe, dar se opri la vederea mutrei pe care o făcea Andrew. În clipa următoare izbucniră toţi în râs.

Scăpat de grija că ar putea fi tratat de sus, Evans se dovedi un om ca toţi oamenii, mare amator de fotbal şi rugbi şi pasionat iubitor de muzică. Cu trei ani în urmă

[22] Filantrop englez.

fusese la Cardigan să cânte la Eisteddfod[23]. Mândru că-şi putea arăta cunoştinţele, el discută cu Christine despre oratoriile compozitorului Elgar, în timp ce Agnes şi Andrew se distrau cu pocnitori.

Mai târziu Christine se duse cu doamna Evans şi fetiţa în cealaltă cameră. Rămaşi singuri, o tăcere stranie se coborî între Andrew şi Evans. Pe amândoi îi preocupa acelaşi gând, dar niciunul nu ştia cum să aducă vorba despre asta. În cele din urmă, cu un fel de desperare, Andrew spuse:

— Îmi pare rău de ceea ce s-a întâmplat cu braţul dumitale, Tom. Ştiu că pe deasupra ţi-ai pierdut şi slujba în subteran. Să nu-ţi închipui că am de gând să te dojenesc, sau ceva de soiul ăsta. Îmi pare însă tare rău.

— Nu mai mult decât mie, răspunse Evans.

Urmă o nouă pauză apoi Andrew reluă:

— Mă întreb dacă mi-ai îngădui să vorbesc cu domnul Vaughan despre dumneata? Opreşte-mă, dacă eşti cumva de părere că mă amestec unde nu-mi fierbe oala... dar am puţină influenţă asupra domnului Vaughan şi sunt sigur că aş putea să-ţi obţin o slujbă la suprafaţă... ca normator... sau ceva în genul ăsta...

Se întrerupse, neîndrăznind să se uite la Evans. De data aceasta tăcerea se prelungise. În cele din urmă Andrew îşi ridică ochii, dar şi-i coborî din nou numaidecât. Pe obrajii lui Evans şiroiau lacrimi şi trupul lui tresărea, încordat de efortul pe care îl făcea, încercând zadarnic să se stăpânească. În cele din urmă îşi puse braţul sănătos pe masă şi-şi sprijini capul pe el, ascunzându-şi faţa.

Andrew se sculă şi se duse la fereastră unde rămase câteva minute, până ce Evans îşi veni în fire. Acesta tăcea, iar ochii lui îl evitară pe Andrew cu o rezervă mută, mai semnificativă decât orice cuvânt.

La trei şi jumătate, familia Evans plecă într-o stare de spirit mult diferită de cea de la sosire. Christine şi Andrew se duseră în salonaş.

[23] Concurs literar şi muzical în Ţara Galilor.

— Ştii, Chris, filosofă Andrew, toată nenorocirea sărmanului Evans... vreau să spun cotul lui anchilozat... asta nu s-a întâmplat din vina lui. El nu a avut încredere în mine, pentru că eram nou venit. Dar nu de la el trebuia să ne aşteptăm să ştie ce-i cu afurisitul ăla de ulei de in. Dar prietenul Oxborrow care a acceptat fişa lui... ar fi trebuit să ştie. Ignoranţă, pur şi simplu, ignoranţă – ignoranţă blestemată. Ar trebui să existe o lege care să oblige pe doctori să fie la curent cu ultimele noutăţi. Toate astea se întâmplă din vina sistemului afurisit după care merg toate la noi. Ar trebui să fie cursuri de perfecţionare obligatorii... la fiecare cinci ani...

— Dragul meu – protestă Christine, de pe sofa, zâmbindu-i – am îndurat cu resemnare filantropia ta, toată ziua. Ţi-am văzut aripile, întinzându-se ca cele ale unui arhanghel. Nu-mi mai ţine acum şi un discurs pe deasupra. Vino şi stai lângă mine. Aveam un motiv important, pentru care voiam să fim singuri azi.

— Da? întrebă el cu îndoială, apoi continuă indignat: sper că nu te plângi, cred că m-am purtat destul de bine? La urma urmelor, e Crăciunul...

Ea râse în tăcere.

— Ah, dragul meu, eşti delicios. Peste puţin o să fie un viscol şi ai să scoţi câinii St. Bernard şi ai să ieşi cu fularul la gât, să aduci pe vreun om rătăcit în munţi... noaptea târziu, târziu.

— Cunosc pe cineva care a venit la puţul numărul 3 noaptea târziu, târziu – mormăi el răzbunător – şi care nici măcar nu avea fular la gât.

— Stai aici, ceru ea întinzând mâna. Vreau să-ţi spun ceva.

Se duse şi se aşeză lângă dânsa, când pe neaşteptate se auzi de afară zgomotul strident al unui claxon: Krr-krr-krr-ki-ki-krr.

— La naiba, spuse laconic Christine. Un singur claxon din Aberalaw poate să sune în felul ăsta, şi el aparţine lui Con Boland.

— Nu-ţi pare bine că au venit? întrebă Andrew, oarecum surprins. Con a făgăduit pe jumătate că o să vină la ceai.

— Ba da, foarte bine! spuse Christine, ridicându-se şi însoţindu-l la uşă.

Se duseră să întâmpine familia Boland care aştepta în faţa porţii, în automobilul reconstruit. Con stătea ţeapăn la volan, cu o pălărie tare în cap şi cu nişte mănuşi noi, enorme, având alături pe Mary şi Terence. Ceilalţi trei copii se îngrămădeau lângă doamna Boland, instalată pe bancheta din spate, cu pruncul în braţe. În ciuda alungirii vehiculului, erau cu toţii înghesuiţi ca sardelele într-o cutie.

Deodată claxonul se porni din nou: krr-krr-krr-krr. Tăind contactul, Con apăsase din nebăgare de seamă butonul care acum se înţepenise. Claxonul nu se mai oprea: krr-krr-krr, făcea el într-una; în timp ce Con bâjbâia înjurând, ferestrele se deschideau pe la casele din vecinătate; numai doamna Boland cu o expresie absentă întipărită pe faţă, şedea netulburată, ţinând visătoare pruncul în braţe.

— Pentru numele lui Dumnezeu! strigă Con furios, cercetând tabloul de bord. Se scurge pe undeva benzina, ce s-a întâmplat? Am făcut un scurtcircuit, sau ce?

— Butonul e de vină, tată, îi spuse Mary liniştită, şi cu unghia degetului mic scoase afară butonul claxonului. Tărăboiul încetă.

— Ah, aşa mai zic şi eu, suspină Con. Ce mai faci, Manson băiete, cum îţi place acum automobilul? L-am lungit cu mai bine de două picioare. Nu-i aşa că e măreţ? E adevărat că mai am o mică încurcătură cu schimbătorul de viteze, n-am prea urcat panta dintr-o singură răsuflare, cum s-ar zice.

— Ne-am înţepenit în loc numai câteva minute, tată, se amestecă în vorbă Mary.

— Ei, nu-i nimic – spuse Con – am să aranjez eu asta când o desfac din nou. Ce mai faci doamnă Manson? Iată-ne, am sosit cu toţii să vă urăm sărbători fericite şi să

bem ceaiul cu dumneavoastră.

— Poftiţi înăuntru, Con, zâmbi Christine. Îmi plac mănuşile dumitale.

— Un cadou de Crăciun, din partea nevesti-mi, răspunse Con, admirându-le şi el. Echipament militar. Nici n-o să vă vină să credeţi, dar mai au încă stocuri berechet. A, dar ce se întâmplă cu uşa asta?

Nefiind în stare să deschidă portiera, îşi trecu picioarele sale lungi peste ea, sări afară, apoi îi ajută şi pe ceilalţi să iasă, şi după ce aruncă o ultimă privire automobilului, îndepărtând cu solicitudine o bucată de noroi de pe parbriz, se smulse contemplării şi îi urmă pe ceilalţi în casă.

Luară ceaiul plini de voioşie. Con era foarte bine dispus, încântat de opera sa.

— Nici n-o s-o mai cunoşti, când o să fie vopsită.

Doamna Boland, cu un aer absent, bău şase ceşti de ceai tare. Copiii începură cu biscuiţii cu ciocolată şi isprăviră, luptându-se pentru ultima felie de pâine. Goliră toate farfuriile care se găseau pe masă.

După ce luară ceaiul, Mary se duse să spele vasele, declarând că Christine are un aer obosit, iar Andrew luă copilul cel mic de la doamna Boland şi se jucă cu el pe covoraşul din fata căminului. Era cel mai dolofan prunc pe care îl văzuse vreodată, un copilaş ca în tablourile lui Rubens, cu ochi enormi şi solemni şi cu cute de grăsime la mâini şi la picioare. Încerca într-una să-i vâre lui Andrew degetele în ochi, şi de fiecare dată când nu izbutea, figura sa exprima o adâncă mirare. Christine stătea cu mâinile în poală fără să facă nimic şi îl privea, jucându-se cu copilaşul.

Dar Con şi familia lui nu puteau rămâne prea mult. Afară se întuneca şi – îngrijorat din cauza benzinei – Con avea îndoieli pe care prefera să nu le dea în vileag şi asupra felului cum funcţionau farurile. Când se ridicară să plece, el lansă invitaţia:

— Veniţi să vedeţi cum pornim.

Din nou Andrew şi Christine stătură la poartă, în timp ce Con încărca în automobil odraslele lui. După câteva învârtituri de manivelă, motorul porni ascultător şi Con, făcându-le triumfător semn cu capul, îşi puse mănuşile şi îşi aşeză pălăria şi mai şmechereşte pe o parte. Apoi se instală mândru la volan.

În clipa aceea, cârpitura meşteşugită de Con se rupse şi, cu un geamăt, automobilul se prăbuşi. Purtând întreaga familie Boland, prelungul vehicul se lăsă încet în jos, ca o vită de povară care moare epuizată. Înaintea privirilor uluite ale lui Andrew şi Christine, roţile se desfăcură, se auzi un zăngănit de piese care cădeau, o ploaie de unelte se revărsă din cufărul de la spate, apoi caroseria maşinii se imobiliză dezmembrată pe caldarâm. Acolo unde cu o clipă înainte se găsea un automobil, nu se mai zărea acum decât o gondolă de bâlci. Pe scaunul din faţă, Con înşfăcase volanul, iar pe scaunul din spate, soţia lui înşfăcase pruncul. Doamna Boland rămăsese cu gura căscată, fixând cu ochii ei visători veşnicia. Uluirea zugrăvită pe faţa lui Con la această bruscă pierdere de înălţime era irezistibilă.

Andrew şi Christine izbucniră într-un hohot de râs şi o dată ce începură nu se mai putură opri. Râseră până se istoviră.

— Pentru numele lui Dumnezeu! spuse Con, frecându-şi capul şi ridicându-se de la volan. Văzând că niciunul dintre copii nu era rănit şi că doamna Boland şedea palidă, dar netulburată, pe scaunul ei, el inspecta dezastrul, chibzuind dezorientat.

— Sabotaj, declară dânsul în cele din urmă, uitându-se furios la ferestrele de peste drum, în timp ce o explicaţie îi veni în minte: Vreunul dintre ştrengarii de pe aici a deşurubat ceva.

Apoi faţa i se lumină şi, luându-l de braţ pe Andrew care nu mai putea de râs, îi arătă cu o mândrie melancolică capota boţită, sub care motorul mai trepida încă, în rare duduituri convulsive.

— Vezi, Manson, merge într-una.

Izbutiră cu chiu cu vai să care rămăşiţele în curtea din spatele vilei şi, după ce isprăviră, familia Boland plecă acasă pe jos.

— Ce zi! exclamă Andrew, când totul se potoli în sfârşit. N-am să uit cât oi trăi mutra pe care o făcea Con!

Tăcură câteva clipe, apoi, întorcându-se spre ea, Andrew o întrebă:

— Eşti mulţumită de Crăciunul tău?

Ea răspunse pe un ton ciudat.

— Mi-a părut bine să te văd jucându-te cu copilaşul lui Boland.

El o privi.

— De ce?

— Am încercat să-ţi spun toată ziua, răspunse dânsa fără să se uite la el. Nu poţi să ghiceşti, iubitule?... cred că, la urma urmelor, nu eşti un doctor chiar atât de priceput.

XIII

Era din nou primăvară, apoi se vesti începutul verii. Grădina din jurul casei era o ţesătură de culori delicate, pe care minerii se opreau deseori s-o admire, atunci când ieşeau din schimb. Cele mai multe din aceste culori se datorau răsadurilor plantate de Christine în toamna trecută, căci acum Andrew îi interzicea orice muncă obositoare.

— Acum, după ce ai făcut cuibul, îi spuse el cu autoritate, odihneşte-te într-însul.

Locul ei favorit era la capătul vâlcelei, unde lângă un micuţ havuz, putea să asculte şipotul mângâietor al pârâiaşului. O salcie o ascundea de casele situate deasupra grădinii. Căci acesta era dezavantajul grădinii lor: puteau fi văzuţi de pretutindeni. Nu aveau decât să iasă în verandă pentru ca toate ferestrele caselor

învecinate să se umple de lume şi zvonul să se răspândească: „Ei, asta e drăguţ, vino şi te uită Fanny, doctorul şi nevastă-sa au ieşit niţeluş la soare!” O dată, la începutul şederii lor aici, când cuprinsese cu braţul talia Christinei, în timp ce se lungeau la soare pe malul pârâiaşului, zărise licărirea unei lentile îndreptate asupra lor din salonul bătrânului Glyn Joseph.

— Al naibii! exclamase Andrew înfuriat. Javra aia bătrână se uită la noi cu binoclul.

Dar sub salcie se simţeau complet ocrotiţi şi aici găsi cu cale Andrew să-i motiveze atitudinea lui.

— Vezi, Chris, spunea el, agitând termometrul, căci i se năzărise într-un acces de precauţiune să-i ia temperatura. Trebuie să fim calmi. Noi nu suntem… în sfârşit… oameni *obişnuiţi.* La urma urmelor, tu eşti soţia unui doctor şi eu… eu sunt un doctor. Am văzut asemenea lucruri de sute sau cel puţin de zeci de ori până acum. Este ceva cât se poate de obişnuit. Un fenomen al naturii, perpetuarea speciei – toate chestiile astea, înţelegi? Te rog să nu interpretezi greşit, draga mea, este *minunai* pentru noi – bineînţeles. Adevărul este că începusem să mă întreb dacă nu eşti prea subţirică, prea copilă ca să poţi vreodată… În sfârşit, sunt *încântat.* Dar să nu fim sentimentali. Vreau să spun să nu ne înduioşăm. Nu, nu, să lăsăm asemenea lucruri domnului şi doamnei Smith. Ar fi complet idiot din partea mea ca doctor să încep… să zicem, să încep să mă emoţionez, privind lucruşoarele astea pe care le croşetezi sau le tricotezi, sau mai ştiu eu ce. Nu! Eu mă uit la ele şi mormăi: „Sper că o să fie destul de călduroase!” Toată pelteaua asta despre ce culoare de ochi o să aibă ea… ăă… sau el, şi ce viitor trandafiriu o să-i făurim… astea n-au ce căuta aici!

Se opri, încruntându-se, apoi, rămase gânditor, în timp ce, încetul cu încetul, un surâs îi lumina faţa.

— Totuşi, Chris, mă întreb dacă o să fie fată?

Ea râse până ce-i dădură lacrimile. Râdea atât de tare, încât el se ridică îngrijorat.

— Ei, opreşte-te, Chris, să nu… să nu păţeşti ceva.

— Ah, dragul meu – răspunse ea, ştergându-şi ochii – când te arăţi un idealist sentimental te ador, dar când vrei să faci pe cinicul înrăit… piei din ochii mei.

Andrew nu prea înţelese ce voia să spună dânsa, dar ştia că el chibzuia în mod ştiinţific şi că se stăpânea totuşi – aşa cum se cuvine. După-amiezile, când considera că ar trebui ca ea să facă puţină mişcare, o lua la plimbare în grădina publică, deoarece îi era strict interzis să urce pe deal. În grădină hoinăreau pe alei, ascultau muzica, priveau copiii minerilor care veneau să petreacă acolo cu sticle de limonada şi acadele.

Într-o dimineaţă de mai, în timp ce era încă în pat, simţi prin somnul lui uşor, o mişcare foarte slabă. Trezindu-se, îşi dădu seama de o tresărire abia perceptibilă, prima mişcare a copilului pe care Christine îl purta în pântece. Înţepeni – aproape nu-i venea să creadă – înăbuşindu-se de emoţie, de fericire. „La naiba! se gândi el peste o clipă – poate că la urma urmelor nu sunt şi eu decât un Smith oarecare? Cred că ăsta este motivul pentru care s-a stabilit ca doctorii să nu-şi asiste nevestele la naştere.”

În săptămâna următoare socoti că a venit momentul să-i vorbească doctorului Llewellyn care, aşa cum hotărâseră amândoi încă de la început, urma s-o asiste pe Christine. Când Andrew îi telefonă, Llewellyn se simţi măgulit. Veni la ei acasă numaidecât şi făcu o consultaţie preliminară. Apoi stătu de vorbă cu Andrew în salon.

— Îmi pare foarte bine că pot să-ţi fiu de folos, Manson, spuse el acceptând o ţigară. Am avut întotdeauna impresia că nu mă simpatizezi destul ca să-mi ceri să fac asta pentru dumneata. Crede-mă, o să mă străduiesc din răsputeri. Dar, pentru că veni vorba, e destul de înăbuşitor la Aberalaw acum. Nu crezi că nevestica dumitale ar trebui să schimbe puţin aerul, atâta timp cât se mai poate mişca?

„Ce se întâmplă cu mine? se întrebă Andrew, după plecarea lui Llewellyn. Îmi place omul ăsta. S-a purtat

frumos, foarte frumos. A dovedit tact şi simpatie şi e extrem de priceput. Acum un an încercam să-l sugrum. Nu sunt decât un scoţian încăpăţânat, un bădăran invidios şi grosolan.”

Christine nu vru să plece, dar el stărui cu blândeţe.

— Ştiu că nu vrei să mă părăseşti, Chris! Dar e mai bine aşa. Trebuie să ne gândim la… la tot. Preferi să mergi la mare, sau poate în nord, la mătuşa ta? Fi-r-ar să fie, pot să-mi permit să te trimit acum, Chris, ne merge destul de bine!

Plătiseră datoria către Fundaţia Glen, achitaseră ultima rată pentru mobile şi mai aveau o sută de lire depuse la bancă. Dar nu la aceasta se gândea ea când, strângându-i mâna, îi răspunse cu glas ferm.

— Da, ne merge destul de bine, Andrew.

Fiindcă tot trebuia să plece, ea se hotărî să-şi viziteze mătuşa, la Bridlington. O săptămână mai târziu el o conduse la gară, unde o îmbrăţişa prelung şi-i dădu un coşuleţ cu fructe, ca să aibă ce mânca în timpul călătoriei.

Christine îi lipsi mai mult decât şi-ar fi putut închipui; camaraderia ce-i unea devenise o parte integrantă din viaţa lui. Discuţiile lor, micile hârjoneli, tăcerile lor în doi, felul în care o chema ori de câte ori intra în casă, aşteptând cu urechea la pândă răspunsul ei vesel. Înţelegea acum cât de mult însemnau pentru el toate acestea. Fără dânsa dormitorul lor devenea o cameră străină, de hotel. Masa de prânz şi cina servite de Jenny, conform programului întocmit de Christine, erau înfulecate în grabă şi fără niciun gust, cu o carte deschisă în faţă.

Plimbându-se prin grădină, care era opera ei, el fu izbit dintr-o dată de starea de ruină în care se găsea podul. Aceasta îl jignea, îi părea o insultă la adresa Christinei, chiar în lipsa ei. În câteva rânduri le vorbise celor din comitet despre asta, spunându-le că podul se rupea în bucăţi, dar comitetul era întotdeauna greu de urnit, când venea vorba de reparaţii necesare la locuinţele

asistenţilor. Totuşi, într-un acces de sentimentalism, el chemă acum din nou la telefon biroul comitetului şi se arătă foarte insistent. Owen plecase într-un concediu de câteva zile, dar funcţionarul care îl înlocuia îl asigură pe Andrew că această chestiune fusese rezolvată favorabil de Comitet şi reparaţia dată pe seama lui Richards constructorul. Lucrul încă nu începuse, numai din cauză că Richards era ocupat cu un alt contract.

Serile se ducea la Boland; în două rânduri îi vizită şi pe Vaughani care îl reţinură la un bridge şi – spre marea lui surpriză – se trezi jucând golf cu Llewellyn. Scrise lui Hamson şi lui Denny, care părăsise în cele din urmă Blaenelly şi călătorea spre Tampico, în calitate de chirurg, pe un vas petrolier. Corespondenţa lui cu Christine era un model de sfaturi luminate. Dar principala distracţie şi-o căuta în muncă.

Cercetările sale clinice la minele de antracit erau în momentul acela pe un drum foarte bun. Nu putea să le termine însă mai repede, fiindcă – în afară de cazul când era solicitat de propriii săi pacienţi – nu avea posibilitate să-i examineze pe muncitori decât atunci când se duceau la duş, la sfârşitul schimbului, şi atunci era cu neputinţă să-i reţină prea mult, deoarece se grăbeau să meargă acasă, la masă. El realiza o medie de două consultaţii pe zi şi totuşi rezultatele obţinute îl entuziasmau din ce în ce mai mult. Fără să tragă vreo concluzie pripită, văzu că frecvenţa afecţiunilor pulmonare printre muncitorii din minele de antracit depăşea categoric pe cea existentă la oamenii care munceau în subteran, în alte mine de cărbuni.

Nu avea încredere în manuale, dar fiindcă nu avea chef să descopere mai târziu că nu făcuse altceva decât să meargă pe drumuri bătătorite de alţii, consultă literatura scrisă în acest domeniu. Sărăcia ei îl uimi. Puţini cercetători păreau să se fi ocupat în mod serios cu maladiile profesionale pulmonare. Zenker introdusese un termen răsunător, pneumoconioza, care includea trei

forme de fibroză ale plămânului, datorate inhalaţiilor de praf. Bineînţeles că antracoza, infiltraţia neagră a plămânilor, întâlnită la muncitorii din minele de cărbuni, era de mult cunoscută, şi Goldmann în Germania, şi Trotter în Anglia, o considerau inofensivă. Existau câteva tratate asupra predominanţei afecţiunilor pulmonare la cei care şlefuiau pietre de moară, îndeosebi în Franţa, precum şi la tocilari – „Putregaiul tocilarilor” – şi la cioplitorii în piatră. Mai erau dovezi, cele mai multe însă contradictorii, din Africa de Sud, asupra flagelului care bântuia printre minerii din Rand, ftizia muncitorilor de la minele de aur, care era fără doar şi poate datorită inhalaţiei de praf. Se cunoştea de asemenea faptul că muncitorii din filaturile şi ţesătoriile de in şi de bumbac, ca şi cei care lucrau la vânturarea cerealelor, sufereau de afecţiuni pulmonare cronice. Dar în afară de aceasta – nimic!

Andrew se opri din citit, foarte emoţionat. Simţea că e pe urma unor indicii categoric neexplorate. Se gândea la marele număr de muncitori din subteran, din minele importante de antracit, la lacunele legislaţiei privitoare la infirmităţile de care sufereau şi enorma importanţă socială a acestor cercetări. Ce şansă, ce şansă extraordinară! La gândul că cineva ar putea să i-o ia înainte, îl scălda o sudoare rece. Dar alunga această spaimă. Umblând de colo până colo prin salon în faţa focului stins, mult timp după miezul nopţii, el apucă dintr-o dată fotografia Christinei de pe consola căminului, exclamând:

— Chris, sunt sincer convins că o să realizez ceva!

În clasorul de fişe, pe care îl cumpără în acest scop, el începu să clasifice cu grijă rezultatele cercetărilor sale. Deşi nu făcu niciun caz de aceasta, priceperea sa clinică era acum strălucită. În vestiarul minei oamenii stăteau în faţa lui goi până la brâu, şi el cerceta atent, ciocănind cu degetele şi ascultând cu stetoscopul, afecţiunile ascunse ale acestor plămâni vii: aici o pată fibroidă, dincolo un

emfizem, apoi o bronşită cronică, numită cu dispreţ „niţică tuse”. Cu multă grijă el însemna leziunile, pe diagramele tipărite pe dosul fiecărei fişe.

În acelaşi timp lua probe de spută de la fiecare muncitor şi, muncind până la două sau trei dimineaţa la microscopul lui Denny, înscria cele constatate în fişe. Descoperi astfel că cele mai multe dintre probele de spută muco-purulente – cărora oamenii de prin partea locului le spuneau „scuipat alb” – conţineau particule ascuţite şi strălucitoare de siliciu.

Andrew fu uimit de numărul celulelor alveolare prezente, de frecvenţa cu care se găsea bacilul tuberculozei. Dar ceea ce îi reţinu atenţia, era prezenţa aproape constantă a siliciului în celulele alveolare, în fagocite, pretutindeni. Nu putea să înlăture ideea extrem de interesantă, că schimbările intervenite în plămâni, poate chiar şi infecţiile intervenite concomitent, se datorau în primul rând acestui factor.

Acesta era stadiul progreselor făcute de el la sfârşitul lunii iunie, când Christine se înapoie acasă şi i se agăţă de gât.

— E atât de bine să te întorci acasă! Da, m-am distrat bine, dar nu ştiu... arăţi rău, iubitule. Cred că Jenny te-a lăsat să flămânzeşti!

Odihna îi priise, arăta bine şi obrajii ei aveau o culoare frumoasă. Dar era alarmată din cauza lui, văzându-l că nu are poftă de mâncare, că fumează foarte mult.

Îl întrebă cu seriozitate:

— Cât de mult are să dureze activitatea asta specială?

— Nu ştiu – era a doua zi după înapoierea ei, o zi umedă şi el era extrem de prost dispus – s-ar putea să dureze un an, s-ar putea să dureze cinci.

— Atunci, ascultă-mă. Nu vreau să-ţi ţin predici, sunt convinsă că ne ajunge un predicator în familie, dar nu crezi că din moment ce o să dureze atât de mult, ar trebui să lucrezi sistematic, să duci o viaţă ordonată, nu să veghezi târziu noaptea şi să te omori muncind?

— Dar n-am nimic.

În anumite privinţe însă, ea stăruia în mod deosebit. O puse pe Jenny să spele duşumelele laboratorului, aduse acolo un fotoliu şi un covoraş. Era o cameră răcoroasă, plăcută în aceste nopţi toride, şi scândurile de brad aveau un miros dulce de răşină care se amesteca cu mirosul pătrunzător de eter, al reactivilor folosiţi. Se aşeza şi ea acolo, cosind şi împletind, în timp ce el lucra la masă. Aplecat deasupra microscopului, Andrew uita cu desăvârşire de ea, dar Christine veghea asupra lui şi, la unsprezece seara, se ridica:

— E ora de culcare.

— O, lasă... se ruga el clipind din ochii lui miopi deasupra microscopului. Du-te sus, Chris! Vin şi eu peste un minut.

— Andrew Manson, dacă îţi închipui că am să mă duc să mă culc singură, în *situaţia asta...*

Această ultimă frază devenise o lozincă puţin comică în casa lor. O foloseau amândoi la întâmplare, în glumă, ca un argument suprem în toate certurile lor. El nu putea să-i reziste. Râzând, se ridica, se întindea, punea microscopul deoparte, strângea lamelele.

Spre sfârşitul lui iulie, o violentă epidemie de vărsat îi dădu mult de furcă. În ziua de 3 august îl aştepta o listă deosebit de lungă de pacienţi, ceea ce îl ţinu pe drumuri, în afara consultaţiilor de dimineaţă, până mult după ora trei. În timp ce urca drumul spre casă, obosit, simţind nevoia mesei care îl aştepta – o combinaţie care ţinea loc de prânz şi de ceai – văzu automobilul doctorului Llewellyn la poarta lui *Vale View.*

Semnificaţia acestei maşini oprite la poarta lor îl făcu să tresară dintr-o dată şi să se grăbească spre casă, cu inima bătându-i tot mai repede. Urcă în fugă treptele de la intrare, deschise uşa şi, chiar în hol, îl găsi pe Llewellyn. Privindu-l cu o nerăbdare nervoasă, el bâigui:

— Bună ziua, Llewellyn, nu... nu mă aşteptam să te văd aici atât de devreme.

— Nu, răspunse Llewellyn.

— Ei bine? zâmbi Andrew.

Tulburat cum era nu găsi alte cuvinte, dâr întrebarea zugrăvită pe faţa lui era foarte limpede.

Llewellyn nu zâmbi. După o pauză imperceptibilă, îi spuse:

— Intră aici pentru o clipă, dragă prietene – şi îl luă pe Andrew în salon. Toată dimineaţa am încercat să dăm de urma dumitale pe la bolnavi.

Purtarea lui Llewellyn, şovăiala lui, ciudata simpatie care se simţea în vocea lui, îl îngheţară pe Andrew.

— S-a întâmplat ceva? îngăimă el.

Llewellyn se uită pe fereastră, îndreptându-şi privirea spre podeţ, ca şi cum ar fi căutat cea mai bună, cea mai umană explicaţie. Andrew simţea că nu mai poate. Abia mai era în stare să răsufle, cu pieptul zbuciumat de un chin înăbuşitor, el aştepta.

— Manson – spuse Llewellyn cu blândeţe – azi dimineaţă... când soţia dumitale trecea peste pod, una din scândurile putrezite s-a rupt. *Ea* este bine acum, cât se poate de bine, dar mi-e teamă că...

Andrew înţelese, încă înainte ca Llewellyn să fi terminat, şi un uriaş val de spaimă îl copleşi.

— Ar fi poate bine să ştii – continuă Llewellyn cu un ton de compătimire liniştită – că am făcut tot ce ne-a stat în putinţă. Am venit numaidecât, am adus-o pe sora-şefă de la spital, am stat aici toată ziua...

Se făcu tăcere. Un suspin îi zgudui pieptul lui Andrew, apoi încă unul şi încă unul. Îşi acoperi ochii cu mâna.

— Te rog, dragul meu, îl dojeni blând Llewellyn. Cine ar fi putut să împiedice un accident ca acesta? Te rog... du-te sus şi consoleaz-o pe soţia dumitale.

Cu capul plecat, ţinându-se de balustradă, Andrew urcă scările. În faţa uşii de la dormitor se opri cu răsuflarea tăiată, apoi poticnindu-se, intră înăuntru.

XIV

Prin anul 1927, doctorul Manson din Aberalaw se bucura de o reputaţie oarecum neobişnuită. Nu avea o clientelă extraordinară, numărul pacienţilor săi nu crescuse prea mult faţă de acele zile zbuciumate, curând după sosirea sa în oraş. Dar toţi cei care figurau pe lista lui aveau o încredere oarbă într-însul. Folosea puţine medicamente, ba chiar avea obiceiul de necrezut de a-i sfătui pe pacienţii săi să nu ia medicamente, dar când le utiliza, le prescria în doze uluitoare. Nu rare ori putea fi văzut Gadge, târându-se prin sala de aşteptare, cu o reţetă în mână.

— Ce înseamnă asta, domnule doctor Manson? Şaizeci de *grains*[24] de bromură de potasiu pentru Evan Jones? Farmacopeea spune numai cinci.

— Tot aşa spune şi cartea de vise a mătuşii Kate! Dă-i drumul cu şaizeci, Gadge. Ştii bine că ai fi mulţumit să-l cureţi pe Evan Jones.

Dar Evan Jones, care suferea de epilepsie, nu păţi nimic. Dimpotrivă, el putea fi văzut o săptămână mai târziu – când accesele deveniră mai puţin violente – plimbându-se prin grădina publică.

Comitetul ar fi trebui să-l aibă foarte la inimă pe doctorul Manson, din cauză că factura lui de medicamente – în ciuda unor incidente furtunoase – se ridica la mai puţin de jumătate decât a oricărui alt asistent. Dar vai! Manson costa comitetul de trei ori mai mult în alte privinţe, şi adesea se iscau mari bătălii din cauza aceasta. Astfel, el folosea seruri şi vaccinuri, lucruri costisitoare şi de care, aşa cum declara furios Ed Chenkin, niciunul din ei nu auzise vreodată. Când Owen, luându-i apărarea lui Manson, dădea ca exemplu acea lună de iarnă, când Andrew, folosind vaccinul Bordet-Gengou, oprise o teribilă epidemie de tuse convulsivă în raionul său, în timp ce în tot restul oraşului copiii se molipseau de

[24] Măsură folosită în farmacopeea engleză. (1 grain = 0,0648 grame).

această boală, Ed Chenkin îi ripostă:

— De unde ştim noi că tocmai chestia asta de modă nouă a oprit epidemia? Chiar eu l-am întrebat pe Manson şi el mi-a spus că nimeni nu poate fi *sigur.*

Manson avea prieteni credincioşi, dar avea şi duşmani. Erau acei membri ai comitetului care nu-i iertaseră niciodată cu totul izbucnirea lui, cuvintele grele cu care îi pălmuise în urmă cu trei ani, în plină şedinţă plenară, în legătură cu ruperea podului din grădină. Fără îndoială că îl compătimeau pe el şi pe doamna Manson pentru nenorocirea întâmplată, dar nu se puteau socoti răspunzători. Comitetul nu se grăbea niciodată. Owen era plecat atunci în vacanţă, iar Len Richards, căruia i se încredinţase lucrarea, era ocupat pe vremea aceea cu noile case din strada Powis. Ar fi fost ridicol să le reproşeze ceva.

Pe măsură ce vremea trecea, Andrew avu multe frecuşuri cu comitetul, căci se încăpăţâna să procedeze aşa cum credea el de cuviinţă, ceea ce nu era pe placul comitetului. Pe deasupra, mai există şi o oarecare pornire clericală împotriva lui. Deşi Christine se ducea deseori la biserică, Andrew nu era văzut niciodată acolo – doctorul Oxborrow fusese primul care remarcase acest lucru – şi se spunea că luase în râs unele păreri privind taina botezului. În plus, avea un duşman de moarte printre oamenii bisericii, şi acesta nu era altul decât reverendul Edwal Parry, pastorul capelei Sinai.

În primăvara anului 1926, bunul Edwal, recent căsătorit, se strecurase într-o seară, târziu, în policlinică la Manson, cu un aer pe cât de creştinesc, pe atât de insinuant şi monden.

— Ce mai faci, doctore Manson? Tocmai treceam pe aici. De obicei mă îngrijeşte doctorul Oxborrow. Este o oiţă din turma mea ştii, şi totodată mi-e la îndemână, la policlinica din est. Dar dumneata pari a fi un doctor foarte modern, în toate privinţele. Eşti la curent cu tot ce e nou şi aş fi foarte fericit... bineînţeles ţi-aş plăti şi un onorariu

bun... dacă mi-ai putea da un sfat... Edwal încerca să mascheze o uşoară roşeaţă cuvioasă, afectând candoarea unui om de lume – ştii, soţia mea şi cu mine nu am vrea să avem copii o bucată de vreme, de acum înainte, dat fiind că salariul meu nu prea este...

Manson se uită la preotul capelei Sinai cu răceală şi dezgust şi-i răspunse precaut:

— Nu-ţi dai seama că sunt oameni, cu un sfert din salariul dumitale, care şi-ar da mâna dreaptă ca să aibă copii? De ce te-ai mai însurat? Apoi, fierbând de mânie: Ieşi afară, repede... habotnic scârbos ce eşti!

Cu o strâmbătură ciudată Parry se furişase afară. Poate că Andrew îi vorbise pe un ton prea violent? Iar din cauza fatalului accident, Christine nu mai putea să aibă niciodată copii... şi-i doreau amândoi din adâncul sufletului.

Întorcându-se acasă de la o vizită, în acea zi de 15 mai 1927, Andrew se întreba de ce rămăseseră la Aberalaw după moartea copilului? Răspunsul era destul de limpede: Din cauza cercetărilor lui în legătură cu inhalaţiile de praf. Această muncă îl absorbise, îl fascinase, îl legase de mine.

Gândindu-se la ceea ce făcuse şi punând la socoteală toate dificultăţile pe care trebuise să le învingă, Andrew, se miră că nu-i trebuise şi mai mult timp pentru a ajunge la descoperirile obţinute. Primele cercetări întreprinse i se păreau acum nu numai îndepărtate, dar şi depăşite ca tehnică.

După ce făcuse un examen clinic complet al condiţiilor pulmonare ale tuturor muncitorilor din district, şi după ce notase în fişe cele constatate, dispunea de dovada evidentă a predominanţei marcate a afecţiunilor pulmonare printre muncitorii din minele de antracit. De exemplu, el descoperi că nouăzeci la sută din cazurile sale de fibroză proveneau din minele de antracit. Mai descoperi că mortalitatea datorită afecţiunilor pulmonare, printre cei care lucrau mai de mult în minele de antracit,

era aproape de trei ori mai mare decât în rândul minerilor care munceau în celelalte mine de cărbuni. El alcătui o serie de tabele care arătau frecvenţa maladiilor pulmonare printre diferitele categorii de muncitori din minele de antracit.

După aceea, porni să demonstreze că praful de siliciu pe care îl găsise în examenele de spută era cu adevărat prezent în abatajele de antracit. Nu numai că dovedi aceasta în mod concludent, dar expunând pe durate variabile, în diferite părţi ale minei, lame de sticlă unse cu balsam de Canada, obţinu cifre diferite de concentraţie de praf, cifre care creşteau foarte mult în timpul perforărilor şi dinamitărilor.

Dispunea acum de o serie de date interesante care dovedeau legătura dintre concentraţiile excesive de praf de siliciu în atmosferă şi frecvenţa excesivă de afecţiuni pulmonare. Dar aceasta nu era destul. Trebuia să mai *dovedească* acum că praful era dăunător, că distruge ţesutul pulmonar şi că nu are numai un efect secundar şi inofensiv. Era necesar să întreprindă o serie de experienţe patologice asupra cobailor, să studieze acţiunea prafului de siliciu asupra plămânilor acestora.

Acum, deşi entuziasmul lui crescu, începură adevăratele greutăţi. Avea la dispoziţie camera trebuincioasă, laboratorul. Era uşor să-şi procure câţiva cobai, iar utilajul necesar pentru experienţe era simplu. Dar deşi ingeniozitatea lui era foarte mare, nu era, nu avea să fie niciodată un patologist. Conştiinţa acestui fapt îl făcea să fie furios, dar în acelaşi timp mai hotărât ca oricând. El blestemă sistemul de organizare care îl silea să lucreze singur şi o rugă pe Christine să-l ajute, învăţând-o să taie şi să pregătească secţiuni de organe, toată bucătăria meseriei, pe care, în doi timpi şi trei mişcări, ea se deprinse să o facă mai bine decât dânsul.

Îşi construi foarte rudimentar o cameră de praf, în care în anumite ore ale zilei, unele dintre animale erau expuse concentraţiilor de praf, altele – martorii – nefiind expuse.

Era o muncă exasperantă, care cerea mai multă răbdare decât avea dânsul. De două ori micul său ventilator electric se strică. Într-un stadiu critic al experienţei el încurcă fişele de control şi fu nevoit să o ia de la început. Dar, în ciuda greşelilor şi a întârzierilor, obţinu dovada deteriorării plămânilor în stadii succesive şi a fibrozei produse de pe urma prafului.

Scoase atunci un suspin de satisfacţie, încetă s-o mai sâcâie pe Christine şi, timp de câteva zile, deveni un om cu care se putea trăi. Apoi o altă idee îi veni în minte şi se înflăcără din nou.

Toate cercetările sale fuseseră duse, bazându-se pe premisa că vătămarea plămânului se datoreşte distrugerii mecanice, provocată de particulele dure şi ascuţite de siliciu, inhalate în mină. Dar, dintr-o dată, el se întrebă dacă, în afara iritaţiei fizice, nu era vorba şi de vreo acţiune chimică, determinată de aceste particule. Nu era chimist, dar se cufundase prea mult în această problemă ca să-şi permită să se lase înfrânt. Aşa că îşi propuse o nouă serie de experienţe.

Îşi procură siliciu coloidal şi îl injectă sub pielea unuia dintre cobai. Rezultatul fu un abces. Andrew constată că abcese analoage puteau fi provocate prin injectarea unei soluţii apoase de siliciu amorf, care – din punct de vedere fizic – nu era iritant. Pe de altă parte, ajunse la triumfala concluzie că injectarea de substanţe iritante din punct de vedere mecanic, ca de exemplu, particulele de cărbune, nu produceau de loc abcese. Aceasta însemna că praful de siliciu se dovedea activ din punct de vedere chimic.

Andrew era aproape înnebunit de emoţie şi fericire. Realizase mai mult decât îşi pusese în minte. Cu înfrigurare îşi strânse toate datele obţinute, însumând într-un material compact rezultatele celor trei ani de muncă. Se decisese cu luni în urmă, nu numai să-şi publice cercetările, dar să le trimită ca teză pentru obţinerea titlului de doctor în medicină. Când manuscrisul dactilografiat sosi de la Cardiff, frumos legat într-o

învelitoare de un albastru palid, el îl citi cu entuziasm. Merse împreună cu Christine să-l pună la poştă, apoi căzu într-un abis de desperare.

Se simţea stors şi epuizat. Îşi dădea seama mai mult ca oricând că nu era un şoarece de laborator, că partea cea mai bună, cea mai valabilă a muncii sale, fusese acea fază iniţială de investigaţie clinică. Îşi amintea cu o strângere de inimă, cât de des ţipase la biata Christine. Zile de-a rândul fu descurajat şi abătut – totuşi, existau şi unele clipe senine, când îşi dădea seama că, la urma urmelor, realizase ceva.

XV

În acea după-amiază de mai, când Andrew ajunse acasă, starea lui de preocupare – trecea prin acea fază ciudat de negativă, care stăruia de la trimiterea tezei – îl făcu să nu bage în seamă înfăţişarea deznădăjduită a Christinei. Îi spuse bună ziua, gândindu-se la altceva, se urcă sus să se spele, apoi coborî să-şi ia ceaiul.

Când termină însă şi îşi aprinse o ţigară, observă deodată expresia feţii ei şi o întrebă, în timp ce lua ziarul de seară:

— Ce e, ce s-a întâmplat?

Ea se făcu o clipă că se uită la linguriţă.

— Am avut o vizită azi aupă-amiază, când erai plecat.

— Şi? Cine erau?

— O delegaţie din partea comitetului. Cinci membri, printre care Ed Chenkin, escortat de Parry, ştii pastorul de la Sinai, şi un anume Davies.

Se făcu o tăcere ciudată. El trase adânc din ţigară şi lăsă jos ziarul ca să se uite la dânsa.

— Ce voiau?

Pentru prima oară Christine îi susţinu privirea scrutătoare, fără să ascundă pe deplin umilirea şi îngrijorarea ce se citea în ochii ei. Spuse repede:

— Au venit pe la patru. Au întrebat de tine. Le-am spus că eşti plecat. Atunci Parry a zis că nu are importanţă, că vrea să intre. Bineînţeles am fost destul de surprinsă. Nu ştiam, dacă voiau să te aştepte sau au altceva de gând. Atunci Ed Chenkin mi-a spus că aceasta e casa comitetului, că ei reprezintă comitetul şi că, în numele comitetului, ei pot intra oricând – şi vor intra. – Se opri şi răsuflă repede. – Nu m-am clintit din loc. Eram supărată şi tulburată, dar am reuşit să-i întreb *de ce* vor să intre? Atunci a luat Parry cuvântul şi mi-a spus că a ajuns la urechile lui, ca şi la urechile comitetului, zvonul care circulă în tot oraşul: că faci experienţă pe animale. A avut obrăznicia să numească asta vivisecţiune. Cică din cauza asta a venit să cerceteze laboratorul tău şi l-au adus şi pe domnul Davies, reprezentantul Societăţii pentru protecţia animalelor.

Andrew, fără să facă vreo mişcare, o fixa mereu cu privirea.

— Spune mai departe, draga mea, o îndemnă el liniştit.

— Ei, am încercat să-i opresc, dar nu a folosit la nimic. M-au împins la o parte şi au dat năvală toţi prin hol, până în laborator. Când au văzut cobaii, Parry a scos un urlet: „O, sărmanele făpturi necuvântătoare!” şi arătând pata de pe podea, unde am vărsat eu sticla cu fuxină – îţi aminteşti, iubitule? – Chenkin a strigat; „Ia uitaţi-vă la asta! Sânge!” Şi-au băgat nasul peste tot, s-au uitat la secţiunile noastre frumoase, la microtom, pretutindeni. Apoi Parry a spus: „N-am să îngădui ca aceste sărmane făpturi suferinde să fie chinuite mai departe. Mai bine pun capăt durerilor lor.” A înşfăcat cobaii şi i-a băgat în sacul pe care îl adusese cu el Davies. Am încercat să-i spun că nu-i vorba de nicio suferinţă, nici de vivisecţiune, sau de vreo prostie din astea, şi că, în orice caz, aceşti cinci cobai nu urmează să fie folosiţi pentru experienţe, ci că aveam de gând să-i dăruim copiilor lui Boland şi micii Agnes Ewans, ca să se joace cu ei. Dar n-au vrut să mă asculte şi apoi… apoi au plecat.

Se făcu tăcere. Andrew era acum foarte roşu la faţă. Se ridică.

— N-am mai pomenit în viaţa mea asemenea obrăznicie. E… e groaznic că ai trebuit să înduri aşa ceva, Claris. Dar las' că au să plătească ei pentru asta!

Se gândi puţin, apoi porni spre hol ca să dea un telefon. Dar chiar în clipa aceea sună telefonul. El smulse receptorul din furcă.

— Alo! spuse Andrew furios, apoi vocea i se îmblânzi puţin. La celălalt capăt al firului era Owen. Da, aici e Manson. Ascultă Owen…

— Ştiu, ştiu, doctore, îl întrerupse repede Owen. Toată după-amiaza am încercat să intru în legătură cu dumneata. Acum ascultă. Nu, nu mă întrerupe. Trebuie să ne păstrăm sângele rece. Să ştii că s-a pus la cale o treabă urâtă, doctore. Nu mai vorbi nimic la telefon, vin acum la dumneata să te văd.

Andrew se înapoie la Christine.

— Ce-o fi vrând să spună? tună el, după ce-i povesti conversaţia avută cu Owen. Şi-ar putea închipui cineva că suntem chiar vinovaţi.

În aşteptarea lui Owen, Andrew umbla de colo până colo, fierbând de nerăbdare şi indignare, iar Chris şedea şi cosea, cu nelinişte în priviri.

Într-adevăr, când sosi Owen, figura lui nu avea nimic liniştitor. Înainte ca Andrew să poată spune o vorbă, el îl întrebă:

— Doctore, ai un permis?

— Un ce? se holbă Andrew la dânsul. Ce fel de permis?

Chipul lui Owen trăda acum o mai mare tulburare:

— Trebuie să ai un permis de la Ministerul de Interne, că poţi face experienţă pe animale. Ştiai asta, nu-i aşa?

— Dar… la dracu', protestă Manson înfuriat. Eu nu sunt un patologist – nici nu o să fiu cândva. Doar nu conduc un laborator de analize. Am vrut doar să fac câteva experienţe simple în legătură cu activitatea mea clinică. Şi cu totul nu am avut mai mult de o duzină de animale,

nu-i aşa Chris?

— Ar fi trebuit să ceri un permis, doctore, spuse Owen privind în altă parte. Câţiva din comitet vor să-ţi facă o figură urâtă pe chestia asta. Continuă repede: Vezi, doctore, un tip ca dumneata, care face muncă de pionier şi care este destul de cinstit ca să spună oamenilor în faţă ceea ce gândeşte, nu se poate să nu... Oricum, este bine să ştii că există câţiva în comitet care ard de dorinţa de a te înjunghia. Dar nu-i nimic. Lucrurile au să se aranjeze. O să fie tărăboi mare la comitet şi dumneata vei trebui să te prezinţi în faţa lor. Dar ai mai avut şi altă dată frecuşuri cu ei, până la urmă tot ai să ieşi basma curată.

— Am să trec şi eu la atac, tună Andrew. Am să-i dau în judecată pentru... pentru violare de domiciliu. Nu, fi-r-ar ai dracului, am să-i dau în judecată pentru că mi-au furat cobaii, şi oricum vor trebui să mi-i dea înapoi.

Figura lui Owen se strâmbă uşor amuzată:

— Nu poţi să-i capeţi înapoi, doctore, reverendul Parry şi Ed Chenkin au declarat că trebuie să pună capăt suferinţelor lor, şi, în numele umanităţii, i-au înecat cu propriile lor mâini.

Owen plecă necăjit şi, în seara următoare, Andrew primi o citaţie prin care era invitat să se prezinte în faţa comitetului, peste o săptămână.

Între timp, vestea despre cele întâmplate se răspândi ca un incendiu. Niciun eveniment atât de pasionant, de scandalos, mirosind a magie neagră, nu agitase orăşelul Aberalaw din ziua în care Trevor Day, avocatul, fusese suspectat că şi-a ucis soţia cu arsenic. Se luă atitudine pro şi contra, se formară grupuri violente. Din amvonul său de la capela Sinai, Edwal Parry arunca fulgere şi trăsnete, amintind pedepsele hărăzite pe această lume şi în lumea de veci, acelora care torturează animale şi copii. La celălalt capăt al oraşului, reverendul David Walpole, rubicondul preot de la biserica anglicană, pentru care Parry reprezenta ceea ce porcul e pentru un bun mahomedan, behăi perorând în legătură cu progresul şi

cu discordia care exista între ştiinţă şi biserică.

Până şi femeile intrară în acţiune. Domnişoara Myfanwy Bensusan, preşedinta secţiei locale a Ligii doamnelor din Ţara Galilor luă cuvântul într-o şedinţă ce se ţinu în sala „Temperanţa”, care se dovedi neîncăpătoare. Este adevărat că Andrew o jignise o dată pe domnişoara Myfanwy, refuzând să prezideze adunarea anuală a Ligii doamnelor din Ţara Galilor. Dar altminteri, motivele ei erau absolut dezinteresate. După şedinţă şi în serile următoare, tinerele femei, membre ale Ligii, care în mod normal activau pe străzi numai la sărbătorile naţionale, puteau fi văzute distribuind înspăimântătoare broşuri anti-vivisecţioniste, cu o ilustraţie reprezentând un câine cu pântecele spintecat.

Miercuri seara, Con Boland telefonă o întâmplare hazlie.

— Ce mai faci, Manson băiatule? Capul sus mereu, nu? Bun! Mă gândeam că te-ar putea interesa. Mary a noastră se întorcea astă-seară de la familia Larkin. Deodată, una dintre caraghioasele alea de vânzătoare de insigne, a oprit-o şi i-a dat o broşură... o tâmpenie d-aia contra cruzimilor, cum au răspândit atâtea împotriva ta. Ştii... ha-ha... ştii ce a făcut curajoasa de Mary? A luat broşura şi a rupt-o în bucăţi. Apoi i-a tras o pereche de palme muierii ăleia, i-a smuls pălăria din cap şi i-a spus... ha-ha... Ce crezi că i-a spus Mary a noastră: „Dacă umbli după cruzimi – ha-ha! – dacă umbli după cruzimi... îţi dau eu cruzime!”

Şi alţii, la fel de cinstiţi ca şi Mary ajunseră la încăierări.

Deşi districtul în care lucra Andrew îl sprijinea, strâns unit în jurul lui, în regiunea policlinicii din est se constituia un puternic bloc ostil. În cârciumi aveau loc bătăi între susţinătorii lui Andrew şi duşmanii săi. Frank Davis veni la policlinică joi seara, împodobit şi el cu câteva vânătăi, ca să-l informeze pe Andrew că „pocnise” pe vreo doi dintre pacienţii lui Oxborrow, pentru că spuseseră că „omul nostru este un măcelar sângeros!”

După acestea, doctorul Oxborrow trecea pe lângă Andrew cu un pas săltăreţ şi cu ochii aţintiţi în depărtare. Se ştia că el colaborează pe fată cu reverendul Parry, împotriva indezirabilului său coleg. Urquhart sosi de la club şi raportă comentariile cuvioşilor creştini bine hrăniţi cu carne, dintre care poate cel mai de seamă era: „De ce să ucidă un doctor bietele făpturi ale lui Dumnezeu?”

Urquhart avea puţine observaţii de făcut. Dar, o dată, privind cu coada ochiului figura încordată a lui Andrew, el declară:

— Dracu’ să-i ia, când eram de vârsta dumitale m-ar fi distrat şi pe mine o harţă ca asta, dar acum... la naiba, cred că îmbătrânesc.

Andrew nu se putu împiedica să gândească de astă dată că Urquhart îl judeca greşit. Nici pe departe nu-l distra această „harţă”. Se simţea obosit, iritabil, necăjit. Se întreba cu nelinişte, dacă avea să-şi petreacă aici toată viaţa, izbindu-se cu capul de ziduri de piatră. Şi totuşi, deşi era abătut, avea o dorinţă deznădăjduită de a se justifica, de a fi răzbunat în mod public, în faţa oraşului răscolit.

În cele din urmă, săptămâna se scurse şi sâmbătă după-amiază se adună comitetul, pentru ceea ce în ordinea de zi era înscris ca „ancheta disciplinară împotriva doctorului Manson”. În sala de şedinţe nu se găsea niciun loc liber şi grupuri de oameni se învârteau afară în piaţă; în timp ce Andrew intră în birou şi urcă scara îngustă, inima îi zvâcnea grăbită. Îşi spunea că trebuie să fie calm şi stăpânit. În loc de aceasta însă, în timp ce se aşeza pe acelaşi scaun pe care îl ocupase în calitate de candidat cu cinci ani mai înainte, era ţeapăn, nervos, cu buzele uscate.

Şedinţa se deschise, nu cu o rugăciune – aşa cum ar fi fost de aşteptat de la la sfinţenia cu care opoziţia îşi dusese campania – ci cu un discurs feroce al lui Ed Chenkin.

— Am să înfăţişez colegilor mei din comitet toate

elementele acestui caz, spuse Chenkin, ridicându-se brusc în picioare.

Şi începu, într-o cuvântare greoaie de analfabet, să enumere plângerile: Doctorul Manson nu avea dreptul să ducă această activitate. Era o muncă făcută pe timpul comitetului, în loc să-şi vadă de munca pe care era plătit s-o facă *pentru comitet* – şi făcea această muncă folosind una din proprietăţile comitetului. Era vorba de vivisecţiune, sau în orice caz ceva foarte asemănător. Şi totul fără să dispună de permisul necesar, deci o foarte serioasă încălcare a legii.

Aici Owen interveni repede.

— Cât priveşte acest ultim punct, aş vrea să previn comitetul că, dacă va reclama faptul că doctorul Manson nu şi-a procurat acest permis, orice acţiune care va decurge din aceasta va implica şi Asociaţia de ajutor medical, în întregul ei.

— Ce dracu' vrei să spui? întrebă Chenkin.

— Din moment ce este asistentul nostru – susţinu Owen – suntem responsabili în faţa legii pentru doctorul Manson.

Se auzi un murmur de aprobare şi strigăte: „Owen are dreptate! Nu vrem să băgăm Asociaţia în încurcătură. Spălăm rufele murdare în familie".

— Atunci lasă-l dracului de permis, zbieră Chenkin mereu în picioare. Sunt suficiente şi celelalte acuzaţii, pentru a trimite pe cineva la spânzurătoare.

— Da, aşa e! Aşa e! strigă cineva din fund. De pildă, toate cazurile când a şters-o la Cardiff pe motocicletă, în vara aceea, cu trei ani în urmă.

— Nu ne dă doctorii, se auzi vocea lui Len Richards. Poţi să aştepţi şi o oră în faţa policlinicii şi nu îţi umple sticla.

— Linişte! Linişte! strigă Chenkin. Când îi potoli pe ceilalţi, trecu la peroraţia finală: Toate aceste plângeri sunt destul de grave. Ele arată că doctorul Manson nu a servit niciodată în mod satisfăcător Asociaţia de ajutor

medical. Pe lângă asta, aş putea să adaug că nu dă certificatele cuvenite muncitorilor. Dar trebuie să ne concentrăm asupra problemei principale. Avem de a face aici cu un asistent, împotriva căruia se ridică întregul oraş. Pentru ceea ce a făcut ar trebui să-l dăm pe mâna poliţiei. A transformat casa noastră într-un abator. Jur în faţa Atotputernicului, dragi colegi, că am văzut cu ochii mei sânge pe podea. Omul ăsta nu e bun de altceva decât de experienţe – şi e un excentric. Vă întreb, dragi colegi, dacă o să răbdăm una ca asta. Nu! spun eu. Nu! spuneţi voi. Dragi colegi, ştiu că sunteţi cu toţii de părerea mea, când propun să cerem imediat demisia doctorului Manson.

Chenkin privi în juru-i la prietenii săi şi se aşeză, în mijlocul unor aplauze zgomotoase.

— Veţi îngădui poate şi doctorului Manson să se apere, spuse fără convingere Owen, şi se întoarse spre Andrew.

Se făcu tăcere. Manson rămase o clipă nemişcat. Situaţia era mai rea chiar decât îşi închipuise dânsul. „Nu te încrede în comitete, se gândi el cu amărăciune. Aceştia erau oamenii care îi zâmbisera amabil atunci când îi încredinţaseră postul?” îl durea inima. Nu voia, pur şi simplu nu voia să demisioneze. Se ridică în picioare. Nu era bun vorbitor şi ştia acest lucru. Dar acum era furios şi nervozitatea făcuse loc unei indignări crescânde, în faţa ignoranţei, în faţa stupidei intoleranţe din acuzaţiile lui Chenkin, şi aplauzelor cu care ceilalţi primiseră aceste acuzaţii.

— Nimeni nu pare să aibă ceva de spus – începu el – despre animalele pe care Ed Chenkin le-a înecat? Şi aceasta a fost cruzime, dacă vreţi, cruzime inutilă. Ce am făcut însă eu nu era cruzime. De ce, voi minerii, luaţi şoareci albi şi canari în mină? Ca să ştiţi, dacă nu sunt gaze otrăvitoare… ştiţi cu toţii asta. Şi când şoarecii mor din pricina gazului, socotiţi cumva că este cruzime? Nu, nu socotiţi astfel. Vă daţi seama că aceste animale au fost folosite pentru a salva vieţi omeneşti? Poate chiar

propria voastră viaţă.

Iată ceea ce am încercat să fac eu pentru voi! Am lucrat în problema bolilor pulmonare pe care le căpătaţi în abatajele miniere. Ştiţi cu toţii că suferiţi de piept şi că atunci când vă îmbolnăviţi nu căpătaţi îndemnizaţie. În ultimii trei ani mi-am petrecut aproape fiecare clipă liberă, lucrând în problema inhalaţiei de praf. Am descoperit lucruri care s-ar putea să amelioreze condiţiile voastre de lucru, să vă îmbunătăţească situaţia, să vă conserve sănătatea mai mult decât acea sticlă împuţită de doctorie despre care vorbea Len Richards. Şi adică ce e dacă am folosit câţiva cobai? Nu credeţi că merită?

Poate că nu mă credeţi. Sunteţi destul de porniţi pentru ca să vă închipuiţi că vă mint. Poate că încă mai credeţi că mi-am pierdut vremea, „pe timpul vostru”, cum spuneţi voi, pentru nişte experienţe.

Era atât de tulburat încât uită ferma lui hotarâre de a nu fi dramatic. Băgă mâna în buzunarul de la piept şi scoase scrisoare pe care o primise cu câteva zile înainte.

— Asta o să vă arate ce cred alţii despre munca mea. Oameni care au calitatea să o aprecieze.

Se duse spre Owen şi-i dădu scrisoarea. Era o înştiinţare din partea secretarului Consiliului profesoral de la Universitatea St. Andrews, certificând că, pe baza tezei sale asupra inhalaţiilor de praf, Andrew căpătase titlul de doctor în medicină.

Owen citi scrisoarea dactilografiată pe hârtie albastră cu *en-tête* şi se lumină la faţă. Apoi ea trecu încet din mână în mână.

Andrew fu contrariat, observând impresia produsă de înştiinţarea Universităţii. Deşi dorea cu desperare să învingă, aproape că-i părea rău că o arătase. Dacă nu puteau să-l creadă pe cuvânt, fără niciun fel de justificare oficială, pesemne că aveau multe împotriva lui. Ce importanţă avea scrisoarea, când simţea cu tristeţe că erau porniţi să-i dea o pedeapsă exemplară.

Iată de ce respiră uşurat când, după câteva alte

observaţii, Owen îi spuse:

— Vrei să ne laşi acum, te rog, doctore.

Şi, aşteptând afară, în timp ce ei votau decizia asupra cazului său, Andrew bătea din picioare pe loc, fierbând de exasperare. Era o organizaţie cu adevărat ideală, acest grup de muncitori care controla serviciile medicale ale unei comunităţi, în interesul tovarăşilor lor. Dar rămânea numai un ideal. Aveau prea multe prejudecăţi, nu erau încă destul de luminaţi la minte, pentru a traduce în viaţă un astfel de sistem într-un spirit progresist. Owen avea de luptat necontenit, pentru a-i târî după dânsul, şi Andrew era convins că în această împrejurare, nici măcar bunăvoinţa lui Owen nu-l va mai salva.

Dar când Andrew intră din nou înăuntru, secretarul zâmbea, frecându-şi vesel mâinile. Alţi membri ai comitetului îl priveau acum mai prietenos, sau cel puţin fără ostilitate. Owen se ridică numaidecât şi spuse:

— Sunt bucuros să-ţi spun, doctore Manson – aş putea zice că personal sunt fericit să-ţi spun – comitetul a hotărât, în majoritate, să te roage să rămâi.

Andrew câştigase. Îi învinsese, dar după un scurt moment de satisfacţie, constată că acest gând nu-l entuziasma. Se făcu tăcere. Comitetul aştepta, după toate aparenţele, ca Manson să-şi exprime uşurarea, recunoştinţa. Dar el nu putea. Se simţea obosit de toată această poveste, denaturată de comitet, sătul de Aberalaw, de medicină, de praful de siliciu, de cobai şi de el însuşi.

În cele din urmă spuse:

— Mulţumesc, domnule Owen, sunt fericit că, după toate cele pe care am încercat să le fac aici, comitetul nu-mi cere să plec. Dar regret, nu mai pot rămâne în Aberalaw. Înaintez comitetului demisia mea; aş vrea să plec de azi într-o lună.

Vorbi fără emoţie, apoi se răsuci pe călcâie şi ieşi din odaie.

În urma lui se făcu o tăcere de moarte. Cel dintâi care

îşi veni în fire fu Ed Chenkin.

— Bine că am scăpat de el, spuse dânsul cu jumătate de gură.

Dar atunci Owen îi sperie pe toţi cu prima lui izbucnire de mânie, pe care o arătase vreodată în această sală de şedinţe.

— Tacă-ţi gura! Nu mai vorbi prostii, Ed Chenkin. Lovi cu linia în masă cu o violenţă impresionantă. Am pierdut cel mai bun doctor pe care l-am avut vreodată.

XVI

Andrew se trezi în toiul nopţii, gemând:

— Spune drept, Chris, sunt un imbecil? Am dat cu piciorul la o slujbă bună – o existenţă asigurată. La urma urmelor, în timpul din urmă începusem să fac şi niţică clientelă particulară, şi Llewellyn a fost destul de drăguţ. Ţi-am povestit? Aproape că mi-a promis să-mi dea voie să consult la spital. Şi cei din comitet nu sunt nici ei oameni răi, în afară de banda lui Chenkin. Cred că aici, cu timpul, când Llewellyn se va fi retras, ar fi putut să mă facă medic-şef în locul lui.

Ea îl consolă liniştită, rezonabilă, stând alături de dânsul în întuneric.

— Doar n-ai fi vrut să rămânem toată viaţa într-un orăşel de mineri din Ţara Galilor, dragul meu? Am fost fericiţi aici, dar e timpul să o luăm din loc.

— Dar, ascultă Chris, încă nu avem destui bani ca să cumpărăm un cabinet. Aş fi trebuit să pun de-o parte mai multe parale, înainte de a le da cu piciorul ăstora de aici.

— Ce au de-a face banii cu toate astea – răspunse ea somnoroasă – şi pe lângă asta, o să cheltuim tot ce avem, sau aproape tot ce avem, într-o vacanţă adevărată. Îţi dai seama că, de aproape patru ani, nici nu te-ai mişcat de lângă minele astea?

Curajul ei îl molipsi. În dimineaţa următoare lumea i se

părea veselă şi lipsită de griji. La micul dejun, pe care îl mâncă cu multă poftă, el declară:

— Nu eşti o fată rea, Chris. În loc să iei aere dramatice şi să-mi spui că aştepţi lucruri mari din partea mea, că este timpul să mă evidenţiez şi să fac lumea să vorbească de mine, tu...

Ea nu-l asculta şi protestă, fără nicio legătură cu cele vorbite de el.

— Dragul meu, tare aş vrea să nu mototoleşti ziarul în felul ăsta. Credeam că numai femeile fac asta. Cum am să pot citi eu după aceea rubrica grădinăritului?

— N-o citi. Mergând spre uşă o sărută zâmbind: gândeşte-te la mine!

Se simţea pornit pe aventură, gata să ia taurul de coarne. În plus, prudenţa proprie firii sale nu putea să treacă cu vederea faptul că bilanţul său prezenta şi o parte pozitivă. Avea acum titlurile necesare unui doctor în medicină şi peste trei sute de lire depuse la bancă. Cu toate aceste atu-uri, puteau fi siguri că nu vor muri de foame.

Era totuşi bine că rămăseseră ferm hotărâţi să plece. Un reviriment de opinie se produsese în întreg oraşul. Acum că Andrew pleca din propria lui dorinţă, toată lumea voia ca el să rămână.

Aceasta culmină o săptămână după şedinţa comitetului, când Owen în frunte cu o delegaţie se duse la *Vale View* şi ceru – fără succes – lui Andrew să renunţe la hotărârea lui. După aceea, resentimentul general împotriva lui Ed Chenkin ajunse până în pragul violenţei. Ed era huiduit când trecea pe stradă. De două ori fu însoţit de la ieşirea din mină şi până acasă de orchestra de „fluieraşe", afront pe care muncitorii îl rezervau de obicei spărgătorilor de grevă.

Faţă de toate aceste repercusiuni locale, era totuşi ciudat cât de puţin zguduise teza sa de doctorat, lumea exterioară. Lui Andrew îi adusese titlul de doctor în medicină, fusese tipărită în *Jurnalul de Igienă Industrială*

din Anglia şi publicată sub formă de broşură în Statele Unite de Asociaţia Americană de Igienă. Dar în afară de aceasta, nu-i mai aduse decât exact trei scrisori.

Prima era din partea unei firme din Brick Lane, care-l informa că i-au trimis nişte mostre de *Pulmosirop,* infailibilul medicament pulmonar, în favoarea căruia atestau sute de referinţe, inclusiv câteva din partea unor medici de seamă. Firma spera că el va recomanda Pulmosiropul clientelei sale de mineri. Pulmosiropul, adăugau trimiţătorii, vindecă de asemenea reumatismul…

Cea de a doua scrisoare era din partea profesorului Challis, o scrisoare entuziastă de felicitări şi, laude. Challis încheia, întrebându-l pe Andrew, dacă nu poate să-l viziteze la Institutul din Cardiff, în cursul săptămânii. Într-un post-scriptum, profesorul adăuga: „Cel mai bine ar fi să vii joi.” Dar, Andrew, în graba acelor ultime zile, nu putu face această vizită, De fapt, pierdu scrisoarea şi, pentru un timp, uită să-i răspundă.

Celei de a treia scrisori îi răspunse însă numaidecât, atât de emoţionat fu când o primi. Era o comunicare extraordinară şi încurajatoare care traversase Atlanticul, venind din Oregon. Andrew citi şi reciti foile dactilografiate, apoi i le arătă agitat Christinei.

— Iată ceva destul de plăcut, Claris… această scrisoare din America… de la un tip pe care îl cheamă Stillman, Robert Stillman din Oregon… probabil că n-ai auzit niciodată de el, dar eu îl ştiu… E plină de cele mai exacte aprecieri, privind cercetările mele asupra inhalaţiei. Mult, mult mai exacte decât aprecierile lui Challis… Ei, fi-r-ar să fie, ar fi trebuit să-i răspund şi ăluia! Stillman a înţeles absoluj tot ce am lucrat eu. Mai mult chiar, mă corectează frumuşel în vreo două locuri. După cât se pare, principiul activ dăunător din siliciu e cerecita. Nu m-am priceput destul la chimie ca să găsesc asta. Dar este o scrisoare minunată, plina de felicitări… şi din partea unuia ca Stillman.

— Adevărat? întrebă ea, uitându-se curioasă. Ăsta-i

vreun doctor de pe acolo?

— Nu, tocmai asta este uimitor. De fapt este un fizician, dar conduce o clinică pentru afecţiuni pulmonare, lângă Portland, în Oregon. Uite, scrie în *en-tête.* Unii de pe acolo nu-l recunosc încă, dar în felul lui este tot atât de mare ca şi Spahlinger. O să-ţi povestesc eu despre el, când o să avem timp.

Cât de mult aprecia scrisoarea lui Stillman o dovedi faptul că se aşează la masă şi-i răspunse numaidecât.

Erau acum copleşiţi de pregătirile pentru vacanţă, de demersurile necesare pentru a-şi depozita mobila la Cardiff – locul cel mai convenabil – şi de tristele formalităţi de adio.

Plecarea lor de la Blaenelly fusese bruscă, o ruptură eroică, dar aici existau multe legături sentimentale. Ei fură sărbătoriţi de Vaughani, de familia Boland, până şi de Llewellyn. Andrew făcu o „dispepsie de adio”, simptomatică pentru aceste banchete de rămas bun. Când sosi ziua plecării, Jenny, cu obrazul scăldat în lacrimi le spuse, spre stupoarea lor, că li se va face o „ceremonie de despărţire” la gară.

În ultima clipă, pentru a pune vârf acestor noutăţi tulburătoare, Vaughan veni în grabă.

— Iertaţi-mă că vă hărţuiesc din nou, dar ascultă, Manson, ce i-ai făcut lui Challis? Tocmai am primit o scrisoare de la el. Teza ta l-a făcut praf cu totul, şi nu numai pe el ci, după câte înţeleg eu, şi pe cei de la Consiliul de muncă al metalurgiei. În orice caz mi-a cerut să intru în contact cu tine. Vrea să te vadă neapărat la Londra, spune că este extrem de important.

Andrew răspunse cam arţăgos.

— Plecăm în vacanţă, măi omule! Prima vacanţă adevărată, de ani de zile. Cum pot să merg la el?

— Atunci lasă-mi cel puţin adresa. Cu siguranţă că o să vrea să-ţi scrie.

Andrew o privi şovăitor pe Christine. Intenţionaseră să ţină secretă adresa, astfel încât să scape de toate grijile,

de orice corespondenţă, de orice intruşi. Totuşi îi destăinui lui Vaughan unde plecau.

Apoi se duseră în grabă la gară înecaţi în mulţimea care îi aştepta şi care le strângea mâinile, le striga drum bun, îi bătea pe spate, îi îmbrăţişa. În cele din urmă se aruncară într-un compartiment al trenului, în clipa când se punea în mişcare. În timp ce trenul ieşea din gară, prietenii lor îngrămădiţi pe peron cântau din răsputeri: „Oameni din Harlech”.

— Dumnezeule! spuse Andrew, mişcându-şi degetele amorţite, asta a fost ultima picătură. Dar ochii săi străluceau şi, o clipă mai târziu, adăugă: Ce rău mi-ar fi părut să pierd o asemenea ocazie, Chris! Ce oameni de treabă sunt... şi când te gândeşti că numai cu o lună înainte, jumătate din oraş voia să mă spânzure. Orice ai spune, viaţa este grozav de caraghioasă. Se uită cu un aer glumeţ la Christine care şedea alături de dânsul: Şi aceasta, doamnă Manson, deşi acum eşti o femeie bătrână, va fi cea de a doua lună de miere a noastră.

Ajunseră la Southampton seara şi îşi luară o cabină pe vasul care traversa Canalul Mânecii. A doua zi dimineaţă văzură soarele răsărind dincolo de St. Malo şi o oră mai târziu Bretania îi întâmpină.

Grâul dădea în pârg, cireşii erau plini de fructe, caprele rătăceau pe păşunile înflorite. Christine dorise să vină aici, ca să se simtă mai aproape de adevărata Franţă, nu de palatele şi de galeriile ei de pictură, de ruine istorice sau de monumente, de nimic din ceea ce ghidul turistic insista că ar trebui să vadă.

Ajunseră la Val-André. Din micul lor hotel auzeau vuietul mării şi simţeau mireasma pajiştilor. Odaia lor avea duşumele de scânduri, bine frecate, şi cafeaua de dimineaţă sosea aburindă, în ceşti groase, albastre. Amândoi leneveau toată ziua.

— Ah, Dumnezeule – spunea într-una Andrew – nu-i aşa că e minunat, iubito? Nu mai vreau să mă uit la o pneumonie lobară – niciodată, niciodată, niciodată!

Se delectau cu cidru, mâncau langustine, crevete, prăjituri şi cireşe pietroase. Serile, Andrew juca biliard cu proprietarul pe o masă străveche, octogonală. Uneori el nu pierdea decât cincizeci de puncte – la o sută.

Totul era delicios, minunat, încântător – adjectivele aparţineau lui Andrew – „totul, afară de ţigări”, adăugă el. Se scurse o lună fermecătoare şi apoi, din ce în ce mai des şi cu o necontenită nelinişte, Andrew începu să se joace cu scrisoarea nedeschisă, acum pătată cu suc de cireşe şi ciocolată, pe care o ţinuse în buzunarul hainei timp de două săptămâni.

— Ei, hai! îl îndemnă Christine în cele din urmă, într-o dimineaţă. Ne-am ţinut de cuvânt. Deschide-o.

El desfăcu cu grijă plicul şi citi scrisoarea, în timp ce se odihnea, culcat, pe spate, în lumina soarelui. Se ridică încet şi o mai citi o dată. În tăcere i-o trecu apoi Christinei.

Scrisoarea era din partea profesorului Challis, care-i vestea că, drept rezultat direct al cercetărilor sale în problema inhalaţiilor de praf, Consiliul de muncă al minelor de cărbune şi minereuri hotărâse să studieze întreaga problemă, în intenţia de a prezenta un raport Comisiei parlamentare. În acest scop urma să fie numit un inspector medical permanent şi Consiliul, pe baza recentelor lucrări ale lui Andrew, îi oferea lui, în unanimitate şi fără şovăire, acest post.

După ce citi, Christine îl privi fericită.

— Nu ţi-am spus eu că o să se aranjeze toate? zâmbi ea. Este admirabil.

El azvârlea cu pietre, repede şi nervos, într-un coş de raci care zăcea pe plajă.

— Asta înseamnă activitate clinică – reflectă el cu glas tare – nu poate să fie altceva. Ei *ştiu* că sunt clinician.

Ea îl observa, din ce în ce mai zâmbitoare.

— Bineînţeles – dar, iubitule, îţi aminteşti pactul nostru? Cel puţin şase săptămâni aici, fără să întreprindem nimic, lenevind liniştiţi... N-ai să întrerupi vacanţa noastră, nu-i

aşa?

— Nu, nu, răspunse dânsul, uitându-se la ceas, o să ne terminăm vacanţa, dar... în orice caz – sări în sus şi o trase voios şi pe dânsa – n-o să ne strice cu nimic să dăm o fugă până la oficiul telegrafic. Şi mă întreb... mă întreb, dacă nu au cumva pe acolo şi Mersul Trenurilor?

PARTEA A TREIA

I

Consiliul de muncă al minelor de cărbune şi minereuri – căruia i se spunea de obicei prescurtat C.M.M. – îşi avea birourile într-o clădire mare şi impresionantă de piatră cenuşie, pe cheiul Tamisei, nu departe de grădinile Westminster, la o distanţă convenabilă de Ministerul Comerţului şi de Ministerul Minelor care, rând pe rând, ori uitau de consiliu, ori luptau cu ferocitate pentru dreptul de a-l tutela.

La 14 august, într-o dimineaţă răcoroasă şi senină, strălucind de sănătate şi foarte bine dispus, Andrew urcă în fugă treptele clădirii, cu privirile unui om gata să cucerească Londra.

Eu sunt noul inspector medical, se recomandă el portarului îmbrăcat în uniforma Oficiului Muncii.

— Da, domnule! Da, domnule! spuse portarul cu un ton părintesc şi Andrew surâse foarte satisfăcut, constatând că era aşteptat. Doriţi, fără îndoială, să-l întâlniţi pe domnul Gill Jones, condu-l te rog pe noul nostru doctor, până la camera domnului Gill.

Ascensorul se urcă încet, lăsând să se vadă coridoare îmbrăcate în faianţă verde şi numeroase etaje la care se întrezăreau uniformele Oficiului Muncii. Apoi Andrew fu condus într-o încăpere mare şi însorită, unde se trezi strângându-i mâna domnului Gill, care se ridică de la biroul său şi puse jos exemplarul din *Times* pentru a-l saluta.

— Am întârziat puţintel, declară Andrew cu vioiciune.

Îmi pare rău, dar abia ieri ne-am întors din Franţa şi sunt gata să încep lucrul.

— Bravo!

Gill era un omuleţ jovial, purta ochelari cu ramă de aur, şi un guler ca de pastor, la un costum albastru închis şi o cravată de aceeaşi culoare, prinsă într-un inel de aur. Îl privi pe Andrew cu un aer de aprobare cam afectat.

— Te rog şezi jos. Vrei o ceaşcă de ceai sau un pahar de lapte fierbinte? De obicei mă servesc cu aşa ceva pe la unsprezece şi da… da… este aproape unsprezece acum.

— Ştiu eu… spuse Andrew şovăitor, apoi se învioră. Poate că aţi putea să-mi spuneţi ceva despre activitatea care se duce aici, în timp ce…

Cinci minute mai târziu, purtătorul uniformei Oficiului Muncii aducea o ceaşcă de ceai şi un pahar cu lapte fierbinte.

— Cred că o să vă placă, domnule Gill. A fiert, domnule Gill.

— Mulţumesc, Stevens! După ce Stevens plecă, Gill se întoarse spre Andrew, zâmbind: O să-l găseşti foarte folositor pe Stevens. Ştie să prepare o delicioasă pâine prăjită cu unt. Destul de greu la noi… să găseşti oameni de serviciu de prima mână. Sunt aici funcţionari proveniţi din toate ministerele: Ministerul de Interne, Ministerul Minelor, Ministerul Comerţului. În ceea ce mă priveşte pe mine – Gill tuşi cu oarecare mândrie – eu vin de la Amiralitate.

În timp ce Andrew îşi sorbea laptele, nerăbdător să capete amănunte despre slujba lui, Gill discuta animat despre vreme, despre Bretania, despre sistemul de pensii pentru funcţionarii civili şi despre eficacitatea pasteurizării. Apoi, sculându-se în picioare, îl conduse pe Andrew în biroul acestuia.

Era o încăpere tot atât de însorită, odihnitoare, cu un covor gros şi cu o minunată vedere spre fluviu. O muscă mare, albastră, bâzâia nostalgic şi adormitor la fereastră.

— Eu ţi-am ales biroul, spuse Gill amabil. A trebuit să-l

aranjăm niţel. Are şi un cămin, ai să vezi... foarte plăcut pentru iarnă. Sper... sper că o să-ţi placă.

— Da... este o încăpere minunată, dar...

— Acum o să-ţi prezint pe secretara dumitale... domnişoara Mason.

Gill deschise o uşă şi în odaia alăturată văzu şezând la un mic birou pe domnişoara Mason, o fată prezentabilă, mai în vârstă, curăţică şi calmă. Ridicându-se, domnişoara Mason lăsă din mână *Times*-ul pe care-l citea.

— Bună dimineaţa, domnişoară Mason!

— Bună dimineaţa, domnule Gill!

— Domnişoară Mason, ţi-l prezint pe doctorul Manson.

— Bună dimineaţa, domnule doctor Manson!

Lui Andrew, capul i se cam învârtea, copleşit de avalanşa acestor saluturi, dar îşi veni în fire şi luă parte la conversaţie.

După cinci minute, Gill o şterse uşurel, spunându-i încurajator lui Andrew:

— O să-ţi trimit nişte dosare.

Dosarele sosiră purtate cu gingăşie de Stevens. În afară de talentele sale de a prăji pâinea şi de a prepara laptele, Stevens era cel mai bun purtător de dosare din toată instituţia. La fiecare ceas intra în biroul lui Andrew cu un teanc de documente pe care le aşeza cu dragoste pe masă, în coşul lăcuit pe care scria „Intrări”, în timp ce ochii lui căutau cu lăcomie, dacă nu este nimic de luat din coşul pe care scria „Rezolvate”. Când acest coş era gol, lui Stevens i se rupea inima. În această jalnică împrejurare, se furişa afară înfrânt.

Dezorientat, zăpăcit şi iritat, Andrew parcurse dosarele, – procesele verbale ale trecutelor şedinţe ale C.M.M. – plicticoase, greoaie, fără nicio importanţă. Apoi se adresă stăruitor domnişoarei Mason, dar domnişoara Mason – care provenea de la Departamentul de cercetări în problema cărnii congelate din Ministerul de Interne – se dovedi o foarte limitată sursă de informaţii. Ea îi spuse că orele de serviciu erau de la zece la patru. Îi povesti

despre echipa de hockey a instituţiei – „Echipa de doamne, bineînţeles, domnule doctor” – al cărei căpitan secund era dânsa. Îl întrebă dacă nu ar dori să citească numărul din *Times* pe care îl primea ea. Privirea domnişoarei Mason îl implora să fie calm.

Dar Andrew nu era calm. Odihnit de vacanţa recentă, arzând de dorinţa de a munci, începu să umble de colo până colo pe covorul Oficiului Muncii. Privea iritat peisajul fluvial animat pe care îl avea înaintea sa, remorcherele care treceau şi lungile şiruri de şlepuri încărcate cu cărbuni care urcau în susul apei. Apoi se duse la Gill.

— Când încep să lucrez?

Gill tresări la această întrebare directă şi neaşteptată.

— Dragul meu, m-ai speriat. Credeam că ţi-am dat destule dosare ca să-ţi ajungă pentru o lună. Se uită la ceas. Hai cu mine, este timpul să prânzim.

Mâncându-şi rasolul de peşte, Gill explică plin de tact lui Andrew, care se lupta cu un cotlet, că viitoarea şedinţă a comitetului nu putea să aibă loc înainte de 18 septembrie, deoarece profesorul Challis era în Norvegia, doctorul Maurice Gadsby în Scoţia, Sir William Dewar, preşedintele Consiliului, în Germania, şi superiorul direct al lui Gill, domnul Blades, la Flinton, împreună cu familia.

Andrew se înapoie în seara aceea la Christine, complet dezorientat. Mobila lor era încă în depozit şi, pentru a avea timp să caute o casă convenabilă, închiriaseră pentru o lună un mic apartament mobilat în Earl’s Court.

— Dacă poţi să-ţi închipui una ca asta, Chris! Nici nu sunt încă pregătiţi să mă primească. Am o lună întreagă înaintea mea – să tot beau lapte, să citesc *Times* şi să-mi pun apostila pe dosare... A... şi să port lungi şi intime discuţii despre hockey, cu Mason, fata aia bătrână.

— N-ai decât să te mulţumeşti cu discuţiile pe care le poţi avea cu drăguţa de nevastă-ta. Ah, dragul meu, e minunat aici... după Aberalaw. Am făcut azi după-amiază o mică excursie până la Chelsea. Am descoperit casa filosofului Carlyle şi galeria de artă Tate. Am plănuit

lucruri atât de drăguţe pentru noi. Putem să luăm vaporul, până la Kew. Gândeşte-te la grădinile de acolo, iubitule. Şi luna viitoare, la Albert Hall, cântă Kreisler. A! Şi trebuie să vedem şi Memorialul[25], ca să aflăm de ce râde toată lumea de el. Şi se joacă o piesă nouă – cu ansamblul Companiei de teatru din New York. Şi ce bine ar fi dacă am lua o dată prânzul împreună. Îi întinse o mână micuţă care vibra. Rareori o văzuse atât de emoţionată. Iubitule, hai să mergem să mâncăm. Pe strada asta este un restaurant rusesc. Pare a fi bun. Pe urmă, dacă nu eşti prea obosit am putea…

— Asta-i bună! protestă el, în timp ce dânsa îl târa spre uşă. Mi se părea că tu eşti cel mai chibzuit membru al familiei noastre. Dar crede-mă, Chris, după prima mea zi de *trudă,* mi-ar prinde bine o seară veselă.

În dimineaţa următoare, citi toate dosarele de pe biroul lui, puse apostile pe ele şi, la ora unsprezece, începu să umble de colo până acolo, dar curând cuşca deveni prea strâmtă şi porni impetuos să exploreze clădirea. Ea se dovedi neinteresantă, asemenea unei morgi fără cadavre, până ce, ajungând la etajul de sus, se trezi dintr-o dată într-o cameră lungă, instalată pe jumătate ca un laborator unde, pe o ladă care conţinuse pe vremuri sulf, se odihnea un tânăr într-un halat lung şi murdar, făcându-şi melancolic unghiile, în timp ce ţigara din colţul gurii îi îngălbenea şi mai mult pata de nicotină de pe buza de sus.

— Bună ziua! îi spuse Andrew.

După o pauză, celălalt îi răspunse indiferent:

— Dacă te-ai rătăcit, uşa a treia pe dreapta este ascensorul.

Andrew se rezemă de masa de experienţe şi scoase o ţigară din buzunar, întrebând:

— Pe aici nu se serveşte ceai?

Pentru prima oară tânărul înălţă capul. Avea un păr

[25] Monument ridicat în amintirea ostaşilor căzuţi la datorie în primul război mondial.

negru şi lucios ca pana corbului, care contrasta violent cu gulerul ridicat al halatului său murdar.

— Aici se dă ceai numai şoarecilor albi, răspunse el cu amabilitate. Frunzele de ceai sunt deosebit de hrănitoare pentru ei.

Andrew râse, poate pentru că cel din faţa lui era cu cinci ani mai tânăr decât el.

— Mă numesc Manson, explică dânsul.

— Mă temeam eu de asta. Vasăzică ai venit să te întâlneşti cu oamenii uitaţi? Sunt doctorul Hope. Cel puţin îmi închipuiam că sunt Hope, acum sunt un Hope amânat[26].

— Ce faci aici?

— Numai Dumnezeu ştie şi... şi Billy-Nasturi... adică, vreau să spun, Dewar! Câteodată stau aici şi mă gândesc, dar cea mai mare parte a timpului mi-o petrec stând degeaba. Din când în când îmi trimit rămăşiţe din trupul unui miner făcut bucăţi şi mă întreabă care a fost cauza exploziei.

— Şi le spui? întrebă Andrew politicos.

— Nu, răspunse Hope cu asprime. Mă... pe ei.

Se simţiră amândoi mai bine după această ieşire de o extremă vulgaritate şi merseră să ia prânzul împreună. De fapt prânzul, explică doctorul Hope, era singura activitate cotidiană datorită căreia se păstrase în toate minţile. Hope îi mai explică şi alte lucruri lui Manson. Fusese bursier al Laboratorului de cercetări din Cambridge, unde ajunsese *via* Birmingham, ceea ce probabil – rânji dânsul – îndreptăţea frecventele lui lipsuri, în ce privea bunul gust. Fusese împrumutat Consiliului de muncă, al minelor de cărbuni şi minereuri ca urmare a cererilor sâcâitoare ale profesorului Dewar. Nu avea nimic altceva de făcut decât o muncă pur mecanică, rutinieră, pentru care ar fi fost de ajuns orice laborant. Hope conchise că va înnebuni cu siguranţă, datorită indolenţei şi inerţiei Consiliului, la care se referea doar, numindu-l în

[26] Joc de cuvinte: în englezeşte, *hope* înseamnă speranţă.

chip elegant „plăcerea maniacilor”. Era caracteristic pentru cele mai multe din institutele similare de cercetări ştiinţifice din ţară: controlat de o serie de imbecili eminenţi, prea obsedaţi de propriile lor teorii personale şi prea ocupaţi să se certe între ei, nicidecum pentru a urni din loc căruţa în vreo direcţie anumită. Hope era hărţuit din toate părţile, i se spunea mereu ce să facă, în loc să fie lăsat să facă ceea ce dorea şi era atât de des întrerupt, încât nu putea persevera niciodată şase luni în aceeaşi lucrare.

Hope făcu şi câteva schiţe rapide ale membrilor Consiliului – intitulat de el „plăcerea maniacilor”. Primul era Sir William Dewar, preşedintele, în vârstă de nouăzeci de ani, ramolit dar deosebit de zelos, pe care îl numea Billy-Nasturi, din cauza tendinţei lui Sir William de a lăsa neîncheiaţi anumiţi nasturi extrem de importanţi. Bătrânul Billy-Nasturi era preşedintele mai tuturor comitetelor ştiinţifice din Anglia, îi spuse Hope lui Andrew. În plus, el ţinea la radio acele conferinţe extrem de populare, intitulate: *Ştiinţă pentru copii*.

Urmau apoi: profesorul Whinney, pe drept cuvânt numit de studenţii săi „căluţul”, Challis, cu care te puteai înţelege atunci când uita să ia poze dramatice şi care era botezat Rabelais-Pasteur-Challis şi, în sfârşit, doctorul Maurice Gadsby.

— Îl cunoşti pe Gadsby? întrebă Hope.

— L-am cunoscut pe acest domn, răspunse Andrew, povestindu-i experienţa făcută cu prilejul examenului.

— Ăsta este Maurice al nostru, spuse cu amărăciune Hope. Şi ce carierist afurisit, se bagă peste tot. Zilele astea o să se vâre şi într-o farmacie. Este priceput, nu am ce spune, dar nu-l interesează cercetările. Nu-l interesează altceva decât propria lui persoană. Hope izbucni dintr-o dată în râs: Ştii, Robbert Abbey povesteşte una bună despre Gadsby. Gadsby voia să devină membru al Clubului Rumpsteak, o adunătură d-aia de mâncăi, aşa cum sunt pe la Londra, dar un club foarte şic, după cât se

pare. Ei bine, Abbey, care este un tip foarte îndatoritor, i-a promis lui Gadsby, Dumnezeu ştie de ce, să-şi dea toată silinţa pentru a-l introduce acolo. În orice caz, după o săptămână Gadsby îl întâlni pe Abbey. „Am fost admis?” întreabă el. „Nu, îi răspunde Abbey, nu ai fost admis”. „Dumnezeule! turbează Gadsby, vrei să spui că am avut şi bile negre?” „Bile negre? zice Abbey. Ascultă Gadsby, ai văzut vreodată o farfurie de caviar?”

Hope se lăsă pe spate şi râse până nu mai putu. După o clipă adăugă:

— Se nimereşte că Abbey face şi el parte din consiliul nostru. Este un om de treabă. Dar prea deştept ca să vină des.

Acesta fu unul din numeroasele prânzuri pe care le luară împreună Andrew şi Hope. Hope, în ciuda umorului său de student şi a unei tendinţe naturale de a trata lucrurile cu uşurinţă, era un om inteligent. Obrăzniciile lui erau totuşi bine intenţionate. Andrew avea impresia că va realiza ceva într-o bună zi. Într-adevăr, în momentele lui de seriozitate, Hope îşi arătă dorinţa fierbinte de a se înapoia în activitatea adevărată pe care intenţionase s-o ducă, în domeniul izolat al cercetării enzimelor gastrice.

Uneori Gill mânca şi dânsul cu ei. Şi pe acesta Hope îl zugrăvise în câteva trăsături caracteristice: un omuleţ de treabă care – deşi păstra patina celor treizeci de ani de serviciu administrativ, în decursul cărora avansase de la practicant până la rangul de director – rămăsese uman. În birou funcţiona ca o maşinuţă bine unsă care se mişca neîndoios cu uşurinţă. Venea în fiecare dimineaţă de la Sunbury cu acelaşi tren şi, afară de cazul când „era reţinut”, se înapoia în fiecare seară cu acelaşi tren. La Sunbury avea o soţie şi trei fete, precum şi o grădiniţă unde cultivau trandafiri. La prima vedere ar fi putut să servească drept model perfect al eleganţei suburbane. Dar sub această înfăţişare se găsea adevăratul Gill, căruia îi plăcea Yarmouth în timpul iernii – şi îşi petrecea chiar acolo vacanţa în decembrie – un Gill care venera o

biblie ciudată, o carte numită *Hadji Baba* pe care o ştia aproape pe dinafară, un Gill ales de cincisprezece ani membru al Societăţii pentru protecţia animalelor, şi devotat cu trup şi suflet pinguinilor din grădina zoologică.

Într-un rând, Christine fiind a patra la masa lor, Gill se întrecuse pe sine însuşi, în ceea ce priveşte manierele alese de care dădu dovadă ca reprezentant al Instituţiei. Până şi Hope se purtă cu o admirabilă corectitudine şi îi mărturisi lui Andrew că devenise într-o mai mică măsură candidat la cămaşa de forţă, de când o întâlnise pe doamna Manson.

Zilele se scurgeau una după cealaltă, şi în aşteptarea şedinţei Consiliului, Andrew porni împreună cu Christine la descoperirea Londrei. Făcură o excursie cu vaporul la Richmond şi nimeriră acolo la teatrul Old Vie. Ajunseră să cunoască forfota şi vântul din Hampstead Heath şi farmecul unei cafenele la miezul nopţii. Se plimbară prin Rotten Row şi vâsliră pe râul Serpentine. Nu găsiră nimic deosebit în cartierul Soho[27]. Şi atunci când nu mai avură nevoie să studieze hărţile reţelei subterane, înainte de a lua metroul, începură să se simtă nişte adevăraţi londonezi.

II

În după-amiaza zilei de 18 decembrie, Consiliul de muncă ţinu şedinţă şi astfel Andrew putu să-i cunoască, în sfârşit, pe membrii săi. Şezând între Gill şi Hope şi simţind ochii ironici ai acestuia din urmă aţintiţi asupra lui, Andrew privea pe membrii consiliului intrând în sala lungă de şedinţe, împodobită cu stucaturi aurite: Whinney, doctorul Lancelot Dodd-Canterbury, Challis, Sir Robert Abbey, Gadsby şi în cele din urmă Billy-Nasturi, adică Dewar în persoană.

[27] Cartierul lumii interlope, descris în culorile cele mai sumbre, în romanele senzaţionale.

Înainte de sosirea lui Dewar, Abbey şi Challis i se adresaseră lui Andrew felicitându-l cu prilejul numirii sale. Abbey îi vorbise liniştit, iar profesorul Challis afectând o graţie exuberantă. Când Dewar intră în sală, el se întoarse spre Gill, strigând cu vocea lui deosebit de stridentă:

— Unde este noul nostru inspector medical, domnule Gill? Unde este doctorul Manson?

Andrew se ridică în picioare, uluit de înfăţişarea lui Dewar, care depăşea până şi descrierea făcută de Hope. Billy era scund, cocârjat şi păros. Purta nişte haine vechi, o jiletcă foarte pătată şi un pardesiu verzui cu buzunarele doldora de hârtii, broşuri şi buletine tipărite de vreo zece societăţi diferite. Nu exista nicio scuză pentru această ţinută, căci Billy avea bani mulţi şi una din fetele lui era măritată cu un lord multimilionar. Dar el arăta aşa cum arătase întotdeauna, ca un bătrân maimuţoi murdar.

— Era un Manson cu mine, la spitalul Queens, în 1880… chiţăi el binevoitor, în chip de salut.

— Ăsta este, domnule, şopti Hope, pentru care ispita era irezistibilă.

Billy îl auzi:

— De unde ştii, domnule Hope? întrebă uitându-se chiorâş, dar politicos peste pince-nez-ul cu ramă de oţel, care îi atârna pe vârful nasului. Pe vremea aceea nu erai nici măcar în scutece, hi-hi-hi-hi…

Şontâcăi chicotind la locul lui din capul mesei. Niciunul din colegii săi, care se şi aşezaseră, nu-l luă în seamă. Trufaşa ignorare a vecinilor făcea parte din mecanismul acestui consiliu. Dar asta nu-l sperie pe Billy. Scoţând un teanc de hârtii din buzunar, el luă o înghiţitură de apă din sticla ce o avea dinainte, puse mâna pe ciocanul care se găsea în faţa lui şi lovi cu putere în masă.

— Domnilor, domnilor! Domnul Gill o să citească acum procesul-verbal.

Gill, care servea drept secretar al consiliului, turui grăbit procesul-verbal al ultimei şedinţe, în timp ce Billy

nu-i dădea niciun fel de atenţie, frunzărind printre hârţoagele lui, sau clipind binevoitor peste masă spre Andrew, pe care încă îl mai asocia vag în mintea lui cu acel Manson întâlnit la Queens Hospital în 1880.

În cele din urmă Gill isprăvi. Billy lovi imediat cu ciocanul în masă.

— Domnilor, sunt deosebit de fericit să avem azi printre noi pe noul nostru inspector medical. Îmi amintesc că nu mai departe decât în 1904 am subliniat necesitatea unui clinician permanent ataşat Consiliului, ca un solid auxiliar al patologiştilor pe care, din când în când, îi şterpelim, domnilor – hi-hi! – pe care, din când în când, îi şterpelim de la laboratorul de cercetări. Şi spun aceasta cu toată consideraţia faţă de tânărul nostru prieten Hope, la a cărui mărinimie – hi-hi! – la a cărui mărinimie am recurs într-o măsură atât de mare. Îmi amintesc că nu mai departe decât în 1889...

Sir Robert Abbey îl întrerupse.

— Sunt sigur, domnule, că şi ceilalţi membri ai Consiliului vor fi de acord să felicite împreună cu dumneavoastră şi din toată inima, pe doctorul Manson, pentru lucrarea sa asupra silicozei. Dacă pot să mă exprim aşa, consider că este o lucrare de cercetare chimică deosebit de minuţioasă şi originală, o lucrare care, aşa cum prea bine ştie consiliul, ar putea să aibă cele mai puternice repercusiuni asupra legislaţiei muncii din ţara noastră.

— Bravo, bravo! tună Challis, sprijinindu-şi protejatul.

— Tocmai asta voiam să spun şi eu, Robert, zise Billy iritat. Pentru dânsul, Abbey era încă un tânăr, aproape un student, ale cărui întreruperi trebuiau să fie dojenite cu blândeţe. Când, la ultima noastră şedinţă, am hotărât ca aceste cercetări să fie duse mai departe, numele doctorului Manson mi-a venit numaidecât în minte. El a fost primul care a păşit pe acest drum şi trebuie să i se dea toate posibilităţile ca să-l continuie. Dorim, domnilor – şi deoarece acum se adresa lui Andrew el îi făcu cu

ochiul, peste masă – ca doctorul Manson să viziteze toate minele de antracit din ţară şi poate că mai târziu, vom extinde cercetările. Să viziteze, toate minele de cărbune. Dorim de asemenea să poată folosi toate prilejurile pentru a examina clinic pe mineri. Îi vom face toate uşurinţele, punându-i la dispoziţie toate mijloacele necesare, inclusiv serviciile bacteriologice calificate ale tânărului nostru prieten, doctorul Hope. Pe scurt, domnilor, nu vom omite nimic pentru a crea noului nostru inspector medical, condiţiile necesare ca să ducă această chestiune extrem de importantă a inhalaţiilor de praf, până la ultima sa concluzie, ştiinţifică şi administrativă.

Andrew respiră adânc, pe furiş. Era admirabil, admirabil... mai mult decât sperase el. Îi vor da mână liberă, îl vor sprijini cu imensa lor autoritate, îl vor lăsa să facă orice fel de cercetări clinice. Toţi erau nişte îngeri, iar Billy era însuşi arhanghelul Gavril.

— Dar, domnilor, chiţăi dintr-o dată Billy, scoţând o nouă serie de hârţoage din buzunar, *înainte* ca doctorul Manson sa continue să lucreze în această problemă, înainte de ne putem permite să-l lăsăm să-şi concentreze eforturile asupra ei, există o altă chestiune mai urgentă, pe care cred că ar trebui s-o preia.

Urmă o pauză. Andrew simţi cum i se strânge inima şi cum i se năruie încrederea, încetul cu încetul, în timp ce Billy continua:

— Doctorul Bigsby de la Ministerul Comerţului îmi atrage atenţia asupra alarmantelor divergenţe existente în industrie, privind terminologia echipamentului de prim-ajutor medical. Bineînţeles, în cadrul legilor în vigoare, există o definiţie a acestora, dar ea este elastică şi nesatisfăcătoare. Nu există o standardizare precisă, de exemplu, în ceea ce priveşte dimensiunile şi ţesătura bandajelor, apoi lungimea, materialul şi tipul de atele prevăzut. Or, domnilor, aceasta este o chestiune importantă şi care priveşte direct consiliul nostru. Socotesc că e foarte necesar ca inspectorul nostru

medical să întreprindă cercetări complete şi să ne supună un raport în această privinţă, înainte de a se angaja în problema inhalăţiilor de praf.

Tăcere. Andrew privi cu deznădejde în jurul mesei. Dodd-Canterbury, cu picioarele întinse, îşi pironise ochii în tavan. Gadsby desena diagrame pe sugativa lui, Whinney se încrunta, Chailis trăgea aer în piept, pregătindu-se să vorbească. Abbey fu acela care răspunse:

— Dar, fără îndoială, Sir William, aceasta este o problemă care priveşte fie Ministerul Comerţului, fie Ministerul Minelor.

— Noi suntem însă la dispoziţia ambelor departamente, chităi Billy. Noi suntem – hi-hi! – copilul orfan al amândurora.

— Da ştiu, dar la urma urmelor această... această problemă a bandajelor este relativ neînsemnată, iar doctorul Manson...

— Te asigur, Robert, că este departe de a fi neînsemnată. Problema se va ridica în curând în parlament. Abia ieri mi-a spus asta lordul Ungar.

— Ah! – spuse Gadsby ciulind urechile – dacă pe Ungar îl interesează treaba asta, nu avem ce face.

Gadsby se pricepea să linguşească cu o extraordinară promptitudine şi Ungar era omul căruia dorea în mod deosebit să-i fie pe plac.

Andrew se simţi obligat să se amestece în vorbă.

— Iertaţi-mă, Sir William, bâigui el. Eu... eu credeam că o să fac aici muncă clinică. De o lună de zile mă tot învârtesc prin biroul meu şi acum, dacă trebuie să...

Se întrerupse privind de jur împrejur. Abbey îi dădu o mână de ajutor.

— Argumentul doctorului Manson este foarte just. De patru ani lucrează cu răbdare în problema lui şi acum, când i-am putea pune la dispoziţie toate mijloacele s-o aprofundeze, vrem să-l trimitem să numere bandajele.

— Dacă doctorul Manson a avut răbdare timp de patru ani, Robert, chiţăi Billy, poate să mai aibă răbdare încă

puţin. Hi-hi!

— Adevărat! Adevărat! tună Chailis. După aceea o să fie liber să se ocupe de silicoză.

Whinney îşi drese glasul.

— Acum, îi şopti Hope lui Andrew, căluţul o sa necheze.

— Domnilor. – spuse Whinney – de multă vreme am rugat acest consiliu să se ocupe de problema raportului dintre oboseala muşchiulară şi căldura vaporilor – o problemă care, aşa cum ştiţi mă interesează foarte mult şi căreia, îndrăznesc să spun, nu i-aţi dat până acum consideraţia pe care o merită cu toată prisosinţa. Mie mi se pare că, din moment ce doctorul Manson nu va mai studia problema inhalaţiei de praf, ar fi o ocazie minunată să aprofundeze această problemă importantă, chestiunea oboselii muşchiulare...

— Am un pacient căruia i-am dat oră la mine, în strada Harley, peste exact treizeci şi cinci de minute, observă Gadsby uitându-se la ceas.

Whinney se întoarse supărat spre el. Profesorul Challis, colegul său, îl susţinu, aruncând pe un ton furios:

— Asta-i o impertinenţă insuportabilă.

O discuţie furtunoasă părea gata să izbucnească.

Mustăciosul Billy, cu figura-i gălbejită şi amabilă, privi adunarea fără să se tulbure. De patruzeci da ani conducea astfel de şedinţe. Ştia că toţi îl detestă şi că doreau să-şi dea demisia, dar el nu şi-o dădea – nici nu se gândea la aşa ceva. Ţeasta lui enormă era burduşită cu probleme, date, ordini de zi, formule obscure, ecuaţii, cu noţiuni de fiziologie şi chimie, cu frânturi de cercetări reale sau imaginare, asemenea unui uriaş cavou boltit, bântuit da fantomele pisicilor decerebrate, iluminat de raze polarizate, colorate în trandafiriu de amintirile măreţei zile din copilărie, când Lister îl mângâiase pe cap. El declară plin de candoare:

— Trebuie să vă spun, domnilor, că mi-am şi luat aproape angajamentul faţă de lordul Ungar şi de doctorul Bigsby, că îi vom ajuta în această problemă dificilă.

Pentru asta ai nevoie numai de şase luni, doctore Manson, poate ceva mai mult. Nu o să fie neinteresant. Vei intra în contact, tinere, cu oameni şi lucruri de tot felul. Îţi aminteşti de observaţia lui Lavoisier cu privire la picătura de apă? Hi-hi! Şi acum, în legătură cu examenul patologic făcut de doctorul Hope asupra cazului din mina Vendover, în iulie trecut…

La ora patru, când şedinţa se termină, Andrew rămase să analizeze situaţia, împreună cu Hope şi Gill, în camera acestuia din urmă. Efectul acestei şedinţe şi poate şi al maturizării sale treptate, fu însă că în firea lui Manson începu să încolţească sentimentul stăpânirii de sine. Nu-şi mai dădu frâu liber mâniei, nici nu mai împroşcă fel de fel de blesteme în dreapta şi în stânga, ci se mulţumi doar să zgârie un desen drăgălaş cu o peniţă aparţinând statului, pe un birou aparţinând statului.

— Nu o să fie chiar atât de rău, îl consolă Gill. De fapt, înseamnă să cutreieri toată ţara… Dar s-ar putea să fie destul de plăcut. N-ai decât s-o iei şi pe doamna Manson cu dumneata, dimineaţa. Uite, la Buxton, de pildă… ar fi centrul industrial minier cel mai nimerit pentru Derbyshire. După şase luni poţi să-ţi începi lucrările asupra antracitului.

— N-o să ajungă niciodată să facă asta, aruncă Hope. Toată viaţa lui o să numere bandaje.

Andrew îşi luă pălăria.

— Nenorocirea cu tine, Hope, este… că eşti prea tânăr.

Se duse acasă la Christine şi, în lunea următoare, deoarece ea refuzase cu hotărâre, să renunţe la această excursie veselă, cumpărară cu şaizeci de lire un automobil Morris de ocazie, şi se lansară împreună în „Marea explorare a problemelor primului ajutor”. Trebuie să recunoaştem că erau fericiţi, urcând cu automobilul spre nord şi Andrew, după ce îl maimuţări pe Billy-Nasturi, conducând maşina cu picioarele cocoţate pe volan, declară:

— În orice caz, nu are nicio importanţă ce a spus

Lavoisier despre picătura de apă, în 1832. Principalul este că suntem împreugă, Chris.

Munca era stupidă. Ea consta din inspectarea diferitelor materiale de prim-ajutor aflate în minele din întreaga ţară: atele, bandaje, vată, antiseptice, turnicheuri etc. La minele bune, echipamentul era bun, la minele proaste, echipamentul era sărăcăcios. Inspecţiile în subteran nu erau ceva nou pentru Andrew. El făcu sute de asemenea inspecţii, târându-se milă după milă de-a lungul galeriilor, pentru a descoperi o cutie de bandaje aşezată cu grijă acolo, cu jumătate de oră înainte. La minele mici din încercatul Yorkshire, el surprinse o şoaptă a subdirectorului: „Dă o fugă, Goerdie, şi spune-i lui Alex să se ducă la farmacie...” Şi după aceea era poftit: „Ia loc, doctore, peste o clipă îţi stăm la dispoziţie!”

La Nottingham, el încurajă pe membrii echipei de prim-ajutor care erau abstinenţi, spunându-le că ceaiul rece era un stimulent superior rachiului. În alte părţi recomandă călduros whisky-ul. Dar de cele mai multe ori îşi îndeplinea sarcinile cu o conştiinciozitate alarmantă. El şi Christine îşi găseau o cameră în centrul minier cel mai convenabil şi, după aceea, dânsul cutreiera districtul în automobil. În timp ce Andrew îşi făcea inspecţiile, Christine stătea de-o parte şi tricota. Avură şi diferite aventuri, de obicei cu proprietăresele. Îşi făcură prieteni, mai ales printre inspectorii de mină. Andrew nu fu surprins, constatând că misiunea lui îi făcea pe aceşti cetăţeni cu capul zdravăn şi pumnii tari să nu mai poată de râs. Era regretabil, dar râse şi el împreună cu dânşii.

În sfârşit, în martie se înapoiară la Londra, revândură automobilul cu numai zece lire mai puţin decât îl plătiseră, şi Andrew începu să-şi scrie raportul. Se hotărâse să dea pe săturate Consiliului, să-i ofere statistici cu grămada, pagini întregi de tabele, diagrame şi grafice, arătând cum creşte curba bandajelor în timp ce curba atelelor scade. Îi spuse Christinei că era hotărât să le dovedească cât de bine îşi îndeplinise sarcinile şi cât

de minunat îşi pierduseră cu toţii timpul.

La sfârşitul lunii, după ce inaintă lui Gill o ciornă făcută în grabă, fu chemat, spre surprinderea lui, de doctorul Bigsby de la Ministerul Comerţului.

— Este încântat de raportul dumitale, îi susură Gill la ureche, în timp ce-l escorta pe Andrew pe bulevardul Whitehall. Nu ar fi trebuit să-l dau de gol, dar asta este. Ai început-o bine, dragul meu. Nici n-ai idee ce personaj important e Bigsby. Îi are în buzunar pe toţi de la administraţia fabricilor.

Trecu o bucată de timp până să ajungă la doctorul Bigsby. Trebuiră să facă anticameră în două săli de aşteptare, înainte de a fi primiţi în ultimul birou. Dar aici, în sfârşit, se afla doctorul Bigsby, îndesat şi cordial, îmbrăcat într-un costum gri închis la două rânduri, cu ghetre de un gri şi mai închis. Îi primi extrem de aferat.

— Luaţi loc, domnilor. Manson, raportul dumitale… am văzut ciorna şi deşi ar fi prematur să mă pronunţ, trebuie să spun că îmi place. Extrem de ştiinţific. Grafice excelente. Iată de ce avem nevoie în ministerul nostru. Acum că am pornit să standardizăm echipamentul de prim-ajutor din fabrici şi mine, ar fi cazul să-ţi împărtăşesc părerile mele. În primul rând văd că dumneata recomanzi un bandaj de şapte centimetri şi jumătate ca având cea mai mare întrebuinţare. Eu prefer pe cel de cinci centimetri şi jumătate. Eşti de acord cu asta, nu-i aşa?

Andrew era iritat. Poate din pricina ghetrelor.

— Personal, în ceea ce priveşte minele, cred că cu cât este mai mare bandajul, cu atât este mai bine. Dar nu cred că diferenţa asta ar avea vreo importanţă.

— Ai? Cum? întrebă Bigsby, înroşindu-se până la urechi. Nicio *importanţă?*

— Niciuna!

— Dar nu vezi… nu-ţi dai seama, că este în joc întregul principiu al standardizării? Dacă noi propunem bandaje de cinci centimetri şi jumătate şi dumneata recomanzi pe cele de şapte centimetri şi jumătate, s-ar putea să se

nască imense greutăţi.

— Atunci am să recomand pe cel de şapte centimetri şi jumătate, spuse Andrew cu răceală.

Lui Bigsby i se zbârli părul în cap, puteai să-i vezi firele ridicându-se în creştet.

— Atitudinea dumitale este greu de înţeles. De ani de zile lucrăm pentru a ajunge la bandajul de cinci centimetri şi jumătate. Cum se poate... Nu vezi ce importanţă are această problemă?

— Ba da, văd! Andrew îşi ieşi şi el din fire. Aţi fost vreodată în subteran? Eu am fost. Am făcut chiar o operaţie groaznică, întins pe burtă într-o băltoacă de apă, la lumina unei lanterne şi fără să am loc să-mi mişc nici capul, şi vă spun de la obraz că acea nenorocită de diferenţă de doi centimetri la care ţineţi dumneavoastră nu face nici cât o ceapă degerată.

Andrew ieşi din clădire mai repede decât intrase, urmat de Gill care îşi frângea mâinile şi îl însoţi, văicărindu-se tot drumul, până la birourile lor.

Când se înapoie în odaia lui, Andrew îşi aţinti privirea încruntată asupra circulaţiei de pe fluviu, asupra străzilor animate, a autobuzelor care goneau, a tramvaielor care se hurducau peste pod, a forfotei oamenilor – întreg acest val de viaţă activă şi necurmată. „Nu am ce căuta aici înăuntru, se gândi el cuprins de nerăbdare. Ar trebui să fiu acolo afară... afară!”

Abbey renunţase să mai vină la şedinţele Consiliului. Iar Challis îl speriase, ba îl adusese chiar în pragul panicii, invitându-l la masă cu o săptămână înainte şi prevenindu-l că Whinney trage sforile, pentru a încerca să-l facă să cerceteze problema oboselii musculare, înainte de a i se îngădui să se angajeze în lucrarea asupra silicozei. Andrew făcu desperata încercare de a lua lucrurile în glumă:

— Dacă se mai întâmplă şi asta după chestiunea cu bandajele, aş putea tot aşa de bine cere un permis permanent pentru British Museum.

Întorcându-se acasă de la birou, el se trezi uitându-se cu invidie la plăcile de aramă ţintuite de grilajul caselor unde locuiau medici. Se oprea din când în când, uitându-se la un pacient care mergea spre uşă, suna, era primit înăuntru... apoi pornea mai departe şi îşi imagina scena care urma: interogatoriul, apariţia rapidă a stetoscopului, toată ştiinţa pasionantă a diagnosticului. Era şi el doctor, nu? Cel puţin fusese cândva...

În această stare de spirit, Andrew trecea spre sfârşitul lunii mai pe strada Oakley, pe la cinci după-amiază, când văzu pe neaşteptate o mulţime adunată în jurul unui om care zăcea pe caldarâm. Alături, în rigolă, zări o bicicletă sfărâmată şi, aproape călare peste ea, un camion oprit pieziş.

Peste cinci secunde, Andrew se găsea în mijlocul mulţimii, uitându-se la accidentatul care sângera dintr-o rană adâncă, ce-o avea la şold. Lângă el stătea în genunchi un poliţist, încercând să-i dea ajutor.

— Ei, lăsaţi-mă să trec, sunt doctor!

Poliţistul, care se trudea în zadar să aplice un turnicheu, întoarse spre el o faţă îngrijorată.

— Nu pot să opresc sângele, domnule doctor. Rana e prea sus.

Andrew văzu că nu era cu putinţă să se aplice turnicheul. Rana era prea sus, rupsese artera iliacă şi omul risca să moară epuizat de hemoragie.

— Ridică-te – îi spuse el poliţistului – şi întinde-l pe spate.

Apoi, înţepenindu-şi braţul drept, lovi cu putere cu pumnul în pântecele omului, deasupra aortei descendente. Întreaga greutate a corpului se transmise astfel marelui vas de sânge, oprind numaidecât hemoragia.

Poliţistul îşi scoase casca şi-şi şterse fruntea de sudoare. Cinci minute mai târziu sosea şi ambulanţa. Andrew plecă şi el cu bolnavul.

În dimineaţa următoare el chemă la telefon spitalul.

Chirurgul de serviciu îi răspunse pe un ton răstit, după obiceiul celor de felul lui:

— Da, da, îi merge bine. Cine întreabă?

— O… mormăi Andrew din cabina telefonului public, nimeni!

Şi se gândi amărât: „Da, asta era el: un nimeni care nu făcea nimic şi care nu va ajunge nicăieri.” Mai răbdă această situaţie până la sfârşitul săptămânii, apoi liniştit, fără tărăboi, îi înmână lui Gill demisia, pentru ca s-o transmită Consiliului.

Gill fu amărât, dar recunoscu că presimţise acest trist eveniment. Îi ţinu a scurtă cuvântare de toată frumuseţea şi încheie astfel:

— La urma urmelor, dragul meu, mi-am dat seama că locul dumitale nu e… ştiu eu dacă aş putea utiliza o comparaţie de pe timpul războiului… nu e la partea sedentară, ci… ăă… în linia de foc cu… ăă… soldaţii.

Hope spuse:

— Nu-l asculta pe acest cultivator de trandafiri şi iubitor de pinguini. Ai noroc. Şi eu am să-ţi urmez exemplul, dacă mai rămân în toate minţile, imediat ce termin cei trei ani pe care-i mai am de făcut aici.

Andrew nu mai auzi nimic despre activitatea Consiliului în problema inhalaţiilor de praf, până când, câteva luni mai târziu, lordul Ungar ridică în mod dramatic această problemă în parlament, citind din belşug dovezile medicale pe care i le furnizase doctorul Gadsby.

Gadsby fu salutat de întreaga presă ca un binefăcător al omenirii şi un mare doctor. Iar silicoza fu legiferată din acel an drept maladie profesională

PARTEA A PATRA

I

Andrew şi Christine începură să caute un cabinet. Fu o goană înfrigurată în care culmi de speranţe nesăbuite erau urmate de prăbuşiri în abisurile desperării.

Ros de conştiinţa a trei eşecuri succesive – cel puţin aşa socotea el plecările din Blaenelly, Aberalaw şi demisia de la Consiliul minelor – Andrew ardea de dorinţa de a-şi lua în sfârşit revanşa. Dar întregul lor capital – care sporise prin economiile stricte făcute în cursul ultimelor luni de viaţă fără surprize, ca simplu salariat – nu depăşea şase sute de lire. Deşi umblară pe la agenţiile medicale şi încercară toate prilejurile oferite în coloanele revistei *The Lancet,* părea că această sumă nu va ajunge nici pe departe pentru a cumpăra un cabinet la Londra.

Nu putură uita niciodată prima lor întrevedere în acest scop: doctorul Brent din Cadogan Gardens se retrăgea din activitate şi oferea un cabinet convenabil, unui coleg bine calificat. La prima vedere părea o ocazie admirabilă. Un taxi – lux pe care şi-l permiseră de teamă ca altcineva să nu pună mâna înaintea lor pe asemenea pleaşcă – îi duse în viteză la doctorul Brent, un omuleţ cu păr cărunt, amabil, aproape timid.

— Da – spuse doctorul Brent cu modestie – este o afacere destul de bună şi casa e drăguţă. Nu cer decât şapte mii de lire, în schimb vă cedez dreptul să rămâneţi în această locuinţă patruzeci de ani. Chiria e numai de trei sute de lire pe an. Cât despre cabinet, cred că o să facem cum e obiceiul: beneficiul pe doi ani, în bani

gheaţă – ce zici, doctore Manson?

— Perfect – încuviinţă Andrew din cap cu gravitate – şi o să mă recomandaţi şi dumneavoastră, nu-i aşa? Mulţumesc, doctore Brent, o să luăm în considerare această ofertă.

Şi o luară în considerare, bând ceai de trei penny la cafeneaua *Lyon's* din Brompton.

— Numai şapte mii de lire! Andrew hohoti de râs, dar se opri repede. Îşi dădu pălăria pe ceafă şi, încruntându-se, se sprijini cu coatele pe masa de marmură. E dezgustător, Chris, cum se agaţă bătrânii ăştia cu dinţii, şi nu poţi să-i faci să cedeze decât dacă ai bani. Este un adevărat blestem – datorită sistemului nostru! Dar aşa nelegiuită cum e propunerea, o s-o accept. Aşteaptă! De acum înainte am să mă preocup şi de problema asta a banilor.

— Sper că nu, răspunse ea surâzând. Am fost destul de fericiţi şi aşa.

— N-o să mai spui asta, când o să fim nevoiţi să cântăm pe stradă ca să ne câştigăm o bucată de pâine. Şi, adresându-se chelneriţei: Socoteala, domnişoară, te rog!

Dat fiind că avea acum două titluri, Andrew nu mai dorea să aibă o clientelă de dispensar. Voia să scape de tirania sistemului fişelor. Dar pe măsură ce treceau săptămânile, ajunse să dorească orice, orice i-ar fi oferit, cât de cât, vreo posibilitate de existenţă. Cercetă cabinete la Tulse Hill, Islington şi Brixton şi o dată – clădirea avea acoperişul găurit – chiar la Campden Town. Dezbătu pe larg situaţia cu Elope, care îl asigură că, faţă de capitalul lui, planul de a lua o casă şi de a-şi agăţa acolo tăbliţa la întâmplare, ar însemna sinucidere curată.

Şi iată că, după două luni, când ajunseră la culmea desperării, cerul se arătă pe neaşteptate mai binevoitor şi îngădui bătrânului doctor Foy, din Paddington, să moară liniştit. Anunţul mortuar al doctorului Foy, care ocupa patru rânduri în *Medical Journal,* reţinu atenţia lui Andrew

şi, împreună cu Christine, se duse fără niciun entuziasm la adresa indicată. Chesborough Terrace Nr. 9. Văzură casa, un cavou mare şi plumburiu cu un dispensar alături şi cu un garaj de cărămidă în spate. Văzură registrele, care arătau că doctorul Foy câştiga vreo cinci sute de lire pe an, mai ales din consultaţii plătite, cu doctorie cu tot – trei şilingi şi şase pence. O văzură pe văduva lui, care îi asigură sfioasă că clientela doctorului Foy era bunicică şi că pe vremuri fusese chiar excelentă, cu mulţi pacienţi „serioşi" care intrau prin „uşa din faţă". Îi mulţumiră şi plecară fără să arate pic de entuziasm.

— Şi totuşi, nu ştiu? se frământă Andrew. Sunt multe dezavantaje. Nu pot să sufăr să prepar medicamente. Nici cartierul nu e grozav. Ai remarcat pensiunile alea din vecinătate – casele arată ca mâncate de molii? Dar se află în apropierea unui cartier convenabil, situat lângă o arteră principală, şi preţul se cam apropie de ceea ce putem plăti noi – beneficiul pe un an şi jumătate – şi a fost destul de drăguţ din partea ei să spună că ne lasă şi mobilierul cabinetului şi al dispensarului în acelaşi preţ... Am putea începe numaidecât lucrul... Asta este avantajul unui cabinet care se vinde după moartea doctorului. Ce spui Chris? Acum ori niciodată! Să încercăm?

Privirea Christinei se opri şovăitoare asupra lui. Pentru ea farmecul noutăţii pe care îl prezenta Londra trecuse. Îi plăcea să stea la ţară şi acum, în acest cartier mizer, îşi dorea din adâncul sufletului să se întoarcă acolo. Totuşi, Andrew era atât de pornit să facă clientelă la Londra, încât ea nu se putea hotărî nici măcar să încerce să-l convingă să renunţe. Încuviinţă din cap încet.

— Dacă vrei tu, Andrew.

A doua zi el oferi avocatului doamnei Foy şase sute de lire, în loc de şapte sute cincizeci pe care le cerea. Oferta fu acceptată şi dânsul semnă cecul. În ziua de sâmbătă 10 octombrie îşi scoaseră mobila din depozit şi intrară în posesia noului lor cămin.

Abia duminică izbutiră să-şi vină în fire, descurcându-se

din mormanele de paie şi de ambalaje şi se întrebară tremurând care este situaţia. Andrew profită de acest moment pentru a se lansa într-una din acele cuvântări rare, dar odioase, care îl făceau să semene cu decanul unei biserici dizidente.

— Acum trebuie să ne descurcăm, Chris. Am plătit până la ultima lescaie – nu mai avem nimic. Va trebui să trăim numai din ceea ce câştigăm. Dumnezeu ştie cum o să fie. Dar trebuie să reuşim. Va trebui s-o scoţi la capăt, Chris, să economiseşti…

Spre stupoarea lui, Christine, care stătea înaintea lui, palidă, în odaia mare, întunecoasă, cu plafonul murdar şi încă fără covoare, izbucni în lacrimi.

— Pentru numele lui Dumnezeu – suspină dânsa – lasă-mă în pace! Să fac economii! Nu fac eu întotdeauna economii pentru tine? Te cost eu ceva?

— Chris! exclamă el speriat.

Ea se aruncă deznădăjduită în braţele lui.

— De vină e casa asta! Nu mi-am dat seama… subsolul, scările, murdăria…

— Dar las-o-ncolo, nu contează decât clientela.

— Am fi putut avea un mic cabinet, undeva la ţară.

— Da, cu trandafiri în jurul casei. Fi-r-ar al dracului să fie…

În cele din urmă el îşi ceru iertare pentru discursul ţinut, apoi o luă de talie şi se duseră să mănânce ochiuri în afurisitul de subsol, atât de urâcios.

Încercă să o înveselească, pretinzând că nici nu era un subsol, ci o parte din tunelul Paddington, prin care se puteau aştepta în orice clipă să treacă trenul. Ea zâmbi palid la încercarea lui de a glumi, căci se uita de fapt la chiuveta spartă.

A doua zi dimineaţă, exact la orele nouă – se hotărâse să nu înceapă mai devreme ca să nu pară prea nerăbdător – el îşi deschise dispensarul. Inima îi bătea copleşită de o emoţie mult mai mare decât cea din îndepărtata dimineaţă, aproape uitată, când dăduse

prima consultaţie la Blaenelly.

Se făcu ora nouă şi jumătate, el aştepta îngrijorat. Deoarece micul dispensar – care avea propria lui uşă de intrare din stradă – era legat printr-un scurt culoar cu casa, Andrew putea să controleze şi cabinetul – camera principală de la parter, destul de frumos instalată, cu biroul doctorului Foy, o canapea şi un dulap – acolo unde, după spusele doamnei Foy intrau pacienţii „serioşi”, prin uşa din faţă a casei. În felul acesta aruncase un dublu năvod. Înfrigurat ca orice pescar aştepta să vadă ce-i va pica în această dublă plasă.

Şi nu pica nimic, nimic! Era aproape unsprezece şi nu venise încă niciun pacient. Un grup de şoferi, lângă taxiurile lor ce odihneau de partea cealaltă a străzii, stăteau liniştiţi de vorbă. Placa lui Andrew strălucea pe uşă, dedesubtul celei vechi şi uzate a doctorului Foy.

Pe neaşteptate, când pierduse aproape orice speranţă, soneria de la uşa dispensarului răsună cu putere şi o bătrână cu capul înfăşurat într-un şal îşi făcu apariţia. O bronşită cronică. El îşi dădu seama de aceasta după respiraţia ei şuierătoare, înainte ca femeia să scoată o vorbă. Cu gingăşie, cu multă gingăşie, o aşeză şi o ascultă. Era o veche pacientă a doctorului Foy şi stătu îndelung de vorbă cu dânsa. După aceea, în mica nişă care servea drept farmacie – un fel de gaură în culoar, la jumătatea drumului, între dispensar şi cabinet – îi prepară medicamentul şi i-l dădu. Şi atunci, chiar în clipa în care era pe cale să-i ceară tremurând onorariul femeia îi întinse trei şilingi şi şase pence.

Emoţia acelei clipe, bucuria, senzaţia de uşurare pe care i-o dădură cele câteva monede de argint, strânse în palmă, erau de necrezut. I se părea ca sunt primii bani pe care îi câştigase vreodată în viaţă, închise dispensarul, dădu o fugă până la Christine şi îi aruncă banii în poală.

— Primul pacient, Chris. S-ar putea ca, la urma urmelor, să nu fie o clientelă prea rea. Oricum, avem cu ce ne cumpăra prânzul.

Nu avea vizite de făcut, căci deşi bătrânul doctor murise de trei săptămâni, niciun înlocuitor nu avusese grijă de clientelă în acest timp. Andrew trebuia să aştepte ca pacienţii să vină la dânsul. Între timp, dându-şi seama din purtarea Christinei că ea ar fi preferat să înfrunte singură grijile casnice, Andrew îşi „umplu" timpul, cutreierând cartierul, cercetându-l, uitându-se la casele cu pereţi scorojiţi, la lungul şir de locuinţe particulare cu un aspect monoton, la scuarurile cu copacii sfrijiţi şi murdari de funingine, la micile fundături transformate în garaje. Şi pe neaşteptate, la colţul străzii North, se ivea o reţea de străduţe murdare pe care se înşirau case de amanet, tarabe ale negustorilor de vechituri, cârciumi, vitrine care prezentau medicamente universale şi articole de cauciuc de un roşu ţipător.

Manson trebui să recunoască: acest cartier decăzuse mult, din zilele în care în faţa porţilor vopsite în galben se opreau căleşti. Era un cartier sărac şi murdar, şi totuşi în acest mucegai stătut se puteau zări mijind semne de viaţă nouă: un bloc de apartamente în curs de construire, câteva prăvălii şi birouri frumoase şi – la capătul Pieţei Gladstone – faimosul magazin *Laurier's.* Chiar şi el – care habar nu avea de moda feminină – auzise de Laurier's şi nici nu avu nevoie să vadă lungul şir de automobile elegante, staţionând lângă clădirea de piatră albă şi imaculată, fără nicio vitrină, pentru a se convinge că puţinul care-l ştia despre eleganţa acestui magazin era adevărat. I se părea curios ca o astfel de întreprindere să-şi aibă sediul într-un loc atât de puţin potrivit. Totuşi se găsea acolo, la fel de vizibil ca şi poliţistul din faţa lui.

În cursul după-amiezii îşi completă turneul inaugural, făcând vizite doctorilor din imediata vecinătate. În totul făcu opt vizite şi numai trei din acestea îi lăsară o impresie bună: doctorul Ince, un tânăr din Piaţa Gladstone, Reeder, la capătul străzii Alexandra, înainte de colţul cu Royal Crescent, un scoţian în vârstă, numit McLean. Dar felul în care-i spuseră cu toţii: „A, ai preluat

cabinetul sărmanului Foy?” îl cam deprimase. «De ce „preluat”? se gândi el, niţel cam supărat.» îşi spuse că peste şase luni colegii lui aveau să-şi schimbe atitudinea. Deşi Manson avea acum treizeci de ani şi cunoştea valoarea unei purtări reţinute, tot nu putea suferi condescendenţa lor, aşa cum o pisică nu poate să sufere apa.

Seara veniră la dispensar trei pacienţi. Doi dintre ei îi plătiră onorarii de trei şilingi şi şase pence. Cel de al treilea făgădui să se reîntoarcă şi să-şi achite datoria sâmbătă. Prin urmare, în prima lui zi de activitate, câştigase suma de zece şilingi şi şase pence.

Dar în ziua următoare nu câştigă nimic, iar în ziua cealaltă numai şapte şilingi. Joi fu o zi bună. Vineri nu încasă aproape nimic, iar sâmbătă, după ce dimineaţa nu se prezentă nimeni, câştigă şaptesprezece şilingi şi şase pence la consultaţiile de seară, deşi pacientul pe care îl creditase luni nu-şi ţinu făgăduiala de a se întoarce ca să-i plătească.

Duminică, fără să-i spună nimic Christinei, Andrew recapitulă îngrijorat cele întâmplate în săptămâna trecută. Comisese el oare o greşeală îngrozitoare, preluând această clientelă mizerabilă, îngropându-şi toate economiile lor în casa asta care semăna cu un cavou? Ce-i lipsea ca să reuşească? Avea treizeci de ani – da, peste treizeci! – îşi luase doctoratul în medicină *cum laude,* obţinuse şi M.R.C.P., avea îndemânare clinică şi valoroase cercetări clinice la activul lui. Totuşi, iată-l ajuns aci, încasând cu greu onorarii de trei şilingi şi şase pence – atât cât îi trebuia pentru a nu muri de foame el şi soţia lui. „Sistemul este de vină – se gândi el furios – sistemul ăsta şi-a trăit traiul. Ar trebui să existe o organizare mai bună, să i se dea fiecăruia o posibilitate… să spunem… să spunem, controlată de stat.” Apoi scrâşni din dinţi amintindu-şi de doctorul Bigsby şi de Consiliul minelor. „Nu, fi-r-ar să fie, asta e şi mai rău… Pe mine m-ar sufoca. Trebuie să reuşesc! La dracu’ cu toate! Voi reuşi!”

Niciodată mai înainte, latura financiară a activităţii lui nu-l preocupase cu atâta acuitate, şi nici că s-ar fi putut imagina o metodă mai rafinată care să-l convertească mai uşor la dorinţa de a câştiga bani, decât aceste adevărate accese de „apetit” – eufemismul i se datora chiar lui – care îl încercau în multe zile ale săptămânii.

La vreo sută de yarzi depărtare, pe traseul liniei principale de autobuze, exista un mic magazin de delicatese, ţinut de o nemţoaică naturalizată, o femeiuşcă grasă, care îşi spunea Smith, deşi după accent şi după zâzâitul ei insistent, era evident o Schmidt. De altminteri, prăvălioara lui Frau Schmidt era tipic continentală, cu îngusta ei tejghea de marmură, încărcată cu heringi marinaţi, măsline în borcane, varză acră, diferite soiuri de cârnaţi, patiserii, salam şi o delicioasă brânză numită „liptauer”. Prăvălia mai avea şi o altă calitate: era foarte ieftină. Deoarece banii erau puţini la Chesborough Terrace Nr. 9 şi maşina de gătit o ruină antică şi fumegândă, Andrew şi Christine aveau deseori de-a face cu Frau Schmidt. În zilele bune luau crenvurşti şi ştrudel cu mere. În zilele rele mâncau heringi marinaţi şi cartofi fierţi. Serile intrau adesea în prăvălia lui Frau Schmidt, după ce cercetau cu un ochi critic cele expuse în vitrina aburită, şi ieşeau cu ceva gustos în fileul de sfoară.

Frau Schmidt se obişnui repede cu ei şi arătă Christinei o simpatie specială. Faţa ei rubicondă de bucătăreasă se încreţea toată, încât aproape nu i se vedeau ochii, sub domul înalt de păr blond, când zâmbea şi-i făcea semn cu capul lui Andrew.

— Las’ că o să fie bine, o să reuşeşti. Ai o soţie bună. E mică ea ca şi mine, dar e bună. Aşteaptă, am să-ţi trimit eu pacienţi.

Aproape pe neaşteptate sosi şi iarna. Începu să plutească ceaţa pe străzi şi se părea că fumul de la marea gară din apropiere o făcea să sporească şi mai mult. Andrew şi Christine luară lucrurile în glumă, pretinzând că lupta pe care o aveau de dus era

amuzantă, dar niciodată, nici în anii cât stătuseră la Aberalaw, nu avuseseră de înfruntat atâtea greutăţi.

Christine făcu tot ce putu în cazarma lor îngheţată. Spoi tavanele, cusu perdeluţe noi pentru sala de aşteptare, tapetă din nou dormitorul şi transformă străvechile uşi cu panouri care desfigurau salonul de la etaj, vopsindu-le în negru şi auriu.

Aşa puţine cum erau, cele mai multe dintre vizitele pe care le avea de făcut îl duceau pe Andrew la pensiunile din vecinătate. Era greu de luat onorarii de la astfel de pacienţi. Mulţi dintre ei arătau ca vai de capul lor, uneori păreau chiar dubioşi şi se pricepeau desigur să tragă pe alţii pe sfoară. El încerca să se facă agreabil femeilor slăbănoage care ţineau aceste pensiuni şi întreţinea cu ele conversaţii în holuri întunecoase. Se scuza spunând: „Habar nu aveam că este atât de frig. Ar fi trebuit să-mi pun pardesiul” – sau: „Ce greu îmi vine să circul atât, dar automobilul meu este în reparaţie.”

Se împrieteni cu poliţistul care era de obicei de serviciu la răscrucea aglomerată din faţa prăvăliei doamnei Schmidt. Numele poliţistului era Donald Struthers, şi de la început se stabili o afinitate între ei, căci amândoi erau originari din Fife. Şi acesta făgădui, în felul lui, să facă tot ce putea pentru a-şi ajuta compatriotul, spunând pe un ton de umor macabru:

— Dacă cineva o să fie călcat de vreun automobil şi omorât aici, doctore, o să am grijă să ţi-l aduc dumitale.

Într-o după-amiază, cam la o lună după sosirea lor, când se întoarse acasă de la o vizită făcută farmaciilor din cartier – unde se interesase de o seringă specială Voss, de zece centimetri cubi, despre care ştia precis că nu o au, apoi se prezentase în treacăt ca fiind noul şi cutezătorul medic din strada Chesborough Terrace – expresia de pe faţa Christinei îi arătă că se întâmplase ceva neobişnuit.

— Te aşteaptă o pacientă în cabinet, murmură ea. A intrat prin uşa din faţă.

Chipul lui Andrew se lumină. Era primul pacient „serios” care venea la dânsul. Poate că era începutul unei ere mai bune. Gata să facă faţă evenimentului, intră vioi în cabinet.

— Bună ziua, cu ce vă pot fi de folos?

— Bună ziua domnule doctor, doamna Smith mi-a recomandat să vin aici.

Se ridică de pe scaun şi îi dădu mâna. Era o femeie dolofană, cumsecade, croită cam din topor, purtând o jachetă scurtă de blană şi o poşetă mare. Văzu numaidecât că era una din prostituatele care circulau prin cartier.

— Ei bine? întrebă dânsul, cu ceva mai puţin entuziasm.

— Ah, domnule doctor, spuse ea surâzând sfioasă, prietenul meu mi-a făcut cadou nişte cercei de aur şi doamna Smith... sunt clienta ei... mi-a spus că dumneavoastră aţi putea să-mi găuriţi urechile. Prietenul meu nu ar vrea nici în ruptul capului să se facă asta cu un ac murdar sau ceva de soiul ăsta, domnule doctor.

Andrew trase aer în piept ca să se liniştească. Ajunsese oare atât de rău?

— Bine – acceptă el – o să vă găuresc urechile.

Procedă cu multă grijă, sterilizând acul şi stropindu-i lobii urechilor cu clorură de etyl, ba chiar îi puse şi cerceii.

— Vai, domnule doctor, e minunat, spuse femeia uitându-se în oglinda din poşetă. Şi n-am simţit nimic! Prietenul meu o să fie încântat. Cât vă datorez?

Onorariul reglementar pentru pacienţii „serioşi” ai lui Foy era – oricât ar fi fost ei de legendari – de şapte şilingi şi şase pence. El menţionă această sumă.

Femeia scoase din poşetă o bancnotă de zece şilingi. Găsi că doctorul este un domn amabil, distins şi foarte drăguţ. Totdeauna îi preferase pe bruneţi. În timp ce primea restul, ea găsi de asemenea că arăta cam flămând.

După ce plecă, Andrew nu toci covorul aşa cum ar fi

făcut odinioară, umblând de colo până colo, furios că se prostituase şi el în acest chip meschin şi servil. Simţea o ciudată umilinţă. Ţinând în mână bancnota mototolită se duse la fereastră, uitându-se după femeia care dispărea în josul străzii, legănându-şi şoldurile, balansându-şi poşeta şi purtând cu mândrie cerceii săi cei noi.

II

În timpul acestei grele bătălii Andrew simţi lipsa confraţilor care-i erau prieteni. Participase la o şedinţă a secţiei locale a Asociaţiei medicilor, dar nu-i făcuse prea multă plăcere. Denny era încă în străinătate; găsind Tampico pe gustul său, rămăsese acolo, ocupând un post de chirurg la Compania petroliferă New-Century, astfel încât – cel puţin pentru moment – era pierdut pentru Andrew. Hope, plecat într-o delegaţie în Cumberland, se ocupa cu numărătoarea de globule pentru „plăcerea maniacilor”, după cum se exprimă el într-o carte poştală viu colorată.

În mai multe rânduri Andrew fu gata să intre în contact cu Freddie Hamson, dar deşi deseori luă în mână chiar cartea de telefon, îl reţinu de fiecare dată gândul că încă nu „reuşise” – că încă nu se instalase de-a binelea, aşa cum îşi spunea sie însuşi. Freddie locuia tot pe strada Queen Anne, la un alt număr însă, Andrew se întreba din ce în ce mai mult cum i-o fi mergând prietenului său, amintindu-şi de zilele lor de studenţie, până când simţi o nevoie imperioasă ca să-l revadă şi îl chemă la telefon.

— Probabil că ai uitat cu totul de mine? mormăi dânsul, aşteptându-se să i se dea un bobârnac peste nas. Aici este Manson. Andrew Manson. Am un cabinet la Paddington.

— Manson? Să te uit? Mă, vită bătrână! La celălalt capăt, al firului, Freddie devenea liric. Dumnezeule, de ce nu m-ai sunat mai de mult.?

— Abia ne-am instalat, zâmbi Andrew în receptor, încălzit de impetuozitatea lui Freddie, şi înainte de asta... cu postul pe care îl aveam la Consiliu... am cutreierat toată Anglia. Acum sunt însurat, ştii?

— Şi eu. Ascultă, frăţioare, trebuie să ne întâlnim din nou, cât de curând. Nici nu-mi vine să cred, tu aici la Londra? Minunat! Stai, unde-i agenda mea... ascultă, ce ar fi să ne vedem joia viitoare? Puteţi veni seara la masă? Da, da! Admirabil! Cu bine dragul meu, până atunci am să-i spun nevesti-mi să-i scrie vreo două cuvinte soţiei tale.

Când Andrew îi vorbi despre această invitaţie, Christine nu păru prea entuziasmată.

— Du-te singur, Andrew, propuse ea, după o pauză.

— Aşi, ce idee! Freddie vrea să o cunoşti pe nevasta lui. Ştiu că nu prea îţi place omul ăsta, dar vor fi şi alţii acolo, alţi doctori probabil. S-ar putea să aflăm lucruri noi, să aflăm cum merg treburile pe aici, draga mea. Pe lângă asta, n-am prea avut distracţii în vremea din urmă. Cravată neagră, a spus Freddie. Noroc că mi-am cumpărat smochingul acela, pentru recepţia de la minele de la Newcastle. Dar ce facem cu tine, Chris? Ţi-ar trebui o rochie potrivită.

— Mi-ar trebui o maşină de gătit cu gaz, răspunse ea cam acru.

Ultimele săptămâni o istoviseră pe Christine şi pierduse puţin din acea frăgezime care fusese totdeauna farmecul ei cel mai mare, iar uneori, întocmai ca acum, vorbea scurt şi răstit.

Dar joi seara, când plecară spre locuinţa lui Freddie, Andrew nu se putu împiedica să nu se gândească, privind-o, că era foarte drăguţă în rochia pe care o purta. Da, era rochia ei albă pe care o cumpărase pentru recepţia de la Newcastle, dar puţin modificată, ceea ce o făcea să pară mai nouă şi mai elegantă. Îşi făcuse o coafură nouă; părul ei negru, pieptănat mai lins, încadra de minune figura-i palidă. El remarcă toate acestea în

timp ce Christine îi lega cravata, vrând chiar să-i spună cât de drăguţă era, apoi uită însă, cuprins de teamă că vor întârzia.

Dar nu numai că nu întârziară, ci ajunseră atât de devreme, încât se scurseră trei minute jenante, înainte ca Freddie să-i întâmpine vesel, cu amândouă mâinile întinse, cerându-şi scuze şi salutându-i în acelaşi timp, spunându-le că tocmai venise de la spital şi că soţia lui va coborî într-o clipă. Îi rugă să ia loc şi le oferi de băut, bătându-l pe Andrew pe spate. Din seara când se întâlniseră la Cardiff, Freddie se îngrăşase, iar cuta trandafirie de pe ceafă era un semn de prosperitate. Dar ochii lui mici luceau la fel de vii şi nici un singur fir de păr blond din freza lui pomădată nu se clintea din loc. Era atât de îngrijit încât strălucea.

— Credeţi-mă – spuse el, ridicând paharul – e minunat să vă reîntâlnesc. De data aceasta va trebui să menţinem legătura. Cum îţi place locuinţa mea. Manson? Nu ţi-am spus eu atunci, la masă

— Şi ce masă, pariez că seara asta o să fie mai bine!

— Că am să reuşesc? Toată casa este a mea, bineînţeles, nu numai un apartament. Am cumpărat-o anul trecut, ce de parale a costat! Îşi mângâie cravata cu un aer satisfăcut. Nu-i nevoie să-mi fac reclamă, bineînţeles, chiar dacă am izbutit, dar ţie, dragul meu, pot să ţi-o spun.

Decorul era luxos, fără doar şi poate: mobilier modern, un cămin cu vatra spaţioasă, un pian cu coadă pe care se găsea un vas mare şi alb cu o floare artificială de magnolia, lucrată în sidef. Andrew se pregătea să-şi exprime admiraţia, când îşi făcu apariţia doamna Hamson, înaltă, rece, pieptănată cu cărare la mijloc şi cu o rochie extraordinar de diferită de cea a Christinei.

— Vino, draga mea, o salută Freddie cu afecţiune, chiar cu deferenţă, şi se repezi să-i toarne şi să-i ofere un pahar de sherry.

Gazda abia apucă să refuze cu un gest neglijent

paharul, că şi fură anunţaţi ceilalţi oaspeţi: domnul şi doamna Charles Ivory, doctorul şi doamna Paul Deedman. Urmară prezentările de rigoare şi lungi conversaţii, întretăiate de râsete animate, între familiile Ivory, Deedman şi Hamson. Abia după o bună bucată de vreme trecură în sufragerie.

Masa era aranjată cu mult rafinament şi îmbelşugare. Părea o expoziţie costisitoare, din care nu lipseau nici candelabrele pe care Andrew le văzuse în vitrina casei Labin & Benn, faimoşii bijutieri de pe strada Regent. Era cu neputinţă să identifici dacă mâncarea era de carne sau de peşte, totuşi avea un gust foarte bun. Se servi şi şampanie. După două pahare, Andrew simţi că-şi recapătă încrederea în sine. Începu să discute cu doamna Ivory care şedea la stânga lui: o femeie slabă îmbrăcată în negru, cu o cantitate extraordinară de bijuterii în jurul gâtului şi cu nişte ochi mari albaştri, uşor bulbucaţi, pe care îi întorcea din când în când spre dânsul, aruncându-i o privire candidă de prunc.

— Da, soţul ei era Charles Ivory, chirurgul! – şi ea râse, răspunzând întrebării lui Andrew.

Îşi închipuia că toată lumea îl cunoaşte pe Charles. Locuiau în strada New Cavendish, imediat după colţ, şi toată casa era a lor. Era într-adevăr plăcut că stăteau aproape de Freddie şi soţia lui. Charles, Freddie şi Deedman erau prieteni la cataramă, toţi membri ai clubului Sackville. Se arătă surprinsă, când Andrew mărturisi că nu este membru al acestui club, deoarece îşi închipuise că toţi comesenii făceau parte din el.

Părăsit de doamna Ivory, Andrew se întoarse apoi spre doamna Deedman, care şedea la dreapta lui, găsind că ea era mai amabilă, mai prietenoasă. Avea şi un ten frumos de orientală. O îmboldi şi pe dânsa să vorbească despre soţul ei, spunându-şi: „Nu strică să ştiu totul despre tipii ăştia. Sunt atât de deştepţi şi atât de bogaţi!”

— Paul – sublinie doamna Deedman – era medic, şi deşi avea un apartament în Piaţa Portland, cabinetul lui era pe

strada Harley. Avea o clientelă minunată – vorbea cu prea multă dragoste ca să fie lăudăroşie – recrutată mai ales la Hotelul Piaza. Cu siguranţă că Andrew cunoaşte marele Hotel Piaza, recent construit, cu vedere spre Park? La ora mesei, restaurantul era plin de celebrităţi. Paul era de fapt medicul oficial al Hotelului Piaza. Erau acolo atât de mulţi americani bogaţi şi vedete de cinema şi – se întrerupse ea zâmbind – toată lumea bună venea la Piaza, ceea ce era minunat pentru Paul.

Lui Andrew îi plăcea doamna Deedman. O lăsă deci să-i vorbească, până ce doamna Hamson se ridică, şi atunci el sări galant în picioare şi-i trase înapoi scaunul.

— O ţigară de foi, Manson? îl întrebă Freddie cu un aer de cunoscător, după ce doamnele ieşiră din sufragerie. O să-ţi placă marca asta şi te sfătuiesc să guşti din acest brandy. E din 1894. Într-adevăr incomparabil.

Cu ţigara aprinsă şi cu o duşcă de brandy în paharul mare şi pântecos dinaintea lui, Andrew îşi trase scaunul mai aproape de ceilalţi. Asta aşteptase şi el de fapt. O pălăvrăgeală medicală animată – numai de-ale meseriei şi nimic altceva. Spera din adâncul sufletului că Hamson şi prietenii lui îşi vor dezlega limba. Şi ei vorbiră.

— *À propos* – spuse Freddie – mi-am comandat o lampă d-aia nouă de iradieri la Glickert’s. Scumpă al dracului, vreo optzeci de lire, dar merită.

— M-da, spuse Deedman gânditor.

Era subţire, cu ochi negri, cu o figură inteligentă.

— Ar trebui să renteze oarecum, în raport cu preţul.

Andrew apucă ţigara şi se amestecă în vorbă.

— Nu mi-a făcut o impresie prea bună lampa aceea, ştiţi? Aţi văzut în *Journal* articolul lui Abbey despre aşa-zisa helioterapie? Aceste lămpi de iradiere nu au câtuşi de puţine raze infraroşii.

Freddie îl privi şi izbucni în râs.

— Aduc însă o grămadă de onorarii a trei lire şi, în afară de asta, bronzează destul de drăguţ.

— Să ştii, Freddie – îl întrerupse Deedman – eu nu sunt

partizanul unei aparaturi costisitoare. Trebuie s-o plăteşti, înainte ca să profiţi de pe urma ei. Pe lângă aceasta, cu vremea se învecheşte, nu mai e la modă. Zău, dragul meu, nimic nu întrece vechea şi buna noastră seringă.

— O foloseşti, fără doar şi poate? spuse Hamson.

Ivory interveni şi el. Era gras, mai în vârstă decât ceilalţi, cu obrajii palizi şi bine bărbieriţi şi arborând purtările nonşalante ale unui om de lume.

— Pentru că veni vorba de asta, am început azi o serie de injecţii. Douăsprezece. Manganez, ştiţi? Şi să vă spun ce-am făcut. Cred că este cel mai nimerit în zilele noastre. I-am spus tipului: ia ascultă, eşti un om de afaceri. Seria asta are să te coste cincizeci de lire! Dar dacă-mi plăteşti pe loc, ca să isprăvim odată pentru totdeauna cu asta, îţi reduc la patruzeci şi cinci – şi a semnat un cec numaidecât.

— Al dracului pehlivan! îl dojeni Freddie. Şi eu care credeam că eşti chirurg!

— Sunt, încuviinţă din cap Ivory. Fac un raclaj mâine la Sherrington.

— Dragoste irosită în van, murmură Deedman absent, privindu-şi ţigara apoi se întoarse la ideea lui. Totuşi nu ai cum face altfel. Din punct de vedere practic este chiar interesant. În rândurile clientelei distinse, administrarea medicamentelor pe cale bucală este absolut demodată. Dacă aş prescrie cuiva de la Piaza, să spunem, un praf de veripon, n-aş căpăta pentru asta nici măcar o liră. Dar dacă administrezi acelaşi medicament în injecţii, curăţind pielea, sterilizând seringa şi făcând toate scamatoriile, pacientul tău îşi închipuie că din punct de vedere ştiinţific eşti cel mai grozav doctor din lume.

Hamson declară cu tărie:

— Este cât se poate de bine pentru profesia medicală că administrarea medicamentelor pe cale bucală a fost abandonată în West End! Să luăm de pildă cazul lui Charlie. Să presupunem că ar fi prescris manganez sau manganez de fier – vechea sticluţă de medicament, care

foloseşte probabil la fel de mult pacientului – tot ce ar fi căpătat ar fi fost trei lire. În loc de asta, îşi împarte medicamentul în douăsprezece fiole şi obţine cincizeci... iartă-mă Charlie vreau să spun patruzeci şi cinci de lire.

— Minus doisprezece şilingi, şopti încetişor Deedman. Preţul fiolelor...

Lui Andrew i se învârtea capul. Acest argument în favoarea abolirii sticluţei cu doctorie îl ului prin noutatea lui. Luă încă o înghiţitură de brandy, pentru a-şi veni în fire.

— Mai este ceva, spuse Deedman. Pacientele habar n-au cât de puţin costă chestia asta. Ori de câte ori una dintre ele vede un şir de fiole pe biroul tău, se gândeşte instinctiv: „Dumnezeule, asta înseamnă multe parale!”

— Ia aminte – spuse Hamson, făcându-i cu ochiul lui Andrew – că Deedman foloseşte de obicei termenul „pacient” la genul femenin. *À propos,* Paul, am auzit vorbindu-se de terenul acela de vânătoare. Dumett este dispus să formeze un fel de asociaţie profesională, dacă tu, Charles şi cu mine ne asociem cu dânsul.

În următoarele zece minute vorbiră despre vânătoare, despre golf, pe care îl jucau pe diferite terenuri luxoase din jurul Londrei, despre automobile – Ivory îşi comandase o caroserie specială, conform instrucţiunilor lui, pentru un nou *Rex* de trei litri şi jumătate – în timp ce Andrew asculta şi fuma ţigări, savurându-şi brandy-ul. De altfel, cu toţii beau mult. Andrew, uşor ameţit, îi găsea extraordinar de simpatici. Ei nu-l excludeau din conversaţie, ci se aranjau în aşa fel, încât să-i dea impresia – cu un cuvânt sau o privire – că participa şi dânsul. Îl făceau chiar, mai mult sau mai puţin, să uite că nu mâncase la prânz decât heringi marinaţi. Când se ridicară, Ivory îl bătu pe umeri:

— Trebuie să-ţi trimit cartea mea de vizită. O să fie o adevărată plăcere să văd un bolnav cu dumneata... oricând ai să doreşti.

În salon atmosfera părea, dimpotrivă, încordată, dar

Freddie, foarte bine dispus, mai strălucitor ca oricând, cu mâinile în buzunare, cu plastronul cămăşii sclipind imaculat, hotărî că seara abia începuse şi că trebuie să o termine cu toţii împreună la *Embassy.*

— Cred – spuse Christine, aruncând o privire lipsită de expresie lui Andrew – că ar trebui să plecăm.

— Da de unde, draga mea – zâmbi Andrew, bine dispus – nici prin gând nu ne poate trece să spargem petrecerea.

La *Embassy* Freddie se bucura vădit de popularitate. El şi grupul lui fură primiţi cu saluturi şi zâmbete şi conduşi la o masă lângă perete. Se servi din nou şampanie, se dansă. „O duc bine băieţii ăştia, se gândi Andrew expansiv". Vedea totul ca prin ceaţă. „Ce... st'aşnică me'odie cântă... Mă... mă-nt'eb, dacă Chris n-ar v'ea să danseze?"

Înapoindu-se în taxi la Chesborough Terrace, el declară fericit:

— Oameni de prima mână, Chris. A fost o seară minunată, nu-i aşa?

Ea răspunse cu o voce mică, dar hotărâtă:

— A fost o seară îngrozitoare.

— Cum?

— Îmi plac Denny şi Hope ca... ca prieteni şi confraţi, Andrew... nu aceşti oameni triviali...

— Da, ascultă Chris... – o întrerupse el – ce le reproşezi?...

— Cum, nu ai văzut? răspunse ea cu mânie rece. Totul. Masa, mobila, felul în care vorbeau... Bani, numai despre bani, tot timpul. Poate că n-ai băgat de seamă cum s-a uitat la rochia mea doamna Hamson? După cum se vedea limpede pe figura ei, înţelesese că cheltuieşte mai mult pe o şedinţă de cosmetică, decât cheltuiesc eu pe rochii într-un an întreg. Era aproape caraghios, în salon, când a descoperit ce *nimic* sunt eu. Ea, bineînţeles, este fiica lui Whitton – whisky Whitton. Nici nu poţi să-ţi închipui a ce aducea conversaţia noastră, înainte de a veni voi. Discuţie mondenă. Cine îşi petrece weekend-ul cu cine, ce

i-a spus coaforul, ultimul avort în înalta societate. Niciun cuvânt despre ceva cinstit. Ce mai? Doamna Hamson a lăsat să se înţeleagă că „îi căzuse cu tronc” – după spusele ei – şeful de orchestră de la Piaza.

Sarcasmul din vocea ei era diabolic. Crezând că se datoreşte invidiei, Andrew bâigui:

— O să câştig bani pentru tine, Chris. O să-ţi cumpăr o grămadă de rochii scumpe.

— Nu vreau bani – răspunse ea cu asprime – şi nu pot să sufăr rochiile scumpe.

— Dar… draga mea… încercă să o îmbrăţişeze cu gesturi de om beat.

— Nu te atinge de mine! Vocea ei îl lovi drept în inimă. Te iubesc, Andrew, dar nu când eşti beat.

Se înfundă în colţul lui, ameţit de băutură şi furios. Era prima oară când ea îl respingea.

— Foarte bine mititico, mormăi el, dacă aşa vrei…

Plăti taxiul şi intră în casă înaintea ei. Apoi, fără să scoată o vorbă, se duse în camera de oaspeţi. Totul părea murdar şi sordid, după luxul pe care tocmai îl părăsiseră. Comutatorul electric nu mergea cum trebuie… întreaga instalaţie a casei era defectuoasă.

— La dracu’ se gândi el, aruncându-se în pat. Am să ies eu din văgăuna asta. Îi arăt eu ei. Am să câştig bani. Ce poţi să faci fără bani?

Până acum, de la căsătoria lor, nu dormiseră niciodată în paturi separate.

III

În dimineaţa următoare, la micul dejun, Christine se purtă ca şi cum întreaga întâmplare fusese dată uitării. Andrew simţi că ea încearcă să fie deosebit de drăguţă cu dânsul. Aceasta îl satisfăcu, totuşi se arată mai îmbufnat ca oricând. În timp ce se prefăcea că este cufundat în ziarul de dimineaţă, se gândea: „O femeie trebuie să fie

pusă din când în când la locul ei.” Dar după ce, de câteva ori, el îi răspunse cu un mormăit, Christine încetă dintr-o dată să mai fie drăguţă cu dânsul şi se învălui în tăcere, şezând la masă cu buzele strânse, fără să-l privească, aşteptând ca el să termine de mâncat. „Afurisita de încăpăţânată mică! se gândi el, ridicându-se şi ieşind din odaie. Am să-i arăt eu ei!”

Primul lucru pe care îl făcu în cabinet, fu să ia Anuarul Medical. Era curios şi nerăbdător să capete date mai precise despre prietenii lui din seara precedentă. Întoarse grăbit paginile, căutându-l mai întâi pe Freddie. Da, iată-l: Frederic Hamson, strada Queen Anne, doctor în medicină şi chirurg, medic consultant la Walthamwood.

Andrew se încruntă uluit. Freddie vorbise mult în seara trecută despre slujba lui la spital: „Nimic, nu ajută atât de mult în West End ca un post la spital, spusese dânsul. Asta dă încredere pacienţilor, când ştiu că eşti medic consultant.” Dar cu siguranţă nu putea să fie asta, o instituţie de asistenţă publică – şi încă la Walthamwood, una dintre noile suburbane. Totuşi nu putea să fie o greşeală, era anuarul cel mai recent. Îl cumpărase abia cu o lună înainte.

Ceva mai potolit, Andrew îi căută pe Ivory şi pe Deedman, apoi aşeză cartea mare şi roşie pe genunchi, în timp ce pe faţă i se aşternea o expresie uimită şi gânditoare. Ca şi Freddie, Paul Deedman era licenţiat în medicină, fără să aibă însă titlul de medic consultant. Iar Ivory? Domnul Charles Ivory, de pe strada New Cavendish, nu avea altă calificare chirurgicală decât cea mai mică: M.R.C.S.[28] şi niciun fel de post la spital. Palmaresul său personal arăta un oarecare număr de funcţiuni ocupate în timpul războiului şi la spitalul de invalizi, dar în afară de aceasta – *nimic.*

Cu un aer extrem de preocupat, Andrew se ridică şi puse cartea la loc pe raft, apoi figura lui căpătă brusc o

[28] Member of the Royal College of Surgeons (Membru al colegiului regal de chirurgie).

expresie hotărâtă. Nu exista nicio comparaţie între titlurile lui şi cele ale înstăriţilor săi confraţi cu care luase masa în seara trecută. Ceea ce erau ei însă în stare să facă putea şi el. Ba chiar mai bine. În ciuda ieşirii Christinei, era mai hotărât ca oricând să parvină. Dar mai înainte de toate trebuia să pătrundă, nu la Walthamwood sau la vreo instituţie nenorocită de felul ăsta, ci într-unul din spitalele Londrei. Da! Un adevărat spital... Acesta trebuia să fie obiectivul lui imediat. Dar cum?

Timp de trei zile rumegă acest gând, apoi se duse, tremurând din cap până-n picioare, la Sir Robert Abbey. Era cea mai grea încercare din lume pentru el să ceară o favoare, cu atât mai mult cu cât Abbey îl primi cu multă bunăvoinţă.

— Ei bine, cum îi merge numărătorului nostru de bandaje? Nu ţi-e ruşine să te uiţi în ochii mei? Mi s-a spus că doctorul Bigsby a făcut hipertensiune arterială. Ştii ceva despre asta? Şi acum ce vrei? Să te cerţi cu mine, sau să ocupi un loc în Consiliu?

— Nu, Sir Robert. Mă întreb... vreau să spun... n-aţi putea să mă ajutaţi, Sir Robert, să găsesc un post de medic consultant la vreun spital?

— Hm! Asta este mult mai greu decât un loc în Consiliu. Ştii dumneata cât de mulţi tineri umblă pe străzi, aşteptând cu toţii un post onorific? Ar trebui să continui cu lucrările dumitale, în problema afecţiunilor pulmonare... Şi asta face să se restrângă domeniul dumitale de activitate.

— Eu... Eu cred că...

— Spitalul Victoria pentru boli de plămâni – către acesta trebuie să ţinteşti. Unul din cele mai vechi spitale din Londra. Am să iau unele informaţii. O, nu promit nimic, dar o să am grijă să fiu cu ochii deschişi – în mod ştiinţific.

Abbey îl reţinu la ceai. La ora patru, în fiecare zi, avea obiceiul să bea în cabinetul său două ceşti de ceai chinezesc, fără lapte şi fără zahăr şi fără să mănânce

nimic. Era un ceai special, care mirosea a flori de portocale. Abbey conducea cu îndemânare conversaţia asupra unor subiecte foarte diferite, de la ceştile fără farfurioare din Khang – şi până la reacţia interdermică a lui Von Priquet. Conducându-l pe Andrew la uşă, îi spuse:

— Tot te mai cerţi cu manualele? Să nu abandonezi lupta asta nici dacă intri la spitalul Victoria. Pentru numele lui Galienus, să nu devii un doctor monden – clipi din ochi – asta m-a nenorocit pe mine.

Andrew merse acasă, simţindu-se ca în al nouălea cer. Era atât de mulţumit, încât uită să-şi păstreze demnitatea în fata Christinei şi îi spuse imediat:

— Am fost la Abbey. O să încerce să-mi obţină un post la spitalul Victoria. Asta înseamnă, de fapt, o slujbă de medic consultant. Bucuria din ochii ei îl făcu să se simtă dintr-o dată mic şi ruşinat. În ultimul timp am fost destul de dificil, Chris. Nu ne-am înţeles prea bine mi se pare. Hai… hai să ne împăcăm, iubito.

Dânsa se repezi în braţele lui, protestând că toată vina era a ei. Apoi, cine ştie din ce motive, ieşi la iveală că era în întregime vina lui, şi numai o mică parte din mintea lui reţinu ceva din hotărârea luată, de a o ului curând, sub imensitatea succesului său material.

Se aruncă acum cu trup şi suflet în munca sa, cu o energie sporită, presimţind că nu peste multă vreme se va întâmpla ceva fericit. Între timp, nu mai încăpea îndoială că clientela lui sporea. Aceste consultaţii de trei şilingi şi şase pence şi vizitele de cinci şilingi nu constituiau – îşi spunea dânsul – categoria de clientelă pe care şi-ar fi dorit-o, totuşi era o adevărată clientelă. Oamenii aceştia care veneau la dânsul, sau care îl chemau la ei, erau mult prea săraci ca să viseze măcar să-l deranjeze pe doctor, atunci când nu erau cu adevărat bolnavi. Astfel i se întâmpla să dea peste cazuri de difterie în cămăruţe ciudate şi înăbuşitoare, clădite deasupra unor grajduri transformate în locuinţe, peste febre reumatismale, în odăi igrasioase de servitori,

situate în subsoluri, peste pneumonii, în mansardele caselor cu camere mobilate. Avea de luptat cu boala în cele mai tragice încăperi: câte o odaie în care trăia singur un bătrân sau o bătrână uitaţi de prieteni şi de rude, gătindu-şi mâncăruri sărăcăcioase pe o maşină de gaz, neglijaţi, neîngrijiţi, părăsiţi. Erau multe asemenea cazuri. Dădu peste tatăl unei binecunoscute actriţe – al cărui nume strălucea în sclipirea luminilor, pe bulevardul Shaftesbury – un bătrân de şaptezeci de ani, paralizat, care trăia într-o murdărie înspăimântătoare. Consultă pe o femeie în vârstă, slabă, ridicolă şi aproape moartă de foame, care îi arătă o fotografie ce-o înfăţişa în rochia cu care fusese prezentată la curte, şi-i povesti despre zilele când trecea pe aceleaşi străzi în caleaşca ei. În toiul nopţii, readuse la viaţă – ca pe urmă să-i pară groaznic de rău pentru aceasta – o făptură nenorocită, fără niciun ban şi deznădăjduită, care preferase sinuciderea, în locul azilului de bătrâni.

Multe din cazurile lui era urgente, necesitând o intervenţie chirurgicală care impunea internarea imediată în spital, şi aici Andrew se izbea de cele mai mari dificultăţi. Era cel mai greu lucru de pe lume să obţină internarea la spital, chiar pentru cazurile cele mai grave, care se produceau în general noaptea târziu. Întorcându-se acasă cu vestonul şi pardesiul puse peste pijama, cu un fular în jurul gâtului şi cu pălăria încă pe cap, se lipea de telefon, chemând un spital după altul, rugându-se, implorând, ameninţând, dar fiind mereu întâmnpinat cu acelaşi refuz tăios, adesea obraznic:

— Doctorul care? Care? Nu, nu! Regret, la noi este plin.

Se plângea Christinei, verde la faţă şi blestemând.

— Nu e plin de loc… Au o grămadă de paturi la St. John, dar pentru doctorii lor. Dacă nu te cunoaşte, te trimite la plimbare. Tare aş avea chef să-i frâng gâtul căţeluşului ăsta cu care am vorbit acum. E groaznic, Chris. Ţi se prezintă o hernie strangulată şi nu poţi să obţii un pat. Cred că unele din spitale sunt pline – doar suntem la

Londra. Aici e inima afurisitului de Imperiu Britanic. Ăsta e sistemul nostru spitalicesc şi un blestemat de filantrop, care tot umblă pe la banchete, s-a ridicat deunăzi şi a spus că ar fi cel mai bun sistem din lume. Asta înseamnă din nou azilul, pentru nenorocitul de bolnav. Trebuie să completezi formularul: cât câştigă, ce religie are, dacă mama dumisale a fost copil legitim... Şi bolnavul are peritonită. În sfârşit... Fii bună, Christine, şi cheamă la telefon pe administratorul Societăţii de binefacere.

Oricare erau greutăţile întâmpinate, oricât de mult protesta el împotriva murdăriei şi a sărăciei cu care trebuia adesea să se lupte, ea avea veşnic acelaşi răspuns:

— În orice caz e muncă adevărată – şi asta contează cel mai mult pentru mine.

— Dar nu e destul ca să mă ferească de păduchi, mormăia el, ducându-se la baie să se spele.

Ea râdea, căci îşi regăsise fericirea de odinioară. Deşi trebuia să se zbată îngrozitor, reuşise în cele din urmă să iasă la capăt cu gospodărirea casei. Din când în când, aceasta încerca din nou s-o copleşească, s-o întărâte, dar în general locuinţa era curată, dereticată şi purta ascultătoare urma mâinilor ei. Avea o maşină de gătit nouă, cu gaz, abajururi noi pentru lămpi, husele în care erau îmbrăcate scaunele fuseseră spălate de curând, iar scările străluceau ca nasturii unui soldat din garda regală. După ce se trudise săptămâni de-a rândul cu diferite servitoare, care preferau să lucreze la o pensiune din cartier unde căpătau bacşişuri, Christine dăduse în cele din urmă de doamna Bennett, o văduvă de vreo patruzeci de ani, curată şi muncitoare, căreia – fiindcă avea o fetiţă de şapte ani – îi fusese aproape cu neputinţă să găsească o slujbă unde să poată căpăta şi locuinţă. Cot la cot cu Christine, doamna Bennett atacase subsolul. Acum fostul tunel era o odaie de locuit confortabilă, cu un tapet foarte înflorat, cu mobile cumpărate de ocazie şi vopsite în culoarea fildeşului de Christine, unde doamna Bennett şi

mica Florrie, care mergea acum regulat cu ghiozdanul ei la şcoala din Paddington, se simţeau în siguranţă. În schimbul confortului obţinut după luni de sărăcie şi nesiguranţă, acum că se ştia la adăpost, doamna Bennett ar fi fost în stare de orice, ca să-şi arate recunoştinţa.

Florile timpurii de primăvară, care înveseleau atât de mult sala de aşteptare, oglindeau fericirea din casa Christinei. Cumpăra florile la piaţă pentru câţiva bănuţi, când îşi făcea târguielile de dimineaţă. Mulţi dintre negustorii de pe strada Mussleburgh o cunoşteau, acolo putea să cumpere fructe, peşte şi legume foarte ieftine. Ar fi trebuit să fie mai conştientă de situaţia ei, ca soţie a unui medic, dar vai! – nu era – şi adesea îşi aducea singură cumpărăturile în sacoşa ei curăţică de sfoară, oprindu-se la înapoiere la prăvălia doamnei Schmidt, unde stătea de vorbă câteva minute şi cumpăra o felie de brânză „liptauer”, care îi plăcea atât de mult lui Andrew.

Deseori, după amiază, se plimba pe malul Serpentinei. Castanii înfloreau şi raţele se zbenguiau prin apa vălurită de vânt. Aceasta înlocuia destul de bine peisajul de ţară pe care ea îl iubise întotdeauna atât de mult.

Uneori, seara, Andrew o privea în felul acela bizar şi gelos care dovedea că era supărat pe dânsa, pentru că trecuse ziua întreagă fără s-o vadă.

— Ce-ai făcut tu toată ziulica, în timp ce eu am avut de lucru? Dacă îmi cumpăr vreodată un automobil, tu ai să-l conduci. Asta o să te ţină mai aproape de mine.

Andrew încă mai aştepta acei pacienţi „serioşi” care nu veneau, aştepta arzând de dorinţă să afle veşti de la Abbey, despre numirea sa la spital, neliniştit de faptul că seara petrecută cu Freddie Hamson nu-i adusese până acum nicio ocazie favorabilă, în taină se simţea jignit de faptul că nu-l mai revăzuse de atunci pe Hamson sau pe vreunul din prietenii lui.

În această stare de spirit şedea în dispensar într-o seară, spre sfârşitul lunii aprilie. Era aproape ora nouă şi se pregătea să închidă, când îşi făcu apariţia o tânără

femeie. Ea îl privi şovăitoare.

— N-am ştiut dacă să intru pe aici sau pe uşa din fată.

— Este absolut acelaşi lucru, zâmbi el acru. Afară de faptul că aici costă pe jumătate. Spuneţi-mi despre ce este vorba?

— N-am nimic împotrivă să plătesc onorariul întreg. Ea făcu câţiva paşi înainte cu o deosebită seriozitate şi se aşează pe scaunul tapisat cu un fel de pergamoid. Avea vreo douăzeci şi opt de ani – aşa socoti Andrew – era voinică, îmbrăcată în verde închis, cu picioare groase şi cu o figură mare, serioasă şi urâtă. Privind-o te gândeai instinctiv: „La asta nu merge cu mofturi!”

El spuse pe un ton mai blând:

— Să nu vorbim despre onorariu. Spuneţi-mi ce vă supără?

— Ei bine, domnule doctor… Ea încă părea că încearcă într-adins, cu gravitate, să-l facă să simtă cu cine are de a face. Doamna Smith – de la magazinul de delicatese – mi-a recomandat să viu la dumneavoastră. O cunosc de multă vreme. Eu lucrez la Laurier’s, foarte aproape de ea. Numele meu este Cramb, dar trebuie să vă spun că am fost la mulţi doctori pe aici. Îşi scoase mănuşile. Am ceva la mâini.

El îi privi mâinile. Palmele erau acoperite de o dermatită roşietică asemănătoare psoriasisului, dar nu era psoriasis, căci marginile nu se cojeau. Interesat dintr-o dată, luă o lupă şi se uită mai îndeaproape. Între timp, ea continua să vorbească, auzea mereu vocea ei serioasă şi convingătoare.

— Nici nu pot să vă spun ce piedică este asta pentru activitatea mea. As da orice să mă fac bine. Am încercat toate alifiile din lume, dar niciuna din ele nu pare să-mi fie de folos.

— Nu, nici nu ar putea să vă fie, Andrew puse jos lupa simţind emoţia unui diagnostic obscur, dar pozitiv. Este vorba de o boală de piele destul de neobişnuită, domnişoară Cramb, nu are rost niciun tratament local.

Este datorită unei boli de sânge şi singurul mijloc ca să scăpaţi de eczemă este să ţineţi dietă.

— Fără doctorii? Seriozitatea ei făcu loc îndoielii. Nimeni nu mi-a spus asta înainte.

— Ei uite, v-o spun eu acum.

Şi râzând, îşi luă reţetarul şi îi întocmi o dietă, anexând o listă de mâncăruri pe care trebuia să le evite cu desăvârşire.

Ea acceptă şovăind.

— Bineînţeles, am să încerc, domnule doctor. Aş încerca *orice.*

Cu meticulozitate, îi plăti onorariul, şi mai întârzie puţin, ca şi cum încă s-ar mai fi îndoit, apoi ieşi. El o uită numaidecât.

Zece zile mai târziu ea se înapoie, de data aceasta prin uşa din faţă, şi intră în cabinet cu o asemenea expresie de mulţumire reţinută, încât Manson abia se putu împiedica să nu zâmbească.

— Vreţi să-mi vedeţi mâinile, domnule doctor?

— Da, zâmbi el. Sper că nu regretaţi dieta*?*

— S-o regret? Îi încredinţa mâinile, într-un elan de recunoştinţă. Uitaţi-vă, sunt complet vindecate. Nicio singură pată pe ele. Nici nu ştiţi ce înseamnă asta pentru mine… nu, pot să vă spun… Cât de priceput sunteţi!

— Totul e în regulă! spuse el, vrând să pară nepăsător. Asta e meseria mea: să mă pricep la astfel de lucruri. Puteţi pleca liniştită, nu vă mai faceţi griji. Evitaţi mâncărurile despre care v-am vorbit şi nu veţi mai fi bolnavă niciodată.

Ea se ridică.

— Şi acum, daţi-mi voie să vă plătesc, domnule doctor.

— Mi-aţi şi plătit. Andrew încerca o uşoară emoţie estetică. Cu dragă inimă ar fi primit de la dânsa încă trei şilingi şi şase pence, sau chiar şapte şilingi şi şase pence, dar ispita de a dramatiza triumful lui, priceperea lui, se dovedi irezistibilă.

— Dar, domnule doctor… împotrivindu-se, ea se lăsă

escortată spre uşă, unde se opri, spunând pentru ultima oară, cu convingere: Poate că-mi va fi dat să-mi arăt recunoştinţa, în alt fel…

Privind la faţa ei rotundă ca o lună plină întoarsă spre dânsul, un gând poznaş îi trecu lui Andrew prin minte, dar se mulţumi să încline din cap şi să închidă uşa în urma ei.

Apoi uită de dânsa. Era obosit, aproape că regreta că refuzase onorariul şi, în orice caz, nu prea vedea ce ar fi putut să facă pentru el o vânzătoare de magazin. Dar aici cel puţin se dovedi că nu o cunoştea pe domnişoara Cramb. Afară de aceasta, el trecea cu vederea o posibilitate dezvăluită odinioară de Esop – şi pe care, ca un prost filosof ce era, ar fi trebuit să şi-o amintească.

IV

Printre tinerele vânzătoare de la Laurier’s, Martha Cramb era cunoscută sub numele de „înaintaşul”. Voinică, lipsită de farmecul sexului feminin, ea părea foarte nepotrivită ca şefă de raion în acest magazin mai deosebit, unde se vindeau rochii elegante, lenjerie fină şi blănuri, ale căror preţuri se ridicau la sute de lire. Totuşi, „înaintaşul” era o admirabilă vânzătoare, foarte apreciată de clientela ei. Adevărul este că la Laurier’s se utiliza un sistem special, de care magazinul era foarte mândru. Fiecare şefă de raion îşi avea propria sa clientelă, un grup mic de cumpărătoare pe care le servea în mod exclusiv, le studia, le îmbrăca şi cărora le punea de o parte anumite lucruri, atunci când soseau noi modele. Relaţiile de intimitate astfel create cu clientela durau adesea ani de-a rândul, şi seriozitatea şi sinceritatea „înaintaşului” o făceau, deosebit de potrivită pentru un astfel de sistem.

Martha era fiica unui avocat din Kettering. Multe dintre vânzătoarele de la Laurier’s erau fiice de modeşti liberi profesionişti din provincie şi din suburbanele Londrei. Se considera o cinste să fii primită să lucrezi la Laurier’s, să

îmbraci rochia verde închis care era uniforma magazinului. La Laurier’s nu se cunoştea nici munca istovitoare, nici condiţiile proaste de trai pe care de obicei vânzătoarele din prăvălii sunt obligate să le îndure. Aici fetele erau admirabil hrănite, se bucurau de locuinţe bune şi erau supravegheate de aproape. Domnul Winch, singurul funcţionar masculin din magazin, avea grijă deosebită ca fetele să fie bine supravegheate. El o aprecia mult pe domnişoara Cramb şi avea deseori convorbiri liniştite cu dânsa. Era un om bătrâior, cu faţa trandafirie şi cu un aer aproape matern. Lucra de patruzeci de ani în magazine de modă. Degetele lui groase se tociseră, de mult ce pipăise cu ele ţesăturile, iar spatele îi era permanent încovoiat într-un salut respectuos. Oricât se arăta de „matern” cu fetele, domnul Winch nu putea să nu fie remarcat de toţi cei care intrau la Laurier’s, fiind singurul reprezentant al pantalonului cu dungă, într-o vastă şi foşnitoare mare de feminitate. Privea fără simpatie pe soţii care îşi însoţeau nevestele numai pentru ca să vadă manechinele. Cunoştea şi firma Royalty – o instituţie aproape la fel de măreaţă ca şi Laurier’s. Întâmplarea cu vindecarea domnişoarei Cramb stârni oarecare senzaţie printre vânzătoarele de la Laurier’s şi rezultatul imediat fu că, din pură curiozitate, câteva dintre cele mai tinere veniră la dispensarul lui Andrew, pretextând afecţiuni neînsemnate. Chicotind, îşi destăinuiră una alteia că, de fapt, voiau să vadă cum arată doctorul Marthei.

Încetul cu încetul însă, din ce în ce mai multe dintre fetele de la Laurier’s începură să vină la dispensarul din Chesborough Tenace. Toate vânzătoarele erau obligate prin lege să fie înscrise la Asigurările Sociale, dar cu o adevărată aroganţă gen Laurier’s ele dispreţuiau acest sistem de organizare. Pe la sfârşitul lui mai, nu rareori se întâmpla ca jumătate de duzină dintre ele să-l aştepte pe Andrew la dispensar: tinere, foarte elegante, cu buzele vopsite, copiind manierele clientelei lor. Rezultatul fu o

creştere simţitoare în încasările dispensarului, precum şi o remarcă ironică a Christinei.

— Ce faci tu cu trupa asta de frumuseţi, iubitule? Eşti sigur că nu au luat dispensarul tău drept intrarea artistelor la vreun teatru?

Dar recunoştinţa fără margini a domnişoarei Cramb – ah, extazul ei, privindu-şi mâinile vindecate! – nu era decât la începutul ei. Până acum, doctorul McLean de pe Royal Crescent, bătrâior şi inofensiv, fusese considerat ca medicul semioficial al casei Laurier’s şi chemat ori de câte ori o cereau necesităţile, ca de exemplu atunci când domnişoara Twig de la secţia de croitorie se arsese grav cu un fier de călcat încins. Dar doctorul McLean era pe punctul de a se retrage din practica medicală şi succesorul său imediat, doctorul Benton, nu era nici bătrâior, nici inofensiv. De fapt, în mai multe rânduri, privirile sale se opriseră, asupra picioarelor fetelor şi arătase o prea mare solicitudine pentru cele mai drăguţe dintre ele. Aceasta îl făcuse pe domnul Winch să roşească şi să se încrunte. Domnişoara Cramb şi domnul Winch discutară apoi problema în cadrul micilor lor şedinţe. Domnul Winch aprobă cu un aer grav, ţinându-şi mâinile la spate, pe domnişoara Cramb, care scotea în evidenţă cât de puţin corespunzător i se părea Benton şi necesitatea înlocuirii lui cu un alt medic, stabilit la Chesborough Terrace – un om serios şi aşezat, care făcea adevărate minuni, fără să aducă sacrificii pe altarul lui Tais. Nu se luă nicio hotărâre, căci întotdeauna domnul Winch reflecta îndelung, dar o lumină ameninţătoare lucea încă în ochii lui, când se repezi înainte spre a saluta o ducesă.

În prima săptămână din iunie, când Andrew ajunsese să se simtă ruşinat pentru dispreţul pe care îl arătase mai înainte domnişoarei Cramb, aceasta îi dădu o nouă şi strălucită dovadă a bunăvoinţei sale.

El primi o scrisoare foarte simplă şi precisă – Andrew află după aceea că nicio încălcare a bunei cuviinţe, de

pildă o convorbire telefonică, nu s-ar fi potrivit autoarei scrisorii – prin care era invitat să vină a doua zi, marţi dimineaţa, la ora unsprezece, la Park Gardens nr. 9, pentru a acorda o consultaţie domnişoarei Winifred Everett.

Închizându-şi dispensarul mai devreme, el se duse la această vizită cu un sentiment crescând de curiozitate. Era chemat pentru prima oară în afara cartierului mizer la care se limitase până acum clientela sa. Part Gardens era un bloc arătos de locuinţe, nu ultramoderne, dar mare şi luxos, cu o frumoasă vedere spre Hyde Park.

Andrew sună la numărul nouă într-o încordată aşteptare, cu convingerea ciudată că în sfârşit îi surâdea norocul.

O servitoare vârstnică îl conduse într-o încăpere spaţioasă, cu mobilă veche, cărţi şi flori, amintindu-i de salonul doamnei Vaughan. În clipa în care intră îşi spuse că presentimentul său fusese întemeiat. Se răsuci pe călcâie tocmai când domnişoara Everett îşi făcu apariţia şi văzu că-l priveşte calm şi aşezat, cu ochi scrutători.

Era o femeie bine făcută, de vreo cincizeci de ani, cu părul negru şi cu tenul mat, îmbrăcată sever, cu un aer de perfectă siguranţă. I se adresă imediat pe un ton măsurat:

— Mi-a murit doctorul… din nefericire, căci aveam mare încredere în el. Miss Cramb mi te-a recomandat pe dumneata. Este o persoană foarte devotată şi am încredere într-însa. M-am interesat şi am aflat că ai titluri frumoase. Se opri, cercetându-l fără fereală, cântărindu-l. Avea aspectul unei femei bine hrănite, îngrijite, de bună seamă nu ar fi permis nimănui să o atingă cu un deget măcar, fără ca ea să-i controleze mai întâi epiderma. Continuă cu un ton rezervat:

— Cred că s-ar putea să-mi convii. În această perioadă a anului mi se fac de obicei o serie de injecţii. Sufăr de crize de guturai periodic. Sper că eşti la curent cu tratamentul acestei boli?

— Da, răspunse el. Ce injecţii folosiţi?

Ea rosti numele unui preparat bine cunoscut.

— Fostul meu doctor mi-a recomandat aceasta şi aveam mare încredere în el.

— A, despre asta-i vorba?

Jignit de felul ei de a se purta, era pe punctul să-i spună că remediul credinciosului ei doctor în care avea atâta încredere nu face două parale, că îşi datora renumele abilei publicităţi făcute de firma care îl producea şi absenţei de polen în mai tot timpul verilor, în Anglia.

Dar făcu un efort pentru a se stăpâni. Între convingerile lui şi scopul pe care îl urmărea, se dădu o adevărată luptă. „Dacă, după toate lunile astea, las să-mi scape această ocazie – se gândi el cu îndrăzneală – sunt un dobitoc.”

— Cred că vă pot face injecţiile tot atât de bine ca ori care alt doctor, spuse dânsul.

— Perfect – şi acum în ce priveşte onorariul dumitale: niciodată nu i-am plătit doctorului Sinclair mai mult de o liră de fiecare vizită. Pot să sper că o să continuăm şi noi acest aranjament?

O liră de vizită? Adică de trei ori mai mult decât cel mai mare onorariu pe care îl încasase vreodată. Şi ce era şi mai important, aceasta însemna primul pas spre clientela superioară la care râvnise în timpul din urmă. Îşi înăbuşi din nou protestul rapid al convingerilor sale. Ce însemnătate avea faptul că el considera injecţiile inutile? Asta o privea pe dânsa, nu pe el. Era sătul de eşecuri, sătul să fie o vită de povară plătit cu trei şilingi şi şase pence. Voia să avanseze, să reuşească – şi îşi spuse că va reuşi cu orice preţ.

Andrew reveni a doua zi fix la orele unsprezece. Domnişoara Everett îl rugase, cu tonul ei sever, să nu întârzie, căci nu avea de gând să-şi rateze plimbarea de dimineaţă. Îi făcu prima injecţie şi continuă tratamentul, revenind de două ori pe săptămână.

Era punctual, tot atât de precis ca şi ea şi întotdeauna

foarte rezervat. Găsea aproape amuzant felul în care pacienta se dezgheţă, încetul cu încetul. Era o persoană ciudată Winifred Everett, o personalitate extrem de hotărâtă. Deşi femeie bogată – tatăl ei fusese un mare fabricant de cuţite din Sheffield şi toţi banii pe care îi moştenise de la dânsul îi învestise în rente de stat, sigure – ea încerca să profite la maximum de pe urma fiecărui bănuţ. Nu era meschinărie, ci un fel de egoism cu totul deosebit. Winifred făcea din sine însăşi centrul universului ei. Îşi îngrijea cu cea mai mare atenţie corpul încă alb şi mlădios şi folosea tot felul de tratamente pe care le socotea utile. Găsea că i se cuvine tot ce era mai bun. Mânca puţin, dar numai bucatele cele mai alese. La a şasea vizită, când ea catadicsi să-i ofere un pahar de sherry, Andrew constată că era Amontillado, 1819. Se îmbrăca la Laurier's. Rufăria ei de pat era cea mai fină pe care o văzuse Andrew vreodată, şi totuşi, în ciuda tuturor acestora, nu risipea, după concepţia ei niciun gologan. Pentru nimic în lume Andrew nu şi-ar fi putut-o închipui pe domnişoara Everett, dând o jumătate de coroană unui şofer de taxi, fără ca mai întâi să se uite atent la aparatul de taxat.

Ar fi trebuit s-o urască, totuşi – şi i se părea chiar curios – nu se întâmpla aşa. Winifred îşi dezvoltase egoismul, înălţându-l la nivelul unei filosofii şi era extraordinar de sensibilă. Îi reamintea aievea o femeie dintr-o veche pictură olandeză de Terborch, pe care o văzuse o dată împreună cu Christine. Avea acelaşi trup masiv, aceeaşi piele fină şi netedă, aceeaşi gură severă, dar senzuală.

Când Winifred îşi dădu seama că Andrew era pe cale – după cum se exprima el – să-i convină, deveni mult mai puţin rezervată. Conform unei legi nescrise, dar stabilită de dânsa, vizita doctorului trebuia să dureze douăzeci de minute, altminteri considera că nu i se dă destulă atenţie. Dar, către sfârşitul lunii, durata vizitei se prelungise la jumătate de ceas. Stăteau de vorbă împreună. El îi povestea de cât de mult dorea să reuşească şi ea îl

aproba. Subiectele ei de conversaţie erau limitate, dar relaţiile ei mondene se dovedeau infinite, şi Winifred vorbea mai ales despre ele. Îi povestea adesea despre nepoata ei, Catherine Sutton, care trăia în Derbyshire, dar venea adesea la Londra, deoarece soţul ei, căpitanul Sutton, era deputat de Barnwell.

— Îl îngrijea doctorul Sinclair – spuse ea în treacăt – dar nu văd de ce n-ai putea să-l înlocuieşti acum dumneata?

La ultima vizită, îi oferi din nou un pahar de Amontillado, spunându-i cu multă amabilitate:

— Nu pot să sufăr să primesc nota de plată. Dă-mi voie să-ţi achit numaidecât onorariul. Îi înmânã, împăturit, un cec de douăsprezece lire. Bineînţeles, o să apelez din nou la dumneata, foarte curând. În cursul iernii îmi fac de obicei un vaccin împotriva corizei.

Îl însoţi în persoană până la uşă şi rămase acolo o clipă, cu faţa uşor iluminată de ceva ce aducea foarte mult cu un zâmbet. Dar zâmbetul pieri numaidecât şi privindu-l cu un aer de mustrare, îi spuse:

— Vrei să asculţi de sfatul unei femei destul de vârstnică, încât ar putea să-ţi fie mamă? Du-te la un croitor bun, la croitorul căpitanului Sutton, un oarecare Rogers, în strada Conduit. Mi-ai mărturisit cât de mult ai dori să răzbeşti în viaţă. Află că n-ai să reuşeşti niciodată în costumul ăsta.

Andrew mergea pe stradă, cu fruntea încă arzând de dogoarea umilinţei şi înjurând – înjurând cu obişnuita-i violenţă. „De ce se amestecă vaca asta bătrână unde nu-i fierbe oala? Ce, e treaba ei? Cu ce drept îi spune cum să se îmbrace? Îl considera oare un căţeluş de salon? Asta ar fi cel mai groaznic compromis, să se supună convenţionalismului. Pacienţii săi din Paddington îi plăteau doar un onorariu de trei şilingi şi şase pence, dar barem nu-i cereau să fie manechinul unui croitor. Pe viitor se va limita la aceşti pacienţi şi îşi va păstra independenţa.”

Dar supărarea lui se potoli, încetul cu încetul. Era

perfect adevărat că nu dăduse niciodată cea mai mică atenţie hainelor sale, şi considera că un costum de gata lipsit de eleganţă îi era de ajuns ca să-l acopere şi să-i ţină de cald. Nici Christine, deşi întotdeauna atât de îngrijită, nu se sinchisea de îmbrăcăminte. Era cât se poate de fericită cu fusta ei de tweed şi cu un pulover de lână pe care şi-l tricotase singură.

Se examină pe furiş, uitându-se la pantalonii lui din stofă grosolană, mototoliţi şi plini de noroi pe manşete. „La naiba – îşi spuse el enervat – are dreptate bătrâna! Cum să fac clientelă de mâna întâia, dacă mă prezint în halul ăsta? De ce nu mi-a spus Christine? Ar fi fost treaba ei, nu a babei ăleia. Ce croitor mi-a recomandat ea?... Rogers, din strada Conduit. La naiba, cred că am să merg până acolo!”

Îşi recăpătă buna dispoziţie, când ajunse acasă şi flutură cecul sub nasul Christinei.

— Vezi asta, nevestico? Ţii minte, când am venit în goană cu primii trei şilingi şi şase pence pe care i-am câştigat? A fost un fleac! Uite, ţine minte ce spun acum: fleac! Vezi, ăştia sunt bani adevăraţi, onorariu veritabil, aşa cum trebuie să câştige un distins doctor în medicină. Douăsprezece lire, pentru că i-am ţinut de urât babetei ăleia şi pentru că i-am injectat, fără să-i fac niciun rău, Eptone – formula Glickert.

— Ce-i asta? întrebă ea zâmbind, apoi dintr-o dată, avu o îndoială. Nu cumva e doctoria aia pe care ai criticat-o atât de mult?

Andrew se posomorî şi o privi încruntat, pus în încurcătură. Ea făcuse tocmai observaţia pe care n-ar fi dorit s-o audă. Se supără iar de-a binelea – nu pe el însuşi – ci pe Christine.

— A dracului treabă! Chris, nu eşti *niciodată* mulţumită.

Se întoarse şi ieşi trântind uşa. În tot restul zilei umblă posomorât. Dar în ziua următoare îşi recapătă buna dispoziţie şi se duse la Rogers, pe strada Conduit.

V

Două săptămâni mai târziu sosi acasă, ruşinat ca un băiat de şcoală, într-unul din cele două costume pe care şi le comandase: un costum gri închis, la două rânduri, şi la care, ţinând seama de sugestia lui Rogers, îşi puse o cămaşă cu guler moale şi o cravată de culoare închisă ce se asorta cu nuanţa stofei. Nu mai încăpea îndoială, croitorul din strada Conduit îşi cunoştea meseria; şi cum Andrew menţionase numele căpitanului Sutton, căutase să fie la înălţime.

Întâmplător, în dimineaţa aceea, Christine nu arăta prea bine. Avea o uşoară durere de gât şi îşi înfăşurase capul şi gâtul într-un fular vechi. Tocmai îi turna lui Andrew cafeaua, când remarcă eleganţa lui strălucitoare. Timp de o clipă fu prea surprinsă pentru a vorbi.

— Vai, Andrew! exclamă ea în cele din urmă. Arăţi minunat. Te duci undeva?

— Dacă merg undeva? Merg să-mi fac vizitele – adică, bineînţeles, să lucrez! Se simţea prost şi de aceea îi vorbi aproape răstit: Ei cum îţi place?

— Îmi place, spuse ea – dar răspunsul nu veni destul de spontan ca să-l satisfacă pe Andrew… Eşti grozav de elegant… Da – îi zâmbi – parcă n-ai fi tu!

— Mi se pare că preferi să mă vezi îmbrăcat în zdrenţe?

Christine tăcu, dar mâna care ţinea ceaşca de cafea se încleştă atât de tare, încât încheieturile degetelor se albiră.

„Ah, se gândi Andrew, am lovit-o unde o doare!” îşi termină micul dejun şi intră în cabinet.

Peste cinci minute apăru şi ea în cameră, tot cu fularul în jurul gâtului, dar cu privirea şovăitoare şi rugătoare.

— Iubitule, te rog nu mă înţelege greşit. Sunt fericită că te văd într-un costum nou. Aş vrea să ai totul, tot ce e mai bun pe lume. Îmi pare rău de ce ţi-am spus adineauri, dar vezi… sunt obişnuită să te văd… Ah, e groaznic de

greu de explicat... dar totdeauna te-am considerat ca un om... te rog... nu mă înţelege greşit... ca un om care nu se sinchiseşte câtuşi de puţin de felul cum arată, sau de ceea ce crede lumea despre felul cum arată. Îţi aminteşti capul acela de Epstein pe care l-am văzut o dată? Nu ne-ar fi părut atât. De expresiv, dacă ar fi fost dichisit şi lustruit.

Andrew răspunse pe un ton brusc:

— Nu sunt un cap de Epstein.

Ea nu mai zise nimic. În vremea din urmă îi venea destul de greu să discute cu dânsul, şi, jignită de această lipsă de înţelegere, nu ştia ce să spună. Cu inima îndoită ieşi din cameră.

Trei săptămâni mai târziu, când nepoata domnişoarei Everett veni la Londra pentru câteva săptămâni, Andrew fu răsplătit pentru faptul că urmase cu sfinţenie sfaturile bătrânei doamne. Sub un pretext oarecare, domnişoara Everett îl chemă la locuinţa ei din Park Gardens şi îl scrută cu o privire severă, dar aprobatoare. Andrew îi putea citi pe faţă că îl considera un candidat demn de a fi recomandat. În ziua următoare fu chemat de doamna Sutton care suferea, ca şi mătuşa ei, de crize periodice de guturai – după cât se părea aceasta era o boală de familie – şi dorea să intre şi ea în tratamentul lui. De astă dată doctorul Manson nu mai simţi niciun fel de remuşcare, injectând acelaşi inutil Eptone, al foarte utililor domni Glickert şi făcu o excelentă impresie doamnei Sutton. Încă înainte de sfârşitul aceleaşi luni, el fu chemat de o prietenă a domnişoarei Everett, care ocupa şi dânsa un apartament în Park Gardens.[29]

Andrew era foarte mulţumit de sine: avansase, avansase, avansase! În setea sa nestăvilită de succes, el uită cât de potrivnic era acest progres tuturor convingerilor sale de până atunci. Amorul său propriu era măgulit. Se simţea plin de voie bună şi de încredere în sine. Nu se putu opri să mediteze asupra faptului că

[29] Sculptor cu tendinţe moderniste.

bulgărele de zăpadă, din ce în ce sporit, al unei clientele superioare, plecase de la o mică nemţoaică durdulie, care stătea toată ziua îndărătul tejghelei unei prăvălii de mezeluri şi brânzeturi, din apropierea vulgarei pieţe Mussleburgh. Într-adevăr, aşa era – dar înainte de a avea timpul să mai stăruie cât de cât asupra acestui gând, bulgărele de zăpadă se rostogoli şi mai departe la vale, oferindu-i o nouă şi încă şi mai senzaţională posibilitate.

Într-o după amiază de iunie, în „timpul mort” dintre orele două şi patru – răgaz în care în mod normal nu se întâmpla nimic important – Andrew se găsea în cabinet, revizuind totalul încasărilor sale pe luna trecută, când telefonul sună pe neaşteptate. Trei secunde doar şi era cu receptorul în mână.

— Da, da! La telefon este doctorul Manson.

O voce speriată şi gâfâitoare îi răsună în ureche:

— Ah, doctore Manson, sunt foarte fericit că te-am găsit acasă. Aici este domnul Winch… domnul Winch de la Laurier’s. S-a întâmplat un mic accident uneia dintre clientele noastre. Poţi veni? Poţi veni numaidecât?

— Voi fi în patru minute la dumneavoastră.

Andrew puse receptorul înapoi în furcă şi, cât ai clipi din ochi, îşi luă pălăria şi sări impetuos în autobuzul numărul cincisprezece, care tocmai trecea prin faţa casei. Peste patru minute şi jumătate trecea prin uşa turnantă de la Laurier’s, întâmpinat de miss Cramb foarte îngrijorată, care-l escortă peste nişte vaste pajişti de covoare verzi, de-a lungul unor oglinzi lungi în rame aurite şi a unor pereţi căptuşiţi cu panele din lemn de lămâi, dinaintea cărora apăreau în trecere, ca din întâmplare, o pălăriuţă pe suportul ei special, o eşarfă de dantelă sau o pelerină de seară din hermină. În timp ce grăbeau pasul, domnişoara Cramb îi explică, emoţionată şi serioasă:

— Este vorba de domnişoara le Roy, domnule doctor Manson, una din clientele noastre. Nu a mea, slavă Domnului! Şi aşa ne dă întotdeauna de furcă. Dar,

domnule doctor Manson, ştiţi, i-am pomenit domnului Winch despre dumneavoastră...

— Mulţumesc! spuse el tăios. Mai era încă în stare din când în când să fie tăios. Ce s-a întâmplat?

— Se pare – ah, domnule doctor Manson! – se pare că a avut un acces, în cabina de probă.

La capătul scării largi, domnişoara Cramb îl încredinţa domnului Winch, agitat şi îmbujorat la faţă, care îi murmură:

— Pe aici, doctore, pe aici... Sper că veţi putea face ceva... Este o împrejurare cât se poate de neplăcută.

În cabina de probă bine încălzită şi cu podeaua acoperită cu un delicios covor, de un verde ceva mai deschis decât pereţii, căptuşiţi cu panel verde şi auriu, găsi o ceată de fete guralive, un scaun aurit răsturnat, un prosop aruncat pe jos, urmele unui pahar de apă vărsat pe covor şi multă agitaţie. În centrul întregii dezordini zări pe domnişoara le Roy, victima accesului. Zăcea întinsă pe podea, rigidă, prezentând crispări spasmodice ale mâinilor şi zvâcniri brusce ale picioarelor. Din când în când, din pieptul ei încordat ţâşnea un fel de croncănit impresionant.

Când Andrew şi domnul Winch îşi făcură apariţia, una dintre vânzătoarele mai în vârstă, din mijlocul grupului, izbucni în lacrimi.

— Nu e vina mea – suspină dânsa – nu am făcut decât să-i arăt domnişoarei le Roy că era modelul pe care şi-l alesese ea însăşi...

— Ah, Doamne, Doamne! şopti domnul Winch.. Este îngrozitor, îngrozitor... Să chem la telefon Salvarea?

— Nu, încă nu! răspunse Andrew pe un ton ciudat şi se aplecă peste pacientă.

Domnişoara le Roy era foarte tânără – nu părea să aibă mai mult de douăzeci şi patru de ani, cu ochi albaştri şi părul blond decolorat şi mătăsos, răvăşit, sub pălăria căzută într-o parte. Rigiditatea şi spasmele convulsive sporeau din ce în ce mai mult. De cealaltă parte stătea în

genunchi o femeie cu ochi negri şi plini de îngrijorare, după toate aparenţele, prietena domnişoarei le Roy:

— Ah, Toppy! Toppy! murmura ea într-una.

— Vă rog, evacuaţi încăperea, spuse Andrew pe neaşteptate. Toată lumea să iasă de aici, afară de – privirea sa se opri asupra tinerei brunete – afară de doamna de aici.

Fetele ieşiră, cam fără chef – era un plăcut divertisment să asişti la accesele domnişoarei le Roy. Domnişoara Cramb, ba chiar şi domnul Winch părăsiră încăperea. În clipa în care plecară, convulsiile pacientei deveniră îngrozitoare.

— Pare a fi un caz extrem de serios! spuse Andrew, rostind răspicat fiecare cuvânt. Ochii domnişoarei le Roy se aţintiră asupră-i. Daţi-mi un scaun, vă rog!

Doamna cea brună ridică scaunul căzut în mijlocul camerei. Atunci, încet şi cu multă gingăşie, ţinând-o de subsuori, Andrew o ajută pe domnişoara le Roy să se aşeze pe scaun şi îi înălţă uşor capul.

— Aşa! spuse el cu şi mai multă gingăşie. Apoi, ridicând mâna, îi trase pe neaşteptate o palmă răsunătoare pe obraz.

I se păru în aceeaşi clipă cea mai caraghioasă intervenţie a sa din ultimele luni, cum de altfel avea să şi rămână, pentru multe luni de aci încolo.

Miss le Roy încetă să mai croncăne, spasmele încetară şi nici ochii nu i se mai rostogoliră încoace şi încolo. Îl privea pe Andrew cu o mirare copilărească şi îndureratâ. Înainte de a apuca să recadă în criză, el ridică din nou palma şi – pleosc! – o lovi şi pe celălalt obraz. Spaima zugrăvită pe chipul domnişoarei le Roy era de-a dreptul caraghioasă. Tresări, păru că e gata să croncăne din nou, dar în clipa următoare începu să plângă încetişor. Întorcându-se spre prietena ei îi spuse:

— Draga mea, aş vrea să merg acasă.

Andrew aruncă o privire de scuză tinerei femei oacheşe care se uita acum la el cu un interes deosebit, deşi

reţinut.

— Îmi pare rău – îi şopti el – dar era singurul procedeu... Isterie gravă, spasme carpo-pedale. Ar fi putut să se rănească... Nu aveam nici anestezic, nici nimic altceva şi, oricum... a dat rezultate.

— Da, a dat rezultate...

— Lăsaţi-o să se uşureze plângând, spuse Andrew. Este o bună supapă de siguranţă. În câteva minute o să fie restabilită.

— Aşteptaţi totuşi, spuse repede tânăra femeie. Trebuie s-o conduceţi acasă.

— Foarte bine, spuse Andrew, cu tonul său cel mai profesional.

În cinci minute, Toppy le Roy fu în stare să se fardeze din nou, o operaţie îndelungată şi subliniată de rare suspine.

— Sper că nu arăt prea îngrozitor, nu-i aşa, scumpa mea? o întrebă pe prietena ei, fără a-i acorda lui Andrew niciun pic de atenţie.

După ce părăsiră cabina de probă, drumul lor prin sala cea mare de expoziţie stârni o senzaţie extraordinară. Domnul Winch era aproape mut de mirare şi de bucurie. Nu ştia, nu avea să ştie niciodată cum obţinuse doctorul una ca asta, cum reuşise ca paralitica ce se închircea pe jos, să fie iar capabilă să meargă. Îi însoţi bolborosind cuvinte respectuoase, iar când Andrew ieşi prin intrarea principală, în urma celor două femei, domnul Winch, emoţionat, îi întinse o mână umedă.

Taxiul îi duse de-a lungul bulevardului Bayswater, în direcţia Marble Arch. Nimeni nu încercă să scoată vreo vorbă. Domnişoara le Roy şedea îmbufnată ca un copil alintat care a fost pedepsit şi, din când în când, mâinile şi muşchii feţei ei tresăreau uşor, involuntar. Acum, când Andrew o văzu într-o stare mai normală, o găsi foarte zveltă şi aproape frumoasă, deşi cam prea slabă. Era minunat îmbrăcată, dar arăta totuşi ca un puişor de găină, înfiorat parcă, din când în când, la unda unui

curent electric. Andrew era şi el nervos, conştient de situaţia penibilă în care se găsea şi totuşi hotărât, în propriul lui interes, să profite la maximum de această situaţie.

Taxiul înconjură Marele Arch, o luă pe lângă Hyde Park şi, apucând-o la stânga, se opri în faţa unei case pe strada Green. În clipa următoare se şi aflau înăuntru. Casa îl lăsă pe Andrew fără răsuflare: nu-şi închipuise vreodată ceva atât de luxos. Holul imens, cu pereţii căptuşiţi cu lemn de pin, salonaşul plin de bibelouri de jad, unicul şi ciudatul tablou într-o cadră scumpă, scaunele de lac roşu şi auriu, divanurile late, covoarele vechi, uşoare şi suple ca pielea.

Toppy le Roy se trânti pe o canapea cu perne de satin – părea că nu-l ia în seamă pe Andrew – îşi smulse pălăriuţa din cap şi o aruncă pe podea.

— Sună, te rog, scumpa mea – se adresă prietenei sale – trebuie să beau ceva. Slavă Domnului, tata nu e acasă.

Nu trecu mult şi un valet aduse nişte cocktailuri. După ce acesta ieşi, prietena lui Toppy îl privi pe Andrew gânditoare, zâmbind imperceptibil.

— Cred că ar trebui să vă explicăm ce s-a întâmplat, doctore. Lucrurile s-au cam precipitat. Eu sunt doamna Lawrence. Toppy – domnişoara le Roy – s-a cam supărat din cauza unei rochii pe care şi-o comandase special pentru Balul Artelor şi... în sfârşit... s-a obosit peste măsură în ultima vreme, ştiţi e o tânără persoană foarte nervoasă... Mă rog, pe scurt – deşi Toppy e foarte supărată pe dumneavoastră, vă suntem teribil de îndatorate că ne-aţi adus acasă... Şi eu am să mai iau un cocktail.

— Şi eu, spuse Toppy, cu arţag. Afurisita aia de vânzătoare de la Laurier’s! Am să-i spun tatii să dea un telefon şi să ceară să fie concediată... Ba nu, n-am să fac una ca asta... În timp ce dădea pe gât cel de al doilea cocktail, un zâmbet de satisfacţie îi lumină, încetul cu încetul, faţa. Le-am dat ceva de furcă, nu-i aşa Frances?

Mi-am pierdut pur şi simplu capul. Mutra pe care o făcea mama-mare Winch era din cale afară de caraghioasă. Trupul mic şi slab al lui Toppy era zguduit de râs. Îl privi pe Andrew în ochi, fără ranchiună. Hai, doctore, râzi şi dumneata. A fost grozav de comic.

— Nu, eu nu sunt de părere că era chiar atât de amuzant, spuse Andrew repede, doritor să-i explice ce credea el, să-şi definească poziţia, s-o convingă că este bolnavă. Aţi avut un adevărat acces foarte urât. Regret că a trebuit să mă port cu dumneavoastră aşa cum s-a întâmplat. Dacă aş fi avut la mine vreun anestezic, vi l-aş fi administrat. Ar fi fost mult mai... mult mai puţin supărător pentru dumneavoastră... şi vă rog să nu vă închipuiţi că aş putea crede că aţi simulat accesul acela. Isteria– căci la urma urmelor asta era – este o maladie bine definită. Lumea n-ar trebui s-o ia în glumă. Este o stare de boală a sistemului nervos. Vă daţi seama? Sunteţi surmenată, domnişoară le Roy. Toate reflexele dumneavoastră sunt supra-excitate. Sunteţi într-o stare de extremă nervozitate.

— Asta e perfect adevărat! încuviinţă din cap Frances Lawrence. Te-ai ocupat de prea multe deodată, în vremea din urmă, Toppy.

— Mi-aţi fi dat cu adevărat cloroform? întrebă Toppy pe Andrew, cu un aer de mirare puerilă. Asta ar fi fost nostim.

— Nu, serios, Toppy – spuse doamna Lawrence – ar fi bine să-ţi vii în fire.

— Parc-ai fi tata, se îmbufnă Toppy, pierzându-şi buna dispoziţie.

Se făcu tăcere, Andrew îşi termină cocktailul. Puse paharul pe consola căminului, de lemn sculptat, din spatele lui. Nu mai avea nimic de făcut aici.

— Aşa – rosti el cu gravitate – acum trebuie să-mi văd de treburi. Vă rog să ascultaţi de sfatul meu, domnişoară le Roy. Mâncaţi ceva uşor, apoi vă duceţi la culcare şi, dat fiind că eu nu vă mai pot fi de folos, chemaţi-l mâine pe

medicul dumneavoastră. Bună ziua!

Doamna Lawrence îl însoţi până în hol, dar părea atât de puţin grăbită, încât se văzu silit să-şi modereze viteza agitată cu care pornise. Frances era înaltă şi zveltă, purtându-şi pe umerii destul de laţi capul mic şi elegant. Câteva fire argintii ce se întrezăreau în părul ei negru şi admirabil coafat îi dădeau o distincţie specială. Şi totuşi era foarte tânără. Andrew ar fi putut jura că nu avea mai mult de douăzeci şi şapte de ani. În ciuda înălţimii ei, avea oase fine, în special încheieturile mâinilor erau mici şi delicate. Întreaga ei făptură părea flexibilă, admirabil proporţionată, ca aceea a unui spadasin. Când îi întinse mâna la plecare, ochii ei negri cu reflexe verzui stăruiră lung asupra lui şi, cu acelaşi zâmbet abia schiţat, prietenos şi liniştit rosti:

— Ţin să vă spun cât de mult am admirat noul dumneavoastră sistem de tratament. Buzele ei fremătară. Nu renunţaţi la el pentru nimic în lume. Prevăd că o să vă prilejuiască un strălucit succes.

Coborând strada Green pentru a lua autobuzul, Andrew constată uluit că era aproape de ora cinci. Irosise aşadar trei ore în tovărăşia acestor femei. Era cazul să le pună la socoteală un onorariu respectabil pentru aceasta şi totuşi, în ciuda acestui gând ce-l umplea de satisfacţie – devenind atât de simptomatic pentru noile sale concepţii – se simţea stingherit, încerca o ciudată nemulţumire. Profitase oare cu adevărat cât mai bine de această pleaşcă? Doamna Lawrence părea să-l placă. Dar nu poţi fi sigur niciodată, cu oameni dintr-aceştia. Şi ce locuinţă minunată! Deodată scrâşni din dinţi supărat, chiar exasperat. Nu numai că omisese să-şi lase cartea de vizită, dar uitase chiar să le spună cine era. În timp ce se aşeza în autobuzul aglomerat, lângă un muncitor bătrân îmbrăcat într-o salopetă murdară, se dojeni cu asprime pentru că ratase o strălucită ocazie.

VI

A doua zi, înainte de amiază, pe la unsprezece şi un sfert, tocmai când era gata să pornească la nişte vizite prost plătite, în apropierea Pieţei Mussleburgh, sună telefonul. Vocea unui servitor grav şi plin de respect îi susură în ureche:

— Domnul doctor Manson? Domnişoara le Roy ar dori să ştie la ce oră o să veniţi azi la domnia-sa? Iertaţi-mă, domnule doctor, rămâneţi la aparat... doamna Lawrence, în persoană, doreşte să vă vorbească.

Andrew ascultă – cu o emoţie care făcea să-i bată mai repede inima – pe doamna Lawrence, care-i vorbi foarte prietenos, explicându-i că aşteaptă neapărat să le viziteze.

Punând la loc receptorul, îşi spuse fericit că totuşi nu scăpase ocazia. Nu, în cele din urmă izbutise.

Amână toate celelalte vizite, fie că erau urgente, sau nu, şi se duse direct la casa le Roy din strada Green. Aci avu prima întrevedere cu Joseph le Roy, care-l aştepta nerăbdător, în holul împodobit cu jaduri. Era un bărbat îndesat, cu obrajii plini şi cu purtări foarte simple; trăgea într-una din ţigara lui de foi, ca un om care nu are timp de pierdut. Într-o singură clipă, ochii lui pătrunzători disecară pe Andrew ca într-o rapidă operaţie chirurgicală, care se termină satisfăcător. Apoi începu să vorbească impetuos, cu accent colonial:

— Uite ce, doctore, eu sunt grăbit. Doamna Lawrence a avut destulă bătaie de cap azi dimineaţă, până să te găsească. Mi s-a spus că eşti un tânăr priceput şi că nu te ţii de fleacuri. Eşti căsătorit, nu-i aşa? În regulă! Ia-o pe fata mea în grija dumitale. Caută să se facă bine, să se mai înzdrăvenească. Scoate din ea afurisita asta de isterie. Nu te zgârci la nimic, pot să plătesc. La revedere!

Joseph le Roy era neozeelandez. Dar în ciuda banilor pe care îi avea, a casei din strada Green şi a micii şi exoticei sale Toppy, nu era greu să-i dai crezare când mărturisea

că stră-străbunicul său fusese un oarecare Michael Cleary, argat analfabet pe o moşie din jurul portului Greymouth şi cunoscut de tovarăşii săi de mizerie sub numele de Leary. Era de netăgăduit că Joseph le Roy era unul şi acelaşi cu tânărul Joe Leary, a cărui primă îndeletnicire fusese aceea de mulgător la marile ferme din Greymouth. Dar, aşa cum el însuşi afirma, Joe se născuse pentru a mulge şi altceva în afară de vaci. Şi treizeci de ani mai târziu, în biroul de la ultimul etaj al primului zgârie-nori din Auckland, Joseph le Roy fu acela care îşi puse semnătura pe documentul grupând fermele de lapte din Noua Zeelandă într-un mare combinat de lapte praf.

Societatea *Cremogen* se dovedi a fi o afacere minunată. Pe vremea aceea laptele praf era ceva încă necunoscut şi producţia încă neorganizată din punct de vedere comercial. Le Roy fu cel dintâi care întrevăzu posibilităţile existente în această direcţie, şi el conduse atacul asupra pieţei mondiale, finanţând o largă publicitate şi prezentând laptele ca ceva dăruit de Dumnezeu pentru hrana copiilor şi bolnavilor. Factorul principal al succesului nu-l constituirá însă produsele lansate de Joe, ci propria-i îndrăzneală, fără margini. Surplusul de lapte smântânit, care până atunci era vărsat la canal sau dat ca hrană porcilor, în sute de ferme din Noua Zeelandă, era vândut acum în diferite oraşe ale lumii, în cutii de conserve prezentate de Joe sub numele de *Cremogen, Cremox* şi *Cremefat,* în ambalaje de hârtie strălucitoare şi la un preţ de trei ori mai ridicat decât al laptelui proaspăt.

Codirector la combinatul lui le Roy şi reprezentant pentru Anglia era Jack Lawrence care, în mod destul de ilogic, fusese înainte ofiţer în gardă. Doamna Lawrence şi Toppy nu se împrieteniseră însă numai din cauza legăturilor comerciale.

Frances Lawrence dispunea de o mare avere personală şi se simţea mult mai în largul ei în înalta societate din

Londra decât Toppy – care din când în când îşi trăda originea sa, nicidecum aristocratică – dar avea o afecţiune amuzantă pentru acest copil râzgâiat. Când Andrew urcă scara, după discuţia avută cu le Roy, ea îl aştepta lângă uşa camerei lui Toppy.

Şi în zilele următoare, Frances Lawrence era de obicei prezentă la ora la care el făcea vizita, încercând să-i stea într-ajutor pe lângă pacienta lui nervoasă şi încăpăţânată, gata să constate o ameliorare în starea acesteia, stăruind ca să continue tratamentul şi informându-se când le va face vizita următoare.

Andrew îi era recunoscător doamnei Lawrence, rămânând totuşi destul de rezervat, deoarece i se părea ciudat că această patriciană – în mod firesc inaccesibilă şi despre care aflase, încă înainte de a-i vedea fotografia în revistele ilustrate săptămânale, cât de exclusivistă era – să-i arate lui fie şi cel mai mic interes. Gura ei mare şi destul de dispreţuitoare exprima de obicei ostilitate fată de oamenii care nu-i erau apropiaţi. Şi totuşi, dintr-un motiv sau altul, nu părea niciodată să-i fie ostilă. Andrew era însă îmboldit de o dorinţă nemaipomenită – mai mare decât o simplă curiozitate – de a cunoaşte caracterul, personalitatea acestei femei. I se părea că nu ştie nimic despre doamna Lawrence. Găsea că e o plăcere să priveşti mişcările ei stăpânite – era atentă la tot ce făcea – dar în ciuda conversaţiei ei spumoase şi amabile, în ciuda privirii ochilor ei prietenoşi, dar rezervaţi, aveai întotdeauna impresia că îşi ascunde cu abilitate părerile.

Totuşi Andrew aproape că nici nu băgă de seamă că sugestia pornise de la dânsa şi – cu toate că nu-i spuse nimic Christinei, care îşi echilibra încă satisfăcută bugetul ei de gospodină, drămuind fiecare şiling şi fiecare penny – el începu să se întrebe, nu fără o uşoară enervare, cum poate un doctor să-şi sporească clientela sa distinsă, fără să aibă un automobil elegant? Părea destul de ridicol faptul că mergea pe jos, ducându-şi trusa în mână până în strada Green, cu pantofii prăfuiţi şi înfruntându-l pe

lacheul care arăta un uşor aer de superioritate faţă de acest medic fără maşină. În spatele casei lor se afla un garaj de cărămidă, ceea ce ar fi redus considerabil costul întreţinerii, şi existau firme care se specializaseră în furnizarea de automobile pentru medici – firme destul de generoase, care nu ezitau să amâne cu bunăvoinţă termenele de plată.

Trei săptămâni mai târzâu, un cupeu cafeniu decapotabil, nou-nouţ, cu o strălucire mată, se opri la Chesborough Terrace Nr. 9. Sărind din maşină, Andrew urcă în goană treptele casei.

— Christine! strigă el, încercând să-şi stăpânească emoţia care făcea să-i tremure vocea. Christine, vino să vezi ceva!

Avusese de gând s-o uluiască. Şi reuşise.

— Dumnezeule! Exclamă ea, agăţându-se de braţul lui. Este al nostru? Ah, ce minune!

— Nu-i aşa? Bagă de seamă, draga mea, să nu... să nu-i strici lustrul, O privi cu zâmbetul lui de odinioară. Drăguţă surpriză, nu Chris? Am cumpărat-o, am înscris-o la Poliţie, am făcut tot, fără să-ţi spun o vorbă. E totuşi altceva decât vechiul Morris. Urcaţi, doamnă! Am să vă fac o demonstraţie. Alunecă lin, ca o pasăre.

Christine nu mai conteni să-şi exprime admiraţia, în timp ce Andrew o duse, aşa în capul gol, să facă o plimbare în jurul pieţei.

Câteva minute mai târziu se aflau iar în faţa casei, pe trotuar. El nu-şi mai putea lua ochii de pe comoara sa. Clipele de intimitate, de înţelegere şi fericire deveniseră acum atât de rare, încât Christine nu se putea decide să renunţe la aceasta şi murmură:

— Pe viitor o să-ţi fie atât de uşor să te deplasezi, iubitule! Apoi adăugă cu timiditate: Şi dacă am putea ieşi niţeluş la ţară, duminicile de pildă, la pădure... ar fi minunat!

— Bineînţeles, răspunse el cu un aer absent. Dar de fapt îmi trebuie pentru ca să-mi văd de clientelă. Nu pot

să tot alerg pe jos, până mă umplu de noroi.

Andrew se gândea la efectul pe care maşinuţa aceasta elegantă avea să-l aibă asupra pacienţilor săi.

Efectul cel mai neaşteptat însă, depăşi toate aşteptările sale. În joia următoare, ieşind pe uşa grea de fier forjat şi cristal din strada Green Nr. 17A, se întâlni nas în nas cu Freddie Hamson.

— Bună ziua, Hamson! spuse el cu aerul cel mai indiferent, şi când văzu mutra pe care o făcea Hamson, nu-şi putu stăpâni un fior de satisfacţie.

La început Hamson abia îl recunoscuse, iar după aceea, expresia lui vădi pe rând cele mai diferite grade de surpriză, până ce, rămase în loc, pur şi simplu uluit.

— Hei, bună ziua! îl interpelă Freddie. Ce faci aici?

— Am aici o pacientă, răspnnse Andrew, făcând semn cu capul, în direcţia numărului 17A. O îngrijesc pe fiica lui Joseph le Roy.

— Joseph le Roy?

Numai această exclamaţie însemna mult pentru Manson. Cu un gest de proprietar, deschise uşa frumosului său automobil nou-nouţ.

— În ce direcţie mergi? Pot să te duc undeva?

Freddie îşi veni repede în fire. Rareori îl aflai în încurcătură şi nicicând vreme mai îndelungată. Într-adevăr, în treizeci de secunde, părerea lui despre Manson, ca şi evaluarea foloaselor pe care le-ar fi putut trage de pe urma acestuia, suferi o bruscă, o neaşteptată transformare.

— Da – surâse el amabil – mergeam spre strada Bentinck, la clinica Idei Sherrington. Umblu pe jos ca să-mi păstrez silueta. Dar acum am să ta însoţesc.

Timp de câteva minute, pe când traversau Bond-Street, dăinui tăcerea, Hamson se gândea intens. Îl salutase pe Andrew cu un călduros bun-venit când sosise la Londra, deoarece sperase că, prin clientela acestuia, s-ar putea să-i pice din când în când o vizită de trei lire la cabinetul său. Dar acum, schimbarea survenită la fostul său coleg,

automobilul, şi mai presus de toate menţionarea numelui lui Joseph le Roy – care pentru ei avea o rezonanţă infinit mai mondenă decât pentru Andrew – îi arătau că-şi greşise socotelile. La aceasta mai trebuiau adăugate şi covârşitoarele titluri ale lui Manson, care puteau fi extrem de utile. Anticipind cu abilitate viitorul, Freddie începuse să ia în consideraţie o bază mai serioasă şi cu mult mai profitabilă de colaborare între Andrew şi dânsul. Dar trebuia să fie prudent pentru a câştiga terenul, căci Manson era un individ susceptibil, faţă de care nu te puteai simţi în siguranţă.

— De ce n-ai veni cu mine, să ţi-o prezint pe Ida? întrebă Freddie. Este o persoană pe care n-ar strica s-o cunoşti, deşi clinica ei are cea mai proastă reputaţie din Londra. Sau, ştiu eu... probabil la fel de bună ca şi celelalte – şi e cu siguranţă mai costisitoare.

— Adevărat?

— Vino cu mine să-mi vezi pacienta. O femeie complet inofensivă – bătrâna doamna Raeburn. Ivory şi cu mine îi facem câteva analize. Te pricepi la plămâni, nu-i aşa? Vino şi examineaz-o, are să-i facă o plăcere imensă şi tu ai să te alegi cu cinci lire.

— Cum?... Adică aş vrea să ştiu ce are la plămâni?

— Nimic deosebit, zâmbi Freddie. Nu lua un aer atât de indignat. Cu siguranţă că are o uşoară bronşită senilă şi are să-i facă o deosebită plăcere să te vadă. Aşa lucrăm noi aici, Ivory, Deedmann şi cu mine. Ar trebui să intri şi tu în combinaţie, Manson. Dar să nu vorbim acum despre asta. Da, acolo-i după primul colţ, şi ai să te miri ce bine merge treaba.

Andrew opri automobilul la casa arătată de Hamson, o locuinţă obişnuită cu faţada înaltă şi strâmtă, şi care – era evident – nu fusese niciodată destinată actualei sale întrebuinţări. Într-adevăr, dacă priveşti strada, animată de o circulaţie neîntrerupta şi zgomotoasă, era greu să-ţi închipui cum ar fi putut să-şi găsească vreun bolnav liniştea aici. Părea a fi, dimpotrivă, chiar locul în stare să

provoace, mai curând decât să vindece, o depresiune nervoasă. Andrew îi vorbi despre aceasta lui Hamson, în timp ce urcau treptele de la intrarea principală.

— Ştiu, dragă băiete – conveni Freddie cu cordialitate – dar sunt toate la fel. Acest cartier din West End e plin de asemenea clinici. Înţelegi? Trebuie să fie bine situate din punctul nostru de vedere. Râse şi continuă: Ar fi ideal, dacă ar fi situate într-un loc liniştit, dar spune-mi şi mie, care chirurg s-ar deplasa la o depărtare de zece mile în fiecare zi, pentru a-şi vedea pacientul timp de cinci minute? Lasă, ai să ajungi tu să cunoşti la timpul potrivit sistemul nostru, privind îngrijirea bolnavilor din West End. Se opri în holul strâmt în care intraseră. În toate clinicile astea persistă trei mirosuri. Ai băgat de seamă? Anestezic, bucătărie şi excremente... succesiunea logică... Iartă-mă, dragul meu. Şi acum, să te prezint Idei.

Cu aerul unui om care cunoştea locurile, îl conduse pe Andrew într-un birou micuţ de la parter, unde o femeiuşcă îmbrăcată într-o uniformă liliachie şi cu o bonetă albă, scrobită, stătea la o masă minusculă.

— ’neaţa, Ida! exclamă Freddie pe un ton linguşitor şi totodată familiar. Îţi faci socotelile?

Ea înălţă ochii, îl văzu şi îi surâse bine dispusă. Era scundă, grasă şi extrem de congestionată. Dar faţa ei roşie şi strălucitoare era acoperită cu un strat atât de gros de pudră, încât căpătase şi ea un ton liliachiu, având aproape culoarea uniformei sale. Aspectul acestei femei trăda o vitalitate grosolană şi explozivă, un umor îndrăzneţ plin de subînţelesuri. Dinţii erau falşi şi prost potriviţi. De sub bonetă apărea părul cărunt. Fără să ştii de ce, îţi venea s-o bănuieşti de un vocabular piperat, să ţi-o închipui ca pe o admirabilă proprietară de local de noapte, dar un local de mâna a doua.

Şi totuşi, clinica Idei Sherrington era cea mai la modă din Londra. Jumătate din nobilime trecuse pe la dânsa, ca şi familii din înalta societate, proprietari de grajduri de cai de curse, avocaţi celebri şi diplomaţi. Nu aveai decât să

răsfoieşti ziarele de dimineaţă pentru a afla că încă o strălucitoare tânără vedetă a scenei sau a ecranului îşi lăsase, după operaţie, apendicele, în mâinile materne ale Idei. Toate surorile erau îmbrăcate în aceiaşi nuanţă delicată de liliachiu. Îl plătea pe valetul care se ocupa de vinuri cu două sute de lire pe an şi pe bucătarul-şef de două ori pe atât. Onorariile pe care i le vărsau pacienţii ei erau fantastice: patruzeci de lire pe săptămână pentru o cameră nu era o cifră neobişnuită. Şi la aceasta se adăugau suplimentele: nota farmacistului – adeseori se ridica la câteva lire – gărzile de noapte, taxele pentru sala de operaţie. Dar dacă i se făcea vreo obiecţie în privinţa aceasta, Ida avea gata un răspuns pe care îl împodobea adesea cu un epitet liber şi uşuratic. Avea şi ea propriile-i griji. Trebuia să împartă cu alţii, să dea procentaje – şi nu rareori avea impresia că ea era cea exploatată.

Ida avea o slăbiciune pentru tinerii membri ai breslei medicale, şi îl primi cu amabilitate pe Manson, în timp ce Freddie boscorodea:

— Uită-te bine la el. În curând o să-ţi trimită atât de mulţi pacienţi, încât ai să trebuie să-i mai găzduieşti şi la Hotelul Piaza.

— Piaza îşi trimite locatarii la mine, spuse Ida, dând din cap cu înţeles.

— Ha-ha! râse Freddie. Asta-i bună! Am să i-o povestesc lui Deedman. Paul are să guste gluma. Haide, Manson! Mergem la etaj.

Ascensorul spaţios, în care încăpea uşor o brancardă pe roate aşezată de-a curmezişul, îi duse la etajul al patrulea. Pe culoarele înguste, în faţa uşilor rezervelor, erau îngrămădite tăvi şi vase cu flori care se veştejeau în atmosfera supraîncălzită. Intrară amândoi în camera doamnei Raeburn.

Pacienta, o femeie trecută de şaizeci de ani, stătea sprijinită în perne, aşteptând vizita doctorului. Ţinea în mână o foaie de hârtie pe care notase câteva simptome înregistrate în cursul nopţii, precum şi întrebările pe care

voia să le pună. Andrew o trecu fără şovăire printre bătrânii ipohondriei, din categoria descrisă de Charcot sub numele de *„malade au petit morceau de papier.”*[30]

Aşezându-se pe pat, Freddie stătu de vorbă cu ea, îi luă pulsul – nimic mai mult – o ascultă şi o reconfortă plin de voioşie. Îi spuse că doctorul Ivory avea să vină în cursul după amiezii cu rezultatele câtorva analize foarte ştiinţifice şi o rugă să permită colegului său, doctorul Manson, specialist în boli de plămâni, s-o examineze. Doamna Raeburn păru flatată. Toate acestea îi făceau nespus de multă plăcere. Din discuţie reieşi că Hamson o îngrijea de doi ani. Bătrâna era bogată, nu avea rude şi îşi petrecea timpul, când în hoteluri de mare lux, când în clinicile din West End.

— Dumnezeule! exclamă Freddie după ce ieşi din odaie. Nici n-ai ideie ce mină de aur a fost baba asta pentru noi. Am extras din ea adevăraţi bulgări de aur.

Andrew nu-i răspunse. Atmosfera acestei clinici îi provoca o uşoară greaţă. Bătrâna nu suferea câtuşi de puţin de plămâni şi numai mişcătoarea privire de recunoştinţă pe care i-o aruncă lui Freddie, făcu ca lucrurile să nu-i pară complet necinstite. Andrew încerca să se convingă singur. De ce să-şi facă atâtea scrupule? Nu va reuşi niciodată, dacă va continua să fie intolerant şi încăpăţânat. La urma urmei Freddie avusese intenţii bune, dându-i posibilitatea să-i examineze pacienta.

Înainte de a se urca în maşină, îi strânse mâna destul de prieteneşte lui Hamson, iar la sfârşitul lunii, când primi din partea doamnei Raeburn, împreună cu mulţumirile sale, un cec frumos scris, de cinci lire, nu putu decât să râdă de remuşcările sale prosteşti. Începuse să-i facă plăcere să primească cecuri, şi – spre marea sa satisfacţie – veneau din ce în ce mai multe pe adresa lui.

VII

[30] Bolnavul cu peticul de hârtie.

Clientela lui Andrew – care şi până atunci arătase o creştere promiţătoare – cunoscu acum o sporire considerabilă, aproape fulgerătoare, în cercurile cele mai diferite. Ceea ce făcu ca Andrew să se lase din ce în ce mai târât de curent. Într-un fel, era victima propriei sale activităţi. De când se ştia fusese sărac, şi în trecut, individualismul său încăpăţânat nu-i adusese nimic altceva decât înfrângeri. Acum cel puţin i se părea că are o justificare faţă de sine însuşi, prin dovezile uimitoare ale succesului său material.

La scurt timp după intervenţia sa de urgenţă de la casa Laurier's, el avu o întrevedere extrem de satisfăcătoare cu domnul Winch, iar după aceea, mai multe dintre vânzătoarele tinere de la acest magazin, şi chiar unele dintre cele mai în vârstă, veniră să-l consulte. De cele mai multe ori era vorba de afecţiuni neînsemnate, dar după ce trecuseră o dată pe la dânsul, aştepta curios să vadă cât de des reveneau. Purtarea lui, deosebit de amabilă, era atât de reconfortantă! Încasările făcute la dispensar sporiră. Nu trecu mult şi spoi din nou faţada casei şi cu ajutorul uneia din firmele de instalaţii chirurgicale – care ardeau şi ele de dorinţa de a-i ajuta pe tinerii medici să-şi mărească veniturile – el fu în stare să-şi remobileze dispensarul şi cabinetul, înzestrându-l cu o canapea nouă, un scaun turnant capitonat, un cărucior cu roţi de cauciuc şi diferite dulapuri elegante şi cu vădit aspect ştiinţific, construite din sticlă şi email alb.

Prosperitatea evidentă a casei proaspăt spoite apoi vestea despre automobilul şi aparatajul său modern şi strălucitor, făcură ocolul vecinătăţii, aducând înapoi mulţi dintre foştii pacienţi „serioşi" ai doctorului Foy, care îl abandonaseră încetul cu încetul, pe măsură ce atât doctorul cât şi cabinetul se părăgineau.

Andrew terminase cu zilele de aşteptare şi de hoinăreală. În orele de după amiază, la dispensar, abia putea să facă faţă numeroşilor pacienţi care sunau la uşa

din faţă sau intrau direct pe uşa dispensarului, celor care îl aşteptau la intrarea din faţă şi în spatele casei, care îl făceau să alerge necontenit între cabinet şi dispensar. Pasul următor fu inevitabil. Andrew se văzu silit să se organizeze pentru a câştiga timp.

— Ascultă, Chris, spuse el într-o dimineaţă. M-am gândit la ceva care o să mă ajute mult în orele de aglomeraţie. Ştii... după ce am văzut un pacient în dispensar, intru în casă ca să-i prepar medicamentul – şi asta îmi ia de obicei cinci minute. Este o regretabilă pierdere de timp, pe care l-aş putea folosi ca să consult pe unul dintre pacienţii „serioşi" care mă aşteaptă în cabinet. Ei bine, ştii ce am de gând? De acum înainte, tu ai să mă ajuţi ca laborantă.

Ea îl privi, înălţând uluită din sprâncene.

— Dar nu mă pricep să prepar medicamente.

Andrew zâmbi cu un aer liniştitor.

— Nu-i nimic, draga mea, am gata preparate dinainte vreo două poţiuni de bază. Tot ce trebuie să faci este să umpli sticluţele, să pui etichete şi să le ambalezi.

— Dar... – în ochii Christinei se putu citi uimirea – aş vrea să te ajut, Andrew... numai că... crezi că eu adevărat...

— Nu-ţi dai seama că trebuie să faci aşa? Evitându-i privirea, bău iritat restul cafelei. Ştiu că am cârtit şi eu destul pe seama medicamentelor, la Aberalaw. Toate astea sunt teorii... Acum... Acum sunt un medic practician. În plus, toate fetele astea de la Laurier's sunt anemice. O poţiune bună cu fier nu are de ce să le strice.

Înainte ca ea să-i poată răspunde, soneria dispensarului îl făcu să iasă în goană din cameră.

Pe vremuri Christine ar fi discutat, ar fi luat o poziţie fermă. Dar acum ea se gândea cu tristeţe la schimbările intervenite în relaţiile dintre dânşii. Nu mai avea influenţă asupra lui, nu-l mai călăuzea. El era acela care ţinea hăţurile.

Christine începu deci să stea în mica nişă a

dispensarului, în orele de mare aglomeraţie, aşteptând recomandările lui precipitate, în timp ce evolua grăbit între pacienţii „serioşi” şi cei de la dispensar. Îi striga în treacăt „Fier”! sau „Alba”! sau „Carminativ”! sau altceva. Într-un rând, când ea îi şopti că poţiunea de fier se terminase, el îi răspunse pe un ton sec, destul de semnificativ: „Dă-mi orice, fi-r-ar al naibii să fie! Absolut orice!”

Uneori munca la dispensar se termina abia la nouă şi jumătate. Atunci îşi făceau socotelile pe registrul gros al doctorului Foy pe care-l găsiseră folosit doar pe jumătate, când Andrew cumpărase cabinetul.

— Dumnezeule! Ce zi, Christine! se fălea el. Îţi aminteşti primii trei şilingi şi şase pence nenorociţi pe care i-am luat în primire ca un băiat de şcoală speriat? Ei bine, azi… azi am încasat opt lire *bani gheaţă.*

Andrew îndesă banii – fişicuri grele de argint şi câteva bancnote – în mica pungă de tutun african pe care doctorul Foy o folosise în chip de puşculiţă, şi o închise în sertarul din mijloc al biroului. Asemenea registrului de consultaţii, continua să folosească punga cea veche, pentru a nu întrerupe şirul norocului.

Uitase cu desăvârşire îndoielile sale de la început şi se felicita de flerul pe care îl avusese când cumpărase cabinetul.

— O ducem bine din toate punctele de vedere, Chris, se bucură el. Un dispensar care aduce venituri frumuşele, şi o clientelă excelentă provenită din clasele de mijloc fac cât o situaţie de prima mână ca medic consultant. Să vezi ce departe o să ajungem.

La 1 octombrie, Andrew putu să-i dea mână liberă Christinei să mobileze din nou casa. După ce termină consultaţiile de dimineaţă, îi spuse cu o impresionantă indiferenţă, aşa cum obişnuia în vremea din urmă:

— Aş vrea să te duci astăzi în West End, Christine. Du-te la Hudson sau la Ostley, dacă preferi. Du-te la cel mai bun magazin şi cumpără toată mobila de care ai nevoie!

la vreo două dormitoare, mobilă pentru salon, ia de *toate.*

Ea îl privi în tăcere, în timp ce el îşi aprindea zâmbind o ţigară.

— Asta este una din bucuriile pe care mi le dau banii, îmi pare bine că pot să-ţi ofer tot ce doreşti. Să nu crezi că sunt meschin. Doamne, Dumnezeule! Ai fost o femeiuşcă de treabă, Chris, tot timpul cât am dus-o prost. Acum începem şi noi să ne bucurăm de viaţă.

— Comandând mobilă costisitoare şi lustruită şi... o garnitură de trei piese umplute cu păr de cal, de la Ostley.

El nu remarcă amărăciunea din vocea Christinei şi izbucni în râs.

— Chiar aşa, iubito. A sosit timpul să scăpăm de troacele luate de la Regency.

Ochii ei se umplură de lacrimi şi se răsti la dânsul:

— La Aberalaw nu ţi se păreau de fel troace – şi nici nu sunt de astea. Pe atunci trăiam cu adevărat, trăiam fericiţi.

Înăbuşindu-şi un suspin, Christine se răsuci pe călcâie şi ieşi din odaie.

Andrew o urmări cu privirea uluit. În vremea din urmă dispoziţia ei fusese destul de ciudată. Era şovăitoare şi abătută şi avea accese brusce, inexplicabile, de amărăciune. Simţea că se îndepărtează de dânsa, că-şi pierd acea unitate misterioasă, acea tainică legătură de camaraderie ce existase din totdeauna între ei. Ce să-i faci, nu era vina lui! Se străduia din răsputeri. „Faptul că mă ridic, se gândi el supărat, nu înseamnă nimic pentru ea? Nimic?!” Dar nu avu timp să reflecteze mai mult asupra inexplicabilei şi nedreptei ei purtări, căci îl aştepta o lungă listă de vizite şi deoarece era marţi, trebuia – ca de obicei – să treacă şi pe la bancă. De două ori pe săptămână, cu regularitate, mergea la bancă pentru a depune bani în contul său, căci ştia că nu este prudent să lase banii să se strângă în birou. Nu se putea opri să constate deosebirea între aceste vizite plăcute şi

neplăcuta experienţă pe care o avusese la Blaenelly, când nu era decât un asistent nepricopsit şi fusese umilit de Aneurin Rees. Acum, domnul Wade, directorul, îi surâdea întotdeauna cu căldură, respectuos, îl invita adesea să fumeze o ţigară în biroul său.

— Dacă mi-aţi permite să vă spun, fără a fi indiscret: Faceţi carieră frumoasă, domnule doctor! Este nevoie aci, la noi, de un doctor cu vederi largi, dar care să aibă exact doza necesară de conservatorism. Întocmai ca dumneavoastră, domnule doctor, dacă pot să spun aşa. În ceea ce priveşte acţiunile Southern Railway Guaranteed, despre care vorbeam deunăzi…

Respectul arătat de Wade nu era decât un exemplu al revirimentului general înregistrat de opinia publică faţă de dânsul. Andrew constată acum că ceilalţi doctori din cartier îl salutau prieteneşte, când automobilele lor se încrucişau cu al lui. La adunarea de toamnă a secţiei locale a Asociaţiei Medicilor, exact în aceeaşi sală unde, când trecuse pragul ei pentru prima oară, îi fusese dat să simtă că este un paria, de data aceasta fu întâmpinat cu toată consideraţia, iar doctorul Ferrie, vice-preşedintele secţiei îi oferi o ţigară.

— Mă bucur că te văd printre noi, doctore, îl salută jovial rubicondul vice-preşedinte. Ţi-a plăcut discursul meu? Trebuie să ne ţinem bine în ceea ce priveşte onorariile; îndeosebi când este vorba de vizite de noapte am o poziţie foarte fermă. Alaltăieri noapte dă năvală peste mine un băiat… un copil de vreo doisprezece ani: „Veniţi repede, domnule doctor – bolboroseşte el – tata e la lucru şi mamei îi este foarte rău.” *Ştii* ce înseamnă o consultaţie la ora două noaptea? Şi nu-l mai văzusem niciodată pe puştiul acela. „Băiete dragă – îi spun eu – maică-ta nu-i pacienta mea. Şterge-o şi adu-mi mai întâi zece şilingi, după aceea o să vin.” Bineînţeles, nici vorbă să se mai întoarcă, îţi spun eu, doctore, cartierul ăsta este *îngrozitor*…

La o săptămână după adunare, doamna Lawrence îl

chemă la telefon. Lui Andrew îi făcea întotdeauna plăcere graţioasa inconsecvenţă a conversaţiilor ei telefonice, dar astăzi, după ce îi pomeni în treacăt că soţul ei era plecat la pescuit, în Irlanda, şi că s-ar putea ca peste câteva zile să plece şi ea într-acolo, îl invită, ca şi cum ar fi fost un amănunt fără importanţă, să ia prânzul la ea acasă, vineri.

— Vine şi Toppy şi încă vreo două persoane... mai puţin plicticoase decât întâlneşti de obicei. S-ar putea chiar să-ţi fie de folos să le cunoşti.

El puse la loc receptorul, oscilând între satisfacţie şi o iritaţie ciudată. În adâncul inimii era jignit că nu fusese invitată şi Christine. Apoi, încetul cu încetul, îşi dădu seama că nu era o reuniune cu caracter monden, ci una de afaceri şi, în orice caz, Christine nu trebuia să ştie nimic despre întreaga poveste. Când sosi ziua de vineri, el îi spuse că lua prânzul cu Hamson şi sări în automobil uşurat. Uitase că nu se pricepea de loc să mintă.

Casa în care locuia Frances Lawrence se afla în Knightsbridge, pe o stradă liniştită, între Piaţa Hans şi Wilton Crescent. Departe de a egala splendoarea locuinţei familiei le Roy, gustul discret al lui Frances dădea însă aceeaşi impresie de belşug. Andrew sosi târziu şi cei mai mulţi dintre musafiri se şi găseau acolo: Toppy, romanciera Rosa Kean, Sir Dudley Rumbold-Blane, medic celebru şi membru al Consiliului de Administraţie al produselor *Cremo,* Nicol Watson, călător pasionat şi antropolog, şi alţi câţiva de o distincţie mai puţin intimidantă.

Andrew se pomeni aşezat la masă lângă o doamnă Thornton care locuia, după cum îl informă, în Leicestershire şi care venea din când în când, pentru scurtă vreme, la Londra, unde trăgea la Hotelul Brown. Deşi era acum în stare să suporte tortura prezentărilor, Andrew era fericit că i se dădea răgaz să-şi poată recâştiga echilibrul, la adăpostul pălăvrăgelilor ei: o dare de seamă maternă, consacrată loviturii pe care o primise

la picior, în timp ce juca hockey, fiica ei Sybill, elevă la Roedean.

Ascultând-o cu o ureche pe doamna Thornton, care considera tăcerea lui drept o dovadă de interes, izbuti totuşi să prindă ceva din conversaţia suavă şi spirituală care se ducea în jurul lui: glumele atât de muşcătoare ale Rosei Kean, fascinanta şi măiastră relatare a lui Watson despre expediţia ce-o organizase de curând în inima Paraguayului; Andrew admiră de asemenea uşurinţa cu care Frances întreţinea conversaţia, sprijinind în acelaşi timp pedanteria măsurată a lui Sir Rumbold care şedea lângă dânsa. O dată sau de două ori îi simţi ochii pironiţi asupra lui, pe jumătate zâmbitori şi întrebători.

— Bineînţeles – îşi încheie povestirea Watson, cu un zâmbet de scuză – aventura cea mai teribilă a fost când m-am întors acasă şi am căzut bolnav de gripă.

— Aha! observă Sir Rumbold, vasăzică şi dumneata ai fost una din victime.

Tuşind ca să-şi dreagă vocea şi potrivindu-şi pince-nez-ul pe nasul său bine dezvoltat, el atrase asupră-i atenţia tuturor comesenilor. Se simţea în largul lui în această situaţie: de mulţi ani se concentra asupra lui atenţia marelui public britanic. Sir Rumbold fusese acela care, cu un sfert de secol mai înainte, uluise omenirea, declarând că o anumită porţiune a intestinului nu era numai inutilă, ci hotărât dăunătoare. Sute de oameni dăduseră fuga numaidecât, dornici să scape de această porţiune periculoasă şi – cu toate că Sir Rumbold nu se număra printre ei – faima operaţiei sale, pe care chirurgii a numeau „excizia Rumbold-Blane”, îi stabili reputaţia ca dietetician. De atunci se menţinuse în primele rânduri, prezentând cu succes naţiunii importanţa tărâţelor în alimentaţie, apoi iaurtul şi foloasele bacilului din acidul lactic. Mai târziu născoci „masticaţia” Rumbold-Blane, şi – în afară de activitatea ce-o depunea în numeroase consilii de administraţie – în ultimul timp alcătuia şi meniurile pentru grupul faimoaselor restaurante *Raile*y: „Poftiţi

domnilor şi doamnelor, permiteţi lui Sir Rumbold-Blane, M.D., F.R.C.P., să vă ajute să alegeţi caloriile care vă sunt necesare!” Numeroşi doctori autentici întreţineau în surdină zvonul că Sir Rumbold ar fi trebuit şters de ani de zile din registrul medicilor. La care răspunsul nu putea fi decât: „Ce ar mai rămâne din registrul medicilor, dacă Sir Rumbold nu ar mai figura într-însul*?”*

Sir Rumbold spuse acum, privind-o cu un aer părintesc pe Frances:

— Una dintre cele mai interesante trăsături simptomatice în recenta epidemie a fost spectaculosul efect terapeutic al *Cremogenului.* Am avut prilejul să declar acest lucru şi săptămâna trecută la şedinţa Consiliului nostru de administraţie. Noi nu cunoaştem un remediu eficace pentru gripă. Şi în absenţa unui astfel de remediu, singurul mijloc de a rezista invaziei ei ucigătoare este să dezvolţi o rezistenţă sporită, mobilizând resursele de apărare vitală a organismului împotriva atacului maladiei. Am putut spune, şi mă felicit pe bună dreptate pentru asta, că am reuşit să dovedim în mod incontestabil, şi nu pe nişte cobai – ha! ha! ha! prietenii noştri din laborator! – ci pe *fiinţe omeneşti* puterea fenomenală a *Cremogenului* în organizarea şi folosirea deplină a antagonismului vital al corpului omenesc.

Watson se întoarse spre Andrew cu zâmbetul său ciudat:

— Ce părere ai despre produsele *Cremo,* doctore? Luat pe neaşteptate, Andrew se trezi răspunzând:

— Este un sistem la fel de bun ca oricare altul, de a ne înlesni consumul de lapte smântânit.

Rosa Kean, aruncându-i o rapidă privire piezişă şi aprobatoare, fu destul de nepoliticoasă pentru a izbucni în râs. Frances zâmbi şi dânsa. În grabă, Sir Rumbold trecu la descrierea recentei sale vizite făcută la Trossachs, ca invitat al Uniunii medicale din Nord. În continuare, prânzul se desfăşură în linişte. Andrew ajunse până la urmă să participe degajat la conversaţie. Înainte

de a se despărţi, în salon, Frances schimbă cu el câteva cuvinte.

— Ştii că străluceşti pretutindeni, când ieşi din cabinetul dumitale? murmură ea. Doamna Thornton n-a ajuns să-şi bea cafeaua, de multe ce avea să-mi spună despre dumneata. Am o stranie presimţire că ai captat-o – aşa se spune, nu? – ca pacientă.

Cu ecoul acestor cuvinte sunându-i în urechi, se duse acasă, convins că din această aventură el nu avusese decât de câştigat, iar Christine nimic de pierdut.

În dimineaţa următoare însă, la zece şi jumătate, avu o surpriză neplăcută. Freddie Hamson îl sună la telefon şi-l întrebă vesel:

— Ţi-a plăcut prânzul de ieri?

— De unde ştii?

— Păi, bine, n-ai citit *Tribune* de azi dimineaţă?

Înspăimântat, Andrew se duse direct în sala de aşteptare unde erau aşezate ziarele, după ce Christine şi el le citiseră. Pentru a doua oară frunzări *Tribune,* unul dintre cele mai răspândite cotidiane ilustrate. Deodată tresări. Cum de nu văzuse înainte? Iată: într-o pagină consacrată mondenităţilor era o fotografie a lui Frances Lawrence şi un articolaş care descria prânzul dat la ea acasă, cu o zi înainte. Numele lui figura printre oaspeţi.

Întunecându-se la faţă, rupse foaia din ziar, o făcu ghem şi o aruncă în foc. Dar apoi îşi dădu seama că poate Christine citise ziarul înaintea lui, şi se încruntă consternat. Deşi nu era sigur că ea remarcase afurisitul acela de articolaş, intră încruntat în cabinet.

Dar Christine văzuse articolaşul şi, după ce rămase o clipă uluită, simţi o lovitură în inimă. De ce nu-i spusese nimic? De ce? De ce? N-ar fi avut nimic împotrivă ca el să se ducă la acest prânz stupid – încerca ea să se liniştească singură. Toate acestea i se păreau nimicuri prea mărunte ca s-o facă să sufere şi să se chinuiască. Dar o durere surdă ce-i stăruia în suflet dovedea că fondul întregii chestiuni nu era de loc neînsemnat.

Când Andrew plecă să-şi facă vizitele, ea încercă să-şi continuie treaba în casă, dar nu fu în stare. Umbla de colo până colo, intrând ba în cabinet, ba în dispensar, cu aceeaşi apăsare grea pe inimă. Începu să şteargă praful la întâmplare, în dispensar. Lângă masă se afla vechea lui trusă medicală, prima pe care o avusese vreodată şi pe care o cărase peste tot cu el la Blaenelly, folosindu-o în cazurile de urgenţă din mine. Christine o mângâie cu o stranie duioşie. Andrew avea acum o trusă nouă, mai frumoasă. Aşa se cuvenea pentru noua clientelă, mai distinsă, după care alerga cu atâta înfrigurare; şi în care ea, în adâncul inimii ei, avea atât de puţină încredere. Christine ştia că era inutil să încerce să-i vorbească despre bănuielile care o rodeau. Devenise atât de susceptibil – semn al luptei care se dădea în el. Un cuvânt din partea ei l-ar fi făcut să sară în sus, ar fi provocat numaidecât o ceartă. Trebuia ca ea să găsească o altă cale.

Era sâmbătă dimineaţă şi îi făgăduise micuţei Florrie că o va lua cu dânsa, când se va duce după târguieli. Florrie era o fetiţă drăgălaşă şi Christine se ataşase de ea. Copila o aştepta nerăbdătoare în capul scării care urca din subsol; maică-sa o trimisese sus foarte curată şi îmbrăcată cu o rochiţă nouă. O lua adeseori cu ea, sâmbăta când ieşea în oraş.

Christine se simţi mai bine la aer şi în tovărăşia fetiţei, care o ţinea de mână. Coborau înspre piaţă, discutând în treacăt cu prietenele pe care şi le câştigase printre precupeţe. Cumpără fructe şi flori, încercând să se gândească la ceva deosebit de drăguţ, pentru a-i face plăcere lui Andrew. Dar rana era încă deschisă. De ce, de ce nu-i spusese şi ei? Şi de ce nu l-ar fi putut însoţi şi dânsa acolo? Îşi amintea de prima vizită la Aberalaw, când se duseseră la Vaughani şi când ea se trudise din răsputeri să-l convingă şi pe dânsul să vină. Cât de diferită era situaţia acum! Avea ea ceva să-şi reproşeze? Se schimbase oare? Se închistase în ea însăşi, devenind

poate puţin mizantroapă? Nu-i venea să creadă una ca asta. Îşi spunea că-i place să se întâlnească şi ea cu alţi oameni. Prietenia ei cu doamna Vaughan continua încă, printr-un schimb regulat de scrisori.

Dar de fapt, deşi se simţea jignită şi ignorată, era mai curând îngrijorată pentru Andrew. Ştia că oamenii bogaţi nu erau cruţaţi de boli, deopotrivă cu cei săraci, că Andrew putea fi un doctor la fel de bun, atât în strada Green din cartierul Mayfair, cât şi în strada Cefan din Aberalaw. Nu-i cerea să facă în continuare eforturi atât de eroice ca în zilele când, apărat de jambiere, pornea la drum pe vechea motocicletă „Red Indian”. Totuşi simţea în adâncul sufletului ei că, în acele zile trecute, idealismul său fusese curat şi minunat, iluminând vieţile amândurora cu o flacără albastră şi limpede. Acum flacăra se făcuse galbenă şi sticla lămpii era afumată.

Intrând în magazinul lui Frau Schmidt, încercă să şteargă urmele cutelor de îngrijorare ce-i umbreau fruntea, dar observă că bătrâna o privea cu atenţie, mormăind:

— Nu mănânci destul, draga mea! Nu arăţi aşa cum ar trebui. Şi ai acum o maşină frumoasă – şi bani şi de toate. Uite, gustă niţel din asta. E straşnică.

Cu un cuţit lung şi subţire tăie o felie din faimoasa-i şuncă fiartă şi o sili pe Christine să mănânce un sandviş. În acelaşi timp, Florrie căpătă o prăjitură glasată. Frau Schmidt sporovăia necontenit:

— Şi acum să iei nişte *liptauer, Herr Doktor* a mâncat până acum kilograme din brânza asta, specialitatea mea, şi nu se mai satură niciodată. Într-o zi am să-i cer să-mi scrie o referinţă şi am să mi-o pun în vitrină: „Brânza aceasta m-a făcut celebru!”

Şi Frau Schmidt continuă, chicotind, până ce Christine şi fetiţa ieşiră din prăvălie. Aşteptară pe trotuar, până ce poliţistul de serviciu, vechiul lor prieten Struthers, le făcu semn să traverseze. Christine o ţinea de braţ pe Florrie ca să-i mai potolească nerăbdarea.

— Trebuie să ai întotdeauna grijă cum treci strada aici, o preveni ea. Ce-ar spune mama, dacă te-ar călca vreo maşină?

Florrie, cu gura plină de ultimele bucături ale prăjiturii, râse ca de o glumă bună.

În cele din urmă ajunseră acasă şi Christine începu să desfacă pachetele cu cumpărături. Învârtindu-se prin odaia din faţă, punând într-o vază crizantemele roşcate pe care le luase, se simţi din nou tristă.

Pe neaşteptate sună telefonul.

Se duse să răspundă, cu faţa indiferentă, cu colţurile buzelor lăsate în jos. Lipsi din odaie vreo cinci minute. Când se înapoie, era transfigurată. Ochii îi străluceau înfrigurați de emoţie. Din când în când arunca o privire pe fereastră, aşteptând cu nerăbdare întoarcerea lui Andrew, uitând de tot necazul, în faţa veştilor bune pe care le primise, veşti atât de importante pentru el – da, importante pentru amândoi. Avea fericita convingere că nimic nu putea fi mai favorabil. Nu s-ar fi putut găsi un antidot mai potrivit pentru otrava unui succes uşor. Şi ştirea aflată reprezenta o avansare atât de mare, un pas înainte atât de însemnat pentru el! Nerăbdătoare se duse din nou la fereastră.

Când Andrew sosi acasă, ea nu se mai putu stăpâni şi îi ieşi în întâmpinare în hol.

— Andrew, am ceva să-ţi transmit din partea lui Sir Abbey. A telefonat adineauri.

— Da? La vederea ei, faţa lui întunecată brusc de remuşcări se înseninã.

— Da, a chemat chiar el, voia să vorbească numaidecât cu tine. I-am spus cine sunt. Ah, a fost grozav de drăguţ... Vai, şi nu mă pricep de loc să-ţi redau tot ce a spus. Iubitule, ai să fii numit medic consultant la spitalul Victoria... încă astăzi.

Ochii lui se luminară încet de bucurie.

— Ei, Chris, asta este o veste bună.

— Nu-i aşa? Nu-i aşa? strigă ea încântată. Ai să-ţi reiei

munca… ai să ai posibilitatea să-ţi reîncepi cercetările… Îl luă de gât şi-l sărută.

El o privi nespus de mişcat de dragostea şi generozitatea ei. Pentru o clipă avu o tresărire dureroasă.

— Ce suflet bun ai tu Chris? Şi… ce păcătos sunt eu…

VIII

În ziua de 14 a lunii următoare, Andrew îşi începu serviciul la secţia de consultaţii a spitalului de boli pulmonare Victoria. Zilele de consultaţii erau marţea şi joia, de la trei la cinci după amiază. Lucra exact ca odinioară, pe vremea dispensarului din Aberalaw, afară de faptul că acum, toate cazurile care i se prezentau erau afecţiuni pulmonare şi bronşice; iar dânsul, spre marea lui mândrie, nu mai era un simplu asistent medical, ci medic onorific al unuia dintre cele mai vechi şi mai celebre spitale din Londra.

Spitalul Victoria era fără doar şi poate un spital vechi, situat în Battersea, într-o reţea de străzi înguste, aflate în vecinătatea Tamisei. Clădirea lui nu avea parte, chiar şi în timpul verii, de vreo rază de soare rătăcită, iar iarna, balcoanele pe care, în principiu, trebuiau să fie transportate paturile bolnavilor, erau cel mai adesea învăluite în ceaţa fluviului. Deasupra faţadei sumbre şi dărăpănate se găsea un panou mare care sărea în ochi în mod inutil şi pe care se vedea scris cu litere roşii pe fond alb: *Spitalul Victoria cade în ruină.*

Secţia de consultaţii în care funcţiona Andrew era, în parte, o rămăşiţă datând din secolul al optsprezecelea. Într-adevăr, o piuliţă şi un mojar, folosite de doctorul Lintel Hodges, medic onorific în aceeaşi secţie a spitalului, în perioada dintre anii 1761 şi 1793, erau expuse cu mândrie într-o vitrină de sticlă din holul de la intrare. Pereţii nu erau acoperiţi cu plăci de faianţă, ci vopsiţi într-o culoare neobişnuită, cafenie închisă.

Coridoarele cam deteriorate, deşi foarte curate, erau atât de prost aerisite, încât apa picura pe pereţi şi în toate încăperile domnea un iz puternic de mucegai, mărturie a vechimii clădirii.

În prima zi, Andrew vizită saloanele, împreună cu doctorul Eustache Thoroughgood, cel mai vechi dintre medicii onorifici, un om de vreo cincizeci de ani, bătrâior, de o corectitudine plăcută, mic de stat, cu o bărbuţă cenuşie şi cu purtări amabile, care-l făceau să semene mai curând cu un blând epitrop de biserică. Doctorul Thoroughgood îşi avea propriile sale saloane în spital. Conform sistemului existent, o rămăşiţă a vechii tradiţii – despre care Thoroughgood ştia să povestească o grămadă de lucruri interesante – el era „responsabil” pentru Andrew şi pentru doctorul Milligan, celălalt tânăr medic onorific.

După ce vizitară spitalul, Thoroughgood îl luă pe Andrew în lunga sală comună de la subsol, unde – deşi era abia patru după amiază – erau aprinse luminile. Un foc vesel ardea în cămin şi pe pereţii capitonaţi cu pânză atârnau portretele celor mai distinşi dintre medicii care lucraseră în spital. Doctorul Lintel Hodges, foarte impunător în peruca sa, trona la locul de onoare deasupra căminului. Pretutindeni vestigiile desăvârşite ale unui lung şi venerabil trecut şi, după felul delicat cum i se umflau nările, puteai vedea că celibatarul doctor Thoroughgood, cu aparenţa-i de epitrop, ţinea la spitalul acesta ca la propriul său copil.

Împreună cu ceilalţi membri ai personalului medical băură o ceaşcă de ceai excelent, însoţită de numeroase felii de pâine prăjită unse cu unt. Andrew găsi că ceilalţi medici ai spitalului erau nişte tineri foarte simpatici. Dar remarcând respectul pe care îl arătau doctorului Thoroughgood şi lui însuşi, nu se putu împiedica să zâmbească, amintindu-şi de ciocnirile avute cu alţi „adevăraţi obraznici”, nu cu multă vreme în urmă, pe când se lupta deseori pentru a obţine internarea în spital

a pacienţilor lui.

Lângă el se afla un tânăr doctor cu numele de Vallance, care petrecuse un an în Statele Unite, studiind la clinica fraţilor Mayo. Andrew începu cu el o discuţie despre faimoasa clinică şi sistemul ei de lucru. Apoi, vădind brusc un deosebit interes, îl întrebă pe Vallance dacă auzise despre Stillman, în timp ce se afla în America.

— Sigur că da, răspunse Vallance. Bineînţeles, Stillman este foarte apreciat pe acolo. Nu are nicio diplomă, dar este mai mult sau mai puţin recunoscut în mod oficial. Obţine rezultatele cele mai uimitoare.

— Ai vizitat clinica lui?

— Nu – clătină din cap Vallance – nu am ajuns până în Oregon.

Andrew tăcu o clipă, întrebându-se dacă să continue.

— Cred că este un institut cât se poate de remarcabil, spuse el în cele din urmă. Acum câţiva ani am intrat în corespondenţă cu Stillman. Mi-a scris la început în legătură cu un articol care ml s-a publicat în *American Journal of Hygiene*[31]*.* Am văzut fotografii şi materiale despre clinica lui. Nici nu ţi-ai putea dori un loc mai ideal ca să-ţi tratezi bolnavii. E situată la mare altitudine, izolată în mijlocul unei păduri de brazi; balcoanele sunt acoperite cu sticlă şi un sistem special de aer condiţionat asigură o deplină puritate a aerului şi o temperatură constantă în timpul iernii. (Andrew se întrerupse regretând entuziasmul cu care vorbise, căci o pauză intervenită în conversaţia generală, făcu ca toţi ceilalţi adunaţi în jurul mesei să audă ce spunea el.) Când te gândeşti la condiţiile existente aici la Londra, aşa ceva pare un ideal cu neputinţă de atins.

Doctorul Thoroughgood zâmbi sec, cu severitate:

— Medicii noştri din Londra au izbutit întotdeauna s-o scoată la capăt, chiar în condiţiile noastre locale, doctore Manson. S-ar putea să ne lipsească inovaţiile exotice despre care vorbeşti, dar îmi permit să spun că metodele

[31] Jurnalul american de igienă.

noastre verificate şi demne de încredere, deşi mai puţin spectaculoase, aduc rezultate la fel de satisfăcătoare şi probabil mai durabile.

Andrew, cu ochii plecaţi, nu răspunse. Avea sentimentul că, în calitate de nou membru al personalului medical, comisese o indiscreţie, exprimându-şi atât de făţiş propriile sale opinii. Iar doctorul Thoroughgood, pentru a arăta că nu-i poartă pică lui Manson, dădu conversaţiei o întorsătură agreabilă, vorbind despre arta de a pune ventuze. Istoria medicinei era de multă vreme preocuparea sa specială, şi se dovedi foarte bine documentat, cu privire la bărbierii-felceri din vechea Londră.

Când se ridicară de la masă, îi spuse amabil lui Andrew:

— Am o trusă autentică de ventuze din acea vreme, trebuie să ţi-o arăt o dată. Ce păcat că această metodă a fost abandonată. Era şi este încă un mijloc admirabil de a provoca o contra-excitaţie.

În afară de acea primă şi neînsemnată înnegurare, doctorul Thoroughgood se dovedi a fi un coleg simpatic şi săritor. Era un medic bun, diagnostician aproape ireproşabil, şi era întotdeauna bucuros când Andrew îl însoţea în cursul vizitei. Dar în ceea ce priveşte tratamentul, mintea sa ponderată se opunea pătrunderii noului. Nu voia să aibă nimic de a face cu tuberculina, pretinzând că valoarea ei terapeutică era insuficient dovedită. Se codea să folosească pneumotoraxul şi procentul său de insuflaţii era cel mai coborât din întreg spitalul. În schimb, era extrem de generos în privinţa unturii de peşte şi a extractului de malţ, pe care le prescria tuturor pacienţilor.

Când îşi începu propria sa activitate, Andrew nu-l mai luă în seamă pe Thoroughgood. „Cât e de minunat – îşi spunea dânsul – ca după luni de aşteptare, s-o poţi lua de la capăt!” La început părea că îşi regăsise toată ardoarea, tot entuziasmul de altă dată.

În mod inevitabil, vechile sale cercetări despre leziunile

tuberculoase pricinuite de inhalaţia de praf, îl determinară să se ocupe de tuberculoza pulmonară în general. Avea planuri vagi ca, în legătură cu testul Von Pirquet, să cerceteze simptomele fizice cele mai precoce ale leziunilor primare. Avea o mulţime de materiale la dispoziţie, datorită copiilor subalimentaţi pe care mamele lor îi aduceau la spital, în speranţa de a profita de pe urma binecunoscutei generozităţi a doctorului Thoroughgood, în ceea ce priveşte extractul de malţ.

Şi totuşi, oricât de mult încerca să se convingă. Andrew nu lucra încă din tot sufletul, nu era în stare să-şi recâştige entuziasmul din vremea când începuse cercetările în domeniul inhalaţiilor de praf. Avea prea multe pe cap, prea multe cazuri importante de urmărit în practica sa medicală, pentru a putea să se concentreze asupra unor simptome obscure – care poate că nici nu existau. Nimeni nu ştia mai bine decât dânsul cât de mult timp era necesar pentru a examina cum se cuvine un pacient. Şi era aproape întotdeauna grăbit. Acest argument era irezistibil, şi nu trecu mult şi adoptă o atitudine de o admirabilă logică: pur şi simplu nu avea timp să se dedice acestui studiu.

Bieţii oameni care veneau la dispensar nu aveau pretenţii prea mari de la el. După cât se părea, predecesorul său fusese un despot, şi atâta vreme cât Manson prescria medicamentele cu generozitate şi făcea din când în când câte o glumă, popularitatea lui era neîndoielnică. Se înţelegea bine cu colegul său Milligan şi, în acest timp, adoptă metoda lui faţă de bolnavii care reveneau la spital. La începutul consultaţiei îi aduna grămadă lângă biroul său şi le semna repede fişele. Smângălind *Kep Mixt.* (aceeaşi poţiune ca mai înainte), nu avea timp să-şi mai aducă aminte cum îşi bătea joc pe vremuri de această formulă clasică. Era pe cale să devină un admirabil medic onorific.

IX

Şase săptămâni după ce-şi începuse noul serviciu la spitalul Victoria, în timp ce lua într-o zi micul dejun împreună cu Christine, Andrew deschise o scrisoare care purta ştampila poştei din Marsilia. Uitându-se o clipă la ea, fără să-i vină să creadă, scoase o exclamaţie bruscă:

— E de la Denny! S-a săturat în sfârşit de Mexic! Îmi scrie că se înapoiază acasă, pentru a se stabili definitiv aici. Am să cred asta când o s-o văd! Dar, Dumnezeule, ce bine că o să-l pot revedea! De cât timp a plecat oare? Mi se pare o veşnicie. Se întoarce acasă, după ce a trecut prin China. Christine? Uită-te când soseşte la Londra vasul *Creta?*

Christine era la fel de mulţumită ca şi dânsul la auzul veştii neaşteptate, dar pentru cu totul alte motive. Firea ei se caracteriza printr-o accentuată trăsătură maternă, o ciudată înclinare de ocrotire a bărbatului ei. Îşi dăduse întotdeauna seama că Denny şi chiar într-o măsură mai mică, Hope, aveau o influenţă binefăcătoare asupra lui. Acum, când Andrew părea că devine alt om, ea era deosebit de alarmată. Abia sosise scrisoarea şi mintea începu să-i lucreze cu sârg, plănuind o întâlnire care să-i adune laolaltă pe toţi trei.

În ajunul sosirii vasului *Creta* la Tilbury, Christine făcu propunerea:

— Mă întreb, Andrew, dacă nu ţi-ar fi pe plac... m-am gândit să aranjez o masă intimă, săptămâna viitoare... numai pentru tine şi Denny şi Hope.

El o privi cam mirat. Ţinând seama că între ei mocnea o încordare vagă, i se părea curios s-o audă vorbind de sindrofii.

— Hope este probabil la Cambridge – răspunse el – iar Denny şi cu mine am putea foarte bine lua masa în oraş. Apoi, văzând expresia întipărită pe faţa ei, se răzgândi repede: Mă rog, nu am nimic împotrivă. Dar pregăteşte masa pentru duminică. Este seara cea mai potrivită

pentru noi toţi.

Duminica următoare Denny sosi, mai îndesat şi cu faţa şi ceafa mai roşii ca oricând. Părea mai bătrân, dar în acelaşi timp mai puţin morocănos, mai mulţumit în felul lui – şi totuşi era vechiul Denny, aşa cum o dovediră primele sale cuvinte de salut.

— Halal casă! N-oi fi greşit cumva? şi, întorcându-se pe jumătate spre Christine, întrebă cu gravitate: Acest domn bine îmbrăcat este cu adevărat doctorul Manson? Dacă aş fi ştiut, i-aş fi adus un canar.

O clipă mai târziu, instalat într-un scaun, el refuză un pahar de whisky.

— Nu, acum sunt un abstinent adevărat. Oricât de ciudat vi s-ar părea, am de gând să mă cuminţesc şi să intru în rândul oamenilor. M-am săturat să tot umblu hai-hui. Calea cea mai sigură ca să-ţi placă afurisita asta de ţară, este să călătoreşti în străinătate.

Andrew îl privi cu un aer de reproş duios.

— Să ştii că ar fi cazul să te potoleşti, Philip, spuse el. La urma urmelor, nu mai ai mult până la patruzeci de ani, şi cu talentul tău…

Denny îi aruncă o căutătură ciudată pe sub sprâncene.

— Nu face pe deşteptul, domnule profesor. Curând-curând o să-ţi arăt şi eu ce sunt în stare.

Le povesti că avusese norocul să fie numit chirurg şef la infirmeria din South Hertfordshire, cu trei sute de lire salariu pe an, masă şi casă. Bine înţeles nu socotea că va rămâne o veşnicie în această slujbă, dar avea posibilitatea să facă numeroase operaţii, ceea ce îi va îngădui să-şi reîmprospăteze tehnica chirurgicală. După aceea avea el să vadă ce-i rămâne de făcut.

— Habar n-am cum de mi-au încredinţat postul ăsta, adăugă el. Trebuie să fie iar o confuzie, în ce priveşte identitatea mea…

— Nu – răspunse cam stângaci Andrew – este din cauză că eşti doctor în medicină şi chirurg. Cu un titlu de prima mână ca ăsta, răzbeşti oriunde.

„Ce i-or fi făcut omului ăstuia? mormăi Denny. Nu mai seamănă cu tipul cu care am aruncat pe vremuri în aer conducta…”

În clipa aceea sosi şi Hope. Nu-l mai văzuse pe Denny înainte, dar cinci minute fură de ajuns pentru ca să se înţeleagă de minune cu el. După scurt timp, când trecură în sufragerie, erau perfect de acord pentru a-l necăji pe Manson.

— Bineînţeles, Hope – observă cu tristeţe Philip, desfăcându-şi şervetul – nu trebuie să te aştepţi l-a multă mâncare în casa asta. Nu, nu! Îi cunosc pe oamenii ăştia de multă vreme. L-am cunoscut pe profesor înainte de a deveni un chiabur din West End. Din ultima locuinţă au fost daţi afară pentru că-şi lăsau cobaii să moară de foame.

— De obicei am ceva de-ale gurii în buzunar, răspunse Hope. Este o deprindere pe care am luat-o de la Billy-Nasturi, cu prilejul ultimei expediţii în Kitchengunga, dar din păcate nu am adus ouă. De la o vreme găinile mamei nu mai ouă.

În timpul mesei glumele continuară. Spiritul caustic al lui Hope părea să fie stimulat în mod deosebit de prezenţa lui Denny. Dar, încetul cu încetul, trecură la lucruri serioase. Denny le povesti câteva din întâmplările trăite în sudul Statelor Unite (istorisi o anecdotă sau două, care o făcură pe Christine să râdă), iar Hope încercă să redea amănunţit ultimele acţiuni ale Consiliului. Whinney reuşise în cele din urmă să-şi înceapă experienţele, în vederea mult râvnitului său studiu în domeniul oboselii musculare.

— Cu asta mă ocup acum, spuse Hope întunecat. Dar, slavă Domnului, nu mai sunt decât nouă luni până la expirarea bursei mele de studii. Atunci am să mă apuc cu adevărat de lucru. M-am săturat să muncesc dezvoltând ideile altora, m-am săturat de moşnegii care îmi stau pe cap. Glasul lui începu să maimuţărească fără cruţare: „Cât acid sarcolactic mi-ai găsit de data asta, domnule

Hope?” Vreau să fac ceva pentru mine însumi. Dac-ar da Dumnezeu să izbutesc să am un mic laborator al meu!

În continuare, aşa cum sperase Christine, conversaţia deveni tot mai strict medicală. După masă – în ciuda prorocirii melancolice a lui Denny, comesenii dăduseră gata vreo două raţe fripte – când le servi cafeaua, Christine insistă să rămână şi dânsa cu ei. Şi deşi Hope o asigură că limbajul pe care îl foloseau ei nu ar fi demn de urechea unei cucoane, ea se aşeză cu coatele pe masă şi cu bărbia rezemată în palmă, ascultând în tăcere, pierdută în gânduri şi cu ochii aţintiţi cu gravitate asupra lui Andrew.

De la început, acesta se ţinuse ţeapăn şi rezervat. Deşi se bucura sincer să-l revadă pe Philip, avea sentimentul că vechiul său prieten lua cam uşor succesele sale, fără să le aprecieze îndeajuns – ba chiar bătându-şi niţeluş joc de ele. La urma urmelor, izbutise să se descurce destul de bine, nu-i aşa? Şi Denny ce făcuse? Da – ce făcuse Denny? Când Hope îi ţinu isonul lui Denny, încercând şi el să glumească, Andrew mai că le spuse destul de tăios, să înceteze să facă ironii pe socoteala lui.

Acum însă, după ce se apucară să vorbească despre meseria lor, vrând nevrând, se molipsise de la ceilalţi doi, şi în glasu-i răzbatea entuziasmul său de odinioară.

Din una în alta, ajunseră să vorbească despre spitale, ceea ce îl împinse dintr-o dată să-şi exprime părerea despre întregul sistem spitalicesc.

— Iată cum văd eu lucrurile – şi Andrew trase adânc în piept fumul unei ţigări, şi de astă dată nu obişnuitele Virginia, ieftine, ci o ţigară de foi, din cutia pe care o scosese, mândru de el şi înfruntând privirile ironice ale lui Denny – întregul sistem este perimat. N-aş vrea să credeţi că aş dori să lovesc în propriul meu spital. Îmi place cum merge treaba la spitalul Victoria, şi pot spune că avem o activitate remarcabilă. Dar e vorba de sistem. Numai bătrânii şi apaticii noştri medici se mai pot împăca azi cu asemenea condiţii. Şi am putea asemui, de pildă,

aceasta, cu haosul învechit şi fără nădejde de îmbunătăţire, ce domneşte în sectorul drumurilor. Spitalul Victoria cade în ruină; la fel şi spitalul St. John. Jumătate din spitalele din Londra dau alarma, ţipând că se prăbuşesc în ruină – şi ce facem noi? Ne ducem să cerşim, ca să ne alegem cu ceva parale de pe urma afişelor de publicitate pe care le lipim pe faţada noastră: Berea *Brown este cea mai bună. O plăcere!* La spitalul Victoria, dacă avem noroc, vom putea începe peste zece ani să clădim o aripă nouă, sau un cămin pentru infirmiere. Şi, pentru că veni vorba, ar trebui să vedeţi unde dorm infirmierele. Dar ce rost are să peticim şandramaua asta veche? Ce rost are un spital de boli pulmonare în centrul unui oraş zgomotos şi plin de ceaţă ca Londra? La naiba! Este ca şi cum ai duce pe un bolnav de plămâni într-o mină de cărbuni. Şi în aceeaşi situaţie se află cele mai multe dintre celelalte spitale şi chiar dintre sanatorii. Sunt plasate în plin zgomot, în plină circulaţie, cu pereţii zguduiţi de metrou. Până şi paturile bolnavilor zăngăne când trec pe acolo autobuzele. Dacă aş intra sănătos într-un asemenea spital, mi-ar trebui cel puţin şase grame de barbiturice în fiecare seară, pentru ca să pot adormi. Gândiţi-vă la bolnavii care zac în tărăboiul ăsta, după o intervenţie serioasă abdominală, sau suferinzi de meningită – cu o febră de patruzeci de grade.

— Ei, şi care ar fi soluţia? întrebă Philip, ridicând o sprânceană, după noul său obicei, atât de sâcâitor. Un consiliu unic de administraţie al spitalelor, cu tine în frunte, ca director general?

— Nu fi stupid, Denny, îi răspunse Andrew iritat. Soluţia este deci, centralizarea. Nu – află că ăsta nu-i un cuvânt scos dintr-o carte. El se impune, după toate câte am păţit de când am venit la Londra. De ce să nu fie situate marile noastre spitale, într-o zonă verde, în afara Londrei – să zicem, cam la cincisprezece mile depărtare? Sau la Benham, de pildă, la numai zece mile distanţă, unde mai

poţi găsi verdeaţă, aer curat şi linişte. Să nu obiectaţi că ar fi dificultăţi de transport. Metroul – şi de ce nu chiar un serviciu special de autobuze pentru spital? – o linie unică directă şi liniştită, ar putea să te ducă la Benham, în exact optsprezece minute. Având în vedere că cea mai rapidă ambulanţă are nevoie, în medie, de patruzeci de minute pentru a transporta la spital o urgenţă, cred că aceasta ar fi o reală ameliorare. Aţi putea obiecta că, dacă am deplasa spitalele, am lipsi fiecare cartier de serviciul său medical. Ar fi o stupiditate să vedem astfel lucrurile. Dispensarul rămâne în cartier, iar spitalul se mută. Şi pentru că vorbim despre aceasta, problema asistenţei medicale pe cartiere este şi aşa un imens şi deznădăjduit haos. În primele zile când am venit la Londra, am descoperit că singurul loc unde pot să-mi duc pacienţii de aici, din vestul oraşului, este un spital din estul Londrei. După cum şi la Victoria primim bolnavi de pretutindeni: din Kensington, Ealing, Muswell Hill. Nici măcar nu se încearcă să se delimiteze anumite regiuni. Toate cazurile vin claie-grămadă către centrul oraşului. Vă spun deschis, măi băieţi, încurcătura este adeseori de necrezut. Şi ce măsuri se iau? Niciuna – absolut nimic! Ne târâm mereu pe vechiul drum, clămpănind cutiile de tinichea ale chetelor, organizând zile de donaţii, făcând apeluri, punându-i pe studenţi să se maimuţărească pentru bani, în haine de paiaţă. Un lucru pot să spun despre noile ţări europene ce se ridică: ele realizează ceva. Dumnezeule, dac-ar fi după mine, aş dărâma din temelii spitalul Victoria şi aş clădi un nou spital de boli pulmonare la Benham, cu o legătură de transport directă cu oraşul, şi, pe legea mea, aş dovedi o creştere simţitoare a procentajului de însănătoşiri.

Aceasta nu fu decât începutul şi discuţia se înfierbântă din ce în ce. Philip reveni la vechiul său cal de bătaie, demonstrând cât de stupid este de a cere aceluia care practică medicina generală să aibă de toate la îndemână, în aceeaşi trusă, cu nesăbuita pretenţie de a-l face să

ducă fiecare caz pa umerii săi, până în acel moment înălţător, când în schimbul a cinci guinee, apare un specialist pe care nu l-a văzut niciodată înainte, şi-i spune că e prea târziu pentru a mai întreprinde ceva.

Hope porni apoi să înfăţişeze, fără cruţare şi fără rezerve, cazul tânărului bacteriolog strivit între mercantilism şi conservatorism: pe de o parte amabila firmă de farmacişti care îi plăteşte un salariu pentru a fabrica medicamente, pe de altă parte un consiliu de ramoliţi care nu ştiu ce vor.

— Închipuiţi-vă – şuieră Hope, – pe fraţii Marx[32] şezând într-un automobil rablagit, cu patru volane independente şi având la disnozitie o multitudine de claxoane. Ăştia suntem noi, cei de la Consiliul minelor.

Nu conteniră până după miezul nopţii şi atunci, pe neaşteptate, se pomeniră cu sandvişuri şi cafea înaintea lor, pe masă.

— Ah, doamnă Manson! – protestă Hope, cu o politeţă care arăta că, după cum ar fi spus Denny, era un tânăr cu suflet duios – trebuie să vă fi plictisit de moarte? E ciudat ce foame grozavă îţi provoacă discuţiile. Am să-i propun lui Whinney un nou câmp de cercetare: efectele oboselii cerebrale asupra secreţiilor gastrice... Ha-ha, un subiect minunat pentru Căluţul!

După ce Hope plecă, afirmând cu tărie că petrecuse o seară minunată, Denny mai rămase câteva minute, bucurându-se de privilegiul prietenului mai vechi. Apoi, când Andrew ieşi pentru a telefona spre a-i comanda un taxi, el scoase din buzunar, cu un aer de scuză, un mic şal spaniol deosebit de frumos.

— Profesorul o să mă ucidă probabil – zise dânsul – dar asta ţi-am adus-o dumitale. Nu-i spune nimic, până când nu mă aflu în siguranţă, departe de el. Îi opri cuvintele de mulţumire, căci nimic nu-l stingherea mai mult, decât asemenea efuziuni. Este extraordinar – dar toate şalurile astea vin din China, nu sunt cu adevărat spaniole. Pe ăsta

[32] Vestiţi comici ai ecranului în acea vreme.

l-am cumpărat la Şanhai.

Se făcu tăcere, şi-l auziră pe Andrew înapoindu-se de la telefonul din hol. Denny se ridică, iar ochii lui blânzi, cu creţuri în colţurile pleoapelor, căutau să evite privirea ei.

— Ştii, în locul dumitale, nu mi-aş face prea mult sânge rău, în legătură cu el! zâmbi dânsul. Dar trebuie să încercăm, nu-i aşa? Trebuie să încercăm să-l readucem la starea de spirit în care l-am cunoscut la Blaenelly.

X

La începutul vacanţelor şcolare de Paşti, Andrew primi un bileţel de la doamna Thornton, care îl ruga să vină la Hotelul Brown, pentru a o examina pe fiica ei. În scrisorica trimisă, îl înştiinţa doar pe scurt că piciorul Sybilei nu se vindecase; şi deoarece fusese foarte impresionată de interesul pe care i-l arătase, când se întâlniseră la doamna Lawrence, era doritoare să aibă sfatul lui. Măgulit de acest omagiu adus persoanei sale, Andrew făcu numaidecât vizita cerută.

Starea pe care o constată, după ce examină piciorul fetiţei, nu era câtuşi de puţin alarmantă, totuşi cerea o intervenţie imediată. Se ridică, şi cu un zâmbet adresat Sybilei, un copil voinic, care, şezând pe marginea patului îşi trăgea ciorapul ei lung şi negru pe piciorul gol, îi explică această situaţie doamnei Thornton.

— Osul s-a îngroşat. S-ar putea ca asta să ducă la o deformare a degetului, dacă nu aplicăm tratamentul necesar. Propun să fie operat numaidecât.

— Aşa a spus şi medicul şcolii, răspunse doamna Thornton, care nu păru de loc surprinsă. Suntem gata, Sybil poate să intre aici într-un sanatoriu. Dar uite ce este: am încredere în dumneata doctore şi aş vrea să te ocupi personal de toată povestea asta. Ce chirurg ne propui?

Această întrebare directă îl puse pe Andrew în

încurcătură. Activitatea sa fiind aproape în întregime legată de medicina internă, avusese prilejul să cunoască pe mulţi dintre internişti de seamă, dar pe niciunul dintre chirurgii din Londra. Deodată se gândi la Ivory şi spuse cu tonul cel mai amabil:

— Doctorul Ivory ar putea să facă operaţia aceasta, dacă este disponibil.

Doamna Thornton auzise, bineînţeles, despre doctorul Ivory. Doar el era chirurgul despre care scriseseră luna trecută toate ziarele, când plecase cu avionul la Cairo, pentru a îngriji un caz de insolaţie. Un om extrem de cunoscut! Considera că era o propunere admirabilă ca el să se ocupe de fiica sa. Singurul lucru pe care îl ceru dânsa, fu ca Sybil să fie internată în sanatoriul doamnei Sherrington. Atât de mulţi dintre prietenii ei fuseseră îngrijiţi acolo, încât nici nu-i putea trece prin minte s-o interneze pe Sybil în altă parte.

Andrew se duse acasă şi-l chemă la telefon pe Ivory, cu toate şovăielile unui om care încerca să stabilească un prim contact profesional. Dar purtarea lui Ivory, prietenoasă, plină de încredere, fermecătoare, îl reconfortă. Se învoiră să vadă bolnava împreună, în ziua următoare, şi Ivory afirmă că – deşi ştia că sanatoriul Idei era ticsit până în pod – ar fi în stare s-o convingă să-i facă loc şi domnişoarei Thornton, dacă aceasta se va dovedi necesar.

În dimineaţa următoare, când Ivory confirmă în mod solemn, în prezenta doamnei Thornton, tot ceea ce spusese Andrew, adăugând că operaţia imediată era absolut necesară, Sybil fu internată în sanatoriul doamnei Sherrington. Două zile mai târziu, după ce avusese timp să se acomodeze cu noul mediu, ea fu operată.

Andrew era de faţă. Ivory insistase să vină şi dânsul, în modul cel mai sincer şi mai prietenesc cu putintă.

Operaţia nu era grea – de fapt, pe timpul când era la Blaenelly, Andrew ar fi făcut-o el însuşi – şi Ivory, deşi nu lucra deosebit de rapid, o duse la bun sfârşit cu o

competenţă impunătoare. Avea o înfăţişare puternică şi calmă, în imensul halat alb, deasupra căruia faţa lui cu maxilare proeminente apărea fermă, masivă. Nimeni nu semăna mai desăvârşit decât Charles Ivory cu imaginea pe care şi-o făcea publicul despre „marele chirurg”. Avea mâinile fine şi suple, cu care imaginaţia populară îl înzestrează întotdeauna pe eroul unei săli de operaţii. Eleganţa şi siguranţa sa impresionau în chip dramatic. Andrew, care îmbrăcase şi el un halat, îl privea de partea cealaltă a mesei cu un respect nu lipsit de invidie.

Două săptămâni mai târziu, după ce Sybil Thornton ieşi din sanatoriu, Ivory îl invită pe Andrew să ia prânzul cu el la clubul Sackville. Fu o masă agreabilă. Ivory întreţinu o conversaţie perfectă, uşoară şi plăcută, dovedindu-se a fi la curent şi cu cele mai recente cancanuri, ceea ce îl punea pe comeseanul său pe picior de egalitate, creând un climat intim şi monden. Sufrageria de la clubul Sackville, cu plafonul înalt pictat de Adams şi luminată cu candelabre de cristal, era plină de oameni celebri pe care Ivory îi descria în chip foarte amuzant. Andrew se simţi flatat – şi, fără îndoială, aceasta era exact ceea ce Ivory intenţionase.

— Dă-mi voie să te propun pentru admitere, la viitoarea şedinţă a clubului, spuse chirurgul. Ai să găseşti o grămadă de prieteni aici: Freddie, Paul, eu... *À propos,* Jackie Lawrence, este şi el membru al clubului. Interesant menaj ăsta, soţii sunt prieteni la cataramă, dar fiecare merge pe drumul lui! Zău, mi-ar face mare plăcere să te introduc aici. Ştii, am simţit la dumneata o oarecare neîncredere faţă de mine. Prudenţă scoţiană, nu-i aşa? După cum ştii, eu nu consult la niciun spital – asta din cauză că prefer independenţa. Pe lângă asta, dragul meu, sunt prea ocupat. Unii dintre doctorii ăştia de spitale n-au niciun caz particular pe lună, iar eu am, în medie, zece pe săptămână! Şi pentru că veni vorba, o să mai avem veşti de la Thorntoni. Lasă asta pe seama mea. O familie de primul rang. Şi, în treacăt fie zis, nu crezi că Sybil ar

trebui să-şi scoată amigdalele? Te-ai uitat la ele?

— Nu... nu, nu m-am uitat!

— O, ar fi trebuit să te uiţi, dragul meu. Nişte amgidale criptice, o necontenită absorbţie septică. Mi-am permis – sper că nu te superi – mi-am permis să le spun că ar trebui s-o operăm, de îndată ce se încălzeşte vremea.

Mergând spre casă, Andrew nu se putu împiedica să cugete că Ivory se dovedise un om încântător. De fapt, ar fi trebuit să-i fie recunoscător lui Hamson pentru că i-l prezentase. Cazul lui Sybil Thornton de desfăşurase admirabil. Thorntonii erau deosebit de mulţumiţi. Desigur că aveau toate motivele.

Trei săpţămâni mai târziu, în timp ce-şi lua ceaiul cu Christine, poşta de după amiază îi aduse o scrisoare de la Ivory.

Dragul meu Manson,

Doamna Thornton mi-a achitat cu generozitate nota de plată. Cum trimit anestezistului cota lui, m-am gândit să-ţi remit şi onorariul dumitale, pentru că m-ai asistat atât de admirabil la operaţie. La siârşitul trimestrului Sybil va veni s-o examinez. Îţi amintesc de amigdalele de care am mai vorbit. Doamna Thornton este încântată.

Al dumitale,
C. I.

În plic se găsea un cec de douăzeci guinee.

Andrew se holbă uimit la cec. Nu făcuse nimic, deşi îl asistase pe Ivory la operaţie. Apoi, încetul cu încetul, sentimentul cald pe care i-l dădeau întotdeauna banii îi învălui inima. Cu un zâmbet mulţumit îi întinse Christinei scrisoarea şi cecul.

— Grozav de cumsecade Ivory ăsta, nu-i aşa Chris? Aş putea să jur că luna asta o să atingem o cifră record la încasări.

— Dar nu înţeleg? spuse Christine, cu un aer uimit. Asta e nota ta de plată, de la doamna Thornton?

— Nu, prostuto, chicoti el. Este un mic supliment... numai pentru timpul pe care l-am consacrat operaţiei.

— Vrei să spui că domnul Ivory îţi dă o parte din onorariul său?

Andrew se înroşi, gata de luptă.

— Dumnezeule, nici pomeneală! Asta este absolut interzis. Nici nu m-aş gândi la aşa ceva. Nu înţelegi? Am câştigat banii aceştia pentru că l-am asistat, pentru că *am fost de faţă* la operaţie. Exact aşa cum anestezistul şi-a câştigat onorariul pentru că a dat narcoza. Ivory a inclus toate acestea în nota sa de plată. Aş face rămăşag că era o notă foarte piperată.

Christine puse cecul pe masă, abătută, nefericită.

— Pare să fie o groază de bani.

— Ei şi, de ce nu? El puse capăt discuţiei fierbând de indignare. Thorntonii sunt putrezi de bogaţi. Pentru ei asta nu reprezintă cu siguranţă mai mult decât obişnuiţii trei şilingi şi şase pence pentru oricare dintre pacienţii dispensarului nostru.

După ce Andrew plecă, Christine rămase cu ochii pironiţi asupra cecului, cufundată într-o adâncă mâhnire. Nu-şi dăduse seama că Andrew era asociat cu Ivory. Pe neaşteptate, toată durerea ei din trecut o copleşi din nou. Seara aceea cu Denny şi Hope ar fi putut tot atât de bine nici să nu existe, era cert că nu avusese niciun efect asupra lui. Cât de ahtiat era acum, cât de îngrozitor de ahtiat de bani! Activitatea sa la spitalul Victoria părea să nu mai aibă nicio însemnătate pe lângă apriga, mistuitoarea-i dorinţă de succese materiale. Chiar şi la consultaţiile pe care le dădea în dispensar, ea remarcase că Andrew folosea din ce în ce mai mult poţiunea tip, dând reţete unor oameni care nu sufereau de nimic şi îndemnându-i chiar să revină la el – o dată şi încă o dată. Contemplând cecul lui Ivory, expresia de suferinţă care se întipărea tot mai adânc pe faţa Christinei, o făcu să pară mică şi crispată. Pe nesimţite, ochii i se umplură de lacrimi. Trebuia să-i vorbească, da, trebuia, trebuia!

În seara acea, după ce consultaţiile se terminară, ea se apropie de dânsul şovăitoare:

— Andrew, vrei să-mi faci o plăcere? Vrei să mă iei duminică cu maşina – undeva la ţară? Mi-ai făgăduit când ai cumpărat-o, şi, fireşte, iarna nu ne-am putut duce nicăieri.

El îi aruncă o privire ciudată.

— Hm… da, desigur!

Aşa cum sperase ea, duminică vremea se arăta frumoasă, o zi plăcută de primăvară. La ora unsprezece Andrew isprăvi cu vizitele absolut necesare şi plecară, luând cu ei în port-bagaj şi un coş de provizii. După ce trecură de podul Hammersmith şi o luară pe şoseaua Kingston, spre Surrey, Christine se mai învioră. Nu mult după ce traversară Dorking, cotiră la dreapta pe drumul spre Shere. De atâta vreme nu mai fuseseră împreună la ţară, încât farmecul peisajului, verdele viu al ogoarelor, mugurii purpurii ai ulmilor, pulberea aurie a funigeilor, galbenul pal al florilor de ciuboţica-cucului strânse în tufe sub o râpă, îi pătrundea toată fiinţa, îmbătând-o.

— Nu merge atât de repede, dragul meu, şopti ea cu un glas mai blând ca oricând în ultimele săptămâni. E atât de frumos aici!

El părea însă pornit să întreacă toate maşinile pe care le întâlneau pe şosea.

Pe la ora unu ajunseră la Shere. Satul, cu cele câteva căsuţe acoperite cu ţiglă roşie şi străbătut de pârâul care curgea lin în albia plină de hreniţă, nu era încă invadat de năvala turiştilor de vară. Ajunseră la colina împădurită de dincolo de sat şi opriră maşina lângă o cărăruie acoperită cu iarbă tunsă scurt. Acolo, într-o poeniţă, îşi întinseră pe iarbă pledul, bucurându-se de singurătatea plină de cântece, care le aparţinea numai lor şi păsărilor.

Îşi mâncară sandvişurile şi îşi băură cafeaua din termos, lăfăindu-se în bătaia soarelui. În jurul lor, sub tufele de alun, creşteau pâlcuri dese de ciuboţica cucului. Christine ar fi voit să culeagă florile şi să-şi îngroape

obrajii în frăgezimea lor proaspătă. Andrew stătea însă întins, cu ochii pe jumătate închişi, şi, cu capul rezemat de ea. O pace dulce se aşternu, ostoind nelinişte a ce umbrea sufletul Christinei. O, dacă viaţa lor împreună ar fi putut fi întotdeauna astfel!

Privirea lui somnoroasă se aţintise de câteva clipe asupra automobilului şi, dintr-odată, spuse:

— Nu-i prea rea căruţa asta, ce zici, Chris? Vreau să spun, pentru cât ne costă. Dar o să ne luăm alta cu prilejul expoziţiei.

Ea tresări. Această nouă dovadă a eforturilor lui de a parveni îi trezi iar nelinişte a.

— Dar o avem de atât de puţină vreme... Mi se pare că mai mult nici nu ne-am putea dori?

— Hm... merge ca melcul. N-ai băgat de seamă că Buickul acela nu l-am putut ajunge din urmă? Aş vrea o limuzină rapidă.

— De ce?

— De ce nu? Putem să ne permitem. Ne merge bine, ştii, Chris? Da! Îşi aprinse o ţigară şi se întoarse spre ea plin de mulţumire. În cazul că nu ştii, draga mea învăţătoare din Blaenelly, află că suntem pe cale să ne îmbogăţim.

Ea nu răspunse zâmbetului lui şi îşi simţi dintr-o dată trupul, liniştit şi încălzit de soare, cuprins de fiori. Smulse un smoc de iarbă şi începu să-l împletească în neştire cu ciucurii pledului.

— Dragul meu – rosti apoi cu glas domol – ţinem oare cu adevărat atât de mult să ne îmbogăţim? Sunt sigură că nu. Ce rost are să tot vorbim despre bani? Pe vremea când nu aveam aproape nimic... eram grozav de fericiţi. Pe atunci nici nu pomeneam de bani. Dar acum nu mai vorbim decât despre asta.

Andrew zâmbi iar cu superioritate.

— După ce ani de zile am umblat pe jos prin toate noroaiele, după ce am mâncat cârnaţi şi scrumbii marinate şi am înghiţit obrăznicii cu duiumul din partea

dobitocilor din comitet, după ce am îngrijit neveste de mineri în dormitoare murdare, propun să mai schimbăm şi să ne îmbunătăţim soarta. Ai vreo obiecţie?

— Nu glumi cu asta, iubitule. Înainte nu vorbeai aşa. Nu vezi – nu-ţi dai seama că eşti pe cale să cazi chiar victima sistemului pe care îl combăteai, să te vezi în situaţia de care îţi era atât de silă? Pe chipu-i îndurerat se citea o profundă emoţie. Nu-ţi mai aminteşti cum vorbeai despre viaţă? Spuneai că este un atac împotriva necunoscutului, un asalt spre înălţimi... ca şi cum ar trebui să cucereşti o fortăreaţă pe care n-o vezi, dar despre care ştii că este acolo pe culme...

El mormăi stânjenit:,

— Pe vremea aceea eram tânăr... fără minte. Totul era doar vorbărie romantică. Uită-te în jurul tău şi ai să vezi că toată lumea face la fel... adună cât poate mai mult. Este singurul lucru pe care poţi să-l faci.

Christine trase adânc aer în piept. Ştia că trebuie să-i vorbească – acum ori niciodată.

— Iubitule, nu este singurul lucru. Te rog, ascultă-mă! Te rog! Am suferit atât din cauza asta... din cauza felului în care te-ai schimbat. Denny a remarcat şi el că nu mai eşti acelaşi. Asta ne îndepărtează pe unul de celălalt. Nu mai eşti Andrew Manson cu care m-am măritat eu. Ah, dacă ai mai fi acelaşi pe care l-am cunoscut înainte!

— Dar ce-am făcut? protestă el iritat. Te bat, mă îmbăt, omor oamenii? Dă-mi măcar un exemplu din *crimele* pe care le-am comis.

Ea răspunse deznădăjduită:

— Nu e vorba de lucruri care se văd, ci de întreaga ta atitudine, iubitule. Uite, de exemplu, cecul pe care ti l-a trimis Ivory. E un fleac în aparenta, dar îndărătul lui... dacă încerci să cauţi îndărătul lui, vei da de ceva meschin, lacom şi necinstit.

Andrew încremeni brusc, apoi se ridică jignit şi, privind-o cu indinare, strigă:

— Pentru numele lui Dumnezeu, iar vorbeşti despre

asta? Ce rău am făcut că am luat banii aceia?

— Nu-ţi dai seama?

Toată emoţia adunată în ultimele luni o copleşi, înăbuşindu-i orice argumente, şi izbucnind dintr-odată în lacrimi ea ţipă desperată:

— Pentru numele lui Dumnezeu, dragul meu, nu te vinde, nu te vinde!

El scrâşni din dinţi furios. Vorbi încet, dar rostind parcă intenţionat fiecare cuvânt cu intonaţie tăioasă:

— Pentru ultima oară te previn să încetezi să mai faci pe proasta şi pe nebuna. N-ai putea să încerci să-mi fii de ajutor, în loc să-mi stai în cale, în loc să mă cicăleşti zi şi noapte?

— Nu te-am cicălit, suspină ea. Am vrut să-ţi vorbesc şi mai înainte, dar n-am fost în stare.

— Atunci nu vorbi nici acum. El îşi ieşise din fire şi strigă deodată: Mă auzi? Nu vorbi! Ai căpătat vreun complex? Vorbeşti ca şi cum aş fi un escroc infect. Nu vreau decât să-mi meargă bine, atâta tot – şi dacă râvnesc la bani, nu e decât un mijloc ca să-mi ating scopul. Oamenii te judecă după ceea ce eşti, după ceea ce ai. Dacă te numeri printre cei nevoiaşi, ţi se dau ordine. Ei bine, m-am săturat de asta până peste cap. Pe viitor eu am să fiu acela care am să poruncesc. Acum înţelegi? Şi să nu-mi mai pomeneşti vreodată de toate prostiile astea!

— Bine, bine! suspină ea. N-am să vorbesc despre asta, dar îţi spun de pe acum... într-o zi o să-ţi pară rău.

Toată plăcerea excursiei fusese stricată, îndeosebi pentru ea. Christine îşi şterse ochii şi adună un buchet mare de ciuboţica-cucului; deşi mai petrecură încă un ceas pe povârnişul însorit şi, în drum spre casă, se opriră la Lavender Lady unde luară ceaiul, sporovăind cu o aparentă prietenie despre tot felul de lucruri obişnuite, toată încântarea acelei zile pierise. În timp ce se îndreptau spre casă, prin întunericul ce începea să-i împresoare, faţa ei rămânea palidă şi rigidă.

Supărarea lui Andrew se transformă încetul cu încetul în indignare. De ce, dintre toţi oamenii care îl cunoşteau, tocmai Chris se înverşuna împotriva lui? Alte femei – ba chiar femei fermecătoare – erau entuziasmate de succesul său rapid.

Câteva zile mai târziu îl chemă la telefon Frances Lawrence, care făcuse o călătorie în străinătate, petrecându-şi iarna în Jamaica. În ultimele două luni Andrew primise în câteva rânduri scrisori de la Hotelul Myrtle Bank. Acum Frances se înapoiase şi dorea să-şi revadă prietenii. Radiind căldura soarelui pe care o absorbise, îi spuse plină de voioşie lui Andrew că voia ca el s-o vadă cât mai era încă bronzată.

Se duse să ia ceaiul la Frances. După cum îi spusese, o găsi minunat bronzată: nu numai mâinile ei fine, ci şi obrăjiorul ei veşnic mirat, purtau patina aurie a statuetei unui faun. Plăcerea pe care o resimţea Andrew revăzând-o era sporită de bun-venitul ce îl citea în ochii ei, acei ochi indiferenţi faţă de toate persoanele, dar care, cu punctele lor de lumină, priveau atât de aprinşi la dânsul.

Stătură de vorbă ca doi vechi prieteni. Ea îi povesti despre călătoria făcută, despre grădinile de corali, despre peştii pe care îi admirase din vapoarele cu ferestre sub apă, despre clima de rai din Jamaica. La rându-i, el îi enumera succesele sale. Poate că, într-un fel, starea lui de spirit se oglindi în cele povestite, căci ea îi spuse în treacăt:

— Eşti teribil de solemn şi îngrozitor de prozaic. Aşa se întâmplă, de îndată ce nu sunt lângă dumneata. Nu! Sincer vorbind, cred că asta-i din cauză că lucrezi prea mult. *Trebuie* oare să continui munca la dispensar? În ce mă priveşte, eu aş crede că a sosit momentul să închiriezi un cabinet în vestul Londrei – de exemplu, pe strada Wimpole sau pe strada Welbeck – şi să-ţi dai acolo consultaţiile.

Tocmai atunci intră şi soţul ei, înalt, indiferent, bine crescut. Îl salută pe Andrew cu o uşoară înclinare a

capului – îl cunoştea acum destul de bine, o dată sau de două ori jucaseră bridge la clubul Sackville – şi binevoi să accepte o ceaşcă de ceai.

În ciuda protestelor sale – şi subliniase că pentru nimic în lume nu ar vrea să-i deranjeze – intrarea lui Lawrence întrerupse conversaţia lor serioasă. Începură să vorbească, distrându-se copios, despre ultimele născociri ale lui Rumbold-Blane.

Dar jumătate de ceas mai târziu, în timp ce Andrew se îndrepta spre Chesborough Terrace, propunerea doamnei Lawrence îl preocupa în mod stăruitor. De fapt, de ce n-ar lua cu chirie un cabinet de consultaţii pe strada Welbeck? Momentul era cu siguranţă potrivit. Nu avea de gând să renunţe la niciunul din pacienţii din Paddington – dispensarul dădea totuşi prea multe beneficii pentru a-l părăsi cu uşurinţă. Dar putea să-şi împartă fără nicio greutate activitatea între dispensar şi un cabinet de consultaţii în vestul Londrei, să folosească adresa aceasta mai convenabilă pentru corespondenţa lui, să-şi înscrie acest *en-tête* pe reţetar şi pe notele sale de plată.

Ideea aceasta îl stimula, îi dădea ghes să se avânte spre noi cuceriri. Ce femeie de treabă era Frances! Pentru el tot atât de preţioasă ca şi domnişoara Everett, dar incomparabil mai fermecătoare, mai atrăgătoare. Şi era în cele mai bune raporturi cu soţul ei, putea să-l privească liniştit în ochi, nu avea de ce să iasă pe furiş din casa lor, ca un Don Juan fără scrupule. Ah, mare lucru e şi prietenia!

Fără să spună nimic Christinei, începu să caute un cabinet convenabil în vestul Londrei şi când – peste vreo lună – îl găsi, îi făcu multă plăcere să declare cu o prefăcută indiferenţă, în timp ce citea ziarul de dimineaţă:

— Bine că mi-am adus aminte... s-ar putea să te intereseze... am închiriat un cabinet în strada Welbeck, am să-mi primesc acolo clienţii mai de soi.

XI

Cabinetul său de pe strada Welbeck Nr. 57A îi dădu lui Andrew un nou sentiment de triumf. „Iată-te dar ajuns şi aici!” se bucură el în taină. „În sfârşit, iată-mă şi aici!”. Deşi nu prea mare, camera era bine luminată de o fereastră largă şi se afla la parter, ceea ce constituia un avantaj important, deoarece majoritatea pacienţilor detestau să urce scări. Sala de aşteptare era comună cu a altor medici, ale căror firme străluceau pe uşa de la intrare alături de a lui, dar camera de consultaţii nu o împărţea cu nimeni.

La 19 aprilie, după ce se semnă contractul de închiriere, merse împreună cu Hamson să-şi ia în primire cabinetul. Freddie se dovedise deosebit de folositor în tot ceea ce privea formalităţile preliminare şi-i găsise o soră potrivită, prietena aceleia care îl asista la cabinetul său din strada Queen Anne. Sora Sharp, femeie între două vârste, nu era frumoasă şi, cu toate că avea expresia înăcrită a omului care se simte persecutat, părea capabilă. Freddie îi explică pe scurt motivul alegerii sale:

— Ultimul lucru de care are nevoie un doctor este o infirmieră drăguţă. Înţelegi ce vreau să spun, amice? Distracţia e distracţie, dar treaba e treabă – şi n-are rost să amesteci una cu cealaltă. Niciunul dintre noi nu-şi face meseria de plăcere. Ca un om cu scaun la cap ce eşti, ai să înţelegi asta. La drept vorbind, am o vagă impresie că noi doi o să menţinem o colaborare mai strânsă, acum că te-ai mutat în vecinătatea mea.

În timp ce discuta cu Freddie aranjamentul cabinetului îşi făcu apariţia pe neaşteptate doamna Lawrence. Trecuse pe acolo şi intrase voioasă, ca să vadă ce alegere făcuse Andrew. Avea calitatea atrăgătoare de a se ivi aşa ca din întâmplare, fără a-şi impune niciodată prezenţa. Arăta deosebit de fermecătoare, într-un taior negru cu o garnitură de blană scumpă în jurul gâtului. Nu rămase multă vreme, dar sugestiile ei cu privire la tapet, apoi la

perdelele şi draperiile ce trebuiau instalate în spatele biroului, se dovediră a fi de mult mai bun gust decât proiectele banale ale lui Freddie şi Andrew.

Lipsită de prezenţa-i plină de vioiciune, camera păru pustie după plecarea ei. Freddie chicoti:

— Mare baftă ai, măi băiete. Nostimă bucăţică. Rânji invidios. Ce spunea Gladstone în 1890, despre calea cea mai sigură pentru un bărbat, spre a face carieră?

— Habar n-am ce vrei să insinuezi.

Totuşi, când cabinetul fu gata, Andrew trebui să fie de acord cu Freddie şi Frances – care venise să constate rezultatul sugestiilor ei – că era exact ceea ce se cuvenea să fie: modern, dar sobru, adecvat exigenţelor profesionale. Într-un cabinet atât de arătos, un onorariu de trei guinee de consultaţie părea rezonabil, cu totul justificat.

La început nu-l năpădiră pacienţii, dar adresând scrisori politicoase tuturor doctorilor care îi trimiteau pacienţi spre examinare la Spitalul de boli pulmonare – scrisori referitoare bineînţeles la aceste cazuri şi la simptomele lor – Andrew ţesu în curând o reţea de fire care cuprindeau întreg oraşul şi care începu să-i aducă şi pacienţi particulari. Era acum un om extrem de ocupat, care gonea în maşina sa cea nouă între Chesborough Terrace, spitalul Victoria şi strada Welbeck, având în plus numeroase vizite de făcut, precum şi un dispensar arhiplin, unde adesea consultaţiile durau până la zece seara.

Tonicul succesului îi fierbea prin vine ca un minunat elixir, încât se simţea în stare să dovedească munca. Găsi timp să dea o fugă până la Rogers pentru a-şi comanda încă trei costume, apoi la un atelier de cămăşi de pe strada Jermyn, pe care i-l recomandase Hamson. Popularitatea lui la spital era în continuă creştere. Într-adevăr, avea mai puţin timp la dispoziţie pentru activitatea în secţia de consultaţii externe, dar îşi spunea că ceea ce sacrifica din timp era compensat prin

experienţa mai mare pe care o avea acum. Chiar faţă de prieteni devenise brusc şi expeditiv, deşi făcea totdeauna impresie bună, datorită surâsului pe care îl arbora la comandă: „Trebuie să plec, dragul meu... îmi iau picioarele la spinare.”

Într-o vineri după amiază, la cinci săptămâni după instalarea sa în strada Welbeck, o femeie în vârstă veni să-l consulte pentru o afecţiune a gâtului. Nu avea decât o simplă laringită, dar era o femeiuşcă arţăgoasă şi ţinea cu orice preţ să audă şi părerea altui doctor. Puţin cam jignit în amorul lui propriu, Andrew se gândi la cine să o trimită. Era ridicol să-l facă să piardă timp pentru un asemenea caz pe un medic ca Sir Robert Abbey. Deodată se lumină la faţă, amintindu-şi că la colţul străzii se găseşte cabinetul lui Hamson. Freddie fusese deosebit de amabil cu el în ultima vreme. Decât vreun străin nerecunoscător, mai bine să „ciupească” el cele trei guinee. Andrew trimise bolnava cu un bileţel la Freddie.

Peste trei sferturi de oră ea se înapoie, însă în cu totul altă dispoziţie, calmată, şi cerându-şi scuze, mulţumită de sine însăşi, de Freddie şi mai ales de Andrew.

— Iartă-mă că te mai deranjez o dată, doctore. Nu voiam decât să-ţi mulţumesc pentru osteneala pe care ţi-ai dat-o cu mine. Am fost la doctorul Hamson şi dânsul mi-a confirmat tot ce mi-ai spus dumneata, m-a asigurat că nimic nu poate fi mai bun decât reţeta pe care mi-ai prescris-o dumneata.

În iunie fu operată Sybil Thornton. Avea amigdalele oarecum tumefiate, şi recent în *Medical Journal* fuseseră publicate câteva articole, confirmând unele presupuneri că absorbţia amigdaliană ar juca un rol în etiologia reumatismului. Ivory făcu operaţia cu o grijă meticuloasă.

— Prefer să umblu mai puţin brusc cu aceste ţesuturi limfoide, spusese el lui Andrew în timp ce se spăla. Îmi închipui că ai văzut tipi care le scot cât ai clipi. *Eu* nu lucrez aşa.

Când Andrew primi cecul din partea lui Ivory – sosi şi de

astă dată prin poştă – Freddie se găsea la dânsul. Se întâlneau deseori, fie în cabinetele lor, fie în oraş. Hamson se revanşase trimiţându-i lui Andrew o gastrită de toată frumuseţea, în schimbul cazului de laringită. De fapt, în perioada aceasta câţiva pacienţi făcuseră naveta cu bileţele, între strada Welbeck şi strada Queen Anne.

— Ştii, Manson – observă acum Freddie – îmi pare bine că ai renunţat la atitudinea ta de dulău fioros. Chiar şi acum – trase cu coada ochiului la cec peste umărul lui Andrew – tot nu te pricepi să storci tot sucul din portocală. Încearcă să cazi la învoială cu mine, măi băiete, şi-ai să vezi că fructul poate să fie mai zemos.

Andrew nu se putu împiedica să nu râdă.

În seara aceea, pe când se îndrepta spre casă, era într-o dispoziţie deosebit de bună. Constatând că nu are ţigări, se opri şi intră într-o tutungerie, pe strada Oxford. Dând să iasă, observă pe neaşteptate o femeie oprită în dreptul unei vitrine alăturate: era Blodwen Page.

O recunoscu imediat, deşi era foarte schimbată şi nu mai semăna de loc cu patroana plină de energie din Bryngower. Slăbise, avea o ţinută neglijentă şi privirea pe care o ridică spre el, când i se adresă, era apatică şi abătută.

— Doamna Page – spuse Andrew, îndreptându-se spre dânsa – sau mai bine zis doamna Ress acum, dacă nu mă-nşel? Nu vă amintiţi de mine? Sunt doctorul Manson.

Ea îl cântări din ochi şi înregistra eleganţa şi aerul lui de prosperitate.

— Îmi amintesc de dumneata, doctore, suspină dânsa. Sper că-ţi merge bine. Apoi, ca şi când s-ar fi temut să mai zăbovească se întoarse spre locul unde, la câţiva metri de ea, o aştepta, dând semna de nerăbdare un bărbat înalt şi chel, şi încheie înfricoşată: Trebuie să plec, acum, doctore, mă aşteaptă soţul meu.

Andrew o privi cum se depărta grăbită, văzu parcă buzele subţiri ale lui Rees mişcându-se pentru a rosti reproşul „Cum îţi permiţi să mă laşi să aştept?” în vreme

ce ea îşi pleca supusă capul. Timp de o clipă simţi aţintiţi asupra lui ochii reci ai directorului de bancă, apoi soţii plecară şi se pierdură în mulţime.

Andrew nu putu să-şi alunge din minte această scenă. Când ajunse la Chesborough Terrace şi intră în odaia din faţă o găsi pe Christine tricotând. Ceaiul pe care ea îl adusese, de îndată ce auzise maşina, îl aştepta pe tavă. Andrew îi aruncă în treacăt o privire întrebătoare. Ar fi voit să-i povestească întâlnirea avută cu câteva clipe mai înainte şi, dintr-o dată, simţi dorinţa să pună capăt acestei perioade de certuri. Dar după ce bău o ceaşcă cu ceai, înainte de a fi rostit el un cuvânt, Christine spuse liniştită

— A telefonat din nou doamna Lawrence, azi după-masă. Nu ţi-a lăsat vorbă nimic.

— A! – Andrew roşi – ce vrei să spui... „din nou”?

— E a patra oară că-ţi telefonează săptămâna asta.

— Ei şi ce-i cu asta?

— Nimic, n-am spus nimic.

— Ce mutră faci! Pot să-i interzic eu să-mi telefoneze?

Ea tăcu – rămase cu privirile plecate asupra lucrului de mână. Dacă ar fi ştiut ce furtună mocneşte într-însa, în ciuda aerului ei liniştit, Andrew nu şi-ar fi ieşit din fire – aşa cum se întâmplă.

— După felul cum te porţi s-ar zice că sunt cel puţin bigam. Doamna Lawrence este o femeie foarte de treabă, iar bărbatu-său este unul dintre cei mai buni prieteni ai mei. Sunt oameni fermecători, nu se învârtesc cu aerul ăsta de căţeluşi bolnavi. Ah, fi-r-ar al dracului de căţeluş bolnav! Ah, fi-r-ar al dracului!..

Dădu pe gât restul ceaiului şi se ridică, dar în clipa în care ieşi din odaie îi păru rău.

Trecu în dispensar şi-şi aprinse o ţigară, gândindu-se necăjit că lucrurile merg tot mai rău cu Christine, deşi nu ar fi voit să fie aşa. Înstrăinarea lor crescândă îl deprima şi-l irita, era singurul nor negru pe cerul senin al succesului său.

Christine şi cu dânsul fuseseră ideal de fericiţi ca soţ şi soţie. Neaşteptata întâlnire cu doamna Page îi reîmprospătase un val de amintiri, de pe vremea când îi făcea curte Christinei, la Blaenelly. N-o mai idolatriza ca odinioară, dar – la naiba! – îi era dragă. Poate că în ultimul timp i se întâmplase să o jignească, o dată sau de două ori. Stând aşa, simţi pe neaşteptate dorinţa să se împace cu dânsa, să-i facă pe plac, s-o îmbuneze. Se adânci în gânduri şi deodată i se lumină privirea. Se uită la ceas şi constată că mai era o jumătate de oră, înainte de ora de închidere la casa Laurier's. În clipa următoare era în maşină, în drum spre Laurier's; voia să stea de vorbă cu domnişoara Cramb.

Când îi spuse ce dorea, domnişoara Cramb se arătă dispusă numaidecât – şi din toată inima – să-i stea într-ajutor. Discutară îndelung şi serios, apoi merseră împreună la raionul de blănuri unde i se prezentară doctorului Manson diferite pielicele. Domnişoara Cramb le mângâia cu o mână expertă, scoţând în evidenţă luciul lor argintiu şi toate calităţile deosebite ce s-ar fi putut pretinde acestui gen de blănuri. În vreo două rânduri îl contrazise cu amabilitate, semnalându-i grijulie marfa de soi, spre deosebire de acea inferioară. În cele din urmă el făcu o alegere pe care dânsa o aprobă din tot sufletul. Apoi plecă să-l caute pe domnul Winch şi se întoarse, declarând plină de mulţumire:

— Domnul Winch doreşte să vă cedeze pieile la preţul de cost. (Niciodată cuvântul „preţ de *en-gros"* nu murdărise buzele unei funcţionare de la Laurier's.) Asta înseamnă cincizeci şi cinci de lire – şi puteţi să mă credeţi, domnule doctor, că atât şi merită. Sunt piei minunate. Soţia dumneavoastră va fi mândră să le poarte.

Sâmbăta următoare, la orele unsprezece, Andrew intră în salon, aducând cutia de culoare verde închis, cu inimitabila emblemă artistic gravată pe capac.

— Christine – strigă el – vrei să vii puţin aici!

Ea era sus la etaj, cu doamna Bennett, căreia îi ajuta să facă paturile, dar veni numaidecât, gâfâind uşor şi cam mirată de chemarea lui.

— Ia priveşte, iubito! Acum că se apropia momentul culminant, Andrew se simţea stingherit – aproape nu mai avea glas. Uite ce ţi-am luat. Ştii… ştii că am avut unele mici neînţelegeri în ultima vreme, aş dori ca asta să-ţi dovedească…

Se întrerupse şi, intimidat ca un şcolar, îi întinse cutia. Christine era foarte palidă când o deschise şi degetele-i tremurau în timp ce desfăcea sforile. Scoase un strigăt de uimire:

— Ce blană minunată!

Învelite în hârtie de mătase, odihneau două superbe vulpi argintii, montate într-o singură blană, Andrew le scoase repede din cutie, şi mângâindu-le uşor, aşa cum făcuse domnişoara Cramb, spuse emoţionat:

— Îţi plac, Christine? Ia încearcă-le. Ştii, domnişoara aceea de la Laurier’s mi-a ajutat să le aleg. Tot ce există mai bun, prima calitate, o spune de altfel şi preţul. Vezi luciul ăsta şi dunga argintie de pe spate… la asta trebuie să te uiţi.

Obrajii Christinei erau uzi de lacrimi; se întoarse spre Andrew plină de elan.

— Mă iubeşti, nu-i aşa, dragul meu soţ? Asta e singurul lucru care mă interesează pe lume.

Liniştindu-se în sfârşit, îşi încercă blana: îi venea de minune.

El nu se mai sătura s-o admire. Dorind ca împăcarea lor să fie deplină, îi spuse zâmbind:

— Ştii ce, Christine? Hai să sărbătorim acest eveniment: azi mâncăm în oraş. Să ne întâlnim la ora unu la restaurantul Piaza.

— Da, iubitule – spuse ea, cu mirare în glas – numai că… astăzi am pregătit pentru dejun nişte plăcintă cu brânză… care îţi place ţie aşa de mult.

— Nu, nu – râsul lui suna voios, cum nu-l mai auzise de

luni de zile – nu mai face pe Cenuşăreasa. La unu ai întâlnire cu un domn frumos şi brun la Piaza. Nu trebuie să porţi o garoafă roşie, o să te recunoască după vulpile argintii.

Toată dimineaţa Andrew se simţi deosebit de mulţumit. Ce prost fusese că o neglijase pe Christine. Tuturor femeilor le place să le dai atenţie, să le scoţi în oraş, să le distrezi. Restaurantul Piaza i se păru locul cel mai nimerit – între unu şi trei putea fi văzută acolo toată Londra, sau cel puţin majoritatea acelora care reprezentau ceva în acest oraş.

Christine sosi cu întârziere, lucru cu totul neobişnuit, ceea ce îl făcu să se enerveze puţin, în vreme ce aştepta în hol, mai ales când văzu prin uşile cu geamuri de sticlă cum se ocupară în scurt timp toate mesele bune. Îşi comandă încă un vermut. Abia la unu şi douăzeci veni şi dânsa, în mare grabă, intimidată de zgomot, de lume, de chelnerii elegant îmbrăcaţi şi de faptul că-l aşteptase timp de o jumătate de oră în alt hol al hotelului.

— Îmi pare grozav de rău, iubitule, se scuză gâfâind. Am întrebat, apoi am aşteptat şi tot am aşteptat, abia la urmă mi-am dat seama că nu ajunsesem unde trebuia.

Li se dădu o masă proastă, lângă un stâlp, în apropierea bucătăriei. Restaurantul era ridicol de aglomerat şi mesele atât de apropiate încât îţi făcea impresia că oamenii şed unul pe genunchii celuilalt. Chelnerii se strecurau cu dibăcie, contorsionându-şi trupul. Căldura era tropicală, iar larma se înteţea sau scădea ca la un meci de fotbal.

— Ei, Christine, ce-ai vrea să iei? întrebă Andrew cu hotărâre.

— Comandă tu, dragul meu, răspunse ea cu glasul stins.

Andrew comandă o masă îmbelşugată şi costisitoare: icre negre, supă *Prince de Galles,* pui, sparanghel, căpşuni cu sirop şi o sticlă de *Liebhaumilch,* recolta 1929.

— Nu prea ştiam noi de-alde astea pe vremea când

stăteam la Blaenelly, spuse el râzând şi hotărât să fie vesel cu orice preţ. Nimic nu e mai plăcut decât să te bucuri de viaţă, fetiţo dragă.

Christine făcu eforturi eroice ca să fie în ton. Lăudă supa, făcu un efort eroic ca să înghită, se prefăcu interesată, când Andrew i-o arătă pe Glen Roscoe, vedeta de cinematograf, pe Mavis Yorke, o americană celebră pentru cei şase soţi ai ei, şi alte personalităţi cosmopolite la fel de distinse. Christine găsea odioasă eleganţa vulgară a restaurantului. Bărbaţii erau prea bine îmbrăcaţi, dichisiţi şi pomădaţi. Femeile aratau toate la fel, blonde, îmbrăcate în negru, elegante, fardate, cu înfăţişarea aspră şi indiferentă. Dintr-o dată Christine simţi că ameţeşte şi că începe să-şi piardă echilibrul. De obicei avea o purtare simplă şi firească, dar în vremea din urmă trăise într-o mare încordare nervoasă. Îşi dădu seama de contrastul dintre blana cea nouă şi rochia ei simplă şi simţi privirile altor femei aţintite asupra ei. Ştia că nu este la locul ei aici, ca o floare de câmp într-o seră de orhidee.

— Ce s-a întâmplat? întrebă brusc Andrew. Nu te amuzi?

— Ba da, protestă ea, încercând să schiţeze un zâmbet, dar buzele nu o mai ascultau – abia putea să înghită, necum să mai simtă gustul puiului cu smântână de pe farfuria din faţa ei.

— Nici nu asculţi ce-ţi spun, mormăi Andrew nemulţumit. Nici n-ai gustat vinul. Pe legea mea, când un bărbat iese în oraş, cu nevasta lui…

— Pot să capăt puţină apă? întrebă ea sfioasă.

Îi venea să ţipe. Nu avea ce să caute într-un loc ca acesta. Nu avea părul vopsit, nu era fardată, nu era de mirare că până şi chelnerii se holbau la ea. Enervată luă din farfurie un fir de sparanghel, dar acesta se rupse în două şi căzu pe blana ei cea nouă, stropind-o cu sos.

Blonda platinată de la masa de alături se întoarse zâmbind spre bărbatul care o însoţea. Andrew îi văzu

zâmbetul şi renunţă la orice încercare de conversaţie. Masa luă sfârşit într-o tăcere mormântală.

Se întoarseră acasă şi mai tăcuţi. Apoi el plecă în grabă să-şi facă vizitele. Erau mai departe ca oricând unul de celălalt. Suferinţa Christinei era de neînchipuit: începea să-şi piardă încrederea în sine, să se întrebe dacă era cu adevărat o soţie potrivită pentru el.

Seara îl îmbrăţişa şi-l sărută, mulţumindu-i din nou pentru blana pe care i-o cumpărase şi pentru masa pe care o luaseră în oraş.

— Îmi pare bine că ţi-a făcut plăcere, răspunse Andrew sec, apoi se duse în odaia lui.

XII

Tocmai atunci se produse un eveniment care pentru un timp abătu atenţia lui Andrew de la neînţelegerile sale conjugale. În ziarul *Tribune* dădu de un articol anunţând că binecunoscutul expert în problemele sănătăţii, domnul Robert Stillman, din Portland, Statele Unite, sosise pe vasul *Imperial* şi stătea la hotelul Brooks.

Altă dată Andrew ar fi dat fuga la Christine cu ziarul în mână: „Ia te uită, Christine, Stillman a sosit în Anglia. Ţii minte... am fost în corespondenţă cu el în lunile din urmă. Mă întreb dacă o să mă primească... Zău, aş fi fericit să mă pot întâlni cu el.”

Dar acum pierduse obiceiul să mai dea fuga la Christine. În loc de aceasta rămase cufundat în gânduri, cu ochii aţintiţi asupra ziarului, mulţumit că o să aibă de-a face cu Stillman, nu în calitate de asistent medical, ci în situaţia unui medic având cabinet de consultaţii propriu pe strada Welbeck. Bătu cu grijă la maşină o scrisoare, reamintind americanului cine era şi invitându-l miercuri la dejun, la Piaza.

În dimineaţa următoare Stillman îl chemă la telefon. Vocea sa era liniştită, prietenoasă şi plină de o vioaie

preciziune.

— Încântat să pot sta de vorbă cu dumneata, doctore Manson. Mi-ar face plăcere să luăm prânzul împreună, dar nu la Piaza. Mi-e silă de localul ăsta. N-ai vrea să vii să mâncăm aici la hotel?

Îl găsi pe Stillman în salonul apartamentului său de la Brooks, un hotel distins şi liniştit, care făcea de ruşine forfota zgomotoasă de la Piaza. Andrew fusese copleşit de muncă toată dimineaţa şi la prima vedere, după ce-l cunoscu pe Stillman, aproape regretă că venise. Americanul avea cincizeci de ani, era mic de statură şi slăbuţ, cu un cap disproporţionat de mare şi cu bărbia teşită. Avea tenul alb-trandafiriu ca al unui băieţaş, iar părul său blond deschis era pieptănat cu cărare la mijloc. De abia când îi văzu ochii limpezi, hotărâţi şi de un albastru glacial, Andrew îşi dădu seama – avu aproape un şoc – de energia năvalnică ce zăcea în acest trup firav.

— Sper că nu te superi că te-am poftit aici? spuse Robert Stillman, cu tonul potolit al omului la care mulţi s-ar simţi fericiţi să vină. Ştiu, se crede că nouă americanilor ne place Piaza, spuse el, zâmbind fără fasoane. Dar lumea de acolo mi-e nesuferită – făcu o pauză – şi acum că te cunosc, dă-mi voie să te felicit pentru minunatul dumitale articol despre inhalaţia de praf. Nu te supără că ţi-am vorbit despre cerecită? Ce-ai mai făcut în ultimul timp?

Coborâră în restaurant unde şeful unei armate de chelneri îi acordă lui Stillman toată atenţia.

— Ce iei? Eu unul am să iau suc de portocale, două cotlete de miel cu mazăre şi la urmă cafea, spuse prompt Stillman, fără să arunce măcar o privire pe lunga listă de mâncare, scrisă în franţuzeşte.

Andrew dădu şi el comanda şi se întoarse cu un respect sporit spre Stillman. Era cu neputinţă să rămâi mai mult timp în tovărăşia acestuia, fără să nu recunoşti marele interes pe care ţi-l stârnea personalitatea lui. Însăşi biografia sa, pe care Andrew o cunoştea doar în linii mari,

era fără pereche.

Robert Stillman era vlăstarul unei vechi familii din Massachusetts, care timp de generaţii profesase avocatura la Boston. În ciuda acestei tradiţii, tânărul Stillman arătă o vie dorinţă de a se consacra medicinei şi, la vârsta de optsprezece ani, reuşi în cele din urmă să convingă pe tatăl lui şi să-şi înceapă studiile la Harvard. Urmă timp de doi ani Facultatea de medicină a acestei universităţi, când tatăl său muri pe neaşteptate, lăsându-l pe Robert, precum şi pe mama şi sora lui, într-o situaţie nebănuit de precară.

În acest moment, când trebuiau găsite mijloace de existenţă pentru întreaga familie, bătrânul John Stillman, bunicul lui Robert, stărui ca nepotul lui să părăsească studiul medicinii în favoarea tradiţiei familiale a avocaturii. Orice discuţie se dovedi inutilă, bătrânul era de neclintit şi Robert fu silit să capituleze, pentru ca – după trei ani de muncă plictisitoare – să obţină nu diploma de doctor în medicină, aşa cum sperase el, ci de licenţiat în drept. În 1906 intră în biroul de avocatură familial din Boston şi se consacră timp de patru ani baroului.

Nu muncea însă cu tragere de inimă. Bacteriología şi în special microbiología îl fascinau încă din primii ani de studii. În podul locuinţei sale de pe Beacon-Hill îşi amenajă un mic laborator, folosind ca asistent pe un funcţionar al său şi închinând pasiunii sale toate clipele lui libere. Acest pod deveni de fapt începutul Institutului Stillman. Robert nu era un diletant. Dimpotrivă, el dădu dovadă nu numai de cea mai mare pricepere în munca de laborator, ci şi de o originalitate aproape genială, iar când, în iarna anului 1908, sora sa Mary, la care ţinea foarte mult, muri de ftizie galopantă, el începu să-şi concentreze toate forţele împotriva bacilului tuberculozei. Reluă vechile cercetări ale lui Fierre Louis şi ale discipolului american al acestuia: James Jackson junior. Examinând lucrarea de o viaţă a lui Laennec asupra

auscultării, ajunse la studiul fiziologiei pulmonilor şi puse la punct un nou stetoscop. Apoi, cu aparatura limitată pe care o avea la dispoziţie, trecu la prima sa încercare de a produce un ser sanguin.

În 1910, când bunicul John Stillman muri, Robert ajunsese în sfârşit să vindece tuberculoza la cobai. Rezultatele acestui dublu eveniment fură imediate. Mama lui fusese din totdeauna de acord cu activitatea sa ştiinţifică. Nu fu deci nevoie de multe insistenţe ca să lichideze biroul de avocatură din Boston şi – cu moştenirea rămasă de la bătrân – să cumpere o fermă în Portland, lângă Oregon, unde se consacră numaidecât cu trup şi suflet adevăratei sale vocaţii.

Irosise atâţia ani preţioşi, încât nici nu i se mai păru important să obţină o diplomă medicală. Voia descoperiri, rezultate. Nu peste mult obţinu un ser de la nişte cai murgi, apoi reuşi – cu un vaccin bovin – să imunizeze în masă o cireadă de vaci de rasă New Jersey. În acelaşi timp el aplică atât constatările fundamentale ale lui Helmholtz şi Willard Gibs de la Yale, cât şi unele metode mai noi ale altor medici, cum era Bisaillon şi Zinks, cu privire la tratamentul plămânilor bolnavi, prin imobilizare. De aici el se lansă direct în terapeutică. Activitatea lui curativă la noul său institut începu să se evidenţieze prin triumfuri şi mai mari decât cele obţinute în laborator. Mulţi dintre pacienţii săi erau bieţi tuberculoşi ambulatorii care rătăceau din sanatoriu în sanatoriu, fiind condamnaţi ca incurabili. Succesele dobândite în aceste cazuri îi aduseră numaidecât calomnii, acuzaţii şi duşmănia înverşunată a corpului medical.

Acum începu pentru Stillman o bătălie deosebită şi de mai lungă durată, bătălia pentru recunoaşterea lucrărilor sale. Îşi investi ultimul ban pe care îl avea întru întemeierea institutului său – cheltuielile de întreţinere ale acestuia fiind apreciabile.

Nu putea suferi reclama şi se împotrivi tuturor ispitelor de a-şi comercializa descoperirea. Deseori părea că

greutăţile materiale, la care se adăuga şi opoziţia înverşunată pe care o întâmpina, trebuiau să-l doboare. Şi totuşi, cu un admirabil curaj, Stillman trecu prin toate încercările, până şi prin aceea a unei campanii de presă dusă împotriva lui, în toată ţara. Perioada calomniilor trecu şi furtuna controversei se potoli. Încetul cu încetul, adversarii fură nevoiţi să-şi calce pe inimă şi să-i recunoască meritele. În 1925, o comisie din Washington vizită Institutul şi redactă un raport călduros asupra activităţii ce se ducea acolo. Astfel recunoscut, Stillman începu să primească mari donaţii din partea unor persoane particulare, a directorilor de întreprinderi şi chiar a unor instituţii de stat. El folosi aceste fonduri pentru dezvoltarea şi perfecţionarea Institutului său care, graţie admirabilei sale aparaturi, a condiţiilor climatice în care era situat, dar şi datorită cirezii de vite de New Jersey şi cailor irlandezi pur sânge folosiţi pentru extragerea serului, deveni una din atracţiile turistice ale Oregonului.

Deşi Stillman nu scăpă complet de duşmani – în 1929 nemulţumirea unui laborant concediat provocă un nou scandal – el cuceri cel puţin dreptul de a se dedica vocaţiei sale. Succesul nu-l schimbă, rămase aceeaşi persoană liniştită şi rezervată care cu douăzeci şi cinci de ani în urmă făcuse primele culturi microbiene în podul din Beacon-Hill.

Şi acum, în restaurantul Hotelului Brooks, îl privea pe Andrew cu o bunăvoinţă senină.

— Mi se pare foarte agreabil în Anglia. Îmi plac satele dumneavoastră. Numai că verile la noi nu sunt atât de răcoroase ca aici.

— Îmi închipui că aţi venit pentru un turneu de conferinţe? întrebă Andrew.

Stillman zâmbi.

— Nu, am renunţat la conferinţe. Ai să mă socoteşti un încrezut, dacă îţi spun că las rezultatele să vorbească pentru mine. De fapt am venit să mă odihnesc. S-a

nimerit că domnul Cranston al dumneavoastră – vorbesc despre Herbert Cranston, cel care fabrică vestitele automobile micuţe, atât de minunate – a venit acum un an la mine în America. Toată viaţa a suferit de astmă şi eu... în sfârşit, la Institut, am izbutit să-l vindecăm. De atunci îmi bate capul într-una să vin în Anglia şi să întemeiez aici o mică clinică de felul aceleia din Portland. În urmă cu şase luni am acceptat, am întocmit planurile şi acum clinica – se va numi *Bellevue* – este aproape gata. E situată pe Chilterns, lângă High Wycombe. Vreau să pun totul pe roate – pe urmă o dau pe mâna lui Marland, unul dintre asistenţii mei. Sincer vorbind, consider asta o experienţă, o experienţă foarte promiţătoare pentru metoda mea, în special din punct de vedere climatic şi rasial. Aspectul financiar nu are deocamdată nicio importanţă.

Andrew se aplecă spre el.

— Pare interesant. Asupra cărei probleme vă concentraţi în mod deosebit? Aş vrea să vizitez şi eu clinica dumneavoastră.

— Trebuie neapărat să vii când are să fie gata. Acolo vom aplica tratamentul radical al astmului. Cranston ţine la aceasta. Apoi m-am ocupat în special de câteva cazuri de tuberculoză incipientă. Spun câteva – zâmbi el – căci nu uita că eu nu sunt decât un simplu biofizician care are unele cunoştinţe despre aparatul respirator. Dar în America dificultatea pentru noi este să nu ne lăsăm copleşiţi. Ce ziceam? A, da, tuberculoza incipientă. Asta o să fie interesant. Am o nouă metodă pentru a aplica pneumotoraxul. Reprezintă cu adevărat un pas înainte.

— Vreţi să spuneţi, metoda Emile-Weil?

— Nu, nu! Una mult mai bună, fără dezavantajul fluctuaţiilor negative. Faţa lui Stillman se lumină. Cunoşti dificultăţile provocate de aparatele cu butelie fixă, în momentul când presiunea intrapleurală contrabalansează presiunea fluidului şi scurgerea gazului încetează de tot. Acum, la Institut, am inventat o cameră de presiune

suplimentară – am să ţi-o arăt când vei veni – prin care putem să introducem gaze la o presiune negativă determinată chiar de la început.

— Dar dacă se produce o embolie gazoasă? întrebă repede Andrew.

— Acest risc este eliminat complet. Uite, un mic dispozitiv cât se poate de simplu. Folosind un mic barometru cu bromoform lângă ac, evităm rarefierea. O fluctuaţie de minus paisprezece centimetri nu arată decât un centimetru cub de gaze la capătul acului. În treacăt fie spus, trocarul nostru are patru canale, de unde se poate deduce că funcţionează ceva mai bine decât acel al lui Sangman.

Fără să vrea – în ciuda postului său onorific la Spitalul Victoria – Andrew era impresionat.

— Păi, dacă aşa este, – spuse el – o să reduceţi la zero şocul pulmonar. Ştiţi, domnule Stillman... mi se pare ciudat, absolut uimitor că toate acestea le-aţi făcut dumneavoastră. O, iertaţi-mă, m-am exprimat greşit, dar înţelegeţi ce vreau să spun? Atâţia doctori continuă să lucreze cu vechea aparatură.

— Scumpul meu doctor Manson – răspunse Stillman, cu o sclipire veselă în ochi – nu uita că primul om care a aplicat pneumotoraxul, Carson, nu era altceva decât un fiziolog.

După aceea se cufundară în detalii tehnice, discutară apicoliza şi frenicectomia, se contraziseră în privinţa celor patru puncte ale lui Brauer, trecând la oleotorax şi la lucrările lui Bernon în Franţa: injecţii masive interpleurale în empiemul tuberculos. Nu încetară decât când Stillman se uită la ceas şi constată, cu o exclamaţie de mirare, că tntârziase cu o jumătate de oră la o întâlnire cu Cranston.

Andrew plecă de la Hotelul Brooks stimulat de idei noi şi entuziasmat, dar numaidecât urmă o ciudată reacţie de confuzie şi de nemulţumire faţă de propria sa activitate. „M-am lăsat dus de nas de tipul ăsta!” îşi spuse plictisit.

Când ajunse la Chesborough Terrace nu era deosebit

de bine dispus. Totuşi, oprind maşina în faţa casei îşi compuse o mască indiferentă. Relaţiile lui cu Christine cereau să se arate astfel, căci atitudinea ei era atât de supusă şi de lipsită de personalitate, încât oricât de furios ar fi fost în adâncul sufletului, Andrew simţea că trebuie să răspundă cu aceeaşi monedă.

Îi făcea impresia că soţia lui trăia închisă în sine ca într-o cochilie, că se baricadase într-o viaţă interioară în care el nu putea pătrunde. Ceva mai mult, scria scrisori şi, în vreo două rânduri, venind acasă, o găsise jucându-se cu Florrie jocuri copilăreşti, clădiri din cuburi colorate pe care le cumpăra la prăvălie. Christine începuse de asemenea să meargă discret, dar regulat la biserică – şi asta îl scotea şi mai mult din sărite. La Blaenelly, când o însoţea pe doamna Watkins în fiecare duminică la biserica parohială, el nu văzuse în asta niciun motiv de nemulţumire. Acum însă, ostil şi înstrăinat de dânsa, considera aceasta ca încă un afront adus lui, ca un gest de bigotism îndreptat împotriva sa.

În seara aceea o găsi singură în odaia din faţă. Şedea cu coatele pe masă, purtând ochelarii de care se servea de câtva timp, şi cu o carte deschisă în faţă. Mică şi absorbită în citit cum era, părea o şcolăriţă care îşi învaţă lecţia. Pe Andrew îl copleşi un val de supărare, pornit din sentimentul izolării sale. Aplecându-se peste umărul ei, îi smulse cartea pe care dânsa încercă prea târziu s-o ascundă, în capul paginii putu să citească: Evanghelia Sfântului Luca.

— Dumnezeule! exclamă el uluit şi oarecum furios. Aici ai ajuns? Ai început să citeşti acum biblia?

— De ce nu? Şi înainte de a te întâlni pe tine o citeam.

— Aşa?

— Da! O expresie stranie, dureroasă i se ivi în ochi. Poate că prietenii tăi de la Piaza nu ar fi de acord, dar cel puţin este literatură bună.

— Aşa vasăzică?! Ei bine, dă-mi voie să-ţi spun – în cazul că nu-ţi dai singură seama – că devii încetul cu

începutul o nenorocită de nevropată.

— Se prea poate – şi asta de asemenea din propria mea vină. Prefer să fiu o nenorocită de nevropată şi să nu-mi ucid sufletul, decât un nenorocit de bărbat copleşit de succese, dar mort sufleteşte.

Se întrerupse brusc, muşcându-şi buzele şi străduindu-se să-şi înghită lacrimile. Cu mare efort reuşi să se stăpânească. Privindu-l drept în faţă, cu ochii îndureraţi, ea adăugă cu voce înceată, reţinută:

— Andrew, nu crezi că ar fi mai bine pentru noi amândoi dacă aş pleca de aici pentru un timp? Doamna Vaughan mi-a scris, invitându-mă să petrec două-trei săptămâni cu ea. Şi-a luat o casă la Newquay, peste vară. Na crezi că aş face mai bine să mă duc?

— Da, du-te, la naiba toate, du-te!

Se răsuci pe călcâie şi ieşi din odaie.

XIII

Plecarea Christinei la Newquai fu o uşurare, o delicioasă eliberare... timp de trei zile. Apoi Andrew începu să se frământe, să se întrebe ce-o fi făcând ea – şi dacă îi duce lipsa? Să se lase pradă geloziei, în aşteptarea înapoierii ei? Deşi îşi spunea că acum este un om liber, avea acelaşi sentiment de neîmplinire care-l împiedicase să lucreze odinioară la Aberalaw, când Christine plecase la Bridlington, lăsându-l singur ca să studieze pentru examen.

În faţa ochilor i se ivea chipul ei, nu trăsăturile tinere şi fragede ale Christinei de odinioară, ci o figură mai palidă, mai matură, cu obrajii uşor scofâlciţi, aţintindu-l cu privirea-i mioapă, îndărătul ochelarilor rotunzi. Nu era o faţă frumoasă, dar avea un aer de suferinţă care îl obseda.

Ieşea adeseori în oraş şi juca bridge la club, cu Ivory, Freddie şi Deedman. În ciuda reacţiei ivite după prima

întrevedere, se întâlnea deseori cu Stillman, care făcea mereu naveta între Hotelul Brooks şi clinica de la Wycombe, acum aproape terminată, îi scrise lui Denny, propunându-i să se întâlnească cu el la Londra; deşi ştia că-i era imposibil, acum când îşi luase postul în primire, să vină în capitală. Flope era inaccesibil – la Cambridge.

Încercă în mai multe rânduri să se concentreze asupra cercetărilor sale clinice, la spital. Cu neputinţă. Era prea agitat. Cu aceeaşi asiduitate, oarecum neliniştit, verifică depunerile sale, împreună cu Wade, directorul băncii. Totul era în regulă, treburile mergeau bine. Începu să încropească planul de a cumpăra o casă pe strada Welbeck – o investiţie serioasă, dar care putea să se dovedească foarte avantajoasă – precum şi de a vinde casa de la Chesborough Terrace, păstrând numai anexa în care era instalat dispensarul. Ar fi putut cere un credit, uneia din societăţile imobiliare. Se trezea în acele nopţi liniştite şi calde, cu capul vuind de proiecte şi de problema clientelei sale, cu nervii încordaţi, simţind lipsa Christinei şi întinzând maşinal mâna spre noptieră după o ţigară.

În toiul acestor frământări o chemă la telefon pe Frances Lawrence.

— Sunt singur-singurel acum. N-ai vrea să facem o plimbare cu maşina, într-o seară? Este atât de cald la Londra!

Vocea ei reţinută i se păru neasemuit de liniştitoare.

— E o idee foarte bună. Tot aşteptam să mă chemi. Cunoşti Crossways? Mi-e teamă că nu s-a schimbat nimic acolo, de pe timpul reginei Elisabeta, dar aerul e minunat.

În seara următoare, Andrew termină în trei sferturi de oră cu pacienţii de la dispensar. Cu mult înainte de opt o luă pe Frances cu maşina de la Knightsbridge şi porni în direcţia Cherstey.

Merseră spre apus, printre grădinile de zarzavat din jurul localităţii Staines, bucurându-se de ultimele luciri ale amurgului. Andrew şedea la volan, iar Frances, alături de

el, stătea destul de tăcută, creând totuşi prin prezenţa ei, o ambianţă stranie şi fermecătoare. Purta o jachetă şi o fustă dintr-un material subţire de culoare deschisă şi o pălărie neagră care-i cuprindea strâns capul ei mic. Andrew era covârşit de graţia şi eleganţa ei. I se părea că mâna eliberată de mănuşa pe care o zărea lângă dânsul era întruchiparea desăvârşită a acestor calităţi: albă, îngustă, fiecare din degetele lungi terminat printr-un admirabil oval rubiniu. Perfecţiunea însăşi!

Întocmai cum i-l descrisese ea, Crossways era un conac delicios de pe vremea Elisabetei, aşezat pe malul Tamisei, în mijlocul unei fermecătoare grădini cu boschete de modă veche şi iazuri în miniatură acoperite cu nuferi, totul însă diminuat din cauza transformării conacului într-un han înzestrat cu confort modern şi cu o îngrozitoare orchestră de jaz. Un portar deghizat în lacheu de epocă se repezi spre maşina lor, când intrară în curtea plină de automobile luxoase. Vechile cărămizi lustruite de vreme se întrezăreau îndărătul viţei sălbatice şi hornurile înalte şi colţuroase se profilau mândre pe cer.

Intrară în restaurantul elegant, arhiplin, cu mesele aşezate în jurul unei porţiuni libere de parchet pătrat şi bine lustruit. Oberchelnerul ar fi putut trece foarte bine drept frate cu marele vizir de la Piaza. Andrew nu putea suferi pe oberchelneri, care-i inspirau o adevărată teamă. Dar, aşa cum descoperi acum, aceasta se întâmpla pentru că nu-i înfruntase niciodată având alături o femeie ca Frances. Fu de ajuns ca cel de aici să-i măsoare cu o privire rapidă, spre a-i îndruma apoi cu temenele la cea mai bună masă din local. Acolo îi înconjură pe dată un roi de chelneri, din care unul desfăcu un şervet şi-l aşeză reverentios pe genunchii lui Andrew.

Frances nu comandă decât foarte puţin: o salată, un toast Melba şi nici pic de vin, numai apă cu gheaţă. Netulburat, oberchelnerul părea să considere această frugalitate drept o dovadă a înaltului ei rang. Andrew îşi dădu seama deodată cu groază că, dacă ar fi intrat aici cu

Christine şi-ar fi comandat o masă atât de vulgară, ar fi fost azvârlit cu dispreţ pe şosea.

Îşi veni în fire, văzând-o pe Frances care îi zâmbea.

— Îţi dai seama că ne cunoaştem de o bună bucată de vreme? Şi astăzi e prima dată când m-ai invitat în oraş.

— Îţi pare rău?

— Sper să nu-mi pară prea rău.

Din nou, încântătoarea intimitate ce-o crea figura ei uşor zâmbitoare îl înălţa, îl făcea să se simtă mai spiritual, mai sigur de el – aparţinea dintr-o dată unei categorii superioare. Nu era vorba de o simplă pretenţie, de un snobism ridicol. Pecetea bunei ei creşteri se extindea oarecum şi asupra lui. Îşi dădu seama că lumea de la mesele vecine îi priveşte cu interes, că bărbaţii se uită la Frances cu o admiraţie care o lăsa perfect indiferentă. Îi fu peste putinţă lui Andrew să nu-şi dea seama cât de mult l-ar fi stimulat o legătură mai strânsă cu ea.

— Ai să te umfli rău în pene, dacă am să-ţi destăinuiesc că, pentru ca să vin aici, am contramandat o invitaţie mai veche la teatru? întrebă ea. Nicol Watson – îţi aminteşti de el? – voia să mă ia la un spectacol de balet... unul dintre baletele mele favorite... Ce-ai să crezi despre gusturile mele puerile? *La Boutique Fantasque,* cu Massine.

— Îl ţin minte pe Watson şi călătoria lui în Paraguay. Deştept băiat!

— E grozav de simpatic.

— Dar te-ai gândit desigur că o să fie prea cald la teatru?

Ea zâmbi fără să răspundă şi scoase o ţigară dintr-o tabacheră plată de email pe capacul căreia era pictată în culori palide o minunată miniatură de Boucher.

— Da, am auzit că Watson se ţine după dumneata, continuă Andrew cu o bruscă violenţă. Ce spune soţul dumitale despre asta?

Din nou ea nu răspunse, mărginindu-se să înalţe o sprânceană ca şi cum l-ar fi mustrat cu blândeţe pentru

lipsa lui de subtilitate. După o clipă de tăcere spuse:

— Cred că ai să înţelegi, Jackie şi cu mine suntem cei mai buni prieteni. El se află la Juan[33] în clipa de faţă, dar eu nu l-am întrebat ce caută acolo. Apoi adăugă: Ce-ar fi să dansăm – numai o dată!

Dansară. Uşoară în braţele lui, ea se mişca şi aci cu aceeaşi graţie neobişnuită, fascinantă, aproape aeriană.

— Nu mă prea pricep să dansez, se scuză Andrew, când se întoarseră la masă. Constată că începuse să vorbească aproape ca dânsa... Duse, pierdute în urmă erau zilele când ar fi murmurat: „La naiba, Chris, nu-i de mine ţopăiala asta!”

Frances nu răspunse. Andrew simţi din nou cât de mult se deosebea de alţii tocmai prin aceasta. O altă femeie l-ar fi măgulit, l-ar fi contrazis, l-ar fi făcut să se simtă prost. Împins de o curiozitate subită, el exclamă:

— Spune-mi, te rog, ceva. De ce te-ai purtat atât de drăguţ cu mine? De ce m-ai ajutat aşa cum ai făcut-o... în lunile din urmă?

Ea îl privi uşor amuzată, totuşi nu căută să ocolească răspunsul.

— Eşti extraordinar de atrăgător pentru femei şi farmecul dumitale cel mai mare este că... nu-ţi dai seama de asta.

— Ei, nu... protestă el, roşindu-se. Apoi bombăni: Sper că sunt şi doctor – într-o oarecare măsură.

Frances râse, alungând uşurel cu mâna fumul da ţigară:

— Nu te laşi convins. Sau n-ar fi trebuit să-ţi spun. Ei! bineînţeles, eşti un doctor excelent. Abia aseară vorbeam despre dumneata în Green Street. Pe le Roy a început să-l cam plictisească dieteticianul companiei. Bietul Rumbold, nu s-ar fi bucurat dacă l-ar fi auzit pe le Roy cum lătra: „Va trebui să-l scoatem la pensie pe bunicuţul.” Dar Jackie este de acord: e nevoie de cineva mai tânăr, cu mai multă iniţiativă, în cadrul consiliului, ca să folosesc un

[33] Prescurtare pentru Juan-les-Pins.

termen consacrat – un om de viitor. După cât se pare, au de gând să lanseze o mare campanie de reclamă în publicaţiile medicale, vor cu adevărat să-i intereseze pe doctori din punct de vedere ştiinţific, – cel puţin aşa pretinde le Roy. Şi bineînţeles, de Rumbold îşi bat joc toţi colegii săi. Dar de ce trăncănesc atât? E păcat să stricăm o seară ca asta. Ei, hai, nu te mai încrunta, ca şi cum ai fi gata să mă ucizi, pe mine, sau pe chelner, sau pe şeful orchestrei – deşi tare aş dori să-l sugrumi. Nu-i aşa că e nesuferit? Arăţi exact ca atunci când ai intrat prima dată în salonul de probă, foarte înţepat şi mândru, şi nervos... poate puţin cam ridicol. Şi apoi... biata Toppy! De fapt, după toate regulile cuvenite, ar trebui ca ea să fie aici cu dumneata...

— Îmi pare foarte bine că nu este, spuse Andrew, cu ochii aţintiţi asupra mesei.

— Te rog nu mă socoti o fiinţă banală. N-aş putea suporta una ca asta. Sper că suntem amândoi destul de inteligenţi... şi că amândoi... eu cel puţin... nu cred, pur şi simplu, în marea pasiune... Sper c-ai înţeles ce vreau să spun? Dar cred că viaţa e mult mai veselă, când ai... un prieten... cu care să mergi împreună o bucăţică de drum. În ochii ei licăreau din nou lumini vesele. Acum vorbesc ca în poeziile lui Rosetti[34], ceea ce mi se pare groaznic. Luă de pe masă tabachera. Dar este înăbuşitor aici, şi aş prefera să-ţi arăt luna pe malul râului.

Andrew plăti nota şi o urmă prin glasswandul tăiat în frumosul zid străvechi – un adevărat act de vandalism. Pe terasa mărginită de o balustradă modernă, orchestra de dans abia se mai auzea. În faţa lor o alee largă, plantată cu gazon, ducea spre râu, între două şiruri de cimişiri cu coroanele tunse, întocmai cum spusese Frances, luna aşternea la picioarele lor umbrele uriaşe ale copacilor şi învăluia într-o palidă lumină pajiştea unde se zăreau înfipte ţinte pentru tras cu arcul, dincolo de care se întindea pânza argintie a apei.

[34] Poetul englez Dante Gabriel Rosetti (1828—1882).

Coborâră şi se aşezară pe o bancă de pe malul fluviului. Frances îşi scoase pălăria şi privi în tăcere cursul domol al apei. Clipocitul etern al undelor se îmbina în chip straniu cu uruitul înăbuşit al unui automobil puternic, care gonea nu departe de acolo.

— Ciudate zgomote nocturne, spuse ea. Vechiul şi noul: – faruri sub clar de lună. Asta e epoca noastră.

El o sărută. Ea nu reacţionă în niciun chip. Buzele-i erau calde şi uscate. După câteva clipe de tăcere spuse:

— A fost foarte dulce şi foarte stângaci…

— Să nu crezi că sunt chiar atât de nepriceput, mormăi el privind drept înainte, fără a îndrăzni să mai facă vreo mişcare.

Se simţea stânjenit, lipsit de entuziasm, ruşinat şi nervos. Se dojeni singur – cât de minunat să-i fie dat să cunoască vraja acestor clipe nocturne alături de o femeie atât de graţioasă şi fermecătoare. După vechiul ritual al nopţilor cu clar de lună şi al poveştilor de dragoste, ar fi trebuit s-o strângă nebuneşte în braţe. În realitate, era doar conştient de poziţia incomodă în care înţepenise, îi era poftă de o ţigară şi oţetul din salată îi stârnise vechile sale tulburări digestive.

Şi apoi, chipul Christinei se oglindea, în mod inexplicabil, în apa din faţa lui: o figură trasă, ostenită, mânjită cu o jalnică pată de vopsea, de la pensula cu care zugrăvise grelele uşi pliante, când se instalaseră la Chesborough Terrace. Asta îl necăji, îl scoase din fire. Se vedea pus într-o situaţie delicată. La urma urmei era un bărbat, nu-i aşa? Nu un pacient pentru Voronoff… După o scurtă ezitare, o mai sărută o dată pe Frances.

— Mă întrebam dacă o să mai treacă un an până să te hotărăşti? Îl privea cu aceeaşi afecţiune, puţin amuzată. Şi acum nu crezi că ar trebui să plecăm de aici, doctore? Aerul acesta de noapte… nu cumva e primejdios pentru un spirit puritan?

Andrew o ajută să se ridice şi ea îi reţinu mâna, strângându-i-o uşor în timp ce mergeau spre maşină. El

aruncă un şiling paznicului în costum de epocă şi porniră spre Londra, pe drum Frances tăcu tot timpul fericită.

Dar el nu era fericit. Se simţea o brută, un prost. Dezgustat de sine însuşi, de dezamăgirea încercată, vedea totuşi cu teamă apropiindu-se clipa întoarcerii în camera sa înăbuşitoare, în patul singuratic în care nu-şi putea găsi liniştea. Inima îi era rece, iar mintea un talmeş-balmeş de gânduri chinuitoare. Îl covârşi amintirea dulce a primei sale dragoste pentru Christine, extazul fără seamăn al zilelor de demult trăite la Blaenelly – dar goni această amintire.

Ajunseseră în faţa casei lui Frances şi el încă se mai frământa. Se dădu jos din maşină şi-i deschise uşa să coboare şi ea. Aşteptă apoi alături de Frances pe trotuar, în timp ce ea îşi căuta în poşetă legătura de chei.

— Vii sus, nu-i aşa? Cred că servitorii s-au culcat.

El şovăi, bâigui:

— E târziu, nu?

Ea nu păru să-l audă şi urcă cu cheia în mână cele câteva trepte de piatră de la intrare. În timp ce se furişa în urma ei, lui Andrew i se părea că vede trecând prin faţa ochilor săi, silueta nelămurită a Christinei, mergând la piaţă cu vechea ei plasă de sfoară în mână.

XIV

Trei zile mai târziu Andrew aştepta în cabinetul său de consultaţii din Welbeck Street. Era o după-amiază toridă şi prin jaluzelele ferestrei deschise pătrundea vuietul chinuitor al circulaţiei, plutind peste aerul încins din încăpere. Andrew era obosit, surmenat şi gândindu-se cu teamă la înapoierea Christinei – care trebuia să sosească spre sfârşitul săptămânii – aştepta nervos dar nerăbdător ca să sune telefonul, asudând din greu să isprăvească într-un ceas cu cei şase pacienţi de câte trei guinee, conştient de faptul că va trebui să dea peste cap

consultaţiile de la dispensar, ca să ia masa de seara în oraş cu Frances. Ridică iritat privirea spre sora Sharp, care tocmai intrase, cu o expresie şi mai acră ca de obicei pe faţa-i puhavă.

— A venit un domn care doreşte să vorbească neapărat cu dumneavoastră. O persoană îngrozitoare. Nu e un pacient şi pretinde că nu e nici comis voiajor. Nu are carte de vizită. Îl cheamă Boland.

— Boland? repetă Andrew cu indiferenţă. Apoi faţa i se lumină dintr-o dată. Nu cumva Con Boland? Pofteşte-l înăuntru, soră. Numaidecât!

— Dar vă aşteaptă un pacient şi peste zece minute doamna Roberts...

— Dă-o-ncolo pe doamna Roberts, ripostă el iritat. Fă cum ţi-am spus.

Pe sora Sharp tonul lui o făcu să roşească. Îi stătea pe limbă să-i spună că nu e obişnuită să i se vorbească astfel, dar se mulţumi să pufnească pe nări şi să iasă cu capul sus. În clipa următoare îl introduse pe Boland.

— Ei bine, Con! exclamă Andrew sărind în picioare.

— Salut, salut, salut! strigă Con, făcând câţiva paşi înainte cu un rânjet vesel, cu gura până la urechi.

Era acelaşi dentist roşcovan, vechiul Boland – neschimbat, în costumul lui albastru murdar, prea larg şi ghetele lui mari şi cafenii, ca şi cum atunci ar fi ieşit din garajul lui instalat într-o baracă de lemn. Era ceva mai îmbătrânit, poate, dar mustaţa sa roşie se zbârlea la fel de violent şi el însuşi părea la fel de neînfricat, de netuns şi de entuziast. Îl bătu cu putere pe Andrew pe spinare:

— Pentru numele lui Dumnezeu, Manson, nici nu ştii ce bine-mi pare că te văd iar. Arăţi minunat, minunat! Te-aş fi recunoscut dintr-un milion de oameni. Măi, măi! Ia te uită! Ai un cabinet clasa una! Îşi întoarse privirile radioase spre sora Sharp care îl măsura acră şi dispreţuitoare. Coniţa asta, sora ta, asistenta, nu voia să-mi dea drumul înăuntru, până nu i-am destăinuit că şi eu fac parte din tagma medicală. Ăsta este adevărul gol-goluţ, soră.

Domnişorul ăsta elegant, pentru care lucrezi dumneata acum, a fost înhămat până nu de mult alături de mine la aceeaşi căruţă medicală, tocmai la Aberalaw. Dacă treci vreodată pe acolo, pofteşte pe la noi şi o să te tratăm cu o ceaşcă de ceai. Orice prieten al vechiului meu prieten Manson este binevenit.

Sora Sharp îi aruncă o privire şi ieşi din încăpere. Dar Con nici nu se sinchisi, căci clocotea de o bucurie pură şi firească. Răsucindu-se spre Andrew îi declară fără înconjur:

— Nu e chiar o frumuseţe – hei, băiete? Dar e o femeie de treabă, pot să jur de asta. Aşa, aşa... aşa! Şi tu cum te mai lauzi? Tu ce mai faci?

Nu mai slăbea din strânsoare mâna lui Andrew, pe care o scutura într-una, râzând fericit.

Revederea cu Con fu pentru Andrew un adevărat tonic în această zi deprimantă. Când, în cele din urmă, izbuti să se elibereze, se aruncă în fotoliul său turnant, simţindu-se iar om în toată firea. Îi oferi ţigări lui Con. Acesta, cu degetul gros al unei mâini înfiptă în despicătura hainei, cu celălalt apăsând capătul umed al ţigării abia aprinse, îşi expuse motivele venirii sale.

— Mai aveam un fleac de concediu, Manson băiete, şi vreo două treburi de care era nevoie să mă ocup, aşa că nevasta mi-a spus să-mi fac geamantanul şi s-o şterg. Ştii, am lucrat la un fel de resort născocit de mine – un dispozitiv care strânge frânele relaxate. Aşa, pe apucate, am închinat tot ce mai era în stare să dea materia mea cenuşie, acestei probleme. Dar naiba să-i ia, nimeni nu vrea să se uite la invenţia mea! Nu-i nimic. Nu-i nimic. Dă-o-ncolo! N-are nicio importanţă – pe lângă cealaltă problemă. Con scutură scrumul ţigării pe covor şi faţa lui luă o expresie mai serioasă. Ascultă, Manson băiatule! Este vorba de Mary. Îţi aminteşti, desigur, de Mary, căci pot să-ţi spun că ea te ţine bine minte! S-a simţit cam prost, în ultima vreme nu prea a fost de loc în formă. Am dus-o la doctorul Llewellyn, dar nu i-a ajutat cu nimic. Con

se înfurie dintr-o dată şi vocea începu să-i tremure. Fi-r-ar al dracului, Manson, omul ăsta a avut îndrăzneala să spună că fata are un început de tuberculoză. Ca şi când povestea asta nu s-ar fi terminat o dată pentru totdeauna în familia Boland, în urmă cu cincisprezece ani, când unchiul ei Dan a intrat la sanatoriu. Ascultă-mă, Manson, vrei să faci ceva în numele vechii noastre prietenii? Ştiu că acum eşti un om mare. Tot Aberelaw vorbeşte despre asta. Vrei s-o examinezi şi tu? Nici nu-ţi poţi închipui câtă încredere are fata asta în tine. De altfel şi noi – cucoana mea şi cu mine. D-aia mi-a şi spus nevastă-mea: „Du-te pe la doctorul Manson, dacă ai vreme, şi întreabă-l dacă vrea s-o vadă pe Mary. O s-o trimitem la el, oricând va crede de cuviinţă.” Ei, ce spui, Manson? Dacă eşti prea ocupat n-ai decât s-o spui şi… pe-aici mi-e drumul.

Andrew se întunecă la faţă.

— Nu vorbi aşa, Con! Nu vezi cât de bucuros sunt c-ai venit? Cât despre Mary, biata copilă!… Ştii că am să fac pentru ea tot ce-mi stă în putinţă, totul.

Fără să ia în seamă întreruperile semnificative ale asistentei sale, Andrew îşi irosi preţiosul său timp în discuţia cu Con, până ce sora nu mai putu să rabde.

— Vă aşteaptă afară cinci pacienţi, domnule doctor, şi sunteţi cu peste o oră în întârziere pentru vizitele dumneavoastră. Nu mai ştiu ce explicaţii să le dau. Nu sunt obişnuită să tratez pacienţii în felul acesta.

Totuşi, Andrew îl mai reţinu pe Con şi-l însoţi până la uşa din faţă, copleşindu-l cu dovezi de ospitalitate.

— N-am să te las să te înapoiezi acasă numaidecât, Con. Cât timp mai ai la dispoziţie? Trei sau patru zile? Straşnic! Unde stai? La Westland, lângă Bayswater! N-are niciun rost. De ce nu vii mai bine să stai la mine? Şi aşa eşti în apropiere. Avem o grămadă de camere goale. Christine se înapoiază vineri. O să fie fericită să te vadă, Con… fericită. Putem să mai pălăvrăgim despre vremurile de odinioară.

În ziua următoare Con Boland îşi aduse geamantanul la

Chesborough Terrace. După ce Andrew isprăvi cu consultaţiile de seară la dispensar, plecară împreună la spectacolul de music-hall de la Palladium. Râsul spontan al dentistului răsuna cu putere, la început speriindu-i, apoi molipsindu-i pe cei din jur. Lumea se întorcea spre el zâmbind cu simpatie.

— Pentru Dumnezeu! se zvârcolea Con pe scaunul lui. Îl vezi pe ăla cu bicicleta? Îţi aminteşti, Manson…

În pauză se duseră la bufet, unde Con se instală cu pălăria dată pe ceafă, cu mustaţa plină de spumă de bere, etalându-şi picioarele încălţate cu ghete cafenii.

— Nici nu-ţi închipui, Manson, băiatule, cât de mult înseamnă asta pentru mine. Eşti bunătatea personificată!

În faţa recunoştinţei naive a lui Con, Andrew se simţea un groaznic ipocrit.

După spectacol se duseră la *Cadero* să mănânce o friptură şi să bea un pahar de bere. Apoi se întoarseră acasă, aprinseră focul din odaia din faţă şi se aşezară la taifas. Discutară şi fumară şi dădură pe gât o sticlă de bere după alta. Pentru o clipă Andrew uită de complicaţiile unei existenţe supracivilizate. Oboseala şi eforturile tot mai mari ce i le impunea practica medicală, perspectiva combinaţiei cu le Roy, şansele de a fi avansat la spitalul Victoria, situaţia depunerilor lui la Bancă, farmecul delicat al lui Frances Lawrence, teama de învinuire ce se putea citi în privirea distantă a Christinei, toate acestea pieriră, în timp ce Con răcnea:

— Îţi aminteşti de vremea când ne-am luptat cu Llewellyn? Şi când Urquhart şi toţi ceilalţi au dat bir cu fugiţii. Urquhart e tot cum îl ştii tu. Îţi trimite salutări… Şi pe urmă ne-am pus amândoi pe treabă – şi am răzbit.

Dar veni şi ziua următoare şi… nemiloasă, ea aduse cu sine clipa reîntâlnirii cu Christine. Andrew îl târî pe Con – care nu bănuia nimic – la capătul peronului, dându-şi seama cu enervare că nu e stăpân pe sine şi că salvarea lui este Boland. Inima îi zvâcnea într-o aşteptare dureroasă, în timp ce trenul intra în gară. Pentru o clipă îl

săgeta o groaznică remuşcare la vederea chipului micuţ şi atât de familiar al Christinei. O văzu cum păşea prin mulţimea de străini, nerăbdătoare şi ea să-l vadă. Apoi uită de toate, în sforţarea de a se arăta cordial şi liniştit.

— Bună, Chris! Credeam că n-ai să te mai întorci niciodată. Da, poţi să te uiţi la el. E chiar Con Boland în carne şi oase! Şi n-a îmbătrânit nici cu o zi. Stă la noi, Chris... O să-ţi povestim totul în maşină, da, ne aşteaptă afară. Ai petrecut bine? Ei, te rog, nu cumva ai de gând să-ţi duci tu bagajele?

Covârşită de această primire neaşteptată pe peronul gării – se temuse că Andrew nici nu va veni s-o întâmpine – Christine îşi pierdu înfăţişarea ei tristă şi obrajii i se rumeniră din nou. Aşteptase şi ea cu teamă revederea, fusese într-o înfrigurare nervoasă, dornică să reia totul de la început. Acum aproape că-i reînviaseră speranţele. Cuibărită alături de Con pe bancheta din spate, ea vorbea cu însufleţire privind pe furiş profilul lui Andrew, care conducea maşina.

— Ah, ce bine este acasă!

Respiră adânc, păşind pragul casei, apoi adăugă repede şi încordată:

— Ţi-am lipsit, Andrew?

— Cred şi eu că mi-ai lipsit. Ne-ai lipsit tuturor, nu, doamnă Bennett? Nu-i aşa Florrie? Con! Ce dracu' faci cu bagajele?

Dar în aceeaşi clipă dădu din nou fuga afară ca să-l ajute pe Con şi să-şi caute de lucru în mod ostentativ şi inutil cu valizele. Apoi, fără să mai dea răgaz cuiva să spună sau să facă ceva, trebui să plece să-şi vadă de vizitele sale. Lăsându-se să alunece pe bancheta maşinii mormăi: „Slavă Domnului că s-a isprăvit şi cu asta! Nu arată de loc mai bine de pe urma vacanţei. Ei, la naiba!... Sunt sigur că n-a băgat de seamă nimic. Şi ăsta este lucrul cel mai important acum."

Deşi veni târziu acasă, fu peste măsură de vesel şi exuberant. Con era fermecat de buna lui dispoziţie.

— Dumnezeule! Ia te uită: Eşti mai vioi decât odinioară, Manson, băiatule..

De vreo două ori Andrew simţi privirea Christinei pironită asupra lui, de parcă ar fi aşteptat să-i facă un semn de înţelegere. Îşi dădu seama că boala lui Mary o neliniştea. Într-o pauză a conversaţiei, ea îi spuse că-l rugase pe Con să telegrafieze ca Mary să vină numaidecât, chiar a doua zi, dacă era cu putinţă. Era tare îngrijorată în legătură cu fata şi spera că ceva – sau mai bine zis, tot ce era cu putinţă – va fi făcut fără întârziere. Lucrurile ieşiră mai bine decât se aştepta Andrew. Mary răspunse telegrafic că va sosi în dimineaţa următoare şi Christine fu ocupată până peste cap cu pregătirea primirii ei. În agitaţia şi emoţia care cuprinsese toată casa, trecu neobservată, până şi însufleţirea prefăcută a lui Andrew.

Dar când Mary îşi făcu apariţia, Andrew redeveni el însuşi. Putu să constate, din prima clipă, că ea nu se simţea bine. În anii din urmă fata crescuse, devenind o tânără zveltă de douăzeci de ani, cu umerii uşor lăsaţi şi cu acel ten aproape nefiresc de frumos, care pentru Andrew fu numaidecât un semnal de alarmă.

Era obosită de călătoria făcută şi deşi ar fi dorit, în bucuria revederii, să rămână cu ei şi să stea de vorbă, o convinseră să se bage în pat la ora şase seara. Andrew se duse sus la ea ca s-o examineze.

Rămase numai un sfert de oră în odaia ei, dar când coborî în salon unde îl aşteptau Con şi Christine, înfăţişarea lui trăda de data aceasta o sinceră îngrijorare.

— Cred că nu mai încape nicio îndoială. Llewellyn avea perfectă dreptate: e ceva la vârful plămânului stâng. Llewellyn avea perfectă dreptate, Con. Dar nu te necăji. Boala e abia în stadiul iniţial, aşa că putem s-o tratăm.

— Vrei să spui – întrebă Con, întorcându-se spre el – să spui că poate fi vindecată?

— Da, cred că sunt în stare să fac această afirmaţie. Dar asta înseamnă strictă supraveghere, trebuie ţinută permanent sub observaţie – şi îngrijire atentă. Andrew

rămase o clipă pe gânduri, încruntându-şi cu putere sprâncenele. După părerea mea, Con, Aberalaw ar fi locul cel mai nepotrivit pentru Mary. Nu e niciodată spre folosul bolnavilor de tuberculoză incipientă să stea acasă. De ce n-am interna-o la Victoria? Sunt în bune relaţii cu doctorul Thoroughgood. Cu siguranţă că voi izbuti s-o internez în secţia lui şi astfel s-o am sub ochi.

— Manson – rosti cu glas patetic Boland – asta este o adevărată dovadă de prietenie. Şi de ai şti câtă încredere are fata mea în tine! Dacă are s-o facă cineva bine pe lumea asta, apoi numai tu eşti acela!

Andrew îi telefona numaidecât lui Thoroughgood şi se înapoie după cinci minute, anunţând că Mary va fi primită la Victoria, la sfârşitul săptămânii. Con se lumină vădit la faţă şi, cu optimismul său fără margini, înviorat la gândul internării în spitalul de boli pulmonare, unde fata avea să se bucure de atenţia lui Andrew şi supravegherea lui Thoroughgood, o socotea pe Mary ca şi vindecată.

Următoarele două zile fură prinşi cu fel de fel de treburi. Sâmbătă după amiază, după ce Mary fu internată, iar Con luă trenul spre casă din gara Paddington, stăpânirea de sine a lui Andrew se dovedi în sfârşit la înălţimea situaţiei. Era din nou în stare s-o strângă pe Christine în braţe şi să exclame degajat, în timp ce se îndreptau spre dispensar:

— Ce bine e să fim iar împreună, Chris! Dumnezeule, ce săptămână a fost şi asta!

Tonul cu care vorbea suna cât se poate de natural, noroc că nu-i fu dat să observe expresia întipărită pe faţa Christinei. Se aşezase în cameră singură, cu capul uşor aplecat, cu mâinile în poală, nemişcată. Avusese atâtea speranţe la înapoiere. Dar acum, în sufletul ei nu mai dăinuia decât o presimţire ce-o umplea de teamă şi o făcea să se întrebe: „Doamne Dumnezeule! Când şi cum au să se sfârşească toate astea?”

XIV

Tot mai vijelios creştea valul succeselor sale, antrenându-l irezistibil înainte, într-un şuvoi ce se vestea din ce în ce mai răsunător, sporindu-i pe zi ce trece faima.

Combinaţia lui cu Hamson şi cu Ivory era acum mai strânsă şi mai avantajoasă decât oricând. Pe deasupra, Deedman îi ceruse ca, în lipsa lui, să preia consultaţiile sale, la hotelul Plaza. Avea de gând să plece cu avionul la Le Touquet, pentru o săptămână, să joace golf, şi, ca răsplată, îi oferea să împartă cu el beneficiile. De obicei, Hamson, îi ţinea locul lui Deedman, dar în timpul din urmă Andrew avea bănuiala că între ei intervenise oarecare răceală.

Cât de măgulitor era pentru Andrew să constate că putea pătrunde oricând în dormitorul unei celebre vedete de cinema, să se aşeze pe cearşafurile ei de satin şi să fumeze poate chiar o ţigară în tovărăşia ei – dacă avea el timp.

Dar şi mai măgulitoare i se păru protecţia de care se bucura din partea lui Joseph le Roy. În ultima lună, luase de două ori dejunul cu el. Ştia că în mintea industriaşului se coc idei importante. Cu prilejul ultimei lor întâlniri, le Roy îi spusese, desigur ca să-l încerce:

— Ştii, doctore, am vrut să văd cum ne-am înţelege noi doi. Mă pregătesc de lucruri mari, şi o să am nevoie de o mulţime de sfaturi medicale pricepute. Nu-mi mai trebuie granguri mari şi hrăpăreţi – moş Rumbold nu face nici cât propriile lui calorii şi o să ne descotorosim de el, cât de curând! – şi mă lipsesc şi de droaia asta de aşa-zişi experţi, care tot stau să se încaiere între ei, de mă fac să mă învârtesc în loc. Am nevoie de un consilier medical cu capul limpede, şi încep să cred că chiar dumneata ai putea fi acela. Înţelegi, noi am câştigat o mare parte din public, pentru produsele noastre de larg consum. Dar, drept să-ţi spun, cred că a sosit vremea să ne extindem activitatea şi să realizăm mai multe derivate ştiinţifice: să

separăm componentele laptelui, să le prelucrăm cu ajutorul curentului electric, să le iradiem, să le oferim sub formă de tablete, comprimate. *Cremo* cu vitamină B, *Cremofax* cu lecitină pentru cei subnutriţi, pentru rahitism, insomnie, organisme deficitare... înţelegi ce vreau să spun, doctore? Şi, pornind de aici, cred că dacă o să organizăm treaba asta pe o linie profesională mai strictă, o să putem câştiga simpatia şi sprijinul întregului corp medical, o să facem din fiecare doctor, ca să zic aşa, un achizitor pentru desfacerea produselor noastre. Dar asta presupune publicitate ştiinţifică, doctore, presupune metode ştiinţifice, şi iată de ce cred că un tânăr medic înzestrat cu adevărat spirit ştiinţific ne-ar putea fi de folos. Te rog să nu mă înţelegi greşit: toate acestea sunt propuneri perfect oneste, riguros ştiinţifice. Suntem pe cale să ridicăm efectiv producţia noastră. Şi când te gândeşti la atâtea preparate fără nicio valoare pe care le recomandă doctorii – de pildă *Marrobin C.,* sau *Vegalog,* sau *Bonebran* – ei bine, eu socotesc că, ridicând nivelul sănătăţii publice, noi facem un mare serviciu populaţiei.

Andrew nu-şi luă răgazul să reflecteze că într-un singur bob de mazăre crudă se găsesc probabil mai multe vitamine decât în câteva cutii de *Cremofax.* Era emoţionat, nu de salariul ce avea să-l primească în calitate de membru în Consiliul de administraţie, ci de interesul pe care i-l purta le Roy.

Frances a fost aceea care i-a deschis ochii asupra felului cum ar putea să profite de pe urma impunătoarelor tranzacţii comerciale ale lui le Roy. Cât de plăcut era să se ducă la Frances şi să ia ceaiul, să simtă că această femeie fermecătoare şi rafinată îi dăruia o privire deosebită, un surâs fugar şi provocător, plin de intimitate! Legătura aceasta îi dădea şi lui Andrew ceva din rafinamentul ei, o mai mare siguranţă de sine, mai multă strălucire. Sub îndrumarea ei, Manson învăţa să-şi cultive o amabilă superficialitate şi să neglijeze lucrurile mai profunde.

În faţa Christinei, nu se mai simţea stânjenit. Era în stare să vină acasă, înfruntând-o în chipul cel mai firesc, după o oră petrecută cu Frances. Nu-şi dădea osteneala să se întrebe cum de putuse avea loc o schimbare atât de uimitoare. Dacă se gândea cât de cât la asta, era doar ca să-şi spună că pe doamna Lawrence nu o iubea, că Christine habar n-avea de nimic, şi că – o dată în viaţă – orice bărbat ajunge într-un fel de impas. De ce s-ar strădui el să fie altfel?

Ca un fel de compensaţie, începu să se poarte amabil cu Christine, vorbindu-i cu consideraţie, discutând chiar şi proiectele sale cu dânsa. Îi destăinui că-şi propusese să cumpere, în primăvara viitoare, casa din strada Welbeck. Aveau să-şi schimbe domiciliul din Chesborough Terrace, de îndată ce lucrările de amenajare vor fi terminate. Acum, nici Christine nu se mai certa cu el, nu-i mai arunca în cap atâtea învinuiri, şi când avea toane, Andrew nu le mai observa. Ea părea cu desăvârşire pasivă. Viaţa îl mâna înainte prea iute, pentru a se mai putea opri să se gândească. Iuţeala aceasta îl înveselea. Încerca o falsă senzaţie de forţă. Se simţea plin de viaţă, mereu mai plin de posibilităţi, stăpân pe sine şi pe destinul său.

Apoi, trăsnetul căzu, aşa, din senin.

În seara de 5 noiembrie, soţia unui negustoraş din vecinătate veni pentru o consultaţie la cabinetul din Chesborough Terrace.

Doamna Vidler era o vrăbiuţă de femeie, la o vârstă mijlocie, dar vioaie şi cu ochii sclipitori, o londoneză adevărată care, în toată viaţa ei, nu se urnise de la Bow Belles, unde locuiau, mai departe de Margate. Andrew cunoştea bine pe soţii Vidler, încă de când se mutase în cartier şi îngrijise pe băieţelul lor, de una din bolile de copii. În acele zile, când îşi făcea debutul, le trimisese chiar încălţămintea lui să i-o repare, fiindcă Vidlerii, oameni demni de toată cinstea, foarte muncitori, aveau, în capătul străzii Paddington, o dublă prăvălie, sub firma cam pretenţioasă „RENOVĂRI – Ltd”: într-una se reparau

ghetele, într-alta se scoteau petele şi se călcau hainele. Harry Vidler, un bărbat voinic, cu obrazul palid, putea fi văzut adesea fără guler şi fără surtuc, cu un calapod între genunchi, sau – cu toate că avea două ajutoare – călcând la presa cu aburi, atunci când aveau lucrări urgente, în compartimentul vecin.

Doamna Vidler venise să-i vorbească doctorului despre Harry.

— Doctore – îi spuse ea cu vioiciunea-i obişnuită – bărbatului meu nu-i e bine. De săptămâni, de-abia o duce. L-am îndemnat să vină să-l vedeţi dar n-a vrut. N-aţi vrea să veniţi dumneavoastră, mâine, pe la noi? Am să am eu grijă să rămână în pat.

Andrew făgădui că se va duce.

A doua zi de dimineaţă, îl găsi într-adevăr pe Vidler la pat. Bolnavul se plângea de dureri abdominale şi de faptul că trupul i se umfla necontenit. Într-adevăr, pântecele i se mărise în mod neobişnuit de câteva luni, şi – ca cei mai mulţi dintre bolnavii care s-au bucurat de o sănătate bună toată viaţa lor – invoca sumedenie de explicaţii, încercând să se lămurească asupra acestui fapt. Dădea doctorului să înţeleagă că băuse ceva mai multă bere; apoi era de părere că pricina ar putea fi viaţa lui sedentară.

Andrew, însă, după ce-l examină, se văzu nevoit să contrazică aceste păreri. Personal, era convins că e vorba de un chist care, cu toate că nu e primejdios, cere un tratament chirurgical. Îşi dădu toată silinţa să liniştească atât pe Vidler cât şi pe soţia lui, explicându-le că un simplu chist se poate dezvolta în abdomen, cauzând un şir nesfârşit de neajunsuri, care ar dispărea însă cu totul, de îndată ce va fi extirpat. Andrew nu avea nicio îndoială în ce priveşte necesitatea operaţiei, şi propuse ca Vidler să se interneze imediat în spital.

Doamna Vidler îşi ridică braţele cu deznădejde.

— Nu, domnule, nu vreau ca Harry al meu să intre în spital. Se străduia să-i tempereze agitaţia. Am avut un fel

de presimţire că are să ajungă la asta, pentru că a muncit într-adevăr peste măsură în prăvălie. Acum iată, aşa s-a şi întâmplat, dar slavă Domnului că suntem în stare să ne descurcăm şi de data asta. Nu suntem bogaţi, doctore, după cum ştiţi, dar am pus şi noi ceva de o parte. Şi a sosit vremea să ne folosim de banii aceştia. Nu vreau ca Harry să umble după scrisori de recomandaţie, şi nici să stea la coadă, ca orice nevoiaş, la un dispensar public.

— Dar, doamnă Vidler, aş putea să aranjez...

— Nu! Dumneavoastră puteţi obţine să-l internăm într-un sanatoriu particular, domnule. Sunt destule pe-aici. Şi puteţi să aduceţi un chirurg particular care să-l opereze. Eu una vă spun, domnule, atât cât trăiesc eu, Harry Vidler n-are să se interneze într-un spital popular.

Andrew văzu că nu era chip s-o clintească din hotărârea ei, mai ales că şi Vidler, din moment ce se ivise necesitatea atât de neplăcută a unei intervenţii, era de aceeaşi părere cu soţia sa. Ţinea şi el să-şi asigure cel mai bun tratament posibil.

În aceeaşi seară, Andrew telefonă lui Ivory. Apela acum, în mod automat la Ivory, cu atât mai mult cu cât, în împrejurarea de faţă, avea să-i ceară o favoare.

— Aş vrea să faci ceva pentru mine, Ivory. Am un caz de tumoare abdominală, care trebuie scoasă... oameni cumsecade, care muncesc din greu, dar nu bogaţi, înţelegi? Mă tem că, pentru dumneata, nu e nimic interesant. Dar ţi-aş rămâne tare îndatorat, dacă l-ai opera, pentru... hai, să zicem, pentru o treime din ce primeşti, în mod obişnuit.

Ivory se arătă foarte îndatoritor. Îl asigură că nimic nu-i face mai multă plăcere decât să mijlocească prietenului său Manson orice înlesnire care stă în puterea lui. Discutară cazul timp de câteva minute, şi după aceea Andrew telefonă doamnei Vidler.

— Tocmai am vorbit cu doctorul Charles Ivory, un chirurg din West End, întâmplător un distins prieten al meu. Va veni chiar el să-l vadă pe soţul dumneavoastră,

cu mine, mâine, la ora unsprezece, doamnă Vidler. Vă convine? Şi el îmi spune – înţelegeţi? – mă asigură, doamnă Vidler, că dacă e vorba de operaţie, acceptă s-o facă pentru treizeci de guinee. Considerând că treaba asta, în mod obişnuit, costă o sută de guinee – poate şi mai mult – cred că preţul nu e prea mare?

— Da, doctore, desigur. Tonul ei trăda că era destul de stingherită, dar făcea eforturi să pară mulţumită. E foarte drăguţ din partea dumneavoastră, desigur... Cred că vom putea încropi suma asta.

A doua zi dimineaţă, Ivory văzu bolnavul, împreună cu Andrew, iar în ziua următoare, Harry Vidler intră în sanatoriul Brunsland, în piaţa Brunsland.

Era o casă de sănătate de modă veche, dar curată, nu departe de Chesborough Terrace, una dintre numeroasele clinici din cartier unde preţurile erau moderate, iar instalaţiile sărăcăcioase. Cei mai mulţi dintre bolnavi erau doar cazuri aflate sub supravegherea medicilor: oameni cu hemiplegii, cardiaci cronici; femei bătrâne cu care aveau destul de furcă, pentru a le feri de plăgi, după zăcere îndelungată. Ca şi celelalte case de acest fel pe care Andrew avusese prilejul să le cunoască la Londra, nici aceasta nu fusese destinată iniţial scopului la care servea. Nu exista ascensor, iar sala de operaţii slujise odinioară drept seră de flori. Domnişoara Buxton, proprietara casei, era însă o femeie destoinică şi infirmieră calificată. În pofida defectelor casei, întreg sanatoriul Brunsland fusese dezinfectat până în cele mai mici colţuri ale duşumelelor acoperite cu un linoleum sclipitor.

Operaţia era fixată pentru ziua de vineri şi – cum Ivory nu putea veni mai de vreme – la o oră neobişnuit de târzie: la ora două după-amiază.

Cu toate că Andrew fu primul sosit la Brunsland Square, Ivory sosi punctual. Venise însoţit de anestezistul lui şi supraveghe personal pe şoferul său, care căra după el impunătorul lui sac cu instrumente – pentru ca niciun

efort să nu dăuneze delicateţii mâinii sale. Deşi nu prea aprecia sanatoriul Brunsland, se comportă calm ca totdeauna. În zece minute redase încredere doamnei Vidler, care aştepta în sala de la intrare, cucerise pe domnişoara Buxton şi pe infirmierele sale, apoi – în halat şi înmănuşat, micul travesti destinat rolului ce-i revenea – aştepta imperturbabil, gata să înceapă.

Bolnavul, arborând o veselie de comandă, îşi dezbrăcă halatul de casă şi-l dădu infirmierei, apoi se căţără pe masa îngustă de operaţie. Înţelegând că nu avea încotro şi trebuie să treacă prin toate acestea, Vidler se înfăţişase hotărât să le sufere cu curaj. Înainte ca anestezistul să-i fi aplicat masca pe obraz, el surâse lui Andrew:

— Las’ că are să fie bine, după ce am să scap de toate astea!

În clipa următoare pacientul şi închisese ochii, toropit parcă de efluviile ameţitoare ale narcozei cu eter. Domnişoara Buxton îi scoase bandajele. Regiunea unsă cu iod, rămasă descoperită şi peste măsură de umflată, arăta ca o tumoare lucioasă. Ivory se pregăti pentru operaţie. Începu cu o spectaculară injecţie profundă în muşchii lombari.

— Ca să evit şocul operatoriu – zvârli cu gravitate lui Andrew aceste vorbe. Aşa procedez eu întotdeauna.

Apoi începu veritabila muncă.

Făcu o largă incizie mediană şi numaidecât, într-un fel aproape umoristic, rădăcina răului se arătă. Chistul se strecură afară, prin deschidere, ca o minge de fotbal, umedă şi bine umflată. Evidenţa diagnosticului său just spori, dacă mai era necesar, stima lui Andrew. El se gândi că Vidler se va simţi mai bine când se va fi descotorosit de un accesoriu atât de chinuitor, şi – cu gândul la alt bolnav care-l aştepta – îşi aruncă o privire pe ceas.

În acest timp Ivory, cu măiestria-i obişnuită, se juca uşurel cu fotbalul, încercând netulburat să-l cuprindă ferm cu mâinile, fixându-şi un punct de sprijin, dar chistul aluneca mereu. De fiecare dată când se silea să-l prindă

în mână, balonul îi scăpa. Repetă încercarea cel puţin de douăzeci de ori.

Andrew îl privea exasperat, gândind: „Ce face omul ăsta?” Nu era loc prea mult în abdomen pentru a lucra în voie, dar era destul. Văzuse pe Llewellyn, pe Denny şi pe încă mulţi alţi medici din vechiul lui spital, procedând cu dibăcie, în cazuri când aveau mult mai puţin loc de acţiune, în definitiv e treaba chirurgului să-şi folosească uneltele cum poate mai bine, chiar în cazul când poziţia tumoarei îl poate stingheri. Deodată, se gândi că era prima operaţie abdominală pe care Ivory o făcea pentru el. Pe nesimţite, el îşi lăsă ceasul să-i alunece în buzunar, apoi se apropie de masă, având pe chipu-i o expresie de gravitate destul de rigidă.

Ivory tot se mai căznea să imobilizese chistul, prinzându-l de partea inferioară – la fel de calm, precis, impasibil. Domnişoara Buxton şi încă o tânără infirmieră, aşteptau lângă el, încrezătoare, fără să înţeleagă prea bine ce intenţiona. Anestezistul, un om în etate, cu părul cărunt, îl privea ca în extaz, frecând cu degetul mare dopul flaconului de eter. Atmosfera acestui mic teatru destul de sărăcăcios, sub acoperământu-i de sticlă, era lâncedă, de o linişte supremă, netulburată. Nu încercă nicio clipă sentimentul de înaltă tensiune al dramei ameninţătoare, nu-l vedea decât pe Ivory, opintindu-se din umăr, manevrând într-una cu mâinile lui înmănuşate, încercând să imobilizeze lunecosul balon de gumă. Deodată, nu fără oarecare temei, o senzaţie de frig îl cuprinse pe Andrew.

El se surprinse încruntându-se, observându-l pe Ivory cu încordare. De ce se temea? Nu avea niciun motiv de teamă. Era o operaţie oarecare. Încâteva minute se va fi terminat.

Cu un surâs prefăcut, ce părea de satisfacţie, Ivory renunţă să mai încerce de a găsi punctul de aderenţă al chistului. Tânăra infirmieră îl privi cu supusă umilinţă, în clipa când îi ceru bisturiul. Ivory îl luă fără grabă. Probabil,

niciodată în cariera lui nu semănase mai bine, nu arătase exact ca marele chirurg din romane. Cu bisturiul în mână, mai înainte ca Andrew să-şi dea seama de ceea ce avea să se întâmple, Ivory făcu o largă înţepătură în peretele lucitor al chistului. După aceasta, tot ce urmă se petrecu fulgerător.

Chistul plesni şi din el ţâşni în aer un cheag de sânge vânos, ce se revărsă cu totul în cavitatea abdominală. Acolo unde cu o secundă înainte se bălăbănise o sferă mare, lucioasă, nu se mai zări în clipa următoare decât o pungă flască de ţesut organic, plutind într-o masă de sânge care gâlgâia. Domnişoara Buxton căută în grabă nişte tampoane absorbante. Anestezistul tresări brusc. Tânăra infirmieră părea gata să leşine. Ivory spuse cu gravitate:

— Pense, vă rog.

O undă de oroare îl înfioră pe Andrew. Îşi dădu seama că Ivory, nereuşind să apuce pediculul chistului, pentru a-l strangula, crestase învelişul, orbeşte, în chip necugetat. Şi era un chist hemoragic.

— Tampon, vă rog, ceru Ivory cu glasul nealterat.

Bâjbâia printre organele din abdomen, încercând să prindă cu pensa pediculul, evacuând cavitatea plină de sânge, tamponând într-una, fără a reuşi să oprească hemoragia. Andrew, într-o străfulgerare, îşi dădu seama: „Doamne atotputernic! Omul ăsta nu ştie să opereze, nu ştie să opereze de loc!”

Anestezistul, cu degetul pe carotida pacientului, murmură cu voce blândă, cerând parcă iertare:

— Mă tem… pare că se duce, Ivory…

Ivory, lăsând pensa la o parte, îndopă cavitatea abdominală cu tifoane însângerate. Începu apoi să coasă la loc enorma tăietură. Nu se mai vedea nici urmă de umflătură. Abdomenul lui Vidler apărea acum supt, palid, golit de viaţă, pentru că Vidler murise.

— Da, s-a dus! constată în cele din urmă anestezistul.

Ivory făcu ultimul punct de sutură, reteză firul cu grijă,

apoi se întoarse înspre tava cu instrumente, pentru a-şi depune foarfecele. Ca paralizat, Andrew nu se mai putea mişca. Domnişoara Buxton, cu faţa pământie, scotea cu gesturi automate, sticlele cu apă fierbinte, puse între cearşafuri. Printr-un mare efort de voinţă, păru că-şi impusese în cele din urmă destulă stăpânire de sine şi ieşi din sală. Omul de serviciu al spitalului, neştiutor de ceea ce se petrecuse, aduse targa înăuntru. În minutul următor, corpul lui Harry Vidler era cărat la loc, în camera lui.

În cele din urmă, Ivory vorbi.

— E o mare nenorocire, rosti el cu glasul stăpânit, scoţându-şi halatul. Cred că a fost şocul operator – nu crezi că aşa s-a întâmplat, Gray?

Anestezistul bombăni un răspuns nedesluşit. Era ocupat să-şi împacheteze aparatul.

Andrew încă nu era în stare să spună o vorbă, în ameţitorul vârtej al emoţiei, îşi aminti deodată că doamna Vidler îi aştepta jos. Ivory păru că i-a citit acest gând. El spuse:

— Nu te mai necăji, Manson. O să mă ocup eu de biata femeie. Hai. Lasă că-i spun eu, în locul tău.

Instinctiv, ca un om incapabil să mai reziste, Andrew coborî în urma lui Ivory scara care ducea la sala de aşteptare. Era încă uluit, ameţit de mirosul rău, incapabil să-i vorbească doamnei Vidler. Ivory se dovedi însă la înălţimea împrejurării.

— Scumpă doamnă – începu el compătimitor şi cu un aer superior, punându-i mâna cu blândeţe pe umăr – mă tem... mă tem că am o veste rea pentru dumneavoastră.

Doamna Vidler îşi încrucişă pe piept mâinile ei ocrotite de mănuşi vechi de piele cafenie. Spaima şi implorarea i se amestecau în priviri.

— Ce?

— Bietul dumneavoastră soţ, domnul Vidler, în ciuda a tot ce am putut face pentru el...

Femeia se prăbuşi pe un scaun, cenuşie la faţă şi

frângându-şi mâinile înmănuşate.

— Harry! murmură ea cu glas sfâşietor. Apoi, din nou: Harry!

— Pot numai să vă asigur – continuă Ivory cu mâhnire – în numele doctorului Manson, al doctorului Gray, al domnişoarei Buxton şi al meu, că nicio putere de pe pământ n-ar fi putut să-l salveze. Şi chiar dacă ar fi supravieţuit operaţiei… Înălţă din umeri semnificativ.

Ea îşi ridică privirile spre el, încercând să înţeleagă ce-i spune, conştientă chiar şi în acest moment îngrozitor, de bunătatea pe care i-o arăta chirurgul.

— Nu mi-aţi fi putut aduce mai mare alinare, doctore, şopti ea înlăcrimată.

— Am să vă trimit sora. Căutaţi să puteţi suporta lovitura asta. Şi vă mulţumesc, vă mulţumesc pentru curajul dumneavoastră.

Ieşi din sală, urmat şi acum tot de Andrew. La capătul celălalt se afla cancelaria, unde nu aştepta nimeni la ora aceea şi a cărei uşă era deschisă. Ivory intră şi îşi luă cutia cu ţigări. Aprinse o ţigaretă şi trase câteva fumuri. Faţa lui era poate mai palidă decât de obicei, dar dinţii nu-i clănţăneau, mâna nu-i tremura, nervii nu-i erau nicidecum încordaţi.

— În sfârşit, a trecut şi asta, zise el cu răceală, îmi pare rău Manson. Nu-mi închipuiam să fie un chist hemoragic. Dar ştii că astfel de lucruri se întâmplă, în ciuda celor mai normale precauţiuni.

Era o cameră mică şi cu un singur scaun împins sub birou. Andrew se aşeză pe lada de lemne acoperită cu piele, de lângă sobă, şi îşi fixă privirile înfrigurate pe florile de aspidistra din glastra galbenă-verzuie aşezată într-o firidă. Era bolnav, distrus, pe marginea unei prăbuşiri complete. Nu putea să-şi alunge din minte imaginea lui Harry Vidler, îndreptându-se neajutat de nimeni spre masa de operaţie: „Las’ că are să fie bine, după ce am să scap de toate astea” spusese el – şi zece minute mai târziu, zăcea întins pe targă, un cadavru

mutilat, măcelărit. Scrâşni din dinţi şi-şi acoperi ochii cu mâna.

— Bineînţeles – zise Ivory, privindu-şi vârful ţigaretei – bineînţeles, el n-a murit pe masa de operaţie. Eu terminasem înainte, aşa că totul era în regulă. Nu e necesară o anchetă.

Andrew îşi înălţă capul. Tremura, înfuriat de conştiinţa propriei sale slăbiciuni, în această groaznică situaţie, pe care Ivory o suporta cu sânge rece. Strigă, cuprins de un fel de frenezie:

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu mai vorbi. Ştii bine că tu l-ai omorât. Tu nu eşti chirurg. Niciodată n-ai fost chirurg – niciodată n-ai să fii chirurg. Eşti cel mai ticălos măcelar pe care l-am văzut în viaţa mea.

Se făcu linişte. Ivory îşi pironi asupra lui Andrew privirea dură, rece.

— Cred că nu e recomandabil să vorbeşti astfel, Manson.

— Cred şi eu că nu! Un suspin nestăpânit, nervos, zgudui trupul lui Andrew. Ştiu că nu-ţi place! Dar acesta e adevărul. Toate cazurile pe care ţi le-am supus până acum au fost doar o joacă de copii. Dar cazul de faţă, primul caz real la care ne-a fost dat să colaborăm... Of, Doamne! Ar fi trebuit să te cunosc... Sunt tot atât de ticălos ca şi tine.

— Adună-ţi minţile, eşti nebun, nu-ţi dai seama... Te poate auzi cineva.

— Şi ce-i, dacă mă aude? Un nou acces de mânie îl năpădi pe Andrew. Se înăbuşea. Ştii tot atât de bine ca şi mine că aşa e. Ai făcut o greşeală aşa de boacănă – încât e aproape o crimă!

Pentru o clipă, s-ar fi putut crede că Ivory, dintr-o singură lovitură, ar fi în stare să-l doboare de pe ladă, în nesimţire; cu greutatea şi vigoarea lui ar fi putut-o face cu uşurinţă. Dar cu un efort uriaş, el se stăpâni. Nu mai spuse nimic, îi întoarse lui Andrew spatele şi ieşi din cameră. Obrazul lui rece şi aprig avea însă o expresie

care anunţa o necruţătoare răzbunare.

Andrew n-ar fi putut spune cât timp a rămas în cancelarie, cu fruntea rezemată de marmura rece a căminului. Dar deodată se ridică, amintindu-şi că mai avea treabă şi că trebuia să fie la datorie. Teribilul şoc al acestei nenorociri îl lovise cu violenţa unui obuz care distruge totul în clipa exploziei. Avea impresia că şi lui i se scoseseră viscerele, că fusese golit de vlagă. Totuşi, mai găsi putere spre a se mişca, întocmai ca un automat, înaintând asemenea unui soldat grav rănit, obligat printr-o maşinală obişnuinţă să-şi îndeplinească datoria.

În felul acesta, izbuti, de bine de rău, să-şi termine vizitele medicale restante. Apoi, cu inima grea şi chinuit de dureri de cap, veni acasă. Era târziu, aproape de ora şapte. Sosea exact la timp pentru dispensar şi pentru consultaţiile de seară.

Găsi sala de aşteptare plină, dispensarul înţesat până la uşă. Abia mişcându-se, ca un om care trage să moară, îşi numără bolnavii, adunaţi aci în această frumoasă seară de vară – constituiau parcă un omagiu pentru metoda lui, pentru personalitatea lui. Erau, mai ales femei, cele mai multe fete de la Laurier’ s, lume care venea de săptămâni să-l vadă, încurajată de surâsul lui, de tactul lui, de îndemnul său în perseverenţa de a consuma medicamentele lui, – ale vechii bande, gândi el amorţit, ale vechii farse!...

Se prăbuşi pe scaunul turnant al dispensarului, şi cu faţa încremenită, ca o mască, începu obişnuitul ritual al consultaţiilor de seară.

— Cum vă simţiţi? Da, cred că arătaţi ceva mai bine! Da. Pulsul e ceva mai bun. Doctoria v-a făcut bine. Sper că nu vi se pare că are un gust prea rău, scumpă domnişoară?

Ieşea de fiecare dată ca să dea Christinei, care îl aştepta, sticla de doctorie goală, apoi străbătea coridorul înapoindu-se la consultaţii, spre a îndruga din nou aceleaşi platitudini, interogând pacienţii cu aceeaşi falsă

simpatie, apoi revenea, tot prin coridor, ca să-şi ia în primire flaconul plin, întorcându-se iar la dispensar. Aşa repeta acest du-te-vino, în acelaşi infernal circuit la care era condamnat.

Era o seară înăbuşitoare. Deşi suferea îngrozitor, rămase neclintit la datorie, stăpânit parcă de o dorinţă de auto-flagelare. Îşi făcea datoria cu o indiferenţă mortală, în virtutea inerţiei. Circulând între cabinet şi dispensar, se întreba mereu îndurerat: „Ce să mă fac Doamne? Pentru numele lui Dumnezeu, unde am să ajung?”

În sfârşit, mai târziu decât în mod obişnuit, la ora zece fără un sfert, consultaţiile erau terminate. După ce încuie cu cheia uşa exterioară a dispensarului, intră în cabinetul său, unde, ca totdeauna, Christine îl aştepta, gata să-i citească listele, să-l ajute să înscrie numele pacienţilor în registru.

Pentru prima oară, după multe săptămâni, el o privi, cercetându-i atent chipul, în timp ce ea studia lista pe care o ţinea în mână. În ciuda inerţiei care pusese stăpânire pe el, fu izbit de schimbarea pe care o constată. Faţa ei lipsită de expresie, cu colţurile buzelor lăsate în jos, părea încremenită. Cu toate că nu-şi ridică ochii spre el, citi în privirile Christinei o tristeţe ucigătoare.

Aşezat la birou, în faţa noului registru, el simţi în clipa aceea o împunsătură între coaste, o durere groaznică. Dar corpul său, acest înveliş amorţit parcă, nu lăsa să se vadă în afară nimic din zbuciumul lui interior. Înainte de a-i adresa o vorbă măcar, Christine începu să-i dicteze numele de pe listă.

Pe măsură ce înaintau, însemnau pe registru o cruce pentru fiecare vizită, un cerc pentru fiecare consultaţie, totalizând cu semne păcătoşeniile lui. Când terminară, ea îl întrebă cu o ironie aproape imderceptibilă:

— Ei! Cât ai făcut azi?

El nu răspunse – n-avea ce să-i răspundă, şi Christine ieşi din cameră. O auzi urcându-se în camera ei şi închizând încetişor, uşa. Se simţea singur: secat de vlagă,

zdrobit, copleşit de gânduri.

Încotro merg? Unde – pentru numele lui Dumnezeu! – unde mă duc? Deodată, privirea sa căzu asupra pungii de tutun, doldora de bani, de toate încasările din ziua aceea. Cuprins de un nou val de nelinişte, apucă punga şi o zvârli într-un colţ al camerei, unde căzu cu un zgomot surd, căruia nu-i mai acordă nicio însemnătate.

Sări în picioare. Se înăbuşea, nu mai putea să respire. Ieşind din cabinetul de consultaţii, alergă în curticica din spatele casei – o fântână de întunecime, sub cerul înstelat. Se lăsă moale pe zidul de cărămidă şi începu să vomite, convulsiv.

XVI

Se perpeli în pat toată noaptea, fără să-şi găsească odihnă; abia putu să aţipească pe la şase dimineaţa. Se deşteptă foarte târziu şi când coborî, după ora nouă, palid şi cu ochii umflaţi, descoperi că Christine mâncase şi ieşise în oraş. În mod normal, aceasta nu l-ar fi impresionat. Acum însă, cu spaimă şi nelinişte, simţi cât se depărtaseră unul de altul.

Când doamna Benett îi aduse gustarea lui favorită de dimineaţă, ou cu slănină prăjită, nu putu să-l mănânce, muşchii gâtlejului îi erau înţepeniţi. Bău o ceaşcă de cafea, apoi îi veni brusc ideia să-şi facă un amestec de whisky cu sifon, şi-l bău şi pe acesta. Apoi se pregăti pentru obligaţiile zilei.

Cu toate că maşina asta umană abia îl mai ajuta, mişcările lui erau mai puţin automate decât înainte. O lumină vagă, o rază rătăcită începea să pătrundă în oarba lui nesiguranţă. Ştia că se află pe marginea unei prăpăstii colosale. De asemenea, ştia că o dată căzut în acest abis, nu va mai ieşi de acolo niciodată. Stăpânindu-se cu precauţiune, el deschise garajul şi-şi scoase automobilul. Numai din acest efort mâinile îi erau transpirate.

Îşi propuse ca, încă în acea dimineaţă, să se ducă la spitalul Victoria. Avea o întâlnire cu doctorul Thoroughgood, la care apelase pentru a o consulta pe Mary Boland. Ţinea să respecte cel puţin angajamentul acesta. Porni încet înspre spital. Acum se simţea mai bine în automobil, decât pe jos – era atât de obişnuit să conducă, încât aceasta devenise un act automat, reflex.

Sosind la spitalul Victoria, îşi adăposti vehiculul la locul de parcare şi se urcă în salonul bolnavilor. Dădu din cap, salutând pe sora de caritate, apoi se îndreptă spre patul lui Mary, luând cu sine, în treacăt, fişa ei. Se aşeză pe marginea patului acoperit cu o cuvertură roşie, întâmpinat de un surâs de bun venit, şi în timp ce examina fişa, observă buchetul enorm de trandafiri pe care-l avea lângă ea. Fişa nu-l mulţumi.

— Bună dimineaţa, îl salută ea. Nu-i aşa că-s frumoase florile mele? Christine mi le-a adus, ieri.

El o privi câteva clipe; o găsea ceva mai slabă decât atunci când se internase în spital.

— Da, florile sunt superbe. Cum te simţi, Mary?

— O, foarte bine! Privirile ei evitară – o clipă doar – privirile lui Andrew, apoi se întoarseră spre el, cu o fierbinte încredere. Oricum, nu sunt aici pentru multă vreme. Ai să mă faci sănătoasă curând?

Încrederea din vorbele ei, şi mai ales din privirea ei, îi stârni din nou frământări chinuitoare. Îşi spuse că dacă şi aci lucrurile vor evolua prost, aceasta va fi pentru el lovitura de graţie.

În clipa aceea sosi doctorul Thoroughgood, care-şi începuse vizita medicală. De îndată ce intră în sală îl zări pe Andrew şi se îndreptă spre el.

— …’neaţa, Manson, îi spuse el amabil. Dar ce-i? Ce-i cu dumneata? Eşti bolnav?

Andrew se ridică.

— Mă simt foarte bine, mulţumesc.

Doctorul Thoroughgood îi aruncă o privire ciudată, apoi se apropie de patul lui Mary.

— Sunt bucuros că mi-ai cerut să examinăm amândoi cazul acesta. Pune te rog aici paravanul, soră.

O examinară împreună pe Mary, mai bine de zece minute, apoi Thoroughgood se duse în fundul sălii, lângă ultima fereastră, unde – cu toate că se aflau sub ochii tuturor bolnavilor – nu puteau fi auziţi.

— Ce crezi? întrebă el.

Ieşind la suprafaţă din înnegurarea în care se cufundase, Andrew se auzi vorbind.

— Nu ştiu ce gândeşti dumneata, doctore Thoroughgood, dar mie mi se pare că evoluţia acestui caz nu e de loc satisfăcătoare.

— Apar evidente unul sau două simptome, spuse Thoroughgood, trăgând de bărbuţa lui îngustă.

— Mi se pare că răul a progresat.

— O, eu nu sunt de aceeaşi părere, Manson.

— Temperatura prezintă oscilaţii…

— Hm, poate…

— Scuzaţi-mă, având în vedere că propunerea vine de la mine – eu apreciez perfect poziţia în care ne aflăm unul faţă de altul – dar acest caz mă preocupă foarte mult. În împrejurarea aceasta, nu sunteţi de părere că un pneumotorax ar fi…? Vă amintiţi, că încă de la intrarea lui Mary în spital am fost foarte îngrijorat, mă întrebam dacă nu va trebui să folosim pneumotoraxul.

Thoroughgood căuta în gol, evitând privirea lui Manson. Se schimbă la faţă, trăsăturile îi deveniră aspre.

— Nu, Manson, regret, dar nu cred că acest caz ar necesita o astfel de intervenţie. N-am fost de părere atunci, după cum nu cred că e necesar nici azi.

Se făcuse linişte. Andrew nu mai găsea cuvinte să-l contrazică. Îl cunoştea pe Thoroughgood, cunoştea îndărătnicia lui, firea lui năbădăioasă. În afară de aceasta se simţea istovit trupeşte şi sufleteşte, incapabil să găsească un argument care să nu rămână zadarnic. Fără să-şi clintească un muşchi al feţei, îl ascultă până la capăt pe Thoroughgood, care continua să-şi expună propriile

sale păreri asupra acestui caz. Când termină şi porni să-şi continue vizita pe la paturile rămase, Andrew se apropie de Mary, îi făgădui că va veni a doua zi s-o vadă şi părăsi salonul. Înainte de a pleca de la spital, îl rugă pe portar să telefoneze acasă, înştiinţând-o pe Christine că nu va veni la dejun.

Nu mai era mult până la ora unu. Era încă nenorocit, prins în aceeaşi chinuitoare introspecţiune, şi pe deasupra zăpăcit de foame. Aproape de podul Battersea, îşi opri, maşina în faţa unei mici cofetării ieftine. Intră şi îşi comandă cafea şi câţiva biscuiţi calzi, cu unt. Dar abia putu să bea cafeaua, stomacul său refuza orice hrană. Luă aminte că fata care-l servise se uita la el, surprinsă.

— Nu vă plac biscuiţii? Să vi-i schimb? întrebă ea.

Refuză, dând din cap, şi ceru plata. Pe când fata scria nota, se pomeni deodată numărând, în mod stupid, nasturii negri, lucitori, de pe rochia ei. O dată, cu mulţi ani în urmă, mai privise astfel trei nasturi de sidef, pe rochia unei fete, într-o şcoală din Blaenelly. Afară, o ceaţă gălbuie se lăsa greoaie deasupra fluviului. Mai mult din întâmplare, Andrew îşi aduse aminte că fixase pentru după-amiază, două consultaţii la cabinetul lui din strada Welbeck. Se îndreptă într-acolo fără grabă.

Sora Sharp era în toane rele, ca întotdeauna când era solicitată să vină sâmbătă. Totuşi şi ea îl întrebă dacă era bolnav. Apoi, pe un ton mai dulce, – pentru că doctorul Hamson era cineva, în ochii ei – îl înştiinţă că Freddie Hamson îl chemase la telefon de două ori în cursul după-amiezei.

Îndată ce sora ieşi din cabinet, el se aşeză la biroul său, privind drept în faţa lui. Primul dintre pacienţi, sosit la ora două şi jumătate, era un cardiac, un tânăr funcţionar din Ministerul Minelor, care fusese îndrumat la el de Gill. Bolnavul se plângea cu sinceritate de dureri valvulare. Andrew îl examină îndelung pe acest tânăr, cu atenţie deosebită, apoi îl mai reţinu o bucată de vreme ca să-i explice, cu mare grijă, toate amănuntele tratamentului pe

care urma să-l facă. La sfârşit, când bolnavul scoase din buzunar portofelul lui anemic, Andrew se grăbi să-i spună:

— Nu-mi daţi nimic acum, vă rog. Aşteptaţi până voi trimite eu decontul.

Gândul că nu-i va trimite niciodată vreun decont, că se tămăduise de setea de bani şi că putea iarăşi să dispreţuiască banul, îl întărea într-un mod ciudat.

Avu o tresărire când intră al doilea pacient, o femeie de vreo patruzeci şi cinci de ani, domnişoara Basden, una dintre cele mai credincioase admiratoare ale lui. Era un fel de bolnavă închipuită, bogată, egoistă şi – afară de faptul că era ceva mai tânără şi mai plină de ea – o copie fidelă a doamnei Raeburn, pe care o vizitase o dată, cu Hamson, la sanatoriul Sherrington.

Andrew o ascultă plictisit, cu mâna la frunte, în timp ce, surâzând, ea se cufundă într-o poveste lungă. Înşiră toate câte i se întâmplaseră de la ultima-i vizită – în urmă cu câteva zile. Deodată el îşi înălţă capul.

— De ce veniţi dumneavoastră la mine, domnişoară Basden?

Ea se întrerupse la mijlocul unei fraze; partea superioară a feţei sale exprima încă un sentiment de mulţumire, în timp ce-l privea cu gura deschisă, cu buzele răsfrânte a mirare.

— O, ştiu că e din vina mea, zise el. V-am spus eu să reveniţi. Dar, în realitate, nu sunteţi bolnavă de nimic.

— Doctore Manson! exclamă ea, neputincioasă. Nu-i venea să-şi creadă urechilor.

Era însă purul adevăr. El îşi dădu în sfârşit seama, dintr-o singură privire, pătrunzătoare, nemiloasă, că toate simptomele ei erau datorate de fapt numai banilor. Nu muncise nicio zi din viaţa ei, corpul îi era moleşit, alintat, îndopat. Nu-şi găsea somn pentru că muşchii ei nu aveau nicio activitate. Nu-şi pusese nici creierul la vreo treabă. N-avea altceva de făcut decât să taie cupoane din acţiunile ei de participare la diferite afaceri, să se gândească la veniturile ei, să le cicălească zdravăn pe

servitoare, să iscodească mereu ce-ar mai pofti să mănânce, ea şi drăgălaşul ei spitz de Pomerania. Dacă barem s-ar hotărî să iasă din camera ei şi să se apuce şi ea de ceva ca lumea... Să renunţe la toate micile pilule şi sedative, la somnifere, la stimulente ale secreţiunii biliare şi la atâtea alte fleacuri. Mai bine ar face parte din banii ei săracilor. Să ajute şi pe alţii, şi să înceteze de a se gândi numai la ea! Dar fireşte, niciodată n-ar consimţi la una ca asta, nu s-ar decide să facă aşa ceva, n-avea niciun rost să pretindă de la ea asemenea lucru. La drept vorbind, era ca şi moartă, în ce priveşte spiritul şi – Dumnezeu să-i ajute! – şi el se simţea tot aşa!

Cu, un mare efort, Andrew spuse:

— Îmi pare rău, domnişoară Basden, nu mai pot face nimic pentru dumneavoastră. Eu – eu, s-ar putea să plec de aici. Dar n-am nicio îndoială că veţi găsi alţi doctori, chiar aici în apropiere, care n-ar fi decât prea fericiţi să profite de pe urma dumneavoastră.

Ea deschise gura de mai multe ori, ca un peşte pe uscat. Pe chipul ei se citea acum teama adevărată: era sigură, absolut sigură, că doctorul îşi ieşise din minţi. Nu mai aşteptă să discute cu el. Se ridică, îşi strânse în grabă lucrurile şi ieşi din cameră şi mai grăbită.

Andrew se pregăti să se ducă acasă. Îşi închise pe rând sertarele biroului, cu aerul omului care face aceasta pentru ultima oară. Dar înainte de a se fi ridicat, infirmiera Sharp intră în cameră, surâzând.

— Doctorul Hamson vrea să vă vadă! A venit personal, în loc să vă telefoneze.

După un minut, Freddie sosi şi, aprinzându-şi bine dispus o ţigaretă, se instală într-un fotoliu. Ochii lui trădau însă că urmărea un anumit scop. Niciodată tonul său nu fusese mai prietenos.

— Îmi pare rău să te deranjez tocmai sâmbătă, vechiul meu prieten. Dar ştiam că eşti aici, aşa că a venit muntele la Mahomedt... Ascultă, Manson. Am aflat totul, în legătură cu operaţia de ieri, şi iartă-mă că-ţi spun, dar

îmi pare al dracului de bine! A sosit, în fine, timpul să-ţi deschizi ochii, să vezi cine-i scumpul tău prieten Ivory. În glasul lui Hamson se desluşi o subită asprime. Cred că ştii, dragul meu, că de câtva timp s-a cam stricat prietenia între mine şi Ivory şi Deedman. N-au fost sinceri cu mine. Am lucrat o vreme strâns legaţi şi era spre avantajul tuturor, dar acum sunt aproape sigur că m-au pungăşit de o parte din câştigul meu. În afară de asta, sunt sătul de măcelarul ăla de Ivory. Ăla nu e chirurg. L-ai dibuit tu diavoleşte de bine, nu te-ai înşelat. Nu-i nimic altceva decât un blestemat specialist în avorturi. Nu ştiai de aşa ceva? Ei află de la mine, mă poţi crede. Sunt două maternităţi – la nu prea mare depărtare de aici – unde nu se face altceva... Totul în cele mai bune condiţiuni – şi pe faţă, bineînţeles – iar Ivory e şeful meşterilor chiuretei! Nici Deedman nu e întru nimic mai bun. Nu e decât un ipocrit furnizor de droguri, şi nu are nici prestanţa lui Ivory. Nu mai lipseşte mult şi Consiliul medical îi va pune mâna-n gât. Acum, ascultă-mă, prietene, îţi vobesc spre binele tău. Aş vrea să cunoşti bine toate dedesubturile acestei istorii, în ce priveşte pe aceşti colegi – de care ar fi bine să te descotoroseşti şi să lucrezi cu mine. Ai fost mare fraier şi te-au jumulit cât au putut, n-ai primit niciodată ce ţi se cuvenea. Nu ştii că atunci când Ivory primeşte o sută de guinee pentru operaţie, din ele trebuie să dea cincizeci de guinee aceluia care i-a adus cazul – înţelegi? Şi ce ţi-a dat? O nimica toată, cincisprezece sau cel mult douăzeci de guinee. Nu e destul, Manson. Şi după masacrul de ieri, eu – în locul tău – n-aş rămâne indiferent. Eu nu le-am spus încă lor nimic, sunt prea elegant pentru una ca asta, dar iată planul meu, dragă. Să-i lăsăm să cadă cu desăvârşire; tu şi cu mine să punem bazele unei mici, dar trainice asociaţii, în care să fim părtaşi numai noi doi. La urma urmei, n-am fost noi prieteni încă din Universitate? Ştii că ţin la tine – totdeauna mi-ai plăcut. Şi pot să te iniţiez în multe taine ale meseriei.

Freddie se întrerupse pentru a-şi aprinde o altă ţigaretă, apoi zâmbind satisfăcut şi plin de exuberanţă, îi expuse avantajele sale, în eventualitatea unei asemenea colaborări.

— N-are să-ţi vină să crezi, când ţi-oi spune ce lovituri am dat. Uite, nu mai departe decât ultima. Injecţii cu *apă sterilizată,* plătite cu trei guinee fiecare! Bolnava vine într-o zi să-i fac vaccinul. Uitasem să comand blestemata de soluţie, şi atunci, ca nu cumva s-o nemulţumesc, pompez în ea H_2O. A doua zi, mă pomenesc că vine şi-mi spune c-a avut o reacţie mai uşoară decât după celelalte. *Atunci am continuat.* Şi de ce nu? Totul se reduce la credinţa pacientului în sticla mea cu apă colorată. Ia aminte că ştiu totuşi, când e necesar, să bag în ea toată farmacopeea. Nu se poate spune că nu-mi cunosc meseria. Doamne, numai asta nu! Atât doar că eu nu-s încuiat la cap, şi dacă ne înţelegem, Manson, tu cu diplomele pe care ţi le-ai câştigat şi eu cu abilitatea mea profesională, să ştii că dă belşugul peste noi. Dar pentru asta, trebuie să fim doi, înţelegi? Totdeauna e nevoie de două păreri. Am şi pus ochii pe un tânăr chirurg – cu mult mai bun decât Ivory, şi care ţine la prestigiul lui. L-am lua în combinaţia noastră, mai târziu. Eventual am putea chiar, cu vremea, să ne gândim la o casă de sănătate proprie. Şi atunci – ar fi o adevărată mină de aur.

Andrew rămase indiferent şi rigid. Nu era nicidecum supărat pe Hamson, ci covârşit doar de un amar dezgust faţă de el însuşi. Nimic nu i-ar fi putut evidenţia în chip mai flagrant unde ajunsese, ce realizase şi pe ce cale apucase să pornească. În cele din urmă, dându-şi seama că toate cereau un răspuns, el mormăi:

— Nu pot să lucrez cu tine, Freddie. Eu... eu mă simt subit bolnav, sătul de toate astea. Cred că n-o să mai zăbovesc mult pe-aici. Mişună prea mulţi şacali în acest colţ de ţară. Sunt destui oameni cumsecade, care se străduiesc să lucreze bine, practicându-şi meseria cu cinste, cu lealitate – dar ceilalţi sunt adevăraţi şacali.

Şacalii aceştia fac atâtea injecţii de prisos, extirpează amigdale şi operează apendicite care nu sunt primejdioase; îşi trec unul altuia clienţii, ca mingile de tenis, îşi împart între ei onorariile, îşi folosesc măiestria profesională pentru a face avorturi, ridică în slava cerului medicamentele pseudo-ştiinţifice, şi sunt tot timpul la vânătoare după guinee.

Faţa lui Hamson se înroşi uşor.

— Cum dracu' îţi… izbucni el. Ce-i cu tine?

— Ştiu, Freddie, spuse Andrew, cu greutate, nici eu nu sunt mai bun. Nu vreau să fie ceartă între noi. În tot ce mi-ai propus, m-ai considerat cel mai bun prieten.

Hamson tresări.

— Ţi-ai pierdut mintea, sau ce?

— Poate. Dar voi încerca să nu mă mai gândesc numai la bani, numai la succesul material. Nu prin asta se cunoaşte valoarea unui bun doctor. Când un doctor câştigă cinci mii de livre pe an, să ştii că nu e om cu mintea sănătoasă. Şi de ce – de ce să încerce să câştige bani, pe spinarea omenirii care suferă?

— Nebun de-a binelea! spuse Hamson, răspicat.

Îi întoarse spatele şi ieşi din cabinet.

Andrew îşi reluă locul la birou, ţeapăn, singur, deznădăjduit. Apoi se ridică şi se duse acasă. Apropiindu-se de locuinţa lui, îşi dădu seama că inima îi bătea cu putere. Trecuse de ora şase şi toată oboseala acestei zile istovitoare ajungea la paroxism. Mâna îi tremura violent, când încercă să răsucească cheia în broască.

Christine îl aştepta în salonul din faţă. Vazându-i figura calmă şi palidă, îl trecură fiorii. Azi dorea cu ardoare ca ea să-i ceară ceva, să-i arate un pic de interes, întrebându-l cum îşi petrecuse orele, departe de dânsa. Dar auzi doar glasul ei egal şi indiferent:

— Ai avut mult de lucru… Vrei să iei un ceai, înainte de consultaţii?

— Nu dau consultaţii astă-seară, răspunse el.

Furişând spre el o privite grăbită, ea spuse:

— Dar azi e sâmbătă. E ziua ta cea mai aglomerată.

Drept răspuns, el se aşeză şi scrise pe o foaie de hârtie: *Astă-seară dispensarul este închis* – şi porni de-a lungul coridorului, ca s-o prindă afară pe uşă.

Inima îi zvâcnea cu putere, încât i se păru că sta să se spargă. Când reveni, o găsi în cabinetul de consultaţii. Era şi mai palidă, cu ochii şi mai rătăciţi.

— Ce este? întrebă el cu o voce bizară.

O privi atent. Neliniştea care-i strângea inima îl sfâşia; în cele din urmă nu se mai putu domina şi izbucni:

— Christine!

Pusese totul în acest singur cuvânt, şi căzu în genunchi la picioarele ei, plângând.

XVII

Împăcarea dintre ei li se păru lucrul cel mai minunat pe care-l trăiseră de când se iubeau. A doua zi de dimineaţă, duminică, odihnindu-se lângă ea, ca odinioară la Aberalaw, Andrew vorbea, vorbea – ca şi cum, deşi trecuseră atâţia ani – tot ei venea să-i destăinuiască ce-i stătea pe inimă. Afară era o atmosferă calmă de sărbătoare, sunetul clopotelor se înălţa liniştitor şi paşnic. Dar în sufletul lui nu era pace.

— Cum de am ajuns să fac eu una ca asta? gemea el fără odihnă. Am fost eu oare smintit, Chris, sau ce să fie? Nu-mi vine să cred, când mă gândesc la toate câte au fost. Eu – să intru în cârdăşie cu banda asta – după ce i-am cunoscut pe Denny şi pe Hope. Doamne! Aş merita să fiu ucis.

Ea îl linişti.

— Dragul meu, totul s-a petrecut atât de repede. Oricine şi-ar fi pierdut cumpătul.

— Nu, dar cinstit vorbind, Chris, când stau să mă gândesc, mi se pare că mi-am pierdut capul. Şi ce vremuri infernale trebuie să fi fost pentru tine! Doamne!

Ar trebui să fiu osândit la o moarte în chinuri.

Ea surâse – într-adevăr, acum surâdea. Fusese pentru el cea mai miraculoasă trăire, să vadă înflorind iar obrazul acesta, de pe care dispăruse acum orice urmă de rece încremenire, s-o vadă redevenind duioasă, fericită, plină de solicitudine pentru el. „Of, Doamne! răsuflă el. *Trăim* amândoi iarăşi.”

— Nu ne rămâne decât un singur lucru de făcut, spuse, încruntându-şi sprâncenele cu hotărâre. În ciuda gândurilor care-l zbuciumau, se simţea acum viguros, eliberat de negurile amăgitoarelor iluzii, gata să acţioneze. Trebuie să plecăm de aici. M-am lăsat prins prea adânc în toate chestiunile astea, Chris, cu mult prea mult. Aici, toate mi-ar aduce aminte de potlogăriile în care m-am lăsat antrenat – da, şi aş cădea poate iar în ispită. Nu va fi greu să vindem „vadul” – cu toată clientela mea. Şi – o! Chris, am o idee minunată.

— Care, scumpul meu?

Fruntea lui se descreţi şi o privi cu un surâs şovăielnic, drăgăstos:

— De când nu mi-ai mai spus aşa? Îmi face mare plăcere. Da, ştiu, o meritam; o! nu mă împinge să mă gândesc iar la ce a fost. Ştii, Chris, ideea aceasta, planul acesta mi-a venit în gând azi dimineaţă, la deşteptare. Mocneam din nou pornit împotriva lui Hamson, care mi-a cerut să mă asociez cu el, propunându-mi o combinaţie necinstită, când, deodată, m-am luminat: de ce n-aş pune la cale o combinaţie cinstită? Există o organizaţie de felul acesta, între medici, în America... Stillman mi-a bătut capul cu aşa ceva, deşi el nu e medic – dar aici, mi se pare că noi nu tindem către formula asta. Înţelegi, Chris, chiar şi într-un mic orăşel de provincie, s-ar putea întemeia o clinică, de către un mic grup de medici, fiecare cu specialitatea lui. Ei bine, scumpa mea, ascultă, în loc să intru în cârdăşie cu Hamson, cu Ivory şi cu Deedman, de ce n-aş căuta să mă asociez cu Denny şi Hope, pentru a alcătui un brelan cinstit? Denny ar face toate

intervenţiile chirurgicale – şi tu ştii ce bun chirurg este Denny! – eu m-aş ocupa de tot ce ţine de domeniul medicinii, iar Hope ar putea fi bacteriologul nostru. Vezi avantajul – suntem fiecare specializat, lucrăm în aceeaşi ramură de activitate, şi putem pune la contribuţie fiecare cunoştinţele noastre. Îţi mai aminteşti poate de toate argumentele lui Denny – şi de ale mele – cu privire la sistemul nostru absurd de a promova medicina generală, nespecializată? Căci acela care e nevoit să pună în practică sistemul acesta nu se poate să nu se clatine, să nu şovăie, purtând pe umeri mari greutăţi – e o imposibilitate. O grupare de medici, iată răspunsul la această anomalie – răspunsul perfect. Ar fi ceva intermediar, între medicina de stat şi medicina unor practicieni izolaţi, care se bizuie pe efortul individual. Singura raţiune care ne împiedică să adoptăm acest sistem este doar că mărimile noastre doresc să aibă totul în mâinile lor. O, dar n-ar fi oare minunat, draga mea, dacă am trece noi, în mic, la alcătuirea unui front unic din punct de vedere ştiinţific şi – da, dă-mi voie s-o spun – indiscutabil, şi din punct de vedere al ţinutei spirituale, un fel de echipă de pionerat care să încerce să învingă prejudecăţile acestea de fete bătrâne, poate chiar să iniţieze o completă revoluţie în întregul nostru sistem medical?

Cu obrazul cufundat în pernă, Christine se uita la el cu ochi aprinşi.

— Când te ascult vorbind astfel, mi se pare că trăiesc iar zilele de altă dată. Nu-ţi pot spune cât de mult îmi place asta. O!! Este ca şi cum am reîncepe totul de la capăt. Sunt fericită, scumpul meu, *fericită.*

— Am atâtea lucruri de îndreptat, mărturisi Andrew cu întristare. Mi-am pierdut minţile, ba chiar mai rău decât atât. Îşi strânse fruntea în palme. Nu-l pot uita pe bietul Harry Vidler. Şi nici nu vreau să uit, până nu voi fi făcut, în mod real, ceva, pentru a răscumpăra această nenorocire. Deodată gemu. Să ştii, Chris, că atunci am

fost tot atât de vinovat ca şi Ivory. Nu pot să nu-mi dau seama că am scăpat cu prea multă uşurinţă. Nici nu mi se pare drept să fi meritat asta. Dar am să muncesc ca un drac, Chris. Şi cred că Denny şi Hope vor consimţi să lucreze cu mine. Tu cunoşti ideile lor. Denny arde de dorinţa de a se întoarce la viaţa aspră şi agitată a medicului practician. Cât priveşte pe Hope, dacă-i punem la dispoziţie un mic laborator, unde să-şi poată duce propria-i muncă de cercetător şi să ne prepare serurile necesare, ne urmează el – oriunde.

Sări din pat şi începu să umble în lung şi-n lat prin cameră, cu impetuozitatea de altă dată, cumpănind mândria cu care privea în viitor şi remuşcarea pentru trecut, urzind în capul lui fel de fel de planuri, încă necăjit dar plin de speranţe.

— Am atâtea lucruri de pus la punct, Chris – striga el – şi mai ales e ceva de care trebuie să mă ocup. Ascultă, dragă! Am de scris câteva scrisori, apoi – după ce vom fi luat prânzul – ce-ai spune tu despre o mică plimbare la ţară, cu mine?

Ea îl privi întrebătoare:

— Dar… n-ai treabă…?

— Pentru aşa ceva îmi fac timp oricând. Ca să fiu cinstit, Chris, mă apasă o teribilă povară pe conştiinţă. E vorba de Mary Boland. Nu-i merge mai bine de când e la spitalul Victoria, şi cred că n-am pus totuşi destul la inimă chestiunea asta. Thoroughgood nu e chiar doctorul cel mai simpatic, şi nici nu înţelege bine cazul ei – oricum, nu aşa cum îl văd eu. Doamne! Dacă i s-ar întâmpla ceva lui Mary, acum, după ce mi-am luat toată răspunderea faţă de Con, cred că aş înnebuni. Desigur, e îngrozitor să spun, când e vorba chiar de spitalul unde lucrez eu, că ea nu se va vindeca niciodată la Victoria. Ar trebui să plece la ţară, la aer, într-un sanatoriu bun.

— Da?

— Iată de ce aş vrea să ne ducem la Stillman. *Bellevue* este cel mai bun, cel mai minunat mic sanatoriu pe care l-

am văzut vreodată. Dacă aş putea să-l conving s-o primească pe Mary acolo, n-aş fi numai satisfăcut, ci aş crede că am realizat într-adevăr ceva care merită orice osteneală.

Christine spuse cu hotărâre:

— Vom pleca în minutul când tu vei fi gata.

După ce se îmbrăcară, el coborî să scrie o scrisoare lui Denny şi alta lui Hope. Mai avea în grijă trei pacienţi serios bolnavi, şi în drum, mergând să-i viziteze, puse şi scrisorile la poştă. Apoi, după o gustare uşoară, el şi Christine plecară la Wycombe.

Călătoria, cu toată tensiunea emoţională care îl apăsa, îl umplu de mulţumire. Mai mult decât oricând, era convins că fericirea nu este altceva decât o stare lăuntrică, pur morală, independentă – orice ar spune cinicii – de bunurile lumeşti. În timpul ultimelor luni, când trudise atât, râvnind să-şi asigure bunăstare şi poziţie socială, îşi închipuise că era fericit, văzând că reuşise să-şi împlinească ambiţiile materiale. Dar nu era fericit. Trăise într-un fel de stare de delir, jinduind să-şi asigure şi mai mult, după fiecare lucru obţinut. „Banii, gândi el cu amărăciune – totul pentru banii aceştia murdari.” Socotise, la început, că i-ar fi de ajuns o mie de livre pe an. Când a obţinut acest venit, l-a dublat imediat, socotind cifra aceasta drept câştigul cel mai mare posibil. Dar şi când a atins acest maximum, nu s-a declarat mulţumit. Aşa, a continuat mereu. Devenise din ce în ce mai hrăpăreţ, în cele din urmă ar fi ajuns să se distrugă el însuşi.

Aruncă o privire furişă înspre Christine. Cât a făcut-o să sufere! Dar acum, chiar dacă ar mai fi dorit să-i confirme cineva înţelepciunea hotărârii sale, însăşi expresia chipului ei luminos ar fi fost o dovadă suficientă. Nu mai era chipul drăgălaş de odinioară; urmele oboselii şi lacrimile pricinuite de amărăciunile vieţii îl însemnaseră cu câteva încreţituri ce umbreau colţurile pleoapelor şi obrajii, odinioară plini şi fragezi, erau acum slăbiţi, uşor

scobiţi. Dar faţa ei oglindea aceeaşi seninătate, aceeaşi sinceritate din totdeauna. Aprins de o nouă însufleţire, nespus de intensă şi de emoţionantă, se simţi pătruns de un adânc sentiment al căinţei şi jură în sinea lui că va căuta cu orice preţ, cât va trăi, să nu facă nimic care ar putea s-o întristeze pe Christine.

Sosiră la Wycombe înspre ora trei şi luară un drum de urcuş pe colină, de-a lungul crestei, trecând prin Lacey Green. Sanatoriul *Bellevue* era minunat situat pe un mic platou, adăpostit dinspre nord, dar care oferea o privelişte largă înspre ambele văi.

Stillman îi primi plin de voie bună. De felul lui era un omuleţ foarte rezervat, tăcut, şi nu prea obişnuia să se entuziasmeze. Îşi manifestă totuşi fără înconjur bucuria lui faţă de vizita lui Andrew, arătându-le frumuseţea desăvârşită şi binefacerile creaţiei sale.

Intenţia lui nu fusese ca *Bellevue* să fie o construcţie mare, dar perfecţiunea reuşitei era indiscutabilă. Două aripi, orientate înspre sud-vest, erau unite printr-o clădire centrală: secţia de administraţie. La etaj, deasupra holului de la intrare şi a birourilor, se afla o sală de tratament, echipată cu preţul unor mari cheltuieli. Peretele dinspre miazăzi al sălii era în întregime din cristal special.

Toate ferestrele erau făcute din acelaşi material, iar instalaţiile de încălzire şi de ventilaţie reprezentau ultimul cuvânt al tehnicii moderne. Parcurgând încăperile, Andrew nu putea să nu constate contrastul dintre această perfecţiune ultra-modernă şi străvechile clădiri zidite cu sute de ani înainte, în care erau instalate spitalele londoneze, sau străvechile case necorespunzător transformate şi utilate care întregeau mascarada aşa-ziselor instituţii de sănătate.

După ce le arătă tot ce era de văzut, Stillman le oferi un ceai. Cu acest prilej Andrew aduse în discuţie cererea lui, vorbind cât mai convingător.

— Spre marele meu necaz trebuie să vă cer o favoare, domnule Stillman. Christine surâse auzind această

formulă demodată. Mă întreb, dacă aţi fi atât de amabil să preluaţi aici, una din pacientele mele, tuberculoasă, în faza primară. Probabil va avea nevoie de un pneumotorax. Ştiţi, e fiica unui bun prieten al meu, medic şi el – dentist – şi nu-i merge prea bine acolo unde se află...

O umbră de ironie se putea citi în privirile de un albastru spălăcit ale lui Stillman.

— N-aş crede că aveţi intenţia să-mi trimiteţi o bolnavă? Doctorii voştri nu-mi trimit astfel de cazuri, aici, cu toate că, în America, aşa ceva nu e de loc neobişnuit. Uitaţi că eu sunt un biet pseudo-doctor, fără titlu, care conduce un pseudo-sanatoriu, un fel de şarlatan – care cică pune pe bolnavi să umble desculţi prin rouă, înainte de a le da de mâncare morcovi cruzi!

Andrew nu surâse de loc.

— Eu nu v-am rugat să-mi puneţi piedici şi nici să mă faceţi să râd, domnule Stillman. Sunt mai mult decât serios, când e vorba de fata asta. Starea ei... mă îngrijorează.

— Dar mă tem că-mi ceri ceva care este peste puterile mele, prietene. În ciuda antipatiei breslei voastre medicale, am o listă de cereri cât toate zilele. E curios! – Stillman termină cu un surâs şi un gest de indiferenţă – oamenii ar voi să-i vindec, cu toate că medicii îmi sunt potrivnici.

— Bine! murmură Andrew. Refuzul lui Stillman era o mare deziluzie pentru el. Mă bizuiam totuşi, mai mult sau mai puţin pe asta. Dacă am fi putut s-o internăm pe Mary aici, aş fi fost mai liniştit. Şi pentru ce? Dispuneţi de centrul cel mai bun de tratament, în Anglia. Nu încerc să vă linguşesc. O ştiu prea bine, ajunge să mă gândesc la salonul dărăpănat de la spitalul Victoria, unde ea zace acum, ascultând cum mişună gândacii pe sub duşumele...

Stillman se aplecă, pentru a se servi cu un sandviş subţire cu castraveţi, de pe măsuţa joasă din faţa lor. Avea un fel caracteristic, aproape afectat, de a atinge

lucrurile, ca şi cum chiar atunci şi-ar fi spălat mâinile, cu o grijă exagerată, şi s-ar fi temut să nu le murdărească.

— Văd deci că-mi jucaţi o mică şi ironică comedie. Nu, nu, n-ar trebui, să vă vorbesc aşa, văd cât de mult vă chinuiţi. Şi vreau să vă vin în ajutor. Cu toate că dumneavoastră sunteţi doctor, preiau eu bolnava. Stillman se strâmbă puţin, văzând faţa contrariată a lui Andrew: Ştiţi, eu am vederi mai largi. Nu şovăiesc să înfrunt breasla medicală – atunci când e necesar. Nu zâmbiţi? Asta vrea să fie o glumă. Nu face nimic. Cu toate că nu ştiţi de glumă – nu face nimic. În ciuda acestui fapt, sunteţi totuşi un cap mai luminat decât mulţi dintre confraţii dumneavoastră! Am să văd ce e de făcut. N-am nicio cameră liberă până la începutul săptămânii viitoare – până miercuri, cred. Aduceţi-mi bolnava miercuri, şi vă promit că voi face pentru ea tot ce stă în puterea mea!

Andrew se îmbujorase la faţă, plin de recunoştinţă.

— Nu – nu ştiu cum să vă mulţumesc... eu...

— Nu-mi mulţumiţi. Lăsaţi, nu mai fiţi atât de politicos, vă prefer atunci când vorbiţi cu aerul unui om gata de a trece peste orice, cu orice preţ. Doamnă Manson, soţul dumneavoastră vă aruncă vreodată în cap porţelanurile chinezeşti? Am un bun prieten în America, proprietar a şaisprezece ziare – şi de câte ori se supără sparge o farfurie de cinci cenţi. Ei bine, într-o zi, s-a întâmplat că...

Şi începu să le istorisească o lungă poveste care – pentru Manson – n-avea niciun haz. Întorcându-se acasă, în aerul răcoros al serii, Andrew spuse, dus pe gânduri, Christinei:

— În orice caz, Christine, chestiunea asta s-a aranjat şi mi s-a luat o piatră de pe inimă. Sunt sigur că acesta e sanatoriul de care are nevoie Mary. Stillman e un prieten adevărat. Îmi place mult omul ăsta. Când îl vezi, n-ai da doi bani pe el, dar e oţel curat. Mă întreb dacă am putea ajunge să avem şi noi – Denny, Hope şi cu mine – o clinică de felul acesta – o replică în miniatură. E un vis de nebun? Dar nu se ştie niciodată. Şi m-am gândit că, dacă

Denny şi Hope se asociază cu mine, şi dacă ne stabilim undeva în provincie, am fi poate destul de aproape de una din exploatările de cărbune – şi atunci aş putea să-mi reiau cercetările mele asupra inhalării prafului de cărbune. Ce-ai zice de asta, Chris?

În loc de orice răspuns, ea se lăsă într-o parte, şi, cu toate că era neîngăduit şi periculos pe o şosea publică, îl sărută îndelung.

XVIII

În dimineaţa următoare, Andrew se deşteptă devreme, după o noapte odihnitoare. Se simţea plin de putere, capabil de orice eforturi. Se îndreptă energic spre telefon şi încredinţă soarta bolnavilor săi domnilor Fulger şi Turner, agenţi de tranzacţii medicale, din strada Adam. Domnul Gerald Turner, actualul şef al firmei, răspunse chiar el la telefon şi, la cererea lui Andrew, se prezentă imediat la Chesborough Terrace. După o minuţioasă cercetare a registrelor, cu care se îndeletnici tot timpul înainte de amiază, îl asigură că – fără cea mai mică dificultate – va putea încheia o vânzare grabnică.

— Bineînţeles, doctore, trebuie să dăm o explicaţie în anunţurile noastre, spuse domnul Turner cu amabilitate, ciocănindu-şi dinţii cu creionul său automat. Orice cumpărător se va întreba de ce renunţă un doctor la o mină de aur ca asta? Iertaţi-mă că vorbesc aşa, dar cabinetul acesta este într-adevăr o mină de aur. De multă vreme n-am mai văzut un astfel de vad. Am putea să explicăm vânzarea ca fiind motivată de starea sănătăţii dumneavoastră?

— Nu, răspunse brusc Andrew. Spuneţi-le adevărul. Spuneţi-le că… apoi îşi reveni: Spuneţi-le că vând din motive personale.

— Foarte bine, doctore.

Şi domnul Gerald Turner scrise proiectul lui de anunţ:

„De vânzare – din motive pur personale, nu are nicio legătură cu clientela.”

Andrew încheie:

— Şi nu uitaţi, vă rog, că nu pretind o avere, ci numai un preţ bun. Mulţi clienţi care s-au deprins cu mine nu se vor încrede poate în succesorul meu.

La dejun, Christine îi înmânã două telegrame care sosiseră pentru el. Ceruse lui Denny şi lui Hope să-i răspundă telegrafic la scrisorile expediate cu o zi mai înainte.

Prima, de la Denny, îl informa pur şi simplu: M-ai *câştigat. Aşteaptă-mă mâine seară.*

A doua declara cu tipică aroganţă: *Voi fi nevoit să-mi petrec toată viaţa cu nişte zănateci? Caracteristica oraşelor de provincie engleze: cârciumi, bazare, catedrale şi târguri de porci. Ai spus ceva şi de un laborator? Semnat: Un contribuabil indignat.*

După dejun, Andrew se duse la spitalul Victoria. Nu era ora de vizită a doctorului Thoroughgood, dar asta se nimerea cum nu se putea mai bine. Nu voia să aibă nici discuţii, nici neplăceri, căci n-ar fi voit nici să-şi supere colegul mai vârstnic, care – în ciuda încăpăţânării sale şi a interesului pentru bărbierii-felceri de odinioară – se purtase totdeauna bine cu el.

Aşezat lângă Mary, el îi explică, în taină, ceea ce dorea să facă.

— A fost greşeala mea, de la început, zise el, mângâindu-i mâna ca s-o liniştească. Ar fi trebuit să-mi dau seama că spitalul acesta nu e locul cel mai nimerit pentru tine. Ai să vezi, când vei fi la *Bellevue* că e cu totul altceva – o mare deosebire, Mary. Dar aici toţi s-au purtat bine cu tine, şi nu s-ar cuveni să jignim pe nimeni. N-ai decât să le spui că vrei să pleci, miercurea viitoare; dacă nu vrei s-o faci singură, îl pun eu pe tatăl tău să le scrie să-ţi dea drumul din spital. Sunt destui bolnavi care aşteaptă să fie un pat liber, aşa că nu va fi prea greu să-i convingă. Aşadar, miercuri, vin eu personal să te scot şi

te duc cu automobilul la *Bellevue.* Am să am grijă să vin cu o infirmieră şi tot ce mai trebuie. Nimic mai simplu – şi va fi mai bine pentru tine.

Se întoarse acasă cu sentimentul că mai făcuse un pas înainte. I se păru că începea să se purifice de murdăria în care se înnămolise. În seara aceea, la dispensar, procedă la o severă triere şi trimise acasă pe toţi cei cu boli cronice, renunţând fără scrupule la orice cuvinte amabile. De nenumărate ori, într-o singură oră, declară cu fermitate:

— E ultima consultaţie pe care v-o acord *dumneavoastră.* Veniţi de mult pe-aici. Vă merge mult mai bine, acum. Şi nu puteţi să vă îndopaţi mereu cu medicamente!

Până la urmă, constată că se simţea mult mai liniştit, de multă vreme nu-şi îngăduise să spună pe faţă ceea ce gândea, în mod cinstit şi răspicat. Se duse apoi în casă, la Christine, cu pas elastic, tineresc.

— Acum nu mă mai simt ca un comis-voiajor care plasează săruri pentru baie. Apoi murmură: „Doamne, cum pot să vorbesc aşa? Uit ce s-a întâmplat, uit de Vilder – de toate câte le-am făcut!”

În clipa aceea sună telefonul. Christine alergă să răspundă şi lipsi destul de mult din cameră, iar când se întoarse i se păru din nou dusă pe gânduri, încordată.

— Te caută cineva la telefon.

— Cine?…

Înţelese îndată că-l chema Frances Lawrence. În cameră se lăsase ca o barieră de tăcere între ei. Se pripi să răspundă:

— Spune-i că nu sunt acasă. Spune-i c-am plecat. Nu – aşteaptă… Expresia feţei lui trăda hotărârea luată. Cu o mişcare bruscă, se repezi: Am să vorbesc eu cu ea.

Întorcându-se după cinci minute, o găsi pe Christine instalată cu un lucru de mână, în colţul ei favorit, unde avea lumină bună. El se uită la ea, apoi – evitând privirea ei – se duse la fereastră şi stătu acolo, amărât, căutând

afară, cu mâinile, în buzunare. Ţăcănitul monoton al undrelelor de împletit îl zăpăcea, se simţea ca un câine trist şi hărţuit, care vine acasă cu coada între picioare, după vreo aventură nepermisă. În cele din urmă, nu se mai putu stăpâni. Tot cu spatele la ea, el spuse:

— Şi asta s-a terminat. Poate că te interesează să afli că în joc era chiar prostească mea vanitate – asta şi interesul. N-am încetat o clipă să te iubesc. Se întoarse brusc şi spuse cu durere: Dă-o naibii, Chris. Numai eu am fost de vină. Oameni ca ăştia habar n-au de alte lucruri, dar eu ştiu ce ştiu. Nu-mi vine de loc greu să mă despart de toate astea, dimpotrivă, mă despart uşor – da, mult prea uşor. Dă-mi voie să-ţi spun că, în timp ce eram la telefon, l-am chemat şi pe le Roy, m-am gândit sa lichidez cu acelaşi prilej şi treaba asta. Produsele *Cremo* nu se vor mai interesa de mine. Mi-am şters singur numele şi de pe programul lor. Of, Doamne! Voi căuta să mă feresc de asemenea lucruri.

Christine nu răspunse – doar andrelele ei se făceau auzite în liniştea camerei, cu un ţăcănit vioi şi plăcut. El rămase multă vreme la geam, ruşinat, privind afară, la mişcarea străzii, la luminile care scânteiau în noaptea de vară. Când, într-un târziu, întoarse capul, întunericul invadase încăperea, dar o văzu tot acolo, aproape invizibilă pe scaunul ei, în penumbră, o mică făptură neînsemnată, aplecată peste tricotajul ei.

În noaptea aceea, Andrew se trezi lac de sudoare şi neliniştit. Întorcându-se spre ea, cu ochii mari deschişi în întuneric, încă sub impresia spaimelor din vis, o strigă:

— Unde eşti, Chris? Iartă-mă. Îmi pare tare rău. Voi face tot ce stă în puterea mea, ca să nu te mai chinuiesc, de aci încolo. Se simţea mai uşurat, şi pe jumătate adormit mai şopti: O să ne luăm şi noi vacanţă, îndată ce vindem cabinetul. Doamne! M-am îmbolnăvit de nervi – şi când mă gândesc că, o dată, te-am crezut nevrotică pe tine! Şi când ne vom instala în altă parte, oriunde ar fi, voi avea grijă să ai o grădină, Chris, ştiu cât de mult ţii la asta.

Adu-ţi aminte – îţi mai aduci aminte de *Vale View,* Chris?

De dimineaţă, îi aduse acasă un buchet enorm de crizanteme. Se silea, cu aceeaşi ardoare ca altădată, să-i dovedească iubirea lui, nu prin acea generozitate ostentativă pe care o ura – amintirea dejunului de la Piaza îl mai înfiora şi acum – ci printr-o mulţime de mici atenţii, aproape uitate.

La ora ceaiului, când Andrew veni acasă, aducând o prăjitură care-i plăcea ei în mod deosebit, după care se mai duse să caute în dulap, la capătul coridorului, şi pantofii ei de casă, ea se îndreptă în fotoliu şi, încruntându-şi sprâncenele, protestă cu blândeţe:

— Nu face una ca asta, dragul meu, te rog... căci sufăr eu. Săptămâna viitoare ai să-ţi smulgi părul din cap şi ai să te învârteşti prin toată casa, după mine – cum făceai odinioară.

— Chris! exclamă el, privind-o uimit, cu o faţă chinuită. Nu vezi că toate s-au schimbat? De-abia de acum înainte voi căuta să îndrept lucrurile, pentru tine.

— Foarte bine, foarte bine, dragul meu. Şi, surâzând, îşi şterse ochii. Apoi, cu o înflăcărare de care n-ar fi crezut-o capabilă: Nu-mi pasă de nimic, numai să fim *împreună.* Nu pretind ca tu să alergi după mine. Tot ce-ţi cer este să nu alergi după nimeni altcineva.

O dată cu înserarea, sosi Denny, să ia cina cu ei, aşa cum făgăduise. Le aducea un mesaj de la Hope, care-i telefonase de la Cambridge, pentru a-l preveni că nu va putea să vină la Londra, în seara aceea.

— Mi-a spus că e reţinut de treburi, le povesti Denny, scuturându-şi pipa de cenuşă. Dar bănuiesc – şi nu fără temei că, în scurt timp, Hope se logodeşte. Romantică istorie: bacteriologul domesticit!

— A spus ceva în legătură cu planurile mele? întrebă Andrew repede.

— Da, l-ar tenta aşa ceva – de altfel asta nu mai are importanţă, îl convingem noi şi are să ne urmeze. Şi pe mine mă ispiteşte ideea! Denny îşi despături şervetul şi

se servi din salata pregătită. Aproape nu-mi vine să cred că un asemenea proiect – clasa una, ce să zic! – a putut să iasă din capul unui zăpăcit ca tine. Mai ales fiindcă mă şi gândeam că te-ai resemnat să te faci negustor ambulant de săpun, în West End. Spune-mi, cum de ţi-a venit ideea asta?

Andrew îi vorbi cu însufleţire şi cu o emfază crescândă. Apoi începură să discute planul până în cele mai mici amănunte, examinând cum ar putea fi puse în practică. Îşi dădură seama numaidecât că, pe măsură ce discutau, deplina lor înţelegere era tot mai vădită. Denny spuse:

— Părerea mea este că n-ar trebui să alegem un oraş prea mare. Sub douăzeci de mii de locuitori

— Iată oraşul ideal. Acolo o să putem face cu adevărat treabă bună. Uită-te pe hartă, înspre West Midlands. Vei găsi o sumedenie de oraşe industriale, deservite de patru sau de cinci doctori care sunt – păstrând relaţii politicoase – la cuţite unul cu altul; unde bunul, bătrânul „medic universal" face medicină generală, adică retează într-o dimineaţă pe jumătate o amigdală, iar a doua zi le toarnă pe gât antiseptice. Iată locul unde am putea demonstra în mod practic ideea cooperării între medicii specializaţi. Nu va fi nevoie să câştigăm în acest scop pe nimeni. Ar fi simplu, ne vom face apariţia acolo. Doamne! Aş vrea să văd mutrele lor – adică pe doctorul Brown, pe Jones sau pe Robinson. Vom avea de îndurat imense jigniri – ba s-ar putea chiar să fim linşaţi. Considerând lucrurile în mod serios, avem nevoie de o clinică centrală, cum spui şi tu, pe lângă care să funcţioneze laboratorul lui Hope. Am putea chiar instala câteva paturi, la catul de sus. Nu avem nevoie de prea multe, la început, trebuie mai curând să convingem decât să construim

— Aşa zic eu – dar cred că vom prinde astfel rădăcini. Observând pe Christine, care urmărea conversaţia lor cu ochi strălucitori, surâse: Ce părere aveţi, dumneavoastră, doamnă, despre toate astea? O nebunie, nu-i aşa?

— Da, răspunse dânsa, cu glasul uşor voalat de emoţie.

Dar numai nebuniile contează…

— Chiar aşa e, Chris, ţi-o jur, numai asta contează. Andrew bătu cu pumnul în masă făcând să salte tacâmurile. Planul este bun. Dar înainte de toate contează idealul pe care-l urmărim. O interpretare nouă a legământului făcut de discipolii lui Hippocrate, o totală supunere învederând idealul ştiinţific, fără a tolera niciun fel de empirism, nicio treabă de mântuială, nici ordonanţe medicinale în serie, nici vânătoare după onorarii, nici aere de proprietari, niciun menajament faţă de ipohondri, niciun – of, pentru Dumnezeu, dă-mi ceva de băut! Coardele mele vocale nu mai rezistă. Aş avea nevoie de o tobă.

Discutară astfel până la ora unu spre ziuă. Entuziasmul lui Andrew devenea un stimulent, chiar şi pentru stoicul Denny. Ultimul lui tren plecase de mult. În noaptea aceea, el dormi în camera de oaspeţi şi plecă de dimineaţă, imediat după micul dejun, făgăduind să revină vinerea viitoare. Îşi propunea ca, între timp, să-l viziteze pe Hope, şi – ca ultimă dovadă a entuziasmului său – să achiziţioneze o hartă de mari dimensiuni a regiunii West Midlands.

— Merge, Chris! Am pornit la treabă! strigă Andrew triumfător, din uşă, înapoindu-se în casă. Parcă i-am pus muştar. El nu-i prea vorbăreţ, de felul lui. Dar eu ştiu…

În aceeaşi zi se iviră primele oferte ale celor care doreau să preia vadul. Sosi chiar un eventual cumpărător, urmat mai târziu, şi de alţii. Gerald Turner în persoană însoţi pe amatorii cei mai serioşi. Folosea spre a-i convinge un val de cuvinte elegante şi nu uita să pomenească de arhitectura garajului. Luni, doctorul Noel Lowry veni de două ori la faţa locului – prima oară singur, de dimineaţă, şi escortat de un agent după amiază. Apoi, Turner telefonă lui Andrew, pe un ton suav, aparent confidenţial:

— Doctorul Lowry este interesat, doctore – aş spune chiar foarte interesat. E îndeosebi îngrijorat ca nu cumva

să vindem, mai înainte ca soţia lui să fi vizitat casa. Ea se află undeva, la mare, cu copiii, şi se întoarce miercuri.

Miercuri era ziua în care Andrew se angajase s-o conducă pe Mary la *Bellevue,* dar se gândi că ar putea să lase problema casei pe mâna lui Turner. La spital, lucrurile fuseseră pregătite întocmai cum le prevăzuse el. Mary urma să părăsească spitalul la ora două. Se înţelesese şi cu infirmiera Sharp, care avea să-i însoţească în călătoria cu automobilul.

Ploua cu găleata, când, la ora unu şi jumătate, el porni înspre strada Welbeck, de unde trebuia să o ia pe infirmiera Sharp. Când ajunse la numărul 57A, nu o găsi în toane prea bune. Îl aşteptase ce-i drept, deşi nu prea părea dispusă să-l însoţească. Şi aşa, de când o anunţase că va fi nevoit să renunţe la serviciile ei, către sfârşitul lunii, devenise de-a dreptul insuportabilă. Mormăi ceva în chip de bună-ziua şi se decise totuşi să intre în automobil.

Din fericire, el nu avu nicio greutate cu Mary, care ieşi din camera portarului, chiar în clipa când sosi cu maşina. În clipa următoare, se şi afla instalată alături de sora Sharp, pe pernele din fund, înfăşurată într-o cuvertură caldă şi cu o buiotă la picioare. Nici nu se depărtaseră încă bine de oraş, când începu să regrete că o luase cu el pe îmbufnata şi bănuitoarea infirmieră. Era evident că ea considera această expediţie ca nefăcând parte din îndatoririle sale. Andrew se întreba cum putuse s-o suporte atâta timp.

Ajunseră la *Bellevue* la trei şi jumătate. Ploaia trecuse şi în timp ce urcau aleea, primele raze de soare străpungeau norii. Mary se aplecă, privind înaintea ei neliniştită, cu o umbră de teamă în priviri, la ivirea sanatoriului de la care spera atât de mult.

Andrew găsi pe Stillman în biroul său. Îşi exprimă dorinţa să examineze bolnava împreună cu el. Problema pneumotoraxului îl apăsa greu pe conştiinţă, îi vorbi despre aceasta, fumând o ţigaretă, la o ceaşcă de ceai.

— Foarte bine! aprobă Stillman, dând din cap, după ce-l

ascultă pe Andrew. Să ne ducem sus, chiar acum.

El îl conduse în camera lui Mary. O găsiră, în pat, palidă după efortul impus de călătorie. Tulburată încă de rele presimţiri, ea o privea pe infirmiera Sharp, care, în picioare, la celălalt capăt al camerei, îşi împacheta rochia de uniformă. Tresări uşor la intrarea lui Stillman.

Acesta o examină cu o grijă deosebită. Examenul făcut de el, cu calmul cel mai desăvârşit, cu o absolută precizie, fu o adevărată revelaţie pentru Andrew. Stillman nu avea nimic din maniera medicului de lume mare. Nu ţinea să facă impresie şi, într-adevăr, nu semăna cu niciun alt doctor la lucru. Părea mai curând un om de afaceri, angajat în complicaţiile unei maşini de calcul care se defectase subit. Cu toate că se servea de stetoscop, investigaţiile sale erau mai mult tactile, palpa spaţiile intercostale şi supra-claviculare, ca şi cum, prin apăsarea cu degetele, putea într-adevăr să perceapă vibraţia celulelor pulmonare, la adăpostul învelişului sub care trăiau şi respirau.

Când termină examenul, nu spuse nimic lui Mary, ci ieşi afara împreună cu Andrew.

— Pneumotorax! dădu el verdictul. Nu am nici cea mai mică îndoială. Încă de acum câteva săptămâni ar fi trebuit să i se facă collapsoterapie. Am s-o fac eu numaidecât. Du-te şi spune-i.

În timp ce Stillman îşi pregătea aparatul, Andrew se întoarse în cameră şi o înştiinţă pe Mary de hotărârea lor. Îi vorbi cu toată delicateţea posibilă, dar era evident că perspectiva imediată a operaţiei o tulbura.

— Dumneavoastră o veţi face? întrebă ea – şi glasul ei trăda nelinişte. O! mi-ar părea atât de bine să fiţi dumneavoastră.

— Nu te teme, Mary, n-ai să simţi nici cea mai uşoară durere. Şi eu voi fi aici. Îl voi ajuta eu! Voi avea eu grijă să meargă totul bine.

De fapt, Andrew se hotărâse să lase întreaga tehnică a operaţiei pe seama lui Stillman. Dar văzând cât de

nervoasă era Mary şi cât de mult se bizuia pe el – mai ales că, într-adevăr, se simţea răspunzător de prezenţa ei aici – se duse şi-i oferi lui Stillman să-l asiste la operaţie.

Zece minute mai târziu, toate erau gata. Când Mary fu adusă în sală, el îi făcu anestezia locală. Apoi rămase lângă manometru, în timp ce Stillman înfigea cu dibăcie trocarul, controlând fluxul gazului de nitrogen steril în pleură. Aparatul era de o sensibilitate extremă şi Stillman incontestabil un maestru al tehnicii. Cu o siguranţă de expert mânuia trocarul, făcându-i drum cu abilitate şi mereu cu ochii pe manometru, pândind străpungerea finală – perforarea definitivă a pleurei parietale. Îşi elaborase şi o metodă proprie, acţionând în adâncime în aşa fel, încât să evite pericolul de emfizem chirurgical.

După un acces acut de nervozitate, neliniştea lui Mary se calmă treptat. Ea suportă operaţia cu o încredere ce sporea în fiecare clipă, şi în cele din urmă putu să surâdă lui Andrew, complet calmată. După ce o aduseră înapoi în cameră, ea îi mărturisi:

— Ai avut dreptate. Totul a mers bine. Mă simt ca şi cum nici nu mi s-ar fi făcut vreo intervenţie.

— Nu-i aşa? Andrew îşi ridică o sprânceană întrebător, apoi râse: Iată cum ar trebui să decurgă întotdeauna asemenea intervenţii – fără pic de agitaţie, fără ca bolnavul să aibă sentimentul că se petrece cu el ceva groaznic. Doresc ca fiecare operaţie să se poată face în felul acesta! Să ştii însă că noi am scos deocamdată din funcţiune plămânul tău. Are să se odihnească acum o bucată de vreme. Şi când va porni din nou sa respire – crede-mă – va fi vindecat.

Mary cătă lung la el, apoi se uită prin toată camera, atât de îmbietoare şi, prin fereastra deschisă, privi valea ce se întrezărea în depărtare.

— Cred că, în cele din urmă, o să-mi placă aici. El nu încearcă să se arate prea amabil – vorbesc, despre domnul Stillman – dar oarecum, simţi cât este de... Credeţi că pot să-mi iau ceaiul?

XIX

Era aproape de ora şapte, când Andrew plecă de la *Bellevue.* Zăbovise acolo mai mult decât intenţionase, discutând cu Stillman pe terasa de la parter, bucurându-se de aerul proaspăt şi de conversaţia paşnică. La plecare, se simţi pătruns de un neobişnuit sentiment de calm, netulburat. Aceasta o datora binefăcătoarei influenţe a lui Stillman, a cărui prezenţă odihnitoare şi totală indiferenţă faţă de meschinele preocupări ale vieţii de toate zilele izbutea să influenţeze în mod favorabil firea lui impetuoasă. Mai mult – în privinţa bolii lui Mary, i se luase o grijă de pe suflet. Compara involuntar, prima lui hotărâre nechibzuită, urmată de internarea pripită într-un spital primitiv, cu tot ce făcuse pentru ea în acea după amiază. Treaba asta îi pricinuise neajunsuri, necesitase o sumedenie de aranjamente prealabile care-i dăduseră mult de furcă. În orice caz contravenise vechilor practici medicale. Cu toate că nu discutase cu Stillman chestiunea onorariilor, îşi dădea prea bine seama că Boland n-ar fi în stare să suporte cheltuielile unui tratament la *Bellevue,* astfel încât lichidarea socotelilor avea să cadă în sarcina lui. Dar toate acestea nu mai prezentau nicio importanţă, pe lângă înflăcăratul sentiment al reuşitei reale pe care o obţinuse. Pentru prima oară, de atâtea luni, simţea că făcuse ceva cu adevărat valoros. Şi conştiinţa acestui succes îl încălzea, gândul acesta era începutul unui reviriment binefăcător.

Conducea maşina încet, bucurându-se de liniştea serii. O dată instalată pe locul ei, în fundul automobilului, sora Sharp nu mai avu nimic să-i spună, iar el, copleşit de gândurile lui, nici nu se mai sinchisi de dânsa. Totuşi, când intrară pe străzile Londrei, o întrebă unde s-o lase şi – după indicaţia ei – se opri la staţia de metropolitan Notting-Hill. Era bucuros să se descotorosească de ea.

Fără îndoială, miss Sharp era o bună infirmieră, dar nu aprecia firea ei închisă, puţin comunicativă. Cât despre ea, era vădit că nu-l simpatizase niciodată. Luă hotărârea să-i trimită salariul prin mandat poştal, chiar a doua zi. Astfel nu va mai fi nevoit s-o revadă.

I se păru ciudat să constate că, după ce parcurse strada Paddington, starea lui sufletească se schimbă dintr-odată. Totdeauna se întrista când trecea prin faţa prăvăliei lui Vidler. Trase cu coada ochiului la firma *RENOVĂRI* – Ltd. Unul dintre lucrători tocmai trăgea obloanele. Această simplă acţiune, care i se păru de-a dreptul simbolică, îl zgudui profund. Demoralizat, ajunse la Chesborough Terrace şi-şi conduse maşina în garaj. Apoi intră în casă sub apăsarea unei tristeţi bizare.

Christine îl întâmpină veselă, în vestibul. Oricare ar fi fost dispoziţia lui, putu constata că ea era însufleţită de bucuria izbânzii. Ochii ei scânteiau, când îi anunţă vestea bună:

— S-a vândut! îi strigă ea râzând. S-a vândut totul, aşa cum se găseşte: clientela, inventarul, casa. Te-au aşteptat, au stat şi te-au tot aşteptat dragul meu, de-abia au plecat. Vorbesc, bineînţeles, de doctorul Lowry cu doamna. Era atât de tulburat – povesti ea râzând – că nu te aflai încă aici la ora de consultaţii, încât s-a ocupat el de pacienţi. I-am reţinut după aceea la cină, aşa că am putut sta mai mult de vorbă cu ei. Mi-am dat seama că doamna Lowry era convinsă că ai avut o pană de motor, în drum. Bineînţeles, am început să mă neliniştesc. Dar, iată că ai venit, în sfârşit, dragul meu – acum toate sunt bune. A rămas că te vei întâlni cu el mâine, la ora unsprezece, la biroul domnului Turner, ca să semnaţi actul de vânzare-cumpărare. Şi...

— A, da! – Lowry a dat lui Turner o sumă de bani de garanţie.

Andrew o urmă în sufragerie, unde masa fusese strânsă. Îi părea bine, fireşte, că se găsise un cumpărător, dar nu se simţea în stare să-şi manifeste entuziasmul.

— E bine, nu-i aşa – continuă Christine – că s-a încheiat afacerea asta atât de repede? Nu cred că el e dispus să aştepte prea mult, până să se instaleze aici. O, m-am gândit la atâtea, înainte de sosirea ta. Dacă am putea să ne luăm câteva zile de vacanţă, la Val-André, înainte de a porni la lucru

— A fost aşa de frumos acolo – nu-i aşa, dragă? Şi am fost atât de fericiţi, atunci... Ea se întrerupse, privindu-l: Dar ce-i, ce s-a-ntâmplat?

— O, nimic, spuse el, aşezându-se pe un scaun. Cred că sunt puţin cam obosit. Probabil pentru că n-am luat masa.

— Cum? strigă ea înspăimântată. Eram sigură că ai mâncat la *Bellevue,* înainte de plecare. Se uită în juru-i. Şi eu, care am strâns masa şi am învoit-o pe doamna Bennet să se ducă la cinema...

— Nu face nimic...

— Ba cum să nu... Acum nu mă mai mir că n-ai sărit de bucurie, când ţi-am spus că s-a făcut vânzarea. Aşteaptă numai un minut, am să-ţi aduc o tavă cu tot ce trebuie. Ai vreo dorinţă deosebită? Aş putea să încălzesc supa, sau să-ţi fac jumări de ouă – sau ce-ai vrea?

Andrew se uită la ea.

— Aş prefera ouă, Chris. Dar nu te obosi pentru asta. În sfârşit, dacă vrei tu... Şi poate, după aceea, puţină brânză.

Christine se întoarse, după câteva clipe, cu o tava pe care se aflau o farfurie cu jumări de ouă, un pahar cu câteva lujere fragede de ţelină, pâine, biscuiţi, unt şi brânză. Depuse pe masă tava. Şi în timp ce el îşi apropia scaunul de masă, scoase din bufet o sticlă cu bere.

În timp ce mânca, ea îl asistă grijulie, zâmbitoare.

— Ştii, dragul meu, m-am gândit adesea că, dacă am fi locuit în strada Cefan, într-o singură cameră cu bucătărie, bunăoară, asta mi s-ar fi potrivit perfect. Traiul pe picior mare nu ne prieşte. Acum, când sunt pe cale de a deveni soţia unui muncitor, sunt cât se poate de fericită.

Andrew continua să înfulece în tăcere. Mâncarea îl

reconfortase.

— Ştii, scumpul meu – continuă ea, aşezându-se cu bărbia proptită în mâini, după cum îi era obiceiul – m-am gândit mult zilele acestea. Înainte, mă simţeam ca amorţită, zăvorâtă în mine. Dar de când suntem din nou împreună – adică de când am redevenit noi-înşine – fiecare lucru mi se pare aşa de limpede... Numai când ai fost nevoit să lupţi pentru ceva, lucrul acela începe să capete cu adevărat valoare în ochii tăi. Ceea ce îţi cade în dar, aşa din senin, nu-ţi aduce nicio mulţumire. Îţi aduci aminte de zilele de la Aberalaw? Zilele acelea le-am retrăit, pur şi simplu le-am retrăit astăzi – când am avut atâtea greutăţi. Ei, bine, acum mi se pare că o viaţă asemănătoare – ca în acele zile – începe din nou pentru noi. E mai aproape de adevăratul nostru fel de a trăi, dragul meu. *Asta* suntem noi. Şi sunt atât de fericită.

El o privi.

— Eşti într-adevăr fericită, Chris?

Drept răspuns ea îl sărută uşor.

— Niciodată n-am fost mai fericită decât în clipa aceasta.

Se făcu linişte. El îşi unse cu unt un biscuit şi, ridicând capacul farfuriei pentru a se servi cu brânză, avu o neplăcută surpriză când, în locul „liptauerului” său favorit găsi doar un căpătâi de *cheddar*[35] uscat, pe care doamna Bennett îl folosea la gătit, în clipa în care Christine observă aceasta, ea se mustră cu glas tare.

— O! Ar fi trebuit să mă duc astăzi la Frau Schmidt!

— Lasă – că e bună şi asta, Chris.

— Ba nu e bună de loc. Şi luă repede farfuria de pe masă, înainte ca el să se fi servit. Stau aici şi visez la lună, ca o şcolăriţă sentimentală, şi n-am ce să-ţi dau de mâncare, când vii acasă obosit. Te las să flămânzeşti. Grozavă nevastă de muncitor am să fiu! Sări în picioare, cu ochii la ceas. Am numai bine timp să dau o fugă peste

[35] Brânză de oi, denumită astfel după localitatea Cheddar, din Somersetshire.

drum şi să-ţi cumpăr ceva, înainte de a închide prăvălia.

— Nu te mai obosi, Chris…

— *Te rog,* dragă. Ea îl linişti, voioasă. Lasă-mă să mă duc. Vreau eu să mă duc, ştiu că-ţi place brânza asta de la Frau Schmidt. Şi apoi eu – eu te iubesc.

Şi, înainte ca el să fi putut protesta din nou, se făcu nevăzută. Îi auzi pasul repede, în vestibul, apoi zgomotul portiţei care se închidea încet. În ochii lui mai stăruia lumina unui surâs uşor – ceea ce făcea Christine acum semăna atât de bine cu ea… Îşi unse cu unt un al doilea biscuit, în aşteptarea faimosului „liptauer” – până la întoarcerea ei.

Casa era cufundată în tăcere. Florrie dormea la subsol şi doamna Benett era la cinematograf. Îi părea bine că doamna Benett avea să-i urmeze, în noua lor viaţă. Stillman fusese la înălţime în acea după amiază. Mary se va însănătoşi acum, se va înviora ca florile după o ploaie bună. Îşi aminti cât de minunat limpezise aerul ploaia de după-amiază. Întoarcerea acasă fusese minunată, printre satele atât de proaspete şi de liniştite. Slavă Domnului! Christine va avea în sfârşit şi ea o grădină. S-ar putea ca el şi Denny şi Hope să fie linşaţi de cei câţiva medici din orăşelul menit să le adăpostească aiurelile, dar cel puţin Christine îşi va avea grădina ei.

Distrat, începu să mănânce un biscuit. Îşi spuse că, de mai întârzie ea mult, îi va trece şi lui foamea. Se vede că stă la palavre cu Frau Schmidt – doar ea i-a trimis pe vremuri, cei dintâi clienţi. Ehei – de-ar fi mers el pe drumul început, cu decenţă, în loc să… – în sfârşit, slavă Domnului, toate astea s-au terminat! Vor fi din nou împreună, Christine şi el, mai fericiţi decât fuseseră vreodată. Cât de minunat i se păruse s-o audă vorbind, adineauri. Aprinse o ţigară.

Deodată răsună, cu putere, soneria de la uşa ce dădea în stradă. Ridică privirea atent, apoi lăsă de o parte ţigara şi se duse în vestibul. Dar înainte de a fi ajuns la uşă, soneria se auzi din nou.

Deschise şi, în aceeaşi clipă îşi dădu seama de agitaţia neobişnuită din stradă. Trotuarul era înţesat de lume, fel de fel de capete şi figuri apăreau şi dispăreau, cufundându-se de fiecare dată în valuri de întuneric. Dar înainte de a-şi lămuri pricina acestor imagini mişcătoare, agentul de poliţie care sunase răsări brusc în faţa lui. Era Struthers, vechiul lui prieten, agentul de circulaţie de la prima întretăiere de străzi. Avea parcă ceva straniu Struthers, o privire fixă, pupilele încremenite pe albul ochilor.

— Domnule doctor – gâfâi Struthers cu greutate, ca un om care alergase din răsputeri – soţia dumneavoastră a fost accidentată. Venea fuga – of, Doamne! – şi, ieşind de la băcănie, a dat buzna drept în faţa autobuzului.

O imensă mână de gheaţă îi strânse inima. Înainte de a putea scoate o vorbă, se pomeni înconjurat de lume. Văzu îngrozit cum holul casei se umple de oameni: Frau Schmidt plângând, un şofer de autobuz, un alt agent de poliţie, străin, toţi înghesuindu-se, împingându-l înapoi, până în cabinetul de consultaţii. Apoi apăru, în mijlocul mulţimii, purtat de doi oameni, corpul Christinei lui dragi. Capul îi atârna pe spate, lăsând liber vederii lujerul subţire, uşor arcuit, al gâtului ei alb. De degetele mâinii stângi, înfăşurat cu o sfoară, atârna pacheţelul de la Frau Schmidt. Oamenii o întinseră pe masa înaltă din camera de consultaţii. Murise.

XX

Andrew suferi o prăbuşire totală, şi – timp de mai multe zile – păru că-şi ieşise din minţi. Avea momente de luciditate, când recunoştea pe doamna Benett, sau pe Denny, şi o dată sau de două ori, pe Hope. Dar în mai tot timpul acesta, existenţa lui se reduse la îndeplinirea aproape automată a unelor funcţii vitale, întreaga lui fiinţă fiind cufundată într-un lung coşmar, un abis al

desperării. Sistemul lui nervos, istovit, îi intensifica suferinţa după această pierdere, creând viziuni morbide şi remuşcări înfricoşătoare, din care se trezea în sudori şi ţipând de spaimă.

Era foarte vag conştient de anchetă, de plicticoasa banalitate a judecătorului de instrucţie, de evidenţa demonstrată cu atâtea detalii, şi fără necesitate, de martori. Privea fix figura gârbovită a doamnei Schmidt, de pe al cărei obraz rubicond lacrimile picurau, picurau într-una.

— Râdea, râdea mereu, când a venit la mine în prăvălie. Grăbeşte-te, Frau Schmidt, te rog – îmi repeta; nu vreau să mă aştepte prea mult soţul meu…

Când auzi pe judecătorul de instrucţie, exprimându-şi simpatia „pentru doctorul Manson, atât de crud lovit”, el înţelese că s-a terminat. Se ridică automat, şi se trezi mergând cu Denny, pe un trotuar cenuşiu.

Despre cele ce au urmat, de îndeplinirea formalităţilor în vederea înmormântării, Andrew n-a ştiut nimic, toate s-au petrecut într-un mod misterios, fără ştiinţa lui. În drum spre Kersal-Green, gândurile lui în dezordine călătoreau înapoi în timp, prin anii scurşi… Atmosfera sinistră a cimitirului îi aduse aminte de vastele platouri măturate de vânt, dincolo de *Vale View*, la Aberalaw, unde căişorii de munte alergau scuturându-şi coamele despletite. Christinei îi plăcuse întotdeauna să se plimbe pe-acolo, să simtă pe obraji adierea vântului. Şi iată că-i fusese hărăzit să odihnească în acest cimitir orăşenesc…

În seara aceea, în greaua tortură a neurasteniei, el încercă să se îmbete până la nesimţire. Dar whisky-ul nu făcu decât să-i sporească mânia împotriva lui însuşi. Cu paşi mari, măsură camera în lung şi-n lat, până noaptea târziu, vociferând ca un beţiv, insultându-se în gura mare.

Străbătu strada, cât era de lungă, în capul gol, clătinându-se, ca să privească cu ochi năuciţi, obloanele trase ale prăvăliei lui Vidler. Se întoarse acasă bolborosind, cu sufletul împietrit şi vărsând lacrimi amare.

Urcă scara bălăbănindu-se, şovăi o clipă, apoi intră în camera ei tăcută, rece, părăsită. Pe masa de toaletă găsi poşeta Christinei. O luă, îşi lipi obrazul de ea, apoi o deschise cu sfială. Câteva monede de argint şi ceva mărunţiş, o batistuţă, o listă cu de-ale băcăniei. Apoi, în despărţământul de la mijloc, dădu peste nişte hârtii, o fotografie a lui, aproape ştearsă, făcută la Blaenelly şi, pe un petec de hârtie – le recunoscu cu o strângere de inimă – aceste cuvinte pe care i le dedicaseră, la un Crăciun, pacienţii lui din Aberalaw: *„Cu recunoscătoare mulţumiri.”* Christine le păstrase ca o comoară de-a lungul anilor.

Un suspin îi ţâşni din piept. Căzu în genunchi în faţa patului, hohotind de plâns.

Denny nu încercă să-l împiedice de a bea. Lui Andrew i se păru vag că acesta venea la el în toate zilele. Nu în grija pentru clientelă, căci acum doctorul Lowry preluase treaba asta. Lowry locuia încă în altă parte, dar venea ca să dea consultaţiile, şi ca să-şi ia lista bolnavilor pe care trebuia să-i viziteze la domiciliu. Andrew nu ştia nimic, nu era conştient de nimic din ceea ce se petrecea în jurul lui – de altminteri nici nu dorea să ştie. Se ferea din calea lui Lowry. Îşi simţea nervii distruşi. Soneria de la intrare îi dădea palpitaţii oribile. Zgomotul unui pas neaşteptat făcea să-i transpire palmele. Şedea în cameră, cu o batistă răsucită între degete, ştergându-şi în răstimpuri mâinile năduşite, privind focul din cămin şi înfricoşându-se că, o dată cu sosirea nopţii, trebuia să înfrunte spectrul insomniei.

În starea aceasta îl găsi Denny, în dimineaţa când veni să-i spună:

— În sfârşit, sunt liber, slavă Domnului! Acum putem pleca de aici.

Nu putea fi vorba să-l refuze, mai ales că-şi pierduse orice putere de rezistenţă. Nici nu întrebă unde se duc. Într-o muţenie indiferentă, privi pe Denny care-i pregătea valiza. După o oră, erau în drum spre gara Paddington.

Călătoria se prelungi toată după-amiaza, prin

comitatele din sud-vest. Schimbară trenul la Newport şi continuará prin Monmouthshire, Coborâră din tren la Abergavenny, unde la ieşirea din gară, Denny tocmi un taximetru. Pe când traversau oraşul, trecând peste râul Usk, prin colorata bogăţie a peisajului de toamnă, Denny zise:

— E aici un locşor unde altădată veneam la pescuit, la schitul Llantony. Cred că o să ne convină.

Ajunseră la destinaţie la ora şase, trecând printr-un hăţiş de ulicioare, mărginite de aluni, cu crengile grele de podoaba ciucurilor. În jurul unui careu de iarbă scurtă, se înălţau ruinele schitului, lucioase stane de piatră cenuşii; câteva arcade ale paraclisului mai rămăseseră intacte. În apropiere, era un fel de casă de oaspeţi, construită în întregime din rămăşiţele vechilor ziduri. Nu departe, se auzea murmurul liniştitor al unui mic şuvoi de apă. O şuviţă de fum se ridica, dreaptă şi albastră, prin aerul adormit al serii.

A doua zi de dimineaţă, Denny îl luă cu el pe Andrew la o plimbare. Cu toate că era o zi uscata şi răcoroasă, la primul urcuş, Andrew, bolnav, după o noapte de nesomn, nu-şi mai putu încorda muşchii moleşiţi şi voi să se întoarcă, numai după o scurtă bucată de drum. Denny rămase însă neînduplecat. Îl plimbă pe jos pe Andrew, în această primă zi, cale de opt mile, şi zece în ziua următoare. La sfârşitul săptămânii, amândoi străbateau cel puţin douăzeci de mile pe zi, iar Andrew, târându-se anevoie seara până în cameră, cădea numaidecât în pat şi adormea adânc.

Nimeni nu-i tulbura, la schit. Mai zăboveau acolo doar câţiva pescari, anotimpul prielnic pentru dat la păstrăvi fiind pe sfârşite. Mâncau în sufrageria pardosită cu lespezi de piatră, la o lungă masă de stejar, în faţa focului din cămin. Hrana era simplă şi bună. În timpul plimbărilor zilnice, nu-şi vorbeau. Adesea, umblau o zi întreagă, fără să fi schimbat decât cel mult două, trei cuvinte. În primele zile, Andrew era total indiferent faţă de

priveliştile ţinutului, dar după câtva timp, frumuseţea pădurilor şi a pâraielor, a colinelor ondulate aşternute cu ferigi, îl pătrunse treptat, pe nesimţite, deşi se părea că-i amorţise orice sensibilitate.

Însănătoşirea lui progresa, însă nicidecum excepţional de repede, cu toate că înspre sfârşitul primei luni, era capabil să suporte oboseala lungilor excursii, să mănânce şi să doarmă ca un om normal, să facă o baie rece în fiecare dimineaţă, şi să privească viitorul fără spaimă. Îşi dădu seama şi el că nu s-ar fi putut alege un loc mai bun decât acest colţişor retras, niciun mod de trai mai potrivit decât viaţa spartană ce o duceau, în această monahală recluziune. Când primul ger muşcă mai adânc pământul, sângele lui zvâcni parcă mai repede, şi simţi instinctiv, o bucurie.

Pe neaşteptate, începu să vorbească. Erau doar crâmpeie de discuţii, ce se înfiripau la întâmplare. Mintea lui, ca un atlet care se îndeletniceşte cu simple exerciţii înainte de a se apuca de performanţe mai mari, încerca să se apropie iar, cu fereală, de viaţă. Încetul cu încetul, în mod imperceptibil, află de la Denny evoluţia lucrurilor.

Cabinetul său medical fusese vândut doctorului Lowry, nu chiar pentru întreaga sumă la care Convenise Turner – aceasta numai pentru că, din cauza celor întâmplate, cumpărătorul nu se putuse încă instala acolo – dar pentru o cifră destul de apropiată de preţul convenit. Hope îşi terminase, în sfârşit, ultima fază a studiilor sale, şi acum el se afla la el acasă, la Birmingham. Denny era şi el liber. Îşi dăduse demisia din postul pe care-l ocupa, înainte de a-l însoţi la schit. Concluzia era atât de limpede, încât Andrew, ridicând brusc capul spuse:

— Aş trebui să fiu în stare să lucrez – la începutul anului.

Porniră atunci să discute cu seriozitate, şi după o săptămână, expresia încruntată, rătăcită, dispăru de pe figura lui. În ciuda faptului că-i era dat să constate cu tristeţe că-şi putea regăsi, în toată plinătatea, facultăţile

mintale după lovitura mortală pe care o primise, el nu putea împiedica acest proces, şi mergea pe calea însănătoşirii. Până atunci se acomodase cu o stoică indiferenţă: o maşină care funcţiona perfect. Acum trăgea în piept aerul înviorător cu o adevărată sete de a trăi, lovea bătăios ferigile cu toiagul, îşi lua zilnic în primire corespondenţa, din mâinile lui Denny, şi afurisea poşta atunci când nu-i aducea *Medical Journal.*

Seara, Denny şi cu el studiau cu atenţie harta. Cu ajutorul unui anuar, întocmiră o listă a oraşelor, apoi prin eliminare, aleseră opt dintre ele. Două dintre aceste oraşe se aflau în comitatul Stafford, trei în Northhampton şi trei în Warwickshire.

În lunea următoare, Denny plecă şi lipsi o săptămână. În timpul acestor şapte zile, Andrew îşi recăpătă brusc vechea-i dorinţă de a munci, de a se reîntoarce la propria lui ocupaţie, la toate câte le putea desăvârşi împreună cu Hope şi cu Denny. Nerăbdarea lui spori pe zi ce trecea. Sâmbătă după amiază se duse pe jos până la Abergavenny, pentru a aştepta acolo ultimul tren al săptămânii. Întorcându-se acasă decepţionat, la gândul că va trebui să mai îndure încă două nopţi şi o zi întreagă de aşteptare prelungită, găsi în faţa porţii casei de oaspeţi, un mic Ford de culoare închisă. Dădu buzna înăuntru. În sufrageria bine luminată, Denny şi Hope se îndestulau în tihnă cu şuncă şi ouă, ceai cu frişcă şi cu dulceaţă de piersici.

La acest sfârşit de săptămână, rămăseseră singurii oaspeţi la Llantony. Raportul pe care i-l dădu Philip, la această masă bogată, fu un strălucit preludiu la discuţiile aprinse ce urmară. Vremea, în cele din urmă, se stricase: ploaia şi grindina băteau în ferestre. Dar nimic nu-i mai putea tulbura.

Două dintre oraşele alese pe hartă – Franton şi Stanborough – fuseseră vizitate de Denny şi ofereau, după părerea lui Hope, condiţiile cele mai prielnice pentru extinderea asistenţei medicale. Ambele erau oraşe semi-

agricole de bună faimă, unde se întemeiaseră de curând noi întreprinderi industriale: la Stanborough, o uzină recent construită, care producea şasiuri pentru automobile, iar la Franton, o mare fabrică de zahăr. În suburbiile oraşelor răsăreau mereu case noi, iar populaţia era în creştere. Dar în ambele aşezări, serviciile medicale rămăseseră în urmă. Franton n-avea decât un spital instalat într-o vilă de ţară, iar Stanborough nici atâta. Cazurile urgente erau trimise la Coventry, cale de cincisprezece mile depărtare.

Aceste mici detalii fură de ajuns pentru a-i stârni – asemenea unor copoi ce adulmecau mirosul vânatului. Dar Denny deţinea informaţii şi mai interesante. Scoţând la iveală un plan al oraşului Stanborough, desprins dintr-un indicator al drumurilor din Midland, el declară:

— Cu părere de rău trebuie să vă spun că l-am furat de la hotelul din Stanborough. Un început promiţător pentru noi, într-un oraş...

— Hai, dă-i drumul, îl zori nerăbdător Hope, care până atunci părea doar pus pe glumă. Ce-i semnul ăsta?

— Asta – spuse Denny, în timp ce câteşitrei îşi aplecau capetele asupra planului – este piaţa unde se ţine târgul, adică locul la care se reduce piaţa, căreia nu ştiu pentru ce anume socoteală i se spune „rotondă”. E situată chiar în centrul oraşului, pe o înălţime, privelişte minunată. Ştiţi cam cum arată aşa o piaţă, încercuită de un rând de case, de prăvălii şi de birouri, jumătate din ele locuinţe, celelalte vechi firme comerciale. Arhitectura – să-i zicem georgiană[36] – cu ferestre joase şi porticuri cu coloane. Medicul-şef din partea locului, un vlăjgan pântecos, cu o faţă apoplectică şi picioare scurte, e ajutat de doi asistenţi şi locuieşte chiar în „rotondă”. Tonul vorbirii lui Denny era uşor ironic. Chiar peste drum de casa lui, în faţa unei fermecătoare fântâni de granit, care se află în mijlocul pieţii, se găsesc două case goale, cu camere mari, cu duşumele bune – case aspectuoase, şi sunt de

[36] În stilul vechilor case din statul Georgia (S.U.A.).

vânzare. Mi se pare că…

— În ce mă priveşte – spuse Hope într-o răsuflare – declar fără şovăire că nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât un mic laborator, în faţa acestei fântâni.

Continuară să discute. Denny le mai dezvălui şi alte detalii, amănunte interesante.

— Desigur – încheie el – s-ar zice că noi toţi suntem complet smintiţi. Ideea aceasta a fost cât se poate de bine realizată în marile oraşe de prin alte părţi, printr-o organizare eficientă şi prin investiţii uriaşe. Dar aici – în Stanborough! Şi niciunul dintre noi nu are cine ştie ce economii! Ne vom bate, probabil, până la urmă, între noi, ca nişte draci. Dar, într-un fel…

— Dumnezeu să ne ajute! rosti Hope, ridicându-se şi încercând să se dezmorţească.

Duminică, planul lor ajunse la un stadiu mai înaintat. Luară hotărârea ca Hope, în drumul său de întoarcere acasă, luni, să treacă şi prin Stanborough. Denny şi Andrew urmau să sosească acolo miercuri. Se vor întâlni la hotel, iar unul dintre ei se va informa, cu discreţie, la vreun agent de case din localitate.

Cu perspectiva unei zile foarte ocupate, Hope plecă luni de dimineaţă, înainte ca ceilalţi să-şi fi terminat gustarea. Se avântă cu Fordul lui, împroşcând totul în juru-i cu noroi. Cerul era încă foarte înnourat, dar vântul care bătea pe înălţimi promitea o zi senină şi veselă. După gustarea de dimineaţă, Andrew ieşi pentru o oră, să se plimbe. Era mulţumit că se simţea din nou bine-dispus, capabil de a se apuca de muncă, mai ales cu perspectiva celor ce-şi propuneau să întreprindă la noua clinică. Până acum, nu-şi imaginase cât de mult însemna planul acesta pentru el – şi acum, dintr-o dată, era chiar pe cale să se realizeze.

La ora unsprezece, când se întoarse, găsi poşta din acea zi, un teanc de scrisori care-i fuseseră adresate din Londra. Se aşeză la masă, bucuros de a le deschide. Denny, care şedea lângă sobă, dispăruse cu totul

îndărătul unuia din ziarele de dimineaţă.

Prima scrisoare era de la Mary Boland. Citind foile acoperite cu un scris mărunt, înghesuit, pe faţa lui se ivi un surâs cald. Mary începea, exprimându-i condoleanţe şi totodată speranţa că se va fi restabilit pe deplin. Apoi, pe scurt, îl informa despre starea ei. Se simţea bine, cu mult mai bine, aproape complet însănătoşită. În ultimele cinci săptămâni, temperatura ei fusese normală. Se ridica din pat, şi începea treptat, să facă din ce în ce mai multă mişcare. Îi scria că se îngrăşase atât, încât desigur abia ar mai recunoaşte-o. Se întreba dacă nu va trece pe acolo să o vadă? Domnul Stillman se întorsese în America, de câteva luni, lăsând în locul lui pe asistentul său, domnul Marland. Ea însăşi nu ştia cum să-i mulţumească destul lui Andrew, pentru că o adusese la *Bellevue.*

Andrew lăsă din mână scrisoarea, cu faţa încă înseninată de gândul însănătoşirii lui Mary. Apoi, împingând la o parte o sumedenie de înştiinţări şi de prospecte de literatură medicală, toate în plicuri ieftine, francate cu obligatoria marcă de jumătate de penny, alese scrisoarea următoare. De astă dată era un plic de format mare, oficial. Desfăcu scrisoarea şi scoase o coală de hârtie groasă, pentru înştiinţări.

Surâsul i se şterse de pe obraz. Se uita cu ochi neîncrezători la scrisoarea pe care o ţinea în mână. Cu pupilele dilatate de spaimă, se întoarse, palid ca un mort, rămase câteva clipe nemişcat, uitându-se în neştire la hârtie, apoi, cu voce stinsă, zise:

— Denny, citeşte asta…

XXI

În urmă cu opt săptămâni, când Andrew o depusese, în drum spre casă, pe infirmiera Sharp, la staţia Notting-Hill, ea luase metropolitanul până la Oxford Circus, şi de acolo se dusese pe jos, în strada Queen Anne. Se înţelesese cu

prietena ei, infirmiera Trent, care primea pe pacienţii doctorului Hamson, să-şi petreacă seara împreună, la Teatrul Reginei, unde Louis Savory, pe care amândouă îl adorau, avea să joace în piesa: *Ducesa se declară.* Dar cum era ora opt şi un sfert, iar reprezentaţia începe la nouă fără un sfert, îi mai rămânea destul de puţin timp ca să mai treacă s-o ia pe prietena ei şi să fie, la ora exactă, la teatru. Mai mult decât atât, în loc să aibă răgaz să ia o cină bună la restaurantul din colţ, cum plănuiseră, aveau să fie silite să înfulece la repezeală un sandviş, pe drum, sau poate să renunţe şi la asta. Bineînţeles că, în timp ce străbătea gâfâind atâta distanţă, sora Sharp se considera amarnic jignită. Recapitulând în minte toate cele survenite în după-amiaza aceea, ea clocotea de indignare şi de ciudă. Urcă în fugă treptele, în strada Queen Anne şi apăsă pe butonul soneriei.

Chiar domnişoara Trent îi deschise uşa, privind-o mustrător, căci o aştepta nerăbdătoare. Dar înainte de a-i fi putut spune ceva, sora Sharp o apucă de braţ.

— Draga mea – spuse ea, repezită – iartă-mă. Dar sunt tare supărată. Ce zi am avut eu azi! Am să-ţi spun mai târziu. Lasă-mă numai să intru ca să-mi las la tine lucrurile. Dacă merg la teatru aşa cum sunt îmbrăcată, cred că vom ajunge la timp.

Chiar în momentul când cele două infirmiere stăteau de vorbă în vestibulul comun, doctorul Hamson coborî scara, ţesălat, pomădat, în ţinută de seară. Văzându-le, el se opri, nevrând să piardă prilejul de a impune farmecul cuceritor al persoanei sale.

Asta făcea parte din sistemul lui, căuta să-şi atragă simpatiile oamenilor, pentru a stoarce apoi de la ei cât mai mult.

— Hello, domnişoară Sharp! strigă el cu voioşie, scoţându-şi o ţigaretă, dintr-o tabacheră de aur. Pari obosită. Şi cum se face că aţi întârziat amândouă până acum? Dacă nu mă înşel, parcă mi-a spus domnişoara Trent că mergeţi la teatru, astă-seară?

— Da, domnule doctor – răspunse sora Sharp – dar am fost reţinută pe lângă o pacientă a doctorului Manson.

— Oh? tonul lui Freddie avea o nuanţă întrebătoare.

Atât fu de ajuns pentru sora Sharp. Cu resentimentul nedreptăţilor a căror victimă se credea, mai ales că-l dispreţuia pe Andrew şi-l admira pe Hamson, îşi dădu drumul numaidecât:

— N-am mai pomenit în viaţa mea aşa ceva, domnule doctor Hamson. Auzi, să scoată o bolnavă de la spitalul Victoria, şi s-o ducă pe furiş la *Bellevue.* Şi doctorul Manson m-a ţinut acolo ore întregi, până i-au făcut un pneumotorax, cu un individ care nici barem nu e doctor…

Şi miss Sharp turnă toată povestea din după-amiaza aceea, stăpânindu-şi cu greutate lacrimile stârnite de mândria-i ofensată.

După ce tăcu în sfârşit, se făcu linişte. Pe faţa lui Freddie Hamson apăruse o expresie neobişnuită.

— Într-adevăr, mai mult decât neplăcut, spuse el, sporind supărarea ei. Sper, totuşi, că n-aveţi să întârziaţi la teatru. Ascultă, soră Trent, luaţi un taximetru, pe seama mea. Să notezi suma asta pe lista de cheltuieli. Acum, scuzaţi-mă, trebuie să mă duc.

— Iată un om nobil! murmură sora Sharp, urmărindu-l din ochi, cu admiraţie. Hai, dragă, să luăm un taxi.

În drum spre club, în automobil, Hamson şezu gânditor. De la cearta lui cu Andrew, lăsase de o parte, nevoit fiind, orice mândrie, şi revenise la o asociaţie şi mai strânsă cu Deedman şi cu Ivory. În acea seară câteşitrei aveau să ia masa împreună. În timpul cinei, Freddie – mai puţin din răutate, cât din dorinţa de a-i interesa pe ceilalţi doi, şi de a se pune bine cu ei – spuse cu un aer nepăsător:

— Manson ăsta îmi face impresia că se ţine de scamatorii – ca să nu spun altfel – de când s-a despărţit de noi. Aud că acum procură bolnavi pentru ăla… pentru amicul Stillman.

— Ce?! făcu Ivory, lăsându-şi furculiţa din mână.

— Şi lucrează cu el, după cât am înţeles.

Hamson începu să redea apoi, teatral şi cu haz, versiunea aflată de la miss Sharp.

După ce termină, Ivory îl întrebă cu o bruscă asprime în glas:

— E oare adevărat asta?...

— Dragul meu, răspunse Freddie pe un ton înţepat. O ştiu de la propria lui infirmieră – mi-a povestit totul acum o jumătate de oră.

Urmă un răstimp de tăcere. Ivory, cu ochii în jos, continuă să mănânce. Dar sub calmul său aparent ascundea o sălbatică satisfacţie. El nu-i iertase niciodată lui Manson ultimele cuvinte care i le aruncase, după operaţia lui Vidler. Cu toate că Ivory era destul de gros la obraz, avea orgoliul nemăsurat al omului care-şi cunoaşte incapacitatea, dar care şi-o apără cu gelozie. În adâncul conştiinţei sale ştia prea bine că nu era decât un prost chirurg. Dar nimeni nu-i reproşase vreodată, în mod atât de violent, atât de necruţător, că era de-a dreptul incapabil. Ura pe Manson, pentru că-i aruncase în faţă acest adevăr amar.

Ceilalţi doi vorbeau între ei, de câteva minute, când Ivory îşi ridică în sfârşit privirile. Glasul lui era cu totul schimbat.

— Infirmiera aia a lui Manson... ai putea să obţii adresa ei?

Freddie îşi întrerupse conversaţia, şi se uită la el, peste masă.

— Desigur...

— Mi se pare – continuă Ivory, cu răceală – că trebuie făcut ceva, în privinţa asta. Între noi fie vorba, Freddie, n-am avut niciodată mare bătaie de cap cu prietenul tău Manson, dar nu asta e chestiunea. Mă gândesc numai la aspectul moral. Chiar alaltăieri seara, Gadsby mi-a vorbit, din întâmplare, despre Stillman ăla – la dineul Mayfly. Aud că începe să se vorbească prin ziare despre acest Stillman. Un tâmpit de gazetăraş ar fi întocmit cică o listă a pretinselor tratamente salvatoare aplicate de Stillman –

cazuri în care doctorii nu reuşiseră, cunoaşteţi obişnuita flecăreală. Gadsby e destul de înfierbântat pe chestia asta. Cred că Churston era clientul lui, nu de mult – înainte de a-l fi părăsit, pentru acest şarlatan. Dar acum, spuneţi, şi voi, ce-are să se întâmple, dacă însăşi membri ai corpului nostru medical se vor face adepţi ai acestui practician necalificat? Ei, cu cât mă gândesc mai mult la asta, cu atât mai supărător mi se pare. Am de gând să iau contact direct cu Gadsby, în privinţa asta. Chelner, vezi, te rog, dacă doctorul Gadsby se află la club. Dacă nu roagă-l pe portar să se intereseze, dacă e acasă.

Hamson, de data aceasta, avu un sentiment de supărătoare stinghereală. El nu nutrea nici invidie, şi nici rea-voinţă faţă de Manson, pe care – în felul său uşuratic şi egoist – îl iubise întotdeauna. Şopti lui Ivory:

— Pe mine să nu mă bagi în chestia asta.

— Nu fi prost, Freddie. Cum adică? Să permitem ca individul ăsta să ne împroaşte cu noroi, şi noi să răbdăm toate *astea?*

Băiatul se întoarse, spunând că doctorul Gadsby era acasă. Ivory îi mulţumi.

— Mă tem, dragii mei că afacerea asta nu-mi mai îngăduie azi să joc bridge cu voi. Afară, doar, dacă Gadsby a ieşit în oraş.

Dar Gadsby nu era invitat nicăieri, şi Ivory se duse să-l vadă, ceva mai târziu. Cu toate că cei doi nu erau chiar prieteni, se cunoşteau destul de bine, pentru ca Gadsby să-i ofere un porto dintre cele mai bune şi o excelentă ţigară de foi. Fie că doctorul Gadsby cunoştea, sau nu, reputaţia lui Ivory, aflase cel puţin din auzite faima mondenă a chirurgului, ceea ce îl ridica destul de sus, în ochii lui Maurice Gadsby, care – având aceleaşi aspiraţii – se străduia să-i dea dovezi vădite de bună camaraderie.

Când Ivory îi explică scopul vizitei sale, Gadsby arătă un neprefăcut interes. Înclinat înainte, pe fotoliul său, îşi aţinti ochii lui mici asupra lui Ivory şi ascultă cu atenţie ce-i spunea.

— Ei, dracu’ să mă ia! exclamă el cu o neobişnuită vehemenţă, la sfârşitul povestirii. Îl cunosc pe acest Manson. L-am avut, pentru scurtă vreme, la Consiliul minelor şi vă asigur că am fost extrem de mulţumiţi când l-am văzut plecând. Umblă pe căi ocolite şi nu are nici barem educaţia unui băiat de prăvălie. Şi acum îmi spuneţi că el a scos o bolnavă de la Victoria – trebuie să fi fost una din pacientele lui Thoroughgood, şi-o să vedem noi ce are să spună Thoroughgood! – pe care a trecut-o lui Stillman?

— Mai mult decât atât! L-a asistat chiar el pe Stillman la operaţie.

— Dacă asta e adevărat – spuse cu prudenţă Gadsby – cazul este de competenţa Consiliului general al medicilor,

— Aşa e, declară Ivory, după o foarte oportună ezitare. Tocmai asta era şi părerea mea. Însă aş fi preferat să mă abţin. Înţelegeţi, îl cunosc pe băiatul ăsta de mult mai multă vreme decât îl cunoaşteţi dumneavoastră. Şi nu eram tocmai eu dispus să depun reclamaţia împotriva lui.

— O fac eu, spuse Gadsby cu autoritate. Dacă ceea ce-mi spui este într-adevăr întemeiat, reclamaţia împotriva lui Manson o voi face eu personal. Aş considera ca o dezertare de la datorie, dacă nu aş trece imediat la acţiune. Este o chestiune vitală, Ivory. Acest Stillman reprezintă o ameninţare, nu atât pentru public, cât pentru profesiunea noastră. Ţi-am istorisit doar că am avut prilejul să-l cunosc, la un dineu, chiar acum câteva zile. El reprezintă o ameninţare pentru statutul nostru, ştiinţa noastră, tradiţia noastră – tot ceea ce reprezentăm. Singura noastră defensivă este să propunem ostracizarea lui. Atunci, mai devreme sau mai târziu, are să-şi frângă gâtul, pe chestie de calificare. Fii atent, Ivory! Slavă Domnului, ne-au mai rămas unele avantaje, pe baza calificării noastre profesionale. Numai noi medicii avem căderea de a iscăli un certificat de deces. Dar dacă – bagă bine de seamă! – dacă acest individ şi alţii ca el pot să-şi asigure colaborarea medicilor profesionişti, atunci

suntem pierduţi. Din fericire, Consiliul general al medicilor s-a pronunţat cu cea mai mare rigurozitate cu privire la asemenea lucruri, în trecut. Adu-ţi aminte de cazul lui Jarvis, practicianul acela necalificat, care – acum câţiva ani – găsise o canalie de doctor dispus să-i anestezieze clienţii. Bineînţeles că respectivul a fost exclus din rândurile noastre, imediat. Cu cât mă gândesc mai mult la mărginitul ăsta de Stillman, cu atât sunt mai hotărât să facem un exemplu din cazul ăsta: Dacă mă scuzi pentru un minut – aş vrea să chem la telefon pe Thoroughood. Şi mâine, aş dori şi eu să pun câteva întrebări acelei infirmiere.

Gadsby se ridică şi telefonă doctorului Thoroughood. A doua zi, în prezenţa acestuia, el luă o declaraţie scrisă de la sora Sharp. Mărturia era atât de concludentă, încât el se puse imediat în legătură cu avocaţii săi, domnii Boon & Everton, din Bloomsbury Square. Îl ura pe Stillman, bineînţeles. Dar avea, de pe acum, o plăcută presimţire a foloaselor pe care le-ar putea trage de pe urma acestei chestiuni – el care se ridicase să apere moralitatea corpului medical.

În timp ce Andrew, uitând de toate cele, plecase la Llantony, procesul deschis împotriva lui îşi urma cursul. Adevărul era că Freddie Hamson, cutremurat de un paragraf din raportul de anchetă asupra morţii Christinei, telefonase lui Ivory, rugându-l să încerce să oprească cercetările. Dar era prea târziu. Reclamaţia fusese introdusă.

La câtva timp după acestea, comisia care se ocupa de cazurile penale, luând în cercetare reclamaţia, şi prevalându-se de autoritatea ce-i revenea, dispuse să fie trimisă lui Andrew Manson o scrisoare prin care el era citat să răspundă în şedinţa din noiembrie, a Consiliului medical – la învinuirea ce i se aducea. Aceasta era scrisoarea pe care o ţinea acum în mână, palid şi neliniştit, în faţa ameninţării următoarei formulări de cod:

„Având în vedere că dv., Andrew Manson, aţi asistat cu

ştiinţă şi din proprie voinţă, la 15 august, pe un oarecare Richard Stillman, persoană neînscrisă în registrele medicale, la îndeplinirea unui tratament medical, şi că v-aţi asociat în calitate de medic profesionist pentru a face o astfel de operaţie. Având în vedere că astfel, v-aţi făcut vinovat de o acţiune infamantă, din punctul de vedere profesional...”

XXII

Cazul urma să fie adus în faţa Consiliului la 10 noiembrie, şi Andrew sosi la Londra cu opt zile înaintea acestei date. Era singur, fiindcă ceruse lui Hope şi lui Denny să-i lase un pic de linişte. Pătruns de o amară melancolie, trăsese la Hotel Museum.

Cu toate că în aparenţă era stăpân pe sine, starea lui de spirit era de-a dreptul desperată. Întunecate accese de amărăciune alternau cu o stare de totală indiferenţă, care provenea nu numai din îndoielile sale cu privire la viitor, ci şi din dureroasa amintire a fiecărei clipe trecute din cariera sa medicală. Cu şase săptămâni mai înainte, această criză l-ar fi găsit încă amorţit de suferinţa pricinuită de moartea Christinei, năucit, nepăsător. Dar acum, reînsănătoşit, gata de a-şi relua lucrul şi nerăbdător de a-l începe, el simţi lovitura cu o crudă intensitate, îşi dădea seama, cu inima grea, că dacă noile sale speranţe s-ar stinge, aceasta ar însemna pentru el moartea.

Aceste gânduri şi altele tot atât de chinuitoare se îmbulzeau în capul său, producându-i uneori o stare de înspăimântătoare confuzie. Nu putea crede că el, Andrew Manson, se afla în această oribilă situaţie, având să înfrunte visul urât – cel mai temut de orice medic. De ce era chemat în faţa Consiliului? De ce voiau ei să-i şteargă numele din registrele profesiei sale? Nu se făcuse vinovat de nimic, de niciun abuz dezonorant, niciun delict. Atât

doar c-o vindecase pe Mary Boland de tuberculoză.

Apărarea sa era în mâinile biroului avocaţial Hopper & Comp., din Lincoln’s Inn Fields, pe care i-l recomandase cu căldură Denny. La prima vedere, Thomas Hopper nu făcea mare impresie: era un omuleţ roşcovan, cu ochelarii înrămaţi în aur, şi ale cărui maniere vădeau o excesivă pedanterie. Din cauza unei circulaţii defectuoase, era mereu expus la accese de congestie a obrazului, ceea ce-i dădea un aer de aparentă mulţumire de sine, care nu inspira însă mare încredere. Totuşi, Hopper avea un punct de vedere hotărât, în privinţa modului de a proceda în cazul lui Andrew. Când acesta, în primau izbucnire de revoltă dureroasă, voise să alerge la sir Robert Abbey, singurul prieten influent pe care-l avea la Londra, Hopper îi amintise, fără vorbe multe, că Abbey era membru al Consiliului. Cu o egală dezaprobare, micul avocat pedant se opusese şi altei idei a lui Andrew, care se înflăcărase, dorind a-i telegrafia lui Stillman să vină imediat din America. În ce-l privea pe Stillman dispuneau de suficiente dovezi, iar prezenţa acestui practician fără diplome ar fi putut doar să exaspereze pe membrii Consiliului. Pentru acelaşi motiv, socotea oportun ca şi Marland, actualul director al sanatoriului *Bellevue,* să se ţină de o parte.

Treptat, Andrew începu să înţeleagă că aspectul legal al chestiunii era cu totul deosebit de lumina în care vedea el lucrurile. Logica sa încăpăţânată, atunci când, în biroul lui Hopper, protesta în numele nevinovăţiei sale, făcu pe avocat să se încrunte, cu o expresie de dezaprobare. În cele din urmă, Hopper se văzu silit să-i declare:

— În orice caz trebuie să vă cer un lucru, doctore Manson: să nu vă exprimaţi în astfel de termeni, la audierea de miercuri. Vă asigur că nimic n-ar putea fi mai fatal cauzei noastre.

Andrew se opri brusc, strângându-şi pumnii şi fixându-şi asupra lui Hopper ochii aprinşi.

— Dar eu vreau ca ei să afle *adevărul.* Vreau să le arăt

că vindecarea acestei fete este cel mai meritos lucru pe care l-am făcut eu, de mulţi ani încoace. După ce, timp de mai multe luni, am făcut clientelă, în chipul cel mai banal, pentru a câştiga bani, am izbutit în sfârşit ceva într-adevăr bun – şi pentru asta vor să-mi taie capul.

Ochii lui Hopper, îndărătul ochelarilor, îi aruncau o privire profund consternată. Considerându-se jignit, se congestionă la faţă.

— Vă rog, vă rog, doctore Manson, dumneavoastră nu înţelegeţi gravitatea situaţiei în care vă aflaţi. Trebuie să folosesc prilejul pentru a vă spune cu toată sinceritatea că, pentru a întoarce lucrurile în bine, şansele de succes sunt... sunt minime. Există atâtea precedente care constituie tot atâtea dovezi ce pledează împotriva noastră: Kent, în 1909, London, în 1912, Foulger, în 1919, toţi au fost scoşi din rândurile medicilor, pentru că s-au asociat cu oameni fără diplome. Şi, bineînţeles, celebrul caz Hexan, în 1921. Hexan a fost exclus pentru că procedase la o anestezie generală, într-un caz al lui Jarvis, care făcea pe vraciul. Ei bine, eu vă implor să răspundeţi la întrebări prin da, sau prin nu – sau, dacă altfel nu se poate, fiţi cât mai scurt cu putinţă. Ţin să vă avertizez, în mod solemn, că dacă vă lansaţi în vreuna din aceste digresiuni pe care mi le-aţi servit mie adineauri, vom pierde fără îndoială procesul, şi veţi fi exclus din corpul medical, tot aşa de sigur precum pe mine mă cheamă Thomas Hopper.

Andrew simţi în mod vag că trebuia să încerce să se stăpânească. Trebuia, întocmai ca un bolnav întins pe masa de operaţie, să se supună formalei chirurgii a Consiliului. Dar era greu pentru el, să se menţină în atitudinea aceasta pasivă. Singura idee că trebuie să renunţe la orice încercare de auto-apărare, şi să răspundă în chip monoton „da” sau „nu”, era mai mult decât putea să îndure.

În seara de marţi 9 noiembrie, când înfrigurata-i aşteptare a celor ce avea să-i aducă ziua de mâine

ajunsese la culme, se pomeni – aproape fără să-şi dea seama – ducându-se la Paddington, în direcţia prăvăliei lui Vidler, împins parcă de un straniu impuls subconştient. Purta, adânc implântată în creierul său, obsesia morbidă – pe care încă nu izbutea s-o învingă – că toate nenorocirile din ultimele luni se abătuseră asupra-i drept pedeapsă pentru moartea lui Harry Vidler. Deducţia nu era voită şi, în sinea lui, nici n-ar fi admis-o. Totuşi era prezentă. Era atras, în mod irezistibil, înspre locuinţa văduvei lui Vidler, ca şi cum numai privirea ei ar fi putut să-l ajute şi – deşi părea ciudat – să-i aline oarecum suferinţele.

Era o seară umedă şi întunecoasă şi nu se vedea decât puţină lume pe stradă. Andrew încercă o stranie senzaţie, aproape ireală, plimbându-se fără să fie recunoscut, în cartierul acela în care îl ştia fiecare. Figura lui întunecată nu mai era decât o umbră, printre alte fantome care treceau grăbite, tot mai grăbite, sub ploaia deasă. Ajunse la prăvălie chiar în clipa închiderii. Şovăi o secundă, apoi – cum tocmai ieşea un client – dădu buzna înăuntru.

Doamna Vidler era singură. Stătea îndărătul tejghelei raionului de curăţătorie şi călcătorie, şi împăturea un palton femeiesc, care tocmai fusese adus. Purta o fustă neagră şi o bluză de curând vopsită, puţin întredeschisă la gât. Doliul o făcea să pară şi mai mică. Îşi ridică privirile şi strigă:

— Doctorul Manson! Faţa i se lumină dintr-o dată. Ce mai faceţi, domnule doctor?

Răspunsul lui sună destul de puţin amabil. Andrew înţelese că ea nu ştia nimic despre ultimul lui necaz. Rămase în picioare, în pragul uşii, uitându-se la doamna Vidler, în timp ce apa de ploaie i se scurgea încet peste marginile pălăriei.

— Poftiţi înăuntru, domurile doctor, v-a muiat de tot ploaia. E vreme urâtă, astă-seară.

El o întrerupse, cu un glas straniu, ireal.

— Doamnă Vidler, de mult voiam să vin să vă văd. Adesea m-am întrebat cum vă mai descurcaţi…

— Mă descurc, domnule doctor. Nu prea rău. De curând am mai tocmit un tânăr pentru reparaţia încălţămintei, un lucrător bun. Dar poftiţi înăuntru şi îngăduiţi-mi să vă ofer o ceaşcă de ceai.

El făcu semn, din cap, că nu primeşte.

— Sunt... sunt în trecere. Apoi, pe un ton aproape desperat: Cred că Harry vă lipseşte mult?

— Desigur, îmi lipseşte. La început, mai ales, mi-a lipsit foarte mult. Dar e într-adevăr uimitor – avu chiar un surâs pentru el – cum se deprinde omul cu toate.

Andrew răspunse pripit, aproape nedesluşit:

— Îm fac mustrări, într-o privinţă. O, totul s-a întâmplat atât de surprinzător, pe neaşteptate... Mi-am spus adeseori că trebuia să fiţi supărată pe mine.

— Să fiu supărată pe dumneavoastră? Dădu din cap. Cum puteţi spune aşa ceva, când aţi făcut tot ce se putea, aţi venit chiar şi acasă, şi aţi adus pe cel mai bun chirurg?

— Da, dar vedeţi – insistă el cu glas răguşit şi înţepenit de o ciudată senzaţie de frig, în tot corpul – dacă aţi fi procedat altfel, poate că... dacă Harry s-ar fi internat într-un spital...

— Tot n-ar fi fost altfel, doctore. N-am cruţat nicio cheltuială. Harry al meu a avut parte numai de ce a fost mai bun. Chiar şi înmormântarea lui – aş fi dorit să vedeţi ce coroane!... Cât despre gândul că aş putea să fiu supărată pe dumneavoastră

— De câte ori n-am spus, în prăvălia asta, că Harry n-ar fi putut să aibă un doctor mai bun, nici mai devotat, nici mai priceput decât dumneavoastră...

În timp ce continua să vorbească, el înţelese, străbătut de o ultimă răbufnire de durere, că zadarnic i s-ar fi spovedit în chipul cel mai sincer – ea tot nu l-ar fi crezut niciodată. Îşi avea iluziile ei în privinţa morţii paşnice, inevitabile şi costisitoare a soţului ei. Ar fi fost crud să-i smulgă acest suport moral, care-i dădea ca un sentiment de fericire. După o pauză, spuse:

— Mi-a părut bine să vă revăd, doamnă Vidler. Aşa cum v-am spus, Voiam să ştiu cum o mai duceţi…

Se pregăti să plece. Îi strânse mâna, îi dori noapte bună, şi ieşi.

Această conversaţie, departe de a-l fi liniştit sau de a-i fi adus vreo consolare, nu făcu decât să sporească starea lui bolnăvicioasă, Dispoziţia lui se schimbă chiar cu totul. Ce aşteptase? Iertarea, după cea mai pură tradiţie a romanelor? O condamnare? Se gândi cu amărăciune că acum ea avea probabil o părere şi mai bună despre el. În timp ce se întorcea în oraş, de-a lungul străzilor bătute de ploaie, avu deodată convingeiiea că a doua zi va pierde procesul. Această convingere se întări, devenind o înspăimântătoare certitudine.

Nu departe de hotelul unde locuia, într-o stradă liniştită, el trecu prin faţa portalului deschis al unei biserici. Un nou imbold lăuntric îl opri, se întoarse şi intră în biserica pustie şi întunecată. Căldura din interior îi trezi bănuiala că slujba de-abia se terminase. Nu ştia ce biserică este – de altminteri nici nu-l interesa. Se aşeză cu simplitate pe ultima bancă şi îşi fixă ochii pe bolta obscură, drapată parcă în văluri întunecate. Se gândea că Christine, în timpul cât se înstrăinaseră unul de altul, revenise la practicile religioase. Andrew nu prea fusese bisericos, de felul lui, dar acum se pomeni deodată într-o biserică necunoscută.

Şedea în bancă, înclinat înainte, caă un om care se odihneşte, ajuns la capătul călătoriei. Gândurile lui se revărsau, nu sub o formă precisă de rugăciune, ci avântându-se doar inspirat de liniştea spre care tânjea sufletul lui: „Doamne, nu lăsa să fiu lovit şi dat de o parte, Doamne, nu lăsa să fiu izgonit.” Aproape o jumătate de oră zăbovi astfel, cufundat în această ciudată meditaţie, apoi se ridică şi porni spre hotel.

În dimineaţa următoare, cu toate că dormise somn adânc, încercă la deşteptare un sentiment de şi mai mare nelinişte. În timp ce se îmbrăca, mâinile îi tremurau uşor.

Îşi imputa de a fi venit la acest hotel, care-i aducea aminte de juriul examenului. Şi într-adevăr, resimţea în aceste clipe aceeaşi frică de dinaintea examenului, sporită chiar – de o sută de ori mai mare.

Nu mai avu răbdare să mănânce ceva. Audierea cazului său era fixată pentru ora unsprezece, şi Hopper îi ceruse să vină mai devreme. Socotind că, pentru a merge până la sediul Consiliului, nu va fi nevoie de mai mult de douăzeci de minute, se prefăcu a citi ziarele, într-o stare nervoasă deosebită, zăbovind în holul hotelului, până la ora zece şi jumătate. Dar când porni, taximetrul fu oprit mai multe minute la o învălmăşală de vehicule, în Oxford-Street, şi era exact ora unsprezece, când sosi la sediul Consiliului general al medicilor.

Intră repede în sala de consiliu, având timp să-şi facă doar o vagă noţiune în ce privea dimensiunile sălii şi a mesei înalte, unde trona Consiliul, prezidat de Sir Jenner Halliday. Grupaţi în celălalt capăt al încăperii, şedeau toţi cei citaţi pentru procesul său – ca nişte actori care-şi aşteaptă replica: sora Sharp, doctorul Thoroughgood, domnul Boon, sora de spital Myles. Privirea lui străbătu întreg şirul de bănci. Apoi, îşi făcu loc grăbit lângă Hopper.

— Cred că v-am spus să veniţi mai devreme, spuse avocatul pe un ton supărat. Cu primul caz aproape s-a terminat. La acest Consiliu, o întârziere poate fi fatală.

Andrew nu răspunse. Aşa cum spusese Hopper, preşedintele tocmai pronunţa verdictul în cazul precedent – şi sentinţa era potrivnică, cerând condamnarea, deci excluderea acuzatului din rândul medicilor. Andrew nu-şi putea lua ochii de la doctorul acuzat de un lugubru delict, un individ jerpelit, care părea să fi luptat din greu pentru a-şi câştiga pâinea. Figura-i lipsită cu desăvârşire de speranţă, aşa cum stătea ascultând verdictul augustului corp al colegilor lui, îl cutremură pe Andrew.

Dar nu avu timp de gândire mai mult decât cât e necesar pentru o fugitivă undă de milă. În clipa,

următoare, fu adus în dezbatere, cazul său. Inima i se strânse, din primele clipe.

Actul de acuzare fu citit în întregime. Apoi domnul George Boon, avocatul părţii adverse, se ridică şi luă cuvântul. Era un om subţirel, în redingotă, îngrijit, cu obrazul ras, cu ochelarii legaţi de o panglică latã, neagră. Glasul lui era ferm, plin de convingere:

„Domnule Preşedinte, domnilor, cazul pe care-l veţi cerceta nu are, mi se pare, nicio legătură cu nicio teorie medicală, aşa cum se stabileşte în paragraful douăzeci şi opt din Statutul medical. Dimpotrivă, e un caz care vădeşte foarte clar asociaţia intervenită între un reprezentant al profesiunii noastre şi o persoană necalificată – o asociaţie pe care, îmi permit să constat, Consiliul a reprobat-o chiar în cazul precedent.

„Faptele constatate în cazul acesta sunt următoarele. Bolnava Mary Boland, atinsă de tuberculoză apicală, a fost admisă, la 18 iulie, în secţia doctorului Thoroughgood, la spitalul Victoria. Acolo, ea a rămas în îngrijirea doctorului Thoroughgood, până la 14 septembrie, când a părăsit spitalul, sub pretextul că doreşte să se întoarcă acasă. Spun „sub pretextul”, fiindcă în ziua plecării sale, în loc să se întoarcă la ai săi, bolnava s-a întâlnit la poarta spitalului, cu doctorul Manson, care a condus-o numaidecât la un stabiliment numit *Bellevue* – despre care se pretinde că ar înlesni vindecarea afecţiunilor pulmonare.

„La sosirea în amintitul stabiliment, bolnavei i s-a repartizat un pat şi a fost examinată de doctorul Manson, în prezenţa proprietarului sanatoriului, domnul Richard Stillman, care nu posedă nicio diplomă de studii, şi care, – hm! hm! – după câte am auzit, pare a fi cetăţean străin. După examenul bolnavei, s-a luat hotărârea în timpul consultaţiei, – şi fac apel, în mod deosebit, la Consiliu, să reţină această frază – în timpul unei *consultaţii între doctorul Manson şi domnul Stillman,* să se facă bolnavei o operaţie chirurgicală, şi anume folosind procedeul

cunoscut sub numele de pneumotorax. În consecinţă, doctorul Manson a procedat la anestezia locală, iar insuflaţia a fost executată de doctorul Manson şi de domnul Stillman.

„Acum, domnilor, după ce am înfăţişat, pe scurt, faptele, propun, cu permisiunea domniilor-voastre, să fie ascultaţi martorii. Doctorul Eustace Thoroughgood, vă rog…

Doctorul Thoroughgood se ridică şi veni mai în faţă. Scoţându-şi ochelarii, şi ţinându-i în mână pentru a sublinia emfaza depoziţiei sale, Boon începu interogatoriul.

— Doctore Thoroughgood, nu vreau să vă pun în încurcătură. Noi cunoaştem reputaţia dumneavoastră – aş putea chiar să vorbesc despre eminenta dumneavoastră competenţă în tratarea afecţiunilor pulmonare – şi nu am nicio îndoială că veţi fi înclinat să arătaţi o oarecare indulgenţă faţă de colegul dumneavoastră mai tânăr. Este exact, domnule doctor, că marţi de dimineaţă, la 10 septembrie, doctorul Manson a insistat să vă consulte în cazul bolnavei Mary Boland?

— Da.

— Şi nu e oare tot atât de exact faptul că, în timpul consultaţiei, el a stăruit ca să adoptaţi o linie de tratament pe care dumneavoastră o socoteaţi greşită?

— Mi-a exprimat dorinţa lui de a face un pneumotorax.

— Exact! Şi aţi refuzat în interesul bolnavei?

— În interesul ei.

— În faţa refuzului dumneavoastră, doctorul Manson a avut vreo reacţie – oricare ar fi…

— Vedeţi… şovăi Thoroughgood.

— Vă rog, doctore Thoroughgood! Noi avem tot respectul pentru fireasca dumneavoastră aversiune…

— Nu părea să fie prea bine dispus, în dimineaţa aceea. Am avut impresia că-i displace hotărârea mea.

— Vă mulţumesc, domnule doctor Thoroughgood. Aveţi vreun motiv să credeţi că bolnava era nemulţumită de

tratamentul în spital – la această idee neaşteptată, un surâs şters îndulci o clipă faţa uscată a lui Boon – şi că era cazul să se plângă de dumneavoastră, sau de ceilalţi?

— Nu, nicidecum. Bolnava arăta totdeauna bine dispusă, voioasă şi mulţumită.

— Vă mulţumesc, domnule doctor Thoroughgood. Boon luă notiţa următoare. Şi acum, sora Myles, vă rog.

Doctorul Thoroughgood îşi reluă locul. Sora de spital Myles trecu în faţă. Boon reluă:

— Soră Myles, luni de dimineaţă, la 12 septembrie, deci în a treia zi după consultaţia doctorului Thoroughgood cu doctorul Manson, acesta din urmă a venit să vadă bolnava?

— Da.

— Era ora obişnuită pentru vizite?

— Nu.

— A examinat bolnava?

— Nu, nu aveam paravan în dimineaţa aceea. S-a aşezat şi a stat de vorbă cu ea.

— Exact, soră – a fost o lungă şi serioasă conversaţie, dacă-mi permiteţi să folosesc cuvintele din declaraţia anterioară pe care aţi dat-o. Dar spuneţi-ne, soră – în ce formă doriţi, de data asta – ce s-a petrecut îndată după plecarea doctorului Manson?

— După aproape o jumătate de oră, numărul 17 – aşa i se zicea în spital bolnavei Mary Boland – mi-a spus: „Soră, m-am gândit bine şi m-am hotărât să plec de aici. Ai fost foarte drăguţă cu mine. Dar vreau să ies din spital miercurea viitoare.”

Boon o întrerupse repede.

— Miercurea viitoare. Mulţumesc, soră. Acesta era punctul pe care voiam să-l stabilesc. Atât, pentru moment. – Sora Myles se retrase.

Avocatul făcu un gest de politeţe satisfăcută, vânturându-şi ochelarii legaţi de un şiret.

— Şi acum – infirmiera Sharp, vă rog. O clipă de tăcere. Domnişoară Sharp, sunteţi în situaţia de a ne da

preciziuni asupra celor întreprinse de doctorul Manson, în după amiaza zilei de miercuri 14 septembrie?

— Da, am fost acolo!…

— Din tonul dumneavoastră soră Sharp, deduc că v-aţi dus împotriva voinţei dumneavoastră?

— Când am descoperit unde ne duceam, şi cine era Stillman ăla, nici doctor, nici nimic, am fost…

— …uluită, îi sugeră Boon.

— Da, chiar aşa, strigă infirmiera Sharp. Eu, toată viaţa mea, n-am avut de-a face decât cu doctori veritabili, cu specialişti adevăraţi.

— Exact, mormăi Boon. Acum, soră Sharp, este un punct asupra căruia aş dori din nou să faceţi deplină lumină, pentru înlesnirea Consiliului. Doctorul Manson a lucrat cu domnul Stillman, atunci când s-a… efectuat această operaţie?

— Da, a lucrat, răspunse ea, vădit răzbunătoare.

Asupra acestui punct, Abbey, aplecându-se înainte, puse cu suavitate o întrebare, prin intermediul Preşedintelui.

— Domnişoară Sharp, în momentul când se petreceau aceste fapte, dumneata fuseseşi concediată de doctorul Manson?…

Infirmirea Sharp se înroşi brusc, îşi pierdu cumpătul şi bâlbâi:

— Da, presupun că da.

O clipă mai târziu, când ea se aşeză la locul ei, Andrew se simţi uşor înviorat, fiindcă Abbey – cel puţin el! – îi rămăsese prieten.

Boon se întoarse înspre masa Consiliului, oarecum indispus de întrerupere:

— Domnule Preşedinte, domnilor, aş putea să continui interogatoriul martorilor, dar sunt prea sensibil la valoarea timpului Consiliului. În plus, cred că am expus cazul meu, sprijinindu-l cu dovezile cele mai convingătoare. Se pare că nu există nici cea mai mică îndoială că bolnava Mary Boland a fost strămutată, în

înţelegere cu doctorul Manson, sustrasă de la îngrijirile unui eminent specialist – ce activează într-unul dintre cele mai bune spitale din Londra – şi transportată la acest discutabil sanatoriu, care fapt, prin el însuşi, constituie o gravă îndepărtare de la o bună purtare profesională – şi că acolo, doctorul Manson a colaborat cum i-a plăcut cu proprietarul necalificat al numitului stabiliment, practicând o operaţie primejdioasă, împotriva avizului doctorului Thoroughgood, responsabilul moral în cazul acesta. Domnule Preşedinte, domnilor, aici nu avem de-a face, cum s-ar părea la prima vedere, cu un exemplu izolat, cu o accidentală abatere, ci suntem în faţa unei plănuite, premeditate, sistematice încălcări a Codului medical.

Domnul Boon se aşează, mulţumit de sine, şi începu să-şi şteargă lentilele ochelarilor. Urmară câteva clipe de tăcere. Andrew rămase cu ochii pironiţi în podea. Fusese o tortură pentru el să asculte pe alţii înfăţişând cazul său cu atâta patimă. Îşi spunea cu amărăciune că este tratat ca un bandit de drumul mare. În sfârşit, avocatul său se pregăti să vorbească în faţa Consiliului.

Ca de obicei, Hopper părea agitat, obrazul i se roşise şi se căznea să-şi aranjeze hârtiile. Totuşi, în mod curios, chiar aceasta părea să-i câştige indulgenţa Consiliului. Preşedintele spuse:

— Gata, domnule Hopper?

Hopper îşi limpezi glasul:

„Domnule Preşedinte, domnilor, vă rog să-mi permiteţi, eu nu contest cu nimic afirmaţiile făcute aici de domnul Boon. De asemenea, nu doresc să nesocotesc faptele. Dar felul interpretării lor ne atinge dureros. Mai sunt, în afară de aceasta, unele puncte complementare care aruncă o lumină cu mult mai favorabilă asupra clientului meu, în cazul de faţă.

„Nu s-a stabilit încă faptul că domnişoara Boland a fost, de la început, bolnava doctorului Manson – deoarece pe el l-a consultat la 10 iulie, deci înainte de a-l fi văzut pe

doctorul Thoroughgood. Pe de altă parte, doctorul Manson era personal interesat în acest caz, dat fiind că bolnava este fiica unuia dintre prietenii săi cei mai buni. Astfel, în tot timpul, el a considerat că sănătatea bolnavei cade direct în responsabilitatea lui. Trebuie să admit, cu toată sinceritatea, că acţiunea doctorului Manson era complet greşită. Dar, cu cel mai mare respect, vă atrag atenţia, că actul său nu era nici dezonorant, nici răuvoitor.

„Am luat cunoştinţă de o uşoară divergenţă de vederi, în privinţa tratamentului, între doctorii Thoroughgood şi Manson. Dat fiind interesul doctorului Manson faţă de acest caz, nu este de loc nefiresc ca el să fi dorit readucerea îngrijirii bolnavei în mâinile sale. Bineînţeles, nu urmărea să pricinuiască nicidecum colegului său mai vârstnic vreo neplăcere. Asta, şi nimic altceva, a fost raţiunea subterfugiului asupra căruia domnul Bonn a insistat atât.

Aici Hopper se opri, scoase o batistă şi tuşi. Făcea impresia unui alergător care se apropie de un obstacol mai greu.

„Acum revenim la chestiunea conlucrării cu Stillman, la *Bellevue.* Presupun că unii membri ai Consiliului cunosc numele lui Stillman. Cu toate că nu are diplomă de doctor în medicină, el se bucură de oarecare reputaţie – se spune chiar că a obţinut unele vindecări misterioase.

Preşedintele îl întrerupse cu gravitate:

— Domnule Hopper, cum puteţi dumneavoastră, un profan, să vă pronunţaţi în această privinţă?

— Recunosc, Sir, că aveţi dreptate, se grăbi să spună Hopper. Ceea ce vreau să semnalez este că Stillman pare să fie un om de valoare… Se pare că a intrat în relaţiuni cu doctorul Manson, cu mulţi ani mai înainte, scriindu-i ca să-l felicite pentru cercetările lui în domeniul afecţiunilor pulmonare. Amândoi s-au întâlnit mai târziu – fără niciun fel de interese profesionale comune – când domnul Stillman a venit să întemeieze aici clinica. Prin urmare, doctorul Manson, căutând un loc unde să se poată ocupa

personal de tratamentul domnişoarei Boland, s-a gândit să profite de înlesnirile ce i-ar fi oferite la *Bellevue.* Prietenul meu, domnul Boon, a calificat acest stabiliment drept un „sanatoriu discutabil”. Cred, asupra acestui punct, că ar fi interesant pentru Consiliu să asculte un martor. Domnişoară Boland, vă rog…

Când se ridică Mary, privirile cercetătoare ale membrilor Consiliului o măsurară din ochi cu o vie curiozitate. Cu toate că era enervată, nu-l pierdea din ochi pe Hopper, fără să arunce însă vreo privire lui Andrew. Arăta bine, părea să fie în deplină sănătate.

— Domnişoară Boland – spuse Hopper – aş vrea să ne spuneţi dumneavoastră, cu toată sinceritatea, dacă aţi găsit vreun lucru de care să vă plângeţi, în timpul când aţi fost în tratament la *Bellevue?*

— Nu! Dimpotrivă.

Andrew înţelese îndată că ea fusese instruită cu grijă, dinainte. Răspunsul ei era de o ponderaţie bine chibzuită.

— N-aţi suferit consecinţele rele ale tratamentului?

— Dimpotrivă, mă simt mai bine.

— De fapt, tratamentul pe care l-aţi primit, era acela pe care doctorul Manson îl recomandase la prima consultaţie… la… staţi să vedem… la *11* iulie?

— Da.

— Este aceasta concludent? întrebă Preşedintele.

— Am terminat cu acest martor, domnule Preşedinte, răspunse repede Hopper.

În timp ce Mary îşi lua locul, el întinse braţele spre masa Consiliului, cu gestul său rugător, obişnuit.

— Ceea ce încerc să stabilesc, domnilor, este că tratamentul aplicat la *Bellevue* era într-adevăr tratamentul doctorului Manson, aplicat poate, într-un mod greşit – dar al nimănui altul. Eu susţin că nu a existat nicio colaborare profesională între Stillman şi doctorul Manson. Aş vrea să ascultăm, în această privinţă, pe doctorul Manson.

Andrew se ridică, deplin conştient de poziţia sa şi

simţind că toate privirile erau aţintite asupra lui. Era palid, tras la faţă. Avea în regiunea stomacului o senzaţie de frig şi de foame. Auzi pe Hopper, adresându-i întrebarea:

— Domnule doctor Manson, n-aţi luat niciun onorariu pentru respectiva colaborare, cu domnul Stillman?

— Niciun ban.

— N-aveaţi niciun motiv ascuns, niciun scop material, făcând ceea ce aţi făcut?

— Nu, nici unul.

— N-aveaţi nicio intenţie de a face aprecieri asupra colegului dumneavoastră mai în vârstă, pe doctorul Thoroughgood?

— Nu – suntem în cele mai bune relaţii. Dar tocmai aici, părerile noastre nu coincideau, în privinţa bolnavei.

— Bine, interveni Hopper cu grabă. În consecinţă, puteţi – în toată onestitatea şi sinceritatea – să asiguraţi Consiliul că n-aţi avut nicio intenţie de a aduce vreo jignire Codului medical, nici cea mai mică idee că purtarea dumneavostră ar fi putut fi condamnabilă?

— Acesta este adevărul – adevărul absolut.

Hopper scoase un suspin adânc, când, cu un semn din cap, îl trimise la loc pe Andrew. Cu toate că se simţise obligat să provoace această depoziţie, se temuse de impetuozitatea clientului său. Dar iată că se terminase cu bine – şi se gândea, că, din clipa aceea, dacă va izbuti să facă o cât mai scurtă rezumare, înainte de a se trage concluziile, vor avea o uşoară şansă de succes. Spuse cu un aer mâhnit:

— Nu vreau să reţin Consiliul mai mult. Am încercat să arăt că doctorul Manson a comis o singură nefericită greşeală. Fac apel nu numai la sentimentul de justiţie, dar şi la indulgenţa Consiliului. Şi aş vrea, în sfârşit, să mai atrag atenţia Consiliului asupra meritelor clientului meu. De trecutul său s-ar simţi mândru oricine. Cunoaşteţi toţi cazuri în care oameni strălucitori s-au făcut vinovaţi de o singură greşeală şi, neputând să obţină indulgenţa,

cariera lor a fost îngropată în umbră. Sper – mai mult, vă rog, chiar – ca acest caz pe care îl aveţi de judecat, să nu fie unul dintre acelea.

Tonul modest, de scuză, al lui Hopper, făcu un efect admirabil asupra Consiliului. Dar aproape imediat, Boon sări din nou în picioare, implorând:

— Dacă permiteţi, domnule Preşedinte, aş vrea să mai pun una sau două întrebări doctorului Manson.

Şi întorcându-se, invită pe Andrew să se ridice, făcându-i semn cu ochelarii.

— Ultimul dumneavoastră răspuns, doctore, nu mi s-a părut destul de clar. Nu ştiaţi – aşa aţi declarat – că întreaga dumneavoastră comportare putea să fie condamnabilă? Nu ştiaţi că Stillman n-are nicio diplomă medicală?

Andrew îl privi pe Boon pe sub sprâncene. Atitudinea acestui avocat chiţibuşar îi lăsase impresia, în tot timpul dezbaterilor, că el, Andrew Manson, se făcuse vinovat de o acţiune infamantă. O uşoară scânteie se aprinse în golul îngheţat pe care-l simţea în el. Răspunse cu claritate:

— Da, ştiam că nu e doctor.

Un mic surâs rece de satisfacţie lumină faţa lui Boon. Spuse pe un ton muşcător:

— Înţeleg. Înţeleg. Totuşi, nici aceasta nu v-a împiedicat?

— Nu, nici chiar aceasta, repetă Andrew ca un ecou, cu o subită amărăciune. Nu se mai simţea stăpân pe sine. Domnule Boon – continuă el, după ce respirase adânc – v-am ascultat punând o mulţime de întrebări… Îmi daţi voie şi mie să pun una? Aţi auzit de Louis Pasteur?…

— Da, răspunse Boon, surprins. Cine n-a auzit!…

— Exact! Cine n-a auzit de el? Nu ştiţi, probabil, domnule Boon, dar poate îmi veţi permite să vă informez că Louis Pasteur, cea mai mare figură a ştiinţei medicale, nu era medic. Nici Ehrlich nu era *doctor* în medicină – şi totuşi Ehrlich a dat medi cinei cel mai bun leac, cel mai specific, în istoria ei. Nici Haffkine, care a combătut ciuma

în Indii mai bine decât orice *medic cu diplomă,* nu era doctor. Nici Mecinikoff, pe care numai Pasteur l-a întrecut în geniu, nici el nu era doctor în medicină. Iertaţi-mă că vă reamintesc, aceste fapte elementare, domnule Boon. Aceste exemple ar putea să vă dovedească uşor că orice om care luptă cu boala, fără să-şi aibă numele trecut pe lista oficială a corpului medical, nu este neapărat un pungaş sau un imbecil.

În sală domnea o linişte încărcată de fulgere. Până atunci dezbaterile se târâseră într-o atmosferă de solemnitate lugubră, de banalitate răsuflată, ca într-un tribunal de mâna a doua. Dar acum, membrii Consiliului se îndreptară în jilţuri, la masa lor. Abbey, cu deosebire, îl privea pe Andrew cu o intensitate ciudată. Urmă un moment de linişte.

Hopper, care îşi acoperise faţa cu mâna – oftă cu groază: simţea că acum cauza era pierdută. Boon deşi îngrozitor de jignit, făcea eforturi ca să se stăpânească.

— Da, da, sunt câteva nume celebre, le cunoaştem. Dar nu cumva îi comparaţi pe aceştia cu Stillman?

— De ce nu? se avântă Andrew, cu înflăcărată indignare. Ei nu sunt celebri decât pentru că au murit. Virchow râdea de Koch, în timpul vieţii sale. Şi-l înjura! Noi nu-l mai înjurăm. Noi defăimăm oameni ca Spahlinger şi ca Stillman. Iată încă un exemplu, pentru dumneavoastră: Spahlinger – un mare şi original gânditor ştiinţific. Nu e doctor. N-are nicio diplomă medicală. Dar el a făcut mai mult pentru medicină decât o mie de oameni cu diplomă, oameni care circulă în automobile şi cer onorarii după bunul lor plac, fără să le pese de cineva, în timp ce Spahlinger este atacat, este defăimat, este acuzat, lăsat să-şi cheltuiască avutul în cercetări şi în încercări de tratamente, pentru ca apoi să se zbată în mizerie.

— Trebuie să admitem – zise Boon cu un rânjet

— Că dumneavoastră aveţi o egală admiraţie şi pentru Stillman.

— Da, e un om mare, un om care şi-a consacrat viaţa întreagă binelui omenirii. A trebuit să lupte împotriva invidiei şi prejudecăţilor şi împotriva defăimării metodelor sale. În propria lui ţară a învins toate acestea, dar după cât se pare – nu şi la noi. Totuşi sunt convins că a făcut mai mult împotriva tuberculozei decât orice om de ştiinţă în viaţă din Anglia. El nu face parte din tagma noastră. Fie! Dar sunt mii de medici profesionişti care au avut de înfruntat de atâtea ori tuberculoza, şi care n-au contribuit cu mai nimic la combaterea ei.

Se iscă rumoare în vasta şi înalta sală. Ochii lui Mary Boland îl fixau pe Andrew, strălucitori – exprimând admiraţie şi nelinişte. Hopper, întristat, îşi aduna încetişor hârtiile şi le punea în geanta lui de piele.

Preşedintele interveni:

— Vă daţi seama ce vorbiţi?

— Da.

Andrew strângea cu putere spătarul scaunului său, conştient că se lăsase antrenat la o gravă imprudenţă, dar hotărât să-şi apere cu fermitate părerile. Vorbea cu respiraţia agitată, cu nervii încordaţi până la exces; o îndrăzneală nemărginită pusese stăpânire pe el. Dacă va fi necesar să-l scoată din rândurile medicilor – ei bine le va oferi el motivele. Astfel încât continuă:

— Am ascultat tot ce s-a spus astăzi în privinţa mea, şi m-am întrebat fără încetare, ce rău am făcut oare? Nu vreau să lucrez cu şarlatanii, şi nu cred în leacurile empirice. Iată pentru ce nu desfac nici jumătate dintre prospectele ştiinţifice care sosesc cu fiecare curier, îmi umplu cutia de scrisori. Ştiu că vorbesc mai răspicat decât s-ar fi cuvenit, dar nu mă mai pot reţine. Nu suntem, nici pe departe, oameni cu vederi destul de liberale. Dacă persistăm, încercând doar să dovedim că toate merg de minune în meseria noastră, şi că, în afară de meseria noastră, nu mai există nimic bun – atunci într-adevăr, aceasta înseamnă moartea progresului ştiinţific. Noi am dori, pur şi simplu, să alcătuim o mică societate

restrânsă, care să ne ocrotească afacerile. A sosit timpul să punem ordine în casa noastră, şi prin asta nu înţeleg să ne mărginim numai la aparenţa superficială a lucrurilor. Să căutăm în ce stă originea răului, să ne gândim cât de insuficientă este cultura pe care o primeşte un doctor. Când mi-am luat diploma, eram mai curând un pericol public – decât un medic. De-abia cunoşteam numele câtorva boli şi medicamentele, presupuse ca bune, pentru combaterea lor. Nu eram capabil nici să mânuiesc un forceps de moaşe. Toate câte aş putea afirma că le ştiu, le-am aflat mai pe urmă. Dar câţi doctori mai învaţă ceva – în afară de cunoştinţele rudimentare pe care le culeg din practică? N-au timp bieţii, fiindcă sunt prea hărţuiţi. Iată prin ce păcătuieşte profesiunea noastră. Ar trebui să fim împărţiţi în grupări ştiinţifice – şi ar trebui să existe cursuri obligatorii, după examenul de diplomă. Ar trebui să se facă o sforţare pentru a pune ştiinţa pe primul plan, pentru a lichida vechea rutină a flaconului cu medicamente, pentru a da fiecărui medic practician mijlocul de a studia, de a colabora la cercetări. Şi ce aş mai putea spune despre spiritul comercial, despre tratamentele inutile, dar aducătoare de câştig, despre intervenţiile chirurgicale inutile, despre masa de specialişti pseudo-ştiinţifici şi fără valoare, pe care totuşi îi întrebuinţăm... N-ar fi, oare, timpul să ne lepădăm de câteva dintre aceste năravuri? întreg corpul medical este prea netolerant şi prea pornit pe abilităţi. La drept vorbind, suntem statici. Nu ne gândim niciodată la progres, la faptul că sistemul nostru ar trebui modificat. Ne lăudăm că facem unele lucruri, dar în realitate nu facem nimic. De ani de zile, ne văicărim, înfierând condiţiile mizerabile în care lucrează infirmierele noastre, salariile de foamete pe care le primesc. Şi am făcut ceva? Ele continuă să fie exploatate, şi sunt plătite şi azi în acelaşi fel. V-am dat doar un exemplu. De fapt toate la câte mă gândesc trebuie, într-adevăr, căutate mult mai adânc. Noi nu înlesnim cercetările ştiinţifice.

Doctorul Hexan, acela care a avut curajul să dea anestezicul lui Jarvis, când acesta era la începutul muncii sale, a fost şters din registrele oficiale. După zece ani, când Jarvis vindecase sute de bolnavi care descurajaseră pe cei mai buni chirurgi din Londra, când i s-a oferit un titlu nobiliar şi când toţi *„domnii bine*" l-au proclamat un om de geniu, noi am lins unde am scuipat şi i-am acordat titlul onorific de doctor. La vremea aceea, Hexan era mort, cu inima zdrobită. Am comis – ştiu – multe greşeli, chiar greşeli grave, în practica mea medicală, şi le regret, dar cu Richard Stillman nu m-am înşelat, şi nu mă căiesc de ceea ce am făcut cu el. Tot ce vă rog este s-o priviţi pe Mary Boland. Când a intrat la Stillman tuberculoza îi afectase vârfurile pulmonilor; acum s-a vindecat. Dacă cereţi o justificare a purtării mele infamante, o găsiţi aici, în această sală, sub ochii voştri.

Se întrerupse brusc şi se aşeză jos. La masa Consiliului, faţa lui Abbey se lumină uşor. Boon, încă în picioare, se uita la Manson, animat de sentimente contradictorii. Apoi, gândindu-se că în definitiv îl băgase destul la apă pe acest doctor impulsiv, se înclină în faţa Consiliului şi se aşeză la locul lui.

O tăcere apăsă, un minut, asupra sălii, apoi Preşedintele făcu obişnuita declaraţie:

— Rog pe toţi străinii din sală să se retragă.

Andrew ieşi împreună cu toţi ceilalţi. Acum starea de nelinişte îi trecuse şi capul său, corpul întreg îi palpitau ca o maşină supusă la un efort prea mare. Atmosfera din sala de Consiliu îl înăbuşea. Nu mai putea să îndure prezenţa lui Hopper, a lui Boland, a lui Mary, nici a celorlalţi martori. Se temea, îndeosebi, de melancolicul reproş ce-l citea pe faţa avocatului său. Ştia prea bine că se purtase ca un zăpăcit, un mizerabil, că vorbise nechibzuit şi declamatoriu. Abia acum îşi dădea seama că onestitatea lui fusese o curată nebunie. Da, era o nebunie să încerce să dea lecţii Consiliului, aşa cum făcuse. S-ar fi spus că nu e un doctor, ci un orator dezlănţuit din Hyde

Park. Ei bine! Şi aşa, în curând, el nu va mai fi doctor. Pur şi simplu, au să-l şteargă din registrele profesionale.

Se duse la vestiar, fără altă dorinţă decât aceea de a fi singur şi se aşeză pe marginea unui lavabou, căutându-şi maşinal o ţigară. Dar limba-i era uscată şi ţigara nu avea niciun gust. Nemulţumit strivi ţigara sub călcâi. I se părea straniu să constate – în ciuda celor ce se petrecuseră cu câteva clipe mai înainte, şi după toate adevărurile necruţătoare pe care le rostise, vorbind despre profesia sa – cât de nenorocit s-ar simţi, totuşi, dacă ar fi eliminat din rândurile ei. Se gândi că şi-ar putea găsi de lucru la Stillman. Dar nu era munca pe care şi-o dorea el. Nu! El dorea să lucreze cu Denny şi Hope, dezvoltându-şi propria lui vocaţie, în intenţia de a da o lovitură mortală apatiei generale ce dăinuia în virtutea conservatorismului. Dar tocmai toate acestea trebuiau făcute numai în cadrul profesiei; în Anglia, niciodată, absolut niciodată nu ar reuşi altminteri să obţină ceva. Denny şi Hope vor trebui să-şi facă acum singuri calul lor troian. Se simţea copleşit de un val de amărăciune. Un viitor deznădăjduit se deschidea în faţa lui. Stăpânit de cel mai chinuitor sentiment, certitudinea de a fi excomunicat, era pătruns de convingerea că pentru el totul era pierdut – se terminase totul.

Zgomotul celor care treceau pe coridor îl făcu să se ridice. Li se alătură şi el, cu paşi obosiţi, şi reintră în sala de Consiliu. Îşi spuse cu severitate că nu-i mai rămânea decât un singur lucru de făcut: să nu se înjosească. Dorea din tot sufletul să nu dea niciun semn de slăbiciune, de supunere. Se aşeză la locul lui, hotărât, privind fix duşumeaua. Nu mai vedea pe nimeni, nu arunca nicio privire spre înalta masă a Consiliului – rămase pasiv, nemişcat. Toate zgomotele obişnuite ale sălii îi vuiau în urechi ca un ecou de nebunie: hârşâit de scaune pe parchet, tuse, şoapte, până şi ciocănelile neverosimile ale unui creion mânuit de o persoană distratată.

Dar deodată se făcu linişte. Andrew încremeni pe

scaun. „Acum! gândi el. Acum e acum!” Preşedintele luă cuvântul. Vorbea rar, cu o încetineală impresionantă.

— Andrew Manson, am misiunea să vă informez că astăzi Consiliul a examinat cu cea mai mare grijă, acuzaţia adusă împotriva dumneavoastră şi depoziţiile care o justificau. Consiliul este de părere că, în pofida împrejurărilor speciale ale cazului, precum şi a felului în care aţi prezentat dumneavoastră problema – adică nicidecum în spiritul tradiţiilor noastre – dumneavoastră aţi acţionat de bună credinţă şi cu sincera dorinţă de a vă conforma spiritului legii, care ne cere să respectăm cea mai înaltă moralitate profesională. Îmi revine deci misiunea să vă informez de hotărârea Consiliului, care e de părere că nu trebuie să vă exmatriculeze din registrele noastre.

Nedumerit pentru o clipă,AÂndrew nu înţelese. Apoi simţi o tresărire bruscă.

Îşi ridică privirile, tremurând, spre Consiliu. Dintre toate capetele ce unduiau atât de ciudat în faţa lui, pe jumătate şterse, ca într-o fotografie proastă, cel mai distinct i se păru al lui Robert Abbey. Înţelegerea pe care o citi în ochii lui îl tulbură şi mai mult. Într-o străfulgerare de lumină înţelese că Abbey îl salvase. Nu mai era vorba acum de a dovedi o pretinsă indiferenţă. Cu voce slabă, murmură către Preşedinte – deşi de fapt lui Abbey i se adresa:

— Mulţumesc, domnule.

Preşedintele anunţă:

— Şedinţa se ridică.

Andrew, în picioare, se văzu înconjurat într-o clipă de prieteni: Con şi Mary Boland, domnul Hopper – care nu mai înţelegea nimic – şi de o sumedenie de oameni pe care nu-i văzuse niciodată înainte, dar care-i strângeau mâna cu căldură. Fără să ştie cum, se pomeni în stradă – Con Boland îl încuraja, bătându-l pe umăr – mai reconfortat ca oricând, în mijlocul trepidaţiei nervoase a autobuzelor şi purtat înainte, în valul obişnuit al circulaţiei. De la o clipă la alta, cunoscuse – într-o

tresărire de bucurie – extazul de necrezut al eliberării sale de orice vină. Privind în juru-i, pe furiş, o zări pe Mary care se uita la el cu ochii plini de lacrimi.

— Dacă ţi s-ar fi întâmplat ceva – după tot ceea ce îţi datorez – o! cred că l-aş fi asasinat pe bătrânul, pe Preşedinte…

— Pentru numele lui Dumnezeu! strigă Con nestăpânit, – nu ştiu ce te mai întristează? Din clipa în care Manson s-a azvârlit în luptă am înţeles – fără urmă de îndoială – că se va prăbuşi tot ce-au pus la cale.

Andrew surâse uşor, puţin sceptic, totuşi mai voios.

Ajunseră la Hotel Museum, puţin după ora unu. Denny îi aştepta în hol, cu un aer ceremonios, dar cu surâsul pe buze. Hopper îi telefonase ştirea. Dar nu mai era nimic de spus, acum. Le strigă doar vesel:

— Mi-e foame. Dar nu putem mânca aici. Veniţi să dejunăm la hotelul meu.

Luară masa împreună la restaurantul Connaught, în cea mai desăvârşită destindere, şi cu toate că Boland şi Denny se întreţinură mai mult despre automobile, totul se încheie cu o fericită sărbătorire a evenimentului. La urmă, Denny spuse lui Andrew:

— Trenul nostru pleacă la ora patru. Hope ne aşteaptă la Standborough. Se pare că vom putea achiziţiona casa aceea destul de ieftin. Eu mai am de făcut cumpărături în oraş, dar ne întâlnim la gara Euston – la patru fără zece minute.

Andrew îl privi pe Denny. Ştia că se poate bizui pe prietenia lui, simţind tot ce-i datora, din prima clipă a întâlnirii lor în clinica de la Blaenelly. Îl întrebă deodată:

— Dar dacă m-ar fi condamnat?

— Nu te-a condamnat, răspunse Philip dând din cap. Şi am să am eu grijă să nu ţi se întâmple asta niciodată.

După ce Denny îi părăsi, ducându-se după cumpărături, Andrew îi însoţi pe Mary şi pe Con Boland la gara Paddington. Aşteptând cu ei pe peron; îşi aminti să le repete invitaţia pe care le-o mai făcuse:

— Să veniţi neapărat să ne vedeţi, la Standborough.

— Vom veni – îl asigură Con Boland – la primăvară, după ce am să-mi pun la punct maşinuţa.

După plecarea trenului lor, Andrew mai avea încă o oră disponibilă. Nu mai stătu nicio clipă la îndoială, deoarece ştia dinainte ce dorea să facă. Într-o bruscă pornire, sări în primul autobuz şi în scurt timp ajunse la Kensal-Green. Intrând în cimitir, rămase îndelung în faţa mormântului Christinei, năpădit de un noian de gânduri. Era o după-amiază frumoasă, rece şi se simţea adierea acelui vânt uşor, înţepător, care îi plăcuse ei întotdeauna. Deasupra capului său, pe o ramură de copac desfrunzit, o vrăbiuţă ciripea cu însufleţire. Când se retrase, în sfârşit, de teamă să nu întârzie, pe cerul care se deschidea parcă larg înaintea lui, zări înălţându-se o creastă de nori luminoşi, ca o fortificaţie crenelată.

SFÂRŞIT